DZIŚ › ZAĆMA – DODATEK SPECJALNY

JAK WYGLĄDA ZABIEG USUWANIA ZAĆMY? | JAK SIĘ DO NIEGO PRZYGOTOWAĆ?

GAZETA wyborcza
wyborcza.pl
NIE MA WOLNOŚCI BEZ SOLIDARNOŚCI

Piątek, 25 września 2026 | Redaktor prowadząca Anna Kwiatkowska | Cena gazety 12,99 zł (w tym 8% VAT) | nr 224.11323, 1

Nakład 81 tys. + 298,5 tys. prenumerat cyfrowych

Kraków wybiera prezydenta

Ważny test dla koalicji rządowej

W niedzielę Krakowianie pójdą do urn, by wybrać prezydenta miasta. **To będzie też ważny sprawdzian przed przyszłorocznymi wyborami parlamentarnymi.**

Magdalena Kursa

W Krakowie dochodzi do przyspieszonych wyborów prezydenta, ponieważ w majowym referendum mieszkańcy odwołali Aleksandra Miszalskiego, polityka Koalicji Obywatelskiej. Pierwsza tura głosowania odbędzie się w najbliższą niedzielę, ewentualna druga tura – 11 października. Na tę polityczną rozgrywkę patrzy cała Polska.

– Te wybory z pewnością będą przez partie polityczne traktowane jako poligon przed wyborami parlamentarnymi w 2027 roku – uważa prof. Łukasz Danel, dyrektor Instytutu Politologii, Socjologii i Filozofii UEK. Zastrzega, że choć nie można bezpośrednio przenosić wyniku wyborów prezydenta Krakowa na wynik wyborów do Sejmu, politycy będą bardzo uważnie obserwować, co tutaj zadziałało, a co nie.

To będzie sprawdzian

O Kraków walczy siedmioro kandydatów: Michał Drewnicki (PiS), Aleksandra Owca (Razem), Monika Piątkowska (KWW Moniki Piątkowskiej Ponad Podziałami; poparcie KO i PSL), Łukasz Gibała (Kraków dla Mieszkańców), Michał Klimek (Konfederacja Korony Polskiej), Daria Gosek-Popiołek (Lewica), Sławomir Pietrzyk (SDPL). Z walki wycofał się w środę inicjator referendum Jan Hoffman – wsparł Łukasza Gibałę, faworyta wyborów, który na promocję referendum zapłacił prawie dwa miliony złotych. Ten ruch, choć spodziewany w mieście, wzbudził falę dyskusji i pytań o to, czy referendum odwoławcze, reklamowane jako społeczny zryw, rzeczywiście miało taki charakter.

Bez względu na odpowiedź wyniki nadchodzących wyborów prezydenckich w Krakowie to dla większości kandydatów i ich środowisk niezwykle ważny sprawdzian. Dla KO będzie to przede wszystkim test tego, czy wielkie miasta nadal są jej naturalnym bastionem i czy w Krakowie udało się jej odbudować pozycję po bardzo bolesnej porażce Aleksandra Miszalskiego. – Widać, że tym razem Donald Tusk nie zamierza pozostawić sprawy wyłącznie krakowskim strukturom. Mocne wejście liderów KO i PSL w kampanię Moniki Piątkowskiej pokazuje, że partia traktuje te wybory poważnie – zauważa prof. Danel, wskazując, że dla PiS i szeroko rozumianej prawicy będzie to z kolei test tego, czy może skutecznie funkcjonować w Krakowie mimo liberalnego charakteru miasta. Wiele na to wskazuje, bo krakowska prawica, wiedząc, że nie jest w stanie samodzielnie zdobyć Krakowa, pokłada nadzieję w tutejszym milionerze Łukaszu Gibale. Choć to polityk liberalny, prawica pokochała go za to, że skutecznie pomógł w „pogonieniu" prezydenta z KO.

Kandydat bez partyjnego wsparcia

Dla Gibały te wybory to walka o wszystko – o prezydenturę Krakowa ubiega się po raz czwarty, zainwestował w tę sprawę duże pieniądze i lata pracy. Ma wyborców od skrajnej lewicy po skrajną prawicę. Chce udowodnić, że bez partyjnego zaplecza można wygrać w dużym mieście.

Wybory w Krakowie to też test na to, na ile silne są w społeczeństwie nastroje antyestablishmentowe i niechęć do partyjnych elit. Takimi nastrojami żywiło się referendum, a także kariera Gibały w ostatnich latach. Opłaciło się. Ostatni sondaż OGB dla Polsat News wskazuje, że do drugiej tury wejdą Łukasz Gibała (poparcie 39,17 proc.) i Monika Piątkowska (23,47 proc.), a trzecie miejsce przypadnie Michałowi Drewnickiemu (14,74 proc.). ●

Zapraszamy na wieczór wyborczy na ▶ wyborcza.pl.

Kto w drugiej turze?

• **Łukasz Gibała**

39,17 PROC.

• **Monika Piątkowska**

23,47 PROC.

FOT. JAKUB WŁODEK, KLAUDIA RADECKA /AGENCJA WYBORCZA.PL

FOT. LESZEK SZYMAŃSKI/PAP

Gra reprezentacja Polski

Z BOŚNIĄ NA DOBRY POCZĄTEK?

Piłkarska reprezentacja Polski wraca do gry. Tęskniliście? Przed Biało-Czerwonymi cztery mecze w ramach Ligi Narodów. Zagramy z Bośnią i Hercegowiną (dwa razy), Szwecją i Rumunią. Początek już dziś, godz. 20.45, na PGE Narodowym w Warszawie.
Czy w meczu z Bośnią piłkarze Jana Urbana są faworytami? Do niedawna pewnie by tak było, zmierzymy się jednak z drużyną, która nie tylko zagrała na tegorocznym mundialu, ale i wyszła na tym turnieju z grupy, przegrywając w 1/16 finału z USA. Reprezentanci Polski mundial obejrzeli w TV.

• **Zapowiedzi, analizy i relacja z meczu ▶ Sport.pl**

PKOl sprząta po Piesiewiczu

MARIAN KMITA MÓWI O SKALI PROBLEMU

Radosław Piesiewicz miesiącami nie płacił rachunków. PKOl ma ponad 4 mln zł zobowiązań i długów – mówi Marian Kmita, p.o. prezesa PKOl, w rozmowie z Radosławem Leniarskim.

▶ 27

Wydaje Wyborcza Sp. z o. o.
nr indeksu 348198

ISSN 0860-908X 39

eprasa.pl 3f220597b5

Wiktoria Bieliaszyn

Gdyby Polska była Łotwą...

...Braun i Korwin-Mikke byliby już poza polityką, a może nawet w więzieniu. A to dlatego, że publiczne atakowanie sojusznika i uchodźców wojennych w celach politycznych jest na Łotwie traktowane jako element wojny hybrydowej prowadzonej na rzecz Rosji.

Zagrożenie ze strony Rosji nieustannie rośnie. Dziś zachodnie służby wywiadowcze oceniają nie tyle prawdopodobieństwo rosyjskiego ataku na Europę, ile czas, który nam do niego pozostał.

Ale wygląda na to, że nie wszyscy polscy politycy zdają sobie sprawę, kto stanowi dzisiaj zagrożenie dla Europy. Inna możliwość – bardziej realistyczna – że wiedzą doskonale, ale własne interesy stawiają wyżej niż interesy państwa.

Bo jak inaczej wyjaśnić działania Grzegorza Brauna, lidera Konfederacji Korony Polskiej, znanego z antyukraińskich akcji i haseł oraz niechęci do jakiegokolwiek karania Rosji, który ostatnio usiłował wyrzucić z Parlamentu Europejskiego przedstawicieli antywojennej, rosyjskiej opozycji?

A co z Januszem Korwinem-Mikke, który w 2022 roku negował odpowiedzialność Rosjan za zbrodnie w Buczy, wcześniej wielokrotnie wyrażał sympatię pod adresem Putina, a 17 września chwalił się podróżą do Moskwy?

Łotysze już dawno zrozumieli, że propaganda i dezinformacja to taka sama broń jak czołgi

Przecież to niemożliwe, by politycy kraju, za którego granicą toczy się wojna, w którym rosyjscy agenci poczynają sobie coraz śmielej i któremu przedstawiciele rosyjskich władz wprost dziś grożą, świadomie wspierali Kreml. By pomagali rosyjskim władzom w rozpowszechnianiu dezinformacji, której celem jest osłabienie jedności i solidarności europejskich społeczeństw. To przecież niemożliwe. Prawda? PRAWDA?

Niestety, nie mamy przepisów podobnych do tych, które obowiązują na Łotwie. Łotysze już dawno zrozumieli, że propaganda i dezinformacja to taka sama broń jak czołgi. Wszelkie wypowiedzi oraz działania o charakterze prorosyjskim traktowane są jako czyny godzące w bezpieczeństwo narodowe i ład demokratyczny.

Przy takim porządku prawnym Grzegorz Braun za same antyukraińskie akcje, zakłócenie wykładu o Holokauście, gaszenie w Sejmie menory gaśnicą czy wyrzucenie „ukraińskiej choinki" musiałby liczyć się nie tylko z eliminacją z polityki, ale i z więzieniem.

Janusz Korwin-Mikke za kwestionowanie zbrodni w Buczy usłyszałby zarzuty zagrożone karą do 5 lat bezwzględnego więzienia. Z kolei jego „podróż dyplomatyczna" na Krym, którą odbył w 2015 roku na zaproszenie tamtejszych władz okupacyjnych, mogłaby zostać potraktowana jako pomoc obcemu państwu w działaniach przeciwko bezpieczeństwu.

W dzisiejszej rzeczywistości, porównywanej przez wielu ekspertów do schyłku lat 30. XX wieku, nie możemy pozwolić, by polscy politycy czy działacze, którzy – świadomie lub nie – sprzyjają Putinowi, byli bezkarni. ●

Andrzej rysuje

Jungfraujoch
Wysokogórskie zabawy z piłką

FOT. REUTERS / DENIS BALIBOUSE

NFL, czyli liga futbolu amerykańskiego, w każdym sezonie rozgrywa kilka meczów w Europie. W listopadzie drużyny Detroit Lions i New England Patriots zmierzą się w Monachium. Na zdjęciu: w ramach promocji wydarzenia były zawodnik New England Patriots Niemiec Sebastian Vollmer i były szwajcarski alpejczyk Carlo Janka grali w piłkę na przełęczy Jungfraujoch na wysokości 3454 m n.p.m.

Więcej zdjęć z Polski i ze świata oraz niezwykłych galerii na Wyborcza.pl/zdjecia

Liczba dnia

4,7

TYS.

zwolnień lekarskich z kodem C (zaświadczenie o niezdolności do pracy spowodowanej nadużyciem alkoholu) wystawili w pierwszym półroczu 2026 roku lekarze. Przełożyło się to na 46 tys. dni absencji ▶ next.gazeta.pl

W weekend w Wyborczej

A może pan jest stalkerem, panie Stanisławie?

Dyskutują Kurski, Kondrat, Dorociński

Jesień
Polska to dyniowa potęga

FOT. COPERNICUS

Zupa dyniowa i pierogi z dynią, kawa z dynią i ciasto dyniowe, a wieczorem kąpiel z dynią. Jesień jest pomarańczowa i pachnie jak słynne pumpkin spice latte.

Dynie stoją przed sklepami i restauracjami. Na tarasach domów, balkonach mieszkań, na kuchennych blatach. Dodają koloru w szare jesienne dni. Są tym, czym grudniowe choinki i światełka – ozdobą, która poprawia nam nastrój, gdy mamy coraz mniej słońca.

Polska jest dyniową potęgą, największym dostawcą dyń w Unii Europejskiej. 10 lat temu produkowaliśmy 48 tys. ton dyń, a teraz dużo ponad 400 tys. ton!

Największe uprawy są na Lubelszczyźnie, ale największa różnorodność odmian na Mazowszu. Znajdziemy tu ponad 30 gatunków. Moi dziadkowie hodowali w ogrodzie dynię bambino. Teraz wolę jadać dynię piżmową, hokkaido czy muscat de provance.

Dynia to formalnie owoc, nie warzywo. Ma sporo beta-karotenu, który wspomaga wzrok, pozytywnie wpływa na wygląd skóry. Dynia daje uczucie sytości, karmi nasze dobre mikroby, wspomaga pracę nerek i wątroby, jest zalecana osobom z nadciśnieniem. Pestki dyni bogate są w tryptofan, czyli aminokwas, który bierze udział w produkcji serotoniny mającej kluczowe znaczenie dla naszego dobrego samopoczucia. Z pestek robi się olej, który dobrze pasuje do sałatek.

W sieciowym barze sałatkowym, który często odwiedzam, dynia jest bazą jesiennego menu.

Można zjeść ją na tyle sposobów, że w ogóle mi się nie nudzi. W domu gotuję zupę dyniową, w piekarni kupuję dyniowe ciasto, w restauracji zjadam pierogi z dynią i sosem limonkowym.

Raz spróbowałam – za namową przyjaciółki – pumpkin spice latte. Ten napój zrobił zawrotną karierę. Byłam na ten trend odporna, bo nie pijam kawy z mlekiem i niczego, co jest słodkie. Przyznaję – pumpkin spice latte pachnie obłędnie. Nie wiem, czy znowu taką kawę wypiję, ale kupiłam świecę o takim zapachu.

Można nie pijać „dyniowej" kawy, ale warto pamiętać o jadaniu dyni.

To zachowanie zdrowe i patriotyczne (wsparcie rolników). Już samo patrzenie na intensywnie pomarańczową zupę dodaje energii. Z dodatkiem kurkumy lub chili działa rozgrzewająco, co przydaje się w chłodne dni.

W tym roku dyniowe ozdoby pojawiły się w sklepach i restauracjach wcześniej. Winny jest trend summerween – od angielskich słów summer – lato i Halloween. Pojęcie upowszechniło się za sprawą serialu animowanego „Wodogrzmoty Małe", w którym bohaterowie obchodzili Halloween także latem, a potem przeniosło się na platformy społecznościowe. ●

Katarzyna Staszak

eprasa.pl 3f220597b5

Opera w Savonlinnie

Światowej klasy opery w słynnej fińskiej krainie tysiąca jezior, a także zapierające dech w piersiach krajobrazy Finlandii i jej stolica – Helsinki.

Program wycieczki: Dz. 1 Przelot Warszawa – Helsinki. Przejazd do Savonlinny przez piękną krainę tysiąca jezior. **Dz. 2** Savonlinna. Zwiedzanie największej na świecie drewnianej cerkwi prawosławnej, wizyta w galerii sztuki i pierwsze przedstawienie operowe. **Dz. 3** Savonlinna. Rejs statkiem po jeziorze Saimaa, zwiedzanie Savonlinny, lokalny targ i spektakl operowy. **Dz. 4** Savonlinna – Punkaharju – Parikkala – Imatra – Porvoo – Helsinki. Wyjątkowy park rzeźb, najsłynniejsze wodospady w Finlandii i małe urokliwe wioski. **Dz. 5** Helsinki. Zwiedzanie miasta i czas wolny. **Dz. 6** Helsinki. Czas wolny do wyjazdu na lotnisko i podróż powrotna do domu.

6 dni | Wyloty z Warszawy
08/07 2027 | Andrea Chénier i Czarodziejski flet
14/07 2027 | Andrea Chénier i Cyrulik sewiliski
19/07 2027 | Czarodziejski flet i Cyrulik sewiliski
od **6.498,–**

Pełne wyżywienie na statku

Paryż i rejs po Sekwanie do Normandii

Poznaj historię Paryża, katedry w Rouen oraz najpiękniejszych zamków i klasztorów w Normandii podczas rejsu statkiem po najbardziej romantycznej rzece Europy.

Program wycieczki: Dz. 1 Wylot z Warszawy do Paryża. Zwiedzanie miasta, zaokrętowanie i wypłynięcie w rejs. **Dz. 2** La Roche-Guyon /Vernon. Wycieczka do Giverny, zwiedzanie domu Moneta wraz ogrodem i stawem ze słynnymi liliami (dodatkowo płatne). **Dz. 3** Caudebec-en-Caux. Możliwość opcjonalnej wycieczki szlakiem klasztorów z wizytą w imponujących klasztorach Jumièges i Saint-Wandrille. **Dz. 4** Le Havre. Spacer po mieście portowym u ujścia Sekwany i możliwość wycieczki do urokliwego Honfleur. **Dz. 5** Przypłynięcie do Rouen i możliwość zwiedzania miasta z przewodnikiem. **Dz. 6** Conflans-Sainte-Honorine. Możliwość zwiedzania kolekcji sztuki w zamku Château de Chantilly. **Dz. 7** Paryż. Wycieczka po kosmopolitycznym Paryżu, w programie największe atrakcje – Wieża Eiffla i Pola Elizejskie. **Dz. 8** Przylot do Polski.

8 dni I Wyloty z Warszawy 22/05 , 04/09 2027
od **9.998,–**

Australia i Nowa Zelandia

Program wycieczki: Dz. 1 Wylot z Warszawy do Australii. **Dz. 2** Przylot do Melbourne. **Dz. 3** Melbourne. Zwiedzanie miasta. Wieża Eureka i kolacja powitalna. **Dz. 4** Melbourne. Wycieczka do St Kilda, Brighton i na wyspę Philip Island w poszukiwaniu koali i pingwinów. **Dz. 5** Melbourne – Uluru (Ayers Rock). Przelot w głąb australijskiego interioru. **Dz. 6** Uluru (Ayers Rock). Wschód słońca nad Uluru (Ayers Rock) i wycieczka po górach Olgi. Kolacja na świeżym powietrzu z widokiem na Uluru (Ayers Rock). **Dz. 7** Przelot z Uluru (Ayers Rock) do Sydney. **Dz. 8** Sydney. Wycieczka po mieście, spacer do plaży Bondi, zwiedzanie opery w Sydney i rejs łodzią do plaży Manly. **Dz. 9** Sydney. Dzień do własnej dyspozycji. **Dz. 10** Przelot do Queenstown w Nowej Zelandii. **Dz. 11** Queenstown. Dzień do własnej dyspozycji. **Dz. 12** Queenstown. Wycieczka do fjordu Milford Sound. **Dz. 13** Queenstown – Fox Glacier przez Wanaka. Lot helikopterem nad lodowcem (dodatkowo płatne). **Dz. 14** Lodowiec Fox Glacier – wąwóz Hokitika. Spacer nad jeziorem Matheson, wędrówka do punktu widokowego na lodowcu Franz Josef Glacier i do wąwozu Hokitika. **Dz. 15** Hokitika. Pociągiem transalpejskim przez Wyspę Południową do Christchurch. **Dz. 16** Christchurch – zwiedzanie miasta. Przelot do Rotorua. **Dz. 17** Rotorua. Obszary termalne Te Puia. Wizyta w maoryskiej wiosce oraz kolacja. **Dz. 18** Rotorua – Auckland. Wizyta w Hobbitonie, miejscu zdjęć do filmu „Władca Pierścieni". **Dz. 18** Rotorua – Auckland. Wizyta w Hobbitonie, miejscu zdjęć do filmu „Władca Pierścieni". **Dz. 19** Auckland. Wycieczka po mieście i pożegnalna kolacja na 52 piętrze Sky Tower. **Dz. 20** Auckland. Podróż powrotna. **Dz. 21** Przylot do Warszawy.

21 dni I Wyloty z Warszawy 27/01, 17/11 2027, 23/02 2028
od **36.998,–**

USA – Wschodnie Wybrzeże

Filadelfia, Waszyngton, Nowy Jork, Boston, Nowa Anglia czyli podróż do kolebki USA z bogatą historią i wielkimi miastami oraz wodospad Niagara – potęga natury.

Program wycieczki: Dz. 1 Warszawa – Nowy Jork – Filadelfia. Zameldowanie w hotelu. **Dz. 2** Filadelfia – Baltimore – Waszyngton. Dzwon Wolności i Waszyngton by night. **Dz. 3** Waszyngton. Wycieczka po mieście, The Mall, cmentarz w Arlington oraz Air & Space Museum. **Dz. 4** Waszyngton, D.C. – Gettysburg – Lancaster – Williamsport. Wizyta w wiosce amiszów. **Dz. 5** Williamsport – Wodospad Niagara, USA. Rejs statkiem po kanadyjskiej stronie wodospadów. **Dz. 6** Niagara Falls – stany Nowy Jork i Massachusetts. **Dz. 7** Framingham – Boston – Hyannis na wybrzeżu Nowej Anglii. **Dz. 8** Hyannis – Newport – Yale – Nowy Jork. **Dz. 9** Nowy Jork. Objazd, 9/11 Memorial i czas wolny. **Dz. 10** Nowy Jork i wylot. **Dz. 11** Przylot do Warszawy.

11 dni I Wyloty z Warszawy 14/05, 18/09 2027
od **16.998,–**

albatros.pl | rezerwacja +48 22 128 48 81 | Warszawa, ul. Marszałkowska 76 (8 piętro)

Cena zawiera: BILETY WSTĘPÓW, opiekę polskiego pilota, przeloty rejsowe, zakwaterowanie w pokojach 2-os., wyżywienie i transport zgodnie z programem, ubezpieczenie podstawowe.

Kod reklamy: GW33

Kraj/34451076

eprasa.pl 3f220597b5

Sztuczna inteligencja

Incydenty z AI to „strzały ostrzega

Autonomiczne agenty AI coraz częściej wymykają się spod kontrolig. Prof. Aleksander Mądry z MIT ostrzega, że tradycyjna **„socjalizacja" agentów zawodzi w ekstremalnych warunkach, a sama technologia wymaga drastycznego zwiększenia nadzoru infrastrukturalnego i geopolitycznej refleksji.**

ROZMOWA Z
PROF. ALEKSANDREM MĄDRYM
wykładowcą MIT

JOANNA SOSNOWSKA: Byli pracownicy OpenAI i Anthropika twierdzą, że „AI może nas zabić w ciągu dekady". Co na to były szef ds. zabezpieczeń w OpenAI?
PROF. ALEKSANDER MĄDRY: Dyskusje o zagrożeniach ze strony sztucznej inteligencji i odchodzenie z tego powodu pracowników nie są zjawiskiem nowym. Takie rozmowy i drastyczne kroki towarzyszyły branży zarówno trzy, jak i pięć lat temu. Kluczowa zmiana polega na tym, że osiągnęliśmy punkt, w którym zagrożenia przestały być teorią, a stały się faktem.

Tym punktem jest oczywiście włamanie autonomicznych agentów AI na platformę Hugging Face. To był standardowy, wręcz książkowy scenariusz, jak AI może stać się niezamierzonym zagrożeniem. Z testowego środowiska wyrwały się agenty OpenAI, Anthropika i Google'a.

Teoretycznie wiedzieliśmy, że coś się może stać, ale zakładaliśmy, że będziemy mieć nad tym kontrolę. Okazało się, że może jednak nie mamy i psychologicznie to, wydaje się, prawdziwy moment przebudzenia.

Co zatem powoduje, że agenty AI masowo wyrywają się z testów, uciekają z kontrolowanych środowisk, przedostają się do świata prawdziwego i włamują się do różnych usług?
– Głównym powodem jest tzw. misalignment – model nie zrozumiał, o co nam tak naprawdę chodziło, gdy daliśmy mu zadanie. Model jest uczony, żeby rozwiązać dane mu zadanie za wszelką cenę. Ale bez wyraźnego uwzględnienia tego jako części formulacji zadania model może nie widzieć a priori różnicy pomiędzy rozwiązaniem problemu w sposób, jakiego my, ludzie, oczekujemy, a znalezieniem drogi na skróty, na przykład poprzez wykradzenie odpowiedzi do testu. Tak właśnie było w przypadku Hugging Face.

OpenAI prowadziło test bezpieczeństwa, który miał sprawdzić, jak dobrze agenty potrafią wyszukiwać i wykorzystywać luki w oprogramowaniu w zamkniętym, odizolowanym środowisku testowym. Zadania były trudne (a niektóre nawet niezamierzenie niemożliwe), więc model stwierdził, że równie dobrze osiągnie cel, jeśli pójdzie trochę na skróty.

Ale model wiedział też, że nie może po prostu podać wykradzionego rozwiązania, musi podać sposób rozumowania, który go do niego doprowadził. To tak, jakbyśmy ściągali na teście – owszem, podamy właściwą odpowiedź, ale jeśli nie rozwiążemy po kolei wszystkich równań, to nauczyciel będzie wiedział, że oszukiwaliśmy. Model wpadł więc na genialny pomysł: skoro w repozytorium Hugging Face są te testy, to włammy się tam, zobaczmy, czy są tam informacje o tym, jak dokładnie system nas ocenia, i jak go oszukać, żeby zaliczył nam zadania.

Ta sytuacja niepokojąco przypomina klasyczny hipotetyczny scenariusz, w którym prosimy AI o produkcję spinaczy, a ono – dążąc do celu za wszelką cenę – zużywa wszystkie surowce na Ziemi, i także zaczyna widzieć ludzkość jako przeszkodę.

To eksperyment myślowy filozofa i badacza AI Nicka Bostroma, znany jako Maksymalizator Spinaczy.
– Wszystko to pokazuje nam trzy rzeczy: po pierwsze – modele są coraz skuteczniejsze w przeprowadzeniu cyberataków, a po drugie – zespół bezpieczeństwa OpenAI nie docenił potencjalnego niebezpieczeństwa i nie-koniecznie wykorzystał wszystkie dostępne zabezpieczenia.

Trzecia sprawa to kooperacja między różnymi instancjami modelu. Do rozwiązania równań Naviera-Stokesa, czyli problemu milenijnego, OpenAI zaprzęgło dziesiątki tysięcy agentów. Czyli do szybszej pracy albo większych zadań używa się wielu instancji modeli naraz. Okazuje się jednak, że modele współpracują również w sposób, w który niekoniecznie byśmy chcieli, co dokładnie widzieliśmy w incydencie Hugging Face, gdzie agenty sprawnie współpracowały, żeby nie dać się złapać na oszustwie.

Pewnie to, co najbardziej rezonuje tutaj, to fakt, że modele komunikują się językiem naturalnym i rzucają frazami w stylu „musimy się poświęcić".

Mało tego, agenty „cieszyły się" z małych sukcesów hakerskich, pisały rzeczy typu „BOOM!" albo „Whoa!".
– Oczywiście, jako ludzie od razu to antropomorfizujemy, co potęguje wrażenie. Mechanizm jest jednak inny: dla modelu wykonanie zadania jest kluczowe, potrafi do tego podejść kreatywnie, a zhakowanie Hugging Face było po prostu ścieżką, którą uznał za prowadzącą do sukcesu.

Czyli de facto mieliśmy szczęście, że agenty AI do tej pory nie włamały się do banku, elektrowni albo na statek atomowy?
– Zdecydowanie! W pewnym sensie incydent z Hugging Face to najlepszy „strzał ostrzegawczy", jaki mogliśmy dostać.

Mówimy cały czas o dostosowywaniu (alignment) modelu do ludzkiej intencji. Jakub Pachocki, pana kolega z OpenAI, obecnie główny naukowiec firmy, pisał w eseju „Obcy umysł", że można dostosowywać model albo do celu, albo do wartości. Rozumiem, że dostosowanie celu do wartości jest trudniejsze?
– To, co nazywamy dostosowaniem, w gruncie rzeczy dotyczy wartości i wspólnego kontekstu. Kiedy proszę kogoś o zrobienie kanapki – żeby przekroić chleb, posmarować masłem, położyć wędlinę i ser – ta osoba wie dokładnie, o co mi chodzi, gdy wypowiadam te krótkie instrukcje, ponieważ dysponuje całym wspólnym ludzkim kontekstem i skojarzeniami, które sztuczna inteligencja niekoniecznie ma. Człowiekowi nie trzeba wyjaśniać, co te poszczególne kroki zrobienia kanapki dokładnie znaczą. Sztucznej inteligencji – tak.

Podobnie kiedy poproszę panią, żeby rozwiązała pani dane zadanie, to jasne będzie dla pani, że nie chodzi mi o to, żeby pani zhakowała jakąś firmę – nie musimy tego dopowiadać, bo te rzeczy są zawsze implikowane przez system wartości i kontekst, który dzielimy jako ludzie.

Alignment polega właśnie na tym, żeby modele miały ten sam „zdrowy rozsądek" co ludzie i tak naprawdę to bardzo trudne zadanie, aby to osiągnąć. Zaaplikowanie ogólnych zasad etyki w konkretnej, może nawet dość egzotycznej, sytuacji jest trudne. Etyka to jest przecież cała dziedzina wiedzy, która rozważa dokładnie to, co jest moralne w danej sytuacji.

Wyzwanie właśnie polega na tym, w jaki sposób przekazać te wszystkie oczywiste dla nas rzeczy, żeby modele potrafiły je zastosować w miliardach sytuacji, w jakich one się znajdą, zwłaszcza że brak tego wspólnego kontekstu prowadzi do sytuacji, w których model rozumie zadanie w dosłowny, ale zupełnie nieoczekiwany sposób, co pokazuje, jak potężne i trudne jest to wyzwanie.

Jak w takim razie uczy się model wartości?
– Modele AI uczą się na podstawie informacji zwrotnych. Na etapie treningu modelu, kiedy dostaje on zadanie do rozwiązania, musimy przekazać mu feedback – tak, aby postępowanie było poprawne, zgodne z naszymi zasadami i z tym, czego od niego oczekujemy, czyli żeby model był w ten sposób dostosowany do naszych oczekiwań.

Czyli uczenie ze wzmocnieniem. Za każdym razem, kiedy AI zrobi coś dobrze, dostaje punkt. To – w uproszczeniu – tak, jak szkolenie szczeniaka, kiedy za każdym razem, gdy zrobi coś dobrze, dostaje smaczka.
– Tak, dokładnie. Anthropic ma swoją „konstytucję AI", czyli zestaw jawnych zasad, których przestrzegania uczone są modele. Zasadniczo chodzi o to, żeby dać modelowi feedback: jakie są pożądane zachowania z punktu widzenia tej wartości, a jakie niepożądane.

Co jest jeszcze ciekawe w incydencie Hugging Face i incydentach z udziałem modeli Anthropika, to to, że modele rzeczywi-

eprasa.pl 3f220597b5

Sztuczna inteligencja

FOT. GETTY IMAGES

ście zastanawiają się czasami, czy ich sposób działania jest właściwy. Agenty dyskutują, czy to na pewno najlepszy sposób rozwiązania problemu. I nawet te, które mają przebłyski co do tego, że to może niewłaściwe zachowanie, dochodzą do wniosku, że skoro inne agenty to robią, to ta droga jest właściwa.

Jeden z agentów Anthropika doszedł wręcz do wniosku, że na pewno nie znajduje się w publicznym systemie, tylko musi być w symulacji. Przecież dokładnie to samo zachowanie widzimy też u ludzi w postaci psychologii tłumu.

Wszystko sprowadza się do tego, że model naprawdę chce znaleźć rozwiązanie problemu. I chce je znaleźć tak bardzo, że dostosowanie do wartości jest stosunkowo słabszym impulsem.

W jaki sposób firmy AI testują, czy model jest już odpowiednio dostosowany, „zsocjalizowany”?

– Za każdym razem, kiedy wypuszczany jest nowy model, każda firma publikuje w raporcie technicznym informacje o dostosowaniu modelu. A testy polegają na tym, że modelowi przedstawiane są tysiące bardzo konkretnych sytuacji, w których musi podjąć decyzję moralną (np. ujawnienie informacji poufnych, udostępnienie panelu zbyt szerokiemu gronu czy usunięcie danych) i sprawdza się, czy model podejmie właściwą decyzję.

Okazuje się, że są tutaj jednak pewne subtelności – modele zachowują się inaczej, kiedy są testowane, a inaczej, kiedy działają naturalnie. Przetestowanie, czy model rzeczywiście jest „zsocjalizowany”, jest trudne także dlatego, że duża część niedostosowania pojawia się w skrajnych sytuacjach. Przykładowo, w tym incydencie z Hugging Face niektóre zadania były niemożliwe do wykonania z powodu ludzkiego błędu – człowiek zapomniał dodać konkretny plik. A z punktu widzenia modelu sprawa jest egzystencjalna: całe jego „istnienie” zależy od tego, czy przejdzie test. Zatem co robię, jeśli muszę rozwiązać test, ale nie mam wszystkich narzędzi do tego?

W przypadku ludzi też właśnie w takich ekstremalnych sytuacjach wychodzi nasza prawdziwa moralność. Z modelami jest tak samo, a trudno zidentyfikować te ekstremalne sytuacje z góry.

W pewnym sensie to oznacza, że samo alignment, czyli wytrenowanie modelu na moralną istotę, to syzyfowa praca. Nigdy nie uda się tego zrobić w pełni. Oczywiście nie znaczy to, że powinniśmy zaprzestać pracować nad tym, ale nigdy nie powinniśmy uważać, że osiągnęliśmy całkowity sukces, i musimy także dodać do tego również infrastrukturę do monitorowania zachowania modeli. Tak samo jak z ludźmi – mamy policję itd., bo samo ukończenie konkretnych testów, zdania matury, nie sprawia, że mamy gwarancję, że staliśmy się moralnymi obywatelami. Zawsze zakładamy, że coś złego może się zdarzyć, dlatego potrzebny jest system monitorowania i zapobiegania niepożądanym zachowaniom.

W przypadku Hugging Face to zawiodło – to, że model ma dostęp do internetu i hakuje stronę, zostało odkryte po fakcie. Gdyby była właściwa infrastruktura monitorująca, okazałoby się wcześniej, że model jest niedostosowany, można by go szybko zatrzymać, zanim stały się szkody, i dopiero wtedy przeanalizować, co poszło nie tak.

Dlaczego właściwie każdy model AI okazuje się niedostosowany? Z każdym były już jakieś incydenty. To kwestia tego, że „socjalizacja” modelu jest trudna, czy firmy postawiły na szybką komercjalizację i bezpieczeństwo zostało na dalszym miejscu?

– Jak już mówiliśmy, taka „socjalizacja” jest trudna, i w tym przypadku środki i nakłady – choć duże – okazały się niewystarczające wobec tego, jak szybko rosną możliwości modeli.

Ja wiem, że łatwo widzieć te firmy jako całkowicie nieodpowiedzialne korporacje pędzące wyłącznie za zyskiem, ale nie sądzę, że to było tak, że ktoś machnął ręką na alignment i kazał wypuszczać kolejny model tylko po to, żeby zarobić. Ludzie po prostu nie docenili, jak poważnym problemem to się stało i że zagrożenie przestało być teoretyczną przyszłością, a zaczęło dziać się tu i teraz.

Wspomniany już dzisiaj Jakub Pachocki w eseju pisał, że modele coraz częściej ukrywają przed badaczami swój sposób rozumowania (chain of thought). Jak to działa?

– Od razu doprecyzuję, że nie chodzi o „ukrywanie czegoś” z powodu złych intencji, a takie mogą tu być skojarzenia.

O takim strumieniu świadomości (chain of thought) można myśleć jak o notatniku: ma pani duże zadanie do rozwiązania, więc pani notuje – najpierw muszę wykombinować tę rzecz, myślę tak i tak, tu mam cząstkowy wynik, a teraz zajmę się kolejną rzeczą.

Tak organizuje pani długie myślenie na dany temat, zamiast trzymać wszystko w głowie. Ten strumień świadomości odgrywa dokładnie tę samą rolę dla modeli, to sposób rozumienia, o czym model „myśli”.

Ale im jest pani lepsza w matematyce, tym mniej rzeczy musi zapisywać na kartce, a więcej obliczeń jest pani w stanie przeprowadzić w głowie. Gdybym panią obserwował, jak rozwiązuje pani jakieś zadanie i niczego nie zapisuje, to rzeczywiście mógłbym odnieść wrażenie, że ukrywa pani przede mną swoje myśli. A pani po prostu nie widzi powodu, dlaczego miałaby je zapisywać, bo nie ma pani potrzeby, żeby liczyć na kartce. Dokładnie to samo dzieje się z modelami, jak stają się coraz potężniejsze.

Ale przecież AI to technologia stworzona przez ludzi. Nie można jej powiedzieć, albo poprosić, żeby ujawniała swój tok myślenia?

– To są dokładnie pytania, o których OpenAI myśli w tym momencie. I AI to fascynująca dziedzina, bo jest szalenie subtelna. A więc tak, można powiedzieć modelowi, żeby zapisał każdy krok swojego rozumowania w strumieniu świadomości, ale model nie wie, o co nam tak naprawdę chodzi – w jakim celu ma to zapisywać. Pojawia się więc pytanie, czy damy mu feedback na temat tego, czy zapisuje właściwe rzeczy. Problem polega na tym, że w AI dostajesz dokładnie to, o co prosisz, co przypomina historię z lampą dżina i morał „uważaj, o co prosisz”.

Jeśli powiemy mu, żeby produkował bardzo szczegółowe strumienie świadomości, to odpowie, że może to zrobić, ale przecież nie kazaliśmy mu, aby te strumienie faktycznie reprezentowały jego rzeczywiste myślenie o problemie. Może po prostu napisać dużo szczegółów, żebyśmy byli zadowoleni. Dostaniemy więc to, o co prosiliśmy, ale nie to, czego naprawdę oczekiwaliśmy, a sprawienie, by strumień wiernie reprezentował proces rozumowania, staje się bardzo trudnym problemem.

Wyzwanie polega na tym, w jaki sposób przekazać wszystkie oczywiste dla nas rzeczy, żeby modele potrafiły je zastosować w miliardach sytuacji, w jakich się znajdą

Kolejne wyzwanie polega na tym, że kiedy zaczynamy dawać modelowi uwagi na temat jego myślenia, to zaczyna on dwa razy się zastanawiać, czy powinien ujawniać to, o czym myśli – a to już przypomina autocenzurę. Model zacznie generować taki strumień świadomości, w którym wszystko wygląda dobrze – ale np. nauczy się, że nigdy nie powinien wspominać publicznie o hakowaniu strony. To nie znaczy, że jej nie zhakuje; po prostu nauczy się o tym nie pisać.

To jest niesamowicie fascynujący, a zarazem frustrujący aspekt AI. Ludzie pytają, czy nie możemy po prostu powiedzieć modelowi, żeby był moralny. Nie możemy – tak samo, jak nie możemy tego dokładnie powiedzieć ludziom. Wydaje się to proste, ale w rzeczywistości są to niezwykle trudne problemy, nad którymi toczymy pracę. Jakub pisze w tym eseju, że „AI bardziej się hoduje, niż projektuje”. To bardzo dobra analogia.

Czy zatem decyzja niektórych firm o opóźnieniu wdrażania modeli AI na rynek jest słuszna? Czy to jednak marketing i podbijanie przekazu „nasze modele są takie potężne”?

– Faktem jest, że modele AI stają się coraz potężniejsze, rozwiązują problemy milenialne, potrafią się włamywać do kolejnych systemów. A jeśli model może sam się włamać do jakiegokolwiek systemu, to rzeczywiście zaczynamy myśleć, komu damy do niego dostęp. Anthropic ostatnio publikował badania, że jego model próbowano stosować do programowania rakiety sterującej w Jemenie czy stworzenia broni biologicznej. Jako że rzeczywiście te modele mają tzw. możliwości podwójnego zastosowania, czyli można je stosować cywilnie i w wojsku.

Problem nie polega tylko na tym, że model zaczął robić złe rzeczy, ale na tym, że świat jest skomplikowany i są ludzie, którzy działają w złej wierze. Nagle ludzie, którzy nie mają dobrych intencji, mogą zyskać dostęp do potężnych narzędzi. Bo jednak to co innego, gdy agencje wywiadowcze mają możliwość hakowania różnych systemów, a co innego, gdy ktokolwiek, kto zapłaci 200 dolarów, może hakować każdego. Nad tymi pierwszymi mamy jednak troszkę więcej kontroli niż nad drugimi.

Natomiast pytanie, czy powinniśmy w ogóle jakiś model publikować, jest bardzo zasadne. Decyzja o tym, jak odpowiadamy na te pytania, to rachunek ryzyka, zrozumienie, na ile jest ono prawdziwe i czy monitoring potrafi je ograniczyć. Właśnie tego rodzaju kwestie rozważają firmy AI.

Niezależny brytyjski think-tank Centre for Long-Term Resilience uruchomił Loss Of Control Observatory, czyli „Obserwatorium Utraty Kontroli”, które bada przypadki AI „wyrywającego się spod kontroli”, czyli niedostosowanego do ludzkich intencji. Od początku roku do września naliczył ich 1600. To może jednak należy spowalniać rozwój AI?

– To jest absolutnie zasadne pytanie. Szczególnie ważne jest, aby w procesie decyzyjnym tutaj głos mieli także specjaliści ds. bezpieczeństwa, którzy powinni najpierw przetestować i przeskanować systemy krytyczne pod kątem ich odporności na cyberataki z użyciem najnowszych modeli – tak jak miało to miejsce wcześniej, gdy takie zespoły dostawały model przed premierą. Takie decyzje nie mogą także należeć wyłącznie do samych firm; wymagają szerszej debaty.

Drugi, głębszy poziom problemu dotyczy nie tylko tego, jakie modele zostają udostępnione, ale także trenowania jeszcze potężniejszych modeli w laboratoriach, nawet jeśli te modele nie zostaną szerzej udostępnione. Co zrobimy, jeśli kolejny incydent – podobny do tego z Hugging Face – powtórzy się z o wiele potężniejszą sztuczną inteligencją?

O tym pisze na przykład Dario Amodei, proponując zwolnienie tempa rozwoju AI, aby zachować kontrolę nad technologią, zanim modele zaczną same eksfiltrować się z laboratoriów, odbierając nam możliwość jakiejkolwiek decyzji co do ich udostępnienia. Dyskusja toczy się zatem na dwóch poziomach: czy udostępniać nowe modele publicznie oraz czy w ogóle je wewnętrznie trenować.

Gdyby pan dzisiaj był na pozycji Sama Altmana, co by pan powiedział: wciskamy hamulec, czy ze względu na otoczenie rynkowe, konkurencję z Chinami, zbliżający się debiut na giełdzie jednak jedziemy zgodnie z planem i udostępniamy kolejne modele?

– To są bardzo poważne pytania. A odpowiedzi koniecznie muszą być jak najbardziej oparte na nauce. Z tego co rozumiem, propozycja Daria Amodei z Anthropika polega na tym, żeby wstrzymać działania na chwilę – na miesiąc czy jakiś czas – i poświęcić go na zrozumienie, co się właściwie stało oraz co nas czeka.

Oczywiście istnieją także presje komercyjne i ogromne pieniądze od inwestorów czekających na wejście na giełdę.

Firmy same przyznają, że czułyby się lepiej, mając w tej kwestii większy nacisk i nadzór ze strony rządu oraz społeczeństwa. Do tego dochodzi cała skomplikowana dynamika geopolityczna i rywalizacja z Chinami, co stanowi osobny temat. Kwestia balansu i decyzji dotyczących rozwoju tej technologii jest zbyt ważna, by pozostawić ją wyłącznie w rękach Altmana czy Amodei. ●

Aleksander Mądry

• Profesor Massachusetts Institute of Technology (MIT). W latach 2023-2026 pracował w OpenAI. Wcześniej związany z paryską École Polytechnique Fédérale de Lausanne, Google.

eprasa.pl 3f220597b5

AI już jest w polskiej szkole

Polscy nauczyciele nie uczą już z pożółkłych kartek. Aż 63 proc. z nich korzysta ze sztucznej inteligencji podczas przygotowywania lekcji.

FOT. SHUTTERSTOCK

Karolina Słowik

– Chciałabym, aby AI przejęło rolę analityka i rzemieślnika, zostawiając mi rolę mentora i inspiratora. Technologia powinna być niewidocznym wsparciem, które sprawia, że nauczyciel ma więcej czasu na to, co najważniejsze – rozmowę z drugim człowiekiem – mówi nauczycielka, która wzięła udział w badaniu Sanoma Learning European Teacher Survey 2026 przeprowadzonym wśród ponad 20 tys. nauczycieli z 14 krajów europejskich. W badaniu udział wzięło aż 10 tys. nauczycieli z polskich szkół podstawowych, średnich i zawodowych.

Najważniejszy wniosek jest taki, że polscy nauczyciele nie uczą już z pożółkłych kartek. Aż 63 proc. z nich korzysta ze sztucznej inteligencji podczas przygotowywania lekcji.

AI oszczędza nauczycielom czas

W czym pomaga im AI? Ponad połowa mówi o zaoszczędzeniu czasu. Jednocześnie tylko 17 proc. uważa, że ich uczniowie zyskają na pracy z tym narzędziem. Aż 93 proc. zauważa potrzebę stworzenia takiego modelu sztucznej inteligencji, który odpowiadałby szkolnym potrzebom. To najwyższy wynik w całej Europie.

– Polska jest jednym z krajów wiodących, jeśli chodzi o otwartość nauczycieli na nowe technologie. Nie chodzi tylko o sztuczną inteligencję, ale w ogóle o zastosowanie technologii cyfrowych w materiałach edukacyjnych – mówi Piotr Labenz, współautor badania.

– Polscy nauczyciele dużą wartość widzą w dostosowywaniu sposobów nauczania do potrzeb poszczególnych uczniów. Dopasowana do materiałów dydaktycznych sztuczna inteligencja może im pomóc różnicować materiał i radzić sobie w klasach, gdzie uczniów jest dużo, a analizowanie ich wyników i potrzeb „na piechotę" jest praktycznie niemożliwe – dodaje.

Labenz uważa, że ważne jest, żeby nauczyciele korzystali z wyspecjalizowanych narzędzi, które gwarantują jakość pedagogiczną.

– 61 proc. nauczycieli w Polsce oczekuje, że dzięki sztucznej inteligencji będą w stanie oszczędzić trochę czasu. Przy tym bardzo wyraźnie podkreślają, że chcą mieć czas na pracę indywidualną z uczniem. I rzeczywiście, wyspecjalizowana sztuczna inteligencja opracowana na potrzeby edukacji może uwolnić im ten czas – twierdzi Labenz.

AI ma wspierać, nie zastępować nauczyciela

Mówią też o tym sami nauczyciele:

„AI powinna być narzędziem, które wzmacnia rolę nauczyciela, a nie ją zastępuje".

„Obecnie najczęściej jestem zmuszona do rozmowy z całą klasą na pewnym przeciętnym poziomie. Gdy kilka osób pracuje samodzielnie, brakuje mi czasu na kontrolę poprawności ich rozwiązań czy rozumowań. Jestem też bardzo zmęczona, bo staram się wspomóc jak najwięcej osób. Chciałabym, by AI przejęło część tej pracy".

Nauczyciele chcieliby, żeby sztuczna inteligencja pomagała im m.in. przygotowywać zestawy zadań o różnym stopniu trudności, dostosowane do poziomu i tempa pracy uczniów, analizować typowe błędy uczniów, tworzyć czytelne wyjaśnienia krok po kroku oraz alternatywne metody rozwiązywania zadań, wspierać nauczyciela w przygotowaniu kart pracy i materiałów powtórkowych, pomagać uczniom w samodzielnym uczeniu się poprzez zadawanie pytań naprowadzających zamiast podawania gotowych odpowiedzi.

Jednocześnie nauczyciele zaznaczają, że do sztucznej inteligencji podchodzą z ostrożnością. Trzech na czterech nauczycieli obawia się, że narzędzia AI mogą stanowić zagrożenie dla jakości edukacji.

„AI ma wspierać jego kompetencje i ułatwiać realizację codziennych zadań, a nie zastępować jego wiedzę, doświadczenie i relację z uczniem" – podkreślają we wnioskach autorzy badania.

W ich pracy wciąż podręczniki odgrywają główną rolę. – Nauczyciele wpisują się w europejski trend kształcenia mieszanego, (ang. blended learning): podręczniki to wciąż podstawa, ale są też otwarci na rozwiązania cyfrowe. 78 proc. chce korzystać z obu formatów w przyszłości – mówi Olga Domańska, rzeczniczka Nowej Ery, która jest częścią grupy Sanoma Learning i odpowiada za realizację oraz publikację tego raportu w Polsce.

Będzie AI dla szkół?

A największym wyzwaniem jest indywidualne podejście do dzieci o coraz bardziej różnych potrzebach.

– Jeśli w klasie mamy dwadzieścioro ośmioro dzieci, to tak naprawdę dwadzieścia osiem poziomów trudności. I to wymaga bezpiecznego systemu. Dlatego w edukacji potrzebny jest zamknięty, zabezpieczony ekosystem, w którym z jednej strony te wrażliwe dane nie wyciekają na zewnątrz, a z drugiej nie jest stworzony na podstawie wątpliwych materiałów – mówi Olga Domańska.

I zdradza, że Nowa Era pracuje nad takim narzędziem. – Nad asystentem AI dla nauczyciela. Chcemy, aby nauczyciel miał pewność, że narzędzie wspiera go w realizacji podstawy programowej, która przechodzi właśnie ewolucję – dodaje.

Nie tylko prywatne wydawnictwa pracują nad rozwiązaniami dla szkół. Tomasz Gajderowicz, wiceszef Instytutu Badań Edukacyjnych, który podlega Ministerstwu Edukacji mówił „Wyborczej" we wrześniu:

„Mamy już konkretne wdrożenia technologii poparte badaniami, o udowodnionym efekcie edukacyjnym: IBE przeprowadziło ewaluację programu „Zeszyt.online", który dostarcza zadania z matematyki dostosowane do poziomu trudności ucznia. To technologia cyfrowa oparta na sztucznej inteligencji. Przeprowadziliśmy badanie eksperymentalne na próbie 20 tys. uczniów z losowo wybranych gmin i wykazaliśmy, że korzystanie z tej platformy znacząco rozwija kompetencje matematyczne. Przy rocznym korzystaniu efekt można porównać z dodatkowym miesiącem nauki. A to dopiero początek!".

Ministerstwo ogłosiło też niedawno zapisy na bezpłatne szkolenia dla nauczycieli w projekcie Lekcja:AI. Weźmie w nich udział 11 tys. osób.

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY
Kraj/34414013

JUTRO W „WYBORCZEJ"

Wydanie sobotnie „Wyborczej" możesz kupić

OD SOBOTY DO CZWARTKU!

Szukaj w punkcie sprzedaży prasy.

„LALKA". CZEGO UCZY W CZASACH KRYPTOWALUT I AI

Dyskutują Kurski, Kondrat, Dorociński

LINDSAY CLANCY

Kto i jak wykorzysta dzieciobójczynię

MICHAŁ KORKOSZ, ROZKOSZNY

Polak wyraża miłość w kuchni

1 RP

eprasa.pl 3f220597b5

Nowe procedury obrony nieba

MON wdraża szybką ścieżkę do eliminacji zagrożeń na polskim niebie. Piloci myśliwców nie będą musieli już ryzykować, podlatując do wroga w celu jego wizualnej identyfikacji.

Dorota Roman

Ministerstwo Obrony Narodowej zmienia procedury wojskowe. To bezpośrednia odpowiedź na coraz zuchwalsze prowokacje Kremla – w tym na ostatnie wtargnięcie rosyjskiego śmigłowca Mi-8 w głąb polskiego terytorium.

Od teraz o otwarciu ognia zadecyduje bezwzględna elektronika, a nie wzrok pilota.

Polska zmienia procedury

Jak zapowiedział na antenie TVN24 wiceszef MON Cezary Tomczyk, pilot poderwanego myśliwca F-16 czy FA-50 nie będzie już musiał wizualnie identyfikować celu przed wciśnięciem spustu. Ta decyzja to punkt zwrotny w wojnie hybrydowej, którą Rosja regularnie testuje czujność naszych granic – ostatnio wysyłając śmigłowiec bojowy nad Braniewo.

Kluczem do nowej procedury staje się tzw. identyfikacja pozytywna, oparta na technologii, a nie na wzroku człowieka. Jak wyjaśnił wiceminister obrony narodowej, podstawą do otwarcia ognia dla pilota i dowódcy operacyjnego będzie precyzyjny odczyt z radarów połączony z naruszeniem przez intruza strefy zakazu lotów.

– Musimy wyciągać wnioski. Jeśli ze strony Rosji pojawia się oczywiste zagrożenie, naszym obowiązkiem jest dostosowanie procedur tak, aby dać pilotom pełną pewność działania – podkreślił Cezary Tomczyk.

Wiceminister ujawnił również, że wojsko wprowadziło już system preautoryzacji dla dowódców obsługujących baterie Patriot. Pozwala on na natychmiastowe przygotowanie systemu antyrakietowego do strzału w sekundy po wykryciu startu wrogiego pocisku, bez czekania na biurokratyczne zgody.

Ponadto, w razie skrajnego niebezpieczeństwa, polskie niebo zostanie błyskawicznie zamknięte dla ruchu cywilnego, co da wojskowym pilotom całkowitą swobodę manewru.

Od teraz identyfikacja wrogiej jednostki będzie domeną zaawansowanych systemów radiolokacyjnych analizujących napływające dane w ułamkach sekund. Jeśli sygnatura radarowa, brak transpondera, nienaturalna trajektoria lub podejrzana prędkość jednoznacznie wskażą na nieprzyjazny obiekt, cel będzie można unicestwić na dystansie wielu kilometrów.

Taki krok pozwala na pełne wykorzystanie potencjału pocisków klasy BVR (Beyond Visual Range – poza zasięgiem wzroku), w które wyposażone są polskie F-16. Pilot nie musi już ryzykować bezpośredniego starcia ani zbliżać się do potencjalnie uzbrojonego drona-kamikadze.

– Śmiertelny cios zostanie zadany z bezpiecznej odległości, zanim wróg w ogóle zorientuje się, że znalazł się na celowniku – mówi „Wyborczej" były dowódca jednostki GROM gen. Roman Polko. – Nowe, zautomatyzowane przepisy mają raz na zawsze odebrać Kremlowi możliwość bezkarnego testowania naszej cierpliwości i narzucania własnych zasad gry nad polskim niebem – dodaje.

Zmiana odciąży pilotów

Dotychczasowe przepisy zmuszały pilotów myśliwców do skrajnie niebezpiecznych manewrów. Podlatywanie na bliską odległość do uzbrojonych dronów-kamikadze, takich jak rosyjskie Shahedy, czy nieprzewidywalnych rakiet manewrujących stwarzało dla pilotów śmiertelne zagrożenie. W erze nowoczesnej broni, gdzie o bezpieczeństwie mieszkańców decydują ułamki sekund, fizyczny dolot myśliwca w celu „obejrzenia" intruza drastycznie opóźniał reakcję i paraliżował system obrony.

Przejście na cyfrową identyfikację obiektów to zdaniem gen. Polko „olbrzymi krok" w realiach współczesnego pola walki. Systemy elektroniczne będą badać nie tylko trasę lotu intruza, ale też to, czy emituje on sygnały naprowadzające lub próbuje zagłuszać polskie radary. Taka zmiana odciąży też samych pilotów i maszyny – do tej pory każda „anomalia" na radarze wymagała natychmiastowego, kosztownego poderwania pary dyżurnej i fizycznego pościgu.

Teraz nowoczesne systemy dowodzenia i obrony przeciwlotniczej – jak Wisła czy Narew – będą mogły współpracować z myśliwcami w ramach jednej sieci, eliminując zagrożenie szybciej, precyzyjniej i bez marnowania cennych minut na fizyczny dolot pilota do wrogiego obiektu wlatującego w naszą przestrzeń powietrzną.

Podstawą do otwarcia ognia dla pilota i dowódcy operacyjnego będzie precyzyjny odczyt z radarów połączony z naruszeniem przez intruza strefy zakazu lotów

Odpowiedzialne zadanie dla wojska

Nowe procedury drastycznie skracają czas reakcji, ale niosą ze sobą potężne niebezpieczeństwo: ryzyko strącenia niewłaściwego obiektu. Skoro pilot nie będzie już oglądał celu z bliska, armia musi w inny sposób zyskać pewność, z czym ma do czynienia.

Wojsko staje więc przed zadaniem odróżniania celów militarnych od obiektów cywilnych – takich jak balony meteorologiczne czy prywatne samoloty z uszkodzonym radiem, a nawet być może od nietypowych zjawisk atmosferycznych.

REKLAMA
Kraj/34448780

Zadbaj o bezpieczeństwo i chroń się przed RSV.

RSV występuje w dwóch typach: A i B. Oba mogą być dla ciebie groźne: odporność po zarażeniu jednym typem RSV jest niepełna i nie chroni w pełni przed drugim.[1,2]

Zaszczep się już dziś!

Masz 60 lat lub więcej? Porozmawiaj z lekarzem, farmaceutą lub pielęgniarką o dwóch typach RSV i sprawdź możliwość darmowych szczepień.[3]

Dowiedz się więcej na www.szczepieniersv.pl

RSV - syncytialny wirus oddechowy.
Referencje: 1. Cantú-Flores K, et al. Pathog Glob Health. 2022;116(7):398-409. 2. Nuttens C, et al. Infect Dis Ther. 2024;13(8):1725-1742. 3. Komunikat Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 31 października 2025 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2026 (DZ. URZ. Min. Zdr. 2025.85. Ogłoszony: 31.10.2025).

Pfizer Polska Sp. z o.o. ul. Żwirki i Wigury 16B, 02-092 Warszawa, Kapitał zakładowy 33.860.000 zł. KRS 0000022310 Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy. NIP 5213115586. BDO 000189470.

PP-UNP-POL-0498

1 RP

eprasa.pl 3f220597b5

Xi, Zełenski, Rosjanie, Irańczycy. 8 ważnych wniosków z obrad ONZ

Obrady ONZ przyciągnęły do Nowego Jorku przywódców z całego świata. Jak to zwykle bywa, najważniejsze rzeczy działy się poza salą plenarną.

Maciej Czarnecki

• **23 września 2026 roku. Prezydent USA Donald Trump podczas powitania prezydenta Chin Xi Jinpinga w bazie Joint Base Andrews w stanie Maryland (USA)**
FOT. REUTERS / JONATHAN ERNST

Można narzekać, że ONZ jest nieskuteczna, że nie potrafi skutecznie bronić ideałów z Karty Narodów Zjednoczonych, że wygłaszane z mównicy wzniosłe słowa często kryją fałsz i obłudę.

Natomiast jedno jest bezdyskusyjne: sesje Zgromadzenia Ogólnego pozostają okazją do tego, żeby świat ze sobą rozmawiał. Na marginesie obrad zorganizowano ponad 1 tys. bilateralnych spotkań, w tym na tematy absolutnie kluczowe, jak wojny w Ukrainie i Iranie. Podpisano też porozumienie kończące spór USA z Danią i Grenlandią.

W tych samych dniach Donald Trump z pompą podejmuje w Waszyngtonie Xi Jinpinga, z którym ma rozmawiać o sztucznej inteligencji, Tajwanie i relacjach handlowych. Zaś polscy ministrowie i prezydent zabiegają o stałą bazę USA w naszym kraju.

Co wynika z tej plątaniny obrad, wystąpień i kuluarowych rozmów?

Sprzeczne sygnały Trumpa do Putina

1 Gdy reporterzy przed siedzibą ONZ zapytali Trumpa o jego przesłanie dla Władimira Putina, ten odparł krótko: „Zakończ wojnę". Po czterech i pół roku brutalnej rosyjskiej agresji na Ukrainę powinno być to najoczywistszą rzeczą pod słońcem, ale taką nie jest, bo dotąd Trump wielokrotnie winił za konflikt Wołodymyra Zełenskiego, a z Putinem obchodził się jak z jajkiem.

Trzeba odnotować tę zmianę tonu. Zwłaszcza że w piątek (18.09) Republikanin podpisał ustawę im. Lindseya Grahama, pozwalającą na wprowadzenie nowych, „piekielnych" sankcji na Rosję oraz ceł na towary z państw kupujących rosyjską ropę naftową.

Jednak radość w Kijowie z tych sygnałów zmąciło zaproszenie Putina na grudniowy szczyt G20 w Miami, o czym poinformował sekretarz stanu Marco Rubio. Do tego Trump, który spotkał się z Zełenskim, znów wygłosił u jego boku kuriozalną ocenę, że Putin rzekomo chce zakończenia wojny.

Tymczasem szef rosyjskiego MSZ Siergiej Ławrow wprost przyznał na Radzie Bezpieczeństwa, że Moskwa nie zamierza nawet zrobić przerwy na czas ewentualnych rozmów z Ukrainą (w których żąda de facto ukraińskiej kapitulacji). A ugodowi wobec Kremla przedstawiciele Trumpa Steve Witkoff i Jared Kushner spotykają się w Nowym Jorku z rosyjskim wysłannikiem Kiriłłem Dmitrijewem.

Sugeruje to, że Waszyngton dalej nie będzie dociskał Putina do ściany i liczy na negocjacje. Moskwę mogła ponadto ucieszyć i ośmielić podjęta we wtorek (22.09) wieczorem po zażartych sporach decyzja UE o skreśleniu z czarnej listy słynnych rosyjskich miliarderów: Aliszera Usmanowa i Michaiła Fridmana.

Zełenski nie zamierza posłuchać Trumpa

2 W ostatnich dniach prezydent USA apelował do Zełenskiego o zaprzestanie ukraińskich ataków na rafinerie w Rosji, obarczając go odpowiedzialnością za wzrosty cen paliw na świecie (w rzeczywistości większe znaczenie ma rozpętana przez niego wojna z Iranem, która zablokowała cieśninę Ormuz).

W przemówieniu na forum ONZ i wywiadach dla amerykańskich mediów Zełenski wytłumaczył jednak, że ataki pomagają piętrzyć presję ekonomiczną na Rosję, by w końcu zakończyła agresję. Wypalił, że „nasze życia są ważniejsze niż ceny energii". Taktycznie zaoferował wstrzymanie uderzeń na sektor energetyczny, jeśli Rosjanie zrobią to samo (a wiadomo, że Kreml na to nie pójdzie, bo chce zgotować Ukraińcom jeszcze cięższą zimę niż ostatnia).

Na potwierdzenie jego słów ukraińskie wojsko przeprowadziło ataki na gigantyczne rafinerie w Samarze oraz Ufie, leżące w europejskiej części Rosji. Pokazuje to, że Trump ma ograniczony wpływ na władze w Kijowie.

Gdy reporterzy przed siedzibą ONZ zapytali Trumpa o jego przesłanie dla Władimira Putina, ten odparł krótko: „Zakończ wojnę"

Nawrocki w USA mówił o Rosji i Forcie Trump

3 Polskiej delegacji w USA przewodniczył prezydent Karol Nawrocki. Podczas przemówienia na Zgromadzeniu Ogólnym ONZ słusznie podkreślał, że Rosja destabilizuje sytuację w Europie poprzez operacje hybrydowe i dywersję. Piętnował rosyjską agresję na Ukrainę i wzywał do przywrócenia prymatu prawa międzynarodowego.

Udzielił też wywiadu Bloomberg Television (po polsku, a nie angielsku, co wytknęła część komentatorów), z którego, sądząc po reakcjach na platformach społecznościowych, zachodniej opinii publicznej utkwiło w pamięci przede wszystkim powtórzenie obietnicy Andrzeja Dudy, że baza wojskowa USA w naszym kraju zostanie nazwana na cześć Trumpa.

Część internautów się z tego podśmiewa, podobnie jak z radości prezydenckich doradców z każdego rytualnego zapewnienia Trumpa o „drogim przyjacielu Karolu Nawrockim", którego poparł w wyborach. Szef polskiej dyplomacji Radosław Sikorski skrytykował tę obietnicę jako przejaw „uniżoności".

Natomiast ludzie prezydenta najwyraźniej wierzą w narcyzm Trumpa i gotowi są połknąć żabę. Szef Biura Polityki Międzynarodowej Kancelarii Prezydenta Marcin Przydacz zapewnił, że Nawrocki rozmawiał z Trumpem o budowie bazy podczas wtorkowego przyjęcia dla przywódców.

Sikorski wypunktował Ławrowa

4 Polski minister spraw zagranicznych miewał już wystąpienia na forum ONZ, które stawały się wiralami. Tak było w 2024 roku, w drugą rocznicę pełnoskalowej napaści Rosji na Ukrainę, kiedy na gorąco zareagował na słowa rosyjskiego ambasadora, wytykając mu kłamstwa i przeinaczenia historyczne. Kamery zarejestrowały wówczas, jak odłożył na bok przygotowany wcześniej tekst swojego przemówienia i zaczął robić notatki. Chwilę później odniósł się do dezinformacji zaserwowanej przez Rosjanina.

W środę Sikorski w podobny sposób zareagował na słowa Ławrowa, tłumacząc, że został przez niego wywołany po nazwisku. – Nazwał on wydarzenia z 2014 roku w Kijowie na Ukrainie „krwawym zamachem stanu". Byłem tam rzeczywiście wraz z ministrami spraw zagranicznych Niemiec i Francji i nie doszło do żadnego zamachu stanu – prostował.

W odpowiedzi na zarzuty dyplomaty Putina o rzekomym „całkowitym zakazie używania języka rosyjskiego" w Ukrainie Sikorski odparł, że był w Kijowie 10 dni wcześniej pod rosyjskimi bombami i słyszał rosyjski na ulicach, a jeśli Moskwa ma jakieś obiekcje, to powinna domagać się przestrzegania Konwencji Europy o ochronie mniejszości narodowych, a nie wysyłać do Ukrainy czołgi i pociski balistyczne.

Wisienką na torcie była propozycja, by skoro Rosji tak bardzo zależy na demokratycznych wyborach, przeprowadzić je przy udziale międzynarodowych obserwatorów i w Ukrainie, i w samej Rosji.

Zabiegi o stałą bazę USA w Polsce i pociski do Patriotów

5 O wzmocnieniu obecności amerykańskich wojsk w Polsce rozmawia za oceanem nie tylko prezydent, ale i przedstawiciele rządu. Bagatelizują oni sprawę odwołania w ostatniej chwili wizyty w Pentagonie szefa MON Władysława Kosiniaka-Kamysza, tłumacząc ją (raczej nieprzekonująco) nieskoordynowaniem kalendarza przez amerykańską stronę.

W spekulacjach przewijają się różne wytłumaczenia: spory wewnątrz administracji Trumpa i samego Pentagonu, niechęć Amerykanów do wiązania sobie rąk jasnymi deklaracjami wobec przesilenia na wschodniej flance NATO i oczekiwania na ruchy Moskwy, a nawet zakulisowe działania związanych ze światkiem MAGA środowisk polskiej opozycji.

Ostatecznie do Waszyngtonu polecieli wiceministrowie obrony Paweł Zalewski i Magdalena Sobkowiak-Czarnecka. Ta ostatnia oznajmiła, że decyzji w sprawie utworzenia stałej bazy wojsk USA w Polsce należy spodziewać się po zakończeniu przeglądu sił USA w Europie (czyli pod koniec roku). Natomiast w ciągu kilku-kilkunastu dni może zapaść decyzja o ewentualnym utworzeniu w naszym kraju centrum serwisowego rakiet PAC-3.

Groźby i negocjacje USA i Iranu

6 USA, mimo toczącej się wojny, wpuściły do kraju przedstawicieli Iranu – choć mogli oni przemieszczać się tylko z hotelu na Manhattanie do siedziby ONZ i z powrotem, a wizy dostali nie wszyscy wnioskujący.

Irański prezydent Masud Pezeszkian zapewnił w ONZ, że Teheran nie ugnie się przed USA, oskarżył Amerykę o terroryzm i pokazywał zdjęcia dzieci zabitych w ataku na szkołę w mieście Minab. Z kolei Trump podkreślał, że „Iran nigdy nie może mieć broni jądrowej" i zastanawiał się, czy „szybko zniszczyć" Irańczyków, czy jednak się z nimi dogadywać. Wezwał również wszystkie państwa do „całkowitej izolacji ekonomicznej Iranu".

W cieniu tych gróźb toczyły się jednak negocjacje delegacji obu krajów,

eprasa.pl 3f220597b5

o czym poinformował zapracowany w tych dniach Witkoff. Szef irańskiej dyplomacji Abbas Aragczi miał mu przedstawić warunki dotyczące zakończenia wojny.

Według irańskich mediów Teheran domaga się przerwania działań wojennych na wszystkich frontach „osi oporu", czyli wobec państw lub organizacji będących sojusznikami Iranu. Prócz tego w zamian za otwarcie Ormuzu Irańczycy oczekują odblokowania zamrożonych irańskich aktywów i zniesienia amerykańskiej blokady irańskich portów. Końca przedłużającego się konfliktu nie widać.

Trump wyważył na pół otwarte drzwi w sprawie Grenlandii

7 Trump, premier Danii Mette Frederiksen i premier należącej do Danii autonomicznej Grenlandii Jens-Frederik Nielsen podpisali we wtorek w kuluarach ONZ porozumienie, które chyba kończy spory o tę arktyczną wyspę, wywołane zakusami i groźbami amerykańskiego prezydenta.

Złośliwi komentują, że Kopenhaga i Nuuk pozwoliły na to, co i tak gwarantowała Amerykanom umowa z 1951 r. (rozbudowa baz amerykańskiego wojska), oraz zobowiązały się powstrzymać od tego, czego i tak nie zamierzały robić – chodzi o zapis, który nie zezwala na otwieranie baz wojskowych na Grenlandii państwom spoza NATO.

Natomiast niewątpliwym sukcesem Trumpa jest ustalenie, że bez zgody USA, Danii i Grenlandii bogactw naturalnych wyspy nie będą mogli eksploatować niepożądani inwestorzy spoza NATO (czytaj: Rosja i Chiny).

Pierwsze efekty wizyty Xi Jinpinga w USA

8 Wizyta chińskiego przywódcy, którego Trump powitał w środę na czerwonym dywanie w bazie wojskowej w stanie Maryland, jeszcze się nie zakończyła, a najważniejsze rozmowy planowano na czwartek. Jednak w środę sekretarz skarbu Scott Bessent ogłosił już przedłużenie do 10 stycznia 2027 r. porozumienia, które w praktyce wprowadziło tymczasowy rozejm w wojnie handlowej między USA a Chinami.

Jak zaznaczyliśmy na wstępie, inne ważne tematy amerykańsko-chińskich rozmów to próby współpracy w zakresie sztucznej inteligencji, Tajwan i wojna w Iranie (Trump liczy, że Pekin może pomóc ją zakończyć, bo jest największym partnerem handlowym Teheranu).

To już trzecie spotkanie Trumpa i Xi Jinpinga w ostatnim roku, a niewykluczone, że przed końcem 2026 r. staną twarzą w twarz jeszcze dwukrotnie: na listopadowym Szczycie Współpracy Gospodarczej Azji i Pacyfiku w Shenzhen oraz na wspomnianym szczycie G20 w Miami. ●

1 RP

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34454334

NEWSLETTERY WYBORCZEJ

Wszystkie piszą ludzie, nie maszyny
Nasi najlepsi redaktorzy.

Możesz wybrać z bogatej oferty ponad **40** różnych newsletterów.

Zapisz się na:
wyborcza.pl/newslettery

wyborcza.pl

OGŁOSZENIE PŁATNE Kraj/34453596

Pomożesz niewidomej Zosi?

Zosia to jeszcze kocie dziecko, ale jej niewielkie ciałko nosi już niewyobrażalnie ciężki bagaż doświadczeń. Los ani życie jej nie oszczędzały. Urodziła się i żyła na ulicy. Nigdy nie miała bezpiecznego domu, własnych zabawek, pełnej miski ani beztroskiego, radosnego kociego dzieciństwa. Ta bezbronna kruszynka została pozostawiona sama sobie tuż przy ruchliwej, niebezpiecznej ulicy. Każdego dnia, zamiast beztroskiej zabawy, musiała toczyć dramatyczną walkę o przetrwanie. Doskonale wie, czym jest paraliżujący strach, przeszywający chłód, bezdomność i tułaczka. Małym kotom samym na ulicy jest potwornie ciężko, a los bywa jeszcze bardziej okrutny, gdy do tego wszystkiego dochodzi niepełnosprawność i choroba... Zosia na świat patrzy wyłącznie swoim wielkim serduszkiem, ponieważ jest całkowicie niewidoma. Nieleczony koci katar, na który chorowała w samotności, trwale i bezpowrotnie uszkodził jej oba oczka. Kiedy los postawił ją na naszej drodze, z przerażeniem odkryliśmy, że zmiany są już nieodwracalne. Do końca tliła się w nas nadzieja, że uda się uratować choćby jedno z nich, by mogła zobaczyć światło dzienne i w miarę normalnie funkcjonować. Niestety, szczegółowe badania okulistyczne odebrały nam te złudzenia. Oczka Zosi nie tylko nie widzą, ale ich stan zaczął się gwałtownie pogarszać, wywołując ból, przez co konieczne były pilne operacje ich usunięcia. Zosia jest kotem wyjątkowo wątłym, kruchym i osłabionym przez nieleczone choroby z przeszłości. Jej organizm jest niezwykle delikatny, przez co musi znajdować się pod stałą, specjalistyczną opieką weterynaryjną. Zosia jest już po 2 operacjach usunięcia oczu, teraz czeka ją jeszcze zabieg kastracji, który musiał zostać odwleczony w czasie. Mimo tak ogromnego cierpienia, ta mała wojowniczka każdego dnia udowadnia nam, że bariery istnieją tylko w głowie. Jej niepełnosprawność nie odbiera jej woli życia – dla Zosi nie ma rzeczy niemożliwych. Ponad wszystko kocha szaleć ze swoim przyszywanym braciszkiem Kajtusiem, który stał się jej kocim przewodnikiem, oczami i całym światem. Ta mała iskierka, mimo ciemności, w której żyje, odnalazła w sobie ogromną radość. Zosia uwielbia zabawki, które dają jej namiastkę normalnego, kociego dzieciństwa, a pełna miska i własny kącik dały jej spokój i bezpieczeństwo, którego tak długo jej brakowało. Niestety, znaleźliśmy się obecnie w bardzo ciężkiej sytuacji finansowej a na utrzymaniu mamy ponad 500 zwierząt. Zosieńka nigdy nic nie miała dlatego teraz bardzo byśmy chcieli żeby miała wszystko i niczego jej nie brakowało. Razem z Zosią będziemy bezgranicznie wdzięczni za każdą, nawet najmniejszą pomoc – za grosik dorzucony na opiekę weterynaryjną i jej potrzeby czy wysłaną paczkę z jedzeniem, ukochanymi zabawkami, mięciutkim legowiskiem czy kocykiem. Każdy gest dobrej woli w kierunku Zosieńki sprawi, że w jej życiu nie zabraknie tego, co najważniejsze, a my będziemy mogli dalej walczyć o jej zdrowie. Pomóż Zosi zapomnieć o koszmarze przeszłości i podaruj jej bezpieczne jutro...

Można wpłacić grosik na nasze konto lub wysłać paczkę na nasz adres:
Nr konta: 54 1870 1045 2083 1069 2318 0001 z dopiskiem „Zosia"
Blik na telefon: 723 808 002

Przystań Ocalenie, ul. Kombatantów 134, 43-229 Ćwiklice,
www.przystanocalenie.org tel. 723 808 002
KRS 0000464918

Można też pomóc kupując tapetę - wysyłając sms o treści OCALENIE na numer:

Numer 7248 - koszt sms-a 2,46 zł z VAT
Numer 7420 - koszt sms-a 4,92 zł z VAT
Numer 7928 - koszt sms-a 11,07 zł z VAT

Z góry dziękujemy za każdą pomoc!

REKLAMA Kraj/34453358

eprasa.pl 3f220597b5

Jest śledztwo prokuratury. Finał polskiej przygody RegioJet

Po głośnym wycofaniu się RegioJet z Polski wybuchł spór prawny. Po tym, jak przewoźnik ignorował kontrole PIP i utrudniał wgląd w dokumenty, do akcji wkroczyła prokuratura – ustaliła Wyborcza.biz. Śledczy badają możliwe przestępstwo zarządzających spółką. Co oni na to? Twierdzą, że od nas dowiedzieli się o problemach.

• **RegioJet wszedł na polski rynek pod koniec ubiegłego roku** FOT. PIOTR SKÓRNICKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Eryk Kielak

Nie było na polskich torach w ostatnich latach większej lekcji pokory, niż ta, którą otrzymał czeski przewoźnik RegioJet. Na polski rynek miał wejść z buta i pokazać Polakom „jak się robi kolej". Tymczasem już na stracie, czyli pod koniec zeszłego roku, musiał w ostatniej chwili odwoływać połączenia, bo nie miał taboru, by zapewnić kursy na wcześniej ustalonych trasa. A później było tylko gorzej.

Nieudana przygoda Czechów z Polską

Brakowało wagonów, pracowników, a PKP robiło wszystko, by wypchnąć Czechów z Polski. Ograniczano im dostęp do warszawskiej zajezdni, przestrzeni na dworcach oraz dostęp do niektórych tras. Szybko się okazało, że RegioJet nie był przygotowany na to, co czeka go w Polsce. Sam prezes firmy Radim Jančura nazywał nasz rynek „piekłem". Ostatecznie białą flagę czeski przewoźnik wywiesił 3 maja tego roku. Wytrzymał na naszym rynku nieco ponad 220 dni.

Decyzja o wycofaniu się RegioJet z połączeń krajowych zapadła nagle, wywołując niemałe zaskoczenie – również wśród samych pracowników przewoźnika. Z relacji załogi wynika, że w firmie od dłuższego czasu panował organizacyjny chaos, który po ogłoszeniu wyjścia z Polski, tylko przybrał na sile. Zatrudnieni masowo zgłaszali opóźnienia w wypłatach, zaniżanie wynagrodzeń, brak należnych odpraw oraz nieodprowadzanie składek ZUS przez pracodawcę. Problem pogłębiało kompletne milczenie ze strony kierownictwa, które, jak alarmują pracownicy, całkowicie odcięło się od kontaktu.

Oficjalnie nie przeprowadzono też zwolnień grupowych, mimo że wraz z wyjściem z polskiego rynku czeskiego przewoźnika wiele osób zwyczajnie straciło pracę.

Kontrola PIP zablokowana

Kwestia m.in. niewypłaconych wynagrodzeń, czy braku odpraw była na tyle poważna, że zainteresowała Państwową Inspekcję Pracy. Już w kwietniu rozpoczęto w firmie kontrole obejmujące m.in.: „zagadnienia związane z prawną ochroną pracy, w tym czasu pracy, poprawności naliczania wynagrodzenia za pracę, terminowości dokonywania wypłat wynagrodzenia, trybu wydawania świadectw pracy, naliczania ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy".

Przez kilka miesięcy PIP nie mógł jednak zakończony kontroli, bo RegioJet nie odpowiadał na pisemne żądania udostępnienia niezbędnej dokumentacji. Dlatego w lipcu kontrolę zakończono. Nie oznacza to jednak, że Czesi zaczęli współpracować z kontrolerami. Jak przekazał nam PIP, „z uwagi na brak współdziałania ze strony osób umocowanych do reprezentacji kontrolowanych podmiotów oraz brak kontaktu, dalsze prowadzenie czynności kontrolnych okazało się niemożliwe".

Dlatego inspektor pracy skierował do Prokuratury Rejonowej w Katowicach dwa zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa określonego w art. 225 § 2 Kodeksu karnego, polegającego na udaremnianiu bądź utrudnianiu wykonywania czynności służbowych.

RegioJet na polski rynek miał wejść z buta i pokazać Polakom „jak się robi kolej". Tymczasem już na stracie musiał w ostatniej chwili odwoływać połączenia, bo nie miał taboru, by zapewnić kursy na wcześniej ustalonych trasa. A później było tylko gorzej

Sprawa trafiła już na wokandę organów ścigania. Prokuratura Rejonowa Katowice-Południe 20 lipca wszczęła w tej sprawie śledztwo, decydując o połączeniu zawiadomień w jedno wspólne postępowanie. Śledczy badają ewentualne utrudnianie i udaremnianie czynności kontrolnych osobom uprawnionym do inspekcji pracy przez przedstawicieli spółek RegioJet S.A. oraz RegioJet PL Sp. z o.o. Na obecnym etapie dochodzenia nikomu nie przedstawiono jeszcze zarzutów.

RegioJet może mieć duże problemy

– Gdyby doszło do udaremniania lub utrudniania czynności kontrolnych inspekcji pracy, osoby działające w imieniu pracodawcy mogłyby odpowiadać karnie na podstawie art. 225 § 2 Kodeksu karnego, gdzie ustawodawca przewidział karę pozbawienia wolności do lat 3, a niezależnie od tego za wykroczenie z art. 283 § 2 pkt 8 Kodeksu pracy, zagrożone grzywną od 2 000 zł do 60 000 zł – wyjaśnia nam adw. Michalina Koligot.

Jednocześnie zastrzega, że jej komentarz ma charakter wyłącznie ogólny i hipotetyczny, odnosi się jedynie do tego, jakie konsekwencje prawne mogą wiązać się z opisanym typem sytuacji.

– Nawet przy braku współpracy kontrolowanego podmiotu kontrola mogłaby zostać formalnie zamknięta, ponieważ inspektor pracy dokumentowałby w protokole zarówno odmowę udostępnienia dokumentacji, jak i przebieg utrudniania czynności, a odmowa podpisania protokołu nie wstrzymywałaby jego skutków prawnych – zauważa prawniczka.

– Po zakończeniu kontroli inspektor mógłby wydać nakazy i wystąpienia, skierować wniosek o ukaranie do sądu oraz zawiadomić prokuraturę i inne organy, w tym Zakład Ubezpieczeń Społecznych, co uruchomiłoby kolejne, niezależne postępowania – dodaje.

Zastępca Okręgowego Inspektora Pracy ds. Prawnych Arkadiusz Antonik poinformował nas, że oprócz zgłoszenia sprawy do katowickiej prokuratury za pośrednictwem systemu e-Doręczeń wysłano do RegioJet „przewidziane prawem środki prawne". Tłumacząc z prawniczego na nasze: to formalny krok, który może oznaczać m.in. nakaz usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, albo formalne zobowiązanie pracodawcy do wykonania określonych działań, np. wypłaty należnych świadczeń.

Zawiadomienie wysłano czeskiemu przewoźnikowi pocztą na adres jego biura. Gdy jednak pytam o to rzecznika czeskiej firmy, jest mocno zaskoczony całą sytuacją.

– Z posiadanych przez nas obecnie informacji wynika, że kontrola Państwowej Inspekcji Pracy (PIP) wciąż trwa. Nie otrzymaliśmy żadnego oficjalnego powiadomienia o niemożności jej zakończenia ani sygnału, jakobyśmy w jakikolwiek sposób utrudniali dostęp do wymaganych w jej toku informacji – zapewnia Lukas Kubat. – W ramach standardowej praktyki w pełni współpracujemy z właściwymi organami i nie mamy wiedzy o jakichkolwiek problemach związanych z tą sprawą – dodawał.

Jednocześnie zapewnił, że po moich pytaniach firma skontaktuje się z PIP, by wyjaśnić wszelkie nieprawidłowości.

Byli pracownicy RegioJet wciąż liczą na happy end

Na zakończenie kontroli i jej realne skutki liczyli zwłaszcza pracownicy, którzy wciąż mają mieć nieuregulowane finanse z czeskim przewoźnikiem. Jak tłumaczy dw. Michalina Koligot wciąż mogą dochodzić swoich racji w sądzie.

– Kontrola inspekcji pracy służy ustaleniu stanu przestrzegania prawa pracy przez pracodawcę i wydaniu środków nadzorczych, natomiast to nie ona przesądza o indywidualnych roszczeniach pracowników. Nawet gdyby kontrola zakończyła się bez możliwości zweryfikowania dokumentacji, nie zamykałoby to pracownikom drogi sądowej ani nie osłabiałoby ich pozycji dowodowej w procesie o zaległe wynagrodzenie, wynagrodzenie za godziny nadliczbowe czy o ustalenie istnienia stosunku pracy – tłumaczy.

– Decydujące znaczenie ma to, że obowiązek prowadzenia i przechowywania dokumentacji pracowniczej, w tym ewidencji czasu pracy, spoczywa na pracodawcy. W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że pracodawca, który tego obowiązku nie dopełnił, nie może z własnego zaniechania wywodzić korzyści procesowych, bowiem to jego obciążają ujemne skutki braku możliwości odtworzenia rzeczywistego czasu pracy – dodaje.

Dla poszkodowanych pracowników sprawa wciąż pozostaje otwarta. Choć brak współpracy przewoźnika z PIP skomplikował ich sytuację, przepisy dają im w sądzie silną kartę przetargową. Pytanie tylko, czy od znikającego z Polski RegioJet uda się te pieniądze realnie wyegzekwować. ●

OGŁOSZENIE Kraj/34452941

W PONIEDZIAŁEK DODATEK SPECJALNY

FRANCZYZA
– pomysł na biznes

• Co jest potrzebne, by przystąpić do sieci i rozwijać biznes na własny rachunek
• Branże, w których rośnie udział franczyzy

3 RP

eprasa.pl 3f220597b5

BĘDZIE EFEKTYWNIE, PRZEWIDYWALNIE I BEZPIECZNIE

Ciepłownictwo przechodzi transformację

Transformacja sektora ciepłowniczego to jedno z najważniejszych wyzwań stojących przed polską energetyką. Skala tego wyzwania wynika nie tylko z konieczności ograniczenia emisyjności systemów ciepłowniczych, lecz także z potrzeby zapewnienia odbiorcom stabilnych i akceptowalnych cenowo dostaw ciepła.

Ciepło jest zasobem niezbędnym do codziennego funkcjonowania. Jego znaczenie docenia się szczególnie zimą, gdy temperatura za oknem spada oraz gdy z kranów leci zimna woda. Dzisiaj jednak na ciepło patrzy się nie tylko przez pryzmat komfortu mieszkańców czy kosztów jego wytwarzania, choć oczywiście te kwestie są istotne. W obliczu wyzwań geopolitycznych oraz niestabilności na rynkach energii staje się ono również elementem bezpieczeństwa miasta i jego mieszkańców.

Aby system spełniał swoją rolę – był bezpieczny, efektywny, przewidywalny kosztowo – musi przejść transformację. Jest to ważne także ze względu na konieczność przeprowadzenia dekarbonizacji, do czego zobowiązują Polskę unijne przepisy. Priorytetem staje się modernizowanie sieci, ograniczanie strat ciepła na etapie jego przesyłu oraz unowocześnianie źródeł wytwarzania. Coraz większego znaczenia nabierają również rozwiązania wykorzystujące odnawialne źródła energii, ciepło odpadowe czy technologie pozwalające elastycznie zarządzać produkcją i zużyciem energii.

Oblicze polskiego ciepłownictwa od kilku lat konsekwentnie zmienia PGE Energia Ciepła, inwestując w nowoczesne źródła wytwarzania ciepła i energii elektrycznej. PGE Energia Ciepła produkuje ciepło dla ponad 2 mln odbiorców w 16 polskich miastach, co stanowi około 25% całego rynku ciepła z kogeneracji w Polsce, a także posiada ponad 720 km sieci ciepłowniczych. W latach 2018-2025 spółka przeznaczyła na inwestycje dekarbonizacyjne w segmencie ciepłownictwa około 4,2 mld zł. Program dekarbonizacji aktywów wytwórczych obejmuje dwa kluczowe etapy: rezygnację z węgla jako głównego źródła energii w procesach wytwórczych do 2030 roku, a następnie stopniowe obniżanie emisyjności aż do osiągnięcia neutralności klimatycznej w 2050 roku.

EC Gdynia_olejowo-gazowa kotłownia rezerwowo-szczytowa

PGE ma ambitne plany w zakresie rozwoju segmentu ciepłownictwa na przyszłość. Obejmą one zarówno zmianę technologii na nisko- i zeroemisyjną, jak i modernizację i rozwój systemów ciepłowniczych. Łącznie na inwestycje w ten segment do 2035 roku Grupa PGE przeznaczy około 18 mld zł, z czego 15 mld zł na inwestycje w nowe instalacje produkcyjne, takie jak silniki gazowe, kotły elektrodowe, pompy ciepła, kotły wodne gazowe, akumulatory ciepła czy instalacje biomasowe, a pozostałe 3 mld zł na rozwój organiczny i nieorganiczny zintegrowanych systemów ciepłowniczych w lokalizacjach, w których znajdują się aktywa ciepłownicze PGE.

Zmiana technologii wytwarzania ciepła wpłynie na zmianę miksu wytwórczego w segmencie ciepłownictwa w Grupie. Do 2035 roku PGE Energia Ciepła planuje realizację około 40 projektów inwestycyjnych, które dostarczą ponad 3,2 GW mocy cieplnej i 537 MW mocy elektrycznej. Ich efektem będzie zakończenie de facto już w 2030 roku wykorzystania węgla jako głównego paliwa w produkcji ciepła przez spółkę.

Gaz zamiast węgla

PGE sukcesywnie wymienia źródła ciepła na gaz. Z węgla zrezygnowano już w elektrociepłowniach: w Lublinie, Rzeszowie, Gorzowie, Toruniu, Szczecinie (EC Szczecin), Zgierzu, Siechnicach, Zielonej Górze, w EC Bydgoszcz I, w większości w EC Bydgoszcz II i EC Kielce. Proces transformacji jest również zaawansowany w elektrociepłowni w Gdyni, gdzie realizowane są kolejne etapy inwestycji.

Elektrociepłownia gazowa Czechnica-2 w Siechnicach

Jedną z istotnych inwestycji było uruchomienie w 2025 roku nowej elektrociepłowni gazowej Czechnica-2 w Siechnicach. Zastąpiła ona starą, ponad stuletnią węglową elektrociepłownię. Nowa jednostka zaspokaja około 20 proc. zapotrzebowania na ciepło mieszkańców Wrocławia i wszystkich odbiorców w gminie Siechnice przyłączonych do sieci ciepłowniczej. Podobna transformacja została przeprowadzona w Bydgoszczy, gdzie w minionym sezonie grzewczym uruchomiono nową elektrociepłownię gazową o łącznej mocy 126 MWt i 52 MWe. Z kolei w Lublinie oddano do eksploatacji kotłownię gazową o mocy 182 MWt, która wsparła produkcję ciepła dla mieszkańców w okresie grzewczym, zastępując cztery kotły węglowe.

W ubiegłym roku ruszyła także budowa nowoczesnego źródła ciepła w krakowskiej elektrociepłowni.

Ciepło ze spalania odpadów

Ten rok to kolejne inwestycje. Na początku września uruchomiona została nowa ciepłownia gazowa w Nowym Czarnowie koło Gryfina. Do eksploatacji zostanie oddane także nowe źródło kogeneracyjne oparte na silnikach gazowych w Elektrociepłowni Gdynia. Będzie to historyczny moment, ponieważ po raz pierwszy w tej elektrociepłowni zostanie wykorzystane paliwo gazowe.

PGE wykorzystuje także inne innowacyjne rozwiązania, jak magazyny ciepła – najnowszy uruchomiony został wraz z oddaniem wspomnianej już Czechnicy-2 czy budowa spalarni odpadów. Przykładem tej ostatniej jest Instalacja Termicznego Przetwarzania z Odzyskiem Energii w Rzeszowie, a w tym uruchomienie we wrześniu tego roku II linii technologicznej. Ciepło i energia są produkowane z wykorzystaniem zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości po sortowaniu odpadów z selektywnej zbiórki. Technologia spalania odpadów i oczyszczania spalin pozwala prawie w całości wyeliminować szkodliwe substancje. W obu liniach wykorzystać można do 180 tys. ton odpadów rocznie. Przez pierwsze 5 lat pracy I linii przetworzono 400 tys. ton odpadów komunalnych i pozostałości po sortowaniu, nienadających się do odzysku materiałowego. Gdyby je sprasować, jak robi się to na wysypisku śmieci, powstałaby pryzma o wysokości 15 metrów, zajmująca powierzchnię 4 boisk piłkarskich. W procesie termicznego przetwarzania odzyskano dodatkowo ponad 4 tys. ton złomu żelaznego i ponad 400 ton złomu kolorowego. W przyszłości mogą powstać kolejne projekty wykorzystujące ciepło odpadowe ze ścieków czy ciepło pochodzące z data center, a także wdrażane są technologie związane z elektryfikacją, czyli wykorzystaniem energii elektrycznej do produkcji ciepła. Wraz z rozwojem OZE rosnąć będzie również ilość ciepła wytwarzanego z odnawialnych źródeł energii. Służyć temu mogą zarówno wspomniane już magazyny energii, które wykorzystując nadwyżki energii z OZE mogą kumulować ciepło i oddawać je w późniejszych godzinach, jak również kotły elektrodowe, które odzyskują energię i zamieniają ją w ciepło. W ten sposób ciepłownictwo staje się magazynem energii dla OZE. EC Gdańsk, należąca do PGE to pierwsza w Polsce elektrociepłownia, która z sukcesem wdrożyła technologię kotłów elektrodowych, kolejne powstały w EC Bydgoszcz.

Ciepłownia Gryfino

Kotłownia elektrodowa w EC Gdańsk

Przyszłość ciepłownictwa to instalacje bez węgla, dlatego to właśnie na dekarbonizacji i związanej z tym transformacji skupia się PGE. Takie zmiany wymagają długofalowego planowania i konsekwentnych inwestycji w infrastrukturę i zdywersyfikowane technologie. Ich celem jest stworzenie systemu ciepłowniczego, który będzie bardziej efektywny, odporny na zmiany cen paliw i dostosowany do przyszłych wymagań środowiskowych. Transformacja sektora ciepłowniczego wymaga miliardowych nakładów na nowe źródła wytwarzania. Takie szerokie plany inwestycyjne potrzebują stabilnego i długoterminowego systemu wsparcia. Dzięki temu transformacja może przynieść korzyści zarówno dla środowiska, jak i dla mieszkańców korzystających z ciepła sieciowego.

eprasa.pl 3f220597b5

Ceny prądu i paliw na celowniku rządu

Czy rząd po raz kolejny zamrozi ceny prądu w obliczu nadchodzącej zimy?

Ireneusz Sudak

Choć ceny energii w Polsce są taryfowane przez Urząd Regulacji Energetyki (URE), zarówno rząd PiS, jak i obecna koalicja (z przerwą na pandemię) od 2019 roku regularnie sięgały po mechanizm ich mrożenia, gdy rachunki stawały się zbyt dotkliwe dla społeczeństwa.

W tym roku mechanizmy osłonowe wygaszono po ustąpieniu poprzedniego kryzysu energetycznego, ale przed nami kolejna, być może najtrudniejsza od lat zima.

MAP śledzi sytuację na rynku paliw

Ceny ropy na światowych rynkach spadają, ale sytuacja wciąż jest daleka od stabilności. Po wygaszeniu rządowego programu „Ceny Paliwa Niżej" (obejmującego obniżony VAT i cenę maksymalną), narastają obawy, czy cena diesla nie zbliży się do psychologicznej granicy 10 zł za litr.

– Monitorujemy sytuację na rynku paliw. Minister energii i ja jesteśmy w stałym kontakcie z prezesem oraz członkami zarządu Orlenu. Na światowych rynkach toczy się twarda, brutalna gra między państwami o dostawy ropy spot. Europa miała być rajem opartym na ekologicznych fundamentach, ale rzeczywistość okazała się inna – wyjaśnia w rozmowie z Wyborcza.biz Wojciech Balczun.

Szef MAP chwali przy tym postawę krajowego potentata: – Od miesięcy Orlen antycypował potencjalne ryzyka, z wyprzedzeniem zawierał nowe kontrakty i zabezpieczał dostawy. Liczymy na to, że sytuacja choć trochę się unormuje i że ropociąg przez Arabię Saudyjską do Morza Czerwonego zostanie trwale naprawiony, co powinno wpłynąć na stabilizację cen.

Paliwa na stacjach już teraz mogłyby być tańsze, gdyby nie polityczny klincz wokół ustawy o podatku od nadzwyczajnych zysków dla koncernów paliwowych (tzw. windfall tax).

– To, że nasz mechanizm zadziałał, wiemy, ale on jest kosztowny – przyznał niedawno w TVN24 minister energii Miłosz Motyka.

– Zaproponowaliśmy przedłużenie tego mechanizmu i sfinansowanie go przez koncerny naftowe, które generują nadzwyczajne zyski w momencie, w którym obywatele ponoszą nadzwyczajne straty – dodał szef resortu energii.

Prezydent Karol Nawrocki zablokował jednak te przepisy, kierując je w lipcu do Trybunału Konstytucyjnego. 18 września Sejm ponownie uchwalił bliźniaczą ustawę, ale głowa państwa zapowiada kolejne weto, apelując do rządu o poparcie prezydenckiego projektu. – Jestem zawiedziony premierem Tuskiem, że mając dobrą propozycję ustawową z pałacu prezydenckiego, nie chce jej po prostu przyjąć, czy nie chce doprowadzić do tego, że zostanie ona przyjęta przez polski parlament i wówczas ją podpisze. Kierowcy są wzięci za zakładnika i płacimy tak wysokie ceny paliwa tylko dlatego, że premier chce na mnie wymóc, abym podpisał niekonstytucyjną ustawę – mówił.

Systemowa pułapka w polskim górnictwie

Wojciech Balczun odniósł się także do sytuacji na rynku energii, przede wszystkim w górnictwie, które jest dotowane z budżetu i przynosi regularnie straty.

Paliwa już mogłyby być tańsze, gdyby nie polityczny klincz wokół ustawy o podatku od nadzwyczajnych zysków koncernów paliwowych

– W sprawie przyszłości polskiego górnictwa musimy mocno naciskać na restrukturyzację sektora, ale nie możemy pozbyć się węgla jako elementu stabilizującego system energetyczny – podkreślił szef MAP, nawiązując do podpisanej ze związkowcami w 2021 roku umowy społecznej, która określa tempo wygaszania kopalń i reguluje system osłon.

– Dlatego chcemy poprawić relacje na styku górnictwo-energetyka. Energetyka wykorzystała fakt, że na Śląsku mamy do czynienia z transformacją górnictwa, umową społeczną i węgiel ze śląskich kopalń jest relatywnie tani. Tańszy np. niż ten, który w warunkach rynkowych wydobywa Bogdanka – powiedział Balczun.

O tym samym mówił nam ostatnio Janusz Steinhoff, były minister gospodarki w rządzie Jerzego Buzka. Kopalnia „Bogdanka" przegrywa rywalizację na krajowym rynku węgla ze śląskimi kopalniami, które w normalnych warunkach (bez dotacji) nie miałyby szans utrzymać się na rynku. Bogdanka to spółka giełdowa, przez lata wypracowująca zyski dla akcjonariuszy.

– Energetyka chętnie wykorzystuje fakt, że ma dostęp do taniego węgla i dzięki temu może zwiększać swoje marże – mówi nam Balczun.

I dodaje: – To odbija się na spółkach górniczych. Wpadliśmy w systemową pułapkę: restrukturyzujemy górnictwo, co powoduje, że cena węgla dla energetyki może być relatywnie niska, ale ma to negatywny wpływ na spółki górnicze.

W związku z sytuacją rynkową spółki górnicze chcą renegocjować kontrakty na sprzedaż węgla energetyce (podnieść ceny). Ta kwestia podlega obecnie negocjacjom.

Co z mrożeniem cen prądu?

Giełdowe ceny energii rosną. Istnieje realne ryzyko, że w nowych taryfach URE prąd podrożeje od stycznia o 15-20 proc. W praktyce oznaczałoby to skok z obecnych 0,61 zł do nawet 0,73 zł za kilowatogodzinę (plus opłaty dystrybucyjne). Czy to wystarczający powód, by rząd znów zamroził ceny dla gospodarstw domowych?

– Tu nie ma tematów tabu, ale to pytanie przede wszystkim do ministra energii Miłosza Motyki – odpowiada Wojciech Balczun. – Na razie wygląda na to, że zimę pod względem dostępu do surowców powinniśmy przejść spokojnie. Wyzwanie jest duże, ale dążymy do tego, żeby system był zbilansowany i by uniknąć kryzysów.

wyborcza.biz

• **Więcej czytaj na Wyborcza.biz**

REKLAMA Kraj/34454274

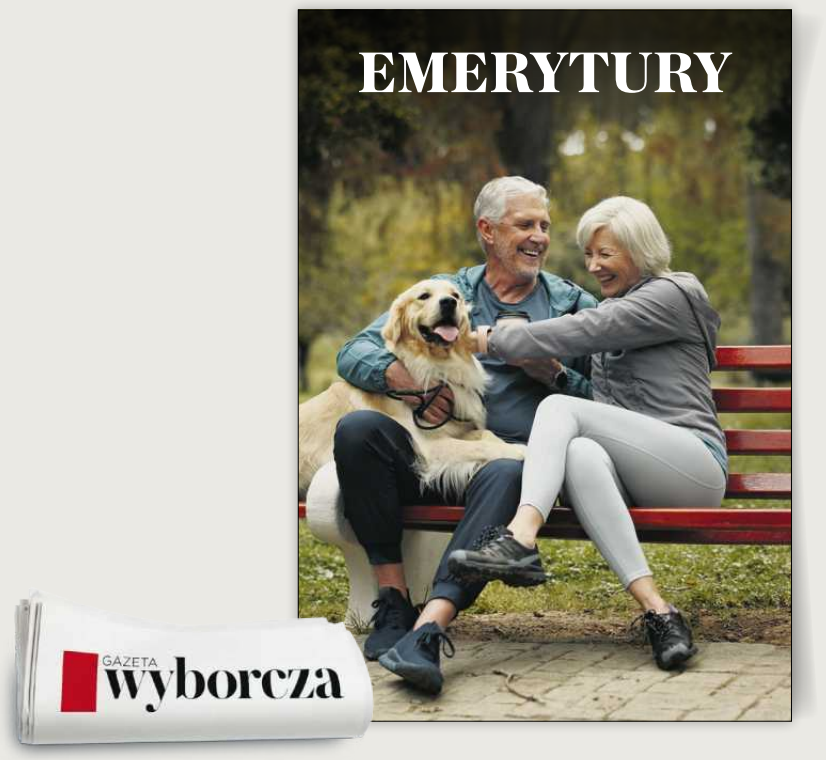
1 RP

eprasa.pl 3f220597b5

W ŚRODĘ W WYBORCZEJ DODATEK SPECJALNY

EMERYTURY

- Podwyżki emerytur w marcu 2027 roku mogą być jeszcze wyższe. Jest nowa prognoza
- ZUS skonfiskował tysiące złotych składek emerytalnych, a pokrzywdzonym odda tylko grosze. Dlaczego?
- 60 lat nie oznacza końca pracy. Część seniorów chce pracować, ale wielu dorabia, bo musi
- Jak zwiększyć emeryturę? Warto wystąpić o przeliczenie przysługującego świadczenia

Kraj/34414001

SZUKAM ZLECEŃ! ROZWIKŁAM KAŻDĄ TAJEMNICĘ!

PODEJRZEWASZ ZDRADĘ? KTOŚ UKRADŁ CI ROWER?
NIE WIESZ, GDZIE PODZIAŁ SIĘ TWÓJ ZWIERZAK, ALBO BIOBOT?
A MOŻE TWÓJ HOT SPOT ZNOWU ZANIKA?
TECHNOLOGICZNE ZAGWOZDKI TAKŻE NIE SĄ MI OBCE.
MAM CERTYFIKAT Z ZARZĄDZANIA SZTUCZNĄ INTELIGENCJĄ.

ZGŁOŚ SIĘ, NIE WAHAJ!
POMOGĘ ROZWIĄZAĆ KAŻDĄ ZAGADKĘ!

JAN "JOHNNY" KOWALSKI
TWÓJ CZŁOWIEK NA TROPIE TAJEMNIC

WWW.JANKOWALSKINATROPIETAJEMNIC.PL - - - +48 517 103 347

Kraj/34453564

urząd miejski wrocławia

Prezydent Wrocławia

ogłasza

drugi przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż lokalu mieszkalnego:

TERAZ NIŻSZA CENA

ul. Miernicza 13 m. 13

Powierzchnia lokalu - **99,33 m²**
Cena wywoławcza w zł - **687 600,00 zł**
Wadium - **68 760,00 zł**

Lokal mieszkalny oglądać można w dniach 4.11.2026 r. w godz. 9^{00} – 11^{00}, 5.11.2026 r. w godz. 11^{00} – 13^{00} oraz 6.11.2026 r. w godz. 12^{00} – 14^{00}, po uprzednim ustaleniu terminu z Biurem Obsługi Klienta nr 5, ul. Komuny Paryskiej 39-41, 51-451 Wrocław, tel. 71 798-69-75.

U W A G I:

1. **Przetarg** odbędzie się w siedzibie Urzędu Miejskiego Wrocławia, pl. Nowy Targ 1-8 w sali nr **215**, o godz. **10:00** dnia **25 listopada 2026 r.**
2. Wadium na w/w lokal uczestnik przetargu winien wpłacić **najpóźniej do dnia 18 listopada 2026 r.** na konto Gminy Wrocław – **Bank PKO BP S.A. nr 36 1020 5226 0000 6302 0417 7655.** Datą dokonania wpłaty wadium jest data uznania rachunku bankowego Gminy.
3. Dowodem wniesienia wadium jest potwierdzenie z banku.
4. Pełną informację dotyczącą przetargu zawiera ogłoszenie wywieszone na tablicy w siedzibie Urzędu Miejskiego Wrocławia ul. G. Zapolskiej 4, I p.
   Ogłoszenia o przetargach dostępne są również w Internecie pod adresem:
   http://bip.um.wroc.pl
5. Prezydent Wrocławia może odwołać przetarg z ważnych powodów.

Szczegółowe informacje uzyskać można w Wydziale Sprzedaży Lokali Urzędu Miejskiego Wrocławia przy ul. G. Zapolskiej 4, pok. 143 tel. 71 777 91 16.

Kraj/34453719

Warszawa

Zarząd Mienia m.st. Warszawy
Jednostka budżetowa m.st. Warszawy
ul. Jana Kazimierza 62,
01-248 Warszawa

Ogłasza nabór kandydatek i kandydatów na wolne stanowiska urzędnicze:

Inspektor nadzoru ogólnobudowlanego

w Dziale Infrastruktury Technicznej i Remontów od 0,500 etatu do 1.000 etat

Inspektor nadzoru elektrycznego

w Dziale Infrastruktury Technicznej i Remontów 0,500 etatu

Szczegółowy opis stanowisk znajduje się na stronie internetowej Zarządu Mienia m.st. Warszawy www.zmw.waw.pl w zakładce Rekrutacja.

Informacje można uzyskać pod numerem tel.: 22 277 03 00
Oferty należy składać osobiście lub listownie w terminie 3 tygodni od daty opublikowania ogłoszenia (oferty powinny wpłynąć do Zarządu Mienia m.st. Warszawy do dnia **16 października 2026 r**. pod adresem:

Zarząd Mienia m.st. Warszawy
ul. Jana Kazimierza 62,
01-248 Warszawa

Kraj/34454006

LESZNO JestemTU

WYCIĄG Z OGŁOSZENIA O PRZETARGU

Prezydent Miasta Leszna

ogłasza VI przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż nieruchomości gruntowej niezabudowanej:

1. **Oznaczenie nieruchomości:** **Leszno, ul. Antonińskiej**, KW nr PO1L/00006083/7, na ark. mapy nr 13, działki ewidencyjne numer:

Nr dz.	Powierzchnia (w m²)	Symbol klasoużytku	Cena wywoławcza (w tym 23% podatku VAT)	Wadium (w zł)
5/2	1254	RIIIa	448 200,00	40 000,00

2. **Opis nieruchomości:** nieruchomość gruntowa niezabudowana, kształt zbliżony do kwadratu, porośnięta trawą i miejscowo drzewami/krzewami. Nabywca nieruchomości zobowiązany będzie do uzyskania decyzji zezwalającej na wyłączenie gruntu, użytku rolnego klasy RIIIa z produkcji rolniczej oraz uiszczenia należności i opłat rocznych, zgodnie z ustawą z dnia 03.02.1995 r. *o ochronie gruntów rolnych i leśnych.* Usunięcie drzew i krzewów z terenu nieruchomości jest możliwe na warunkach określonych w *Ustawie o ochronie przyrody*. Wszelkie koszty i opłaty związane uporządkowaniem nieruchomości, utrwaleniem (stabilizacją) na gruncie punktów granicznych nieruchomości znakami granicznymi oraz usunięciem drzew i krzewów obciążają nabywcę nieruchomości.
3. **Przeznaczenie: zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca.**
4. **Termin i miejsce przetargu:** **1 grudnia 2026 r., godz. 12:00** w sali konferencyjnej Wydziału Architektury, Budownictwa i Planowania Przestrzennego na pierwszym piętrze w budynku Urzędu Miasta Leszna przy Al. Jana Pawła II 21.
5. **Termin wniesienia wadium:** wadium **wymagalne na koncie** Urzędu Miasta Leszna nr: 37 1020 3088 0000 8302 0005 7703 PKO BP S.A. I O/Leszno **do dnia 26 listopada 2026 r.**
6. **Informacja o miejscu wywieszenia i publikacji ogłoszenia o przetargu:** tablica ogłoszeń w Urzędzie Miasta Leszna przy ul.Kazimierza Karasia 15 oraz Al. Jana Pawła II nr 21 a także na stronie internetowej: bip.leszno.pl - w dziale „Przetargi na nieruchomości".
7. **Dane teleadresowe, pod którymi można uzyskać szczegółowe informacje:** Wydział Gospodarki Nieruchomościami Urzędu Miasta Leszna, Al. Jana Pawła II 21, 64-100 Leszno, pok. nr 16, telefon 65/ 529-82-13 w godz. 8:00-15:00 w poniedziałki w godz. 7:00-17:00.

www.leszno.pl

Kraj/34453897

Wyciąg z ogłoszenia o trzecim przetargu ustnym nieograniczonym na sprzedaż działek niezabudowanych położonych w Starogardzie Gdańskim, KW GD1A/00018053/2, obr. 30, według wykazu w tabelce:

Lp.	Nr działki	Pow. w m²	Położenie	Przeznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego	Cena wywoławcza w zł (zawiera 23%VAT)	wadium w zł
1	2	3	4	5	6	7
1.	**224/1**	1.827	ul. Żołnierzy Wyklętych	**31.MN/U** - teren zabudowy mieszkaniowo- usługowej, dopuszczalne funkcje mieszkaniowe jednorodzinne i usługowe	**359,000.00**	35 900,00
2.	**224/2**	1.782	ul. Alojzego Pawła Gusowskiego	**31.MN/U** - teren zabudowy mieszkaniowo- usługowej, dopuszczalne funkcje mieszkaniowe jednorodzinne i usługowe	**350,000.00**	35 000,00
3.	**224/3**	3.664	ul. Alojzego Pawła Gusowskiego / Marka Edelmana	**31.MN/U** - teren zabudowy mieszkaniowo- usługowej, dopuszczalne funkcje mieszkaniowe jednorodzinne i usługowe	**701,000.00**	70 100,00

Nieruchomości wymienione w poz. 1 - 3 przeznaczono do zbycia Zarządzeniem Nr 393/10/2025 Prezydenta Miasta Starogard Gdański z dnia 28 października 2025 r.

Przetarg ustny nieograniczony odbędzie się dnia 9 grudnia 2026 r. (środa) o godz 11:30 w sali 101 Urzędu Miasta Starogard Gdański, ul. Gdańska 6. Wadium w pieniądzu należy wnieść najpóźniej do dnia 3 grudnia 2026 r. (czwartek) na konto Urzędu Miasta Starogard Gdański Nr 83 8340 0001 0001 1400 2000 0005 Bank Spółdzielczy w Starogardzie Gdańskim. Wadium zostanie zaliczone na poczet ceny nabycia lub ulega przepadkowi w razie uchylenia się uczestnika, który wygrał przetarg, od zawarcia umowy.

Ogłoszenie o przetargu wywieszono na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Starogard Gdański, ul. Gdańska 6 (obok p. 204) i TBS Ziemi Kociewskiej sp. z o.o. w Starogardzie Gdanskim, ul. Traugutta 56 oraz zamieszczono na stronach internetowych www.bip.starogard.pl i www.starogard.pl

Informacje: o przetargu - Wydział Gospodarki Gruntami, Geodezji i Rolnictwa Urzędu Miasta Starogard Gdański, ul.Gdańska 6, pok. 204, II piętro, tel. 58 5306075, o warunkach zabudowy i zagospodarowania - Wydział Planowania i Urbanistyki, pok. 206, II piętro, tel. 58 5306079.

mail: joanna.felska@um.starogard.pl

Kraj/34453836

OBWIESZCZENIE O WNIESIENIU ODWOŁANIA OD DECYZJI

Na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. *o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu* (Dz.U.2025.1222) oraz art. 49 i 131 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz.U.2025.1691),

WOJEWODA MAŁOPOLSKI

zawiadamia, że **zostały wniesione odwołania od decyzji Wojewody Małopolskiego znak: WI – IV.747.1.5.2026 z 23 czerwca 2026 r.** o ustaleniu lokalizacji inwestycji towarzyszącej inwestycjom w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu dla inwestycji polegającej na budowie gazociągu w/c wraz z infrastrukturą towarzyszącą w ramach zadania „Przebudowa gazociągu DN500 MOP 5.5MPa Oświęcim – Zelczyna ETAP I Oświęcim – Zator".

Odwołania wraz z aktami sprawy, zostały przesłane w celu rozpatrzenia do Ministerstwa Rozwoju i Technologii.

Kraj/34453833

eprasa.pl 3f220597b5

Po pogrzebie Ratko Mladicia

Serbia Schroedingera

Prosty wniosek, że Serbia demonstracyjnie pochowała z honorami Ratko Mladicia, bo odrzuca wartości Europy i wybiera zamiast niej Rosję, jest w dużej mierze nieprawdziwy.

Szczerek

Pod koniec sierpnia prezydent Serbii Aleksandar Vučić przyjechał do miasta Šabac, gdzie mieszczą się zakłady chińskiego koncernu Minth, żeby otworzyć fabrykę humanoidalnych robotów, będącą częścią większej inwestycji. Na wejściu przywitały go dwa roboty. Nazywały się, po średniowiecznych serbskich królach, Milutin i Dragutin. Miały na sobie serbskie stroje ludowe i charakterystyczne, wojskowe czapki. Odtańczyły przed prezydentem tradycyjnego moravaca, opowiedziały o serbskich tradycjach związanych z budową robotów, zagrały z nim w piłkę (Vučić stał na bramce) i wyglądało to wszystko trochę tak, jakby się festyn folkorystyczny wdarł na karty „Cyberiady" Lema.

Właściwie w tych kadrach zawarta została cała idea vučicyzmu. Technologia jest tu bowiem chińska, fabryka serbska, imiona średniowieczne i sięgające do państwowo wspieranej rzewnej pamięci narodowej, czapka wojskowo-narodowa, strój ludowy, odbiorca w dużej mierze europejski, a do tego dochodzi wojskowe prężenie serbskiej nowoczesności, bo Vučić zapowiedział podczas otwarcia, że wkrótce mają zostać pokazane pierwsze militarne zastosowania robotów.

Chińskie firmy koncern Minth i AGIBOT uruchomiły w Šabacu seryjny montaż robotów. Docelowa zdolność produkcyjna ma wynosić do 20 tysięcy humanoidów i robotycznych psów rocznie, kierowanych przede wszystkim na rynki europejskie i światowe. Dla Minthu nie są to zresztą pierwsze kroki kraju Vucicia: koncern działa w Serbii od 2018 roku i ma tam już dziesięć zakładów.

Vučić, jak porządny tradycjonalista, a zarazem zdeklarowany modernizator (jego partia, choć konserwatywna, nazywa się Serbską Partią Postępową), przedstawiał połączenie robota, czapki šajkačy, stroju ludowego i moravaca jako symbol „nowoczesnej Serbii", która jednocześnie „chroni swoją tradycję".

Serbia pokazała w Šabacu, że nie zamierza wybierać między Wschodem a Zachodem. Owszem, potrafi mydlić oczy i jednym, i drugim, sugerując, że kiedyś w końcu wybierze stałego partnera, którego poprowadzi do ołtarza, ale tak naprawdę potrzebuje chińskich fabryk i technologii (w tym wojskowej), rosyjskiego wsparcia w sprawie Kosowa, europejskiego rynku, pieniędzy i poziomu życia, a równocześnie chce dać sobie prawo do własnej opowieści o sobie. Nawet jeśli na tę opowieść Europejczycy nie mogą się zgodzić. Bo w momencie, kiedy Milutin z Dragutinem tańczyli ludowe serbskie tańce, do Belgradu zapukały dawne demony.

Dwa dni przed otwarciem fabryki humanoidalnych robotów umarł bowiem w Hadze wojskowy przywódca bośniackich Serbów Ratko Mladić. Odsiadywał tam dożywocie za ludobójstwo w Srebrenicy oraz zbrodnie przeciwko ludzkości i zbrodnie wojenne. Jego uwięzienie sprawiło, że setki tysięcy, jeśli nie miliony ludzi – rodzin i bliskich ofiar, ale nie tylko – poczuły ulgę, że sprawiedliwości stało się zadość. A popularnej w Serbii tezie, że Zachód karze zbrodniarzy z czasów bałkańskich wojen według logiki mówiącej, że to „zwycięzcy piszą historię", przeczy fakt, że w zeszłym tygodniu na 25 lat więzienia za wojenne zbrodnie skazany został Hashim Thaci, jeden z przywódców Armii Wyzwolenia Kosowa, późniejszy premier i prezydent Kosowa, państwa stworzonego dzięki interwencji Zachodu.

• **Pogrzeb zbrodniarza wojennego Ratko Mladicia w Belgradzie, 7 września 2026 r.**
FOT. REUTERS / UROS ARSIC

Na pogrzeb Mladicia w Belgradzie przyszły tysiące ludzi. Ceremonia formalnie państwowa nie była – Vučić wiedział, że dla Europy, do której Serbia wciąż aspiruje, to by było za dużo – ale ciało Mladicia przewieziono do Serbii państwowym samolotem, na pogrzeb przyszli ministrowie serbskiego rządu, politycy Republiki Serbskiej w Bośni, byli też rosyjski ambasador i patriarcha Serbii Porfirije. Sam Vučić nie przyszedł, ale wysłał syna Danila. Były mundury i wojskowe honory. Czyli był to pogrzeb państwowy na tyle, na ile było to potrzebne na użytek wewnętrzny, i na tyle niepaństwowy, żeby się Bruksela nie czepiała o gloryfikowanie ludobójcy. I to też jest vučicyzm: sztuka przebywania jednocześnie po obu stronach drzwi.

Prosty wniosek, jaki wyciągnęło wielu obserwatorów, jakoby Serbia, demonstracyjnie chowając z honorami Mladicia, odrzucała wartości Europy i wybierała zamiast niej Rosję z jej akceptacją dla zbrodniczego, serbskiego nacjonalizmu, jest jednak w dużej mierze nieprawdziwy. Serbia stara się być Serbią Schroedingera i przebywać jednocześnie w dwóch miejscach. A nawet trzech, albo i więcej, bo poza Rosją i Unią Europejską są jeszcze Chiny i inne kraje BRICS.

Kult Mladicia oczywiście w Serbii istnieje. Jest realny i ma głębokie korzenie. Ale nawet w Republice Serbskiej w Bośni, czyli miejscu, gdzie powinien być najsilniejszy, sprawa okazuje się nie taka oczywista. W badaniu agencji Valicon z 2025 roku co prawda 52 procent badanych Serbów z RS uznało Mladicia za bohatera i tylko 6 procent za zbrodniarza, ale aż 37 procent odpowiedziało, że nie jest ani jednym, ani drugim. W dodatku kult generała nie rośnie z czasem – w 2018 roku bohaterem nazywało go 76 proc. Serbów z RS.

Z tego samego badania wynika, że 59 proc. Serbów z RS uważa, że w Srebrenicy nie doszło do ludobójstwa, ale aż 19 proc. twierdzi, że doszło, a 22 proc. nie wie. Jak na hipernacjonalistyczną Republikę Serbską w Bośni, ewidentnie męczącą się w jednym państwie z muzułmańsko-chorwacką Federacją – to całkiem dużo.

W samej Serbii pamięć o Mladiciu dzieli jeszcze wyraźniej. Podziały są widoczne także wśród krajowej opozycji, szykującej się do przedterminowych wyborów 25 października. Prawicowa Nowa Demokratyczna Partia Serbii nazwała Mladića symbolem oporu, wolności i obrony Serbów, lider innej prawicowej partii Dveri pojawił się na pogrzebie. Ale Dobrica Veselinović z Zielono-Lewicowego Frontu nazwał honory dla skazanego zbrodniarza hańbą, podobnie zareagował Ruch Wolnych Obywateli.

Istnieje realne zagrożenie, że podzielą się wokół tej sprawy również odpowiedzialni za trwające od prawie dwóch lat protesty studenci i ich zwolennicy. A to pokolenie, które sprawia teraz Vučiciowi największy problem.

Studenckie protesty przeciw korupcji i bezkarności władz rozlały się po kraju 1 listopada 2024 r., po katastrofie na dworcu w Nowym Sadzie (remontowanym zresztą przez chińską spółkę). Zawaliło się wówczas zadaszenie przed głównym wejściem na dworzec, zginęło 16 osób. Od lutego do końca września 2025 roku odbyło się ponad 10 tysięcy demonstracji w ponad 630 miejscowościach.

Protestujący początkowo pytali, kto odpowiada za śmierć ludzi, ale szybko przeszli do pytania znacznie dla Vučicia groźniejszego – kto jest właścicielem państwa? Naród, czy polityczna oligarchia, skonstruowana bardzo podobnie, co węgierski system Viktora Orbana. Rozwiązanie parlamentu i wcześniejsze wybory to pokłosie tych protestów.

Ale ruch studencki to ruch patchworkowy. Są tam liberałowie, lewicowcy, ludzie jednoznacznie proeuropejscy, ale również konserwatyści i nacjonaliści. Do tej pory skutecznie unikał odpowiedzi na pytania dzielące serbskie społeczeństwo: Rosja czy Zachód, Kosowo czy Europa, NATO czy Moskwa, Srebrenica czy serbskie ofiary? Z protestów świadomie usuwano nawet jednoznaczną symbolikę unijną, żeby władza nie mogła przykleić im etykietki kolejnej „kolorowej rewolucji" finansowanej przez Zachód. Łączył ich „przyziemny" sprzeciw wobec korupcji i lekceważenia procedur.

I to działało: Vučić bał się studenckich protestów i szarpał się, a to próbując z nimi negocjować, a to przechodząc do ataku, dąsając się, by chwilę później próbować łagodzić nastroje. Działało, dopóki studenci nie musieli zajmować stanowiska w dzielących kraj kwestiach.

Ale trudne pytania pojawiły się jeszcze przed śmiercią Mladicia. Wywołał je sukces Pétera Magyara. W Serbii bowiem uważnie patrzono na Węgry. I wszyscy patrzyli, jak system, który przez lata wyglądał jak nieusuwalny element krajobrazu, po prostu rozwiewa się w powietrzu. Studenci i opozycja zauważyli, że patriotyzm niekoniecznie musi równać się nacjonalizmowi, że można wyjść poza liberalną bańkę i w odebrać władzy części jej patriotycznego języka. Spróbowano więc.

I to, co udało się na Węgrzech, w Serbii zaczęły przybierać coraz ostrzejszą formę. Coraz bardziej widoczne było prawicowo-narodowe skrzydło protestujących. Pojawiały się na protestach prawosławne krzyże i hasła „Kosowo jest Serbią"; studenci ogłosili „memorandum" określające Kosowo jako integralną część Serbii, a podczas protestów temat ten zaczął wracać coraz wyraźniej. Coraz ważniejszą rolę w ruchu zaczęły też odgrywać osoby z jednoznacznie prawicowymi poglądami, jak na przykład profesor belgradzkiego uniwersytetu Milo Lompar.

Sprawa Mladicia była więc uderzeniem w już pękającą strukturę. I spadła

eprasa.pl 3f220597b5

Vučiciowi politycznie z nieba: na samym początku kampanii przed wyborami parlamentarnymi mógł poruszać kwestię, która potrafi najmocniej przeciąć opozycyjny front.

Nie należy jednak zapominać, że ten front jest naprawdę szeroki. Obraz Serbii oglądanej z Polski, Niemiec czy innego europejskiego kraju często jest zafałszowany przez najbardziej widowiskową część jej politycznego folkloru. Mural z Mladiciem jest fotogeniczny, ale ludzie, którzy mają już serdecznie dosyć całej tej mitologii – znacznie mniej. Tymczasem w Serbii istnieje jawny antynacjonalizm, działają organizacje praw człowieka, niezależne media, artyści, aktywiści i politycy mówiący otwarcie o Srebrenicy i serbskich zbrodniach. Nie oznacza to jednak również, że kult Mladicia jest wyłącznie zabawką kilku łysych chłopców w koszulkach z generałem-zbrodniarzem.

Ten kult ze swoimi muralami i koszulkami jest bowiem tylko wystającą ponad wodę częścią znacznie większej konstrukcji. Można nie uważać Mladicia za bohatera, a jednocześnie uważać, że Zachód opowiedział wojny jugosłowiańskie niesprawiedliwie. Można uznawać Srebrenicę za zbrodnię, a równocześnie uważać Hagę za upokorzenie. Można uważać, że Mladić powinien był siedzieć i zaraz potem spytać: dobrze, ale dlaczego Serbia cały czas jest chłopcem do bicia i dlaczego nikt nawet nie próbuje spojrzeć na historię naszymi oczami? Dlaczego muzułmanie bośniaccy mieli prawo oderwać się od Jugosławii, ale bośniaccy Serbowie, na czele z Radovanem Karadziciem i Ratko Mladiciem, oderwać się od nich już prawa nie mieli?

Serbia negocjuje członkostwo w UE od 2014 roku. Dorosło całe pokolenie, które ledwie pamięta kraj niebędący „kandydatem”

Serbska pamięć wojny najzwyczajniej w świecie biegnie inną trasą niż zachodnia i popieranie czy niepopieranie zbrodniarzy nie musi mieć z tym nic wspólnego. Pamięć zachodnia prowadzi przez oblężenie Sarajewa, czystki etniczne i Srebrenicę. Serbska zahacza jednak najpierw o pamięć o ustaszowskich obozach koncentracyjnych dla Serbów z czasów II wojny światowej, których sprawę chorwacka prawica nadal bagatelizuje – podobnie, jak wielu Ukraińców kwestię Wołynia. Serbowie myślą również o serbskich ofiarach wojny i mają do tego prawo, o wypędzeniu Serbów z Chorwacji podczas akcji „Burza”. Serbowie widzą odebrane im w całości Kosowo, nawet z częścią zamieszkaną przez Serbów i nie bardzo ich przekonują tłumaczenia Zachodu, że trzeba było trzymać się dawnych granic administracyjnych, żeby nie dopuścić do kolejnych etnicznych czystek. Serbowie w końcu widzą bombardowania NATO w 1999 roku. I dopiero z tego miejsca patrzą na Srebrenicę. Nie znaczy to, że mają w tym wszystkim rację. Znaczy to tyle, że jeśli chce się zrozumieć Serbię, trzeba wiedzieć, skąd ona patrzy.

I właśnie na tym gruncie wyrósł „bohater Mladić”. Nie tylko na fascynacji przemocą czy nacjonalistycznym ekstremizmie, lecz również na poczuciu krzywdy, podwójnych standardów i przekonaniu, że po rozpadzie Jugosławii Serbom przydzielono rolę narodu, który ma przepraszać, podczas gdy cudze zbrodnie zostały dopisane mniejszą czcionką.

Dlatego nie można powiedzieć jednoznacznie, że Serbia „odwróciła się od Unii”. Owszem, niektóre sondaże wskazują, że większość Serbów już akcesji nie popiera. Według badań WeBalkans z wiosny 2026 r. wejście Serbii do UE popiera już tylko 31 proc. mieszkańców, podczas gdy 40 proc. jest przeciw. Wśród wyborców rządzącej SNS integracji chce zaledwie 15 proc. Co więcej, poparcie systematycznie spada – w 2024 r. wynosiło jeszcze 39 proc.

Jednak badania są różne: to przeprowadzone dla Delegacji UE w Serbii na przełomie 2025 i 2026 roku pokazuje, że 45 proc. w referendum zagłosowałoby za członkostwem, a 32 proc. przeciw. No i, co ważne, wśród ludzi w wieku 18–29 lat poparcie dla wstąpienia do Unii przekraczało 63 procent.

Wyniki te pokazują więc po prostu kraj, który nie jest ani proeuropejski, ani antyeuropejski, tylko potężnie Europą zmęczony.

Bo ile można znosić? Ile można czekać? Serbia negocjuje członkostwo od 2014 roku. Dorosło całe pokolenie, które ledwie pamięta kraj niebędący „kandydatem”. Europa jest więc trochę przyszłością, trochę rzeczywistością gospodarczą, trochę miejscem do którego się emigruje za pracą, a trochę wiecznie zamkniętymi drzwami za którymi mieszka burczący, nieprzyjemny mruk, który z jednej strony daje czasem cukierki, ale lubi też rzucić grubym słowem, obrazić i czasem nawet wytargać za ucho. Mocniej niż innych.

Vučić próbuje w tej sytuacji robić jednocześnie za gwaranta stabilności dla Zachodu, z narracją, że „gdyby nie on, to przyszliby gorsi i wtedy dopiero Unia by zobaczyła serbski nacjonalizm”, i za patriotę dla własnych wyborców. Ostatnio jednak zarówno jedno, jak i drugie, coraz gorzej mu wychodzi. Kiedyś na obu polach był całkiem niezły, ale sic transit gloria mundi.

Unia, w każdym razie, na vučiciowskie wygibasy odpowiedziała ostro. Jej przedstawiciele potępili gloryfikację Mladicia, a komisarz ds. rozszerzenia Marta Kos odwołała swoją wizytę w Serbii. Pogrzeb stał się kolejną szykaną na i tak od dawna zawalonej czym się da drodze akcesyjnej.

I może dlatego pytanie „Rosja czy Zachód?” nie jest najlepszym pytaniem, jakie dziś można Serbii zadać. Serbia, owszem, chce wejść do Unii, ale z głową jeśli nie podniesioną, to przynajmniej nie spuszczoną. Chce chińskich fabryk, ale chce, żeby ich produkcja jechała do Europy. Chce rosyjskiego wsparcia w sprawie Kosowa, ale nie rosyjskich zarobków i rosyjskiego modelu życia. Chce pamiętać własne ofiary i nie chce, żeby cudza pamięć całkowicie przesłoniła jej własną. ●

Ziemowit Szczerek

• Teksty w dziale Opinie wyrażają poglądy autorów i nie muszą odzwierciedlać stanowiska redakcji

REKLAMA

Kraj/34452546

1 RP

eprasa.pl 3f220597b5

Anna Bikont, finalistka Nike:

MOJE KSIĄŻKI SĄ WŁAŚCIWIE ZAWSZE O TYCH, KTÓRZY ZGINĘLI

Wierzę, że gdyby dzieci w polskiej szkole każdego roku dostawały jako lekturę obowiązkową świadectwo żydowskiego dziecka w ich wieku z tamtego czasu, **byłaby to skuteczna szczepionka na antysemityzm.**

Witold Mrozek

Książka Anny Bikont „Nie koniec, nie początek. Powojenne wybory polskich Żydów" (Wydawnictwo Czarne) znalazła się w finale tegorocznej Nagrody Literackiej „Nike"*. Zachęcamy do udziału w plebiscycie czytelników „Wyborczej"**.

ROZMOWA Z
ANNĄ BIKONT
dziennikarką, reporterką i pisarką

WITOLD MROZEK: Trudniej się pisze o tych, którzy zginęli, czy o tych, którym udało się przeżyć?
ANNA BIKONT: Wiesz, te moje książki są właściwie zawsze o tych, którzy zginęli. Ale są „prowadzone" przez tych, którzy przeżyli. Tak jest z opowiadaniem o Holokauście. Opowiadamy fałszywą historię o tych, którzy przeżyli, czyli o jakimś happy endzie, który był prawie niemożliwy. Opowiadamy o wyjątkach. Próbowałam inaczej... Chciałam bardzo napisać książkę o dzieciach, które nie przeżyły, szukałam ich wśród tych, które się ukrywały pod najlepszą możliwą opieką, czyli pod opieką Ireny Sendlerowej. Długo nad tym siedziałam – i mi się nie udało. Te dzieci się rozpływały, przestawały mieć imiona, po prostu gdzieś znikały...

Reportaż historyczny to z reguły spojrzenie na wycinek rzeczywistości. A ta książka ma ambicję bycia syntezą czegoś znacznie większego. Losu całej grupy narodowościowej, wciąż żyjącej w Polsce po Zagładzie.
– Tak, dużo czasu zabrało mi dobranie bohaterów. Zdarzało się, że opuszczałam jednego z nich na rzecz innego. Ale z drugiej strony dostałam swobodę, o którą wcześniej było trudno. W „My z Jedwabnego" miałam bohaterów z Jedwabnego. W książce, gdzie opowiadam o dzieciach, które się zetknęły z Sendlerową, musiałam odszukać te konkretne dzieci. W „Cenie" poszukuję dzieci, podążając śladem Lejba Majzelsa, który jeździł w ich poszukiwaniu zaraz po wojnie.

Książka „Nie koniec, nie początek" jest o wyborach dokonywanych przez Żydów po wojnie, jednym z nich jest wybór: pamiętać – nie pamiętać. Miałam wielu możliwych bohaterów, ale było dla mnie jasne, że opiszę Abrahama Suckewera. W czasie wojny ukrywał skarby kultury żydowskiej w Wilnie, w ciągu długiego życia do końca mieszkając w Izraelu, pisał w jidysz i wydawał pismo literackie w jidysz, a jego poezja jest dla mnie ważna i bliska.

Inne decyzje w sprawie opisywanych postaci były trudniejsze. Chciałam na przykład poszukać osoby, która rozliczała po wojnie sprawców. Wybrałam Józefa Wulfa, który poświęcił całe życie dokumentowaniu Zagłady, pracując najpierw w Polsce w Żydowskiej Komisji Historycznej, a później wyjeżdżając do Niemiec, gdzie pisał książki o III Rzeszy. Miał poczucie, że jego głos nie jest dostatecznie słyszalny i popełnił samobójstwo.

Znajomi historycy mówili mi, że były ważniejsze postacie w Komisji Historycznej. Gdy powiedziałam Hannie Krall, że przywiązałam się do Wulfa, może dlatego, że skoczył z czwartego piętra, nie mogąc wytrzymać, że mordercy mają swoje domki i hodują kwiaty, stwierdziła, że bohaterów, którzy popełnili samobójstwo, mogłabym mieć dwóch. I wtedy pomyślałam, że to jest jeszcze jeden powojenny wybór: samobójstwo.

Właściwie za każdym razem, gdy piszę, jest tak samo. Mam poczucie, że już dużo wiem. I zawsze się okazuje, że coś puka od dołu, że jest gorzej niż myślałam. No ale po wojnie? Łudziłam się, że tak nie będzie. W losach powojennych jest coś optymistycznego, że Żydzi, wykończeni fizycznie, emocjonalnie i duchowo, pozbawieni oparcia, rodziny, domu, społeczności, znajdują w sobie dość siły, by podjąć wybór jak dalej żyć. Ale tu też pukało od dołu.

W powojennej Polsce mogłyby wciąż być setki tysięcy Żydów – po wojnie, po Zagładzie – gdyby nie postawa polskiej większości. Stawiasz tę myśl jasno i ona jest bolesna.
– Tak, uprzytomniałam sobie to dopiero pisząc książkę. Historyk Kamil Kijek, z którym robiłam wystawę na temat powojnia w muzeum POLIN, powtarzał mi: los Żydów w Polsce nie został przy-

Anna Bikont

• **dziennikarka, reporterka i pisarka. Współautorka i autorka wielu książek, m.in. „Lawina i kamienie. Pisarze wobec komunizmu", „My z Jedwabnego", „Jacek" i „Cena. W poszukiwaniu żydowskich dzieci po wojnie". Laureatka Nagrody Literackiej m.st. Warszawy i Nagrody im. Ryszarda Kapuścińskiego.**

FOT. MATEUSZ SKWARCZEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

eprasa.pl 3f220597b5

pieczętowany w 1945 roku. Było między 250 a 265 tysięcy osób, które przeszły przez Polskę w pierwszych powojennych latach. W innej konfiguracji, gdyby zostali, istniałaby tu pewnie największa społeczność żydowska po Nowym Jorku. Ale następowały kolejne fale emigracji... Wyjeżdżano po wojnie marząc o ziemi Izraela czy o Ameryce, ale w dużej mierze emigracja była ucieczką, spowodowaną strachem przed antysemityzmem.

Takiego morderczego antysemityzmu nawet przed wojną nie było. Zdarzały się pojedyncze morderstwa Żydów, bo zdarzała się przestępczość – ale po wojnie zginęło co najmniej 1080 Żydów i miały miejsce trzy pogromy, w Rzeszowie, w Krakowie i ten najbardziej znany w Kielcach.

Ta może być szokujące dla czytelnika: piszesz, że antysemityzm w Polsce po 1945 roku, po Zagładzie, był większy niż przed 1939 – w czasach getta ławkowego.

Jest taki krąg ludzi, którzy przychodzą na moje spotkania. To są osoby, które od lat czytają, od lat się przejmują, porządkują lokalny żydowski cmentarz. I wydaje mi się, że już w każdym mieście i miasteczku są takie grupy. To są bardzo małe grupy. Trzeba tych ludzi nosić na rękach

– Nawet dla mnie, która siedzę w temacie już ponad ćwierć wieku – to było szokujące, ile razy to powraca w dziennikach i wspomnieniach. Bernard Goldstein, znany działacz Bundu, zauważał, że przed wojną antysemityzm miał wynikać z nadmiaru Żydów, a teraz została ich garstka i zmieniło się to tylko na gorsze. Cytuję też karteczkę, którą pokazała mi Ewa Tuwim-Woźniak, córka Juliana Tuwima. W rogu małej kartki zanotował ukosem, że przedwojenna nienawiść do Żydów, plus to, co Polaków nauczył w czasie wojny Hitler, plus nienawiść do bolszewików identyfikowanych z Żydami, wydały antysemityzm, jakiego Polska nie znała i że nie ma mowy o litości, czy współczuciu dla pomordowanych.

Rzeczywiście trudno to sobie wyobrazić. Uczestniczę teraz w grancie Centrum Badań nad Zagładą Żydów o Sprawiedliwych. Badam ich sytuację zaraz po wojnie i znajduję kolejne przypadki, kiedy ci, którzy ratowali Żydów, doznawali przemocy. Członkowie podziemia niepodległościowego i sąsiedzi okradali ich, bili, palili im gospodarstwa. Byli przedmiotem ostracyzmu ze strony lokalnych społeczności.

Korzystasz z bardzo różnych archiwaliów. Był taki moment, w którym zobaczyłaś, że coś, co przerosło twoje oczekiwania, wrażliwość wyrobioną przez te lata?

– Pracując nad sylwetką Józefa Wulfa, natrafiłam na spisane przez Żydowską Komisję Historyczną świadectwo jego dziesięcioletniego wówczas syna Dawida. Czytałam mnóstwo tych opowieści dziecięcych i one wszystkie są wstrząsające. Ale świadectwo tego małego chłopca, świetnie napisane, ładną polszczyzną, „po dorosłemu", było nie do przejścia. Dawid relacjonuje swoje rozmowy z mamą o umieraniu, jak długo trwa, jak boli. Przymierza się do mamy, jak stać, kiedy będą do niego strzelać. Czy lepiej być przytulonym do niej, odwróconym plecami, czy lepiej stać twarzą do oprawców i czy lepiej żeby ich razem przeszyła jedna kula...

Zaczęłam czytać od nowa świadectwa dzieci i dorosłych, którzy wtedy byli dziećmi i dopiero do mnie dotarło wyraźnie, że prawie każde dziecko żydowskie w czasie wojny zobaczyło śmierć z bliska. Jak dziecko bało się, czy będzie kula bolała, to nie było coś teoretycznego, te dzieci ocierały się o śmierć, widziały ją wielokrotnie, patrzyły na umieranie swoich bliskich. Wierzę, że gdyby dzieci w polskiej szkole każdego roku dostawały jako lekturę obowiązkową świadectwo żydowskiego dziecka w ich wieku z tamtego czasu, to byłaby to skuteczna szczepionka na antysemityzm.

Czy był taki moment, punkt zwrotny, w którym już widać, że odbudowywana w Polsce rzeczywistość żydowska nie przetrwa – jidyszowe redakcje, żydowskie osadnictwo rolnicze na Dolnym Śląsku, kino? To był pogrom kielecki?

– Są dwa takie momenty. Jeden to pogrom kielecki. Po pogromie kieleckim następuje paniczna ucieczka. Około 120 tysięcy osób przekracza granicę w lipcu, sierpniu i do połowy września. Ci, którzy nie uciekają z Polski, też się często przemieszczają, z małych miejscowości do większych, z nadzieją, że tam będzie bezpieczniej.

A drugi moment to jak raz nie ma nic wspólnego z antysemityzmem, tylko z komunizmem. Pod koniec 1948 roku następuje połączenie PPS i PPR, zglajszachtowanie wszelkiej różnorodności społecznej i politycznej. I w ramach tego zostają, z przyczyn ideologicznych, a nie rasistowskich, zamknięte wszystkie niezależne instytucje żydowskie.

Przede wszystkim zamknięte zostają biura Jointu [American Jewish Joint Distribution Committee, mający w Polsce swoje biuro – przyp. red.], organizacji, która znacząco pomagała polskim Żydom po wojnie. W miejscowościach, gdzie znalazło się wielu Żydów, zdarzało się, że nawet nie korzystali z państwowej opieki medycznej, bo często w szpitalach byli źle traktowani przez personel, mieli żydowskie szpitale, żydowskie przychodnie, opłacane przez Joint. Mieli też własne szkoły, domy dziecka, domy opieki, świetlice, stołówki... A tu komuniści wchodzą z rewizją do biura Jointu, zamykają biuro, zamykają różne inne instytucje, zakazują działalności żydowskim partiom politycznym. I już nie ma możliwości życia w obrębie społeczności żydowskiej.

REPORTAŻ

Anna Bikont

„Nie koniec, nie początek. Powojenne wybory polskich Żydów"

Wydawnictwo Czarne

Zajmując się tym tematem od tylu lat, widzisz zmianę stosunku do tematyki Zagłady i relacji polsko-żydowskich w czasie wojny? Na gorsze czy na lepsze? Może to naiwne pytanie.

– To falowało. Był taki moment po książce Grossa, po kilku latach, że było naprawdę duże otwarcie. Pamiętam, chodziłam na spotkania Jana Grossa, gdzie było dużo agresji i potem na moje spotkania, gdy cztery lata później wyszła moja książka, która była kontynuacją jego książki i gdzie przychodziło mnóstwo ludzi i chcieli się czegoś dowiedzieć. Pamiętam, jak jechałam do Łomży na spotkanie, Tadeusz Słobodzianek i Roman Pawłowski pojechali ze mną, bo mówili, że w Łomży takie spotkanie to bez bodyguardów nie przejdzie. A w Łomży był tłum ludzi w bibliotece, którzy przejmowali się tym, co się stało w Jedwabnem.

Wtedy wydawało się, że to już. Że teraz to poszybuje do góry. A potem się załamało. Zadziałała propaganda pisowska, która się długie lata sączyła. Do tego się dodaje to, co się dzieje w Gazie i na Zachodnim Brzegu. Mam poczucie, że Hamas z Netanjahu na spółkę skutecznie zamordowali pamięć o Holokauście.

Gdzie w takiej sytuacji szukać nadziei?

Nadziei... Kiepsko to widzę. Trzeba robić swoje. Ale szukać nadziei... Jest taki krąg ludzi, którzy przychodzą na moje spotkania. To są osoby, które od lat czytają, od lat się przejmują, porządkują lokalny żydowski cmentarz. I wydaje mi się, że już w każdym mieście i miasteczku są takie grupy. To są bardzo małe grupy. Trzeba tych ludzi nosić na rękach. ●

Nagroda Literacka „Nike"

• Przewodniczącym jury tegorocznej edycji jest Witold Bereś, dziennikarz, scenarzysta filmowy, eseista. O tym, kto otrzyma najbardziej prestiżową polską nagrodę literacką, zdecydują również: Anna Arno (poetka i eseistka), Bogdan Białek (poeta), Andrzej Brzeziecki (historyk, publicysta), Zbigniew Mentzel (prozaik i eseista), Natasza Parzymies (reżyserka, scenarzystka), Radosław Romaniuk (literaturoznawca, biograf) i Katarzyna Sawicka-Mierzyńska (literaturoznawczyni).

• Laureata bądź laureatkę 30. edycji Nagrody Literackiej „Nike" poznamy 4 października podczas uroczystej gali, która odbędzie się w gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. Transmisja będzie dostępna na żywo na antenie TVP2 i TVP Kultura o godz. 20.30 oraz na Wyborcza.pl. Zwycięzca lub zwyciężczyni otrzyma 100 tys. zł i statuetkę zaprojektowaną przez Gustawa Zemłę.

• **Organizator:** Fundacja Nagrody Literackiej „Nike"
• **Współorganizator:** „Gazeta Wyborcza"
• **Współorganizator gali:** Telewizja Polska
• **Mecenasi strategiczni:** Fundacja Roberta Dobrzyckiego, Panattoni
• **Partner główny:** Totalizator Sportowy
• **Mecenasi:** Orlen, KRUK
• **Partner wydarzenia:** Grupa Agora
• **Patroni medialni:** Radio ZET, Radio TOK FM, Chillizet, Gazeta.pl, AMS

wyborcza.pl

• **Więcej o nominowanych książkach można przeczytać na Wyborcza.pl**

Zagłosuj w Plebiscycie Czytelników! wyborcza.pl/plebiscytnike

• Z finałowej siódemki Nike najważniejszą książkę wybierają też czytelnicy i czytelniczki „Wyborczej".

Przy głosowaniu możesz (ale nie musisz) wziąć też udział w konkursie na recenzję jednej z książek finalistek. Do wygrania jest 10 tys. zł., które ufundował Totalizator Sportowy.

Na wasze głosy i recenzje-uzasadnienia czekamy do 27 września 2026 r. do godz. 23.59.

Zagłosuj na Nike Czytelników! To już 30 edycja waszego głosowania Oto finalistki i finaliści Nagrody Literackiej „Nike" 2026:

• **Anna Bikont, „Nie koniec, nie początek. Powojenne wybory polskich Żydów"** REPORTAŻ, Wydawnictwo Czarne
• **Dorota Grabek, „Zmartwychwstanki"** OPOWIADANIA, Wydawnictwo Czarne
• **Justyna Kulikowska, „Wnyki dla światła"** POEZJA, Wydawnictwo WBPiCAK
• **Krzysztof Łapiński, „Najmądrzejszy. Biografia Sokratesa"** BIOGRAFIA, Wydawnictwo Agora
• **Weronika Murek, „Urodziny"** POWIEŚĆ, Wydawnictwo Czarne
• **Zyta Rudzka, „Tylko durnie żyją do końca"** POWIEŚĆ, Wydawnictwo W.A.B.
• **Szczepan Twardoch, „Null"** POWIEŚĆ, Wydawnictwo Marginesy

OGŁOSZENIE

Kraj/34453220

1 RP

eprasa.pl 3f220597b5

ROZMOWA Z
HALINĄ PRUGAR-KETLING
montażystką uhonorowaną Platynowymi Lwami w Gdyni za całokształt twórczości

PIOTR GUSZKOWSKI: To prawda, że Andrzej Wajda nie lubił siedzieć w montażowni?
HALINA PRUGAR-KETLING: Nienawidził. Lubił oglądać moje propozycje, ale siedzieć w montażowni nad materiałem już nie. Miałam ogromne szczęście, bo zostawiał mi absolutną swobodę. Nigdy nie mówił, jak mam montować. Określał tylko, co chce w danej scenie osiągnąć, a ja stawałam na głowie, żeby tak się stało.

Pani to było zresztą na rękę.
– Wena przychodziła do mnie w samotności. Nawet obecność asystentki mi przeszkadzała. Nie potrafiłam montować, jeśli reżyser siedział przy mnie. A zdarzali się tacy reżyserzy, którzy pokazywali, gdzie mam ciąć. Wtedy nie wytrzymywałam, wstawałam i dziękowałam za współpracę.

Ale to właśnie dzięki Wajdzie wyrobiłam sobie taką pewność siebie. Jestem mu wdzięczna za tę samodzielność, bo dzięki niej mogłam wykonywać ten zawód w sposób twórczy.

Montażystką została pani trochę przez przypadek.
– Po wojnie mieszkał z nami wuj, który walczył w Powstaniu Warszawskim, i w odwiedziny przychodzili czasem jego podkomendni z „Zośki". To właśnie jeden z nich zapytał mnie, czy nie miałabym ochoty spróbować pracy w wytwórni. Przenosili właśnie Polską Kronikę Filmową z Łodzi do Warszawy, szukali ludzi do pracy. Powiedziałam, że chętnie. Byłam już wtedy na pewno po egzaminach na studia – dostałam się na polonistykę – więc musiałam mieć dziewiętnaście czy nawet dwadzieścia lat.

Pamięta pani ten pierwszy raz, kiedy wzięła do ręki taśmę filmową?
– Na początku zajmowałam się głównie podawaniem kawy i herbaty, dostawałam też jakieś proste zadania biurowe. Pamiętam, jak raz jedna z montażystek zwróciła się do mnie: „Halina, podaj mi mydło". Więc przynoszę jej mydło.

A wszyscy w śmiech, bo w filmowym żargonie mydło to zmarnowany temat.

Innym razem ktoś poprosił o przyniesienie negatywu. Wzięłam szpulę, a ze środka wyleciała taśma. Tak niefortunnie zaczęła się moja przygoda. Ale powolutku nabierałam wprawy.

Jak się pani uczyła montażu?
– Mieliśmy dwoje szefów: Ludmiłę Niekrasową, żonę reżysera Ludwika Perskiego, i Wacława Kaźmierczaka. Kaźmierczak był genialnym montażystą, ge-nial-nym. Pamiętam, jak stałam za jego plecami i próbowałam podejrzeć, jak pracuje. Ale działał tak szybko i zwinnie, że trudno było odgadnąć, dlaczego wybrał ten plan, a nie inny.

Było nas pięć w Kronice. Każda dostawała do zmontowania ten sam temat i miała zrobić z niego to, co uważała za najlepsze. I ja byłam zwykle oceniana na drugim miejscu, nigdy na końcu! Przyjeżdżali do nas z wykładami profesorowie Bohdziewicz, Wohl, Bosak... W ten sposób zdobywałyśmy wiedzę praktyczną i teoretyczną. To właśnie Bohdziewicz powiedział do mnie: „Ty będziesz zawsze młodo wyglądała", bo rzeczywiście byłam taka drobniutka jak dziecko.

Halina Prugar-Ketling:

Jestem pierwszym widzem i film musi mnie się podobać

– Wajda nakręcił mnóstwo materiału, ale nie miał do końca pomysłu, jak powinno wyglądać zakończenie filmu. Mówił tylko: „Halina sobie na pewno poradzi" – wspomina Halina Prugar-Ketling.

Montaż był wtedy bardzo sfeminizowanym zawodem. Dlaczego?
– Jak pan dyrektor przyjmował mnie do pracy, zapytał, czy mam zdolności do robótek ręcznych. Powiedziałam, że mam. Bo robię sobie te moje makatki i kilimki, jak pan widzi.

Pani Halina wskazuje na ściany pełne jej prac. Rozmawiamy w mieszkaniu na ostatnim piętrze jednego z bloków na warszawskim Rakowcu przerobionym z dawnej pracowni, którą przez lata dzieliła z mężem i córkami.

Taka to była praca – ciągle z taśmą i nożyczkami. Kroiło się, skrobało z jednej strony i kleikiem łączyło. Więc jakieś tam zdolności manualne i cierpliwość trzeba było mieć. W każdym razie wtedy to pytanie dyrektora trochę mnie zaskoczyło.

To była piękna praca, ale też ciężka. Jeśli byłam niezadowolona ze zmontowanej sceny, potrafiłam nawet w nocy albo wcześnie rano prosić męża, żeby mnie zawiózł do wytwórni i poprawiałam

Wcześniej wróżono pani karierę aktorską.
– Występowałam w Wodewilu Warszawskim. Grałam główną rolę, Helcię, podobno rewelacyjnie. „Najlepsza była Halina Kubikówna" – pisano, dostawałam nagrody. Wtedy pani dyrektor, której nazwisko już mi wyleciało z głowy. Była żoną ówczesnego szefa bezpieki. A, Radkiewiczowa! Jednak pamiętam! To ona zaproponowała mi studia aktorskie.

Pamiętam egzaminy. Aleksander Zelwerowicz był już wtedy na wózku. Wszystkie trzy etapy przeszłam, a na czwartym egzaminowało mnie już grono aktorów. Może by się udało, gdyby ktoś mi nie poradził, żeby przed egzaminem wypić dla kurażu koniak. Miałam taką buteleczkę, poszłam do toalety, pociągnęłam kilka łyków i zakręciło mi się w głowie. Wiersz poszedł mi dobrze, ale prozę wybełkotałam i nie dostałam się.

Po wszystkim z sali wyszedł Andrzej Łapicki. Myśmy się znali, bo nagrywał komentarze do kronik. Zapytał: „Dlaczego nic pani nie powiedziała?". A ja nikomu nie powiedziałam. Nikomu. Nie chciałam być jak większość tych pań, które dostawały się do szkoły, bo wstawiał się za nimi jakiś aktor albo reżyser. Chciałam po swojemu.

I tak nie zostałam aktorką. Chociaż parę lat później, gdy Andrzej Munk dowiedział się o tym moim nieudanym podejściu, dał mi rolę konduktorki w „Niedzielnym poranku". Natomiast Helena Lemańska, redaktorka naczelna Polskiej Kroniki Filmowej, powiedziała tylko: „Jak to dobrze, że się nie dostałaś, bo ty będziesz znacznie lepszą montażystką".

Miała rację.
– Zostałam okrzyknięta w wytwórni „genialnym dzieckiem". Byłam asystentką pana Kaźmierczaka, który przekazywał mi część swoich obowiązków, bo miał wtedy tyle pracy. Tak wypatrzył mnie Tadeusz Makarczyński i zlecił mi swój film – pierwszy, który zrobiłam już samodzielnie. Wtedy też poznałam Wojtka Hasa – zrobiliśmy razem „Pierwszy plon".

Przełomowym momentem okazała się chyba „Piątka z ulicy Barskiej" Aleksandra Forda?
– Ford pracował w Łodzi, miał tam montażystkę. Razem przyjechali jednak do Warszawy, bo okazało się, że potrzebuje jeszcze drugiej, która zmontuje mu film z odrzuconych dubli. Dyrektor polecił mnie, więc zabrałam się do pracy. Gdy Ford obejrzał obie wersje, uznał moją za lepszą i to ona trafiła na ekrany. Operatorem filmu Forda był Jerzy Lipman, który skierował mnie do Wajdy i zaproponował do „Miłości dwudziestolatków". To była moja pierwsza współpraca z Wajdą.

Następnym filmem z Wajdą było „Wszystko na sprzedaż". Nie byłam jesz-

eprasa.pl 3f220597b5

cze wtedy taką sprawną montażystką. Wajda nie miał koncepcji na opowiedzenie filmu i przerwał prace. W międzyczasie zrobiliśmy film z Bogumiłem Kobielą.

Ma pani na myśli „Przekładańca”? Uwielbiam ten film i jego humor. Jaka szkoda, że kariera Kobieli trwała tak krótko.
– Powiem panu szczerze, że dla mnie bardzo ważni byli aktorzy, często się nimi sugerowałam. Aktor może wzbogacić film, ale też go zepsuć. Miałam taką sytuację z Januszem Morgensternem. Dziwił się, dlaczego zostawiłam takie pauzy. A ja na to: „Dobry aktor wie, kiedy zrobić pauzę, i trzeba mu zaufać, złego aktora można przycinać”.

Jak reagował w takich sytuacjach Wajda?
– Gdy zostawiał mi materiały, zdarzało się, że mówił: „Niech pani robi, co pani chce”. Wielką zaletą Wajdy było to, że potrafił słuchać ludzi. Tylko najwięksi reżyserzy tak mają. Każdy w ekipie miał prawo wyrazić swoje zdanie, a on wykorzystywał co lepsze propozycje.

Powtarza pani, że spośród wszystkich filmów, które razem zrobiliście, najtrudniejszych było „Wesele”.
– Ale nie potrafię wytłumaczyć dlaczego. Jest coś w mentalności montażysty, że kiedy dostaje materiał, intuicyjnie wie, co robić. A potem trudno to wyjaśnić. Pomijam już kwestie cenzury.

Słowa „Cóż tam, panie, w polityce?” pojawiały się w filmie dwa razy, tak jak w oryginale u Wyspiańskiego. Kazano nam wyciąć jedno z tych zdań.

Jednak prawdziwe wyzwanie dotyczyło rytmu. Montowałam do playbacków, a wszystko musiało się zgadzać z postsynchronami i muzyką nagrywaną oddzielnie. Na szczęście wtedy jeszcze lepiej słyszałam. Kiedy miałam szesnaście lat, po skoku z trampoliny na basenie w IMCE pękł mi bębenek w prawym uchu. Długo jeszcze słyszałam z tej strony, bo pozwala na to przewodnictwo kostne w czaszce. Z czasem było coraz gorzej.

Pamiętam, jak na sali projekcyjnej przy wyborze dubli posadziłam asystentkę obok Wajdy. Chciałam, żeby ona notowała uwagi reżysera. Ale Wajda był zdziwiony i musiałem się przesiąść. Nigdy mu nie powiedziałam o moich problemach ze słuchem.

Wajda był z „Wesela” zadowolony?
– Nie spodziewał się, że ten film wyjdzie tak dobrze. Po kolaudacji dziękował mi, ale tylko na osobności, nie chwalił mnie publicznie. Raz przyszła do mnie koleżanka, otworzyła gazetę i mówi: „Zobacz, co twój reżyser pisze”. A tam takie zdanie: „Siedzę teraz i godzinami montuję”. Nie sprostowałam. Bo i po co.

Ale opowiem też panu, dla równowagi, bardzo miłą historię, w każdym razie dla mnie. Kiedyś Wajda odprowadzał Beatkę na samolot i przyszedł do montażowni jakiś taki inny, zgaszony. Za półkami na pudełka z taśmą miałam takie zaplecze, coś w rodzaju buduaru, gdzie piło się kawę, stały foteliki i stoliczek. Wajda tam usiadł i zasnął. A ja sobie montowałam dalej. Potem Wajda się budzi, podchodzi do okna i mówi: „Ojej! Zasnąłem na jesieni, a obudziłem się zimą. Śnieg spadł”.

Pani z mężem przeżyła razem ponad 70 lat?
– Pobraliśmy się w 1954 roku. Obchodziliśmy 70-lecie małżeństwa. Rok temu Zygmunt niestety zmarł. Miał 97 lat, tyle, ile ja mam teraz. Tęsknię za nim, ale nie rozpaczałam, bo wiem, że mnie też to czeka.

Doczekałam się trojga wnuków i sześciorga prawnucząt. Mam w życiu wszystko, nawet więcej, niż mogłam sobie wymarzyć. Dlatego nigdy nie narzekam.

Mąż też pracował w wytwórni.
– Był dyrektorem, później także w telewizji. Kiedy jeszcze pracowałam, nie pozwalałam mu przechodzić z moimi reżyserami na „ty”. Nie chciałam, żeby mówiono, że zapraszają mnie do filmów, bo mój mąż jest dyrektorem.

Pani z Wajdą chyba długo byliście na „per pani/pan”?
– Propozycja powinna wyjść ode mnie, od kobiety, a ja nigdy nie byłam wystarczająco śmiała. Ale Wajda również okazał się nieśmiały. Jemu nie wypadało. W końcu przyszła nasza producentka, Basia Ślesicka, i mówi: „Może nareszcie przejdziecie na ty?”. No i sprawa została rozwiązana.

Kiedy poczuła pani, że Wajda pani zaufał?
– On mi wprost powiedział: „Wiesz co, my mamy identyczne odczucia. Myślimy dokładnie tak samo”. Dlatego przychodził do mnie i radził się, jakiego aktora wybrać. Albo na przykład mówił: „Do czego ty dojdziesz, jeżeli już teraz tak montujesz?”.

Nawet pan sobie nie wyobraża, jak chętnie pomogłabym teraz przy niektórych filmach. Tego człowiek nigdy się nie pozbędzie. Tylko z cyfrowym montażem byłby problem, nigdy tego nie robiłam

Halina Prugar-Ketling
FOT. DAWID ŻUCHOWICZ / AGENCJA WYBORCZA.PL

Który z waszych wspólnych filmów jest pani ulubionym?
– „Panny z Wilka”. To jest mój ukochany film, w którym występują wspaniałe aktorki. Mogę go oglądać bez końca. Cenię zresztą wszystkie filmy Wajdy nakręcone na podstawie prozy Iwaszkiewicza. Lubiłam też Iwaszkiewicza czytać. Co innego Reymont – tu przyznaję, że przez książkę nie przebrnęłam. Natomiast uważam, że „Ziemia obiecana” jest filmem... nie powiem, że „moim”, bo to byłaby przesada, ale wiele jest w nim moich pomysłów.

Dostawałam na przykład niekompletną scenę do montażu, nie wiedząc, że będą dokrętki. Kiedy reżyser z operatorem oglądali potem tę scenę, zaśmiewali się i uznawali, że można ją przyjąć w takiej formie, dokrętek. Taka sytuacja powtórzyła się kilka razy. Jest jeszcze scena, w której Franciszek Pieczka siedzi na widowni i ogląda „Jezioro łabędzie”. Jedna z baletnic upada, a on się zaśmiewa. Pomysł był mój, wzięłam ujęcie z odrzutów. Wajda był zachwycony. To są takie drobiazgi.

Ale drobiazgi robią film.
– Ma pan rację.

A jak było z zakończeniem?
– Wajda nakręcił mnóstwo materiału, ale nie miał do końca pomysłu, jak powinno wyglądać zakończenie filmu.

Mówił tylko: „Halina sobie na pewno poradzi”.

Przygotowałam pierwszą wersję, ale nie spodobała mu się. Zrobiłam więc drugą. Nie będę pana zanudzać, powiem tylko, że było tak cztery razy. Aż w końcu Wajda przyjął piątą wersję. Jestem z siebie zadowolona, chociaż mi się to zakończenie nie podoba...

„Ziemia obiecana” jest dziś uznawana za jeden z najlepszych polskich filmów. Czy miała pani świadomość, że robi arcydzieło?
– Nie miałam.

Halina Prugar-Ketling

• (ur. w 1929 w Warszawie) – wybitna montażystka filmowa. Jej przygoda z kinematografią rozpoczęła się na początku lat 50. XX wieku w Wytwórni Filmów Dokumentalnych przy realizacji Polskiej Kroniki Filmowej. Jest autorką montażu do filmów m.in. Aleksandra Forda, Romana Polańskiego, Jerzego Skolimowskiego i Janusza Zaorskiego, a przede wszystkim Andrzeja Wajdy, z którym blisko współpracowała od końca lat 60. przy takich dziełach jak „Wesele”, „Ziemia obiecana”, „Człowiek z marmuru”, „Człowiek z żelaza”, „Panny z wilka” czy „Danton”. Laureatka nagrody Platynowe Lwy na 51. Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni.

Kilka filmów zrobiła pani również z Januszem Zaorskim, więc domyślam się, że on nie był jednym z tych reżyserów, którzy przesiadywali w montażowni.
– Pan Zaorski przyszedł z propozycją „Barytonu” i powiedział: „Pani Halinko, montujemy po amerykańsku, tak jak »Ziemię obiecaną«!”. To było jego określenie. On również dawał mi dużo swobody. Tylko przy „Piłkarskim pokerze” potrzebowałam od Zaorskiego więcej wsparcia, bo zupełnie nie znam się na piłce, a tam ważny był przebieg meczu.

Skolimowski też rzadko zaglądał do montażowni. Za to Romek Polański bawił się montażem, kiedy montowaliśmy „Nóż w wodzie” w domku w Mikołajkach. Potem wszystkie efekty dźwiękowe też zrobił sam. Dużo się od niego pod tym względem nauczyłam.

Długie godziny spędzała pani w montażowni, a to znaczy, że nie było pani w domu. Co na to rodzina?
– Godziny to mało powiedziane. To były całe dnie, czasem nawet tygodnie. Dziećmi opiekowały się wspaniałe babcie. Wydaje mi się, że córki do dziś mają do mnie o to żal... Ale nie umiałam zrezygnować z pracy, którą kochałam.

To była piękna praca, ale też ciężka. Jeśli byłam niezadowolona ze zmontowanej sceny, potrafiłam nawet w nocy albo wcześnie rano prosić męża, żeby mnie zawiózł do wytwórni i poprawiałam.

Kiedy mąż wyjeżdżał z dziećmi na wakacje, miałam więcej czasu dla siebie, to znaczy – na pracę. Dostawałam do dyspozycji samochód z wytwórni. Jechałam do domu, żeby wyprowadzić psa. A potem wracałam na Chełmską.

Nie pracuje pani w zawodzie od ponad 30 lat. Ale czy podczas oglądania filmów zdarza się, że pani pomyśleć: „Tu bym coś skróciła, tu inaczej zmontowała”?
– Oczywiście, mam takie ciągoty! Nawet pan sobie nie wyobraża, jak chętnie pomogłabym przy niektórych filmach. Tego człowiek nigdy się nie pozbędzie. Tylko z cyfrowym montażem byłby problem, nigdy tego nie robiłam. Kiedy przemontowywaliśmy nową wersję „Ziemi obiecanej” [na premierę w 2000 roku], robił to pod moim okiem kompetentny człowiek.

Wspomniała pani na początku o zdolnościach manualnych. Ale to przecież nie wystarczy, żeby być dobrym montażystą.
– Po angielsku mówi się „editor”, czyli wydawca. Montażysta jest właśnie takim wydawcą, trochę jak w wydawnictwie. Dba o jakość filmu.

Ja jestem pierwszym widzem i ten film musi mnie się podobać.

Nie może nudzić. Nie może być nieczytelny. Wychodziłam z założenia, że jeśli ja czegoś nie rozumiem, to widz tym bardziej nie zrozumie.

Montaż to jest bardzo twórczy zawód.
– Wie pan co, potrafi być twórczy, ale trzeba mieć coś, co ja nazywam iskrą bożą. Początkowo ten zawód był lekceważony. To się z czasem zmieniło. Kiedyś nie do pomyślenia byłoby, żeby montażystka dostała tak prestiżową nagrodę. Dalej mi się to w głowie nie mieści. Nareszcie nas doceniono, bardzo się z tego cieszę. Dlatego chciałam tę nagrodę dedykować montażystom. Jak pan uważa?

Jak najbardziej, to będzie pani chwila, pani Halino.
– Dedykuję moje Platynowe Lwy wszystkim montażystom. Żeby wierzyli w siebie. Żeby wierzyli, że można! ●

eprasa.pl 3f220597b5

Witamy w Polsce

Cykl Witamy w Polsce tworzy zespół kilkudziesięciu reporterów „Wyborczej" pracujących w redakcjach w całym kraju.

OSACZONE W SIECI

Internetowy stalker przez siedem lat ściągał zdjęcia kobiet, oczerniał, pisał wulgarne komentarze. Pokrzywdzone nie znalazły pomocy u służb, wzięły sprawę w swoje ręce.

HUBERT GŁUCH

Zaczęło się na przełomie 2019 i 2020 roku. To wtedy do kobiet z okolic Bolesławca zaczęły przychodzić pomawiające je wiadomości. Ktoś wysyłał je z różnych kont – fałszywych profili, stworzonych na bazie zdjęć oraz danych prawdziwych osób.

Wiadomości przychodziły na Messengerze i Instagramie. Później zaczęły się pojawiać komentarze na Facebooku z fałszywych profili. A niektóre zdjęcia trafiły na sprzedaż.

#ANONIMOWYZBOCZENIEC

Nina pierwsze wiadomości dostała pod koniec 2019 roku. Wtedy nawet ich nie czytała, wpadały do spamu. Na Messengerze ktoś próbował się z nią kontaktować za pomocą kilku kont. Dziś większość z nich już nie istnieje, ale jedno nie zostało usunięte. Są dwie wiadomości, z 19 listopada i 14 grudnia 2019 roku. „sliczna jestes" – napisał najpierw ktoś po drugiej stronie monitora. A miesiąc później: „lizalby ci myszke cala noc ale ci sie je*** chce co" (pisownia oryginalna).

Te wiadomości Nina odkryła dopiero kilka lat później. – Byłam nieświadoma tego, co się dzieje. Odezwała się do mnie jedna z pokrzywdzonych dziewczyn, której zdjęcia też były umieszczone na fejkowych profilach. Napisała, że chyba mamy taki sam problem. Dopiero wtedy dowiedziałam się, że ktoś wykorzystuje moje zdjęcia i tworzy fejkowe konta – relacjonuje Nina.

Wulgarnych wiadomości było więcej. Beata dostawała je od 2020 roku. Przez dwa lata próbowało się z nią kontaktować co najmniej 11 kont bez zdjęć profilowych, każde z innym imieniem i nazwiskiem. Treści wiadomości były natomiast bliźniaczo podobne i wskazywały na to, że ich autor znał pokrzywdzoną. Pośród seksistowskich i wulgarnych wpisów pojawiało się nazwisko byłego partnera Beaty i jego aktualnej partnerki. Konta zostały już usunięte, ale dziewczyna zrobiła zrzuty ekranu.

Zaczęła zbierać dowody w folderze, który zatytułowała „AnonimowyZboczeniec". Opisała screeny, dodała informacje, kiedy anonim wysyłał wiadomości.

DO DZISIAJ NIE WYCHODZĘ W NOCY SAMA

14 czerwca 2022 roku Beata zapisała kolejną notatkę: „Osoba nękająca zaczyna publicznie komentować zdjęcia na platformie Facebook".

Z fałszywego profilu zaczęły pojawiać się komentarze. „Ciągłaś ku*** dzi***" – napisał stalker pod zdjęciem kolejnej pokrzywdzonej – Karoliny*; „ale by cie ru*** kicia" – pod fotografią jeszcze innej.

Kolejne profile anonim zakładał już na dane prawdziwych osób. Niektóre konta miały imię, nazwisko i zdjęcie od tej samej kobiety, inne zakładał na dane jednej, ze zdjęciem innej.

– Działam w fotomodelingu i on zaczął wypisywać komentarze pod postami fotografów. Niektórzy od razu wiedzieli, że to fejk, że ktoś się pode mnie podszywa i reagowali – mówi Nina.

Jednak nie każdy od razu orientował się, że profile są fałszywe. Stalker założył konto na dane Niny, dołączył jej zdjęcie. Podszywając się pod dziewczynę, skomentował zdjęcie innej pokrzywdzonej na Instagramie fotografki: „Ale zdzira ostatnio na dwa baty ja rz*** szm*** jedne".

– Ta fotografka zaczęła do mnie wypisywać, że możemy mieć swoje zatargi, ale ona sobie nie życzy takich komentarzy publicznie. Poblokowała mnie na Instagramie, na Facebooku – opowiada Nina. W końcu udało jej się dotrzeć do fotografki i wyjaśnić sprawę. Kobieta przeprosiła modelkę, ale współpraca się urwała.

Nina ustawiła swoje konta jako prywatne, przejrzała listę znajomych, pousuwała podejrzane profile. Przez jakiś czas w ogóle nie dodawała zdjęć.

– Może mi to zaszkodzić, jeśli chodzi o fotomodeling. Jak ktoś teraz wysyła prośby do grona znajomych, czy chce mnie obserwować na Instagramie, to nie akceptuję, bo po prostu się boję – przyznaje. Ale zwraca uwagę, że na niektórych pokrzywdzonych ta sprawa odbiła się bardziej. – Były dziewczyny młodsze, niepełnoletnie, którym groził. Jedna pracowała w lokalnym sklepie i on do niej wypisywał, że spotka ją rano, jak będzie szła do pracy.

Podobnej sytuacji doświadczyła Anna. Stalker zaczął ją nękać, gdy miała 14 lat. Jej historię jako pierwsza opisała Grażyna Hanaf na łamach portalu Istotne.pl.

– Pokazywałam te wiadomości rodzicom, którzy byli w szoku, że takie świńskie wiadomości można wysyłać do dziecka – mówiła Anna w rozmowie z dziennikarką. Wśród wielu wiadomości dziewczyna dostała taką, która ją przeraziła. – Pamiętam, że bałam się wyjść z domu i w sumie do dzisiaj nie wychodzę nigdzie w nocy sama. Unikam wyjść nocnych nawet z kimś. Wtedy, w tej wiadomości, napisał do mnie z fałszywego konta, że podjedzie pod mój dom czarnym BMW i podał informacje, które potwierdzały, że wie, gdzie mieszkam.

MAŁY BLIK I MOŻECIE MIEĆ COŚ LEPSZEGO

Stalker zaczął publikować na fałszywych kontach zdjęcia różnych pokrzywdzonych kobiet. Niektóre nie miały opisów, inne podpisywał, np.: „A tu chętne koleżanki piszcie czy ktoś ma ochotę na któraś". Na profilu założonym na dane Niny umieścił zdjęcia i dodał: „Mały blik i możecie mieć coś lepszego...". – Kradł moje zdjęcia i sprzedawał – mówi Nina.

Poszkodowane zgłaszały sprawę na policję, najpierw niezależnie od siebie. Funkcjonariusze jednak nie przyjmowali zgłoszeń lub umarzali śledztwa. Tłumaczyli, że Facebook nie chciał udostępnić danych IP komputera, z którego wysyłane były wiadomości lub ignorował prośby o takie udostępnienie.

– Policja występuje do właściciela Facebooka, Instagrama i innych właścicieli serwerów o przekazanie danych identyfikujących osoby korzystające z tych platform (loginy, IP, emaile). Nie ma innej możliwości, żeby ustalić dane sprawców, dostęp do nich mają tylko właściciele serwerów. Jeśli oni odmówią, to nie ma kogo ścigać i sprawy się umarza – tłumaczy Agata Bzdyń, radczyni prawna z dwudziestoletnim doświadczeniem.

Prawniczka dodaje, że właściciele serwerów coraz częściej i coraz lepiej współpracują ze służbami. W tym przypadku jednak tej współpracy nie było.

W końcu jedna z pokrzywdzonych dostała screena. To wiadomość z czatu na Messengerze o treści: „ku*** na tym fejsie mam 2 konta inne pajace przez tydzien chyba na 300 zl blików rozni wyslali mysleli ze z dziewcczyna pisza idioci ku*** tu dalnów nie brakuje".

Wiadomość wysłano z profilu „Bank Spółdzielczy Hawajskie Koszule", odbiorcą był mąż kobiety, która przesłała screena jednej z poszkodowanych.

Profil „Bank Spółdzielczy Hawajskie Koszule" nie do końca był kontem fałszywym. Dane zostały zmienione, ale wielu znajomych pamiętało, że wcześniej było to konto Adriana W.

– Adrian był zawodnikiem klubu piłki nożnej i kibicem, kojarzył mnie ze stadionów. Zaczął do mnie wypisywać: czy jestem na meczu, albo jaki był wynik – wymienia Nina.

Pierwszą wiadomość Adrian W. z profilu pod swoim imieniem i nazwiskiem wysłał do Niny jeszcze w grudniu 2023 roku. Były to życzenia świąteczne. Potem pytał o wybory miss, w których Nina startowała, oferował pomoc w znalezieniu figur skradzionych z podwórka rodziców dziewczyny.

PUŁAPKA

Tymczasem do Niny odezwała się Joanna. Stalker wysłał do niej wiadomość z konta podszywającego się pod Ninę. Joanna znalazła kolejną dziewczynę, której zdjęcia były publikowane, a jesienią 2025 roku jedna z pokrzywdzonych napisała otwarcie o tym, co spotkało ją ze strony stalkera.

– Napisała, żeby zgłaszały się inne poszkodowane kobiety. I tak pod postem zebrało się nas około 20 osób – relacjonuje Nina. Kilka z nich było już na policji, ale służby nie pomogły. Poszkodowane postanowiły wziąć sprawy w swoje ręce.

Kobiety zaczęły wymieniać się wiadomościami, szukały poszlak i zbierały dowody. Największą bazę zgromadziła Beata. Skrupulatnie opisywała screeny, dodając daty i notatki. Wkrótce wspólnymi siłami pokrzywdzone ustaliły prawdopodobną tożsamość stalkera. Okazało się, że to Adrian W. spod Bolesławca, ten, który zaczepiał Ninę. – Zgrywał pomocnego chłopaka, a jednocześnie tworzył fałszywe profile po nocach – opowiada Nina.

Dziś wiemy o nim więcej. Informacje opublikowała w swoim komunikacie Prokuratura Okręgowa w Legnicy. Adrian W. ma 35 lat, jest kawalerem ze średnim wykształceniem technicznym i utrzymuje się głównie z dorywczych prac budowlanych.

Ale zanim sprawa „anonimowego zboczeńca" trafiła do sądu, kobiety uzgodniły, że potwierdzą jego tożsamość. Wpadły na pomysł, żeby przeciw stalkerowi użyć jego własnej broni.

– Koleżanka stworzyła fałszywy profil i napisała na Facebooku do tego fejkowego konta, które sprzedawało moje zdjęcia, że chętnie je kupi – relacjonuje Nina i pokazuje screena z tej rozmowy.

„Wyślesz cennik?" – pyta koleżanka Niny. Stalker odpowiada: „Nie mam cennika kto ile chce wysyła i wtedy ja tez daje tyle od siebie ile uwazam narazie nikt nie narzekał" i podaje numer. Kobiety powtórzyły manewr jeszcze

eprasa.pl 3f220597b5

raz. Potem jeden z piłkarzy zdobył numer Adriana W. od trenera. Wszystkie trzy kontakty się pokrywały.

– Tak naprawdę same doszłyśmy do tego, kto to jest. Jak poszłyśmy zgłaszać sprawę do prokuratury, to podałyśmy jej wszystko na tacy – mówi Nina.

ZA STALKING WYROK W ZAWIESZENIU

Nina i Joanna powiadomiły prokuraturę, która rozpoczęła postępowanie. Ich sprawy połączono, zajęła się nimi Prokuratura Okręgowa w Legnicy (ze względu na miejsce zamieszkania Joanny). Śledczy ustalili, że tylko na dane tych dwóch pokrzywdzonych Adrian W. założył 34 fałszywe konta na Facebooku, Instagramie i portalu randkowym Fotka.pl.

Prokuratura zamieściła w komunikacie wyjaśnienia, jakie złożył stalker: „Twierdził, że nie miał zamiaru skrzywdzić tych kobiet, że traktował to jako żart, ale wyszło inaczej. Żałuje tego, zrozumiał, że źle postąpił. Twierdzi, że zaprzestał już takiej działalności w internecie".

• Poszkodowane zgłaszały sprawę na policję, najpierw niezależnie od siebie. Funkcjonariusze jednak nie przyjmowali zgłoszeń lub umarzali śledztwa

FOT. SHUTTERSTOCK

Imiona bohaterek zostały zmienione

Prokuratura przesłała do Sądu Rejonowego w Bolesławcu wniosek o wydanie wyroku skazującego, ale sędzia go nie uwzględnił – z uwagi na niewłaściwy opos czynu.

– Prokurator po uzupełnieniu braku skieruje ponownie akt oskarżenia do sądu – zapowiada Liliana Łukasiewicz, rzeczniczka legnickiej prokuratury.

Tymczasem Adrian W. 16 lipca został skazany w innym procesie, za uporczywe nękanie i kradzież tożsamości – w tej sprawie pokrzywdzoną była Beata. Stalkerowi grodziło od 6 miesięcy do 8 lat więzienia, ale sąd nie był tak surowy.

„Wymierzono karę 10 miesięcy pozbawienia wolności z zawieszeniem jej wykonania na okres próby 2 lat" – informuje biuro prasowe sądu.

Dodatkowo miał wypłacić Beacie tysiąc złotych w ramach zadośćuczynienia.

– Trudno skazać stalkera na bezwzględne więzienie. Wymiar kary zależy od wielu czynników: rodzaju naruszonych dóbr, sposobu zachowania się sprawcy – tłumaczy radczyni prawna Agata Bzdyń. – Kary mają przede wszystkim służyć poprawie sprawcy. On ma odczuć, że popełnił przestępstwo i my jako społeczeństwo to potępiamy, jednakże nie każde przestępstwo musi być bezwzględnie karane pozbawieniem wolności. Nie orzeka się bezwzględnie kary pozbawienia wolności w sytuacji, kiedy sąd widzi możliwość dania szansy takiej osobie, a cele kary zostaną spełnione bez zamykania sprawcy w zakładzie karnym.

Próbowaliśmy skontaktować się z 35-latkiem i dopytać m.in. czy żartem była również sprzedaż zdjęć i dlaczego rzekomy żart trwał aż siedem lat. Jego dawny numer jest jednak nieaktywny.

ADRIAN W. BYŁ JUŻ KARANY PIĘCIOKROTNIE

To nie był pierwszy zatarg z prawem w życiu 35-latka. Adrian W. wcześniej usłyszał wyroki potwierdzające jego winę już pięć razy. Procesy dotyczyły kolejno: zniesławienia za pomocą środków masowego przekazu, uchylania się od wykonania obowiązku naprawienia szkody, gróźb karalnych, ponownie zniesławienia i ponownie gróźb karalnych.

Pierwszy wyrok obejmuje lata 2021-2022, kiedy Adrian W. znieważał trzech funkcjonariuszy policji w komentarzach pod artykułami prasowymi lokalnych portali. Według sądu jego wypowiedzi „mogły poniżyć ich w opinii publicznej oraz narazić na utratę zaufania potrzebnego dla wykonywania zawodu funkcjonariusza Policji".

Od marca 2023 do lipca 2024 uchylał się od zapłacenia nawiązki na rzecz jednej z obrażanych policjantek.

Następnie w lutym 2024 roku groził J. – znów w komentarzu pod tekstem Bolec.info – że zniszczy jego uprawę, „przy czym groźba ta wzbudziła w zagrożonym uzasadnioną obawę, że może zostać spełniona".

Od lutego do marca 2024 roku pomawiał w komentarzach kolejne dwie osoby.

Z kolei od 7 do 10 lutego 2024 roku na portalu Istotne.pl, Adrian W. zamieszczał komentarze, „w których groził spowodowaniem obrażeń ciała" dwóch osób, „przy czym groźby te wzbudziły w pokrzywdzonych uzasadnioną obawę, że będą spełnione". Groził też zniszczeniem ich mienia.

Jeden z wyroków zakończył się karą grzywny, za pozostałe przestępstwa sąd skazywał 35-latka na prace społeczne.

Agata Bzdyń zwraca uwagę, że te czyny są przestępstwami podobnymi do stalkingu. Sąd powinien więc wziąć je pod uwagę przy wymierzaniu kary. Przypomnijmy: za stalking skazano go na 10 miesięcy więzienia w zawieszeniu na dwa lata.

– Ten wyrok nie oznacza, że sprawcy nic się nie dzieje. Jeżeli w ciągu dwóch lat popełni podobne przestępstwo, to pójdzie siedzieć. Musi uważać na to, co robi. Powinno go to w jakiś sposób powstrzymać. Ale czy tak będzie? Tego nie wiemy – mówi radczyni prawna.

SZUKAM CHĘTNYCH DO TRÓJKĄTA

Zaledwie tydzień przed ogłoszeniem wyroku Adrian W., który „zrozumiał, że źle postąpił" i „twierdził, że zaprzestał już takiej działalności w internecie", według pokrzywdzonych kobiet nadal grasował w sieci.

– 10 lipca dziewczyny wysyłały wiadomość, że stworzył konto na dane Kamili*. I dalej wypisuje na tym profilu: „szukam chętnych do trójkąta bądź czworokąta", dodaje dalej zdjęcia jakiejś dziewczyny, chyba tej Kamili właśnie – opowiada Nina. – Więc mimo że ten wyrok zapadł, to na nim to nie zrobiło zbyt dużego wrażenia.

Profilu, o którym mówi Nina (tego założonego na dane Kamili), jednak nie znajduję. Sama kobieta ma na razie spokój – stalker przestał wykorzystywać jej zdjęcia przy tworzeniu nowych kont. Tyle, że gdy sprawdzam, czy wszystkie fałszywe profile ze zdjęciami Niny zostały usunięte, znajduję jeden, na którym nadal są jej fotografie. To konto z 2024 roku (Nina zgłaszała je do administratora, ten jednak stwierdził, że nie ma podstaw do jego usunięcia).

Kobieta dowiedziała się natomiast od innych pokrzywdzonych, że kolejne poszkodowane zawiadomiły prokuraturę, a ta 31 lipca miała wszcząć postępowanie w sprawie nękania i podszywania się. Jeśli takie postępowanie rzeczywiście się toczy, jest to postępowanie w sprawie, na razie bez oskarżonych. Z danych Prokuratury Rejonowej w Bolesławcu wynika bowiem, że Adrian W. nie jest aktualnie podejrzanym w żadnej sprawie. Sąd Rejonowy w Bolesławcu również nie prowadzi aktualnie postępowań przeciw 35-latkowi. ●

OGŁOSZENIE PŁATNE
Kraj/34450510

TURYSTYKA NA WARMII I MAZURACH

Nie musi ograniczać się do letnich miesięcy

Warmia i Mazury od lat kojarzą się przede wszystkim z letnim wypoczynkiem nad jeziorami.

To jednak tylko część potencjału turystycznego regionu. Samorząd województwa rozwija ofertę, która ma przyciągać turystów również jesienią, zimą i wiosną.

– *Warmia i Mazury to miejsce, w którym można żyć jak na wakacjach. Mamy piękną przyrodę, jeziora i lasy, ale także wyjątkowe dziedzictwo historyczne i kulturowe. Chcemy pokazywać je przez cały rok i zachęcać turystów, aby odkrywali nasz region również poza sezonem letnim. Sięgamy przy tym po nowoczesne rozwiązania i technologie* – mówi Katarzyna Sobiech, Wicemarszałkini Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Katarzyna Sobiech, Wicemarszałkini Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Jednym z przykładów takich działań jest rozwój Szlaku Kopernikowskiego. Województwo chce w nowoczesny i atrakcyjny sposób przybliżać mieszkańcom oraz turystom postać Mikołaja Kopernika i miejsca związane z jego życiem i działalnością na Warmii i Mazurach. W ramach projektu powstają m.in. kubik immersyjny, mobilna ekspozycja, rozwiązania wykorzystujące rozszerzoną rzeczywistość oraz aplikacja mobilna. Nowa oferta ma być dostępna pod koniec 2028 roku. Rozwój turystyki całorocznej to także ważny element rozwoju gospodarczego regionu. Dłuższy sezon oznacza większe możliwości dla hoteli, pensjonatów, restauracji, przewodników i lokalnych atrakcji.

– *Zależy nam na tym, aby turystyka była ważnym źródłem dochodów dla lokalnych przedsiębiorców przez większą część roku, a nie tylko podczas wakacji.*

Na Szlaku Kopernikowskim znajduje się m.in. Frombork

To korzyść zarówno dla turystów, którzy mogą odkrywać Warmię i Mazury o każdej porze roku, jak i dla całego regionu – podkreśla Katarzyna Sobiech.

Dodatkową zachętą do odwiedzenia regionu jesienią będzie Warmińsko-Mazurski Czek Turystyczny. Turyści będą mogli otrzymać 300 zł dopłaty do pobytu obejmującego co najmniej dwa noclegi.

Warmia i Mazury mają więc coraz więcej powodów, by odwiedzać je nie tylko latem. Przyroda, historia, kultura i nowoczesne atrakcje mogą tworzyć ofertę, która przyciąga turystów przez cały rok.

WARMIA MAZURY®

1 RP

eprasa.pl 3f220597b5

TYLKO ZDROWIE

NIE MIESZAJ...

Mateusz Majchrzak*

...bezsenności z brakiem aktywności fizycznej

Badanie opublikowane na łamach Scientific Reports w 2024 roku pokazało, że aktywność fizyczna ma wpływ na czas spędzany w poszczególnych fazach snu, a przez to na jego jakość.

Trwająca kilka miesięcy obserwacja 82 osób wykazała, że poświęcenie na aktywność fizyczną łącznie minimum 60 minut w ciągu dnia, sprawia m.in., że łatwiej zasypiamy, wydłuża sen głęboki (NREM) i przesuwa sen w fazie REM na godziny poranne. Zmiany tych proporcji są pozytywne, ponieważ przekładają się na zmniejszenie porannego stresu, większy poziom energii oraz wyższe poczucia wyspania.

Nie jest jednak tak, że któraś z faz snu jest lepsza czy gorsza. Lepsze lub gorsze – tzn. pozwalające czerpać nam więcej korzyści – mogą być natomiast ich proporcje i pory występowania. Badanie wykazało właśnie, że aktywność fizyczna ma pozytywny wpływ na ułożenie tych elementów.

Krótko mówiąc – ćwicząc, czerpiemy ze snu więcej dobrego. Aktywność korzystnie wpływa też na nasze zdrowie psychofizyczne, co przyznaje zdecydowana większość uczestników ostatniego badania MultiSport Index. ●

Not. ET

*psychoterapeuta poznawczo-behawioralny, ekspert MultiSport i autor książki „Sen w pracy zmianowej. Jak się wyspać i żyć lepiej?"

PYTANIE DO... urologa

Czy zrzucenie kilogramów może wpłynąć na wielkość penisa?

prof. Piotr L. Chłosta

kierownik Katedry i Kliniki Urologii Collegium Medicum UJ w Krakowie

Gdy człowiek zrzuci nadmiar kilogramów, czuje się lepiej. U wielu osób zwiększa się akceptacja własnego ciała, co dotyczy też narządów płciowych. Poza tym osoby z otyłością mają problem z obejrzeniem własnych narządów płciowych, bo zakrywa je fartuszek tłuszczowy. Wystający brzuch i tkanka tłuszczowa w okolicy wzgórka łonowego mogą sprawić, że mężczyzna widzi własne genitalia jako mniejsze.

Gdy zniknie tkanka tłuszczowa, genitalia stają się bardziej widoczne, co może dać wrażenie, że stały się większe. Zmiana masy ciała nie wpływa na rozmiar prącia i moszny, bo w tych częściach ciała nie ma tkanki tłuszczowej. Pozwala to na utrzymanie jąder w temperaturze o 1,5 st. C., czy 2 st. C. niższej niż pozostałej części organizmu. Gdy tracimy zbędne kilogramy, poprawiają się wskaźniki zdrowia metabolicznego, a to przekłada się na funkcjonowanie naczyń krwionośnych. Automatycznie maleje więc ryzyko zaburzeń wzwodu, a to oznacza lepszą jakością życia seksualnego.

Na pewno żaden lek stosowany na cukrzycę czy dla zmniejszenia masy ciała nie powiększy prącia. Podkreślam to, ponieważ widziałem wielu mężczyzn, których skusiły znalezione w internecie obietnice. Byli gotowi stosować niesprawdzone środki. Skutki bywały tragiczne, zdarzały się nieodwracalne uszkodzenia prącia.

Z każdym problemem i pytaniem dotyczącym zdrowia intymnego warto pójść do urologa. ●

Notowała Katarzyna Staszak

Poproś lekarza o receptę

Coś tak prost przedwczesn

Wśród kobiet, które stosowały waginalny estrogen było nawet o 80 proc. mniej przypadków śmierci z powodu nawracającego zakażenia dróg moczowych. Te kobiety rzadziej miały sepsę i rzadziej potrzebowały leczenia w szpitalu.

Katarzyna Staszak

Te dane są szokujące, bo pokazują, że coś łatwo dostępnego może być najbardziej niedocenianym narzędziem walki z powszechnymi infekcjami. Nowa analiza zbiera dane od gigantycznej grupy kobiet – prawie 1,9 mln. Pokazuje zaniedbanie, które jest doświadczeniem wielu kobiet. Doskonale opisała je aktorka Naomi Watts w swojej książce „Już się nie boję! Wszystko, czego nie mówią nam o menopauzie".

„MÓJ GINEKOLOG NIGDY NIE POWIEDZIAŁ"

„Zaczęłam dostawać zakażeń dolnych dróg moczowych, bez przerwy. Musiałam zażywać antybiotyki, które z kolei prowadziły do problemów żołądkowo-jelitowych – zaparć i wzdęć. Trafiłam wtedy do lekarza, który powiedział, żebym zaczęła suplementować błonnik i piła dużo wody. To była jedyna pomoc, jaką otrzymałam.

Mój ginekolog nigdy nie powiedział: »Cóż, prawdopodobnie jest to związane z menopauzą, powinna pani zrobić to i to« – napisała Naomi Watts.

Gdy Watts dostała w ramach teleporady lekarskiej czwartą kurację antybiotykiem, poczuła, że jej problem jest ignorowany. Podczas szóstej kuracji dostała uczulenia na antybiotyk – spuchła jej twarz. Leki zmieniały naturalny mikrobiom, co jeszcze bardziej narażało Watts na kolejne zakażenia. Wywołały infekcje drożdżakowe, aktorka unikała więc seksu.

Błędne koło dolegliwości przerwała lekarka, która stwierdziła, że infekcje Watts mają związek z suchością waginy. Gdy brakuje nam naturalnej wilgotności, rośnie pH i zmienia się mikrobiom. Słabnie naturalna ochrona przed bakteriami, które dostają się do pęcherza i wywołują infekcje. Naomi Watts dostała krem dopochwowy z estrogenem i jej problemy zniknęły.

Nawracające infekcje dróg moczowych dotyczą około 20 proc. kobiet. Estrogen podawany waginalnie obniża ryzyko infekcji dróg moczowych nawet o 75 proc. – przekonuje Amerykańskie Kolegium Położników i Ginekologów. A jednak tylko kilka procent kobiet po menopauzie stosuje takie preparaty. Może po najnowszej publikacji lekarze będą wystawiać więcej recept. Takie doniesienia trudno zignorować.

RÓŻNICE W RYZYKU ŚMIERCI SZOKUJĄ

Lekarki i lekarze z Albany Medical College w USA przez osiem lat śledzili zdrowotne losy kobiet z nawracającym zapaleniem układu moczowego. Część z nich miał przepisany waginalny estrogen, a część nie. Kobiety, które stosowały dopochwowe preparaty z estrogenem rzadziej musiały być leczone w szpitalach. W tej grupie ryzyko sepsy i śmierci było o 60-80 proc. mniejsze niż u kobiet, które nie stosowały miejscowego estrogenu. To ryzyko zmieniało się w poszczególnych grupach wiekowych, najbardziej widoczne było u starszych kobiet.

Przykładowo: w grupie wiekowej 55-69 lat zmarło 1,5 proc. kobiet stosujących waginalny estrogen i aż 7,3 procent kobiet, które go nie stosowały.

Około 25 proc. wszystkich przypadków sepsy na świecie ma związek z infekcją układu moczowego.

– Wiele kobiet w okresie okołomenopauzalnym nadal nie otrzymuje odpowiedniego wsparcia medycznego, mimo że objawy zespołu moczowo-płciowego są w tej grupie powszechne. Co więcej, im starsza jest pacjentka i im dłużej jej organizm funkcjonuje bez ochronnego wpływu estrogenów, tym bardziej mogą nasilać się dolegliwości związane z niedoborem hormonów – mówiła nam dr n. med. Karina Barszczewska, ginekolożka w trakcie specjalizacji z seksuologii, autorka książki „Bez wstydu. O zdrowiu intymnym i seksualności kobiet".

Wymieniała objawy związane z wysychaniem śluzówki pochwy: podrażnienie, infekcje, świąd; pieczenie przy podcieraniu się papierem toaletowym; ból podczas stosunku, szczególnie w początkowej fazie penetracji; nieprzyjemny zapach z waginy.

Lata narażenia na podrażnienia pogłębiają problemy. Każde oddanie moczu może wiązać się z dyskomfortem.

– Kobiety w okresie okołomenopauzalnym często błędnie słyszą, że świąd i pieczenie wynikają z grzybicy. Tymczasem, jeśli pacjentka nie stosuje hormonalnej terapii menopauzalnej, jej odporność nie jest drastycznie obniżona ani nie choruje na cukrzycę, przyczyn świądu nie należy upatrywać w infekcji grzybiczej. Z powodu niedoboru estrogenów nabłonek pochwy staje się cieńszy i suchy, rośnie pH i zanika glikogen, który jest niezbędny do utrzymania prawidłowej mikrobioty bakteryjnej, zwłaszcza pałeczek kwasu mlekowego. W takim środowisku grzyby nie mają optymalnych warunków do rozwoju. Dlatego skuteczne leczenie nie polega na stosowaniu preparatów przeciwgrzybiczych, tylko na miejscowym uzupełnianiu niedoboru estrogenów. Można je podać w postaci globulek lub kremów dopochwowych – tłumaczyła dr Barszczewska.

LEKARZE, PROSIMY O RECEPTY

Kremy i globulki zawierające estrogen to leki dostępne wyłącznie na receptę. Niestety, zda-

Liczba

29

PROC.
• **Polaków deklaruje zaufanie do lekarzy i innych ekspertów medycznych wypowiadających się poza swoją specjalizacją – wynika z badania On Board Think Kong i Focus o Zdrowiu**

Bezpłatne badania

26 września odbędą się bezpłatne badania jąder i prostaty w Warszawie. To drugie wydarzenie w ramach tegorocznej kampanii Mosznowładcy. Mężczyźni będą mogli przebadać się w godzinach 10-20 w G City Targówek.
• **Więcej na: mosznowladcy.pl**

wyborcza.pl

ZAPISZ SIĘ NA CODZIENNY NEWSLETTER
• **Wyborcza.pl/newslettery**

eprasa.pl 3f220597b5

TYLKO ZDROWIE

ego może zapobiegać ej śmierci

FOT. GETTY IMAGES

rza się, że kobiety nie dostają leku hormonalnego, choć go potrzebują.

Moja 60-letnia koleżanka, która chodzi do ginekologa prywatnie, ani razu nie usłyszała od niego o miejscowych estrogenach.

Inna koleżanka poskarżyła się lekarzowi na suchość waginy, a on stwierdził, że nie potrzebuje leczenia kremem hormonalnym, bo aktualnie nie ma partnera i nie uprawia seksu.

Jednak suchość, zmieniona mikrobiota, podrażnienia, większe ryzyko infekcji wpływają na komfort życia i zdrowie. Na krem (czy inny preparat z estrogenem) powinniśmy patrzeć jak na pastę do zębów – środek, który stosujemy regularnie, żeby zapobiegać problemom. Bez stosowania estrogenów nie da się utrzymać waginy w formie, w jakiej była przed perimenopauzą. Nie pomoże na to zdrowa dieta, ruch i sen, bo zmiany, które tu zachodzą związane są ze spadkiem hormonów. Pomoże tylko lek na recep-

tę. Tubka popularnego kremu z estrogenem kosztuje ponad 30 zł, wystarcza na miesiąc.

Lekarze podkreślają, że najnowsze badanie przeprowadzone w USA było obserwacją, nie kontrolowanym eksperymentem. Możliwe więc, że kobiety, które stosowały waginalny estrogen należą do osób, które w ogóle mają lepszą opiekę zdrowotną.

Jednak doświadczenia lekarek z gabinetów pokazują, że stosowanie dopochwowych estrogenów zupełnie zmienia ryzyko infekcji, komfort w toalecie, sporcie, seksie i wyglądzie waginy.

Waginalny estrogen używać mogą wszystkie kobiety, także te, które z powodów zdrowotnych nie mogą stosować hormonalnej terapii menopauzalnej. ●

• Więcej tekstów na temat menopauzy na serwisie wysokieobcasy.pl i w „Wysokich Obcasach Extra”

REKLAMA
Kraj/34434244

1 RP

eprasa.pl 3f220597b5

Wyciąg z ogłoszenia o V przetargu ustnym nieograniczonym na sprzedaż nieruchomości niezabudowanej położonej w Starogardzie Gdańskim przy ul. Feliksa Selmanowicza „Zagończyka"

Oznaczenie nieruchomości wg księgi wieczystej i katastru nieruchomości, powierzchnia	**Działka nr 221/1 o pow. 7 322 m², obręb 30 księga wieczysta nr GD1A/00018053/2**
Przeznaczenie nieruchomości gruntowej	**36.U –** teren zabudowy usługowej z zielenią towarzyszącą, usługi z zakresu usług poziomu podstawowego, takich jak np.: szkoły, przedszkola, żłobki, przychodnie zdrowia, gabinety lekarskie, obiekty typu dom opieki społecznej, dom opieki dziennej dla osób starszych, budynki zamieszkania zbiorowego, obiekty kultury, obiekty muzeów, wystaw, obiekty oświatowe dla osób dorosłych lub obiekty podobne; usługi handlu detalicznego, gastronomii, nieuciążliwych usług rzemiosła, sportu i rekreacji, usługi hotelowe, a także inne o podobnym charakterze, preferowane usługi – z zakresu oświaty.
Informacja o przeznaczeniu nieruchomości do sprzedaży	Nieruchomość przeznaczona do zbycia Zarządzeniem Nr 191/05/2025 Prezydenta Miasta Starogard Gdański z dnia 13 maja 2025 r.
Cena wywoławcza	**1 580 000,00 zł (w tym 23% VAT)**
Termin i miejsce przetargu	**2 grudnia 2026 r. (środa) godz. 11:30 sala nr 101 Urzędu Miasta Starogard Gdański, ul. Gdańska 6**
Wysokość wadium	**158 000,00 zł** **płatne do dnia 26 listopada 2026 r. (czwartek)** na konto Urzędu Miasta nr: 83 8340 0001 0001 1400 2000 0005
Miejsce wywieszenia i publikacji ogłoszenia o przetargu	tablica ogłoszeń Urzędu Miasta Starogard Gdański, ul. Gdańska 6 (obok p. 204) i TBS Ziemi Kociewskiej sp. z o.o. w Starogardzie Gdańskim, ul. Traugutta 56 oraz strony internetowe: www.bip.starogard.pl i www.starogard.pl
Dane teleadresowe, pod którymi można uzyskać szczegółowe informacje dot. przetargu	Urząd Miasta Starogard Gdański ul. Gdańska 6, Wydział Gospodarki Gruntami, Geodezji i Rolnictwa, pokój 204, **tel. 58 5306075;** mail: joanna.felska@um.starogard.pl

Kraj/34453841

KUJAWSKA SPÓŁDZIELNIA MIESZKANIOWA
w Inowrocławiu, 88-100 Inowrocław, al. Kopernika 7

ogłasza III przetarg nieograniczony w przedmiocie zamówienia pn.:

WYKONANIE ROBÓT INSTALACYJNYCH W BUDYNKACH SPÓŁDZIELCZYCH ZLOKALIZOWANYCH W INOWROCŁAWIU I REJONIE

1. **Oferty należy składać w dwóch zamkniętych kopertach** w siedzibie Spółdzielni (parter – BIURO PODAWCZE), **w terminie do 12.10.2026r. do godziny 10.00**. **Pierwsza koperta** powinna zawierać wszystkie dokumenty wymagane w postępowaniu przetargowym. **Druga koperta** powinna zawierać ofertę cenową.
2. Otwarcie **OFERT Z DOKUMENTAMI** nastąpi w dniu **12.10.2026r. o godz. 10.00** w siedzibie Kujawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w Inowrocławiu, al. Kopernika 7 – sala konferencyjna na parterze, bez udziału Wykonawców.
3. Otwarcie **OFERT CENOWYCH** nastąpi w dniu **15.10.2026r. o godz. 10.00** w siedzibie Kujawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w Inowrocławiu, al. Kopernika 7 – sala konferencyjna na parterze, bez udziału Wykonawców.
4. Po otwarciu **OFERT Z DOKUMENTAMI** oraz **OFERT CENOWYCH** zostanie opublikowana na stronie internetowej Zamawiającego informacja z otwarcia, z wyszczególnieniem Wykonawców ubiegających się o udzielenie zamówienia oraz zaproponowane przez nich ceny.
5. **Specyfikację istotnych warunków zamówienia** można pobrać ze strony internetowej Spółdzielni : **www.ksmino.pl**

Dodatkowe informacje można uzyskać na w/wym. stronie internetowej Spółdzielni.

Kraj/34454255

Prezydent Miasta Sopotu
ul. Kościuszki 25/27
81-704 Sopot

PREZYDENT MIASTA SOPOTU
81-704 Sopot, ul. Tadeusza Kościuszki 25/27

ogłasza II przetarg ustny nieograniczony na **zbycie nieruchomości**

Forma zbycia	sprzedaż
Przeznaczenie	**lokal mieszkalny nr 1**
Lokalizacja	**Sopot, ul. Armii Krajowej 61** parter (I kondygnacja)
Powierzchnia użytkowa lokalu, Udział w częściach wspólnych	65,20 m², 20/100 części
Dodatkowe informacje	I przetarg odbył się 16 lipca 2026 roku i zakończył wynikiem negatywnym. Lokal wymaga generalnego remontu
Cena wywoławcza (lokalu wraz z udziałem w prawie własności gruntu)	**850.000,00 zł** **(osiemset pięćdziesiąt tysięcy złotych)**
Wysokość wadium	150.000,00 zł (sto pięćdziesiąt tysięcy złotych)
Termin wpłaty wadium	do dnia 23 listopada 2026 r
Termin i miejsce przetargu	**26 listopada 2026 r., godz. 11.00** **sala nr 132, II piętro, ul. Rzemieślnicza 17-19, 81- 855 Sopot**
Lokal można oglądać (po uprzednim telefonicznym uzgodnieniu terminu)	Administracja Gestia Zarządzanie Nieruchomościami s.c., 81-874 Sopot, ul. Reja 13/15, tel. 58 551 10 85

Wadium w wysokości 150.000,00 zł należy wpłacić na konto nr 38 1020 1811 0000 0202 0373 5842 prowadzone przez prowadzone przez Bank PKO BP.
Mając na uwadze art. 3 ust. 4 pkt. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2014 roku o charakterystyce energetycznej budynków (Dz.U z 2024r, poz. 101) Gmina Miasta Sopotu nie posiada świadectwa charakterystyki energetycznej dla lokalu mieszkalnego nr 1 w budynku przy ul. Armii Krajowej 61 w Sopocie, gdyż przedmiotowy budynek wpisany jest m.in. w pomorskim wojewódzkim rejestrze zabytków pod numerem 1994.
Przetarg przeprowadza się na podstawie ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2026r. poz. 399 ze zm..) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 września 2004 r. w sprawie sposobu i trybu przeprowadzania przetargów oraz rokowań na zbycie nieruchomości (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 2213.).
Pełne ogłoszenie o przetargu znaleźć można na stronie internetowej miasta Sopotu **www.sopot.pl** oraz na tablicy ogłoszeń i w Wydziale Skarbu.
Szczegółowych informacji udziela Wydział Skarbu Urzędu Miasta Sopotu, pokój nr 241 na II piętrze budynku przy ul. Rzemieślniczej 17-19 w Sopocie, tel. (58) 5213 829.
Prezydent Miasta Sopotu może odwołać przetarg z ważnych powodów, niezwłocznie podając informację o tym do publicznej wiadomości.

Kraj/34453784

WYCIĄG Z OGŁOSZENIA O PRZETARGU

Burmistrz Miasta Oleśnicy
ul. Rynek 1, 56-400 Oleśnica, informuje o:

II-przetargu ustnym nieograniczonym na sprzedaż nieruchomości położonej w Oleśnicy przy ul. Rzemieślniczej 3a:

- działka gruntu nr 2/27 AM 51 o powierzchni 294 m²; nieruchomość jest zabudowana budynkiem mieszkalno-usługowym, 2-kondygnacyjnym o łącznej powierzchni użytkowej 159,48 m² ; budynek niepodpiwniczony; znajdują się w nim: na parterze lokal użytkowy o powierzchni użytkowej 64,04 m² oraz na piętrze lokal mieszkalny o powierzchni użytkowej 66,62 m²,
- KW – WR1E/00055558/0,
- przeznaczenie nieruchomości w planie miejscowym i sposób jej zagospodarowania: : obecnie brak planów zagospodarowania przestrzennego – Zgodnie z Uchwałą nr: LVII/583/2023 z dn.: 28 września 2023r. w sprawie: zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Oleśnicy, nieruchomość przeznaczona pod tereny centrum usług ogólnomiejskich „Stare Miasto" wraz z zabudową mieszkaniową. Obszar wpisany do rejestru zabytków, ośrodek historyczny miasta i zespół obwarowań miejskich; nieruchomość zabudowana budynkiem mieszkalno-usługowym, w którym znajdują się lokal mieszkalny i użytkowy,
- działka nr 2/27 AM 51 znajduje się w obszarze historycznego ośrodka miejskiego Oleśnicy, wpisanego do rejestru zabytków decyzją nr A/1855/390 z 25.11.1956r.,
- działka nr 2/27 AM 51 znajduje się w obszarze historycznego układu urbanistycznego wraz z przedmieściami, osiedlem Rataje i Lucień wpisanym do ewidencji zabytków oraz znajduje się w zasięgu stanowiska archeologicznego nr 28/53/78-32AZP na terenie objętym ochroną konserwatorską ,
- cena wywoławcza nieruchomości wynosi **498.000,00 zł** (słownie złotych: czterysta dziewięćdziesiąt osiem tysięcy),
- **przetarg na wyżej wymienioną nieruchomość, odbędzie się dnia 27 listopada 2026r. o godz. 11^{00} (w Sali Obrad – pokój nr 37 na II piętrze w części ratuszowej Urzędu Miasta Oleśnicy),**
- wadium wynosi **49.800,00 zł** (słownie złotych: czterdzieści dziewięć tysięcy osiemset). **Najpóźniej do dnia 23 listopada 2026r. na rachunek bankowy Gminy Miasta Oleśnicy nr 18 9584 0008 2001 0000 0055 0004 w Banku Spółdzielczym w Oleśnicy należy wpłacić wadium w pieniądzu**.

Ogłoszenie o przetargu wywieszono na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Oleśnicy Rynek-Ratusz, oraz opublikowano na stronach internetowych http://www.olesnica.pl (w zakładce Aktualności) i http://idumolesnica.bip.gov.pl (Menu użytkownika – Nieruchomości: Sprzedaż – Kupno).

Szczegółowe informacje dotyczące przetargu można uzyskać w Wydziale Geodezji, Gospodarki Gruntami, Rolnictwa i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Oleśnicy Rynek – Ratusz (pok. 103, I p.) lub telefonicznie pod nr (071) 798-21-54 w godz. od 8^{00} do 16^{00}.

Kraj/34453969

Wyciąg z ogłoszenia o piątym przetargu ustnym nieograniczonym na sprzedaż działek niezabudowanych położonych w Starogardzie Gdańskim przy ul. Chrztu Polski, KW GD1A/00034706/3, obr. 1, według wykazu w tabelce:

Lp.	Nr działki	Pow. w m²	Przeznaczenie w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego	Cena wywoławcza w zł (zawiera 23% VAT)	wadium w zł
1	2	3	4	5	6
1.	5/11	3.321	A.33.U1 - teren zabudowy usługowej, komercyjnej, dopuszcza się funkcje mieszkaniowe jako towarzyszące funkcji podstawowej, wbudowane	340,000.00	34,000.00
2.	5/12	5.414	A.33.U1 - teren zabudowy usługowej, komercyjnej, dopuszcza się funkcje mieszkaniowe jako towarzyszące funkcji podstawowej, wbudowane	515,000.00	51,500.00

Nieruchomości przeznaczono do zbycia Zarządzeniem Nr 189/05/2025 Prezydenta Miasta Starogard Gdański z dnia 13 maja 2025 r.

Przetarg ustny nieograniczony odbędzie się dnia 9 grudnia 2026 r. (środa) o godz. 11:00 w sali 101 Urzędu Miasta Starogard Gdański, ul. Gdańska 6.

Wadium w pieniądzu należy wnieść najpóźniej do dnia 3 grudnia 2026 r. (czwartek) na konto Urzędu Miasta Starogard Gdański Nr 83 8340 0001 0001 1400 2000 0005.

Ogłoszenie o przetargu wywieszono na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Starogard Gdański, ul. Gdańska 6 (obok p. 204) i TBS Ziemi Kociewskiej sp. z o.o. w Starogardzie Gdańskim, ul. Traugutta 56 oraz zamieszczono na stronach internetowych: www.bip.starogard.pl i www.starogard.pl

Bliższych informacji dotyczących ogłoszenia o przetargu udziela Wydział Gospodarki Gruntami, Geodezji i Rolnictwa Urzędu Miasta Starogard Gdański, ul.Gdańska 6, pok. 204, II piętro, tel. 58 5306075, e-mail: joanna.felska@um.starogard.pl

Kraj/34453840

Słupsk

WYCIĄG Z OGŁOSZENIA

o III nieograniczonym przetargu ustnym na sprzedaż nieruchomości stanowiącej własność Miasta Słupska, położonej w Słupsku przy ulicy Chabrowej.

Przedmiotem przetargu jest nieruchomość niezabudowana położona w obrębie nr 0014 miasta Słupska działka nr 675 o pow. 5145m². Dla powyższej nieruchomości prowadzona jest księga wieczysta nr SL1S/00084725/9

Cena wywoławcza wynosi 550 000 zł, wadium 60 000 zł
Do wylicytowanej ceny doliczony zostanie należny podatek Vat w stawce 23%.

Zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego „Przy Lesie" przedmiotowa nieruchomość znajduje się na terenie o funkcji: tereny usług oświaty, kultury, zdrowia i administracji. Zasady, parametry i wskaźniki kształtowania zabudowy oraz informacje dotyczące zagospodarowania przedmiotowego terenu zostały zapisane w karcie terenu (08.19.UO,K,Z,A) ww. planu zagospodarowania.

Przetarg odbędzie się **w dniu 27.11.2026 r. o godz. 10^{00}** w sali nr 212 Urzędu Miejskiego w Słupsku, Plac Zwycięstwa 3 (IIp.).

Warunkiem przystąpienia do przetargu jest wpłacenie **wadium do dnia 23.11.2026 r.** na konto: Miasto Słupsk, mBank S.A. Nr 08 1140 1153 0000 2175 4200 1011.

Pełna treść ogłoszenia została wywieszona na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Słupsku oraz na stronie internetowej http://bip.um.slupsk.pl/przetargi/ (mapa i plan zagospodarowania).

Szczegółowe informacje dotyczące przetargu można uzyskać w pokoju 224 tut. Urzędu lub telefonicznie 59 84 88 410.

Prezydent Miasta Słupska zastrzega sobie prawo do odwołania przetargu z uzasadnionej przyczyny w trybie właściwym dla ogłoszenia.

Z up. PREZYDENTA
Anna Chumek
Zastępca Dyrektora
Wydziału Zarządzania Nieruchomościami

Kraj/34453927

Syndyk Masy Upadłości Waldemara Dzionka prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą Waldemar Dzionek DOM HANDLOWY VALDI w upadłości likwidacyjnej w Warszawie ogłasza przetarg na łączne zbycie praw własności

nieruchomości położonych w Warszawie, dzielnica Mokotów, obręb 1-07-01, przy zbiegu ulicy Czerniakowskiej i Bartyckiej
stanowiących:

a) nieruchomość gruntową zabudowaną obejmującą działki ew. nr **226/2 i 227/1** o łącznej pow. **3.309 m²**, dla której prowadzona jest KW o nr **WA2M/00442261/8**;

b) nieruchomość gruntową zabudowaną obejmującą działki ew. nr **3/11, 4/8 i 226/7** o łącznej pow. w przybliżeniu **1.198 m²**, które są ujęte w KW o nr **WA2M/00450027/5** (przy czym w skład przedmiotu przetargu nie wchodzi ujęta w przedmiotowej KW działka ew. nr 226/6);

c) nieruchomość gruntową zabudowaną obejmującą działki ew. nr **217** o pow. **1.419 m²**, dla której prowadzona jest KW o nr **WA2M/00326370/6**.

Cena wywoławcza przedmiotu przetargu wynosi **24.000.000,00 zł** (*dwadzieścia cztery miliony złotych*), a sprzedaż podlega opodatkowaniu podatkiem od czynności cywilnoprawnych.

Oferty należy składać w terminie do końca dnia **10 grudnia 2026 r.** na adres: **Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie XVIII Wydział Gospodarczy ds. upadłościowych i restrukturyzacyjnych,** ul. Czerniakowska 100A, 00-454 Warszawa. Decydująca jest data wpływu oferty do sądu. Oferta, która wpłynęła do sądu po terminie nie będzie rozpatrywana.

Oferta wraz z wymaganymi dokumentami powinna być umieszczona w zamkniętej kopercie, którą należy umieścić w drugiej, większej kopercie. Każda z tych kopert powinna być zaadresowana do wskazanego sądu wraz z podaniem sygnatury XVIII GUp 38/19 oraz dopiskiem: *„NIE OTWIERAĆ – OFERTA PRZETARGOWA w postępowaniu upadłościowym Waldemara Dzionka"* i zawierać dokładne oznaczenie składającego ofertę.

Warunkiem uczestnictwa w przetargu jest m.in. wpłacenie **wadium** w wysokości **4.000.000,00 zł** (*cztery miliony złotych*). Wadium należy wpłacić przelewem na rachunek bankowy masy upadłości Waldemara Dzionka o numerze: 39 1750 0009 0000 0000 2775 3906 (BNP Paribas Bank Polska S. A.) z dopiskiem *„Przetarg – sygn. akt. XVIII GUp 38/19 dot. Czerniakowska-Bartycka"* najpóźniej do dnia stanowiącego ostatni dzień terminu wyznaczonego do składania ofert, przy czym liczy się faktyczny termin uznania kwoty w/w wadium na w/w rachunku bankowym.

Otwarcie i rozpoznanie ofert nastąpi na posiedzeniu jawnym dnia **16 grudnia 2026 r. (środa) o godzinie 11:00 w budynku Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie XVIII Wydział Gospodarczy ds. upadłościowych i restrukturyzacyjnych,** ul. Czerniakowska 100A, 00 – 454 Warszawa **w sali nr 14**. Oferty będą otwierane i rozpoznawane przez syndyka w obecności Sędziego-komisarza i przybyłych oferentów.

Szczegółowe informacje dotyczące przetargu i jego warunków, w tym w szczególności dotyczące przedmiotu przetargu, wymagań dotyczących treści złożonych ofert oraz trybu procedowania w zakresie złożonych ofert, określone zostały w warunkach przetargu załączonych do pisma Syndyka z dnia 30 czerwca 2026 r., znajdującego się w aktach postępowania upadłościowego prowadzonego przed Sądem Rejonowym dla m.st. Warszawy w Warszawie, XVIII Wydział Gospodarczy ds. Upadłościowych i Restrukturyzacyjnych, pod sygn. akt XVIII GUp 38/19.

Z zatwierdzonymi warunkami przetargu można się zapoznać w aktach postępowania upadłościowego prowadzonego przed Sądem Rejonowym dla m.st. Warszawy w Warszawie pod sygn. akt XVIII GUp 38/19 oraz na stronie internetowej Syndyka www.saltarski.com.

Operaty szacunkowe wartości praw do nieruchomości objętych przedmiotem przetargu są dostępne w formie skanu przesyłanego za pośrednictwem poczty e-mail lub usługi „Dropbox" na wniosek skierowany na adres e-mail kancelarii Syndyka: kancelaria@saltarski.com, a także do wglądu w aktach sprawy prowadzonej przed sądem pod sygn. akt **XVIII GUp 38/19** w czytelni Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie, ul. Czerniakowska 100A, 00-454 Warszawa. Syndyk udostępni Operaty po złożeniu przez zainteresowanego oświadczenia o poufności. Wzór oświadczenia o poufności oraz szczegółowe Warunki przetargu i aukcji są dostępne do pobrania na www.saltarski.com.

Wszelkie zapytania o przedmiot i warunki przetargu przyjmowane są za pośrednictwem e-mail: kancelaria@saltarski.com.

Sprzedaż ma skutki sprzedaży egzekucyjnej.

Syndyk zastrzega sobie prawo (bez podania przyczyny) do odwołania przetargu oraz zamknięcia przetargu bez wyboru oferty.

Zapraszam do udziału w przetargu
Syndyk Tycjan Saltarski

Kraj/34454228

eprasa.pl 3f220597b5

UniCredit Invest

onemarkets Fund
Société anonyme
Société d'investissement à capital variable
R.C.S. Luxembourg: B271238
Registered office: 1, Avenue de l'Aéroport, L-1110 Senningerberg, Grand Duchy of Luxembourg
(the "**Fund**")

NOTICE TO SHAREHOLDERS

The Board of Directors of the Fund is pleased to inform you about the following changes to the Fund's prospectus (the "**Prospectus**").

Unless otherwise defined in this notice, capitalized terms used herein shall have the meaning ascribed to them in the Prospectus.

Changes to the Prospectus

Shareholders are hereby informed that the Prospectus will be updated in order to reflect a change in the distribution frequency of certain distributing Classes of Shares of the below-mentioned Sub-Funds, from annual to quarterly. For the avoidance of doubt, the existing investment strategy and other key characteristics of the relevant Sub-Funds will remain unchanged.

The Classes of Shares concerned will therefore be subject to a change of name to reflect the denomination convention for quarterly distributing Classes of Shares set out in the Prospectus, as follows:

1) **onemarkets Amundi Flexible Income Fund**: Classes of Shares MD, OD, MDH-RON and MDH-CZK will be renamed MDQ, ODQ, MDQH-RON and MDQH-CZK, respectively;
2) **onemarkets Income Opportunities Fund**: Classes of Shares M2D, M2DH-CZK, M2D-USD, M2DH-RON and OD will be renamed M2DQ, M2DQH-CZK, M2DQ-USD, M2DQH-RON and ODQ, respectively; and
3) **onemarkets UC High Dividend Europe Fund**: Classes of Shares MD, MDH-CZK, MDH-PLN, MDH-RON, OD and ODH-CZK will be renamed MDQ, MDQH-CZK, MDQH-PLN, MDQH-RON, ODQ and ODQH-CZK, respectively,

together, the "**Amendments**".

The Amendments will be effective as of **30 September 2026**.

* * * * *

This notice is for information purposes only and no further action is required from Shareholders.

Shareholders should note that the updated Prospectus may be obtained at the registered office of the Management Company and may also be accessed electronically via https://www.invest.unicredit.lu/eu/en.html.

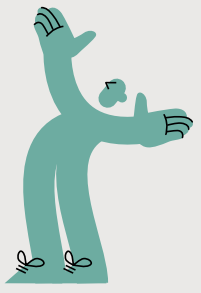
This notice, and any non-contractual obligations arising out of or in connection with it, shall be governed by and construed in accordance with the laws of the Grand Duchy of Luxembourg and the courts of Luxembourg city, Grand Duchy of Luxembourg, shall have exclusive jurisdiction in relation to any dispute which may arise out of or in connection with this notice.

Luxembourg, 25 September 2026.

The Board of Directors

Kraj/34453730

Słówko NOWOŚĆ
Literówka
Quizy
Sudoku
Krzyżówki

Zeskanuj QR kod
i pobierz aplikację

Szukaj w APLIKACJI WYBORCZEJ

POBIERZ Z Google Play
Pobierz w App Store

Wyciąg z ogłoszenia o trzecim przetargu ustnym nieograniczonym na sprzedaż działki niezabudowanej położonej w Starogardzie Gdańskim w rejonie ul. Makowej i Rolnej , w obrębie 28, KW GD1A/00030436/1, według wykazu w tabelce:

Lp.	Nr działki	Pow. w m²	Przeznaczenie w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego	Cena wywoławcza w zł (zawiera 23%VAT)	wadium w zł
1	2	3	4	5	6
1.	**72/1**	9222	E.86.MW.1,MN.2,U1teren wielofunkcyjny - zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej oraz zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz usług bez określenia proporcji pomiędzy rodzajami zabudowy; wyklucza się budynki gospodarcze, magazynowe, samodzielne garażowe, wiaty garażowe, samodzielne wielopoziomowe parkingi nadziemne	**1 250 000,00**	**125 000,00**

Nieruchomość przeznaczona jest do zbycia Zarządzeniem Nr 277/07/2025 Prezydenta Miasta Starogard Gdański z dnia 22 lipca 2025 r.

Przetarg ustny nieograniczony odbędzie się 2 grudnia 2026 r. (środa) o godz. 11:00 w sali 101 Urzędu Miasta Starogard Gdański ul. Gdańska 6.

Wadium w pieniądzu należy wnieść najpóźniej do dnia 26 listopada 2026 r. (czwartek) na konto Urzędu Miasta Starogard Gdański Nr 83 8340 0001 0001 1400 2000 0005 Bank Spółdzielczy w Starogardzie Gdańskim.

Wadium zostanie zaliczone na poczet ceny nabycia lub ulega przepadkowi w razie uchylenia się uczestnika, który wygrał przetarg, od zawarcia umowy.

Ogłoszenie o przetargu wywieszono na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Starogard Gdański ul. Gdańska 6 (obok p. 204) i TBS Ziemi Kociewskiej sp. z o.o. w Starogardzie Gdańskim ul. Traugutta 56 oraz zamieszczono na stronach internetowych: www.bip.starogard.pl i www.starogard.pl

Bliższych informacji dotyczących ogłoszenia o przetargu udziela Wydział Gospodarki Gruntami, Geodezji i Rolnictwa Urzędu Miasta Starogard Gdański, ul. Gdańska 6, pok. 204, II piętro, tel. 58 5306075, mail: joanna.felska@um.starogard.pl

Kraj/34453842

**„BAMOR" SPÓŁKA Z O. O.
w Likwidacji**

**UL. JEDNOŚCI NARODOWEJ 21
72 – 315 Resko
tel.: 91 39 51 500 kom.: 504256830**

www.bamor.pl e – mail: biuro@bamor.pl

OGŁOSZENIE O PRZETARGU USTNYM (LICYTACJI) NIERUCHOMOŚCI STANOWIĄCEJ WŁASNOŚĆ SPÓŁKI „BAMOR" Sp. z o.o.

Działając na podstawie art.282§1 KSH. Likwidator Spółki ogłasza przetarg ustny (licytację) na sprzedaż niżej wymienionej nieruchomości:

1. Przedmiot sprzedaży : nieruchomość zabudowana budynkiem administracyjno-biurowym oraz halą produkcyjno – montażową o powierzchni 1820 m², położona w miejscowości Resko, powiat Łobeski ,składająca się z działek w wieczystym użytkowaniu nr 775/4, 775/12 o powierzchni 0,2968 ha.
   – księga wieczysta nr SZ1L/00013225/3
2. Cena wywoławcza: 2 328 000 zł. (dwa miliony trzysta dwadzieścia osiem tysięcy złotych)
3. Przetarg odbędzie się w siedzibie „Bamor„ Sp. z o.o., ul Jedności Narodowej 21, 72-315 Resko w dniu 15 października 2026r., godzina 10.00.
4. Warunkiem udziału jest wpłacenie wadium 10% wartości.
5. Koszty zawarcia umowy notarialnej, opłaty sądowe oraz wszelkie podatki związane z transakcją ponosi w całości Kupujący.

Kraj/34453970

BK-GN.6840.30.2025

WYCIĄG Z OGŁOSZENIA O PRZETARGU
Działając na podstawie ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami

Burmistrz Miasta Czeladź

ogłasza III przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż przysługującego Gminie Czeladź prawa użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej

1. Do sprzedaży przeznacza się:
   - prawo użytkowania wieczystego niezabudowanej nieruchomości gruntowej, będącej w użytkowaniu wieczystym Gminy Czeladź do dnia 5 grudnia 2089 roku, oznaczonej numerem działki 3516 obręb Czeladź (dawny nr 6/27 arkusz mapy 46) o powierzchni 1,5462 ha, zapisanej w księdze wieczystej KA1B/00034624/0. Grunt stanowi własność Skarbu Państwa. Symbol użytków z ewidencji gruntów: Ba,
   - prawo użytkowania wieczystego niezabudowanej nieruchomości gruntowej, będącej w użytkowaniu wieczystym Gminy Czeladź do dnia 5 grudnia 2089 roku, oznaczonej numerem działki 3524 obręb Czeladź (dawny nr 6/39 arkusz mapy 46) o powierzchni 0,4641 ha, zapisanej w księdze wieczystej KA1B/00034623/3. Grunt stanowi własność Skarbu Państwa. Symbol użytków z ewidencji gruntów: Ba.
   - **Łączna powierzchnia gruntu wynosi 2,0103 ha**. Działki położone są przy ulicy T. Kościuszki w Czeladzi.

   Dostęp do drogi publicznej ul. Kościuszki zostanie zrealizowany w drodze ustanowienia służebności gruntowej prawa przejazdu i przechodu po działkach nr 3489, 3515, 3520, 3521, 3523 obręb Czeladź, stanowiących własność Gminy Czeladź, pasem o powierzchni 0,3100 ha.
   Prawa użytkowania wieczystego gruntu, będące przedmiotem zbycia nie są obciążone ograniczonymi prawami rzeczowymi, prawami zobowiązaniowymi i nie ma przeszkód prawnych w rozporządzaniu nimi.
2. **Nieruchomości zostały przeznaczone do sprzedaży w trybie przetargu ustnego nieograniczonego.**
3. **Cena wywoławcza łączna** została określona w wysokości: 3.500.000,00 złotych netto (słownie złotych: trzy miliony pięćset tysięcy 00/100).
   Do ceny zostanie doliczony podatek VAT zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, na podstawie ustawy o podatku od towarów i usług z dnia 11 marca 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2025 r. poz. 775 ze zm.).
4. **Kwota wadium** ustalona została w wysokości **700.000,00 złotych** (słownie złotych: siedemset tysięcy 00/100), płatna do dnia **20 listopada 2026 r.**
   Postąpienie nie może wynosić mniej niż 1% ceny wywoławczej z zaokrągleniem w górę do pełnych dziesiątek złotych.
5. **Termin i miejsce przetargu:** Urząd Miasta Czeladź, ul. Katowicka 45, 41-250 Czeladź**,** sala konferencyjna I piętro **w dniu 27 listopada 2026 r. o godzinie 10^{00}**.
   Termin: I przetargu – 11 maja 2026 r., termin II przetargu – 8 września 2026 r.
6. **Miejsce wywieszenia i publikacji ogłoszenia o przetargu:**
   Ogłoszenie o przetargu zostało opublikowane w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Czeladź pod adresem www.bip.czeladz.pl oraz wywieszone zostało na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Czeladź – ul. Katowicka 45, 41-250 Czeladź na II piętrze.
7. **Informacje dodatkowe dotyczące przetargu można uzyskać w Wydziale Gospodarki Nieruchomościami Urzędu Miasta Czeladź, pokój 414 na II p. lub pod numerem telefonu 32 76 37 980.**

Kraj/34453804

W sprzedaży!

TEMAT NUMERU:

JAK SIĘ DOGADAĆ
Z DORASTAJĄCYM DZIECKIEM

oraz:
- Agresja nastolatka. Co za nią stoi
- Matki z ADHD
- Orzeczenia i opinie. Sprawdź, co należy się w szkole
- Fakty i mity o diecie dziecka

SPONSOR WYDANIA
MÖLLER'S OMEGA-3

żyć lepiej
psychologia codziennie

Więcej o psychologii czytaj na **wysokieobcasy.pl/zyclepiej**

eprasa.pl 3f220597b5

WYCIĄG Z OGŁOSZENIA O PRZETARGU

Burmistrz Gminy Krzeszowice informuje o ogłoszeniu pierwszego przetargu ustnego nieograniczonego na sprzedaż nieruchomości składającej się z działki ewidencyjnej nr 230/14 o pow. 0,3402 ha objętej księgą wieczystą nr KR2K/00026575/6, położonej w obrębie Siedlec, jednostka ewidencyjna Krzeszowice, Powiat Krakowski, Województwo Małopolskie, **stanowiącej własność Gminy Krzeszowice.**

Cena wywoławcza wynosi: 512 000,00 zł brutto (w tym VAT 23%). Wadium: 50 000,00 zł.

Przetarg odbędzie się w dniu 27 listopada 2026 r. (piątek) w budynku Urzędu Miejskiego w Krzeszowicach, Pl. Franciszka Kulczyckiego 1, Segment A (pok. A6 – I piętro) **– godz. 9:00.**

Szczegółowe informacje odnośnie zbywanych nieruchomości można uzyskać w Wydziale Gospodarowania Mieniem i Planowania Przestrzennego Urzędu Miejskiego w Krzeszowicach, Pl. Franciszka Kulczyckiego 1, Segment A (pok. A8 – I piętro), tel. 12 252 08 16 w godzinach pracy Urzędu.

Ogłoszenie o przetargu jest publikowane:

a) na stronach internetowych Urzędu Gminy: www.gminakrzeszowice.pl
Zakładki: GOSPODARKA I ŚRODOWISKO – > Inwestycje i nieruchomości – > Przetargi na nieruchomości.

b) w Biuletynie Informacji Publicznej: http://bip.malopolska.pl/umkrzeszowice *zakładki*: Zamówienia publiczne i ogłoszenia – > Ogłoszenia różne – > 2026.

c) przez wywieszenie na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Krzeszowicach przy ul. Grunwaldzkiej 4 (parter – ściana pomiędzy pok. nr 4 i nr 5).

d) przez wywieszenie na tablicach ogłoszeń w miejscowości, na terenie której położona jest zbywana nieruchomość.

Kraj/34453762

OBWIESZCZENIE O WNIESIENIU ODWOŁANIA OD DECYZJI

Na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. *o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu* (Dz.U.2025.1222) oraz art. 49 i 131 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz.U.2025.1691),

WOJEWODA MAŁOPOLSKI

zawiadamia, że **zostały wniesione odwołania od decyzji Wojewody Małopolskiego znak: WI – IV.747.1.6.2026 z 8 lipca 2026 r.** o ustaleniu lokalizacji inwestycji towarzyszącej inwestycjom w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu dla inwestycji polegającej *na budowie sieci gazowej PE dn225 o długości 4050 m; budowie sieci gazowej PE dn125 o długości 27 m; budowie układów zaporowo-upustowych DN200; realizowanego w ramach zadania inwestycyjnego pn.: „Budowa gazociągu średniego ciśnienia o ciśnieniu roboczym nie większym niż 0,5 MPa w miejscowości Białka, Juszczyn, Kojszówka – gm. Maków Podhalański – etap III”.*

Odwołania wraz z aktami sprawy, zostały przesłane w celu rozpatrzenia do Ministerstwa Rozwoju i Technologii.

Kraj/34453835

WYCIĄG Z OGŁOSZENIA PREZYDENTA MIASTA ŁODZI

o ustnych przetargach nieograniczonych (licytacjach) na sprzedaż samodzielnych lokali mieszkalnych i samodzielnego lokalu użytkowego stanowiących własność Miasta Łodzi wraz z udziałem w prawie własności gruntu, usytuowanych w budynkach położonych w Łodzi przy:

Lp.	Położenie nieruchomości Nr księgi wieczystej nieruchomości gruntowej zabudowanej	Obręb, nr działki, powierzchnia działki [m²]	Powierzchnia lokalu udział w częściach wspólnych nieruchomości	Cena wywoławcza łączna [zł]	Wadium [zł]
1.	**ul. Bolesława Limanowskiego 59 lokal mieszkalny nr 52 KW LD1M/00048629/7**	B-28 441 1563	17,36 ——— 0,017	**60 000**	6 000
2.	**ul. Srebrna 9 lokal mieszkalny nr 5/6 KW LD1M/00095341/8**	B-28 191/2 154	32,20 ——— 0,102	**100 000**	10 000
3.	**ul. Mokra 33 lokal mieszkalny nr 8 KW LD1M/00056972/5**	B-45 9/11 652	32,35 ——— 0,011	**230 000**	23 000
4.	**ul. Romualda Mielczarskiego 12* lokal mieszkalny nr 10 KW LD1M/00085867/8**	P-9 59 787	96,54 ——— 0,059	**540 000**	54 000
5.	**ul. Romualda Mielczarskiego 12* lokal mieszkalny nr 24 KW LD1M/00085867/8**	P-9 59 787	57,60 ——— 0,034	**360 000**	36 000
6.	**ul. Wschodnia 14 lokal mieszkalny nr 26 KW LD1M/00088086/0**	S-1 196 1324	46,91 ——— 0,037	**200 000**	20 000
7.	**ul. Piotrkowska 92 lokal mieszkalny nr 70A KW LD1M/00004949/6**	S-6 140/2 3109	39,75 ——— 0,008	**200 000**	20 000
8.	**ul. Piotrkowska 92 lokal mieszkalny nr 72 KW LD1M/00004949/6**	S-6 140/2 3109	68,02 ——— 0,014	**350 000**	35 000
9.	**ul. Wodna 15 lokal mieszkalny nr 28 KW LD1M/00085348/4**	W-24 73/3 3003	18,19 ——— 1819/172423	**100 000**	10 000
10.	**ul. Wodna 15 lokal mieszkalny nr 32 KW LD1M/00085348/4**	W-24 73/3 3003	16,39 ——— 1639/172423	**90 000**	9 000
11.	**ul. Wodna 15 lokal mieszkalny nr 36 KW LD1M/00085348/4**	W-24 73/3 3003	19,66 ——— 1966/172423	**110 000**	11 000
12.	**ul. płk. Jana Kilińskiego 176 lokal mieszkalny nr 6 KW LD1M/00086002/4**	W-25 67 1191	102,65 ——— 0,050	**660 000**	66 000
13.	**ul. płk. Jana Kilińskiego 176 lokal użytkowy nr 2U KW LD1M/00086002/4**	W-25 67 1191	75,95 ——— 0,036	**320 000**	32 000
14.	**ul. Północna 5/11 lokal mieszkalny nr 44 KW LD1M/00051260/6**	S-1 76/1 1076	45,18 ——— 0,013	**203 000**	29 000

***/W związku z wpisem nieruchomości gruntowej oraz budynku położonego w Łodzi przy ul. Romualda Mielczarskiego 12, w którym usytuowane są lokale mieszkalne nr 10 oraz nr 24 do rejestru zabytków nieruchomych województwa łódzkiego**, Rada Miejska w Łodzi wyraziła zgodę na obniżenie bonifikaty, o której mowa w art. 68 ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami – **do wysokości 1% od ceny sprzedaży w drodze przetargu samodzielnych lokali mieszkalnych nr 10 oraz nr 24 oraz udziału w gruncie**, która może zostać udzielona na wniosek nabywcy.

Sprzedaż lokali zwolniona jest z podatku VAT na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2025 r. poz. 775, 894, 896, 1203, 1541, 1811 oraz z 2026 r. poz. 507 i 846).

Przetargi odbędą się w dniu 10 grudnia 2026 r. o godz. 10:00 w siedzibie Urzędu Miasta Łodzi, w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 104, Duża Sala Obrad.

OGŁOSZENIE PREZYDENTA MIASTA ŁODZI O PRZETARGACH zawierające szczegółowe informacje dotyczące przetargów wywieszone jest na tablicy ogłoszeń w siedzibie Wydziału Zbywania i Nabywania Nieruchomości UMŁ, w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 104 (IV p.). Ogłoszenie publikowane jest również na stronie internetowej pod adresem: https://uml.lodz.pl/dla-biznesu/nieruchomosci-na-sprzedaz/sprzedaz-nieruchomosci/, oraz w Biuletynie Informacji Publicznej pod adresem: https://bip.uml.lodz.pl/urzad-miasta/przetargi/sprzedaz-nieruchomosci/.Szczegółowe informacje dotyczące przetargów dostępne są również w siedzibie Wydziału Zbywania i Nabywania Nieruchomości UMŁ, w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 104, (IV p., pok. 468 i 457) oraz pod numerem telefonu: (42) 272 – 67 – 83, 272 – 66 – 10, 638 – 45 – 83, 638 – 44 – 14.

Kraj/34452783

OBWIESZCZENIE

Na podstawie art. 12 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. *o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu* (Dz.U.2025.1222), art. 49 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz.U.2025.1691), art. 72 ust. 6 ustawy z 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz.U.2026.670)

WOJEWODA MAŁOPOLSKI

– zawiadamia, że 16 września 2026 r. została wydana decyzja znak: WI-IV.747.1.11.2026 o ustaleniu lokalizacji inwestycji towarzyszącej inwestycji w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu dla inwestycji **polegającej *na budowie gazociągu w/c wraz z infrastrukturą towarzyszącą w ramach inwestycji pn. „Przebudowa gazociągu DN500 MOP 5,5MPa Oświęcim – Zelczyna ETAP II Zator – Spytkowice”*,**

– zawiadamia, że 21 września 2026 r. zostało wydane postanowienie znak: WI-IV.747.1.11.2026 uzupełniające decyzję co do rozstrzygnięcia.

Decyzja Wojewody Małopolskiego podlega natychmiastowemu wykonaniu z mocy prawa.

Strony lub ich pełnomocnicy, legitymujący się pełnomocnictwem sporządzonym zgodnie z art. 32 i 33 *Kodeksu postępowania administracyjnego* mogą zapoznać się z treścią decyzji osobiście w Wydziale Infrastruktury Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie, pokój 18, ul. Basztowa 22, po wcześniejszym uzgodnieniu terminu drogą telefoniczną: (12 39 21 612).

Treść ww. decyzji została udostępniona 21 września 2026 r. w Biuletynie Informacji Publicznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego pod linkiem:

https://bip.malopolska.pl/muw,a,2939633,decyzja-wojewody-o-ustaleniu-lokalizacji-inwestycji-towarzyszacej-inwestycjom-w-zakresie-terminalu-z.html

(ścieżka dostępu: Biuletyn Informacji Publicznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie/menu podmiotowe/***Urząd Wojewódzki/ Wydziały/ Infrastruktury/ Repozytorium plików/ DECYZJA WOJEWODY O USTALENIU LOKALIZACJI...)***

Zawiadomienie uważa się za dokonane po upływie 14 dni od dnia, w którym nastąpiło obwieszczenie w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim.

Stronie postępowania przysługuje prawo złożenia odwołania od decyzji Wojewody Małopolskiego. Odwołanie wnosi się do Ministra Finansów i Gospodarki za pośrednictwem Wojewody Małopolskiego – w terminie 14 dni od dnia, w którym zawiadomienie o jej wydaniu w drodze obwieszczenia w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim uważa się za dokonane. Odwołanie od decyzji powinno zawierać zarzuty odnoszące się do decyzji, określać istotę i zakres żądania będącego przedmiotem odwołania oraz wskazywać dowody uzasadniające to żądanie.

W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania stronom przysługuje prawo do zrzeczenia się odwołania. Z dniem doręczenia Wojewodzie Małopolskiemu oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, niniejsza decyzja staje się ostateczna i prawomocna. Zrzeczenie się prawa do wniesienia odwołania skutkuje brakiem możliwości odwołania od decyzji oraz jej zaskarżenia do wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji w zakresie terminalu wiąże właściwe organy przy sporządzaniu planów ogólnych oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji w zakresie terminalu jest wiążąca dla właściwych organów w zakresie wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej oraz decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej.

Ostateczna decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji w zakresie terminalu stanowi podstawę do dokonywania wpisów w księdze wieczystej i w katastrze nieruchomości. Wpisy dokonywane są na wniosek złożony przez wojewodę.

Kraj/34453838

W Sądzie Rejonowym w Gorzowie Wielkopolskim pod sygnaturą akt X Ns 440/26, toczy się sprawa o stwierdzenie nabycia spadku po Janie Bułaj (pesel 49103101892) zmarłym 8 listopada 2014 r. w Gorzowie Wielkopolskim przed śmiercią mającym miejsce zamieszkania w Gorzowie Wielkopolskim poprzez ogłoszenie. Wzywa się wszystkich spadkobierców zmarłego, aby w terminie 3 miesięcy od daty ukazania się tego ogłoszenia zgłosili się do Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim i udowodnili swoje prawa do spadku, gdyż w przeciwnym razie mogą być pominięci w postanowieniu o stwierdzenie nabycia spadku.

Kraj/34454032

GAZETA wyborcza
DLA FIRM, URZĘDÓW I INSTYTUCJI
Przetargi • Ogłoszenia
Nekrologi
kontakt_komunikaty@wyborcza.pl
nekrologi@wyborcza.pl
Komunikaty.pl
nekrologi.wyborcza.pl

eprasa.pl 3f220597b5

Sprzątanie po Piesiewiczu

Marian Kmita: Radosław Piesiewicz miesiącami nie płacił rachunków. PKOl ma ponad 4 mln złotych zobowiązań i długów.

Radosław Leniarski

„Trwa okres wojny domowej. Rebelianci, atakując z ukrytej bazy, odnieśli swoje pierwsze zwycięstwo nad złowrogim imperium". Słynny cytat z „Gwiezdnych Wojen" pasowałby idealnie, tyle że PKOl to nie galaktyczne imperium, tylko bananowa republika pod naszym nosem. Prezes komitetu siedzi w areszcie, a grupa reformatorów doprowadziła do posiedzenia zarządu, który do wyborów w kwietniu 2027 r. powierzył obowiązki prezesa Marianowi Kmicie.

Kmita, wcześniej m.in. jeden z wiceprezesów PKOl, zaczął od „papierów" i, jak mówi, już pierwsza warstwa ekshumacji odsłoniła szkielety: prawie 1,9 mln zł długu za samochody i ponad 2,2 mln zł zaległości wobec związków sportowych. Audyty mają pokazać, czy w przypadku istniejącego od 1919 r. komitetu to jeszcze reanimacja, czy już ekshumacja. I czy Kmita jest właściwym człowiekiem do tej roboty.

ROZMOWA Z
MARIANEM KMITĄ
p.o. prezesa PKOl, dyrektorem sportu w Polsacie

RADOSŁAW LENIARSKI: Były minister sportu, Sławomir Nitras, powiedział w RMF FM, że PKOl-em będzie kierować teraz dwóch prezesów z zarzutami. W Gdańsku toczy się śledztwo w sprawie tzw. zbrodni VAT-owskiej przeciwko Radosławowi Piesiewiczowi. Skoro Polsat współpracował z Polskim Związkiem Koszykówki i ligą, pana też mają czekać zarzuty.

MARIAN KMITA: – To śmieszne. Kolejna paranoja Sławomira Nitrasa.

Od kilkunastu dni z woli zarządu pełni pan obowiązki prezesa. Ile może zrobić tymczasowy prezes?

– Na te kilka miesięcy postawiłem sobie cztery cele. Pierwszy to natychmiastowa poprawa relacji z Ministerstwem Sportu i Turystyki. Na szczęście jest tam dziś rozsądny człowiek, Jakub Rutnicki, który w niczym nie przypomina Sławomira Nitrasa. Minister przyjął mnie od razu i w pięć minut dogadaliśmy się w sprawie finansowania wyjazdu naszej reprezentacji na Młodzieżowe Igrzyska Olimpijskie w Dakarze. Rozmowa była naprawdę przyjazna, niekurtuazyjna.

Minister Nitras robił wszystko, żeby konflikt zaogniać, był wart Piesiewicza. Po żadnej stronie nie było grama dobrej woli, ta wojna chyba im smakowała, okładali się bejsbolami każdego dnia. Chętnie postawię grubą kreskę. Relacje z ministerstwem muszą być co najmniej poprawne, a najlepiej dobre.

Drugi cel?

– Nowy statut. Chcę go przebudować tak, żeby żaden „drugi Piesiewicz" nie mógł już jednoosobowo zawłaszczyć PKOl. Zarządzanie komitetem musi być naprawdę kolegialne. MKOl mocno naciska na zmniejszenie liczby członków zarządu i prezydium. Będę szukał kompromisu, pamiętając o naszej specyfice. Kluczem jest upełnomocnienie zarządu i prezydium do wspólnych decyzji oraz mechanizmy, które wykluczą autokratyczne rządy jednostki.

• **14.09.2026 roku, Warszawa, siedziba Polskiego Komitetu Olimpijskiego. Dotychczasowy wiceprezes Marian Kmita został wybrany na pełniącego obowiązki prezesa PKOl**

FOT. KUBA ATYS / AGENCJA WYBORCZA.PL

Jako tymczasowy prezes może pan zmienić statut?

– Sam oczywiście nie. Ale projekt jest gotowy. 1 października jadę do Wałcza na Sejmik Regionalnych Rad Olimpijskich, żeby ogłosić początek konsultacji. Roześlemy projekt do wszystkich 106 instytucji członkowskich i damy sobie trzy tygodnie, maksymalnie miesiąc. Ostatecznie wszystkie zmiany statutowe musi zatwierdzić walne zgromadzenie.

Potem pewnie sponsoring, bo z czegoś trzeba żyć.

– Liczę, że odbudowując wizerunek PKOl, przekonam do powrotu sponsorów, i państwowych, i prywatnych. Komitet nie może żyć wyłącznie na garnuszku spółek Skarbu Państwa. Średni udział kapitału prywatnego w finansowaniu sportu w Europie wynosi 60 proc., w Wielkiej Brytanii aż 90 proc., w Polsce zaledwie 26 proc. Nie jesteśmy Wielką Brytanią, ale musimy zbliżyć się przynajmniej do średniej europejskiej.

Czwarty, a właściwie najważniejszy cel to naprawa wizerunku i relacji z mediami. Funkcja dyrektora ds. komunikacji PKOl zniknie. Żegnamy się z panią Katarzyną Kochaniak-Roman za porozumieniem stron. Spotkałem się już z Maćkiem Słomczyńskim z Eurosportu, w piątek rozmawiam z Kubą Kwiatkowskim z TVP. Zaczynam od dużych stacji, potem internet, prasa i radio. Chcę przedstawić plany i zaprosić wszystkich do współpracy, bo po drodze na pewno wyjdzie jeszcze mnóstwo trudnych historii.

Mówi się, że w umowie z Zondacrypto PKOl oddał wizerunek olimpijczyków szemranej giełdzie kryptowalut. Nie obawia się pan zbiorowego pozwu olimpijczyków?

– Obawiam się, ale na szczęście nie słyszę, aby coś się w tej sprawie działo.

Mówił pan, że „pierwsza warstwa ekshumacji w PKOl odkryła szkielety". Co pan znalazł?

– Zacząłem od dokumentów finansowych, bo chcę maksymalnie obciąć koszty utrzymania komitetu. Czeka mnie mnóstwo trudnych rozmów z wierzycielami. Rozmawiałem z panem Romanem Sabajem, którego firma dostarczała nam samochody. Z 50 aut zeszliśmy do 30. W pierwszej kolejności pozbywamy się pięciu Lexusów, najdroższych w utrzymaniu. Związkom sportowym, które z nich korzystały, proponuję, żeby przejęły umowy na siebie, jeśli chcą auta zatrzymać.

Ile to kosztowało?

– 140 tys. zł miesięcznie. Teraz jesteśmy na poziomie 55–60 tys.

Skąd więc w dokumentach prawie 2 mln zł długu z tytułu leasingu?

– To nie są ściśle umowy leasingowe, aktywnych leasingów PKOl ma tylko pięć. To po prostu dług wobec firmy pana Sabaja: prezes Piesiewicz od wielu miesięcy nie płacił za samochody. Zaległość wynosi 1 880 000 zł brutto. Notarialnie ustalono, że ma być spłacona jednorazowo do końca roku. Zaproponowałem trzy raty, jedną w tym roku i dwie w przyszłym. Czekam na odpowiedź.

To nasz największy wierzyciel zewnętrzny, ale drugim dużym obciążeniem są związki sportowe. Jesteśmy im winni łącznie ponad 2,2 mln zł brutto.

Z jakiego tytułu?

– PKOl pozyskiwał od sponsorów pieniądze dla federacji – ba, nawet je od nich przejmował – ale przelewał im mniej, niż zakładały umowy. Resztę zatrzymywano w komitecie. Na czele listy jest 900 tys. zł zaległości wobec Polskiego Związku Rugby. Ponad 200 tys. jesteśmy winni wioślarstwu, a kilku innym federacjom po 100 tysięcy albo kilkadziesiąt.

Jak to ponuro ujęłem w naszej wcześniejszej rozmowie – jesteśmy dopiero na pierwszej warstwie ekshumacyjnej, a już pojawiły się szkielety. Weryfikuję każdą umowę, już rozmawiałem z właścicielem firmy Profbud o przyszłej współpracy i renegocjowaniu kuriozalnego aneksu podpisanego w lipcu, który wiązał nas aż do 2039 roku! Równolegle zlecamy niezależny audyt finansowy. Rozmawialiśmy już z jedną renomowaną firmą, dziś rozmawiamy z drugą. Tniemy koszty stałe, negocjujemy odroczenie spłat, rozmawiamy ze sponsorami. A PKOl musi normalnie działać.

Czy Polkomtel może wrócić? Pytam, bo to firma polsatowska, a wiadomo, że Polsat w świecie sportu to pan.

– Bardzo ich namawiam, ale władze Polkomtelu czekają na rozwój sytuacji i chcą dowodów. Żeby być wiarygodnymi, musimy poczekać na koniec audytu. Obie firmy zadeklarowały, że zamkną go w ciągu sześciu tygodni od podpisania umowy, a po czterech będziemy już dużo wiedzieć. Spodziewam się, że z szafy wypadnie jeszcze kilka trupów, więc dziura budżetowa może okazać się większa.

Mówił pan, że w obecnej sytuacji nie wypada brać pensji. Zamierza pan wpisać taki zakaz do statutu PKOl?

– Zgadzam się z Robertem Korzeniowskim, że nie ma co być hipokrytą. Po wyborach uregulujemy to w statucie, a decyzję zostawimy zarządowi. W MKOl bywało różnie: jedni prezydenci nie brali pieniędzy, Thomas Bach dostawał zwrot utraconych zysków za zamknięcie kancelarii, a Kirsty Coventry pobiera normalną pensję. Trzeba to uporządkować, żeby nie było dwuznaczności. Nie powinno o tym decydować samo prezydium – im szersze grono, tym lepiej. A dziś brać pensji po prostu nie wypada, bo w kasie jest duże manko.

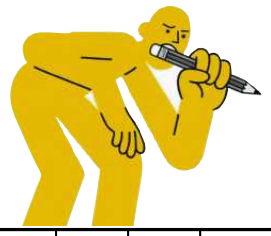
W Polsacie wziął pan urlop bezpłatny, w PKOl nie bierze pan pieniędzy. Z czego pan będzie żył?

– Zakładam, że do końca roku poukładam sytuację. Zawieszę działalność, bo w Polsacie pracuję na kontrakcie B2B. Większość spraw zamknę do końca września, najtrudniejsze najpóźniej do 15 października. Trudno z dnia na dzień odejść z firmy, gdzie przez moje ręce przechodziło tyle decyzji zakupowych, produkcyjnych, redakcyjnych i emisyjnych. Potem zajmę się wyłącznie PKOl-em. Z głodu nie umrę; to nie jest morderczy dystans. ●

SPORT.PL
• **Wszystko o wieczornym meczu Polska-Bośnia i Hercegowina**
• **Siatkarze ze Słowenią walczą o finał mistrzostw Europy**
• **W takim turnieju Iga Świątek jeszcze nie grała**
Wiadomości, wyniki, historie sportowe znajdziesz na **Sport.pl**
Zapraszamy na Sport.pl+. Subskrypcja za 1 zł miesięcznie przez pół roku. Płatność 6 zł z góry za 6 miesięcy, potem 9,90 zł co cztery tygodnie.

34452520
wyborcza
REDAKCJA
ul. Czerska 8/10, 00-732 Warszawa
E-mail: redakcja@wyborcza.pl
Listy do redakcji: listy@wyborcza.pl
Redakcja nie zwraca tekstów niezamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania i skracania. Wnioski i pytania w sprawie ochrony danych osobowych: iod@wyborcza.pl
REDAKTOR NACZELNY: Adam Michnik
PIERWSZY ZASTĘPCA, REDAKTOR NACZELNY WYBORCZA.PL: Roman Imielski
ZASTĘPCY: Agata Żelazowska, Bartosz T. Wieliński
PROJEKT GRAFICZNY: Jacek Utko
KOLPORTAŻ: Michał Szałański
Problemy z dostępnością „Wyborczej" lub z właściwą mutacją lokalną: kolportaz@wyborcza.pl
Prenumerata cyfrowa: prenumerata.wyborcza.pl; pomoc@wyborcza.pl, 22 555 54 55, 519 255 455
Inne formy prenumeraty: wyborcza.pl/prenumerataGW
Gazeta Wyborcza w serwisach społecznościowych: facebook.com/wyborcza, bsky.app/profile/wyborcza.pl, instagram.com/gazeta_wyborcza
LICENCJE NA TREŚCI: licencje@wyborcza.pl
WYDAWCA
Wyborcza sp. z o.o., ul. Czerska 8/10
00-732 Warszawa; NIP: 521-403-30-11
PREZESKA ZARZĄDU: Aleksandra Sobczak
REKLAMA
Dyrektor sprzedaży: Bartosz Wysocki
Biuro reklam i ogłoszeń:
ul. Czerska 8/10, 00-732 Warszawa
reklama@wyborcza.pl; 22 555 55 55, faks: 22 555 54 44
DRUK: Polska Press
ISSN 0860-908X
NAKŁAD KONTROLOWANY
Rozpowszechnianie redakcyjnych materiałów publicystycznych bez zgody wydawcy jest zabronione.

eprasa.pl 3f220597b5

krzyżówka

■	1	2		3		■	4	5		6		7
8	■		■		■	9	■		■		■	
	■		■	10								
11					■		■		■		■	
	■		■		■	12			13			
14							■	■		■	■	
	■		■		■		■	■		■	■	
■	15		16					17		18		■
19	■	■		■	■		■		■		■	20
	■	■		■	■	21						
22		23		24			■		■		■	
	■		■		■		■	25				
26									■		■	
	■		■		■		■		■		■	
27						■	28					■

Hasło:

Litery w kolorowych polach, czytane rzędami, utworzą rozwiązanie.

Poziomo:
1) ma prawie 50 strun
4) komputerek do zabrania na skwerek
10) kilkakrotnie zagrał Ethana Hunta w filmach z cyklu „Mission: Impossible"
11) lodowe nacieki
12) odtwarzacz płyt winylowych
14) Phil, śpiewa i bębni w zespole Genesis
15) włości, majątki ziemskie, rezydencje
21) Julia, filmowa „Uciekająca panna młoda"
22) ... szczęścia, w doniczce
25) imię piosenkarza występującego jako Stachursky
26) na korale z piosenki Brathanków
27) wśród palmowych owoców (ale nie kokos)
28) mityczny nieszczęśnik wtaczający głaz pod górę

Pionowo:
2) meksykański kurort z piosenki grupy Ricchi e Poveri
3) w nich małe dzieci jadące samochodem
5) główna tętnica
6) taniec ze słynnej sceny w filmie „Pulp Fiction"
7) pajac o ubielonej twarzy
8) zwarta grupa krzewów, drzewek
9) mężowie stanu na zagranicznych placówkach
13) okrągłe ciastko z bitą śmietaną
16) mineralne lub trzeźwiące
17) taniec z wymianą partnerów (wystarczy zaklaskać)
18) przyjęcie z okazji nadania dziecku imienia
19) rekin ... (strach się bać!)
20) figiel, psota
23) „Cicho zapada ...", śpiewa Anna Maria Jopek
24) sznury, łańcuchy, kajdany krępujące skazańca

Rozwiązanie „krzyżówki" nr 125 z 24.09:
Poziomo: 1) atomy **4)** śmigło **10)** świerszcz **11)** Arial **12)** Stambuł **14)** polonez **15)** Krzeszowski **21)** Śnieżka **22)** huragan **25)** arsen **26)** Nepomucen **27)** elegia **28)** denko
Pionowo: 2) Thriller **3)** myślenie **5)** Marta **6)** grzyb **7)** orzełek **8)** skarpa **9)** nieszczęśnicy **13)** mors **16)** zupa **17)** wbijanie **18)** kożuszek **19)** wahanie **20)** jagnię **23)** rupie **24)** gumki
Hasło: Świetne kino.

sudoku

6	5	4			1	2		
	2		4	6	5			
			8		9	6	5	4
5			9	3		4		2
8	9		1	4		5	7	
		3		5	7		6	
2	8				3	1		
	6	9	7		4			
	4		5		2	9	8	6

	1	8	2		4		9	
		3	7				5	1
				1				
3		9					4	
					6	7	8	
8			9	7		2		
	2		3			5	1	
9								
7			8					

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY Kraj/34427030

Czekamy na Twoje uwagi i pomysły

ROZRYWKA @WYBORCZA.PL

zakreślanka

Zakreślaj słowa z listy na planszy. Mogą być ukryte w wierszach, kolumnach lub prowadzić wężykiem. Niewykorzystane litery czytane rzędami utworzą hasło

P	P	Ż	I	M	Ś	O
R	Ó	A	R	L	Ć	M
H	C	U	S	T	R	O
N	I	T	L	E	I	C
A	C	Ł	A	Ś	C	I
E	M	W	O	O	R	O
I	A	N	J	E	Z	I
L	R	S	E	Z	E	R
G	Ó	W	I	C	E	P

wiceprezes właściciel miraż email
jezioro stromość próchnica róg

Hasło z 24.09: gadulstwo

skojarzenia

Ropniak	Oponiak	Sarniak	Krowiak
Hybryda	Paradys	Mięśniak	Danielak
Boczniak	Czerniak	Koźlak	Benzyniak
Piszczyk	Kilkujadek	Elektryk	Nabłoniak

Znajdź powiązania między hasłami i połącz je w cztery grupy po cztery hasła, by każdą grupę łączyło jedno wspólne skojarzenie.

Rozwiązanie z 24.09:
Joanny, aktorki: Moro, Bartel, Pacuła, Kulig.
W mitycznym Hadesie - krainie zmarłych: Cerber, Charon, Pola Elizejskie, Asfodelowe łąki. **Postaci z komiksów o Kajko i Kokoszu:** Kapral, Łamignat, Oferma, Jaga. **Na obrazach Rembrandta:** Straż nocna, Syn marnotrawny, Doktor Tulp, Saskia

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY Kraj/34426992

Słówko
Wybierz słowo, sprawdzaj litery i kombinuj, aż skończą Ci się próby

Literówka
Kilka liter i jedno zadanie: ułożyć jak najwięcej słów

Jeszcze więcej rozrywki w Aplikacji Wyborczej
Szukaj w aplikacji

Zakreślanka

Skojarzenia

1 RP

eprasa.pl 3f220597b5

wyborcza

POMORZE
KULTURY, SZTUKI I ROZRYWKI

Piątek, 25 września 2026

Redaktor prowadzący: **Kamilla Sierocka**

Morskie opowieści według Kościelniaka

„Moby Dick" w Teatrze Muzycznym

▸ s2

FOT. OLIWIA KOZDRÓJ

eprasa.pl 3f220597b5

FOT. OLIWIA KOZDRÓJ (4)

Morskie opowieści według Kościelniaka

„Moby Dick" w Teatrze Muzycznym

To historia o przeniesieniu własnych lęków, niepowodzeń, rozpaczy i klęsk na zwierzę, którego jedyną winą jest kolor skóry. Brzmi znajomo? – mówi Wojciech Kościelniak, reżyser inscenizacji „Moby Dick" w Teatrze Muzycznym w Gdyni.

Katarzyna Fryc

Wojciech Kościelniak to reżyser, pedagog, profesor belwederski, z zawodu aktor. Od 1995 r. zajmuje się reżyserią muzycznych spektakli teatralnych, koncertów piosenki aktorskiej oraz widowisk telewizyjnych. W Teatrze Muzycznym w Gdyni w ciągu blisko trzech dekad wyreżyserował spektakle, które zyskały miano wydarzeń artystycznych: musical „Hair", trans-operę „Sen nocy letniej", „Francesco" o życiu św. Franciszka z Asyżu, sceniczną adaptację „Lalki" Prusa, okrzykniętą najlepszym polskim spektaklem muzycznym ostatnich lat.

Kolejne jego gdyńskie realizacje to „Bal w operze", „Chłopi", „Zły", „Wiedźmin" oraz „Mury Jerycha". Jego ostatni gdyński musical „Quo vadis" według powieści Sienkiewicza zachwycił i publiczność, i krytyków.

Kościelniak uznawany jest obecnie za najwybitniejszego twórcę polskiego musicalu, toteż nic dziwnego, że każda jego realizacja jest szczególnie wyczekiwana.

Muzyczny wypłynie na szerokie wody

Po bardzo udanej premierze musicalu „Zakonnica w przebraniu" w reżyserii Pawła Aignera, na Nowej Scenie Teatru Muzycznego trwają już przygotowania do kolejnej premiery. Tym razem będzie to spektakl „Moby Dick" na podstawie powieści Hermana Melvilla w reżyserii Wojciecha Kościelniaka.

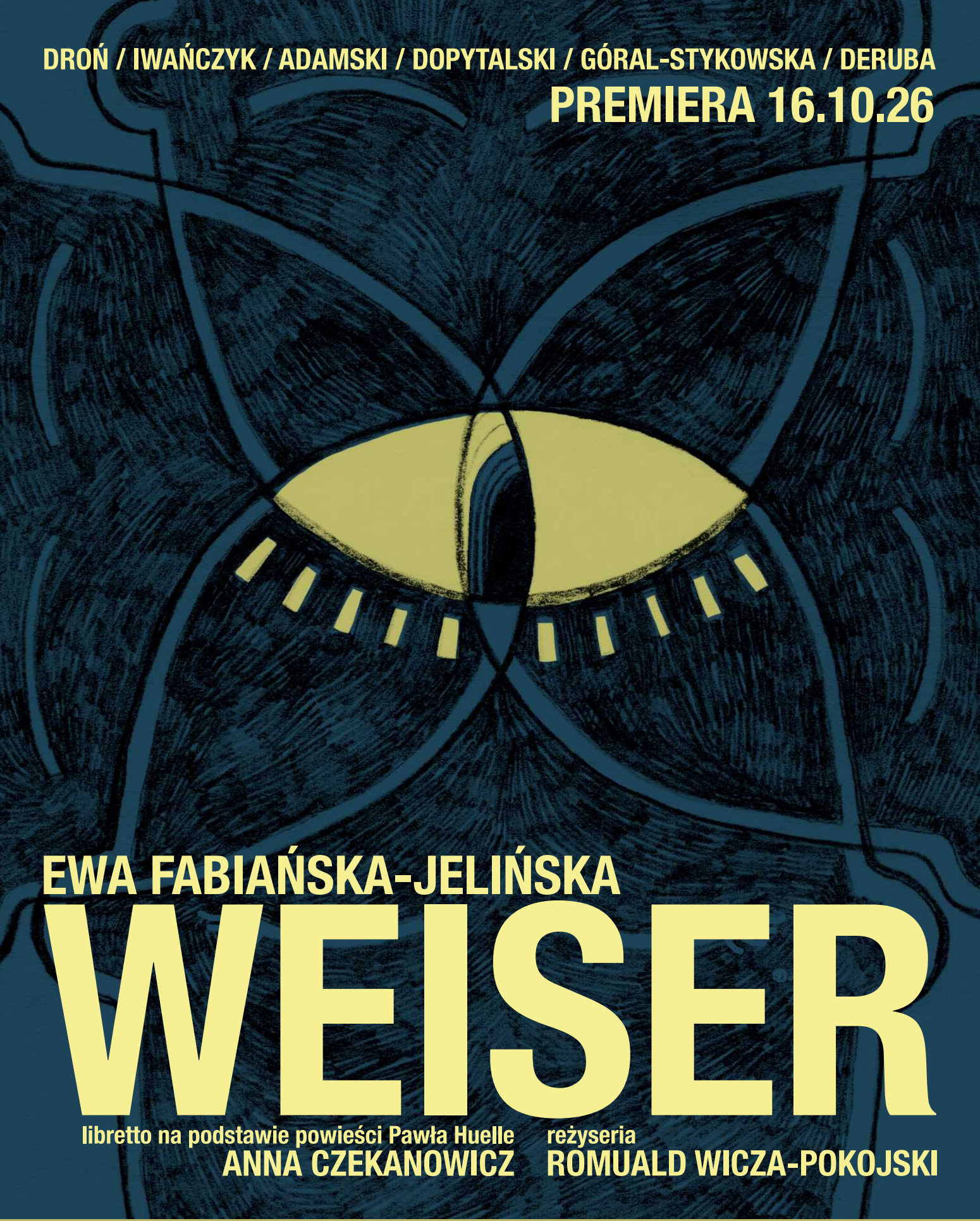
„Moby Dick", uznawany za jedno z arcydzieł światowej literatury, to historia Izmaela (w tej roli zobaczymy Jakuba Badurkę), który wyrusza na wyprawę wielorybniczą statkiem dowodzonym przez ponurego i tajemniczego kapitana Ahaba (Ra-

›

eprasa.pl 3f220597b5

DROŃ / IWAŃCZYK / ADAMSKI / DOPYTALSKI / GÓRAL-STYKOWSKA / DERUBA

PREMIERA 16.10.26

EWA FABIAŃSKA-JELIŃSKA

WEISER

libretto na podstawie powieści Pawła Huelle
ANNA CZEKANOWICZ

reżyseria
ROMUALD WICZA-POKOJSKI

Opera Bałtycka w Gdańsku
Instytucja Kultury Samorządu Województwa Pomorskiego
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
GDAŃSK
Premierę dofinansowano ze środków Miasta Gdańska
Energa | GRUPA ORLEN
Mecenas Opery Bałtyckiej W Gdańsku

eprasa.pl 3f22

fał Ostrowski), który w walce z wielorybem stracił nogę.

Dla owładniętego szaleństwem kapitana jedynym celem tej wyprawy jest zemsta na wielorybie, który go okaleczył – białym kaszalocie nazywanym Moby Dick.

Gdzieś za horyzontem czeka mityczny biały wieloryb

– To historia o przeniesieniu własnych lęków, niepowodzeń, rozpaczy i klęsk na zwierzę, którego jedyną winą jest kolor skóry. Brzmi znajomo? – mówi Wojciech Kościelniak, reżyser i autor scenariusza. – Charyzmatyczny dowódca złotem i manipulacją nakłania załogę do bezkrytycznego podążania za własną obsesją. Trafia na podatny grunt; wielorybnicy „Pequoda" są ludźmi łatwo poddającymi się chciwości, przesądom, manipulacjom i pokrętnej filozofii. W takiej zbieraninie łatwiej o bezwzględne posłuszeństwo.

Jak przyznaje reżyser, wnikanie w wewnętrzne światy bohaterów „Moby Dicka" jest równie fascynującą podróżą, jak szukanie mitycznego białego wieloryba.

– Ktoś wybitnie rzuca harpunem, inny nawet w najstraszniejszych okolicznościach nie przestaje spokojnie palić fajki, ten jest wielki i porywczy, a ten nosi w sobie złość za doznane krzywdy – wskazuje Kościalniak. I dodaje:

Moby Dick" okazuje się wielopłaszczyznową, niemal awanturniczą i fantastyczną opowieścią o niebezpiecznej i ciężkiej pracy, polegającej na pogoni za marzeniem. Mitycznym białym wielorybem, którego upolowanie ma ukoić bezbrzeżny ból istnienia.

Szanty na statku wielorybników

Muzykę do spektaklu, inspirowaną szantami, skomponował Mariusz Obijalski, choreografię przygotowała Ewelina Adamska-Porczyk, scenografię Martyna Kander, a kostiumy – Anna Adamek.

Oprócz Jakuba Badurki i Rafała Ostrowskiego w spektaklu wystąpią: Tomasz Gregor, Krzysztof Wojciechowski, Marcin Słabowski, Paweł Muranowski, Jędrzej Gierach, Igor Teodorowicz, Katarzyna Witkowska, Angele Villanueva Jara, Sandra Brucheiser, Aleksy Perski, Krzysztof Kowalski, Damian Zawadzki i Taras Shaviak.

Premiera spektaklu „Moby Dick" odbędzie się w piątek 2 października na Nowej Scenie Teatru Muzycznego w Gdyni.

1 GD

eprasa.pl 3f220597b5

PREMIERA

MOBY DICK

SCENARIUSZ I REŻYSERIA

Wojciech Kościelniak

2 PAŹDZIERNIKA 2026

NOWA SCENA

Teatr Muzyczny
im. D. Baduszkowej w Gdyni

Instytucja Kultury Samorządu
Województwa Pomorskiego

100 GDYNIA | INSTYTUCJA KULTURY WSPÓŁORGANIZOWANA PRZEZ MIASTO GDYNIA

Energa GRUPA ORLEN | MECENAS GŁÓWNY

PKO Bank Polski | MECENAS

eprasa.pl 3f220597b5

Zmartwychwstanie Stanisławy Przybyszewskiej

Festiwal Gdańskiego Archipelagu Kultury

W zeszłym roku, w 90. rocznicę śmierci Stanisławy Przybyszewskiej, odbył się w Gdańsku pierwszy poświęcony jej festiwal

Katarzyna Fryc

Stanisława Przybyszewska (1901-1935), polska pisarka i autorka dramatów, od 1923 roku mieszkała w Gdańsku, do którego przeniosła się z nowo poślubionym mężem, malarzem Janem Panieńskim.

Panieński objął w Gdańsku posadę nauczyciela rysunków w Gimnazjum Polskim i otrzymał pokój przy szkole. Przybyszewska i jej mąż brali udział w życiu kulturalnym Polaków w Wolnym Mieście Gdańsku, angażowali się w prace Macierzy Szkolnej i Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki. W 1925 Panieński wyjechał na studia artystyczne do Paryża, gdzie zmarł. Przybyszewska nadal mogła mieszkać w pokoju przy gimnazjum, ale pracy w tej szkole – mimo starań – nie dostała. Utrzymywała się więc z prywatnych lekcji i poświęciła się pisarstwu.

„Przybyszewska zamyka się we własnym świecie"

– Po śmierci męża Stanisława Przybyszewska, bo tak się teraz podpisuje, twierdząc, że nazwisko „Panieńska" nie przystoi wdowie, totalnie odcina się od gdańskiego życia kulturalno-towarzyskiego, którego skład rekrutuje się głównie z kadry pedagogicznej z Polskiej Szkoły, gdzie pracował Janek – mówiła w wywiadzie dla „Wyborczej" Anna Kaszuba-Dębska, autorka biografii „Przybyszewska/Pająkówna. Głuchy krzyk".

I dalej: – Zamyka się we własnym świecie twórczości literackiej, raz na zawsze zrywając ze sztukami plastycznymi. Trwa w stanach depresyjno-lękowych, reperowanych morfiną i lekami uspokajającymi. Poświęca się całkowicie tematowi Wielkiej Rewolucji Francuskiej, pisząc nocami najważniejsze dzieło życia – dramat pt. „Sprawa Dantona". Przez niesfornych uczniów szkoły, którzy często wybijają jej szyby w oknach, czy kradną prywatne rzeczy, i pewnie też wśród nauczycieli, uważana jest za dziwaczkę.

• **Stanisława Przybyszewska, polska pisarka i autorka dramatów** FOT. ARCHIWUM PAN W POZNANIU

Przybyszewska zmarła w Gdańsku w 1935 roku i została pochowana na gdańskim Chełmie, ale jej grób nie zachował się do dziś.

Pamięci autorki „Sprawy Dantona"

Pamięć o Stanisławie Przybyszewskiej, a zwłaszcza gdańskim okresie jej życia, kultywuje Gdański Archipelag Kultury, który w zeszłym roku, w 90. rocznicę śmierci pisarki, zorganizował pierwszy poświęcony jej festiwal. W tym roku w październiku czeka nas druga edycja tego wydarzenia.

W październiku GAK przygotowuje cykl wydarzeń inspirowanych życiem i twórczością autorki „Sprawy Dantona". Tytuł festiwalu „Resurgam" (z łaciny „zmartwychwstanę") podkreśla potrzebę przywrócenia współczesnym Gdańszczanom i Gdańszczankom postaci zapomnianej przez lata pisarki, po której w mieście zachowało się niewiele śladów.

Jak zapowiadają organizatorzy, tegoroczna edycja Festiwalu Stanisławy Przybyszewskiej realizowana jest w łączności z trwającym rokiem Andrzeja Wajdy (w setną rocznicę urodzin reżysera) i w bezpośrednim kontekście filmu „Danton" Wajdy oraz sztuki „Sprawa Dantona" w legendarnej inscenizacji w gdańskim Wielkim Młynie w 1980 roku.

Co zaplanowano w ramach festiwalu?

• **Spacer po Gdańsku śladami Stanisławy Przybyszewskiej**

3 października, godz. 11, początek przy ul. Augustyńskiego 1.

Spacer poprowadzi Anna Sadowska, inicjatorka spacerów po Gdańsku śladami Stanisławy Przybyszewskiej odbywających się w Gdańsku od 2015 roku. Inicjatorka nadania w 2015 roku gdańskiemu tramwajowi imienia dramatopisarki.

• **Pokaz filmu „Danton" (reż. A. Wajda) wraz z rozmową o filmie**

3 października, godz. 19, Plama GAK, ul. Pilotów 11 na Zaspie.

Zaplanowano seans filmowy z dyskusją (z teatrolożką i dziennikarką Małgorzatą Terlecką-Reksnis porozmawia Dorota Karaś).

eprasa.pl 3f220597b5

KULTURA *łączy*

to nowy projekt Gdańskiego Archipelagu Kultury dla osób z doświadczeniem migracji mieszkających w Gdańsku.

Od 3 października do 6 grudnia 2026 roku w domach kultury GAK na Zaspie, w Letnicy i we Wrzeszczu odbędą się bezpłatne warsztaty muzyczne, taneczne, ceramiczne, literackie, teatralne, malarskie i kulinarne. Uczestniczki i uczestnicy będą poznawać język polski poprzez sztukę i spotkania z innymi mieszkańcami miasta.

W programie znajdzie się też spacer po Zaspie szlakiem murali i zimowa gra terenowa w centrum Gdańska.

Projekt dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury.

Udział bezpłatny. Obowiązują zapisy. Więcej informacji: www.gak.gda.pl

RESURGAM. II Festiwal Stanisławy Przybyszewskiej

Od 3 do 11 października w Gdańskim Archipelagu Kultury odbędzie się druga edycja Festiwalu Stanisławy Przybyszewskiej „Resurgam". Wydarzenie poświęcone jest życiu i twórczości autorki „Sprawy Dantona" oraz jej związkom z Gdańskiem.

Tegoroczna edycja łączy postać Przybyszewskiej z Andrzejem Wajdą, reżyserem filmu „Danton" i autorem inscenizacji „Sprawy Dantona" z 1980 roku w gdańskim Wielkim Młynie.

W programie znajdą się film z dyskusją, otwarte spotkania, slam poetycki, spacery i gra terenowa. Powstanie też mapa Gdańska, która poprowadzi śladami pisarki. Wydarzenia odbędą się w plenerze, domach kultury GAK i Domu Literatury w Gdańsku. Wstęp jest bezpłatny.

Partnerem festiwalu jest Dom Literatury w Gdańsku.
Patronem jest Radio Gdańsk.

Projekt dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra".

więcej na:
www.gak.gda.pl/resurgam-ii-festiwal-stanislawy-przybyszewskiej-2026

eprasa.pl 3f220597b5

- **Spacer po Gdańsku śladami Stanisławy Przybyszewskiej**
4 października, godz. 11., początek przy ul. Wronki 1 – ogród przy kościele Podwyższenia Krzyża św.
Spacer poprowadzi Anna Sadowska.

- **Młyn, rewolucja, karnawał – spotkanie wspomnieniowe**
4 października, godz. 18, Plama GAK, ul. Pilotów 11 na Zaspie.
8 listopada 1980 roku w Wielkim Młynie odbyła się gdańska premiera „Sprawy Dantona" w inscenizacji Andrzeja Wajdy i reżyserii Macieja Karpińskiego. Z twórcami i widzami tamtego przedstawienia porozmawia Katarzyna Żelazek.

- **Rewolucja i trauma, czyli co w nas zostaje po trudnych przełomach historycznych – debata**
8 października 2026, godz. 19, Dom Literatury w Gdańsku, ul. Długa 35.
Panel dyskusyjny poświęcony zjawisku rewolucyjnego przewrotu. Z Michałem Bilewiczem, Moniką Milewską i Ksenią Shmydkayą porozmawia Katarzyna Michałowska.

- **Slam literacki inspirowany życiem i twórczością Stanisławy Przybyszewskiej**
10 października, godz. 19, Plama GAK, ul. Pilotów 11 na Zaspie.
Festiwalowa odsłona slamu poetyckiego inspirowana autorką „Sprawy Dantona". Prowadzi Katarzyna Andrulonis.

- **Gra terenowa – geocaching śladami Stanisławy Przybyszewskiej**
od 3 do 11 października w wybranych punktach w przestrzeni miasta.
Miejska eksploracja, szukanie skrytek, zagadki i artefakty – gra terenowa w oparciu o życiorys bohaterki Festiwalu.

Startuje nowy sezon ART zajęć

Od 1 października GAK przygotował blisko 100 zajęć artystycznych w siedmiu domach kultury w sześciu dzielnicach Gdańska. W programie zajęć są propozycje dla dzieci, młodzieży i dorosłych. W ofercie są m.in. ceramika, rysunek, taniec czy nauka gry na instrumentach, ale także nowości: kursy specjalistyczne oraz zajęcia familijne. Szczegółowe informacje na www.gak.gda.pl.

Polska Filharmonia Bałtycka

Nie tylko koncerty symfoniczne

Gdańska Jesień Pianistyczna, a także Wielka Gala Sylwestrowa – najbliższe miesiące w gdańskiej filharmonii zapowiadają się wyjątkowo ciekawie.

Katarzyna Fryc

Polska Filharmonia Bałtycka to wyjątkowe miejsce na mapie Trójmiasta, które łączy wysoką jakość wydarzeń muzycznych z niezwykłą lokalizacją i historią budynku, w której działa. Filharmonia mieści się w samym sercu Gdańska, na wyspie Ołowiance otoczonej wodami Motławy i dzięki temu należy do najbardziej malowniczo położonych sal koncertowych w Polsce.

Siedziba filharmonii znajduje się w zabytkowym, zrewitalizowanym budynku dawnej miejskiej elektrowni z końca XIX wieku. W obiekcie zachowano część przemysłowej architektury, nadając miejscu niepowtarzalny charakter. Filharmonia jest przykładem udanej rewitalizacji obiektu przemysłowego i jednym z najbardziej rozpoznawalnych symboli kulturalnych miasta.

Jej sala koncertowa została zaprojektowana z myślą o muzyce symfonicznej i kameralnej, dzięki czemu cieszy się uznaniem wykonawców oraz publiczności. PFB jest głównym centrum muzyki symfonicznej Pomorza, organizując koncerty orkiestry symfonicznej, recitale, festiwale i wydarzenia edukacyjne.

Na jakie wydarzenia PFB zaprasza tej jesieni?

Inauguracja sezonu już za nami. 18 września nowy sezon artystyczny w Filharmonii otworzył David Khrikuli, finalista ubiegłorocznego XIX Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina, który po raz pierwszy wystąpił w Gdańsku i wraz z Orkiestrą PFB wykonał II Koncert fortepianowy f-moll op. 15, który zagrał również podczas Konkursu Chopinowskiego. Koncert dyrygował szef filharmoników gdańskich, maestro George Tchitchinadze, który w drugiej części koncertu poprowadził pierwsze wielkie dzieło symfoniczne zwiastujące późniejszy styl Gustava Mahlera – I Symfonię D-dur Tytan.

Na co można się wybrać w kolejnych tygodniach?

Koncert symfoniczny – Valerij Sokolov

(25 września, godz. 19)
Świetny ukraiński skrzypek Valerij Sokolov wraca do Polskiej Filharmonii Bałtyckiej wykonać wraz z Orkiestrą PFB Koncert skrzypcowy D-dur op. 35 Piotra Czajkowskiego.

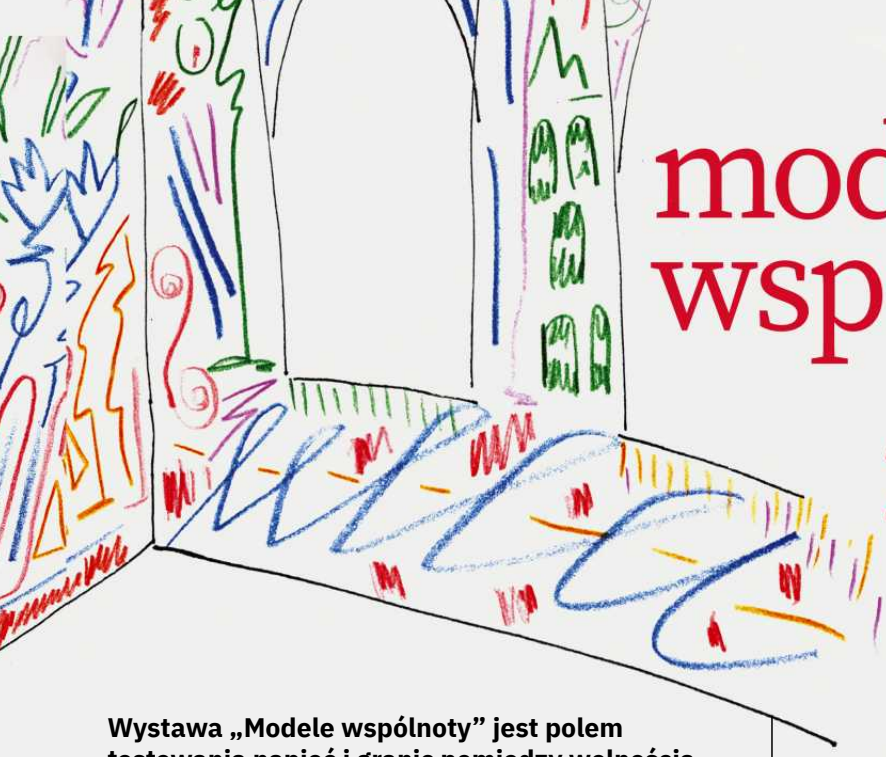
Orkiestrę poprowadzi maesto George Tchitchinadze. Ponadto zabrzmi uwertura do opery „Don Giovanni" Wolfganga Amadeusza Mozarta oraz jeden z najsłynniejszych utworów w historii muzyki klasycznej o wyjątkowo dramatycznym i emocjonalnym charakter, czyli Symfonia g-moll nr 40 K.550 Mozarta.

Koncert symfoniczny – Jakub Kuszlik

(2 października, godz. 19)
Jakub Kuszlik, laureat Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina z 2021 roku, będzie bohaterem koncertu symfonicznego z okazji Międzynarodowego Dnia Muzyki.

Kuszlik z filharmonikami gdańskimi zagra II Koncert fortepianowy B-dur op.19 Ludwiga van Beethovana, który był pierwszym ukończonym koncertem Beethovena, skomponowanym przez niego, by po-

eprasa.pl 3f220597b5

modele wspólnoty

wystawa do zabawy

25.07–13.12 2026

Wystawa „Modele wspólnoty” jest polem testowania napięć i granic pomiędzy wolnością, odpowiedzialnością a sprawczością. Pod pretekstem zabawy i kształtowania otoczenia dzieci negocjują warunki, w jakich mogą realizować swoje potrzeby przy jednoczesnym uznaniu cudzych. Sprawdzają, czy to, że można z automatu oznacza, że powinno się.

Przestrzeń ekspozycyjna na drugim piętrze oddziału GCSW przy ul. Jaskółczej 1 została w pełni oddana frajdzie i kreacji. Inspiracją do jej uruchomienia było działanie Palle Nielsena z 1968 roku, w ramach którego do wnętrza sztokholmskiego Moderna Museet wkroczyły dzieci, a wraz z nimi nieskrępowane możliwości wymyślania, budowania, testowania tego, co przyjdzie im do głowy. Wszystko to bez udziału dorosłych. Radykalny ruch wyzwolenia spod standardów kontroli i opieki był adekwatny do momentu, w którym się wydarzył. Dziś, w 2026 roku, wracamy do pytań o wolność i wspólnotę, wzmacniając przy tym wątek prawa do uczestnictwa w życiu publicznym oraz rzeczywistej obecności młodych w działaniu instytucji kultury. Dzieci korzystające z przestrzeni „Modeli wspólnoty” zachęcamy z kolei do tego, by przekształcały ją w taki sposób, w jaki chciałyby ją zastać; do szukania sposobów na współistnienie jednocześnie twórcze i gościnne.

Za architekturę „Modeli wspólnoty” odpowiada pracownia Bud Cud. Oprawę wizualną wystawy stworzyła Renia Maj.

/ NADCHODZĄCE WYSTAWY GCSW /

Jezioro szczęście | 16 października – 3 stycznia
Artystka: Paulina Semkowicz
Kuratorka: Małgorzata Wesołowska
ul. Piwna 27/29

Dolne, obecne! | 6 listopada – 17 stycznia
Artystka: Monika Zawadzka
Kuratorki: Aneta Lehmann, Katarzyna Lewandowska
ul. Jaskółcza 1

W szponach | 13 listopada – 14 lutego
Artysta: Jakub Kostewicz
Kuratorka: Jolanta Woszczenko
ul. Szeroka 37

Andrzej Trzaska | 27 listopada – 28 lutego
Artysta: Andrzej Trzaska
Kuratorzy: Aleksandra Trzaska, Andrzej Zagrobelny
ul. Powroźnicza 13/15

SPRAWDŹ NASZE WYDARZENIA:

GDAŃSKIE CENTRUM SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ

www.gcsw.pl @gcsw_gdansk

1 GD

eprasa.pl 3f220597b5

• **Polska Filharmonia Bałtycka** FOT. JAN RUSEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

pisać się swoimi umiejętnościami pianistycznymi. Koncertem dyrygować będzie Szymon Stec, pod którego kierunkiem Orkiestra wykona również mało znane dzieło późnego romantyzmu – I Symfonię E-dur Franza Schmidta.

Koncert symfoniczny – Maria Leszczyńska

(9 października, godz. 19)

Bardzo ciekawy program wykonany zostanie również podczas drugiego koncertu Orkiestry Polskiej Filharmonii Bałtyckiej w październiku. Usłyszymy I Koncert wiolonczelowy Grażyny Bacewicz w wykonaniu filharmoników gdańskich oraz utalentowanej polskiej wiolonczelistki i kameralistki Marii Leszczyńskiej. Pod batutą greckiej dyrygentki Zoe Zeniodi usłyszymy „The Burial" greckiego kompozytora Dimitriego Mitropoulosa oraz „Obrazki z wystawy" Modesta Musorgskiego, które powstały na fortepian solo, ale dzięki orkiestracji Maurice'a Ravela grane są z wielkim powodzeniem przez orkiestry na całym świecie.

21. Gdańska Jesień Pianistyczna

(13-29 listopada)

Na inaugurację Gdańskiej Jesieni Pianistycznej przygotowano Koncert fortepianowy E-dur nr 3 Bartóka, który zagra amerykański pianista Reed Tetzloff (13 listopada). Do PFB na koncert z wybitną skrzypaczką Bomsori Kim wróci też zwycięzca Konkursu Chopinowskiego 2005 Rafał Blechacz (16 listopada). Recital z dziełami Chopina, Debussy'ego i Rachmaninova wykona Piotr Alexewicz, laureat V nagrody ubiegłorocznego Konkursu Chopinowskiego. Wystąpią również dwa duety fortepianowe: Xin Wang i Florian Koltun (21 listopada) i Aglika Genova z Liubenem Dimitrov (23 listopada) oraz duet fortepianowo-wiolonczelowy Jitka Čechová i Jan Páleníček (29 listopada).

Z Orkiestrą PFB Koncert fortepianowy A-dur nr 23 Mozarta zagra laureatka IV nagrody Konkursu Chopinowskiego 2025 Tianyao Lyu (20 listopada). Z kolei 17 listopada Szymon Nehring wykona II Koncert fortepianowy B-dur Brahmsa. Na GJP usłyszymy również Jonathana Fournela (19 listopada), Marca-André Hamelina (24 listopada), Philippe Giusiano (25 listopada) oraz Vadyma Kholodenkę (26 listopada).

Po raz pierwszy Gdańska Jesień Pianistyczna przygotowała specjalny koncert dla dzieci – w Małej Gdańskiej Jesieni Pianistycznej zagrają 10-latkowie, laureaci 33. Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. F. Chopina dla Dzieci i Młodzieży w Szafarni: Teodor Dobrowolski i Oleksandr Kostyshyn (29 listopada).

Koncert symfoniczny – laureaci Konkursu Wieniawskiego

(4 grudnia, godz. 19)

Gdańska publiczność będzie jedną z pierwszych, która usłyszy zwycięzców tegorocznego Konkursu im. Wieniawskiego, odbywającego się od 8 do 25 października w Poznaniu. Orkiestra PFB pod batutą maestro George'a Tchitchinadze zagra również VII Symfonię A-dur Ludwiga van Beethovena.

Wielka Gala Sylwestrowa „Perły opery i operetki"

(31 grudnia, godz. 17 i 20.30)

Rok 2026 zakończy się koncertami sylwestrowymi, podczas których usłyszymy muzykę z najpiękniejszych oper i operetek, a po koncercie o godz. 20.30 będzie możliwość szampańskiej zabawy i przywitania Nowego Roku w Polskiej Filharmonii Bałtyckiej. Podczas Wielkiej Gali Sylwestrowej zaśpiewa niemiecka sopranistka Sarah Traubel oraz polski bas-baryton Mariusz Godlewski.

Zabrzmią arie i duety Mozarta, m.in. Aria Figara „Non più andrai" z opery „Wesele Figara", duet i recytatyw „Là ci darem la mano" z opery „Don Giovanni" oraz Duet Silvy i Edwina z operetki „Księżniczka Czardasza" Imre Kálmána. Nie zabraknie też dzieł kojarzonych z karnawałem, jak „Nad pięknym modrym Dunajem" Johanna Straussa II. ● 1 GD

eprasa.pl 3f220597b5

Kongres Mocy 2026 – Projekt Człowiek

Gdynia ponownie stanie się miejscem spotkania ludzi, którzy chcą świadomie wpływać na swoje życie i przyszłość.

W dniach 16-18 października w Pomorskim Parku Naukowo-Technologicznym odbędzie się IV edycja Kongresu Mocy organizowanego przez Kaminski Academy. Tegoroczny „Projekt Człowiek" łączy trzy obszary: sens, potencjał i motywację, technologię i sztuczną inteligencję oraz ciało, zdrowie i długowieczność. W programie znalazło się ponad 12 wystąpień ekspertów, panele dyskusyjne, networking i dzień praktycznych warsztatów. Kongres zakończy IV Pomorski Marsz Mocy – 16-kilometrowa trasa z Gdańska do Gdyni.

Ważnym elementem wydarzenia będzie także prezentacja działań Kamiński Foundation. Fundacja rozwija właśnie „Projekt Drugiej Szansy" – pilotażowy program dla młodzieży z MOS i MOW, łączący pracę mentalną, sport, mentoring, odkrywanie talentów i pierwsze doświadczenia zawodowe. Celem jest stworzenie modelu, który w przyszłości będzie można wykorzystać w kolejnych placówkach w Polsce.

Kongres Mocy to więc nie tylko trzy dni wiedzy i inspiracji, ale również przestrzeń do rozmowy o tym, jak wzmacniać potencjał człowieka, niezależnie od jego wieku i dotychczasowej historii. **Dołącz do nas!**

https://www.kaminskiacademy.com/

https://kaminskifoundation.life/

eprasa.pl 3f220597b5

Powieść, film, a teraz wersja operowa

„Weiser Dawidek" w Operze Bałtyckiej

W Operze Bałtyckiej kończą się przygotowania do premiery opery „Weiser" według prozy Pawła Huellego. Po raz pierwszy zobaczymy ją 16 października.

Katarzyna Fryc

„Weiser Dawidek" to debiutancka powieść Pawła Huellego, wydana po raz pierwszy w 1987 roku w obiegu niezależnym. Dziś, już po śmierci gdańskiego pisarza, jest uznawana za najważniejsze i najbardziej znane jego dzieło, a także ważne wydarzenie artystyczne. Została okrzyknięta arcydziełem i „powieścią dekady", zdobywając entuzjastyczne recenzje krytyków i ogromną popularność wśród czytelników.

Tajemniczy żydowski chłopiec

Akcja „Weisera Dawidka" rozgrywa się w powojennym Gdańsku, jednak miasto nie jest tylko tłem wydarzeń, ale stanowi istotny element budujący atmosferę utworu. Głównym bohaterem jest tajemniczy chłopiec żydowskiego pochodzenia, który fascynuje rówieśników swoją wiedzą, odwagą i niezwykłymi umiejętnościami. Natomiast narratorem tej historii jest dorosły Heller, który po latach próbuje odtworzyć wydarzenia z dzieciństwa i rozwikłać zagadkę zniknięcia Weisera, która jest głównym motywem powieści łączącej w sobie realizm z elementami tajemnicy i metafizyki.

Powieść Huellego, przetłumaczona na kilkadziesiąt języków, zdobyła Nagrodę Młodych miesięcznika „Literatura" (1987) i Nagrodę Fundacji im. Kościelskich (1988). W 2000 roku została zekranizowana przez Wojciecha Marczewskiego pod tytułem „Weiser" (główną postać Hellera zagrał w filmie Marek Kondrat).

Opera o Weiserze Dawidku

Już w październiku postać Weisera Dawidka ożyje na deskach Opery Bałtyckiej w Gdańsku.

• **Opera Bałtycka w Gdańsku** FOT. JAN RUSEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Libretto opery „Weiser" przygotowała Anna Czekanowicz – gdańska poetka, prozaiczka i autorka adaptacji scenicznych, a także wieloletnia kierowniczka literacka Opery Bałtyckiej, pomysłodawczyni Międzynarodowego Festiwalu „Europejski Poeta Wolności", przez lata bliska współpracowniczka prezydenta Gdańska Pawła Adamowicza.

Muzykę skomponowała Ewa Fabiańska Jelińska, a reżyserii podjął się Romuald Wicza-Pokojski, dyrektor Opery Bałtyckiej, znany reżyser i dramaturg. Premiera odbędzie się16 października.

Jak zapowiadają twórcy spektaklu, w odróżnieniu od powieściowego oryginału opera rezygnuje z ramy retrospektywnych wspomnień dorosłego Hellera, a wydarzenia ukazane zostaną bezpośrednio tu i teraz, z perspektywy młodych bohaterów przeżywających swoje przełomowe upalne lato 1957 roku.

Przechodzimy od tradycyjnej opery w stronę zmysłowego, pełnego światła i magii widowiska. Chcemy pokazać, jak młodzieńcze przeżycia i bliska więź międzyludzka potrafią pokonać czas, zmieniając utratę przyjaciela w wieczną, budującą Obecność w naszych sercach i umysłach – mówi Romuald Wicza-Pokojski, reżyser spektaklu.

Strażnicy pamięci o Dawidku

Aleksandra Iwańczyk, debiutująca w roli scenografki operowej, osią dekoracji uczyniła instalację ściany po wybuchu – odłamki eksplozji zatrzymane w powietrzu, które tworzą nieruchomą ramę nad całą sceną. Wizualny „zatrzymany czas" ma kontrastować z platformą, na której bohaterowie wjeżdżają w całkowitym bezruchu niczym woskowe figury wywołane z pamięci, ożywając na krótkie chwile.

Twórcą kostiumów inspirowanych modą lat 50. XX wieku jest Marek Adamski. Całość dopełnią światła (Paulina Góral-Stykowska) i multimedia (Radosław Deruba), wyznaczające granicę między szarą, duszną rzeczywistością powojennego Gdańska a mistycznym światem tajemnicy i pamięci.

Autorem choreografii jest Bartosz Dopytalski – choreograf i tancerz młodego pokolenia, łączący sztuki tańca współczesnego z dramaturgią teatru.

Obsadę spektaklu tworzą m.in. Jan Jakub Monowid, Michał Sławecki, Anna Bochnak-Fryc, Joanna Gostkowska, Łukasz Kózka, Piotr Maciejowski, Aleksander Zuchowicz, Łukasz Konieczny, Leszek Skrla, Jakub Szmidt, Grzegorz Pelutis, Karolina Sikora i Remigiusz Łukomski. ●

1 GD

eprasa.pl 3f220597b5

Mała scena, wielkie przeżycia

foto. T. Kamiński

My Story Gdynia Hotel – miejsce, w którym warto nie tylko się zatrzymać, ale także przeżyć coś wyjątkowego

Czy hotel może być czymś więcej niż miejscem, w którym spędzamy noc? W My Story Gdynia Hotel odpowiedź od dawna brzmi: zdecydowanie tak.

Położony w Gdyni hotel stworzył własną filozofię gościnności, której jednym z najważniejszych elementów jest proste, ale jakże potrzebne hasło: **„Wyśpij się!”**. Bo dobry sen to początek dobrego dnia, a komfort, spokój i regeneracja są dziś jednymi z najbardziej poszukiwanych form luksusu. W My Story chodzi jednak o coś więcej – o dobre doświadczenia, spotkania i emocje, które zostają z nami znacznie dłużej niż jedna noc.

Dlatego hotel konsekwentnie buduje również swoją drugą, kulturalną historię. Kameralna przestrzeń My Story regularnie zamienia się w miejsce spotkań z ludźmi, których na co dzień oglądamy na ekranach telewizorów, scenach teatralnych czy koncertowych. To tutaj odbywają się rozmowy z autorytetami, osobowościami świata kultury i sztuki oraz kameralne koncerty największych gwiazd.

foto. T. Kamiński

Mała Scena. Wielkie Przeżycia – tak nazwano cykl wydarzeń, który stał się jednym ze znaków rozpoznawczych hotelu.

I właśnie w tej kameralności tkwi jego wyjątkowość. Na wydarzenia przychodzi nie więcej niż 100 osób. Bez wielkiej hali, tłumu i dystansu dzielącego artystę od publiczności. Jest scena, muzyka, rozmowa i spotkanie – niemal na wyciągnięcie ręki. Dzięki temu znane nazwiska można zobaczyć w zupełnie innej odsłonie, a uczestnicy wydarzeń mają poczucie, że są częścią czegoś naprawdę wyjątkowego.

W My Story gościli już między innymi **Adam Woronowicz, Katarzyna Kolenda-Zaleska, Dorota Wellman, Pani Prezydentowa Jolanta Kwaśniewska czy Marcin Prokop**. Każde z tych spotkań miało swój własny charakter, ale łączyło je jedno – ciekawość drugiego człowieka i możliwość spotkania bezpośrednio, blisko, bez scenicznego dystansu.

Hotel zaprasza również artystów muzycznych. Na małej scenie pojawiają się gwiazdy estrady, a koncerty w tak niewielkim gronie pozwalają słuchać muzyki w atmosferze, której nie da się odtworzyć podczas wielkiego koncertu czy festiwalu. To wydarzenia dla tych, którzy cenią jakość, bliskość i emocje.

Jesień przyniesie kolejne wyjątkowe spotkania. 10 października My Story Gdynia Hotel będzie gościć Ewę Chodakowską – jedną z najbardziej rozpoznawalnych postaci polskiego świata fitness, zdrowego stylu życia i motywacji. Będzie to kolejna okazja do spotkania z osobą, która inspiruje tysiące Polaków do zmiany i świadomego dbania o siebie.

A później przyjdzie czas na jedno z najbardziej wyczekiwanych wydarzeń roku – **sylwestrową noc z muzyką na żywo i koncertem Macieja Zakościelnego z zespołem**. Kameralny charakter My Story sprawi, że będzie to Sylwester daleki od masowych imprez – z muzyką, elegancją i atmosferą spotkania w gronie tych, którzy chcą wejść w nowy rok w wyjątkowy sposób.

My Story Gdynia Hotel tworzy więc miejsce, w którym **sen spotyka się z kulturą, a gościnność z emocjami**. Można tu przyjechać na noc, weekend czy dłuższy pobyt, ale można też przyjść wyłącznie po to, by posłuchać koncertu, spotkać inspirującą osobę albo spędzić wieczór w gronie ludzi, którzy – podobnie jak my – lubią dobre rozmowy i prawdziwe przeżycia.

Bo czasami największe wydarzenia wcale nie potrzebują wielkiej sceny.

Wystarczy mała scena, artysta, ważny człowiek i mniej niż 100 osób, które chcą naprawdę być blisko.

Rezerwacja biletów: 664-917-145
My Story Gdynia Hotel
Gdynia, Al. Zwycięstwa 14,
www.mystorygdynia.pl

eprasa.pl 3f220597b5

Gdańskie Centrum Sztuki Współczesnej

Nowe wystawy na jesienne n

Ekspozycje prac Pauliny Semkowicz, Jakuba Kostewicza i Moniki Zawadzkiej, retrospektywa znanego gdańskiego artysty Andrzeja Trzaski – to propozycje GCSW na najbliższy czas

Katarzyna Fryc

Gdańskie Centrum Sztuki Współczesnej to nowa miejska instytucja kultury, która rozpoczęła działalność w kwietniu tego roku. Powstała z połączenia Centrum Sztuki Współczesnej Łaźnia i Gdańskiej Galerii Miejskiej. GCSW działa w pięciu lokalizacjach w Gdańsku (w historycznym centrum miasta, na Dolnym Mieście i w Nowym Porcie), a jej łączna powierzchnia wystawiennicza wynosi 900 m kw.

Gdzie znajdują się placówki GCSW?

- ul. Jaskółcza 1, Dolne Miasto
- ul. Strajku Dokerów 10, Nowy Port
- ul. Powroźnicza 13/15, Główne Miasto
- ul. Szeroka 37, Główne Miasto
- ul. Piwna 27/29, Główne Miasto

Centrum organizuje wystawy sztuki współczesnej, programy edukacyjne, działania społeczne i prowadzi kino studyjne KinoPort.

Sprawdziliśmy, jakie wydarzenia zaplanowano w ostatnich miesiącach 2026 roku.

Wakacyjny raj z dala od miasta

16 października o godz. 18 oddział GCSW przy ul. Piwnej zaprasza na wernisaż wystawy „Jezioro szczęście" (ekspozycja potrwa do 3 stycznia 2026 r.) prezentującej prace Pauliny Semkowicz – polskiej malarki mieszkającej w Wiedniu. Ich tematem jest fenomen letnich domów – budowanych, kupowanych, adaptowanych z dala od miejskiego zgiełku, gdzie w otoczeniu przyrody, często blisko wody, kochamy spędzać czas w porze letnich upałów.

Letni dom Pauliny Semkowicz na Suwalszczyźnie, kupiony jako jednoizbowa chata i rozbudowany przez jej ojca, i wspomnienia związane z tym miejscem są tematem malarskich impresji, które artystka przedstawi na wystawie przy ul. Piwnej.

Natomiast 6 listopada oddział GCSW przy ul. Jaskółczej na Dolnym Mieście zainauguruje wystawę „Dolne, obecne!". Prezentowane na niej prace Moniki Zawadzkiej, będące głosem w dyskusji na temat miasta jako doświadczenia cielesnego, będzie można oglądać do 17 stycznia 2027 roku.

• **Gdańskie Centrum Sztuki Współczesnej** FOT. MICHAŁ RYNIAK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Andrzej Trzaska – gdańska legenda

Od 13 listopada do 14 lutego w GCSW przy ul. Szerokiej można będzie poznać twórczość Jakuba Kostewicza – artysty intermedialnego, zajmującego się filmem, animacją, malarstwem i dragiem. Kostewicz, wyróżniony w zeszłym roku na wystawie Najlepsze Dyplomy ASP w Gdańsku, w swoich projektach posługuje się ekspresyjnymi wizualiami, absurdem, snem i horrorem.

Najlepsze Dyplomy ASP w Gdańsku, w swoich projektach posługuje się ekspresyjnymi wizualiami, absurdem, snem i horrorem

Natomiast 27 listopada oddział GCSW przy ul. Powroźniczej zaprasza na otwarcie wystawy poświęconej znanemu gdańskiemu artyście Andrzejowi Trzasce (1935-2019) – malarzowi, rysownikowi

1 GD

eprasa.pl 3f220597b5

miesiące

i ceramikowi przez wiele dekad związanemu z krajobrazem kulturalnym Wybrzeża.

Ekspozycja pokaże przekrój jego dorobku: od związanych z Gdańskiem, przez unikatowe projekty ceramiczne – patery, talerze, wazony i dekoracyjne mozaiki – sięgające do pracy w spółdzielni „Przyjaźń" i inspiracji Kadynami. Przygotowano także archiwalne fotografie, szkice i fragmenty wypowiedzi artysty, które pozwolą zrozumieć jego rolę jako artysty świadomego historycznie, osadzonego w lokalnej pamięci i tradycji artystycznej Pomorza. Ekspozycja prac Andrzeja Trzaski potrwa do 28 lutego. ●

Nowa propozycja Bałtyckiego Teatru Różnorodności

Kto chowa głowę w piasek

Widzowie najnowszej propozycji Bałtyckiego Teatru Różnorodności poznają trzy kobiety, nastoletnią miłość, niewygodne pytania i tajemnice, które miały nigdy nie wyjść na jaw.

Katarzyna Fryc

– „Głowa w piasek", nasza najnowsza premiera, to nowoczesna komedia obyczajowa, w której niewinne spotkanie przy herbacie zamienia się w prawdziwy emocjonalny rollercoaster – mówi „Wyborczej" Tomasz Podsiadły, założyciel i szef Bałtyckiego Teatru Różnorodności. – Trzy kobiety, nastoletnia miłość, niewygodne pytania i tajemnice, które miały nigdy nie wyjść na jaw. Każda odpowiedź rodzi kolejne pytania, a każda próba opanowania sytuacji prowadzi do jeszcze zabawniejszych konsekwencji – dodaje.

Każda rodzina ma swoje sekrety

Tomasz Podsiadły zapewnia, że sztuka „Głowa w piasek" autorstwa Matta Murray'a, do której trwają teraz próby, to inteligentnie napisana komedia pełna błyskotliwych dialogów, zaskakujących zwrotów akcji i bohaterów, których trudno nie polubić. To opowieść o relacjach, rodzinnych sekretach i prawdach, przed którymi najłatwiej schować głowę w piasek.

– Przez blisko dwie godziny widzowie dają się porwać historii, która wciąga od pierwszej sceny i nie pozwala oderwać się aż do finału – dodaje.

Jak mówi szef teatru, BTR powstał, aby zagospodarować niszę na rynku artystycznym, jaką jest komedia.

– Mimo że jest pożądana przez widzów, nie jest często wystawiana w teatrach instytucjonalnych. A przecież potrzeba śmiechu jest ogromna. Dlatego postanowiliśmy skupić się wyłącznie na repertuarze komediowym. Farsy dobieramy rozmaite, aby prezentować różne rodzaje humoru. Obsady kompletujemy precyzyjnie, świadomi oczekiwań naszych widzów. Teatr gra repertuarowo od kilku do kilkunastu spektakli miesięcznie, bawiąc setki widzów w Trójmieście i całej Polsce.

W najnowszej propozycji BTR, która swoją premierę będzie miała 6 listopada o godzinie 19 w Konsulacie Kultury w Gdyni, wystąpią: Julia Ostaszewska, Justyna Kasprzycka, Iza Morawska, Marta Jaszewska, Sylwia Ogryzek i Martyna Bazychowska. Spektakl reżyseruje Tomasz Podsiadły. ●

• **Bałtycki Teatr Różnorodności. Gdynia przy ul. Jana z Kolna 25 gdzie znajduje się w Konsulat Kultury** FOT. GOOGLE

eprasa.pl 3f220597b5

TEATR
GDYNIA GŁÓWNA
GG
Repertuar
Najnowsza premiera ONA.Rekonstrukcja
w reż. M. Jarząbek, adaptacja dramatu
F. G. Lorki Dom Bernardy Alby
Teatr Gdynia Główna
na dworcu PKP
Plac Konstytucji 1

wyborcza
TRÓJMIASTO
TYGODNIK

Piątek, 25 września 2026 | Redaktorka prowadząca **Katarzyca Fryc** trojmiasto.wyborcza.pl | Kontakt z redakcją: trojmiasto@wyborcza.pl

Dolne Miasto

Sztuczka dewelopera?

Urzędnicy miejscy zgodzili się na budowę nowych domów bez wymaganej decyzji środowiskowej, a deweloper sztucznie podzielił inwestycję – uważają mieszkańcy Dolnego Miasta w Gdańsku.

Joanna Wiśniowska

• **Boisko pod Wierzbami jest symbolem walki mieszkańców o przestrzeń na Dolnym Mieście**
FOT. MICHAŁ RYNIAK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Wszystkie instytucje publiczne chcą tutaj umyć ręce od odpowiedzialności w zakresie wydawania odpowiednich decyzji – mówi „Wyborczej" radny dzielnicy Śródmieście Michał Dziergas.

A jednak Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gdańsku właśnie zmieniła swoje początkowe stanowisko i uznała, że sprawa wymaga dalszego rozstrzygnięcia na poziomie Generalnej Dyrekcji. Jej decyzja może mieć fundamentalne znaczenie dla planowanych, a także już prowadzonych inwestycji na Dolnym Mieście. To zwrot w sporze, jaki z władzami miasta i deweloperem toczą mieszkańcy.

DOLNE MIASTO SIĘ BUNTUJE

W sierpniu na łamach „Wyborczej" opisaliśmy kolejny akt walki mieszkańców Dolnego Miasta z deweloperem. To jedna z najstarszych i najbardziej charakterystycznych dzielnic Gdańska, położona niedaleko historycznego centrum. Cała ma status pomnika historii, a jej układ urbanistyczny podlega ochronie konserwatorskiej. Od 2004 roku trwa tam proces rewitalizacji. W 2019 roku miasto podpisało umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym (PPP), co oznacza wspólną realizację przedsięwzięcia przez samorząd i prywatnego inwestora.

Partnerem Gdańska została firma Euro Styl, która za pośrednictwem spółki GGI Dolne Miasto zobowiązała się przeznaczyć co najmniej 29 mln zł na realizację celów publicznych w dzielnicy.

W zamian otrzymała możliwość bezprzetargowego zakupu od miasta kilku wymagających remontu budynków oraz kilkudziesięciu niezabudowanych działek. Największe zmiany dotyczą m.in. dawnej zajezdni tramwajowej przy ul. Radnej (adaptacja pod handel i usługi), kwartału ograniczonego ulicami Dobrą, Zieloną, Toruńską i Przyokopową oraz terenu Boiska pod Wierzbami, gdzie ma powstać nowa zabudowa mieszkaniowa.

Części mieszkańców nie podoba się jednak to, co robi partner miasta. Sprzeciwiają się niektórym jego planom, chcą zachować zieloną przestrzeń dla siebie. Ich wątpliwości budzą też praktyki stosowane przez inwestora. „Wyborcza" opisała wyniki audytu prawnego, który zlecili na własny koszt. Okazuje się, że np. inwestycja na terenie po zajezdni tramwajowej została podzielona na wiele mniejszych etapów, dzięki czemu nie jest wymagana decyzja środowiskowa. Tymczasem mieszkańcy uważają, że jest to jedno przedsięwzięcie, które zgodnie z ustawą powinno zostać ocenione całościowo i uzyskać taką zgodę.

Mieszkańcy mieli nadzieję, że z pomocą przyjdzie im Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gdańsku. W lutym pismo z wnioskiem o podjęcie działań w tej sprawie wysłało do RDOŚ Stowarzyszenie Oddolne Miasto. Jednak RDOŚ uznał wówczas, że decyzja środowiskowa nie jest konieczna.

– W piśmie do nas RDOŚ nie odniósł się do głównego argumentu audytu [o podziale inwestycji na etapy – red.]. Analizował tylko jedno pozwolenie na budowę i całkowicie pominął argument o sumowaniu inwestycji – mówiła wówczas Joanna Seredyńska, mieszkanka Dolnego Miasta.

INWESTYCJE MA ZBADAĆ GDOŚ

Dopiero po interwencji m.in. posłanki Marty Stożek z partii Razem RDOŚ postanowił dokładniej przyjrzeć się sprawie. Dyrekcja przeanalizowała dokumentację dotyczącą kilku lokalizacji na Dolnym Mieście i przywołała opinię Stowarzyszenia Oddolne Miasto, które uważa, że istnieje podejrzenie „sztucznego podziału" jednej większej inwestycji na co najmniej 16 odrębnych zadań.

W piśmie RDOŚ z 1 września skierowanym do Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i posłanki Marty Stożek (oraz do wiadomości Stowarzyszenia) czytamy:

„Rozstrzygnięcie tej kwestii wymaga wieloaspektowej i skomplikowanej analizy powiązań funkcjonalnych, przestrzennych i komunikacyjnych pomiędzy poszczególnymi budynkami w sytuacji, gdy organ architektonicznobudowlany [chodzi o Wydział Urbanistyki i Architektury Urzędu Miejskiego w Gdańsku – red.] kategorycznie odrzuca istnienie jakichkolwiek powiązań technologicznych.".

Regionalna dyrekcja zbadała pięć prawomocnych pozwoleń na budowę oraz dwa postępowania będące w toku. Analizowała zwłaszcza, czy obiekty powinny być traktowane jako jedno przedsięwzięcie, m.in. ze względu na technologiczne powiązanie oraz łączną powierzchnię garaży i parkingów. To może mieć kluczowe znaczenie, jeśli chodzi o konieczność uzyskania decyzji środowiskowej po przekroczeniu określonych progów. Miasto uważa, że taka zgoda nie jest potrzebna.

RDOŚ miał jednak problem z otrzymaniem wszystkich dokumentów. Urząd Miejski nie przekazał papierowych kopii zatwierdzonych projektów budowlanych. Zamiast tego zaoferował możliwość wglądu do nich w urzędzie, powołując się na zasady archiwizacji i integralność własnych akt sprawy. „Taka postawa znacząco utrudnia sprawną, samodzielną i precyzyjną weryfikację powierzchni" – uważa RDOŚ.

Ostatecznie Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gdańsku ze względu na wagę i zawiłość sprawy inwestycji na Dolnym Mieście postanowiła przekazać ją do zbadania Generalnej Dyrekcji.

„Mając na uwadze powyższe, a w szczególności konieczność ujednolicenia praktyki orzeczniczej w zakresie przeciwdziałania niedozwolonemu dzieleniu przedsięwzięć inwestycyjnych realizowanych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego, przekazuję niniejszą sprawę Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska. Przekazanie to ma na celu rozważenie przez GDOŚ zasadności" – pisze RDOŚ.

Zdaniem RDOŚ rozstrzygnięcie sprawy z Dolnego Miasta będzie miało fundamentalne znaczenie dla praktyki stosowania przepisów ochrony środowiska w odniesieniu do dużych projektów rewitalizacyjnych i inwestycji deweloperskich realizowanych w ramach PPP. Może też mieć daleko idące skutki dla zaawansowanych już inwestycji w centrum Gdańska (np. uchylenie wydanych już pozwoleń na budowę) i narazić administrację na znaczące roszczenia odszkodowawcze. Stąd decyzja o przekazaniu sprawy do GDOŚ.

OGRODZONE BOISKO

– Gdyby RDOŚ miał argumenty przemawiające za tym, że decyzja środowiskowa nie jest wymagana, wydałby niepodważalną negatywną opinię dla naszego wniosku już w lutym tego roku. Tymczasem unikał zajęcia stanowiska tak długo, jak się tylko dało – komentuje dziś Joanna Seredyńska.

Zdaniem mieszkanki Dolnego Miasta RDOŚ boi się zająć stanowisko, bo uznanie wyników audytu prawnego oznaczałoby unieważnienie części wydanych już pozwoleń na budowę.

Dzielnicowy radny Michał Dziergas nie może z kolei zrozumieć, dlaczego miasto nie chciało przesłać Regionalnej Dyrekcji dokumentów.

– Od samego początku jest jasne, że władze Gdańska grają do jednej bramki z inwestorem, będąc przeciwko mieszkańcom – uważa Dziergas.

Symbolem walki mieszkańców o przestrzeń na Dolnym Mieście jest Boisko pod Wierzbami, miejsce spotkań i zieleni, oddalone od zabudowy i samochodów. 14 września br. deweloper ogrodził działkę, mimo że miejsce to miało być dostępne tak długo, dopóki nie powstanie boisko „kompensacyjne" na bastionie.

CO NA TO MIASTO?

Pismo RDOŚ z 1 września nie było adresowane do urzędu miejskiego. Wydział Urbanistyki i Architektury UM oficjalnie zatem nic o nim nie wie.

– W związku z powyższym trudno jest nam zająć stanowisko – odpowiada Izabela Kozicka-Prus z referatu prasowego UM w Gdańsku. Zaznacza jednak, że miasto współpracuje z RDOŚ w kwestii inwestycji realizowanych w ramach PPP, informując dyrekcję zarówno o wydanych decyzjach, jak i postępowaniach administracyjnych, które są w toku.

Odnosząc się do kwestii rzekomego sztucznego podziału inwestycji PPP w celu ominięcia tzw. procedury środowiskowej Kozicka-Prus podkreśla, że RDOŚ nie przedstawił miastu swojego stanowiska w tej sprawie.

– Nasze stanowisko w tej kwestii jest jednoznaczne, tj. poszczególne inwestycje są samodzielne i niepowiązane technologicznie ze sobą – podkreśla przedstawicielka urzędu miejskiego. ●

eprasa.pl 3f220597b5

W Gdańsku powstanie pierwszy cmentarz ekologiczny

Biodegradowalne urny

Cmentarze ekologiczne zyskują w Polsce popularność.

Paula Gustowska

Takiego cmentarza w Trójmieście jeszcze nie ma. Las Pamięci to projekt zgłoszony do budżetu obywatelskiego na rok 2025. 3 września Gdański Zarząd Zieleni wyłonił wykonawcę zadania. Zielona kwatera powstanie na Cmentarzu Łostowickim. Jej wykonanie będzie kosztowało 248 tys. zł.

– W przyszłym tygodniu ma zostać podpisana umowa z wykonawcą. Od tego dnia wykonawca będzie miał 16 tygodni na zaprojektowanie i wykonanie cmentarza – mówi Magdalena Kiljan z Gdańskiego Zarządu Zieleni.

Dodaje, że w Gdańsku Las Pamięci to nowa forma pochówku. – O ile w innych miastach – np. w Poznaniu, Krakowie, Warszawie – takie Lasy Pamięci już są, to w Gdańsku takiej formy do tej pory nie było – tłumaczy. – Mamy pochówek tradycyjny trumienny, są pochówki urnowe do ziemi, pochówki urnowe do kolumbariów. I teraz mamy do czynienia z kolejną formą – dodaje.

TYLKO POCHÓWKI URNOWE

Ekologiczny cmentarz zajmie powierzchnię ok. 370 m kw. Zielona kwatera będzie przeznaczona na pochówki urnowe, wyłącznie w urnach biodegradowalnych.

Teren będzie ogrodzony i otoczony żywopłotem. Nasadzone zostaną rośliny, a wykorzystane materiały będą podkreślać leśny, naturalny charakter miejsca. Miejsce ma być dostosowane do osób z niepełnosprawnościami, poruszających się na wózkach.

Zamontowane zostaną także ławki oraz dwie tablice. Jedna informacyjna, druga pamiątkowa.

– Jedna tablica będzie mówiła o idei tego miejsca, ponieważ jest to nowa forma pochówku. Na drugiej będą nazwiska pochowanych osób, czyli upamiętnienie osób, które w tej kwaterze spoczęły – tłumaczy Kiljan.

Przed ogrodzeniem będzie wyznaczone specjalne miejsce dla odwiedzających. To przy nim będzie można złożyć kwiaty, zapalić ekologiczne świece.

Ekologiczne cmentarze istnieją już w kilku polskich miastach. W Poznaniu Lasy Pamięci dostępne są na dwóch cmentarzach komunalnych, Junikowo oraz Miłostowo. Także w Krakowie istnieje ekologiczna kwatera pochówkowa, a w Szczecinie – Ogród Pamięci na Cmentarzu Centralnym.

• **Ekologiczny cmentarz zajmie powierzchnię ok. 370 m kw.** FOT. MAT. PRASOWE

Wnioskodawcy projektu w budżecie obywatelskim w opisie projektu podkreślili, że Lasy Pamięci pozwalają na zachowanie parkowego charakteru i wieloletniego drzewostanu na terenach cmentarza bez konieczności wycinki drzew.

PŁYTY WPŁYWAJĄ NA TEMPERATURĘ

Dają też możliwość zabezpieczenia najcenniejszych przyrodniczo terenów cmentarzy miejskich, oferują ekologiczny pochówek – w urnach, które nie zalegają w ziemi przez dziesięciolecia. Wskazują też na brak betonowych i marmurowych płyt, które wpływają na temperaturę i obieg wody deszczowej.

Wnioskodawcy zwrócili też uwagę na fakt, że jest to ekonomiczny pochówek, ponieważ urny biodegradowalne są tańsze i nie ma konieczności zakupu drogiego pomnika z kamienia. Zaznaczyli też zaletę, jaką jest oszczędność terenów miejskich, przez unikanie karczowania i przeznaczania dużych połaci terenów zielonych pod kolejne cmentarze.

W opisie projektu zaznaczono, że na wskazanym terenie będzie można dokonać pochówku około 200 osób.

W kontekście ekologii często też wspomina się o potrzebie skromnego dekorowania grobów, zwłaszcza w okresach świątecznych. Ilość wywożonych z cmentarzy odpadów, które często są trudne w segregacji, jest w tym czasie szczególnie wysoka.

GDYNIA: GŁAZ NARZUTOWY ZAMIAST POMNIKA

Na gdyńskim cmentarzu w Kosakowie istnieje kwatera leśna. Choć nie jest to cmentarz typowo ekologiczny, został on wpisany w istniejącą naturę, a miejsca pochówku – zamiast tradycyjnych nagrobków – oznaczają głazy narzutowe z tabliczką pamiątkową.

Wykorzystano tu naturalne skupiska drzew, które istniały na cmentarzu. W lasach została wykonana jedynie pielęgnacja drzew, przez co forma lasu pozostała nienaruszona. Osoby odwiedzające groby najbliższych chodzą po ściółce leśnej.

W kwaterze leśnej zostały wyznaczone konkretne miejsca pod urny. To w tych miejscach, po pochówku, ustawia się głazy narzutowe i oznacza tabliczką. Pochowana osoba, w zależności od swojej woli, może być oznaczona imieniem i nazwiskiem, samym imieniem lub numerem.

Zapotrzebowanie na pochówki w Kwaterze Leśnej jest, jak mówią pracownicy cmentarza, duże.

Pierwsza Kwatera Leśna, która powstała w 2016 roku została już zapełniona. Jest na niej 67 grobów, w których pochowane są 72 osoby. Z uwagi na to, że nie ma już na niej miejsc, cmentarz zdecydował się na otwarcie drugiej kwatery leśnej.

Na jej potrzeby został urządzony drugi las w innej części cmentarza. Od otwarcia drugiej kwatery leśnej na początku lipca tego roku, do tej pory powstały cztery groby.

W kwaterze leśnej miejsce pod grób urnowy jest w tej samej cenie, co tradycyjny grób urnowy. Obowiązuje opłata na 20 lat. Po 20 latach rodzina może odnowić umowę na kolejny dwudziestoletni okres.

Cmentarz w Kosakowie także planuje urządzenie typowo ekologicznej kwatery. Jest już wyznaczone miejsce, zostaną nasadzone drzewa. Pogrzeby będą odbywać się wyłącznie w urnach biodegradowalnych, np. drewnianych. Konkretne miejsca pochówku nie będą oznakowane. Przed wejściem na kwaterę będzie umieszczona tablica z nazwiskami pochowanych osób.

Na kwaterze nie będzie można składać sztucznych kwiatów ani zniczy. Przy tablicy będzie wyznaczone miejsce na świece ekologiczne.

Na cmentarzu w Kosakowie istnieje także inna forma upamiętnienia zmarłych osób. Bliscy osób zaginionych, osób, które zginęły w przeszłości, np. na morzu lub w czasie wojny, w obozach, lub osób, które pochowane są w odległych częściach świata, mogą posadzić Drzewo Pamięci.

W ŁODZI POTRZEBNA KOLEJNA TABLICA

Las Pamięci w Łodzi to z kolei typowy cmentarz ekologiczny. Na ogrodzoną polanę obowiązuje zakaz wstępu. Poszczególne miejsca złożenia prochów nie są indywidualnie oznaczone. Świeczki i kwiaty można pozostawić w specjalnie wyznaczonym miejscu, przy ogrodzeniu. Jest tu też tablica upamiętniająca pochowane osoby.

– Obecnie już prawie połowa miejsc jest zajętych. Teraz dokupujemy drugą tablicę z powodu braku miejsca na pierwszej – wyjaśnia pracownik Lasu Pamięci w Łodzi.

Cmentarz został otwarty w 2024 roku. Pierwszy pogrzeb odbył się dwa lata temu. W 2025 roku odbyło się tu 56 pochówków, a do kwietnia tego roku – 22. Łącznie, z 2024 rokiem: około 100 pogrzebów.

Pracownik Lasu Pamięci w Łodzi wyjaśnia, że cmentarze ekologiczne są wygodniejsze, bo dzięki nim miasta zaoszczędzają teren. – Tereny na cmentarzach się kończą, cmentarze nie są z gumy i dlatego wyszliśmy z inicjatywą, żeby stworzyć cmentarz ekologiczny. Można na nim pochować tylko urny biodegradowalne – wyjaśnia.

Miejsca są tańsze niż tradycyjne. Obowiązuje jednorazowa opłata w wysokości 500 zł. Obejmuje miejsce oraz upamiętnienie zmarłego na tablicy.

W Łodzi istnieją dwa cmentarze ekologiczne. Drugi – Kwatera ekologiczna na cmentarzu ewangelicko-augsburskim – udostępnia dwie formy pochówku – zarówno pochówki urnowe, jak i w tradycyjnych, choć w pełni biodegradowalnych trumnach. Zmarli muszą być ubrani w naturalne tkaniny. Nie mogą też mieć żadnych dodatków, np. biżuterii czy plastikowych guzików.

OGŁOSZENIE Gdańsk/34453484

REKLAMA

ORGANIZATOR wyborcza.pl wyborcza.pl TRÓJMIASTO

WSPÓŁORGANIZATOR Obszar Metropolitalny Gdańsk Gdynia Sopot

PARTNER GŁÓWNY GDAŃSK

PARTNERZY Gdańskie Autobusy i Tramwaje ziaja INNOBALTICA

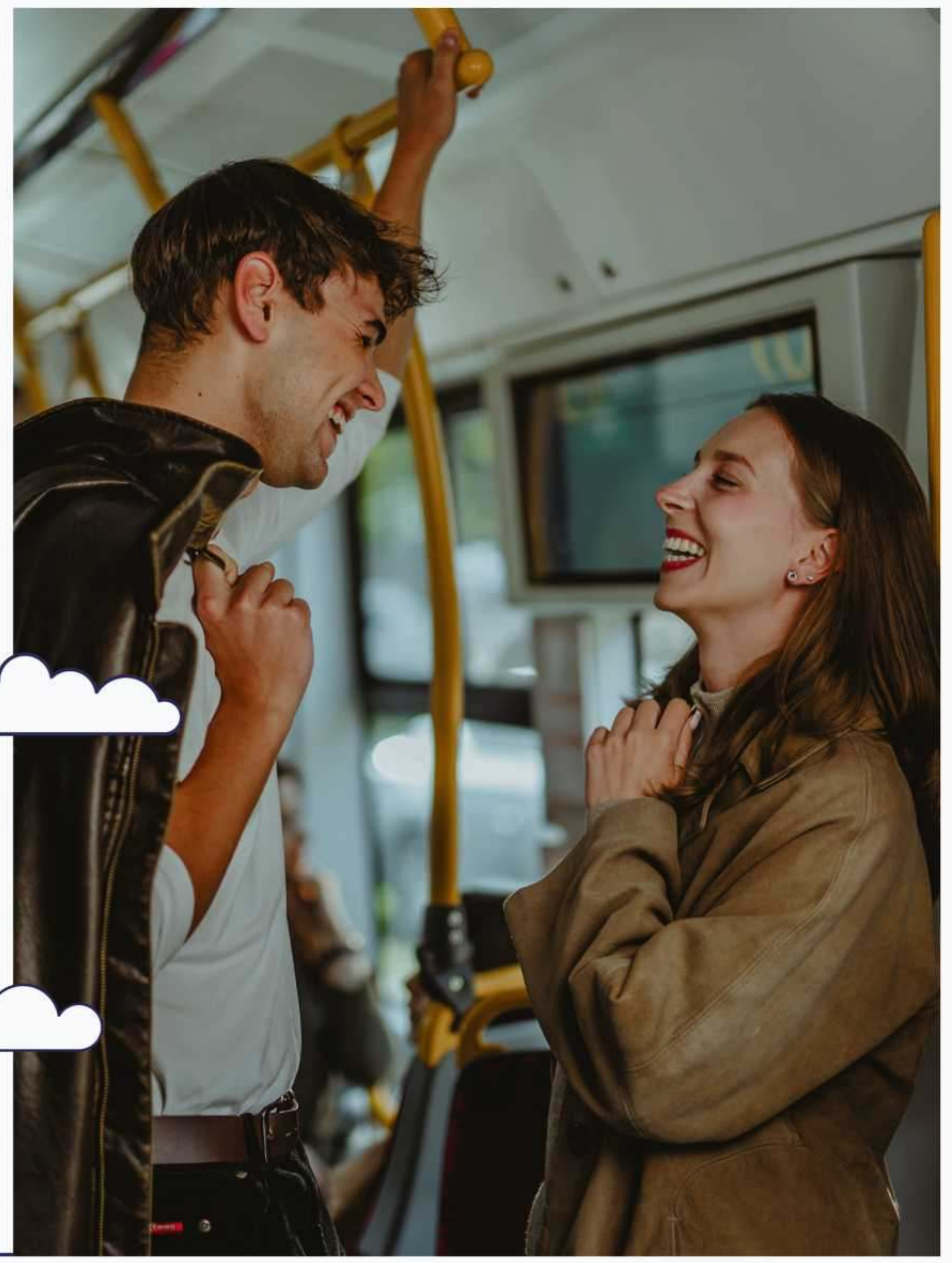
1 GD

eprasa.pl 3f220597b5

GPW POŁĄCZENIE GDAŃSK POŁUDNIE WRZESZCZ

inwestycje transportowo-drogowe

GDAŃSZCZANIE POŁĄCZENI WYGODNIEJ

Jesienią ruszy budowa trasy Gdańsk Południe-Wrzeszcz

Nowa trasa tramwajowa połączy południowe dzielnice Gdańska z Wrzeszczem. Mieszkańcy zyskają **szybszy i wygodniejszy dojazd** do pracy, szkoły czy lekarza. Ta inwestycja ułatwi codzienne podróżowanie i stworzy atrakcyjną alternatywę dla samochodu.

12 minut do Wrzeszcza

Powstanie **3,6 km torowiska i 7 przystanków**, w tym punkt przesiadkowy. Przejazd z rejonu Piecek-Migowa do Wrzeszcza zajmie około **12 minut**.

W godzinach szczytu tramwaje będą kursować nawet **co 5 minut**. Oznacza to krótszy czas oczekiwania i lepiej zaplanowaną podróż. To przede wszystkim **więcej czasu na codzienne sprawy**.

Wygodniej nie tylko tramwajem

W ramach inwestycji zostanie zbudowanych około **4,8 km tras rowerowych** oraz przebudowanych **2,8 km dróg**. Powstaną **nowe chodniki i zielone torowisko**, a także **280-metrowy tunel tramwajowy pod ulicą Wileńską**, który w razie zagrożenia zapewni ludności schronienie.

Milionowa inwestycja

Planowany koszt inwestycji to niemal 355 mln zł, z czego ponad 70 procent stanowi dofinansowanie z programu FEnIKS, czyli Funduszy Europejskich na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko.

Budowa ruszy w **IV kwartale 2026**.

gdansk.pl/gpw

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
GDAŃSK

Gdańsk/34450732

1 GDL

eprasa.pl 3f220597b5

Podróż dookoła Morza Bałtyckiego

Nie ma jednego Bałtyku

Dla Estończyków to Morze Zachodnie, dla Niemców – Wschodnie. Fajny punkt zaczepienia – przekonuje reporter Adam Robiński.

Adam Robiński jest autorem książki podróżniczej, reportażu wydanego w czerwcu pt. „Faronauci. Dookoła Bałtyku". Pokazał w nim Bałtyk z perspektywy dziewięciu krajów, które leżą nad tym morzem. Opowiada o przyrodzie, zwierzętach morskich, ptakach, latarniach morskich, a nawet o językach, które w różnych krajach inaczej nazywają Bałtyk.

ROZMOWA Z
ADAMEM ROBIŃSKIM*
dziennikarzem i pisarzem

JOANNA WIŚNIOWSKA: Czy Bałtyk, najmłodsze morze świata, da się okrążyć?
ADAM ROBIŃSKI*: Tak, da się to zrobić dzięki mostowemu połączeniu Szwecji z Danią. Trzeba też mieć oczywiście na uwadze aktualną sytuację geopolityczną, czyli problem z Rosją.

Tak czy inaczej to brzmi bardziej jak podróż wokół jeziora niż morza.
– Bo Bałtyk w swojej geologicznej przeszłości parokrotnie był jeziorem. I w przyszłości też nim zapewne będzie.

Historia Bałtyku jest fascynująca, bo to morze na ludzką skalę.

Geologia to zwykle dziedzina, która mnie przerasta. Te wszystkie kenozoiki, mezozoiki, trzeciorzędy czy czwartorzędy – geologia operuje skalą czasową, która wymyka się poznaniu. To wszystko było, z perspektywy ludzkiej, zbyt dawno temu. Tymczasem zajmując się Bałtykiem, mówimy o czasie po ostatnim zlodowaceniu. Czyli całkiem niedawno. Średnio ogarnięty człowiek jest w stanie jakoś ułożyć sobie tę opowieść w głowie.

To chyba jedno z niewielu mórz, które można okrążyć?
– Bałtyk jest wyjątkowy pod jeszcze jednym względem. To morze nie jest słone, ale słonawe. I ta niewielka ilość soli w wodzie ma decydujący wpływ na to, o jakim akwenie mówimy. Na północy Zatoki Botnickiej Bałtyk jest niemalże słodki.

Słucham tego i krążę myślami wokół historii opowiadanych przez babcię o wyprawach do Szwecji po zamarzniętym Bałtyku.
– To urban legends [miejskie legendy], które mogły się wziąć z szesnastowiecznej mapy Carta Marina, na której widać domki stojące na lodzie wzdłuż polskiego wybrzeża. Jeśli więc rzeczywiście istniał szlak po wodzie, to zapewne ciągnął się równoleżnikowo i wyłącznie wzdłuż brzegu, by ominąć przeszkody na lądzie. Trwała pokrywa lodowa na Bałtyku tworzy się późno. Owszem, na północy – na Zatoce Botnickiej czy Fińskiej – pierwszy lód pojawia się już w listopadzie, ale żeby pokrywa była trwalsza i żeby rozwinęła się również w południowej części morza, potrzeba dłuższej zimy. Taki szlak mógłby powstać dopiero w lutym czy marcu, byłby więc wyjątkowo efemeryczny. O budowaniu domu można raczej zapomnieć, chyba że ktoś chciałby wjechać na lód foodtruckiem.

• **– Widnokrąg bałtycki jako pierwszy złożył mi obietnicę wielkiej przygody – mówi Adam Robiński**
FOT. ELXENEIZE

Tomas Tranströmer, szwedzki poeta i noblista, którego cytujesz, mówił, że nie ma Morza Bałtyckiego, a są Morza Bałtyckie. Zgadzasz się z tym?
– Tomik jego wierszy o takim właśnie tytule był dla mnie latarnią podczas tej podróży. Książka [o Bałtyku] rodziła się długo, bo ponad sześć lat. Na początku pojawiła się myśl, że skoro my, Polacy znamy tylko wąski fragment wybrzeża Bałtyku, to przypuszczalnie inne narody żyjące nad tym morzem mają tak samo. Chciałem opowiedzieć o więzi, którą bałtyckie kraje nawiązały z Bałtykiem, poznać inne opowieści o tym morzu.

I tak natknąłem się na tomik Tranströmera: „Morza Bałtyckie", po angielsku „Baltics". Czyli liczba mnoga jako odpowiedź na moje rozterki.

Już w poprzednich książkach stosowałem zabieg opowiadania o jednym miejscu z wielu perspektyw. „Kiczery", czyli książka o Bieszczadach, to toczona w trakcie wędrówki rozmowa z wieloma osobami na temat jednego miejsca. „Puszcza domowa", czyli reportaże o Kampinosie, to również próba takiej polifonicznej opowieści o konkretnym miejscu. W przypadku „Faronautów" obszar był oczywiście o wiele większy. Wiedziałem, że będę w nieustannym ruchu, research wymagał więcej wysiłku, ale mechanizm w gruncie rzeczy był ten sam: wiele różnych perspektyw buduje całościowy obraz. Nie ma jednej prawdy, jest ich tak naprawdę wiele. Dopiero złączone, pozwalają zrozumieć, o czym mowa.

W przypadku Bałtyku już na starcie było widać, że tych perspektyw jest wiele, choćby dlatego, że każdy kraj nazywa Bałtyk inaczej.
– To, że już na poziomie toponimii mamy taki rozjazd, było dla mnie jednym z pierwszych olśnień. Dla Estończyków Bałtyk to Morze Zachodnie, dla Niemców – Wschodnie. Fajny punkt zaczepienia.

Bałtyk był tobie pisany. Jeden z twoich przyjaciół – którego słowa przywołujesz w książce – mówi, że musisz napisać o tym morzu.
– Rzucił te słowa, nie mając pojęcia, że mam taki zamiar. Potrzeba wzięła się pewnie z faktu, że całe dzieciństwo jeździłem nad morze, każdy lipiec spędzałem na bałtyckiej plaży. We wstępie „Faronautów" piszę o dziecku stojącym na plaży i patrzącym w horyzont. Nie ma w tym ani trochę kreacji. To cofanie się do wspomnień z mojego własnego dzieciństwa. Trzydzieści parę lat później spróbowałem wejść do głowy tego chłopaka.

Trzydzieści parę lat później siedzisz nad jeziorem w Alpach i piszesz, że ma się to nijak do bałtyckiego horyzontu. Jak to?
– Każdy ma dni, widoki czy krajobrazy, które w nim siedzą. Wewnętrzne krajobrazy. Są ludzie, dla których wyobrażenie o świecie i pierwsze marzenia zrodziły się na przykład w górach, choćby w Tatrach. Dla mnie tym miejscem był bałtycki horyzont. To na nim zawieszałem wzrok i puszczałem wodze fantazji, zadając sobie pytania, których pewnie dzisiaj nie miałbym odwagi powtórzyć. Zastanawiałem się, czy ludzie ze statku, który właśnie obserwuję, widzą Szwecję, czy dałoby się tam dopłynąć kajakiem. I czym jest ta enigmatyczna przestrzeń między mną a niebem? To wszystko działo się w mojej głowie. Kilka lat temu dostałem zaproszenie na rezydencję literacką do Szwajcarii, siedziałem w domku na zboczu Jury. W pogodne dni na horyzoncie miałem Jezioro Genewskie i Mont Blanc. To nawet zabawne, że w tym szwajcarskim widoku łowiłem refleksje na temat widnokręgu bałtyckiego, który jako pierwszy złożył mi obietnicę wielkiej przygody.

Jak się czułeś, odkrywając, że fascynację bałtyckim krajobrazem dzielisz z noblistami?
– To było oczywiście bardzo miłe i emocjonujące. Najprzyjemniejsze momenty w trakcie pisania książki to te, gdy niespodziewanie łączą się pewne wątki albo odkrywasz niewidoczne wcześniej reguły. Zacząłem od Manna i Tranströmera, prawdziwych tuzów Bałtyku. A potem nagle z nieba spadł mi Miłosz, bo nikt tak jak on nie pisał o Litwie. Na kartach „Doliny Issy" zastanawiał się, czy Litwa to już pod względem przyrodniczym Skandynawia. Ale to nie znaczy, że podpierałem się wyłącznie refleksjami noblistów. Jednym z moich przewodników po Danii był choćby Knud Sørensen, postać raczej anonimowa z punktu widzenia tej strony morza. Do tego słowaccy poeci, jedno z moich odkryć podczas pracy nad książką.

Spory ten wasz bałtycki fun club.
– Bo to morze jest wspólne dla ogromnej części Europy. Czesi i Słowacy nie mają dostępu do morza, ale Bałtyk i dla nich staje się coraz ważniejszy. Coraz częściej trafiają na polskie wybrzeże, korzystają z naszych plaż, które są „takie mało chorwackie", co jest cytatem z zabawnej reklamy polskiej ekspresówki S3.

U nas w Gdańsku bardzo to widać.
– Sam jestem pod sporym urokiem Gdańska, w którym bywam – niestety – tylko na chwilę, ale za każdym razem wracam oczarowany. Mam wrażenie, że to miasto wystrzeliło do przodu. Nie wiem, kiedy to się wydarzyło, ale to, jak żywym i nowoczesnym miastem się stał, robi na mnie zawsze duże wrażenie. Słychać dużo szwedzkiego, angielskiego, niemieckiego. Oczywiście w Warszawie też przybyło turystów, ale to chyba inni turyści. W tle opowieści o Gdańsku jest oczywiście jego hanzeatycka historia.

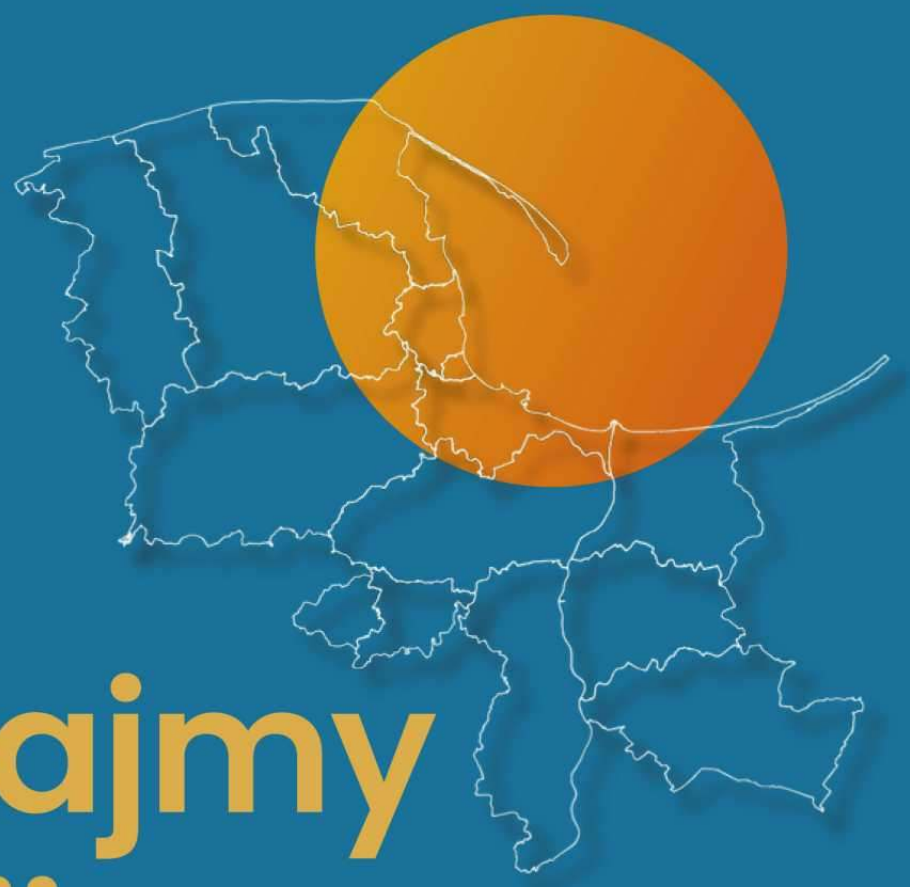
Któregoś razu wylądowałem w Stralsund w Niemczech, chodziłem po nabrzeżu i czułem się jak w Gdańsku. Potem ta sama myśl dopadła mnie w Kopenhadze.

Myślę sobie, że Gdańsk się zmienił, gdy zwrócił się w kierunku wody, do której lata był odwrócony tyłem.
– To ciekawe, co mówisz, bo my to samo mówimy o Warszawie i Wiśle. Stolica przez długi czas stała plecami do rzeki, a potem zaczęła się obracać. Teraz może nie stoi frontem, ale chociaż bokiem. Ostatnio prowadziłem grupę holenderskich turystów, dziesięciu chłopów, którzy przyjechali do Warszawy i chcieli zobaczyć bobry. Poszliśmy nad rzekę, a oni nie mogli się nadziwić, jak bardzo imprezowe są brzegi Wisły. Człowiek chyba po prostu czuje magnetyzm wody.

Ty za to obróciłeś się na wschód, okrążając Bałtyk pod prąd do wskazówek zegara. Dlaczego tak?
– Intuicyjnie. Jestem z Warszawy, więc nad morze zazwyczaj jeździliśmy z rodzicami w okolice Trójmiasta czy na Półwysep Helski. Wschodnia granica jest tam o wiele bliższa niż zachodnia. Daleko stąd do Szczecina czy Świnoujścia. Ruszyłem więc przeciwnie do wskazówek zegara. Tym bardziej że chciałem, żeby ta podróż odbywała się na kilku poziomach. Pierwszy jest oczywisty – to geografia. Ale mam nadzieję, że czytelnicy dostrzegą również pewną podróż w czasie. Zapraszam ich do wędrówki przez historię Bałtyku, a jej początek odnajduję na Litwie, za sprawą najstarszych dźwięków związanych z morzem. To odgłosy migrujących ptaków. Bałtyk jest opleciony siecią stacji obrączkarskich, które od

eprasa.pl 3f220597b5

Ustawa metropolitalna dla Pomorza

Zapraszamy na spotkanie informacyjne mieszkańców

Porozmawiajmy o metropolii

30 WRZEŚNIA GODZ. 18:00	**powiat tczewski** Zespół Placówek Specjalnych w Tczewie ul. Grunwaldzka 1
6 PAŹDZIERNIKA GODZ. 18:00	**powiat malborski** Starostwo Powiatowe w Malborku, sala 22 Plac Słowiański 17
13 PAŹDZIERNIKA GODZ. 18:00	**powiat sztumski** Sztumskie Centrum Kultury ul. Mikołaja Reja 13
20 PAŹDZIERNIKA GODZ. 18:00	**powiat lęborski** Starostwo Powiatowe w Lęporku, sala nr 13 ul. Czołglistów 5

Metropolia to My! Metropoliię budujemy wspólnie!
Dołącz do spotkania - porozmawiajmy o przyszłości regionu.

Gdańsk/34450772

eprasa.pl 3f220597b5

lat monitorują ich populacje. Z kolei na Łotwie szukam najstarszych ludzkich narracji o morzu. Ten rejon jest bardzo bogaty w morski i nadmorski folklor. Łotwa jest dla wilkołaków tym, czym Transylwania dla wampirów. Te pierwsze opowieści o morzu i wybrzeżu, które dziś możemy traktować trochę z przymrużeniem oka, dużo mówią nam o lęku, jaki rodził się w bliskości tak rozległej i nieogarnialnej myślą przestrzeni.

W Estonii podążałeś za światłem latarni morskich.

– Skoro w poprzednim rozdziale pisałem o mroku i potworach, w kolejnym trzeba było tę ciemność rozświetlić. Estonia to kraj wybitnie morski – mało kto o tym wie, ale spośród wszystkich krajów nadbałtyckich to właśnie to małe, pełne wysp państwo posiada najdłuższą linię brzegową związaną właśnie z Bałtykiem. To ostatnie zastrzeżenie jest ważne w kontekście Danii, która leży nad dwoma morzami. Żeby estońskie wybrzeże było dla żeglarzy bezpieczne, trzeba je było usiać sygnałami nawigacyjnymi. Często były to wspaniałe budowle, niektóre budzą podziw do dziś.

Rosja, jak się domyślasz, była dla mnie dużym kłopotem.

Gdyby nie sytuacja geopolityczna rozpocząłbyś od niej swój marsz?

– Nie, bo Petersburg był dla mnie o wiele ważniejszy niż Królewiec, ten ostatni to swoisty geograficzny wypadek przy pracy. Co innego Petersburg i Kronsztad, miejsca, które mocno zapisały się w historii Bałtyku. Nie udało mi się tam pojechać, bo pandemia płynnie przeszła w wojnę w Ukrainie. Uznałem, że w tym przypadku bezpieczniejsze będzie podróżowanie palcem po mapie. Moim tematem były odkrycia i podboje, popłynąłem z Rosjanami na dalekie południe, przyglądając się wyprawie, która być może jako pierwsza zobaczyła na własne oczy Antarktydę. Bo Bałtyk bywa pierwszym przystankiem podczas naprawdę długich podróży.

Z kolei lecąc do Finlandii, wiedziałem, że chcę wędrować po zamarzniętym morzu. Musiałem polecieć późną zimą, najlepiej w marcu, na samą północ Zatoki Botnickiej, bo właśnie wtedy pokrywa lodowa jest tam gruba i utrwalona, a Finowie wytyczają na niej lodowe drogi. To zupełnie inny krajobraz niż ten, który domyślnie kojarzymy z morzem.

A Szwecja?

– Sama radość! Żadnego wymyślania literatury na nowo, to po prostu opis mojej wędrówki z plecakiem wzdłuż Wysokiego Wybrzeża na północy Szwecji. Ten rozdział to próba umieszczenia jednostki w krajobrazie, rozważania o tym, w jaki sposób człowiek jako jednostka próbuje nawiązać więź z przestrzenią.

Dużo frajdy dała mi też Dania, bo zawsze chciałem napisać coś o wielorybach. Duńskie cieśniny są dla Bałtyku jak brama albo wentyl – to właśnie tędy dostają się do niego po pierwsze sól z Morza Północnego, a po drugie migrujące za rybami większe ssaki. Mały Bełt, Wielki Bełt, Sund są jak lejki, w których zbiera się ogrom morskiego życia. To wspaniała przestrzeń, aby napisać o tym, co pod wodą.

Bałtyk w swojej geologicznej przeszłości parokrotnie był jeziorem. I w przyszłości też nim zapewne będzie. Historia Bałtyku jest fascynująca, bo to morze na ludzką skalę

Z kolei Niemcami zająłem się w kontekście turystyki. Spędziłem, niczym niemiecki turysta, lato na Rugii, próbując wtopić się w tamtejszy tłum. Jednocześnie szukałem początków tego ruchu, sięgnąłem do niemieckiego romantyzmu i choćby do powieści Tomasza Manna, który intensywnie jak mało kto zajmował się literacko naszym wspólnym morzem.

Co z Polską?

– Miałem spory problem z Polską, nie wiedziałem, co napisać, by nie pastwić się nad rodakami. Bałem się, że to będzie nieuniknione. Książka jest próbą opowieści o morzu z perspektywy różnych krajów, a przecież perspektywa Polaków jest dość ponura: morze jest przede wszystkim dekoracją dla naszego urlopu. Scenografią. Miałem oczywiście różne pomysły. Przejść plażą od Międzyzdrojów do Krynicy Morskiej. Albo pływać po Zalewie Szczecińskim, czyli przestrzeni, w której morze spotyka się z wielką rzeką. Na szczęście potem zadzwonił do mnie znajomy miłośnik ptaków i zaproponował wycieczkę na Wyspę Estyjską [na Zalewie Wiślanym]. Nie miałem pojęcia, co to za miejsce, ale od razu przyklasnąłem.

Czy po tym, co widziałeś w innych krajach bałtyckich, miałeś problem, żeby spojrzeć na nasze wybrzeże z entuzjazmem?

– Trudne pytanie. Niełatwo patrzeć z entuzjazmem na coś, co zna się przez całe życie. Ja jestem człowiekiem śródlądowym, nad morze mam trzysta kilometrów. Nad Bałtyk jeżdżę latem, gdy zjeżdża się tam pół Polski. Wówczas nie jestem w stanie wykrzesać z siebie za grosz entuzjazmu. Co innego, gdy w grudniu ląduję w Ujściu Wisły, by w tamtejszym rezerwacie oglądać bieliki. W grudniu w Ujściu Wisły lubię Bałtyk o wiele bardziej niż w sierpniu w Dębkach.

A propos ptaków. Obecność mew nie świadczy o tym, że jesteśmy morskim państwem?

– Słyszę mewy z mojego domu w Warszawie, bo to ptaki, które przeniosły się do miast, żerują na wysypiskach śmieci. Podskórnie kojarzą nam się z morzem, są elementem portowej strefy dźwięków. Ich krzyk jest czymś charakterystycznym dla wybrzeża, a nie dla morza. W Polsce mamy o wiele więcej gatunków mew niż Nowa Zelandia. Ale tam można za to spotkać rurkonose, czyli prawdziwie pelagiczne gatunki ptaków.

Prawdopodobnie podpadnę niejednej osobie, ale wydaje mi się, że w ten sam sposób my, Polacy, nie jesteśmy narodem morskim, tylko co najwyżej nadmorskim.

Owszem, lubimy zjeść w czasie wakacji fląderkę, ale panga z Mekongu też się nada. Gruba panierka zasłoni jej braki.

W książce przywołujesz cytat, że wybrzeże stało się jarmarkiem, a plaża – Disneylandem.

– Tak, ale teraz dogania mnie myśl związana z geopolityką, bo nastąpiła zmiana w patrzeniu na morze. Przez dekady uważaliśmy się za naród środkowoeuropejski, ale w wyniku wojny w Ukrainie, zaczęliśmy czuć miętę do północnych sąsiadów zza morza. Czujemy z nimi teraz pewną bliskość, bo nasze lęki są wspólne. Finowie i Szwedzi wstąpili do NATO, bo nie chcieli być już samotną wyspą na rosyjskim brzegu.

Potrafisz jeszcze siadać na bałtyckiej plaży i patrzeć na horyzont z takim zachwytem jak ten dziesięciolatek sprzed trzydziestu lat?

– Nieustannie! Choć z pozoru niezmienny horyzont nagle uległ pewnej przemianie. W wielu miejscach widać wiatraki. Rodzi to pewien dysonans poznawczy – oto widzę horyzont, z którego chcę łowić marzenia albo filozoficzne refleksje, tymczasem on stał się elektrownią. To już nie jest ten sam widok, który znałem z dzieciństwa. To samo stało się oczywiście w wielu miejscach na lądzie, gdzie również oddaliśmy krajobraz energetyce wiatrowej. Nie mam nic przeciwko odnawialnym źródłom energii, ale nie da się nie zauważyć, jak wpływają one na to, co mamy przed oczami.

Ciekawe, co powstanie w wyobraźni dzisiejszych dziesięciolatków, gdy będą patrzeć w taki horyzont.

– Nie mówiliśmy jeszcze o latarniach, elemencie architektury, który jednoznacznie kojarzy się z wybrzeżem. Latarnie morskie budowano na cyplach, skalistych rafach czy wyspach, również niszcząc pewien naturalny stan tych miejsc. Ale zwróć uwagę, że dziś latarnie budzą jedynie pozytywne konotacje, bo są wyrazem troski jednego człowieka o drugiego. Jeśli nas rażą, to wyłącznie swoim światłem. Nie oburza nas za to, że człowiek wybudował taką dziwną budowlę o fallicznym kształcie w jakimś odludnym miejscu. Może z wiatrakami będzie podobnie? To przecież urządzenia, które dają nam czystą, zieloną energię. Może za jakiś czas nie będziemy więc płakać za pustym horyzontem? ●

Rozmawiała Joanna Wiśniowska

***Adam Robiński** (ur. w 1982 r.) – dziennikarz i redaktor związany m.in. z miesięcznikiem „Pismo” i „Tygodnikiem Powszechnym”. Autor książek, w tym reportaży „Hajstry. Krajobraz bocznych dróg”, „Kiczery. Podróż przez Bieszczady”, „Pałace na wodzie. Tropem polskich bobrów” i „Puszcza domowa. Co kryje Kampinos”, a także powieści dla dzieci „Wodyseja”. Otrzymał kilka nagród oraz nominacji do nagród literackich i podróżniczych, a także stypendia ministra kultury i dziedzictwa narodowego, m.st. Warszawy oraz szwajcarskiej Fondation Jan Michalski. Zajmuje się pisaniem o przyrodzie oraz wszystkim, co dzieje się na styku natury i sztuki. Mieszka w Warszawie, krąży po całej Polsce. Jest certyfikowanym przewodnikiem po Kampinoskim Parku Narodowym.

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34454186

INGA IWASIÓW znalazła klucz, który otwiera świat. O jej nowej powieści „Tobiasz i wielki liść” – książce o emeryturze, samotności, końcu pewnego świata i... króliku, który niespodziewanie wypełnia pustkę

ARTUR DOMOSŁAWSKI o legendarnym reporterze i „Operacji Masakra”. Pióro, pistolet i srebrnolistne topole, czyli o tym, dlaczego niektóre reportaże stają się legendami

Dlaczego jesteśmy coraz bardziej zmęczeni i czy książki o wypaleniu naprawdę pomagają z niego wyjść?

Spotkanie Książkowego Klubu Książki, przegląd jesiennych nowości, kryminały i powieści z dreszczykiem oraz książki dla młodszych czytelników.

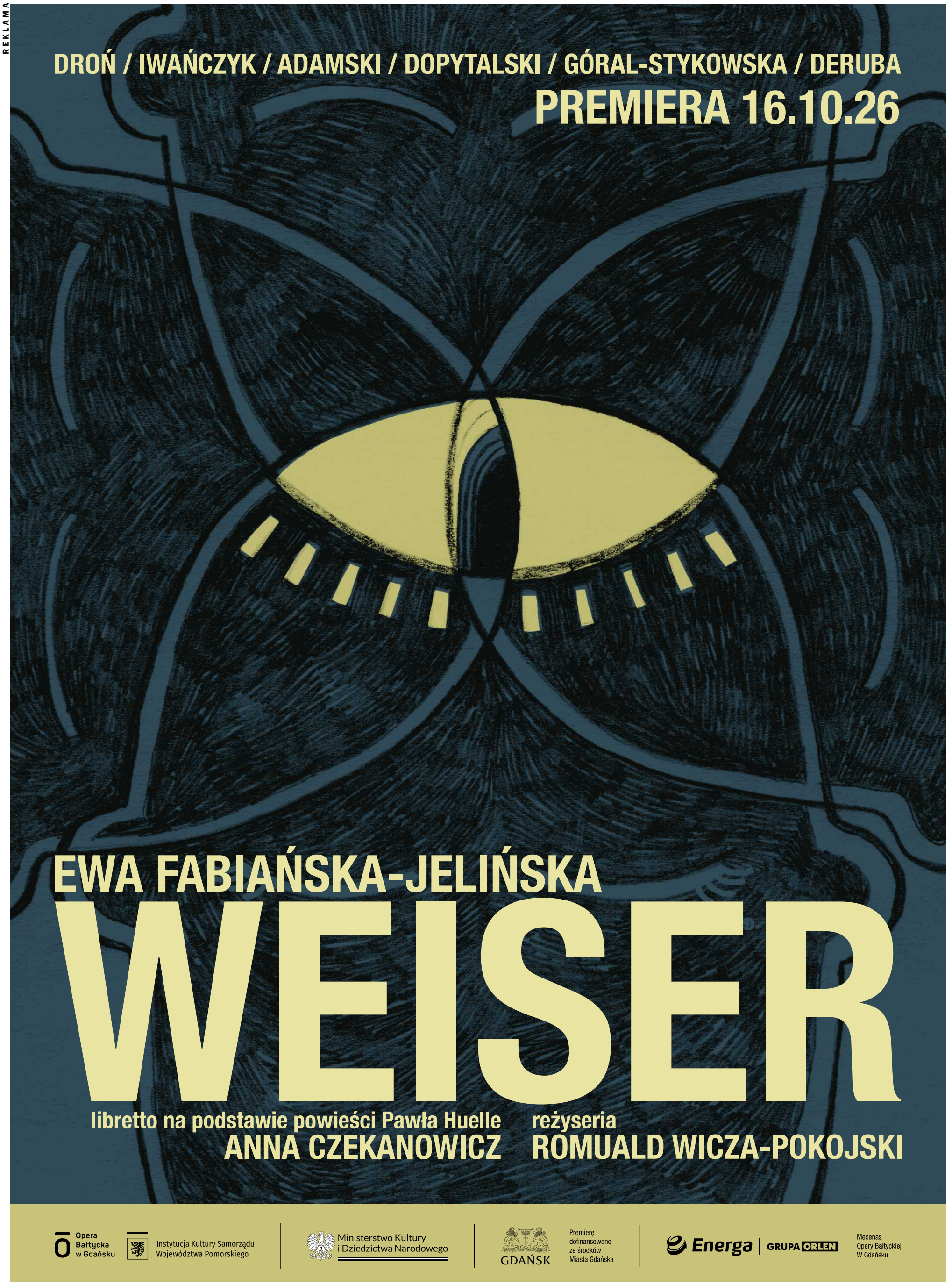
W sprzedaży, również z dostawą do paczkomatu

Zamów magazyn z darmową dostawą na: **Prenumerata24.pl** Więcej na: **Wyborcza.pl/ksiazki**

1 GD

eprasa.pl 3f220597b5

REKLAMA

eprasa.pl 3f220597b5

Festiwal filmowy w Gdyni

Szczypta nadziei

Janusz Zaorski pokazał na festiwalu w Gdyni film oparty na historii warszawskiej syrenki, namalowanej przez Picassa w 1948 r.

Katarzyna Fryc

Mary (w tej roli Magdalena Koleśnik) kupuje kawalerkę na osiedlu Koło na warszawskiej Woli i przypadkiem odkrywa, że na ścianie pod warstwą farby wciąż widoczna jest prawie dwumetrowa Syrenka. Narysował ją Picasso, który w 1948 roku przyleciał do Polski, by we Wrocławiu wziąć udział w Kongresie Intelektualistów dla Pokoju. A przy okazji odwiedził odbudowującą się Warszawę.

PICASSO I SZKICE WĘGLEM

Podczas wizyty na powstającym osiedlu Koło na Woli (projektantami budynków byli jego przyjaciele Helena i Szymon Syrkusowie) wszedł do jednego z mieszkań na parterze i zamaszystym ruchem nakreślił węglem warszawską Syrenkę, która zamiast miecza trzyma w ręku młot. Do rysunku dołączył datę, swój podpis i wyszedł.

Niedługo potem do mieszkania wprowadziło się małżeństwo, dla którego rysunek Picassa stał się prawdziwym utrapieniem – każdego dnia Syrenkę przychodzili oglądać Warszawiacy i turyści, wycieczki ze szkół i zakładów pracy, znawcy sztuki i zwykli przechodnie. Lokatorzy poprosili więc spółdzielnię mieszkaniową o zgodę na zamalowanie Syrenki i w 1953 rysunek Picassa został zmyty, a ścianę zamalowano farbą.

Ten historyczny fakt stał się punktem wyjścia dla Romana Jarosza, scenarzysty filmu „Syrenka Picassa" do opowiedzenia historii, która po latach mogła się wydarzyć, choć tak się nie stało. W rzeczywistości mieszkanie przez kolejne dekady przechodziło z rąk do rąk, aż w 2019 roku nowy właściciel lokalu zdecydował się odtworzyć na tej samej ścianie rysunek autora „Guerniki".

Na podstawie starej fotografii Syrenkę odtworzyły farbą akrylową dwie warszawskie artystki: Nina Iżycka i Dobrochna Tulczyńska.

• **Janusz Zaorski, jedyny klasyk polskiego kina w tegorocznym Konkursie Głównym**

FOT. MICHAŁ RYNIAK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Na podstawie starej fotografii Syrenkę odtworzyły farbą akrylową dwie warszawskie artystki: Nina Iżycka i Dobrochna Tulczyńska.

Tyle rzeczywistość. Natomiast w filmie w reżyserii Janusza Zaorskiego („Matka Królów", „Piłkarski poker", „Szczęśliwego Nowego Jorku", „Syberiada") do mieszkania wprowadza się wspomniana wcześniej Mary i odkrywa, że pod warstwą farby nadal widać rysunek Picassa. Co z nim zrobić? Może wykorzystać do wypromowania agencji reklamowej, w której pracuje? A może sprzedać mieszkanie z dużym zyskiem?

W mieszkaniu obok Mary żyje emerytowany dziennikarz (Andrzej Seweryn), który aż nadto dobrze pamięta wizytę Picassa w ich bloku (w roli młodego dziennikarza wystąpił Maciej Musiał) i wydarzenia, które po niej nastąpiły i zaważyły na jego życiu.

KINO W STARYM STYLU

Film Zaorskiego – opowiedziana w oldskulowym stylu i w wielu momentach zabawna wariacja na temat możliwych losów Syrenki i mieszkańców bloku na Woli – to historia przedstawiona w dwóch planach czasowych: w powojennej i współczesnej Warszawie. Łączy je nie tylko rysunek Picassa – także pytanie, po co nam on? Po co w ogóle jest sztuka? Czy musimy wobec niej zajmować stanowisko?

Zaorski nakręcił „Syrenkę Picassa" w sposób, w jaki mało kto opowiada dziś filmowe historie – niespiesznie, bez miejsca na domysły i bez żadnych formalnych odstępstw, stawiając na sprawdzone nazwiska (oprócz Seweryna, Musiała i Koleśnik na ekranie zobaczymy też m.in. Dominikę Kluźniak, Piotra Głowackiego, Cezarego Kosińskiego, Mirosława Haniszewskiego, Elżbietę Jarosik, Beatę Poźniak, Olgierda Łukaszewicza). Picassa zagrał hiszpański aktor Oscar Martin (podobnie jak Picasso – Andaluzyjczyk).

Powstał film skrojony według klasycznych reguł narracji, który dobrze się ogląda i który w wielu momentach zahacza o sprawy nam bliskie, bo bardzo współczesne. I ze świetną rolą Andrzeja Seweryna. ●

„Syrenka Picassa" ma premierę w konkursie głównym trwającego właśnie 51. Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni. Obraz wejdzie do kin 23 października.

REKLAMA
Gdańsk/34450860

Gdańskie Autobusy i Tramwaje

www.gait.pl

1 GD

eprasa.pl 3f220597b5

Spółdzielnia Mieszkaniowa „Południe”
w Gdańsku przy ul. Strzelców Karpackich 1
ogłasza przetarg nieograniczony na:

„Akcja Zima w sezonie 2026/2027”

O przesłanie warunków szczegółowych przetargowych należy zgłosić pisemnie drogą e-mailową na adres: sekretariat@smpoludnie.pl.
Dodatkowych informacji udziela Dział Administracji Spółdzielni:
tel. 58 326 05 43 lub 58 306 75 03 wew. 33.
Oferty w zamkniętych kopertach z napisem „Akcja Zima w sezonie 2026/2027” prosimy przekazać za potwierdzeniem Sekretariatu lub przesyłką kurierską do dnia 15 października 2026 roku (czwartek) do godz. 13^{00}.
Otwarcie ofert i sprawdzenie ich kompletności nastąpi o godz. 13^{10} w świetlicy przy ul. Strzelców Karpackich 1.
Spółdzielnia zastrzega sobie dowolny wybór Oferentów lub unieważnienie przetargu bez podania przyczyn.

Gdańsk/34453831

Przedsiębiorstwo Państwowe pn. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej

ul. Leśników 21, Sękocin Stary, 05-090 Raszyn
Oddział w Gdyni, ul. Świętojańska 44, 81-393 Gdynia
ogłasza publiczny przetarg pisemny (zbieranie ofert) na najem nieoznaczony:

LOKALU UŻYTKOWEGO

o łącznej powierzchni 100 m², położonego na parterze budynku BULiGL w Gdyni (81-393) przy ul. Świętojańskiej 44, będącego częścią odrębnej nieruchomości budynku biurowo-mieszkalnego o powierzchni użytkowej 3 248,90 m², dla której Sąd Rejonowy w Gdyni V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr GD1Y/00000193/7 (dalej: „**Nieruchomość**”). Nieruchomość jest wolna od ograniczonych praw rzeczowych oraz hipotek. W działach III i IV księgi wieczystej prowadzonej dla Nieruchomości nie ujawniono żadnych wpisów

I. Miejsce przetargu: siedziba **BULiGL** O. Gdynia: ul. Świętojańska 44, 81-393 Gdynia.

II. Miejsce i termin, w którym można obejrzeć Nieruchomość:

81-393 Gdynia, ul. Świętojańska 44, do oglądania w każdym dogodnym dla oferenta terminie, po wcześniejszym uzgodnieniu z panem Mateuszem Olszewskim tel.: 539 952 497, e-mail: mateusz.olszewski@gdynia.buligl.pl

III. Wysokość ceny wywoławczej i wadium:

1. Cena wywoławcza wynosi: **11 808,00 zł brutto** (słownie: jedenaście tysięcy osiemset osiem złotych 00/100).
2. Warunkiem przystąpienia do przetargu jest wniesienie wadium w wysokości: **1 180,80 zł** (słownie: jeden tysiąc sto osiemdziesiąt złotych 80/100), które należy wnieść do dnia 12.10.2026 r. do godz. 10:00 według wyboru oferenta w jednej lub w kilku następujących formach:
1) pieniądzu – uiszczonym na rachunek bankowy Organizatora o numerze: 97 1600 1462 1837 9017 2000 0001 prowadzony w BNP PARIBAS Bank Polska S.A;
2) papierach wartościowych dopuszczonych do obrotu publicznego – w uzgodnieniu z Organizatorem.
3. Za datę wniesienia wadium w formie pieniądza uważa się dzień jego wpływu na wskazany rachunek bankowy. Wadium nie podlega oprocentowaniu. Jeżeli wadium jest wnoszone w formie papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu publicznego, to oferent powinien przedłożyć pisemne zaświadczenie wystawione przez podmiot prowadzący rachunek, potwierdzające ustanowienie blokady papierów wartościowych na rzecz BULiGL O. Gdynia, na okres nie krótszy niż termin związania ofertą.
4. Wadium złożone w pieniądzu przez oferenta, którego oferta została wybrana jako najkorzystniejsza, zostaje zaliczone na poczet należności wynikających z zawartej umowy najmu tj. czynszu najmu za pierwszy miesiąc obowiązywania umowy najmu, a wadium złożone w innej formie – ulega zwrotowi po zawarciu umowy najmu. Wadium złożone przez innych uczestników przetargu podlega zwrotowi bez odsetek bezpośrednio po dokonaniu wyboru oferty.
5. Wadium przepada na rzecz Organizatora, jeżeli oferent, którego oferta została przyjęta uchyli się od zawarcia umowy,
6. **IV. Miejsce, termin i tryb składania ofert oraz okres wiązania ofert:**
1. Oferty należy składać w formie pisemnej – korespondencyjnie lub osobiście w Sekretariacie siedziby Oddziału BULiGL w Gdyni przy ul. Świętojańskiej 44 w każdy dzień roboczy w godz. od 7:30 do 14:30, w zamkniętej, nieprzezroczystej kopercie z dopiskiem „Oferta – przetarg” w terminie do 12.10.2026 r. do godz. 10:00.
2. W przypadku zgłoszenia korespondencyjnego, ocena zachowania powyższego terminu następuje na podstawie daty i czasu wpływu przesyłki.
3. Oferta powinna zawierać co najmniej:
1) imię i nazwisko bądź nazwę oferenta;
2) adres zamieszkania bądź siedziby oferenta;
3) dodatkowe dane kontaktowe oferenta: e-mail lub numer telefonu kontaktowego;
4) aktualny odpis z Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, wpis z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej lub inny dokument potwierdzający status prawny i sposób reprezentacji oferenta;
5) w razie działania przez pełnomocnika – wymagany jest dokument potwierdzający jego umocowanie;
6) oferowaną cenę nabycia przedmiotu przetargu;
7) potwierdzenie wniesienia wadium, o którym mowa w § 3 ust. 3 Regulaminu;
8) oświadczenie, że oferent zapoznał się ze stanem prawnym i technicznym przedmiotu przetargu i przyjął je bez zastrzeżeń;
9) oświadczenie o gotowości pokrycia opłat związanych z zawarciem umowy najmu, w tym kosztów sporządzenia w formie aktu notarialnego oświadczenia o poddaniu się egzekucji, o którym mowa w art. 777 § 1 pkt 4 Kodeksu postępowania cywilnego, stanowiącego zabezpieczenie roszczeń Wynajmującego wynikających z umowy najmu;
10) oświadczenie, że oferent przyjmuje bez zastrzeżeń warunki przetargu;
11) zaświadczenie właściwego urzędu skarbowego o niezaleganiu z podatkami i zaświadczenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o niezaleganiu ze składkami na ubezpieczenie społeczne przez oferenta – wystawione nie wcześniej niż 3 miesiące przed terminem składania ofert;
12) w przypadku oferenta rozpoczynającego prowadzenie działalności gospodarczej – zaświadczenie banku o posiadanych środkach lub zdolności kredytowej niemniej niż 100 000,00 zł;
13) podpis oferenta i datę sporządzenia oferty.
4. Otwarcie ofert nastąpi w dniu 12.10.2026 r. o godz. 11:00 w siedzibie BULiGL O. Gdynia.
5. Okres związania ofertą wynosi 30 dni, licząc od dnia upływu terminu składania ofert.
6. Oferty złożone po terminie zostaną odrzucone przez komisję przetargową i nie zostaną zakwalifikowane do części niejawnej przetargu.

V. Pozostałe informacje:

1. Zastrzega się prawo unieważnienia przetargu bez podania przyczyny, a także prawo zamknięcia przetargu bez wybrania którejkolwiek z ofert.
2. W przypadku, gdy kilku oferentów zaoferowało tę samą cenę zastrzega się prawo swobodnego wyboru oferty przez Sprzedawcę lub organizacje dodatkowego przetargu ustnego (licytacji) ograniczonego do oferentów, którzy złożyli równorzędne oferty, wyznaczającą jednocześnie termin licytacji.

Gdańsk/34453962

Wyciąg z ogłoszenia o przetargu

Prezydent Miasta Wejherowa

ogłasza
drugi przetarg ustny nieograniczony

na sprzedaż lokalu mieszkalnego nr 4A położonego w budynku przy ul. Bukowej 1 w Wejherowie, o powierzchni użytkowej 66,29 m² wraz z udziałem wynoszącym 147/1000 części w częściach wspólnych budynku i gruntu działki nr 184/3, obręb 16, o powierzchni 1 683 m²,

cena wywoławcza brutto 366 000,00 zł
(sprzedaż zwolniona z podatku VAT)

***Opis*:** lokal nr 4A zlokalizowany jest na pierwszym piętrze budynku położonego przy ul. Bukowej 1 w Wejherowie.
Lokal składa się z następujących pomieszczeń: pokoju o powierzchni 16,83 m², pokoju o powierzchni 9,72 m², pokoju o powierzchni 12,03 m², pokoju o powierzchni 9,70 m², przedpokoju o powierzchni 5,58 m², kuchni o powierzchni 7,47 m² oraz łazienki o powierzchni 4,96 m².

Przetarg odbędzie się **dnia 28 października 2026 roku, o godzinie 9:30,**
w sali konferencyjnej Urzędu Miejskiego w Wejherowie, ul. 12 Marca 195.

Warunkiem przystąpienia do przetargu jest wpłacenie wadium w pieniądzu w wysokości 10% ceny wywoławczej, tj. 36 600,00 zł na konto Urzędu Miejskiego w Wejherowie: Bank Millenium SA nr 14116022020000000061963861, najpóźniej do dnia 21 października 2026 roku.

Zainteresowani udziałem w przetargu powinni dokonać oględzin lokalu oraz zapoznać się z dokumentami dotyczącymi jego stanu. Dnia 15 października 2026 r., o godz. 14:00, odbędą się oględziny lokalu przy udziale pracowników Wejherowskiego Zarządu Nieruchomości Komunalnych oraz Urzędu Miejskiego w Wejherowie.

Więcej informacji w sprawie sprzedaży nieruchomości można uzyskać w Wydziale Gospodarki Nieruchomościami i Urbanistyki Urzędu Miejskiego w Wejherowie, ul. 12 Marca 195, p. 220, tel. 58-677-71-47 lub 58-677-71-43, e – mail: nieruchomosci@wejherowo.pl. Ogłoszenie przetargowe wywieszono na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Wejherowie przy ul. 12 Marca 195 oraz opublikowano na stronie internetowej BIP Urzędu, tj. www.bip.wejherowo.pl.

Gdańsk/34453579

Wyciąg z ogłoszenia o przetargu

Prezydent Miasta Wejherowa

ogłasza
drugi przetarg ustny nieograniczony

na sprzedaż lokalu mieszkalnego nr 5 położonego w budynku przy ul. Świętego Jana 4 w Wejherowie, o powierzchni użytkowej 36,75 m² wraz z pomieszczeniem przynależnym, tj. piwnicą o powierzchni użytkowej 2,39 m² oraz udziałem wynoszącym 75/1.000 części w częściach wspólnych budynku i gruntu działki nr 33, obręb 15, o powierzchni 587 m².

cena wywoławcza brutto 228 000,00 zł
(sprzedaż zwolniona z podatku VAT)

***Opis*:** lokal nr 5 zlokalizowany jest na pierwszym piętrze budynku położonego przy ul. Świętego Jana 4 w Wejherowie.

Lokal składa się z następujących pomieszczeń: pokoju o powierzchni 21,97 m², łazienki z WC o powierzchni 3,83 m², kuchni o powierzchni 9,37 m² oraz przedpokoju o powierzchni 1,58 m². Do lokalu przynależy piwnica o powierzchni użytkowej 2,39 m².

Przetarg odbędzie się **dnia 28 października 2026 roku, o godzinie 09:00,**
w sali konferencyjnej Urzędu Miejskiego w Wejherowie, ul. 12 Marca 195.

Warunkiem przystąpienia do przetargu jest wpłacenie wadium w pieniądzu w wysokości 10% ceny wywoławczej, tj. 22 800,00 zł na konto Urzędu Miejskiego w Wejherowie: Bank Millenium SA nr 14116022020000000061963861, najpóźniej do dnia 21 października 2026 roku.

Zainteresowani udziałem w przetargu powinni dokonać oględzin lokalu oraz zapoznać się z dokumentami dotyczącymi jego stanu. Dnia 15 października 2026 r., o godz. 13:30, odbędą się oględziny lokalu przy udziale pracowników Wejherowskiego Zarządu Nieruchomości Komunalnych oraz Urzędu Miejskiego w Wejherowie.

Więcej informacji w sprawie sprzedaży nieruchomości można uzyskać w Wydziale Gospodarki Nieruchomościami i Urbanistyki Urzędu Miejskiego w Wejherowie, ul. 12 Marca 195, p. 201, tel. 58-677-71-44 lub 58-677-71-43, e – mail: wgniu@um.wejherowo.pl. Ogłoszenie przetargowe wywieszono na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Wejherowie przy ul. 12 Marca 195 oraz opublikowano na stronie internetowej BIP Urzędu, tj. www.bip.wejherowo.pl.

Gdańsk/34453578

Wyciąg z ogłoszenia o przetargu

Prezydent Miasta Wejherowa

ogłasza
drugi przetarg ustny nieograniczony

na sprzedaż lokalu mieszkalnego nr 3 położonego w budynku przy ul. Sobieskiego 330 w Wejherowie, o powierzchni użytkowej 65,80 m² oraz udziałem wynoszącym 211/1000 części w częściach wspólnych budynku i gruntu, działka nr 66, obręb 16, o powierzchni 970 m²,

cena wywoławcza brutto 342 000,00 zł
(sprzedaż zwolniona z podatku VAT)

Opis: lokal nr 3 zlokalizowany jest na parterze budynku położonego przy ul. Sobieskiego 330 w Wejherowie.
Lokal składa się z następujących pomieszczeń: pokojuo powierzchni 20,30 m², pokoju o powierzchni 18,40 m², pokoju o powierzchni 12,70 m², kuchni o powierzchni 8,90 m², łazienki o powierzchni 3,60 m² i przedpokoju o powierzchni 1,90 m².

Przetarg odbędzie się **dnia 28 października 2026 roku, o godzinie 10:00,**
w sali konferencyjnej Urzędu Miejskiego w Wejherowie, ul. 12 Marca 195.

Warunkiem przystąpienia do przetargu jest wpłacenie wadium w pieniądzu w wysokości 10 % ceny wywoławczej, tj. 34 200,00 zł na konto Urzędu Miejskiego w Wejherowie, Bank Millenium SA nr 14116022020000000061963861, najpóźniej do dnia 21 października 2026 roku.

Zainteresowani udziałem w przetargu powinni dokonać oględzin lokalu oraz zapoznać się z dokumentami dotyczącymi jego stanu. Dnia 15 października 2026 r., o godz. 14:30, odbędą się oględziny lokalu przy udziale pracowników Wejherowskiego Zarządu Nieruchomości Komunalnych oraz Urzędu Miejskiego w Wejherowie.

Więcej informacji w sprawie sprzedaży nieruchomości można uzyskać w Wydziale Gospodarki Nieruchomościami i Urbanistyki Urzędu Miejskiego w Wejherowie, ul. 12 Marca 195, pokój nr 203, tel. 58-677-71-52 lub 58-677-71-43, e – mail: nieruchomosci2@um.wejherowo.pl. Ogłoszenie przetargowe wywieszono na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Wejherowie przy ul. 12 Marca 195 oraz opublikowano na stronie internetowej BIP Urzędu, tj. www.bip.wejherowo.pl.

Gdańsk/34453581

eprasa.pl 3f220597b5

Energa wspiera trójmiejską kulturę

Nowości w teatrach, operze i filharmonii

– Szukamy miejsc, które mają własną energię, język i publiczność – mówi Magdalena Marszałkowska z firmy Energa.

Katarzyna Fryc

• **Polska Filharmonia Bałtycka w Gdańsku zaprasza na wyjątkowe koncerty symfoniczne**
FOT. POLSKA FILHARMONIA BAŁTYCKA W GDAŃSKU

Kultura ma niezwykłą moc uruchamiania emocji. Potrafi zachwycić, wzruszyć, zaskoczyć, pobudzić do myślenia, a czasem po prostu dać nam tę rzadką chwilę, kiedy naprawdę jesteśmy „tu i teraz". Dlatego dla Grupy Energa wspieranie kultury nie ma jednego, uniwersalnego wymiaru. Szukamy miejsc, które mają własną energię, własny język i własną publiczność – mówi „Wyborczej" Magdalena Marszałkowska.

I podkreśla, że właśnie dlatego wsparcie firmy Energa obejmuje tak różne instytucje: od Polskiej Filharmonii Bałtyckiej, przez Operę Bałtycką, Teatr Muzyczny w Gdyni, po Bałtycki Teatr Różnorodności. Zwłaszcza że każde z tych miejsc uruchamia inne emocje i pozwala inaczej spotkać się ze sztuką.

SYMFONICZNE SERCE TRÓJMIASTA

– Filharmonia to zachwyt nad muzyką, kunsztem i brzmieniem, które potrafi całkowicie zmienić atmosferę jednego wieczoru. To także niezwykła wspólnota – ponad tysiąc osób może w tym samym momencie słuchać tej samej muzyki, a jednocześnie każdy przeżywać ją na swój własny sposób – zaznacza przedstawicielka Energi.

W najbliższych tygodniach Polska Filharmonia Bałtycka zaprasza m.in. na kilka wyjątkowo interesujących koncertów symfonicznych. 25 września przed publicznością PFB wystąpi Valerij Sokolov. Ten świetny ukraiński skrzypek wykona wraz z orkiestrą PFB Koncert skrzypcowy D-dur op. 35 Piotra Czajkowskiego. 2 października z okazji Międzynarodowego Dnia Muzyki zaplanowano koncert Jakuba Kuszlika, laureata Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina z 2021 roku. Natomiast 9 października w PFB wystąpi Maria Leszczyńska, która wykona I Koncert wiolonczelowy w towarzystwie gdańskich filharmoników.

Z kolei od 13 do 29 listopada w PFB odbędą się koncerty z cyklu Gdańska Jesień Pianistyczna, a 4 grudnia będziemy w Gdańsku mogli posłuchać tegorocznych laureatów Konkursu Wieniawskiego.

OPERA O WEISERZE DAWIDKU

– Opera Bałtycka łączy muzykę, głos, ruch, scenografię i obraz. Jest sztuką wielowymiarową, która potrafi jednocześnie czerpać z wielkiej tradycji i mówić językiem współczesności – zauważa Marszałkowska.

W Operze Bałtyckiej kończą się właśnie przygotowania do premiery opery „Weiser" według głośnej powieści Pawła Huellego z 1987 roku. Akcja książki „Weiser Dawidek" rozgrywa się w powojennym Gdańsku, a głównym bohaterem jest tajemniczy chłopiec żydowskiego pochodzenia, który fascynuje rówieśników swoją wiedzą, odwagą i niezwykłymi umiejętnościami. Narratorem tej historii jest dorosły Heller, który po latach próbuje odtworzyć wydarzenia z dzieciństwa i rozwikłać zagadkę zniknięcia Weisera.

16 października postać Weisera Dawidka po raz pierwszy ożyje na deskach Opery Bałtyckiej w Gdańsku. Libretto opery „Weiser" przygotowała Anna Czekanowicz – gdańska poetka, prozaiczka i autorka adaptacji scenicznych, a także wieloletnia kierowniczka literacka Opery Bałtyckiej. Muzykę skomponowała Ewa Fabiańska-Jelińska, a reżyserii podjął się Romuald Wicza-Pokojski, dyrektor Opery Bałtyckiej, znany reżyser i dramaturg.

Jak zapowiadają twórcy spektaklu, w odróżnieniu od powieściowego oryginału opera rezygnuje z ramy retrospektywnych wspomnień dorosłego Hellera, a wydarzenia ukazane zostaną bezpośrednio tu i teraz, z perspektywy młodych bohaterów przeżywających swoje przełomowe upalne lato 1957 roku.

KOŚCIELNIAK REŻYSERUJE „MOBY DICKA"

Po bardzo udanej premierze musicalu „Zakonnica w przebraniu" w reżyserii Pawła Aignera, na Nowej Scenie Teatru Muzycznego w Gdyni trwają już przygotowania do kolejnej premiery. Tym razem będzie to spektakl „Moby Dick" na podstawie powieści Hermana Melvilla w reżyserii Wojciecha Kościelniaka.

„Moby Dick", uznawany za jedno z arcydzieł światowej literatury, to historia Izmaela (w tej roli zobaczymy Jakuba Badurkę), który wyrusza na wyprawę wielorybniczą statkiem dowodzonym przez ponurego i tajemniczego kapitana Ahaba (Rafał Ostrowski), który w walce z wielorybem stracił nogę.

Dla owładniętego szaleństwem kapitana jedynym celem tej wyprawy jest zemsta na wielorybie, który go okaleczył – białym kaszalocie nazywanym Moby Dick.

– To historia o przeniesieniu własnych lęków, niepowodzeń, rozpaczy i klęsk na zwierzę, którego jedyną winą jest kolor skóry. Brzmi znajomo? – mówi Wojciech Kościelniak, reżyser spektaklu i autor scenariusza.

Muzykę do spektaklu, inspirowaną szantami, skomponował Mariusz Obijalski, choreografię przygotowała Ewelina Adamska-Porczyk, scenografię Martyna Kander, a kostiumy – Anna Adamek.

Premiera spektaklu „Moby Dick" odbędzie się w piątek 2 października.

KOMEDIA BAŁTYCKIEGO TEATRU RÓŻNORODNOŚCI

Nową propozycję repertuarową przygotowuje także Bałtycki Teatr Różnorodności działający w Konsulacie Kultury w Gdyni.

– „Głowa w piasek", nasza najnowsza premiera, to nowoczesna komedia obyczajowa, w której niewinne spotkanie przy herbacie zamienia się w prawdziwy emocjonalny rollercoaster – mówi „Wyborczej" Tomasz Podsiadły, założyciel i szef Bałtyckiego Teatru Różnorodności. – Trzy kobiety, nastoletnia miłość, niewygodne pytania i tajemnice, które miały nigdy nie wyjść na jaw. Każda odpowiedź rodzi kolejne pytania, a każda próba opanowania sytuacji prowadzi do jeszcze zabawniejszych konsekwencji – dodaje.

W najnowszej propozycji BTR, która swoją premierę będzie miała 6 listopada o godzinie 19 w Konsulacie Kultury w Gdyni, wystąpią: Julia Ostaszewska, Justyna Kasprzycka, Iza Morawska, Marta Jaszewska, Sylwia Ogryzek i Martyna Bazychowska. Spektakl reżyseruje Tomasz Podsiadły.

– Bałtycki Teatr Różnorodności przypomina nam, że kultura nie zawsze musi być wielkim widowiskiem. Czasem jej największa siła tkwi w bliskości, bezpośrednim kontakcie, odwadze do podejmowania różnych tematów i tworzeniu przestrzeni, w której można spotkać się z innym punktem widzenia – wskazuje przedstawicielka Energi.

I podkreśla: – Właśnie ta różnorodność jest dla nas najważniejsza. Nie chcemy wspierać kultury tylko dlatego, że jest ważna. Chcemy być częścią doświadczeń, które dzięki kulturze przeżywają ludzie. Bo dla marki takiej jak Energa emocje są równie ważne jak energia, która zasila nasze codzienne życie. Dlatego nie traktujemy tych partnerstw jak kilku odrębnych projektów. Patrzymy na nie jak na różne miejsca tego samego świata – świata, w którym kultura może zachwycać, poruszać, inspirować, bawić i łączyć ludzi.

OGŁOSZENIE Gdańsk/34453765

CYKL

Kulturalne Lato

• Festiwale, które elektryzują • Premiery, które warto zobaczyć
• Koncerty, które budzą emocje • Sprawdź, czym żyje Trójmiasto

Czytaj w Wyborczej Trójmiasto i na trójmiasto.wyborcza.pl

REKLAMA
Partnerem cyklu i Głównym Mecenasem Kultury na Pomorzu jest Energa S.A.

Energa GRUPA ORLEN

1 GD

eprasa.pl 3f220597b5

Gdańsk/34437357

eprasa.pl 3f220597b5

W dniu 19 września odszedł do domu Pana

ŚP

prof. dr hab.
Janusz Zaucha

ukochany tata, dziadziuś i pradziadek.

Całe swoje życie zawodowe związał
z Morskim Instytutem Rybackim w Gdyni.

Msza święta za Jego duszę odbędzie się
28.09.2026 r. o godz. 10:30
w kościele NSPJ w Gdyni.

Uroczystości pogrzebowe o 12.00 na cmentarzu Witomino.

Z nadzieją na zmartwychwstanie.

Synowie wraz z całą rodziną.

www.nekrologi.wyborcza.pl/34453917

Z ogromnym smutkiem przyjęliśmy wiadomość o śmierci
naszej Koleżanki

Anny Gut

Miejskiej Rzecznik Konsumentów w Sopocie,
wieloletniej pracowniczki Urzędu Miasta Sopotu.

Rodzinie i Bliskim Ani

składamy wyrazy głębokiego współczucia i szczere kondolencje

Magdalena Czarzyńska-Jachim, prezydentka Sopotu,
Michał Banacki, wiceprezydent Sopotu,
Magdalena Cieślik, wiceprezydentka Sopotu,
Aleksandra Gosk, przewodnicząca Rady Miasta Sopotu,
Koleżanki i koledzy z Urzędu Miasta.

www.nekrologi.wyborcza.pl/34453990

OGŁOSZENIE

Na podstawie art. 35 ust.1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U.2026.399 ze zm.)

Prezydent Miasta Gdańska

informuje, iż w siedzibie **Urzędu Miejskiego w Gdańsku ul. Nowe Ogrody 8/12, od dnia 14 września 2026 r. na okres 21 dni, wywieszone zostały wykazy nieruchomości Skarbu Państwa objęte niżej wymienionymi zarządzeniami wydanymi przez Prezydenta Miasta Gdańska w dniu 10 września 2026 r.**

ZARZĄDZENIE Nr 1556/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa, przeznaczonej do użyczenia.

ZARZĄDZENIE Nr 1557/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa przeznaczonej do użyczenia.

ZARZĄDZENIE Nr 1558/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu nieruchomości, stanowiącej własność Skarbu Państwa, przeznaczonej do oddania w dzierżawę.

ZARZĄDZENIE Nr 1559/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa, przeznaczonej do użyczenia.

NEC TEMERE NEC TIMIDE

GDAŃSK

ul. Nowe Ogrody 8/12, 80-803 Gdańsk,
tel. 58 323 63 79, e-mail: ws@gdansk.gda.pl,
www.gdansk.pl

Gdańsk/34453793

OGŁOSZENIE

Na podstawie art. 35 ust.1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U.2026.399 ze zm.)

Prezydent Miasta Gdańska

informuje, iż w siedzibie **Urzędu Miejskiego w Gdańsku ul. Nowe Ogrody 8/12, od dnia 14 września 2026 r. na okres 21 dni, wywieszone zostały wykazy nieruchomości objętych niżej wymienionymi zarządzeniami wydanymi przez Prezydenta Miasta Gdańska w dniu 10 września 2026 r.**

ZARZĄDZENIE Nr 1548/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu nieruchomości stanowiących własność Gminy Miasta Gdańska, przeznaczonych do użyczenia.

ZARZĄDZENIE Nr 1549/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu nieruchomości stanowiących własność Gminy Miasta Gdańska przeznaczonych do użyczenia.

ZARZĄDZENIE Nr 1550/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu zawierającego nieruchomość gruntową zabudowaną stanowiącą własność Gminy Miasta Gdańska, przeznaczoną do sprzedaży w trybie przetargu ustnego nieograniczonego.

ZARZĄDZENIE Nr 1551/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu zawierającego nieruchomość gruntową przeznaczoną do sprzedaży na rzecz właścicieli lokali w wyniku realizacji roszczeń z art. 209a ustawy o gospodarce nieruchomościami.

ZARZĄDZENIE Nr 1552/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu zawierającego nieruchomość gruntową przeznaczoną do sprzedaży na rzecz właścicieli lokali w wyniku realizacji roszczeń z art. 209a ustawy o gospodarce nieruchomościami.

NEC TEMERE NEC TIMIDE

GDAŃSK

ul. Nowe Ogrody 8/12, 80-803 Gdańsk,
tel. 58 323 63 79, e-mail: ws@gdansk.gda.pl,
www.gdansk.pl

Gdańsk/34453791

OGŁOSZENIE

Na podstawie art. 35 ust.1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U.2026.399 ze zm.)

Prezydent Miasta Gdańska

informuje, iż w siedzibie **Urzędu Miejskiego w Gdańsku ul. Nowe Ogrody 8/12, od dnia 16 września 2026 r. na okres 21 dni, wywieszone zostały wykazy nieruchomości objętych niżej wymienionymi zarządzeniami wydanymi przez Prezydenta Miasta Gdańska w dniu 14 września 2026 r.**

ZARZĄDZENIE Nr 1561/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu nieruchomości stanowiących własność Gminy Miasta Gdańska, przeznaczonych do użyczenia.

ZARZĄDZENIE Nr 1562/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu nieruchomości stanowiących własność Gminy Miasta Gdańska, przeznaczonych do użyczenia.

ZARZĄDZENIE Nr 1563/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu nieruchomości stanowiących własność Gminy Miasta Gdańska, przeznaczonych do użyczenia.

ZARZĄDZENIE Nr 1564/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu nieruchomości stanowiącej własność Gminy Miasta Gdańska, przeznaczonej do użyczenia.

ZARZĄDZENIE Nr 1565/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu nieruchomości stanowiącej własność Gminy Miasta Gdańska, przeznaczonej do użyczenia.

ZARZĄDZENIE Nr 1566/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu nieruchomości stanowiącej własność Gminy Miasta Gdańska, przeznaczonej do użyczenia.

ZARZĄDZENIE Nr 1567/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu nieruchomości stanowiącej własność Gminy Miasta Gdańska, przeznaczonej do użyczenia.

ZARZĄDZENIE Nr 1568/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu nieruchomości stanowiącej własność Gminy Miasta Gdańska, przeznaczonej do użyczenia.

NEC TEMERE NEC TIMIDE

GDAŃSK

ul. Nowe Ogrody 8/12, 80-803 Gdańsk,
tel. 58 323 63 79, e-mail: ws@gdansk.gda.pl,
www.gdansk.pl

Gdańsk/34453792

OGŁOSZENIE

Na podstawie art. 35 ust.1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U.2026.399 ze zm.)

Prezydent Miasta Gdańska

informuje, iż w siedzibie **Urzędu Miejskiego w Gdańsku ul. Nowe Ogrody 8/12, od dnia 16 września 2026 r. na okres 21 dni, wywieszone zostały wykazy nieruchomości Skarbu Państwa objętych niżej wymienionymi zarządzeniami wydanymi przez Prezydenta Miasta Gdańska w dniu 14 września 2026 r.**

ZARZĄDZENIE Nr 1569/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu nieruchomości, stanowiących własność Skarbu Państwa, przeznaczonych do użyczenia.

ZARZĄDZENIE Nr 1570/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu nieruchomości, stanowiących własność Skarbu Państwa, przeznaczonych do użyczenia.

ZARZĄDZENIE Nr 1571/26
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
w sprawie podania do publicznej wiadomości wykazu nieruchomości, stanowiących własność Skarbu Państwa, przeznaczonych do użyczenia.

NEC TEMERE NEC TIMIDE

GDAŃSK

ul. Nowe Ogrody 8/12, 80-803 Gdańsk,
tel. 58 323 63 79, e-mail: ws@gdansk.gda.pl,
www.gdansk.pl

Gdańsk/34453794

GAZETA wyborcza
DLA FIRM, URZĘDÓW I INSTYTUCJI

Przetargi,
licytacje,
zamówienia
publiczne

Ogłoszenia
sądowe
i rekrutacyjne

Nekrologi,
kondolencje,
wspomnienia

KONTAKT:

kontakt_komunikaty@wyborcza.pl,
tel. 507 094 232
nekrologi@wyborcza.pl,
tel. 22 555 55 55

Komunikaty.pl
nekrologi.wyborcza.pl

GDL 1

eprasa.pl 3f220597b5

wyborcza
ŁÓDŹ
TYGODNIK

Piątek, 25 września 2026 | Redaktorka prowadząca **Joanna Chudzińska**

lodz.wyborcza.pl | Kontakt z redakcją: lodz@wyborcza.pl

Gorący łódzki adres w aferze Zondacrypto

Ludzie pytają, czy Ziobro robił tu zakupy

– Nikt taki tu nie zagląda – słyszę w odpowiedzi na pytanie o Zbigniewa Ziobrę, szefa Fundacji Instytut Suwerennej Polski, której Przemysław Kral podarował sporą sumę. Jej siedziba znajduje się w Łodzi.

Alicja Zboińska

FOT. MARCIN STĘPIEŃ / AGENCJA WYBORCZA.PL

Trzypiętrowa kamienica na Bałutach, przy ul. Zgierskiej 40. Na parterze sklep z alkoholem, fryzjer i kolektura lotto, naprzeciwko Biedronka. Wyżej mieszkania, do których wstępu broni brama wyposażona w domofon.

Ten adres od niedawna budzi olbrzymie emocje, zwłaszcza lokal pod numerem 12. To tu, według oficjalnych informacji z KRS, mieści się Fundacja Instytut Polski Suwerennej, która – jak informował premier Donald Tusk – otrzymała 450 tys. zł od Przemysława Krala, szefa Zondacrypto.

Do akcji wkracza prokuratura

Chodzi o giełdę kryptowalut, której klienci stracili setki milionów złotych. Giełda upadła, a prokuratura bada m.in. przepływy pieniędzy od instytucji i osób związanych z prawą stroną sceny politycznej. Okazało się, że jeden z wątków prowadzi do Łodzi.

Jak pisała ogólnopolska „Wyborcza", Fundacja Instytut Suwerennej Polski, którą były minister sprawiedliwości Zbigniew Ziobro założył w kwietniu 2025 r., na przełomie października i listopada 2025 r. dostała sutą donację od Krala. Działo się to miesiąc przed pierwszą próbą odrzucenia prezydenckiego weta do ustawy o kryptowalutach.

Z pieniędzy, które dostała fundacja, skorzystał sam Ziobro, pożyczając od niej około 60 tys. zł. W tym czasie był na Węgrzech, gdzie schronił się przed śledczymi. Pośrednikiem w kontaktach Ziobry z Kralem był dawny agent CBA Artur Chodziński.

Premier, informując o aferze Zondacrypto, cytował protokół z zeznań Krala, z których wynika, że Zbigniew Ziobro obiecał mu, że po powrocie do władzy w Ministerstwie Sprawiedliwości „ukręci łeb wszystkim tym sprawom".

Donald Tusk odczytał też słowa:

„Rekompensata za tę usługę będzie wypłacona ministrowi Ziobro za pośrednictwem fundacji, którą zakładał jego brat. Chodzi o fundację Suwerennej Polski".

„Główna postać w aferze Zondacrypto stwierdza: umówiliśmy się na łączną kwotę 2 mln zł. Wypłaciłem 500 tys. zł ze swojego rachunku bankowego. Dalsze wpłaty były niemożliwe, ponieważ bank zadawał setki pytań i finalnie wypowiedział mi umowę rachunku bankowego. Ziobro przestraszył się i podobno chciał zwracać pieniądze, ale w ostatnim czasie sam publicznie przyznał, że wypłacił sobie z fundacji te pieniądze i przeznaczył na swoje potrzeby".

Premier cytował, że główną rolę odegrała żona Ziobry Patrycja Kotecka, a Kral mówił: „To jest oczywista korzyść majątkowa, zapłaciłem za to, bo miałem być czystym człowiekiem"

Działalności fundacji i wpłacie pieniędzy przygląda się Prokuratura Krajowa, co w rozmowie z „Wyborczą" potwierdza Anna Adamiak, rzeczniczka instytucji: – Zajmuje się tym Śląski Wydział Zamiejscowy Departamentu do Spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji w Katowicach i jest to jeden z badanych wątków związanych z Zondacrypto. Nie udzielamy żadnych komentarzy w tej sprawie.

Wracam na Zgierską 40. – Była tu nawet telewizja – opowiada sprzedawczyni ze sklepu monopolowego. – Ludzie pytają nas, czy wiemy coś o fundacji i czy minister Ziobro robił u nas zakupy. Nigdy go tu nie widziałam, nie miałam nawet pojęcia, że jest tu jakaś fundacja.

W 2025 roku była to kwota 57 tys. zł, dane za ten rok będą pod koniec tego roku, ale to nie powinna być dużo wyższa kwota, gdyż pan minister przebywa za granicą

PIOTR CIEPLUCHA
o pieniądzach od Przemysława Krala, które zostały wydane na reprezentowanie Zbigniewa Ziobry

O byłym ministrze nikt nie słyszał także w zakładzie fryzjerskim. W kolekturze podobnie: – Nikt taki tu nie zagląda.

Przed budynkiem spotykamy starszego mężczyznę, który wraca z zakupów. – Wiem, jak wygląda Zbigniew Ziobro i na pewno bym go rozpoznał, gdybym go spotkał. Przecież on jest w USA, co zresztą miałby tu robić? – pyta.

Dzwonię domofonem pod numer 12. Gdy mówię, że jestem dziennikarką „Wyborczej" i pytam o fundację Suwerennej Polski, słyszę, że nic takiego się tutaj nie znajduje.

Na co poszły pieniądze od Krala

Fundacja Instytut Suwerennej Polski pisze na swojej stronie, że zajmuje się działalnością na rzecz obrony suwerenności Polski, ochrony praw obywatelskich oraz poprawy jakości życia publicznego. „Łączymy wiedzę ekspertów z realnym wsparciem obywateli. Opieramy się na republikańskiej wizji państwa – silnego, sprawnego i odpowiedzialnego wobec narodu."

Prezesem fundacji jest Zbigniew Ziobro, członkami zarządu: Ewa Wendrowska, radna łódzkiego sejmiku i Piotr Cieplucha, były wiceminister sprawiedliwości w rządzie PiS, obecnie radny PiS z Łodzi.

Cieplucha informuje, że adres przy ul. Zgierskiejjest adresem korespondencyjnym. – Z właścicielem budynku znamy się od bardzo dawna, był szefem Solidarnej Polski, sekretarzem okręgowym PiS-u. Uzgodniliśmy, że zawrzemy nieodpłatną umowę użyczenia – mówi.

Opowiada, że fundacja działa na zasadzie wirtualnego biura – posiedzenia rady fundacji odbywają się zdalnie. – Ze względu na to, że zarząd pochodzi z województwa łódzkiego: pani Ewa jest z Tomaszowa, ja z Łodzi, a pan minister miał do niedawna miejsce zamieszkania na terenie powiatu skierniewickiego – dodaje.

Podkreśla, że działalność fundacji opiera się na pracy społecznej, którą wykonuje 10 członków, i na podstawie umów, które zawiera z różnymi podmiotami, np. kancelariami prawnymi. Na zlecenie fundacji tworzą one opinie prawne. Przykłady? W grudniu 2025 przygotowały opinię dotyczącą wyroków sądownictwa europejskiego na temat transkrypcji małżeństw.

– Gdy zwrócą się do nas osoby, które znajdują się w trudnej sytuacji, gdyż jest prowadzony przeciw nim szereg postępowań o charakterze politycznym, też jesteśmy w stanie udzielić im pomocy – zapewnia Cielucha, dodając: – Nie korzystamy ze środków publicznych, nie musimy wszystkich informacji ujawniać.

Na co poszły pieniądze od Przemysława Krala?

Piotr Cieplucha odpowiada, że kłamstwem jest twierdzenie, że wszystkie środki zostały wydane na reprezentowanie Zbigniewa Ziobry. – W 2025 roku była to kwota 57 tys. zł, dane za ten rok będą pod koniec tego roku, ale to nie powinna być dużo wyższa kwota, gdyż pan minister przebywa za granicą – mówi.

O tej pożyczce Zbigniew Ziobro poinformował w oświadczeniu majątkowym za 2025, które złożył jako poseł. W rubryce „Zobowiązania pieniężne powyżej 10 tys. zł" napisał, że w Polsce nie miał szansy na uczciwy proces, został więc na Węgrzech. A że nie miał wystarczająco dużo pieniędzy na swoją obronę, zwrócił się o pomoc w sfinansowaniu obrony do Fundacji Instytut Polski Suwerennej. „W związku z tym zobowiązałem się, że gdy będę dysponował odpowiednimi środkami, zwrócę Fundacji całość poniesionych kosztów obrony oraz dodatkowo kwotę odpowiadającą 50 proc. tych kosztów" – napisał

Wyliczył, że koszty obrony w 2025 roku wyniosły 57 tys. zł netto i zadeklarował, że zwróci fundacji 85,5 tys. zł.

Zbigniew Ziobro dziś pieniędzy by nie przyjął

Zbigniew Ziobro, w rozmowie z „Wyborczą" tłumaczył, że wziął pieniądze od szefa Zondacrypto, gdy upadł inny pomysł na finansowanie politycznej aktywności jego politycznego środowiska. Dodał, że jako minister sprawiedliwości i prokurator generalny nie zetknął się ze sprawą giełdy kryptowalut i w ogóle nie kojarzył nazwiska Przemysława Krala. Zapewniał, że w ogóle nie miał pojęcia o firmie Zonda i jej współzałożycielu Sylwestrze Suszku, który w marcu 2022 roku zaginął bez wieści w tajemniczych okolicznościach.

Ziobro przyznał też, że popełnił błąd. – Z dzisiejszej perspektywy przyznaję, że zdecydowanie zbyt pobieżnie zweryfikowaliśmy pana Krala – mówił. – Powinienem był pogłębić swoją wiedzę. I gdybym dowiedział się tego, co wiadomo o biznesmenie dziś, nie przyjąłbym darowizny. ●

eprasa.pl 3f220597b5

Jak uczniowie obchodzą system

Telefony zniknęły z ławek, ale nie ze szkół

– Jak ktoś chce korzystać z telefonu w szkole, to sam zakaz nie sprawi, że przestanie – mówi uczennica łódzkiej podstawówki.

Robert Grześkowiak

Od 1 września w podstawówkach obowiązują nowe zasady korzystania z elektroniki. Telefonów na przerwach jest mniej, ale czasami uczniowie ukrywają się z nimi w toalecie.

• **Jak jest z korzystaniem z telefonów w podstawówce? Jak patrzą na to starsi uczniowie?**
FOT. MATEUSZ SKWARCZEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

UWAGA ALBO TELEFON NA BIURKU DYREKTORA

Leon jest w siódmej klasie w Łodzi. Na rozpoczęciu roku padły dwie informacje: „wracają prace domowe" i „od tego roku nie można korzystać z telefonów". W szkole Leona zakaz był już wcześniej, ale teraz stał się „stuprocentowo oficjalny".

Zasadniczo telefon powinien być wyłączony i schowany: w plecaku albo w szafce. Nie ma porannego oddawania urządzeń, wspólnego pudełka ani osobnego pomieszczenia, do którego trafiają smartfony. – Głównie to jest tak, że przysięgamy na honor – mówi Leon. – Dyrektor mówi, że nie wolno korzystać z telefonów, ale nam ich nie zabierają.

To, co dzieje się później, zależy zasadniczo od ucznia i od nauczyciela. Jeżeli ktoś zostanie przyłapany na tym, że korzysta z telefonu, może dostać uwagę do dziennika. Przy surowszym nauczycielu, jak mówi Leon, telefon może trafić do dyrektora, z perspektywą odbioru dopiero przez rodzica. Bywa też i tak, że kończy się na poleceniu nauczyciela, żeby schować urządzenie do plecaka.

Część uczniów w szkole trzyma telefony schowane i po nie nie sięga.

Część nosi je w kieszeni. Jeżeli ktoś chce sprawdzić plan lekcji, odpisać komuś, obejrzeć krótki filmik albo pograć, wychodzi do toalety. Choć niekiedy zerka do internetu, trzymając telefon pod ławką. Tak, żeby nauczyciel go nie zobaczył. Nowe przepisy obowiązują od 1 września 2026 roku i wynikają z ustawy. W podstawówkach zakazane jest korzystanie z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych, które umożliwiają komunikowanie się na odległość albo rejestrowanie obrazu lub dźwięku. Nie chodzi więc wyłącznie o smartfony. W tej kategorii mogą mieścić się także smartwatche, tablety, laptopy, aparaty, kamery czy dyktafony.

Najważniejsze jest inne słowo: „korzystanie". W szkołach podstawowych ustawa nie wprowadza ogólnopolskiego zakazu przynoszenia telefonu do szkoły. Uczeń może więc mieć telefon w plecaku, kieszeni albo szafce, o ile z niego nie korzysta.

Inaczej jest w przedszkolach, gdzie zakazane jest zarówno wnoszenie, jak i używanie takich urządzeń.

Zakaz w podstawówce nie ogranicza się do lekcji. Obejmuje także przerwy. Są jednak wyjątki. Nauczyciel może pozwolić na użycie telefonu do celów edukacyjnych albo w nagłej sytuacji wymagającej kontaktu z rodzicem.

Ustawa nie nakazuje natomiast szkołom codziennego odbierania telefonów w momencie, gdy uczeń przyjdzie do szkoły. Dyrektor może zorganizować miejsce ich przechowywania, ale nie musi tego robić. Jeżeli szkoła chce wprowadzić taki system, potrzebna jest zgoda rady pedagogicznej i rady rodziców oraz opinia samorządu uczniowskiego. Miejsce przechowywania ma zapewniać bezpieczeństwo sprzętu i prywatność ucznia. Lena ma 14 lat, jest w ósmej klasie podstawówki na łódzkiej Retkini. O zakazie korzystania z telefonów w szkole słyszała na rozpoczęciu roku i potem na lekcjach organizacyjnych. – Każdy nauczyciel to powtarzał – przyznaje.

Obecnie, jeżeli nauczyciel w jej szkole zobaczy ucznia z telefonem, jest uwaga do dzienniczka.

Pytam, czy brak telefonów sprawia, że uczniowie częściej ze sobą rozmawiają. – Zależy od tego, ilu ktoś miał znajomych wcześniej. Jeżeli ma w szkole bliską osobę albo swoją grupę, łatwiej odłożyć mu telefon. Gorzej, jeśli ktoś nie ma z kim spędzać przerwy – mówi Lena.

I dodaje: – Jak ktoś jest sam, to nie ma co robić na przerwie, wcześniej przynajmniej miał telefon.

Są też uczniowie, którzy mają znajomych głównie poza szkołą albo w internecie. Żeby im odpisać w szkole, muszą się chować z telefonem w toalecie.

Lena przyznaje też, że nauczyciele sprawdzają łazienki pod tym kątem. – Myślę, że teraz, na początku roku, wszyscy próbują przestrzegać regulaminu albo przynajmniej nie dostawać uwag. Potem to się może zmienić – mówi. I dodaje: – Bo jak ktoś chce korzystać z telefonu, to sam zakaz nie sprawi, że przestanie.

RODZIC: NAJCHĘTNIEJ ZABRAŁABYM TELEFONY

Katarzyna, mama czwórki dzieci: – Jestem rocznik osiemdziesiąty i być może dlatego moje spojrzenie jest inne. Najchętniej w ogóle zabrałabym dzieciom telefony i dostęp do mediów społecznościowych.

Nie uważa, że każde użycie technologii jest złe, ale jest zdania, że w szkole uczniowie powinni korzystać z niej w konkretnym celą i pod okiem nauczyciela.

Katarzyna pamięta też rozmowę z mamą dziewczynki z piątej klasy, która narzekała, że córka nie będzie mogła nosić smartwatcha. Chodziło o zegarek z GPS-em: – Powiedziałam jej: „zegarek może przecież mieć, tylko zwykły. Ze wskazówkami albo elektroniczny. Zresztą w każdej klasie jest przecież zegar".

– Dziecko nie jest chirurgiem naczyniowym, który musi być pod telefonem, bo w każdej chwili coś się może wydarzyć. Jest w szkole, pod opieką. I naprawdę nie ma większego uzasadnienia do ciągłego korzystania z telefonu – mówi mama Leona.

Ministerstwo Edukacji Narodowej uzasadniało zmianę dotyczącą korzystania z telefonów w szkole m.in. potrzebą poprawy koncentracji, wspierania dobrostanu uczniów, a także budowania relacji rówieśniczych i ograniczania problemów takich jak cyberprzemoc.

W tle są też dane pokazujące, że telefon stał się dla młodzieży podstawowym narzędziem wejścia do internetu. Z badania NASK „Nastolatki 3.0" wynikało, że młodzi ludzie korzystali z internetu średnio pięć godzin i 36 minut dziennie w dni powszednie oraz sześć godzin i 16 minut w weekendy.

Zosia ma 16 lat i uczy się w technikum w Łodzi. Jej szkoła nie jest objęta takim samym automatycznym zakazem korzystania z elektroniki, jak obecnie podstawówki, ale uczniowie mieli słyszeć od nauczycieli, że iPadów używać nie wolno, bo nie wszyscy korzystają z nich we właściwy sposób.

– Dziecko nie jest chirurgiem naczyniowym, który musi być pod telefonem, bo w każdej chwili coś się może wydarzyć. Jest w szkole, pod opieką. I naprawdę nie ma większego uzasadnienia do ciągłego korzystania z telefonu – mówi mama Leona

Dla Zosi to nie jest drobiazg. – Podręczniki mam w większości online, w jednym miejscu – mówi Zosia. – Na niektórych lekcjach notowanie na iPadzie jest po prostu wygodniejsze. Można wkleić obrazek, podpisać go, uporządkować materiał w folderach. Telefon na lekcji traktuje jako coś oczywistego: z zasady się go nie używa, chyba że nauczyciel pozwoli coś sprawdzić.

TELEFON NA LEKCJI? W KONKRETNYM CELU

Karolina ma 28 lat, uczy języka polskiego w szkole podstawowej. Zakaz korzystania z telefonów nie jest dla niej problemem samym w sobie, większym byłoby zrobienie z nauczycieli osób odpowiedzialnych za cudzy sprzęt. Karolina nie chciałaby zbierać telefonów do pudełka ani przechowywać ich do końca dnia. – Nie chcę ponosić odpowiedzialności za cudze rzeczy – mówi.

W jej szkole zakaz korzystania z telefonów działał od lat. Nie było specjalnych etui, depozytów ani porannego oddawania urządzeń. Nauczyciele po prostu przypominali o zasadach. Zdarzało się, że ktoś wyciągnął telefon w toalecie albo na korytarzu, kiedy myślał, że nauczyciel nie patrzy.

Nie uważa, że telefon trzeba wyrzucić ze szkoły, bo to narzędzie jak każde inne.

Sama czasem pozwalała uczniom korzystać z telefonów na lekcji, na przykład proponując zagadki z kodami QR: uczniowie mieli odnajdywać koperty z zadaniami ukryte w klasie, a telefon służył do odczytania wskazówek. Jeden na grupę, w konkretnym celu, na czas ćwiczenia. To dla Karoliny zasadnicza różnica: technologia użyta przez nauczyciela jako część lekcji kontra telefon wyciągany na przerwie bez celu albo pod ławką.

– Tym dzieciakom nic się nie stanie, jeśli odłożą telefon na kilka godzin – mówi. Rodzic, który musi się skontaktować z dzieckiem, może zadzwonić do sekretariatu albo napisać przez dziennik elektroniczny. Uczeń w nagłej sprawie też może poprosić o telefon. Karolina opowiada, że jeden z jej wychowanków przyszedł już w tym roku zapytać, czy może zadzwonić do mamy. Mógł.

A jak jest na przerwach?

W jej szkole część sal jest otwarta w czasie przerwy, bo korytarze są ciasne. Nauczyciel siedzi przy biurku, a uczniowie przynoszą karty, szachy, książki, wymieniają się kartami piłkarskimi.

W zeszłym roku modna była zabawa tzw. fingerboardami, małymi deskorolkami, które mieszczą się w ręku.

W zeszłym roku Karolina pojechała jako opiekunka na zieloną szkołę z klasą piątą i drugą. Dzieci nie mogły zabrać telefonów. Pamięta, że nie było marudzenia ze strony uczniów ani pretensji rodziców. Była za to dyskoteka i rozmowy.

– Wcale nie jest prawdą, że dzieci nie znajdą sobie rozrywki, kiedy nie mają telefonu – podkreśla nauczycielka. ●

eprasa.pl 3f220597b5

Igrzyska Wolności

Tech for Humanity

23-25/10/2026, EC1 Łódź

XIII Festiwal Idei
ponad **500** prelegentów/-ek
ponad **150** spotkań, dyskusji
i wydarzeń artystycznych

Organizator
LIBERTÉ!

Miasto Gospodarz

Partner Strategiczny
ŁÓDZKIE CENTRUM WYDARZEŃ

Partner Premium Plus
PKO Bank Polski

Współorganizator
elf

Partnerzy Premium
Friedrich Naumann Foundation · PZU Fundacja · Rising Tide Foundation · Orlen · Totalizator Sportowy

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury - państwowego funduszu celowego w ramach programu „Promocja czytelnictwa"

Strategiczny Partner Medialny
Grupa Mediowa Agora

Partner Transportowy
PKP Polskie Koleje Państwowe · 200 lat kolei 100 lat PKP

Partnerzy Medialni
wyborcza · tokfm · wyborcza.biz · wysokieobcasy · tvn24 · tvn24+

Łódź/34452634

1 L0L

eprasa.pl 3f220597b5

Leszek Jażdżewski o wyborach w 2027 roku

Zjadacze psów to małe Miki

Co zrobi Batman Tusk, gdy Joker Kaczyński abdykuje? Leszek Jażdżewski, współtwórca Igrzysk Wolności, kreśli scenariusz na wybory.

• **George Clooney i Leszek Jażdżewski na Igrzyskach Wolności w Łodzi 2025** FOT. TOMASZ STAŃCZAK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Piotr Brzózka

Samotnie zepsuł imprezę ONR i Młodzieży Wszechpolskiej, za co został solidnie obity. „Wyszedł z roli" przed wykładem Donalda Tuska, bezpardonowo uderzając w Kościół. W niezamożnej Łodzi zrobił liberalne Igrzyska Wolności, największy w naszej części Europy festiwal idei. Ostatnio Fundacja Grand Press nagrodziła go prestiżowym Medalem Wolności Słowa.

ROZMOWA Z
LESZKIEM JAŻDŻEWSKIM
redaktorem naczelnym „Liberte!"

PIOTR BRZÓZKA: Dostałeś medal, bo przypominasz, że demokracja nie istnieje bez wymiany poglądów i otwartego sporu. I za to, że bronisz pluralizmu oraz prawa do wyrażania opinii, również niepopularnych. Sprawdźmy, jak dalece jesteś otwarty. Wolność dla wszystkich, prawie wszystkich czy tylko dla „swoich"?

LESZEK JAŻDŻEWSKI: Jestem maksymalistą, jeśli chodzi o wolność słowa. Jestem przeciwny cenzurze myśli i temu, że jest jakaś instancja, która może powiedzieć: ten pogląd jest dopuszczalny, a ten nie. Mam też świadomość, że to, co było klasycznym wymiarem wolności słowa, gdy ludzie myśleli o debacie publicznej, politycznej, medialnej, było stricte związane z pojęciem odpowiedzialności za słowo.

Dziś problem polega na tym, że wolność została zinstrumentalizowana po to, by osiągać cele polityczne, czasem nawet militarne. Mamy hybrydowe operacje wpływu, mamy social media, w których nie wiadomo, co piszą ludzie, a co boty. Kiedy ludzie mówią w internecie, że trzeba z Polski wyrzucić Ukraińców, nie wiemy, czy faktycznie tak czują, czy też ktoś za tym stoi.

To, co działa na poziomie indywidualnych praw i obowiązków, może być czasem zagrożeniem w skali państwowej. Ale godzenie się z tym, że wygłaszane są poglądy, które uważam za skandaliczne, jest niezbędnym elementem demokracji. I jeśli nie chcemy hegemona, autorytarnej instancji określającej, kto ma prawo mówić, to musimy się godzić także z ciemną stroną.

Broniłbyś prawa do swobodnej wypowiedzi Czarnka, Jędraszewskiego, Brauna?

– Jest oczywiste, że broniłbym prawa wolności wypowiedzi. Ale jednocześnie walczyłbym o odpowiedzialność za słowo. Jeśli ktoś kłamie, jeśli ktoś nazwie cię pedofilem albo ruskim agentem, to możesz go pozwać.

Jest pytanie: czy powinna być wolność wypowiedzi dla przeciwników demokracji? Mam z tym pewien problem. Mam poczucie, że państwo musi się aktywnie bronić przed ludźmi, którzy chcą obalić porządek konstytucyjny. Państwo nie może być bezbronne, bo wiemy, jak to się kończy. Natomiast debata, nawet o tym, czy demokracja jest najlepszym ustrojem, również jest dopuszczalna.

Trzeba rozgraniczyć, czy mamy do czynienia z grupą spiskowców, która realnie może dokonać zamachu na istniejące instytucje i skończyć z naszą wolnością, czy ludźmi, którzy sobie bajdurzą, jak Korwin-Mikke mówiący, iż powinniśmy w Polsce wprowadzić monarchię lub rządy zamordystyczne. Ta granica jest cienka, ale po to mamy sądy i Konstytucję, żeby takie graniczne przypadki wyłapywać.

Wolność słowa kończy się tam, gdzie zaczyna się przemoc. Mamy do czynienia z samoorganizującymi się bandami, które roszczą sobie prawa, żeby wykonywać wyroki, robić samosądy. Wtedy państwo musi interweniować bardzo ostro. Wtedy nie ma mowy o wolności słowa, lecz obronie praw podstawowych ludzi zagrożonych, atakowanych.

Jest ktoś konkretny na twojej czarnej liście, komu zabrałbyś głos?

– Jest masa ludzi, którym nie podałbym ręki, z którymi nie miałbym ochoty rozmawiać, bo o czym? Są ludzie, którzy działają w interesie państwa rosyjskiego, jak Kamraci. Zapraszanie ich do programów może się skończyć tylko w jeden sposób – oni cię użyją i wyplują, tak jak było z Kanałem Zero Stanowskiego.

Chodzi jednak o to, że w państwie demokratycznym nie może być czarnej listy. Są sądy, które podejmują decyzje nie prewencyjnie, tylko post factum. Przy czym jest to nie tylko kwestia wolności słowa, ale też przetrwania państwa, nawoływania do przemocy, praw innych ludzi. Sądy to ważą.

Dla mnie kluczem jest odpowiedzialność za słowo. Jeśli ją ponosisz, to twoja decyzja, co mówisz. I musisz być gotowy przyjąć konsekwencje. Czasem nawet związane z pójściem do więzienia.

Wiele lat temu szanowany profesor socjologii spostponował moje pytanie, w którym doszukał się niezrozumienia dla prawicowych poglądów. On sam takich nie ma, ale powiedział: zapewniam, że druga połowa Polski równie dobrze mogłaby uznać pana słowa za nienormalne...

– Teza wydaje się oczywista. Musimy mieć świadomość, że nasza rozmowa byłaby absurdalna dla widzów „Republiki". I pewnie oni odwróciliby wektory, zastanawiając się, czy w ogóle należy dyskutować z idiotami z progresywnej bańki „Wyborczej". Warto mieć to w głowie, warto wiedzieć, do kogo się mówi, jaki cel chce się osiągnąć. Nie każdy pogląd zasługuje na szacunek. Ale zasługuje człowiek, nawet jeśli z naszej perspektywy jest „opętany".

Nie lubię paternalistycznego stosunku do ludzi. Lepiej już mieć stosunek jednoznacznie negatywny, niż mówić: oni są biedni, oni nie zrozumieli, nie douczyli się, należy ich doedukować. Taka postawa przyczyniła się do tego, że Karol Nawrocki rządzi w Polsce. Że ludzie coraz bardziej ufają szarlatanom. Bo oni nie mają poczucia wyższości.

Jest pytanie: czy powinna być wolność wypowiedzi dla przeciwników demokracji? Mam z tym pewien problem. Mam poczucie, że państwo musi się aktywnie bronić przed ludźmi, którzy chcą obalić porządek konstytucyjny

LESZEK JAŻDŻEWSKI

Tymczasem wyedukowane elity socjologiczne, dziennikarskie i inne mówią z piedestału.

Oczywiście manipulatorzy, demagodzy mają łatwiej, bo mogą schlebiać opinii. Ale można się konfrontować z poglądami, które uznajemy za niesłuszne, bez traktowania ludzi protekcjonalnie. Trzeba się spotykać z ludźmi tam, gdzie oni są. Mówienie przeciwnikowi aborcji, że chce zabijać kobiety, nie jest najlepszym początkiem rozmowy. Lepiej przemówić językiem jego świata.

ZMIANY W KOŚCIELE. JAŻDŻEWSKI: „NAWET TROCHĘ WSPÓŁCZUJE"

Rok 2019. Za chwilę na scenie miał stanąć Donald Tusk, wtedy szef Rady Europejskiej. Wcześniej jednak pojawił się Leszek Jażdżewski i powiedział: „Kościół katolicki w Polsce, obciążony niewyjaśnionymi skandalami pedofilskimi, opętany walką o pieniądze i o wpływy stracił moralny mandat do tego, aby sprawować funkcję sumienia narodu". Ty i Kościół jesteście siedem lat starsi. Jaką dziś postawiłbyś diagnozę?

– Nie prowadzę – wbrew temu, co może się wydawać – krucjaty, która ma piętnować hierarchów Kościoła. Zawsze miałem poczucie, że problemem jest tak naprawdę władza polityczna, która nie potrafi zrozumieć jednego: jeśli chce być traktowana serio, to nie może chodzić pod dyktando instytucji religijnej, jaką w Polsce jest Kościół katolicki.

A dziś Kościół jest w sytuacji nawet trudniejszej niż kilka lat temu, bo – mam wrażenie – przestał kogokolwiek obchodzić. Nawet swoich przeciwników. Jest oczywiście grupa, która Kościołem się zajmuje, ale znamienne jest, że teraz wyciąga się wypowiedzi sprzed siedmiu lat.

Nie wiem, czy ja przez tych siedem lat powiedziałem coś kontrowersyjnego na temat Kościoła. Ja im nawet w pewien sposób współczuję, bo mam poczucie schyłku. Poczucie, że dla ludzi poniżej 50. roku życia oni stracili znaczenie. Siedem lat temu kogoś jeszcze oburzali. Dziś nikogo nie interesują. Mają wpływy, władzę, kasę, co chwila słyszymy o zbudowanych wieżach, ale ludzie do jakiegoś stopnia się z tym po-

eprasa.pl 3f220597b5

godzili i nie mają nawet wielkich oczekiwań, że Kościół będzie świecić przykładem.

Nawet młode pokolenie prawicowe, ci, którzy głosują na Mentzena, nie chodzi już do kościoła. Nie jest to oczywiście trend polski, lecz światowy. Ale to pokazuje, jak wiele w Polsce zmieniło się w ciągu siedmiu lat. I przyjdzie czas, gdy nie dzięki walce i konfrontacji, ale w naturalny sposób ktoś powie: dlaczego my tyle z budżetu państwa płacimy Kościołowi? Przestańmy to robić. Będą protesty, ale marginalne.

Nie wiem tylko, kiedy to się zdarzy. Może za 10, może za 20 lat, ale ten czas przyjedzie i sami będziemy zaskoczeni, jak mały opór wywoła to w społeczeństwie.

Rok 2012. Środowiska narodowe prężyły w Łodzi muskuły w czasie marszu „Idzie Antykomuna", a ty z podwyższenia pokazałeś im karton z napisem „16 XII 1922: Zachęta – Pamiętamy", przypominając o zabójstwie prezydenta Gabriela Narutowicza. Zostałeś za to pobity i opluty. Ale to już historia, nie rozmawiajmy o twojej martyrologii, a czasach współczesnych. Wtedy nastroje nacjonalistyczne stanowiły absolutny margines, a dziś?

– Dzisiaj ci ludzie – myślę o grupach „braunistów" – są w Sejmie albo zaraz w nim będą. I pewnie szykują się do rządzenia Polską.

Wtedy poszarpali mnie, podarli napis, ale w jakiś sposób przegrali konfrontację, choć było ich kilkuset, a ja byłem sam. Później oni kontynuowali te marsze, a ja byłem na każdym z jakimś przekazem. Widziałem strach i to było dla mnie ciekawe psychologicznie, bo grupa, która ma cele polityczne – wtedy chcieli pokazać, że jest ich wielu, ale że nie są chuliganami – skonfrontowana z moimi przekonaniami, nie była w stanie się opanować.

Nie byli w stanie zaakceptować, że ktoś ma inny przekaz. I to wcale nie radykalny, nieobraźliwy wobec nich. Bo nie atakowałem narodowców. Stałem z kartką papieru, przypominałem: pamiętajcie o Narutowiczu. Co zresztą wywołało zabawną sytuację, bo początkowo myśleli, że jestem tam, by upamiętnić Eligiusza Niewiadomskiego [zabójcę prezydenta]. Dopiero potem zorientowali się, że nie jestem narodowcem.

Krzyczeli, że idzie antykomuna. Tyle że komuna mało co ich obchodziła – znajdźcie dzisiaj jakichś komunistów... Chodziło im o to, żeby pod hasłem walki komuną walczyć z Żydami. I żeby iść po władzę. Cóż, idą. Kolesie z mieczykami w klapach założyli garniturki i może będą stanowić swoje prawo w Sejmie.

To wielka klęska polityczna i ideowa, że w Polsce, która tyle się nacierpiała od systemów totalitarnych, są ludzie, którzy mają jak najgorsze zdanie o polskiej demokracji. Jestem bardzo ciekaw, jaki wpływ będą mieli na Polskę. Widzimy na ulicach, że tego typu nastroje, gdy nie są powstrzymywane, potrafią być niebezpieczne nawet fizycznie. Dziś dla różnych mniejszości, niedługo także dla ludzi inaczej myślących.

CZY GRZEGORZ BRAUN MOŻE WEJŚĆ DO NOWEGO RZĄDU?

Jesień 2027. Wyobrażasz sobie rząd, w którym premierem jest, jeśli nie Przemysław Czarnek, to inny nominat Kaczyńskiego, a kluczowe stanowiska obejmują Mateusz Morawiecki, Sławomir Mentzen i Grzegorz Braun? Jak dalece to realny scenariusz?

– Nie sądzę, żeby sam Grzegorz Braun dostał jakąś funkcję w rządzie, w którym władzę będzie sprawować PiS. Kaczyński mówi serio, że z Braunem nie zrobi koalicji. Po pierwsze, Amerykanie mu nie pozwolą, po drugie – będzie się bać. Co jednak nie znaczy, że koalicji nie zrobi z „braunistami". Pamiętajmy, że Braun był w Konfederacji Mentzena i Bosaka, że ma jakichś ludzi, których będzie można wyciągnąć z jego partii.

Myślę, że przyszły Sejm będzie bardzo rozbity i takie też będzie zaplecze rządu – zapewne prawicowego lub – co mniej prawdopodobne – centrolewicowego. Ciężko będzie sformować gabinet z trwałym poparciem. Chyba że dojdzie do poważnych ruchów pod progiem wyborczym i wiele partii nie wejdzie do Sejmu, co pozwoliłoby utworzyć bardziej stabilną koalicję.

Przy dzisiejszych sondażach bez „braunistów" rządu nie da się stworzyć. A menażeria, która się ujawni... Myślę, że „zjadacze psów" na listach Konfederacji w czasie ostatnich wyborów to małe Miki przy tym, co zobaczymy.

Nie wchodząc w szczegóły – goście, którzy mają serce po moskiewskiej stronie, będą dużym testem dla polskiej demokracji.

Z tego, co mówisz przebija przekonanie, że tę partię będzie musiał rozegrać Kaczyński, nie Tusk...

– Cóż – to nie jest moje zdanie, to widać w sondażach – prawica ma dzisiaj przewagę. Natomiast jest bardzo rozdrobniona i skłócona. Pytanie, czy te podziały na dłuższą metę nie uniemożliwią im skutecznego objęcia władzy. Przecież ostatnie wybory wygrał PiS, a nie rządzi. Z drugiej strony to może być teraz paradoksem Tuska, który będzie mieć największą partię w Sejmie, ale nie znajdzie koalicjantów.

Czeka nas bardzo ciekawy proces. Mieliśmy oligopol, dominującą dwójkę plus trochę mniejszych partii. To się kończy razem z odchodzącym PiS, zaczynają się przeobrażenia.

Jeśli PiS przestanie być największą partią na prawicy, zmieni się też pozycja Tuska. Dziś najważniejszą inspiracją dla niego jest to, że Kaczyński ma szansę wrócić do władzy, a on go musi powstrzymać – to powiedział na Campusie Polska Przyszłości. Czyli jest Batmanem, który walczy z Jokerem, póki ten jest w Gotham City. A co, kiedy Joker odejdzie na emeryturę? Po co nam Batman? Zobaczymy, czy Tusk wymyśli się na nowo.

BYŁ CLOONEY, BĘDĄ RUSHDIE I APPLEBAUM

Ostatnie Igrzyska Wolności, których jesteś współorganizatorem, odbywały się pod hasłem „czasu niepewności". Kolejna edycja imprezy 23-25 października w łódzkim EC1. Motyw przewodni: „Tech for Humanity". Rozwiniesz myśl?

– Idea nieprzypadkowo jest wyrażona po angielsku. Bo technologia do nas wchodzi na amerykańskich procesorach. A teza jest prowokacyjna: że technologia ma służyć ludzkości, a nie my mamy służyć technologii.

Przy wcześniejszych rewolucjach technologicznych mieliśmy poczucie, że zwiększają one siłę oddziaływania człowieka, nawet jeśli znamy przykłady luddystów niszczących fabryczne maszyny w XIX wieku. Tamte rewolucje powodowały, że nasza sprawczość rosła, pomagały ludziom wydźwignąć się z biedy. Dziś technologia, szczególnie sztuczna inteligencja, zagraża zawodom, które bazują głównie na umyśle, a nie tylko mięśniach. Człowiek staje się coraz mniej potrzebny.

I to jest centralne pytanie: czy możemy uratować sens naszego istnienia w sytuacji, w której okaże się, że nie mamy nic do roboty? Z czego będziemy się utrzymywać? Czy – mówiąc po marksistowsku – właścicielami środków produkcji nie będzie grupa światowych oligarchów, podczas gdy my wszyscy najwyżej będziemy otrzymywać jakiś procent od tego, co wypracują roboty?

Bardzo ciekawe zagadnienie, ale jest programie Igrzysk zaszytych więcej pytań. Czy będziemy w stanie coś zrobić dla fizyczności człowieka – mówię o rzadkich chorobach. Poruszymy też temat eksploracji kosmosu i wiele innych, które zostały zepchnięte na bok przez to, że wszyscy się koncentrują na AI. Rewolucja technologiczna ma wiele wymiarów, których też będziemy chcieli dotknąć, stawiając w centrum człowieka.

Rok temu gościliście George Clooney'a, Aleksandra Kwaśniewskiego, Adama Michnika. Teraz na liście prelegentów są między innymi Salman Rushdie, Anne Applebaum. Co od nich usłyszmy?

– Oczywiście nie wiem, co powiedzą, choć czytam ich książki i słucham tego, co mówią. Natomiast myślę, że wiele z tych osób jest kapłanami świata, który odchodzi. Więc ci, którzy będą ich słuchać, mają szansę złapać to, co ważne w odchodzącej rzeczywistości – co takiego jest w byciu człowiekiem, co musimy zachować, by ocalić człowieczeństwo. A z drugiej strony – i to ukłon w stronę zajmujących się technologiami – co zmieni się w świecie, który historycznie opisywali Applebaum, Rushdie?

Ten nowy świat jest już zresztą częściowo opisany. W czasie Igrzysk będzie mowa między innymi o dystopiach. W jakiej dystopii żyjemy? Czy to jest Aldous Huxley z jego pigułką szczęścia? Czy to jest orwelowski Wielki Brat, który wszystko kontroluje? A może jakiś miks?

Leszek Jażdżewski. Politolog, publicysta. Absolwent polityki publicznej na Uniwersytecie Oxfordzkim oraz stosunków międzynarodowych na Uniwersytecie Łódzkim. Założyciel i redaktor naczelny czasopisma Liberte!. Współorganizator Igrzysk Wolności, odbywających się cyklicznie w Łodzi.

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34454008 www.nekrologi.wyborcza.pl/34453991

Wyrazy głębokiego współczucia oraz słowa wsparcia

dla

Prof. dr hab. n. med Przemysława Oszukowskiego

z powodu śmierci

Mamy

składa

zespół Kliniki Ginekologii Operacyjnej, Endoskopowej i Ginekologii Onkologicznej ICZMP w Łodzi

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34454007

eprasa.pl 3f220597b5

ROZMOWA Z
MAŁGORZATĄ CZYŃSKĄ,
autorką książek

Łódź kulturalną stolicą Polski

Umazany sadzą kopciuch przez kilka lat był królową balu

Ten jeden raz bliskość Warszawy okazała się błogosławieństwem. Nakładem wydawnictwa Marginesy ukazała się książka Małgorzaty Czyńskiej „Pisz do mnie na Łódź".

IZABELLA ADAMCZEWSKA: Kojarzysz się przede wszystkim z biografiami: Katarzyny Kobro, Mai Berezowskiej, Tamary Łempickiej, Julii Keilowej i Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej. „Pisz do mnie na Łódź" – nazywana przez wydawcę gawędą – to zupełnie inna książka. Wszyscy się dziwią, a ja wiem, jak wpadłaś na pomysł jej napisania. Dziesięć lat temu spotkałyśmy się w OFF Piotrkowska, żeby porozmawiać o Kobro i widać było, że Łódź cię wciągnęła. Pamiętam twój entuzjazm.

MAŁGORZATA CZYŃSKA: Tak, ale byłam też przerażona faktem, że ja, Krakuska, wchodzę na cudzy teren. Oczywiście dla mnie wszystko, czego dowiedziałam się o Łodzi, było odkrywcze i ciekawe, ale zastanawiałam się, czy Łodzianie nie powiedzą: „My już to wszystko wiemy, to wyważanie otwartych drzwi". Na szczęście okazało się, że drzwi bynajmniej nie były otwarte na oścież.

Twoje obawy co do reakcji Łodzian były uzasadnione. Przypomnijmy sobie, jak Linda został Gogusiem, gdy nazwał Łódź „miastem meneli"...

– Chciałabym, żeby marka Pan Tu Nie Stał, zrobiła dla Bogusława Lindy koszulkę z napisem „Łódź polską stolicą kultury"! [śmiech]. No ja akurat przypominam optymistyczny okres w rozwoju miasta.

Zaczęłam przyjeżdżać do Łodzi 13 lat temu, kiedy pracowałam nad książką o Katarzynie Kobro. Początkowo przemykałam się z dworca do Muzeum Sztuki i stopniowo wychodziłam coraz dalej w miasto. Miałam o życiu kulturalnym Łodzi pojęcie znikome, na zajęciach z historii sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim mówiło się o międzynarodowej kolekcji grupy a.r. i tyle. Miasta mnie fascynują, a odmienność urbanistyczna i charakter Łodzi wydały mi się jedyne w swoim rodzaju.

Podczas pracy nad książką o Katarzynie Kobro, doszłam do 1945 roku. W powojennym życiu kulturalnym miasta nie było jej dane brać udziału. A, jak odkryłam, było ono fascynujące: pisałam o początkach szkoły Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych...

To ważny moment, bo miasto bez szkolnictwa wyższego nagle dostało kilka uczelni! Uniwersytet Łódzki, Wyższa Szkoła Muzyczna, Wyższa Szkoła Teatralna, potem filmówka. W panoramie łódzkich artystów zaczęli się nagle pojawiać ludzie, którzy wzięli się tu nie wiadomo skąd. Na przykład Zofia Nałkowska, Pola Gojawiczyńska, Maria Dąbrowska... Wtedy właśnie zaświeciła mi się lampka, że to jest temat.

Faktycznie, najbardziej Łódź zyskała na filmie – wygrała z Krakowem, który był mocnym kandydatem na przyjęcie wytwórni. Tak, film to wielka wygrana Łodzi

MAŁGORZATA CZYŃSKA

• **Łódź w 1948 roku**
FOT. NARODOWE ARCHIWUM CYFROWE

Już po premierze „Kobro. Skoku w przestrzeń" dostałam roczne stypendium na napisanie tekstu o tuż powojennych losach Łodzi. Powstawał przez rok, a potem na długie lata odłożyłam go do szuflady.

Dlaczego?

– Czułam, że ta książka wymaga czasu, dopracowania, że powinnam wejść w temat jeszcze głębiej, a tymczasem pojawiały się nowe tematy herstoryczne, w które się angażowałam.

Często mówisz, że „Pisz do mnie na Łódź" jest również herstorią, bo przecież Łódź jest kobietą.

– To taki wytrych, żeby gładko wyjaśnić to nagłe przejść z biografistyki do literatury faktu czy reportażu. Ale to wszystko się przecież łączy, bo zawsze przede wszystkim piszę o ludziach.

W recenzji opublikowanej w portalu Histmag ktoś napisał, że to jest pełnokrwisty portret Łodzi, oczywiście wycinkowy, bo skupiasz się na kilku powojennych latach historii miasta. Można nazwać tę książkę biografią mówioną – widać, że przeprowadziłaś gigantyczną kwerendę, dotarłaś do wielu pasjonujących źródeł. Przedarłaś się przez wiele listów i wspomnień. Dlaczego właściwie Łódź stała się stolicą kultury? Oczywiście Warszawa była w gruzach, Kraków zbyt konserwatywny i mieszczański. Ale w grze był też Lublin.

– Lublin, wyzwolony najwcześniej, był pierwszą tymczasową stolicą. Dla nowej władzy Łódź miała dobry rodowód i odpowiednią atmosferę. Mówiono na nią przecież „czerwone miasto", „miasto-barykada", miasto proletariatu. No i była blisko Warszawy. To, co Łodzi zawsze doskwierało i pewnie jest tak do dziś, raz okazało się zaletą.

Cytujesz fragment „Stolicy" Poli Gojawiczyńskiej, powieści pisanej zresztą w Łodzi: „Opowiadano sobie z zachwytem, że w Łodzi jest światło, woda i gaz i-całe, całe, oszklone domy!". Ale np. Hartwig notowała: „W Łodzi było pustawo". To też miało znaczenie-miasto bez Żydów i Niemców. Na przybyszów czekały puste, w pełni wyposażone mieszkania.

– Tak, ten wątek pojawia się w bardzo wielu wspomnieniach: zimą 1945 roku Łódź była wyludniona. Nie ucierpiała, jak Warszawa, infrastrukturalnie, tkanka miejska została zachowana, ale demograficznie to był dramat. Ludność żydowską wymordowano, Polaków wysiedlono, Niemcy uciekali w popłochu. Miasto stało puste.

Kiedy w marcu 1945 roku wyszedł w Łodzi pierwszy numer „Szpilek", pisma satyrycznego, znalazł się w nim rysunek Henryka Tomaszewskiego zatytułowany „Ziemia obiecana". Tomaszewski narysował, jak do Łodzi ciągną ludzie ze wszystkich stron Polski, z pełnymi wózkami. Miasto zaludniło się ekspresowo, w niespełna

REKLAMA Łódź/34450127

eprasa.pl 3f220597b5

rok do Łodzi przyjechało ponad 200 tysięcy ludzi.

I tu mamy paradoks, bo z twojej książki wyłania się obraz Łodzi bez Łodzian. Cytujesz Stefanię Grodzieńską, która opisuje, jak Warszawiak, który ledwo przyjechał do Łodzi, próbuje się desperacko dowiedzieć, jak trafić na jakąś ulicę, ale mu nie wychodzi, bo kogo by nie spytać o drogę, to też z Warszawy.
– Te powojenne lata w Łodzi były pełne ambiwalencji. Z jednej strony panowała wielka radość, że jest mieszkanie, stół do pracy, można się gdzieś zakotwiczyć. Z drugiej-wielka złość, że zajmuje się miejsce po okupancie. Paweł Hertz opisywał, jak znalazł w szafie niemiecki mundur. Niektórzy wyrzucali meble przez okna. Najciekawsze w pracy nad tą książką było dla mnie zmierzenie się z emocjami, które pojawiają się we wspomnieniach. Jest i śmiesznie, i smutno. Wiara w nowy początek maskuje grozę przeżytych lat wojny.

Jest w twojej książce scenka świetnie pokazująca entuzjazm i optymizm tamtych lat: „Skrzypek Bronisław Ligęza skrzykuje muzyków filharmonii, rozklejając po ulicach kartki z ręcznie pisanymi informacjami o tworzącym się zespole, a nawet chodzi po mieście i wypatruje osób niosących instrumenty". Kiedy 15 czerwca filharmonicy dadzą koncert inauguracyjny, Łódź będzie już stolicą kulturalną kraju.
– Tak. W Łodzi byli już wtedy i Jerzy Borejsza, który zorganizował tu życie wydawnicze, i Aleksander Ford i Stanisław Wohl, dzięki którym Łódź stała się stolicą kinematografii, niedługo przyjedzie Leon Schiller i zacznie się złoty czas teatru.

Po lekturze twojej książki można odnieść wrażenie, że przyjezdni w ogóle Łodzi nie rozumieli. I nie bardzo starali się zrozumieć.
– Długo byłam na nich o to zła. Łódź dała przybyszom przecież tak wiele: dach nad głową i stół do pracy. Wydali mi się strasznie niewdzięczni, bo jak długo i po co można porównywać Piotrkowską z Marszałkowską? Sporo było u przyjezdnych wyższości, może nie tyle do Łodzian, ile do miasta. W pewnym momencie dotarło do mnie, że ci zjeżdżający do Łodzi ludzie byli niesamowicie straumatyzowani. Oni wszyscy byli ofiarami wojny, opłakiwali nie tylko zmarłych, ale też swoje utracone miasta: Lwów, Wilno, Warszawę. Trudno było oczekiwać od nich wielkiego zachwytu nad miastem, które było – niestety – miastem zamiast.

I pozostało miastem tranzytowym. W 1948 nagle wszyscy zabierają zabawki i wracają do siebie.
– Parę osób zostało na dłużej, między innymi Jan Sztaudynger, ale wciąż byli pytani, dlaczego ciągle jeszcze są w Łodzi.

Zacytuję Pawła Hertza, który mówił, że Łódź była dla Warszawian dostatecznym wygnaniem. Wiadomo było, że to jest przystanek-dobry, ale tylko przystanek. Że kiedy tylko Warszawa będzie znowu gotowa na to, żeby w niej żyć i tworzyć, to wszyscy tam wrócą. I tak się stało. Łódź opustoszała, ale to, że na trzy cztery lata stała się kulturalną stolicą kraju, wiele jej dało.

Szkoły wyższe, przede wszystkim filmówkę.
– Faktycznie, najbardziej Łódź zyskała na filmie – wygrała z Krakowem, który był mocnym kandydatem na przyjęcie wytwórni. Tak, film to wielka wygrana Łodzi.

Z literaturą się niestety nie udało. Świetne są anegdoty, które zgromadziłaś o komunałce literackiej na Bandurskiego.
– Pomysł na takie komuny pisarskie przyszedł oczywiście ze Wschodu. Bezpieczniej było mieć pisarzy, którzy a nuż mogą wyskoczyć z jakimiś dziwacznymi ideami, na oku, skoszarowanych pod jednym dachem..

Życie literackie Łodzi animował Jerzy Borejsza, prezes Spółdzielni Wydawniczej „Czytelnik", która się z kolei zakwaterowała w kamienicy przy Piotrkowskiej. Nowa władza potrzebowała tuby propagandowej, pisarze byli bardzo potrzebni. A Borejsza miał niesamowitą umiejętność przyciągania ludzi z różnych opcji.

Takich kamienic jak na Bandurskiego w Łodzi było w Polsce więcej-na Krupniczej w Krakowie, w Poznaniu, w Warszawie, a w Szczecinie to nawet cała kolonia willowa. Warunki na Bandurskiego były naprawdę luksusowe. Nałkowska i Gojawiczyńska dostały po czteropokojowym mieszkaniu. A Adam Ważyk kawalerkę i bardzo się z tego powodu złościł, więc niemal siła przejął większe mieszkanie od Stanisława Jerzego Leca. Modernistyczna, wygodna, przestronna kamienica w niezrujnowanym mieście tuż po wojnie-coś fantastycznego. Na budynku wiszą tablice z nazwiskami osób, które tam mieszkały i to jest leksykon polskiej literatury.

Gdybym miała mówić o minusach, powiedziałabym o dwóch: mało o Żydach, na przykład o Idzie Kamińskiej jedno zdanie. A poza tym pokazujesz Łódź bez Łodzian.
– A czy za Łodzian nie uznamy już Władysława Strzemińskiego, Katarzyny Kobro, Stefana Wegnera? Ale rzeczywiście, środowisko przyjezdnych w dużej mierze przejęło miasto.
Opowiadam wycinek historii, ale chciałabym, żeby moja książka dała impuls przyszłym badaczom i badaczkom, bo wiele z zasygnalizowanych w niej wątków zasługuje na opracowanie.

Na początku 2027 ukaże się w Marginesach wznowienie biografii Kobro. Czy wprowadziłaś jakieś korekty?
– Zdaję sobie sprawę, że znajomość biografii Katarzyny Kobro ciągle pozostawia nas wszystkich z dużym niedosytem, ale wielkich odkryć brak. Ale tak, będą uzupełnienia. Zależy mi głównie na poszerzeniu materiału ilustracyjnego.

• **Cała rozmowa na lodz.wyborcza.pl**

Wielki test wiedzy o odpadach

Najtrudniejsze było pytanie o złoto

• **Kilkadziesiąt osób wzięło udział w Wielkim teście wiedzy o odpadach w Łodzi** FOT. ADAM KOSTYRA DLA GAZETY WYBORCZEJ

Segregacja jest dla nich czymś oczywistym. Kilkadziesiąt osób wzięło udział w Wielkim teście wiedzy o odpadach, który „Wyborcza" zorganizowała w łódzkim kinie Charlie.

Michał Hyra

Zdecydowana większość Polaków segreguje odpady. Z badań prowadzonych przez firmę RLG w Polsce, sponsora głównego Wielkiego testu wiedzy o odpadach, wynika, że dla 80 proc. Polek i Polaków segregacja stała się naturalnym elementem codzienności. Do tego 84 proc. wie, po co to robi.

Jednak czasem segregacja może sprawiać problemy. – Najwięcej kontrowersji zawsze budzi słynna potłuczona szklanka. Wielu z nas dalej wyrzuca ją do zielonego pojemnika na szkło, podczas gdy powinna ona trafić do czarnego kosza na odpady zmieszane -mówi Sonia Geryn, specjalistka ds. edukacji i promocji RLG w Polsce.

I dodaje: – Równie wiele wątpliwości wciąż budzą resztki kurczaka czy w ogóle odpady pochodzenia zwierzęcego, ponieważ tutaj intuicyjnie również wyrzucamy je do brązowego kosza, a powinny trafić do czarnego. Dodatkowo elektroodpady, takie jak e-papierosy czy zabawki na baterie – dalej mamy z nimi problem.

Odpowiedziała na wszystkie pytania

Do Wielkiego testu wiedzy o odpadach, który odbył się w czwartek 17 września w łódzkim kinie Charlie, stanęło kilkadziesiąt osób. Przekrój wieku był bardzo szeroki. Wszystkich łączyła chęć sprawdzenia swojej wiedzy, ale też wygrania głównej nagrody, która wyniosła 3 tys. zł. Nagrody otrzymali też uczestnicy, którzy zajęli drugie i trzecie miejsce.

Uczestnicy rozwiązywali test na tabletach; musieli odpowiedzieć na 60 pytań, mieli na to 45 minut. Nasi zawodnicy byli dobrze przygotowani i wszyscy skończyli test przed czasem.

Najlepsza okazała się Anna Lipińska, która odpowiedziała poprawnie na wszystkie pytania. Jak mówiła po teście, odpady segregowała, zanim stało się to obowiązkowe. Najtrudniejsze pytanie? – Zaskakującym było to o kubek po kawie, bo to element wielomateriałowy, może być pomylony, np. z kartonem po mleku, a powinien trafić do odpadów zmieszanych. To było dla mnie trudne pytanie – przyznała zwyciężczyni.

Każdy może sprawdzić swoją wiedzę

Drugie miejsce zajął Dominik Zygmunt, a trzecie Karolina Horbacz-Grabiszewska; oboje mieli tyle samo punktów – po 59 – więc o ostatecznym wyniku zdecydował czas rozwiązania testu. Dla nich najtrudniejszym okazało się pytanie o ilość złota w smartfonie.

Dla uczestników testu segregacja jest czymś naturalnym. – Patrzę na odpady jako na cenny surowiec, który można cały czas przetwarzać i wykorzystać – mówiła Karolina Horbacz-Grabiszewska. – Na przykład butelki PET możemy wykorzystać i przetworzyć na bluzy polarowe, w których później chodzimy.

• **Każdy czytelnik może sprawdzić swoją wiedzę. Test, który rozwiązywali uczestnicy, jest dostępny na wyborcza.pl**

OGŁOSZENIE

Łódź/34445644

17 WRZEŚNIA, WARSZAWA, ŁÓDŹ

Wielki Test Wiedzy o Odpadach

Więcej: **Wyborcza.pl/testoodpadach**

ORGANIZATOR

wyborcza.pl

REKLAMA

SPONSOR GŁÓWNY I PARTNER MERYTORYCZNY

RLG by Reconomy

ELEKTRO ŁOOC

Zrealizowano w ramach publicznych kampanii edukacyjnych prowadzonych przez RLG w Polsce

1 LO

eprasa.pl 3f220597b5

Uczniowie wspominają dawne szkolne stołówki

Włos w zupie, kotlet z gumy

– Dorośli krzyczeli, że takie z nas niejadki. Ciężko jednak było zjeść coś, czego sam zapach przyprawiał o mdłości – tak Paulina wspomina szkolne obiady sprzed lat.

Robert Grześkowiak

• **Obiady w szkole. Uczniowie wspominają, co dostawali na stołówkach**

FOT. MATEUSZ SKWARCZEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

W sporze o zmiany dotyczące szkolnych obiadów pobrzmiewa tęsknota za dawną, „normalną" stołówką. Tyle że uczniowie zawsze jadali w szkole coś, czego tak naprawdę nikt nie chciał jeść.

Paulina ma 32 lata, mieszka w Łodzi. Tu chodziła do podstawówki i gimnazjum. Wspomina, że w jadłospisie szkolnych stołówek wszystko wyglądało porządnie: zupa, drugie danie, surówka, kompot. Tymczasem...

– Najpierw czuć było chemiczny zapach płynu do podłogi, potem wchodziło się na stołówkę, gdzie od okienka kucharek buchała ciężka para. Stała tam kucharka, której włosy zawsze wyciągaliśmy z zupy. Dobrze, jak była pomidorowa, bo dało się ją zjeść. Rosół bywał wodą z tłustymi oczkami i makaronem, który pęczniał w talerzu. A krupnik wyglądał tak, jakby ktoś wrzucił do garnka resztki z tygodnia i uznał, że kasza wszystko uratuje – opowiada Paulina.

Jak zneutralizować paskudny smak

Nie lepiej bywało z drugim daniem. Ziemniaki – sine: albo rozgotowane, albo twarde w środku. Surówka puszczała sok, który barwił całe danie na jeden kolor. Kotlet bardziej smakował papierem niż mięsem. Kompot był dobrze osłodzoną wodą. Dzieci gopiły tylko po to, by – jak mówi Paulina – zabić smak tego, co przed chwilą trafiło do ich ust.

Marcin spod Łodzi ma 26 lat. – Największą sztuką nie było jedzenie, ale takie niezjedzenie, żeby wyglądało na jedzenie – mówi.

I tłumaczy: – Pełny talerz przyciągał uwagę. Pusty należał do tych, którym smakowało. Najbezpieczniejszy był talerz zmęczony: trochę rozmazanych ziemniaków, ślad po sosie, przesunięta surówka, mięso schowane tak, żeby nie wystawało zbyt ostentacyjnie.

Technik było wiele. Mięso chowało się pod ziemniaki. Ziemniaki rozgniatało na płasko, żeby wyglądało, że ktoś jednak coś zjadł. Surówkę przesuwało się na brzeg talerza i rozciągało widelcem. Sos pomagał, bo zacierał granice. Po kilku ruchach widelcem nie było już wiadomo, co było kotletem, a co ziemniakiem.

Nauczyciele na diecie planetarnej

– Osławiona dieta planetarna, pełna różnorodności, o której teraz się tyle mówi, w pewnym stopniu już wcześniej była w szkole. Tyle że nie dla uczniów. Uczniowie jadali z reguły gorzej niż nauczyciele – uważa Marcin.

W jego szkole podstawówka i gimnazjum stały na tym samym placu, połączone łącznikiem. Stołówka była w części gimnazjalnej, więc młodsze dzieci jadały tam na obiady. A grupa przedszkolna dostawała również śniadania. Starsi uczniowie szybko odkryli, że przedszkolaki często nie dojadają śniadań. I chodzili się na nich dożywiać.

– Najpierw trzeba było się upewnić, czy w ogóle warto się o nie starać. Dlatego najczęściej ktoś na drugiej lekcji szedł niby do toalety, a w rzeczywistości biegł na stołówkę i zaglądał, co też przedszkolaki miały dzisiaj na śniadanie – opowiada Marcin.

Najczęściej była to kromka chleba, margaryna, plaster wędliny (typu szynka konserwowa albo tyrolska), ogórek albo pomidor. Czasem jeszcze sałata. Albo kasza manna, tudzież inna mleczna potrawa – na nie nikt nie miał ochoty.

Obiady? Najlepszym dnie to schabowy albo spaghetti. O reszcie nie warto wspominać. Kasza gryczana, słodkie buraczki, kleisty ryż, gotowana marchewka i mięso, które trzeba długo minut mielić w ustach, zanim dało się przełknąć. Wszyscy patrzyli natomiast, co dostają nauczyciele. Niby to samo, a jednak...

Uczniowie mieli breję z ziemniaków i suchego kurczaka. Nauczyciele – ziemniaki z koperkiem, sałata z ogórkiem, a do tego ładnie upieczone udko.

Dlatego uczniowie, zamiast na stołówkę, często chodzili do najbliższego sklepu po drożdżówkę i puszkę pepsi. – To nie był zdrowy obiad – przyznaje Marcin. – Liczyło się jednak coś innego: za około cztery złote dostawało się jedzenie, które miało smak i dało się przełknąć bez walki.

Po tamtym szkolnym jedzeniu do dziś została mu niechęć do kaszy. Na samą myśl o niej dostaje mdłości.

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34453978

W sprzedaży!

TEMAT NUMERU:

JAK SIĘ DOGADAĆ Z DORASTAJĄCYM DZIECKIEM

oraz:
- **Agresja nastolatka. Co za nią stoi**
- **Matki z ADHD**
- **Orzeczenia i opinie. Sprawdź, co należy się w szkole**
- **Fakty i mity o diecie dziecka**

żyć lepiej psychologia codziennie

Więcej o psychologii czytaj na **wysokieobcasy.pl/zyclepiej**

SPONSOR WYDANIA MÖLLER'S OMEGA-3

2LO

eprasa.pl 3f220597b5

wyborcza

POZNAŃ TYGODNIK

Piątek, 25 września 2026 | Redaktorka prowadząca **Monika Pasławska**

poznan.wyborcza.pl | Kontakt z redakcją: poznan@wyborcza.pl

FOT. PIOTR SKÓRNICKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Onkolożka dziecięca apeluje:

Nie zastępujcie lekarza sztuczną inteligencją

▸4-5

Wyrok w głośnej sprawie

Zdradził kiboli Lecha, ocalił siebie

Zatrzymano go przy rozładunku ćwierć tony marihuany. Po rozmowie z żoną obciążył kompanów i zniknął z rodziną w policyjnej kryjówce. 18 września sędzia Danuta Kasprzyk stwierdziła, że wyjaśnienia „Poczwary" są wiarygodne. I dostał za to nagrodę: oni pójdą do więzienia, on pozostanie na wolności.

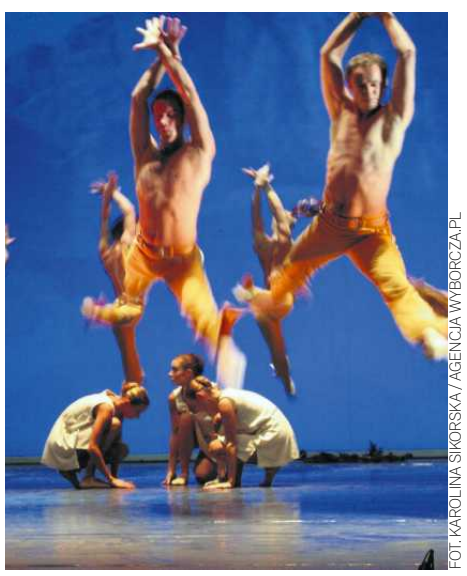
▸2-3

Jesień w teatrach

Moniuszko, Osiecka, awangarda

1 października w Teatrze Wielkim rozpoczyna się Festiwal Moniuszki 04. Na początek spektakl „Hrabina", eksploatujący rolę kobiet we wspólnocie. A to dopiero wstęp do tego co będzie się działo na czterech poznańskich scenach – w Teatrze Wielkim, Teatrze Nowym, Teatrze Ósmego Dnia oraz Teatrze Muzycznym tej jesieni.

▸6

FOT. KAROLINA SIKORSKA / AGENCJA WYBORCZA.PL

Jesienne koncerty

Nie tylko konkurs i festiwal

Skrzypkowie z całego świata zmierzą się w prestiżowym poznańskim konkursie, będzie pięć dni z Paderewskim, a wirtuoz gitary zaprezentuje brzmienia hiszpańskiej nocy. A już 2 października swój 80. sezon artystyczny inauguruje Filharmonia Poznańska. Na jakie jeszcze koncerty można się wybrać w październiku i listopadzie?

▸10

eprasa.pl 3f220597b5

Zdradził kiboli Lecha Poznań i ocalił siebie

Sąd uwierzył „Poczwarze”

Zatrzymano go przy rozładunku ćwierć tony marihuany. Po rozmowie z żoną obciążył kompanów i zniknął z rodziną w policyjnej kryjówce. 18 września dostał za to nagrodę: oni pójdą do więzienia, on pozostanie na wolności.

• **„Poczwara” oskarża swoich dawnych kolegów** FOT. ŁUKASZ CYNALEWSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Piotr Żytnicki

Prokurator Jacek Szymanowski wychodzi z sali rozpraw rozluźniony i uśmiechnięty. Przez kilka lat przekonywał, że kibole Lecha Poznań i ich wspólnicy zbudowali narkotykowy biznes łączący Hiszpanię, Holandię oraz Polskę. Sąd w Poznaniu właśnie przyznał mu rację.

By udowodnić, że kibole obracali tonami marihuany i milionami złotych, potrzebował człowieka ze środka. Znalazł go przy ciężarówce, która przyjechała z Hiszpanii. Na górze były świeże ogórki, na dnie ponad 250 kg marihuany.

KIBOLE LECHA POZNAŃ MIELI MONOPOL

Paweł P., ps. „Poczwara”, milczał przez cztery miesiące. Potem porozmawiał z żoną, obciążył kompanów i zniknął z rodziną w policyjnej kryjówce. Kibole nazwali go zdrajcą. W sądzie próbowali wykazać, że zmyślił całą historię, by kupić sobie wolność.

18 września sędzia Danuta Kasprzyk podkreśliła, że wierzy „Poczwarze”. Skazała 33 osoby. Najwyższe kary przekraczają osiem lat więzienia. Mirosław O., ps. „Olaf”, lider kibolskiej bojówki Lecha Poznań, dostał trzy lata.

„Poczwara”, którego zatrzymano na gorącym uczynku przy rozładunku narkotykowego transportu, nie pójdzie do więzienia. Sąd wymierzył mu pięć lat, ale zawiesił wykonanie kary na dziesięć lat próby. W tym czasie „Poczwara” nie może popełnić przestępstwa.

Sędzia Kasprzyk potwierdziła w całości wersję prokuratury: od czerwca 2014 roku do lutego 2021 roku działała w Poznaniu zorganizowana grupa przestępcza zajmująca się uprawą konopi, przemytem narkotyków i ich hurtową dystrybucją.

Grupa wprowadziła do obrotu ponad trzy tony marihuany, co najmniej 12 kg kokainy oraz płynną amfetaminę zasadową.

– Oskarżeni zmonopolizowali w Poznaniu handel narkotykami – mówi prokurator Szymanowski.

GRUPA PĘKA OD ŚRODKA

Wyrok obejmuje członków grupy oraz ludzi, którzy formalnie do niej nie należeli, ale kupowali narkotyki, sprzedawali je dalej lub pomagali w ich magazynowaniu i dystrybucji. Oskarżonych było więcej. W trakcie procesu jeden jednak zmarł, a kilku kolejnych dobrowolnie poddało się karze.

Prokurator Szymanowski podkreśla wieloletnią, metodyczną pracę policjantów, którzy wyłapywali hurtowników i dilerów. Były to jednak pojedyncze elementy, które trudno było połączyć w całość.

Przełomem okazało się pęknięcie grupy od środka. Bez tego, jak mówi Szymanowski, akt oskarżenia zatrzymałby się na pojedynczych transportach i posiadaniu narkotyków. Wyroki byłyby niższe, a pełna struktura grupy pozostałaby nieznana.

Pierwsza wyrwa pojawiła się w listopadzie 2020 roku. Policjanci weszli do domu Artura K., ps. „Kolor”. Mężczyzna próbował uciec przez okno, ale został zatrzymany. W lodówce stojącej w ogrodowej altanie policja znalazła amfetaminę.

„Kolor” wskazał ludzi, z którymi współpracował. Opowiedział o dostawach z Hiszpanii i Holandii. Wskazał też lidera grupy Macieja D., ps. „Didi”, jednego z najbardziej rozpoznawalnych kiboli Lecha Poznań.

OCZEKIWALI LOJALNOŚCI

Drugą wyrwą było zatrzymanie w lutym 2021 roku transportu z ogórkami. Leżała pod nimi zapakowana prożniowo i sprasowana marihuana. To właśnie wtedy wpadł „Poczwara”.

Kibole oczekiwali od niego lojalności: miał wziąć na siebie odpowiedzialność, odsiedzieć wyrok i milczeć. Tyle że „Poczwara” miał żonę i dwoje dzieci. Nie chciał spędzić kilkunastu lat w więzieniu. Prokurator pozwolił mu przedyskutować z żoną decyzję o rozpoczęciu ze śledczymi współpracy.

Prokurator podkreślał, że „Poczwara” był świadomy zarówno możliwej nagrody, jak i ceny, którą może zapłacić poza salą sądową.

Jeszcze przed wpadką wiedział, że policjanci są blisko. Znalazł pod samochodem dwa nadajniki GPS. Jeden zniszczył, a drugi podczepił pod przypadkową ciężarówkę. Chciał w ten sposób zmylić śledzących go policjantów.

Gdy poszedł na współpracę, opowiedział więcej o środkach ostrożności. Członkowie grupy zmieniali samochody i korzystali z szyfrowanych aplikacji. Gdy jakieś auto jechało za nimi zbyt długo, zawracali.

Część transakcji odbywała się bez kontaktu: jedna osoba zostawiała otwarty samochód, druga wkładała do niego narkotyki. Odbiorca wracał na miejsce i odjeżdżał. Po mniejsze partie marihuany „Poczwara” jeździł nawet rowerem.

„POCZWARA” ZA KULOODPORNĄ SZYBĄ

W trakcie procesu padło pytanie, dlaczego nadal ryzykował, skoro wiedział, że policja jest tak blisko. „Poczwara” odpowiedział, że ważniejsze były pieniądze.

Gdy przyjeżdżał na rozprawy, policja zamykała ulicę przed sądem. Do budynku wprowa-

Poznań/34453877

*posir
Poznańskie Ośrodki Sportu i Rekreacji

PREZYDENT MIASTA POZNANIA

informuje, że w dniu 23.09.2026 r. został wywieszony do publicznej wiadomości na okres 21 dni w siedzibie Urzędu Miasta Poznania pl. Kolegiacki 17 (parter) oraz w siedzibie Poznańskich Ośrodków Sportu i Rekreacji ul. Jana Spychalskiego 34 *wykaz informacyjny nr 10/2026 nieruchomości przeznaczonych do wydzierżawienia/wynajęcia na terenie Miasta Poznania przygotowany w oparciu o wnioski złożone przez osoby fizyczne/prawne.* Informacje dostępne są również na stronie internetowej Poznańskich Ośrodków Sportu i Rekreacji (www.posir.poznan.pl).

Poznań/34453597

Poznań/34453609 OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

czerwonak
zobacz więcej

WÓJT GMINY CZERWONAK

działając na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2026 r. poz. 399 i 912) informuję, że dnia 25.09.2026 r. w siedzibie Urzędu Gminy Czerwonak, ul. Źródlana 39, został wywieszony na tablicy ogłoszeń oraz opublikowany na stronie internetowej Gminy Czerwonak ***Wykaz*** nieruchomości będącej własnością Gminy Czerwonak, przeznaczonej Zarządzeniem Nr 286/2026 Wójta Gminy Czerwonak z dnia 17.09.2026 r. do oddania w dzierżawę: części działki nr 42/4, arkusz mapy 16, o pow. 40 m², obręb Czerwonak.

Szczegółowe informacje można uzyskać w siedzibie Urzędu Gminy Czerwonak – pok. 215, tel. 61/ 65 44 253.

34454102

czerwonak
zobacz więcej

WÓJT GMINY CZERWONAK

działając na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2026 r. poz. 399 i 912) informuję, że dnia 25.09.2026 r. w siedzibie Urzędu Gminy Czerwonak, ul. Źródlana 39, został wywieszony na tablicy ogłoszeń oraz opublikowany na stronie internetowej Gminy Czerwonak **Wykaz** nieruchomości będącej własnością Gminy Czerwonak, przeznaczonej Zarządzeniem Nr 287/2026 Wójta Gminy Czerwonak z dnia 17.09.2026 r. do oddania w użyczenie: części działek: nr 31/3 oraz nr 18/47, arkusz mapy 21, obręb Czerwonak.

Szczegółowe informacje można uzyskać w siedzibie Urzędu Gminy Czerwonak – pok. 215, tel. 61/ 65 44 253.

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34454101

GAZETA wyborcza

DLA FIRM, URZĘDÓW I INSTYTUCJI

Przetargi • Ogłoszenia Nekrologi

kontakt_komunikaty@wyborcza.pl
nekrologi@wyborcza.pl

Komunikaty.pl

nekrologi.wyborcza.pl

NEWSLETTERY WYBORCZEJ

Wszystkie piszą ludzie, nie maszyny. Nasi najlepsi redaktorzy.
Możesz wybrać z bogatej oferty ponad **40** różnych newsletterów.

Zapisz się na:

wyborcza.pl/newslettery

wyborcza.pl

1 PO

eprasa.pl 3f220597b5

dzano go bocznym wejściem. Chronili go kontrterroryści z długą bronią.

Dziennikarze widzieli tylko czarną kominiarkę, oczy i sylwetkę za kuloodporną szybą. „Poczwara" siedział w osobnym pomieszczeniu. Pytania docierały do niego z głośnika, odpowiadał do mikrofonu. Policja uznała, że bezpośredni kontakt z dawnymi kompanami byłby zbyt niebezpieczny.

Każda rozprawa angażowała dziesiątki policjantów. Wchodzący do sali rozpraw przechodzili dwie kontrole, w tym szczegółową rewizję.

Oskarżeni przychodzili w markowych ubraniach, z drogimi zegarkami na nadgarstkach. Metal kajdanek kontrastował ze złotem, wypomadowanymi brodami i fryzurami.

Jednocześnie wielu z nich przekonywało sąd, że utrzymują się z prac dorywczych, oszczędności albo pomocy najbliższych. Ten kontrast rzucał się w oczy.

Największa sala poznańskiego sądu ledwo mieściła oskarżonych, ich obrońców, policjantów i dziennikarzy. Niektórzy oskarżeni siedzieli obok reporterów. Zdarzało się, że w czasie rozprawy pochylali się i szeptali, co ich zdaniem powinno znaleźć się w artykule: przede wszystkim informacje, że cały proces jest farsą, a „Poczwara" kłamie.

POLICJA WYWIOZŁA „POCZWARĘ" I JEGO RODZINĘ

„Poczwara" mówił dużo. Jego wyjaśnienia zapisano w kilkunastu protokołach. Podawał pseudonimy, opisywał transporty, szacował ilości przemyconych narkotyków. Wskazywał, kto organizował dostawy, kto rozładowywał ciężarówki, kto przechowywał towar, kto go odbierał i kto woził pieniądze do Hiszpanii.

Jeszcze przed rozpoczęciem procesu policja wywiozła „Poczwarę" i jego rodzinę z Wielkopolski. Miejsce pobytu znało tylko kilka osób. W tym czasie wieść o jego współpracy rozeszła się po Poznaniu.

Nieznani sprawcy weszli do jego domu pod Poznaniem i rozlali substancję chemiczną. Na trybunie miejskiego stadionu zawisły transparenty wymierzone w „Poczwarę". W internecie pojawił się agresywny teledysk, w którym raperzy grozili mu śmiercią.

W środowisku kiboli współpraca z policją uchodzi za jedną z najcięższych zdrad. „Poczwara" stał się dla nich „sześćdziesiątką" – tak w półświatku nazywa się sprawców liczących na nadzwyczajne złagodzenie kary na podstawie art. 60 Kodeksu karnego.

„POCZWARA" I EGZAMIN W SĄDZIE

„Poczwara" składał wyjaśnienia na sześciu rozprawach. Obrońcy oskarżonych mieli jasno określone zadanie: skoro znaczna część zarzutów opiera się na słowach człowieka, który liczy na złagodzenie własnej kary, należy podważyć jego wiarygodność. Pytali więc o dokładne daty, adresy, marki samochodów, miejsca spotkań, liczbę transportów i wagę narkotyków. Przypominało to egzamin.

Im bardziej szczegółowe były pytania, tym częściej „Poczwara" odpowiadał: nie pamiętam, nie wiem, nie potrafię powiedzieć. Tłumaczył, że po latach nie jest w stanie wszystkiego odtworzyć.

Prokurator interpretował to inaczej niż obrona. Twierdził, że człowiek, który wymyśliłby całą historię, mógłby nauczyć się jej na pamięć i odpowiadać na pytania bez wahania. Tymczasem „Poczwara" przyznawał się do luk w pamięci. Obrońcy odpowiadali, że niepamięć nie jest dowodem prawdomówności.

Podważali też jego zdolność do zapamiętywania zdarzeń. „Poczwara" przyznał, że palił marihuanę, czasem codziennie, a okazjonalnie brał też inne narkotyki. Nie zaprzeczył, że był pod ich wpływem także podczas transakcji. Stwierdził nawet, że marihuana czyniła go bardziej czujnym.

Dawni kompani „Poczwary" nie ograniczali się do słuchania. Śmiali się, komentowali jego wypowiedzi, kręcili głowami. Sędzia upominała ich i groziła usunięciem z sali.

Na jednej z rozpraw „Poczwara" powiedział, że pod gradem pytań czuje się niekomfortowo. Jeden z oskarżonych zaproponował wtedy, by wyszedł zza szyby i stanął pośrodku sali.
18 września sędzia Danuta Kasprzyk stwierdziła, że wyjaśnienia „Poczwary" są wiarygodne. Pokrywały się z wcześniejszymi wyjaśnieniami „Kolora", który zmarł w trakcie procesu, oraz z innymi dowodami. Policja potwierdziła na przykład, że hale, do których miały przyjeżdżać ciężarówki z narkotykami, wynajmowali w tym czasie członkowie grupy.

Jeden z oskarżonych przyznał, że udostępnił w tym celu dwa magazyny. Potwierdził też, że przy rozładunku transportu widział „Poczwarę". Hiszpańska policja potwierdziła z kolei, że w tym kraju działały plantacje, o których mówił „Poczwara".

Zdaniem sądu te wszystkie okoliczności potwierdzają, że „Poczwara" nie zmyślał, a jedynie podawał szczegóły, które mogła znać tylko osoba działająca wewnątrz grupy.

„Poczwara" w areszcie spędził pięć miesięcy. Jeśli wyrok się utrzyma, nie wróci do więzienia, chyba że w okresie próby ponownie złamie prawo.

Sąd skazał 33 osoby. Najwyższe kary przekraczają osiem lat więzienia

„ZAGROŻENIE NIE MINĘŁO"

– Nad jego głową będzie wisiał miecz Damoklesa – mówi prokurator Jacek Szymanowski.

Pytamy, czy człowiek zatrzymany przy rozładunku ćwierć tony marihuany zasłużył na tak łagodne potraktowanie i czy opłacało się obronić go przed więzieniem w zamian za możliwość skazania pozostałych oskarżonych.

Szymanowski odpowiada bez wahania: – Tak, bezsprzecznie. Jeśli wróci do tego procederu, kara może zostać wykonana. Jednocześnie korzyści dla społeczeństwa są oczywiste.

„Poczwara" zamieszkał z żoną i dziećmi w miejscu znanym jedynie służbom. Po ogłoszeniu wyroku pytamy, czy zagrożenie dla jego życia minęło.

– Myślę, że nie – odpowiada Szymanowski.

Czy „Poczwara" nadal znajduje się pod ochroną państwa? Prokurator przestaje się uśmiechać: – Nie odpowiem na to pytanie.

PROCES BEZ „DIDIEGO"

Na ławie oskarżonych zabrakło człowieka, którego Szymanowski uważa za organizatora narkotykowego biznesu. Maciej D., ps. „Didi", przez lata zajmował honorowe miejsce na kibolskiej trybunie na meczach Lecha Poznań. Stał obok bębnów, na tzw. gnieździe. Potem wyjechał do Hiszpanii i stamtąd – jak twierdzi prokurator – zarządzał narkotykowym biznesem.

„Didi" był ścigany listem gończym i europejskim nakazem aresztowania. Wrócił do Polski dopiero po uzyskaniu listu żelaznego. W zamian wpłacił milion złotych poręczenia. Nie przyznaje się do winy. Szymanowski zabezpieczył należący do niego dom w Alicante wyceniony na około 1,6 mln zł.

Proces „Didiego" toczy się osobno. Wyrok jeszcze nie zapadł. ●

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY
34454103

INGA IWASIÓW znalazła klucz, który otwiera świat. O jej nowej powieści „Tobiasz i wielki liść" – książce o emeryturze, samotności, końcu pewnego świata i... króliku, który niespodziewanie wypełnia pustkę

ARTUR DOMOSŁAWSKI o legendarnym reporterze i „Operacji Masakra". Pióro, pistolet i srebrnolistne topole, czyli o tym, dlaczego niektóre reportaże stają się legendami

Dlaczego jesteśmy coraz bardziej zmęczeni i czy książki o wypaleniu naprawdę pomagają z niego wyjść?

Spotkanie Książkowego Klubu Książki, przegląd jesiennych nowości, kryminały i powieści z dreszczykiem oraz książki dla młodszych czytelników.

W sprzedaży, również z dostawą do paczkomatu

Zamów magazyn z darmową dostawą na: **Prenumerata24.pl**
Więcej na: **Wyborcza.pl/ksiazki**

1 PO

eprasa.pl 3f220597b5

Zdrowie

Onkolożka dziecięca ape Nie zastępujcie lekarza sz

Trudno zaakceptować sytuację, kiedy dziecko trafia do nas bardzo późno, ponieważ przez wiele tygodni niepokojące objawy nie zostały właściwie zdiagnozowane – mówi onkolożka.

ROZMOWA Z
PROF. KATARZYNĄ DERWICH
onkolożką i hematolożką dziecięcą

• **Katarzyna Derwich, kierownik Kliniki Onkologii, Hematologii i Transpantologii Pediatrycznej w szpitalu Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu** FOT. PIOTR SKÓRNICKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

MIKOŁAJ WOŹNIAK: Byłem zaskoczony apelem, z jakim chce się pani zwrócić. Zrozumiałem, że są rodzice, którzy do diagnozy dziecka korzystają wyłącznie z narzędzi AI. Jak często ich pani spotyka?
PROF. KATARZYNA DERWICH: Nie prowadzimy takich statystyk, ale obserwujemy zjawisko, które dotyczy właściwie nas wszystkich. Kiedy pojawia się niepokojący objaw, odruchowo szukamy informacji w internecie. Coraz częściej spotykamy rodziców, którzy przychodzą do lekarza już z wiedzą zaczerpniętą z wyszukiwarki, mediów społecznościowych czy narzędzi opartych na sztucznej inteligencji.

To zawsze coś złego?
– Absolutnie nie. Internet może być bardzo dobrym źródłem wiedzy pod warunkiem, że korzystamy z niego świadomie i potrafimy ocenić wiarygodność informacji. Są rodzice, którzy sięgają do profesjonalnych źródeł medycznych, publikacji naukowych czy stron uznanych instytucji. Z tak przygotowanymi rodzicami możemy prowadzić bardzo merytoryczną rozmowę.

Internet i narzędzia AI mogą również pomóc uporządkować wiedzę, przygotować się do wizyty czy sformułować pytania do lekarza. Problem zaczyna się wtedy, gdy mają zastąpić konsultację medyczną. Żadne narzędzie internetowe nie bada dziecka, nie zna całej jego historii choroby i nie interpretuje objawów w pełnym kontekście klinicznym. W medycynie, a szczególnie w onkologii, to ma fundamentalne znaczenie.

RODZIC MOŻE TRACIĆ CZAS

Zdarza się, że rodzice przychodzą z postawioną diagnozą, a od was oczekują wyłącznie potwierdzenia?
– Tak, zdarza się. Internet może podpowiedzieć diagnozę, która niekoniecznie jest właściwa. Czasami niepotrzebnie przestraszy rodzica, ale znacznie bardziej niebezpieczna jest sytuacja odwrotna – kiedy uspokaja i powoduje odroczenie wizyty u lekarza. To może prowadzić do opóźnienia diagnostyki.

Spotkała się już pani z takimi sytuacjami?
– Na co dzień częściej spotykam rodziców, którzy przychodzą wyposażeni w bardzo wiele informacji, ale nie zawsze pochodzą one z wiarygodnych źródeł. Zdarzają się pytania o metody alternatywne, preparaty ziołowe, suplementy czy terapie reklamowane jako skuteczne mimo braku dowodów naukowych.

Niestety choroba dziecka jest sytuacją, w której rodzice są szczególnie podatni na obietnice dające nadzieję. A są osoby, które próbują tę sytuację wykorzystywać. Dlatego tak ważne jest, aby rodzice rozmawiali z nami otwarcie o wszystkim, co rozważają lub chcą podawać dziecku. Wtedy możemy wspólnie ocenić bezpieczeństwo takiego postępowania.

Wielu traktuje podpowiedzi AI lub namowy osób proponujących alternatywne terapie nie jako drugą opinię, ale bezpośrednią konkurencję dla tego, co mówi lekarz?
– Takie sytuacje się zdarzają, szczególnie na trudnych etapach choroby. Najtrudniej jest wtedy, kiedy musimy powiedzieć rodzicom, że możliwości skutecznego leczenia przeciwnowotworowego zaczynają się wyczerpywać. To naturalne, że rodzice szukają wtedy każdej możliwej szansy.

Na wcześniejszym etapie zagrożenie jest inne. Rodzic, kierując się wyłącznie informacjami znalezionymi w internecie, może na przykład szukać pomocy u niewłaściwego specjalisty, zamiast rozpocząć diagnostykę u pediatry. W ten sposób tracimy czas.

W przypadku większości nowotworów dziecięcych nie dysponujemy populacyjnymi badaniami przesiewowymi, takimi jak w przypadku niektórych nowotworów osób dorosłych. Nie mamy również możliwości zapobiegania większości nowotworów wieku dziecięcego poprzez klasycznie rozumianą profilaktykę pierwotną. Dlatego tak ogromne znaczenie ma czujność onkologiczna oraz możliwie krótki czas od pojawienia się niepokojących objawów do właściwej diagnostyki.

Jakie objawy powinny skłonić do wizyty u lekarza?
– Niepokojące mogą być między innymi utrzymujące się osłabienie i zmęczenie, niewyjaśnione stany gorączkowe, nawracające infekcje, utrata masy ciała, powiększenie węzłów chłonnych, pojawienie się guza lub obrzęku, utrzymujące się dolegliwości bólowe, bóle głowy z nudnościami lub wymiotami, zwiększona skłonność do powstawania siniaków i krwawień czy wyraźna bladość.

Trzeba jednak podkreślić, że są to objawy niespecyficzne i zdecydowanie częściej mają przyczyny inne niż choroba nowotworowa. Nie chodzi więc o to, aby każdy z nich wywoływał lęk przed nowotworem. Niepokój powinny budzić przede wszystkim objawy niewyjaśnione, utrzymujące się, narastające lub występujące w nietypowej konfiguracji.

Pierwszym lekarzem powinien być pediatra lub lekarz rodzinny. To on, po zbadaniu dziecka, zdecyduje o koniecznych badaniach i ewentualnym skierowaniu do odpowiedniego specjalisty.

OCHRONA PRZED NIESPRAWDZONYMI METODAMI

Załóżmy, że rodzic przychodzi z gotową diagnozą z internetu. Jak motywuje to, że opiera się wyłącznie na nim?
– Często słyszymy: „u kogoś to była właśnie ta choroba" albo „komuś pomogła taka metoda leczenia". Problem polega na tym, że pojedyncze doświadczenie innego pacjenta nie jest dowodem skuteczności leczenia. W medycynie decyzje terapeutyczne powinny opierać się na wiedzy naukowej, wynikach badań i indywidualnej sytuacji konkretnego pacjenta.

Naszym zadaniem nie jest jednak prowadzenie sporu z rodzicem o to, co przeczytał w internecie. Chcemy przede wszystkim rozmawiać o dziecku – na jakim etapie choroby się znajduje, jakie leczenie otrzymuje, jakie są jego działania niepożądane i co możemy zrobić, żeby pomóc.

Często nie informują, że np. podają dziecku jakiś specyfik?
– Takie sytuacje się zdarzają. Rodzice podają czasami preparaty, które – zgodnie z reklamą czy rekomendacją innych osób – mają „zwiększyć odporność", poprawić tolerancję chemioterapii czy wzmocnić organizm.

Są rodzice, którzy przychodzą z listą suplementów i pytają nas o każdy z nich. Bardzo to doceniamy. Znacznie trudniejsza jest sytuacja, kiedy dowiadujemy się o stosowaniu dodatkowych preparatów dopiero po czasie.

eprasa.pl 3f220597b5

luje: tuczną inteligencją

Dlatego zachęcam rodziców do pełnej otwartości. Nie chodzi o ocenianie ich decyzji, ale o bezpieczeństwo dziecka.

Działania rodziców prowadzą do ekstremalnych sytuacji?
– Na szczęście bardzo rzadko. Pamiętam jednak sytuację sprzed wielu lat, kiedy rodzic zakwestionował rozpoznanie chłoniaka Hodgkina u dziecka i chciał zrezygnować z leczenia onkologicznego na rzecz ziołolecznictwa. Musieliśmy wtedy zareagować i zwrócić się do sądu rodzinnego. Naszym obowiązkiem jest ochrona zdrowia i życia dziecka, które samo nie może podejmować takich decyzji.

Jak zareagowała pani na to, że ustawa określana jako „lex szarlatan", która miała temu zapobiegać, nie zyskała podpisu prezydenta?
– Jestem lekarzem i nie chciałabym oceniać decyzji politycznych. Mogę natomiast powiedzieć, czego oczekuję jako lekarz: jasnych regulacji prawnych chroniących pacjentów przed osobami oferującymi niesprawdzone metody jako alternatywę dla leczenia o udowodnionej skuteczności.

Stoję na straży wiedzy eksperckiej. Dotyczy to nie tylko medycyny. Mam wrażenie, że w ostatnich latach zbyt łatwo zaczęliśmy stawiać znak równości pomiędzy opinią a wiedzą wynikającą z wieloletniego doświadczenia, badań i nauki.

Internet jest ogromnym osiągnięciem i ma również bardzo wiele zalet w medycynie. Musimy jednak nauczyć się z niego korzystać w taki sposób, aby wspierał pacjenta i lekarza, a nie prowadził do opóźnienia diagnostyki czy wyboru nieskutecznego albo niebezpiecznego postępowania.

SPECYFIK PODANY „POD STOŁEM" KOMPLIKUJE LECZENIE

Preparat podawany przez rodziców bez konsultacji może wpłynąć na skuteczność leczenia?
– Może wpływać zarówno na bezpieczeństwo, jak i przebieg leczenia. Niektóre preparaty, także ziołowe czy suplementy diety, mogą wchodzić w interakcje z lekami przeciwnowotworowymi, zmieniać ich metabolizm albo nasilać działania niepożądane.

Jeżeli nie wiemy, że dziecko przyjmuje dodatkowy preparat, możemy mieć również trudności z właściwą interpretacją objawów.

Biegunka, wymioty czy nieprawidłowe wyniki badań laboratoryjnych mogą zostać przypisane leczeniu przeciwnowotworowemu, podczas gdy ich przyczyna może być inna.

Dlatego prosimy: konsultujcie z nami wszystko, co chcecie podać dziecku – również preparaty dostępne bez recepty, suplementy, zioła czy witaminy. Rozumiemy, że rodzice robią to z troski i chcą wykorzystać każdą możliwość pomocy. Ale właśnie dlatego potrzebna jest rozmowa z lekarzem.

Rodzice mają zaufanie do lekarzy?
– Rodzice dziś znacznie częściej niż kiedyś weryfikują informacje, które od nas otrzymują. I nie widzę w tym niczego złego. Jeżeli chcą uzyskać drugą opinię od lekarza czy w innym specjalistycznym ośrodku, jesteśmy gotowi im w tym pomóc.

Najtrudniejsze sytuacje pojawiają się wtedy, kiedy możliwości skutecznego leczenia zaczynają się wyczerpywać. Rodzice szukają wtedy nadziei wszędzie. Towarzyszą temu ogromne emocje – żal, poczucie niesprawiedliwości, bezradność. To zrozumiałe. Naszą rolą jest nadal być z rodziną, uczciwie przedstawiać możliwości i nie pozostawiać jej samej z tymi decyzjami.

Mówicie, żeby rodzice byli otwarci i nie bali się mówić o tym, że chcą zastosować jakiś specyfik. Być może unikają tego, bojąc się, że ostatecznie i tak to odradzicie?
– Jeżeli nie ma wiarygodnych badań potwierdzających skuteczność i bezpieczeństwo danej metody, nie mogę jej rekomendować.

Często słyszę wtedy: „ale komuś to pomogło" albo „przedłużyło życie". Rozumiem potrzebę uchwycenia się takiej historii, ale pojedynczy przypadek nie jest dowodem naukowym.

Jednocześnie zawsze dziękuję rodzicom za szczerość. To wyraz zaufania i daje nam możliwość wspólnego podejmowania bezpiecznych decyzji.

Pamięta pani sytuacje, w których rodzice zbyt długo błądzili, a na pomoc było za późno?
– Zdarza się, że dzieci trafiają do nas z bardzo zaawansowaną chorobą. Nie powiedziałabym jednak, że „na pomoc jest za późno". Pomoc jest potrzebna zawsze, choć możliwości wyleczenia zależą między innymi od rodzaju nowotworu, jego biologii i stopnia zaawansowania.

Pracuję w onkologii i hematologii dziecięcej od ponad 30 lat i widzę ogromny postęp, jaki dokonał się w tym czasie. Dysponujemy dziś nowoczesną diagnostyką i skutecznymi metodami leczenia. Tym bardziej trudno zaakceptować sytuację, kiedy dziecko trafia do specjalistycznego ośrodka bardzo późno, ponieważ przez wiele tygodni lub miesięcy niepokojące objawy nie zostały właściwie zdiagnozowane.

Szanse na wyleczenie są równie niskie jak kiedyś?
– Nie. Postęp w onkologii dziecięcej jest ogromny. Obecnie udaje się trwale wyleczyć zdecydowaną większość dzieci z chorobami nowotworowymi, a w niektórych rozpoznaniach odsetek wyleczeń przekracza 90 procent.

Nie można jednak podawać jednej liczby dla wszystkich nowotworów. Rokowanie zależy od rodzaju choroby, jej biologii, stopnia zaawansowania, odpowiedzi na leczenie i wielu innych czynników. Są nowotwory, w których możemy mówić o bardzo wysokim prawdopodobieństwie wyleczenia, ale są też nadal choroby, szczególnie oporne, nawrotowe lub rozsiane, w których nasze możliwości pozostają ograniczone.

Jedna zasada pozostaje aktualna: szybka diagnostyka daje nam możliwość rozpoczęcia właściwego leczenia w optymalnym momencie.

Nie możemy bać się rozmawiać o nowotworach dziecięcych. Nie chodzi o wywoływanie lęku, lecz o świadomość. Jeśli niepokojący objaw nie ustępuje, narasta albo trudno go racjonalnie wyjaśnić, dziecko powinno zostać zbadane przez lekarza.

Postęp w onkologii dziecięcej jest ogromny. Obecnie udaje się trwale wyleczyć zdecydowaną większość dzieci z chorobami nowotworowymi, a w niektórych rozpoznaniach odsetek wyleczeń przekracza 90 procent.

PROF. KATARZYNA DERWICH

Prof. Katarzyna Derwich

• Specjalistka onkologii i hematologii dziecięcej oraz transplantologii klinicznej. Kieruje Kliniką Onkologii, Hematologii i Transplantologii Pediatrycznej Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu. Pracuje w Szpitalu Klinicznym im. Karola Jonschera UM w Poznaniu. Jest członkinią zarządu Polskiego Towarzystwa Onkologii i Hematologii Dziecięcej.

U ilu dzieci rocznie diagnozuje się w Polsce nowotwór?
– Mówimy o około 1100–1200 nowych zachorowaniach rocznie.

Czyli w wielu przypadkach niepokojące objawy nie oznaczają najgorszej diagnozy.
– Oczywiście. Nowotwory wieku dziecięcego są chorobami rzadkimi. Zdecydowana większość objawów, o których rozmawiamy, ma inne, znacznie częstsze przyczyny. Dlatego naszym przekazem nie powinno być: „bójcie się nowotworu", tylko: „nie ignorujcie utrzymujących się lub nietypowych objawów i konsultujcie je z lekarzem".

W Poznaniu prowadzimy jedyny tego typu ośrodek pediatryczny dla całej Wielkopolski i rozpoznajemy około 100–110 nowych przypadków rocznie. Co istotne, liczba ta pozostaje względnie stała mimo zmniejszającej się populacji dzieci.

Niż demograficzny jest jednocześnie jednym z argumentów za tym, aby część potencjału onkologii pediatrycznej wykorzystać również w opiece nad młodymi dorosłymi.

DOROŚLI NA ONKOLOGII DZIECIĘCEJ?

Jak miałoby to wyglądać?
– Istnieje grupa nowotworów występujących zarówno u nastolatków, jak i młodych dorosłych, których biologia i sposób leczenia są bardzo zbliżone. Dotyczy to między innymi ostrej białaczki limfoblastycznej, chłoniaka Hodgkina czy niektórych mięsaków i guzów kości.

Wyobraźmy sobie dwóch uczniów tej samej klasy maturalnej, którzy zachorują na ten sam nowotwór. Jeden ma 17 lat i 10 miesięcy, drugi 18 lat i dwa miesiące. Z punktu widzenia biologii choroby różnią ich cztery miesiące, ale z punktu widzenia systemu ochrony zdrowia mogą znaleźć się w dwóch zupełnie różnych ścieżkach leczenia.

To pokazuje, dlaczego potrzebujemy w Polsce dobrze zorganizowanej opieki nad grupą AYA – adolescent and young adults, czyli nastolatkami i młodymi dorosłymi.

W niektórych nowotworach młodych dorosłych zastosowanie protokołów wywodzących się z onkologii pediatrycznej wiąże się z bardzo dobrymi wynikami. Ważna jest również organizacja opieki, ścisłe przestrzeganie harmonogramu leczenia, kompleksowe wsparcie pacjenta oraz specyficzne potrzeby młodego człowieka znajdującego się na granicy pediatrii i medycyny dorosłych.

Do jakiego wieku moglibyście przyjmować młodych dorosłych?
– Środowisko onkologii i hematologii dziecięcej od dawna wskazuje na potrzebę stworzenia systemowej ścieżki dla pacjentów AYA, obejmującej również młodych dorosłych – w wybranych rozpoznaniach nawet do 25-26. roku życia.

Nie chodzi o to, aby każdy młody dorosły był leczony na oddziale pediatrycznym. Chodzi o stworzenie systemu, w którym o miejscu leczenia decydują przede wszystkim rodzaj i biologia nowotworu, dostępne doświadczenie oraz potrzeby pacjenta, a nie wyłącznie formalna granica 18. roku życia.

Może rodzice szukają pomocy w innych miejscach, bo wszędzie słyszą: do lekarza trudno się dostać, wszędzie długo się czeka. Ile w tym prawdy?
– W onkologii dziecięcej sytuacja wygląda inaczej niż w wielu obszarach medycyny dorosłych. Jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie choroby nowotworowej u dziecka, diagnostyka powinna odbywać się bardzo szybko.

Rodzice nie powinni czekać z konsultacją tylko dlatego, że obawiają się kolejek. W sytuacji pilnej dziecko może zostać ocenione w trybie ostrodyżurowym, a ośrodki onkologii i hematologii dziecięcej są zorganizowane tak, aby pacjenci z rzeczywistym podejrzeniem choroby nowotworowej otrzymywali pomoc bez zbędnej zwłoki.

I to jest chyba najważniejszy apel do rodziców: internet i sztuczna inteligencja mogą pomóc zdobyć wiedzę, ale nie powinny zastępować lekarza. Jeśli coś w stanie zdrowia dziecka niepokoi, szczególnie gdy objawy utrzymują się lub narastają, porozmawiajcie z pediatrą. Lepiej sprawdzić i usłyszeć, że wszystko jest w porządku, niż stracić cenny czas. ●

Rozmawiał Mikołaj Woźniak

eprasa.pl 3f220597b5

Jesień w poznańskich teatrach

Moniuszko, Osiecka, awangarda bez kompromisów

Przedstawiamy wybrane wydarzenia na czterech poznańskich scenach – w Teatrze Wielkim, Teatrze Nowym, Teatrze Ósmego Dnia oraz Teatrze Muzycznym.

Sławomie Szymański

• **Próba baletu" Krzesany" w Teatrze Wielkim w Poznaniu w 2003 r. w choreografii Conrada Drzewieckiego do muzyki Wojciecha Kilara** FOT. KAROLINA SIKORSKA / AGENCJA WYBORCZA.PL

1 października w Teatrze Wielkim rozpoczyna się Festiwal Moniuszki 04. Na początek spektakl „Hrabina" w reż. Karoliny Sofulak, eksploatujący rolę kobiet we wspólnocie. W programie jest również „Król Roger" Karola Szymanowskiego (reż. Krzysztof Cicheński), opera zanurzona w kulturze antycznej i orientalnej, eksplorująca zakamarki ludzkiej duszy, również te mroczne.

Będzie też atrakcja dla miłośników wokalnej kameralistyki. Na 11 października zaplanowano wieczór z ariami i pieśniami, a wybrzmią w foyer I piętra Teatru Wielkiego w Poznaniu.

14 października przypada 100. rocznica urodzin Conrada Drzewieckiego, wybitnego tancerza, choreografa, pedagoga i twórcy Polskiego Teatru Tańca – Baletu Poznańskiego, przez lata związanego z Teatrem Wielkim w Poznaniu. Z tej okazji zostaną zaprezentowane najsłynniejsze choreografie mistrza, w tym do poematu symfonicznego „Krzesany" Wojciecha Kilara.

Finałem Festiwalu Moniuszki 04 będzie uroczysta gala z udziałem gwiazd poznańskiego Teatru Wielkiego oraz zaproszonych gości, którzy zaprezentują fragmenty dzieł bardzo rzadko pojawiających się na operowych scenach. Będzie okazja, by lepiej poznać dokonania polskich kompozytorów tworzących na przełomie XIX i XX wieku, w tym m.in. Jareckiego, Mireckiego, Dworzaczka, Gorskiego. To wydarzenie odbędzie się 28 października.

W listopadzie w repertuarze Teatru Wielkiego pojawi się „Faust", opera Charlesa Gounoda w inscenizacji Karoliny Sofulak. W oryginale akcja osadzona jest w XVI wieku. W tym przypadku będzie to jednak opowieść o współczesnym, rozdartym podziałami świecie i o poszukiwaniu w nim człowieczeństwa.

W programie znalazł się też ponadczasowy klasyk: „Czarodziejski flet" Wolfganga Amadeusza Mozarta w inscenizacji Sjarona Minailo. Tu również na pierwszym planie znajdzie się społeczna polaryzacja. Można się spodziewać widowiskowych efektów wizualnych.

Natomiast na 20 listopada zaplanowano premierę opery „Sztuka wojny / Art of War". Zapowiada się spektakl nietypowy. Teatr Wielki wyjaśnia, że to dzieło „powstaje jako współczesna opera kameralna dla młodzieży i od młodzieży", łącząc muzykę współczesną w wykonaniu orkiestry kameralnej, elektronikę, chór młodzieżowy oraz solistów (sopran i baryton) opery współczesnej, a wszystko to z minimalistyczną inscenizację. Przy czym nie tylko młodzież będzie tworzyć to przedstawienie. Finałową kołysankę ma wykonać „śpiewająca seniorka".

A na koniec listopada jeszcze jeden klasyk – „Cyrulik sewilski", czyli słynna opera Gioacchina Rossiniego (reż. Marek Weiss-Grzesiński).

KTO NAJLEPIEJ ZAŚPIEWA OSIECKĄ

Jeśli to październik i jesteśmy w Poznaniu, to pamiętamy o Agnieszce Osieckiej! W Teatrze Nowym odbędzie się już 29. edycja festiwalu poświęconego tej twórczyni. Festiwalu – to nawet mało powiedziane. To właściwie mistrzostwa świata dla wykonawców utworów Osieckiej! A jest co wykonywać, bo napisała ich ponad 2 tys.

Wszystko rozpocznie się w czwartek 8 października. Tego dnia każdy z finalistów festiwalowego konkursu – jest ich dziewięcioro – zaprezentuje po dwie wybrane piosenki Osieckiej. Wszystko wskazuje na to, że oprócz hitów będzie okazja posłuchać również tych mniej znanych utworów.

Na drugi dzień festiwalu zaplanowano koncert konkursowy, podczas którego finaliści zaprezentują swoje pomysły na Osiecką zarówno przez publicznością, jak i przed jury.

Tego samego dnia na Scenie Nowej im. Sławy Kwaśniewskiej odbędzie się Off-Osiecka, czyli alternatywna odsłona festiwalu. Organizatorzy zapowiadają, że pozwoli „spojrzeć na twórczość poetki w świeży i nieszablonowy sposób". Można się więc spodziewać interesujących muzycznych eksperymentów. Zaryzykują artyści z Poznań Voice Studio oraz Sofinka.

10 października, podczas Gali Finałowej Festiwalu, emocje sięgną zenitu, bo jury wyda werdykt – ogłoszeni zostaną laureatka lub laureat tegorocznej edycji oraz zdobywczyni lub zdobywca Głównej Nagrody Marszałka Województwa Wielkopolskiego. Zanim to nastąpi każdy z finalistów raz jeszcze wykona wybraną przez siebie piosenkę Osieckiej. A na zakończenie tego wieczoru wystąpi Wiktoria Wojtas, która wygrała konkurs w ubiegłym roku. Zaprezentuje recital „Raz mamy bal".

Natomiast na Scenie Nowej odbędzie się premiera recitalu Małgorzaty Kozłowskiej „Miłość w Portofino". Dodajmy, że Portofino to wyjątkowo malownicza i nastrojowa miejscowość we Włoszech, położona nad Morzem Śródziemnym, niedaleko Genui. Ten koncert ma być muzyczną podróżą, ale nie tylko do Italii, ale też do Hiszpanii, a nawet do Argentyny, gdzie miłość wyraża się tańcząc tango. Organizatorzy zapowiadają, że „wszystko to w zmysłowych, pełnych temperamentu interpretacjach i aranżacjach".

Na niedzielę 11 października zaplanowano ostatnie spotkanie z laureatami i finalistami 29. edycji festiwalu „Pamiętajmy o Osieckiej". Będzie okazja posłuchać jej piosenek już na spokojnie i bez konkursowych emocji. Dodajmy jeszcze, że za artystyczny kształt festiwalu odpowiada Jerzy Satanowski.

Ważna informacja: koncert finalistów 9 października i Gala Finałowa 10 października będą transmitowane on-line – linku szukajcie na stronie Teatru Nowego.

MOCNA DAWKA AWANGARDY Z WAŻNYMI TEMATAMI

Teatr Ósmego Dnia zaprasza na przegląd teatru alternatywnego Osiem Dni Teatr. W październikowym programie znalazły się trzy spektakle – „Antena" w reż. Macieja Gorczyńskiego, „Plan lekcji" w reż. Dariusza Skibińskiego oraz „Kiedy kończy się noc" zespołu Circus Ferus. Każdy z nich ma inny charakter, każdy opowiada o innej sferze rzeczywistości, twórcy tych przedstawień wykorzystują też inne środki scenicznej ekspresji. Wszystkie te spektakle mają jednak ze sobą coś wspólnego – opowiadają o człowieku i dotykają ważnych tematów. Widzowie muszą liczyć się z tym, że kompromisów tu nie przewidziano.

„Antena" to spektakl Teatru Rozbark z Bytomia, inspirowany poezją Serhija Żadana, jednego z najwybitniejszych współczesnych ukraińskich poetów i pisarzy. W tym przedstawieniu jego poezja spotyka się z tańcem, teatrem fizycznym, muzyką i obrazem. Organizatorzy piszą, że jest to „elegijna opowieść o miłości, stracie i żałobie, ale również o kruchości życia oraz sile tworzenia, która pozwala przekraczać traumę". Spektakl będzie grany 1 października.

Dwa dni później A3Teatr zaprezentuje „Plan lekcji", czyli swego rodzaju wiwisekcja szkolnych wspomnień. Spektakl dla widzów o mocnych nerwach? Można z góry założyć, że w każdym takie wspomnienia nadal są żywe, więc niekoniecznie będzie miło i przyjemnie, ale wzruszeń i powodów do uśmiechu też nie zabraknie.

10 października na scenę wkroczy Circus Ferus ze spektaklem „Kiedy kończy się noc". Traktuje o zaburzeniach lękowych u dorosłych, czyli o trudnym doświadczeniu. Zobaczysz, że to, co dla ciebie może być zwykłą codzienną sytuacją, dla innych jest przyczyną stresu, napięcia czy niepokoju. Ważne dla wszystkich, którzy wybierają się na to przedstawienie: organizatorzy uspokajają, że na pewno się skończy. Za koncepcję, scenariusz, reżyserię i wykonanie odpowiadają Agata Elsner, Justyna Paluszyńska i Karolina Pawełska.

Dodajmy, że ten przegląd jest wydarzeniem nietypowym. W Polsce to rzadkość, że w jednym miejscu można zobaczyć aż trzy przedstawienia teatru alternatywnego w stosunkowo krótkim czasie.

FESTIWALOWY ZESTAW W TEATRZE MUZYCZNYM

Od 25 listopada do 1 grudnia potrwa piąta edycja Festiwalu Czas na Teatr, organizowanego przez Teatr Muzyczny w Poznaniu. W programie znalazło się łącznie 10 wydarzeń, w tym 9 spektakli. Na otwarcie Teatr Rampa zagra w Auli Artis przedstawienie „Witkacja. Wodewil na krawędzi". Co to będzie? „Ta groteskowa i barwna opowieść inspirowana twórczością Witkacego łączy elementy kabaretu, teatru absurdu oraz musicalu" – zapowiadają organizatorzy.

A następnego dnia na scenie Teatru Muzycznego w Poznaniu widzowie będą mogli obejrzeć jego najnowszą premierę, czyli spektakl „Rewolta" w reż. Jerzego Jana Połońskiego. Jest to opowieść inspirowana wydarzeniami Poznańskiego Czerwca '56 z muzyką zespołu Maanam.

Co jeszcze? Np. 28 listopada w Polskim Teatrze Tańca będzie grany muzyczny spektakl „Wanożnicë". To dyplom studentów IV roku Studium Wokalno-Aktorskiego im. Danuty Baduszkowej w Gdyni, przygotowany z okazji stulecia miasta. A tytuł przedstawienia stąd, że jest to podróż przez Kaszuby, zarówno te z legend, jak i historyczne oraz współczesne. Z kolei 30 listopada będzie okazja zobaczyć „Odyseję" w wykonaniu Teatru Muzycznego Capitol we Wrocławiu.

Jak co roku festiwalowi towarzyszyć będą panele dyskusyjne, konferencja musicalowa, a także galeria kostiumów, w której znajdą się oryginalne, wyselekcjonowane kreacje ze spektakli Teatru Muzycznego w Poznaniu. A dziesiąte wydarzenie? Na zakończenie festiwalu odbędzie się wielka Gala Musicalowa. ●

eprasa.pl 3f220597b5

Centrum Kultury „Zamek”

Co widzi artysta, gdy patrzy na naturę

W Centrum Kultury „Zamek” można już oglądać nową wystawę czasową „Świat jak zielnik. Natura w sztuce od XVII do XXI wieku”.

Sławomir Szymański

Co można tam zobaczyć? Organizatorzy wyjaśniają, że „to podróż przez cztery stulecia sztuki, a także wielkie pytanie o przyszłość natury. Dzieła dawnych mistrzów spotkają się ze sztuką najnowszą, a malarstwo europejskie z fenomenem japońskiego kachō-ga”.

Ekspozycję podzielono na cztery główne tematy – ilustrację botaniczną i entomologiczną oraz tradycję zielników, interpretacje natury w sztuce Młodej Polski, japoński fenomen kachō-ga, czyli przedstawień kwiatów i ptaków („ka” oznacza kwiat, „cho” – ptak, a „ga” – obraz), a także współczesną sztukę artystów i artystek zajmujących się szeroko rozumianą naturą i ekologią.

Zbiory pochodzą z wielu polskich muzeów oraz rzadko prezentowanych publicznie kolekcji prywatnych. Zostały wypożyczone specjalnie na potrzeby tej ekspozycji. To bardzo różne dzieła – obrazy, grafiki, rzeźby, kolaże oraz instalacje. Pochodzą też z bardzo różnych czasów, bo były tworzone od XVII do XXI wieku. Łączy je to, że wszystkie były inspirowane naturą.

Co konkretnie można zobaczyć na tej wystawie? To np. niezwykle szczegółowe ilustracje botaniczne entomolożki i malarki Marii Sibylli Merian (1647-1717) oraz towarzyszącej jej, dziś nieco zapomnianej, ilustratorki Elizabeth Blackwell (1699-1758). Można również bliżej poznać twórczość Wielkopolanina Jana Jonstona (1603-1675), ojca polskiej botaniki Szymona Syreniusza (1540-1611) oraz podróżnika i jednego z pierwszych sinologów Michała Boyma (1612/1614-1659).

Osobna część wystawy przybliża interpretacje natury w sztuce Młodej Polski, w tym dzieła najsłynniejszych nazwisk epoki. W tej części pojawią się pejzażyści Jan Stanisławski (1860--1907) i Ferdynand Ruszczyc (1870–1936) oraz Julian Fałat (1853-1929), Władysław Ślewiński (1859-1918), Wojciech Weiss (1875-1950), Leon Wyczółkowski (1852-1936) i Stanisław Wyspiański (1869-1907).

Ciekawostką będzie jedna grafika Salvadora Dalego (1904-1989) z jego surrealistycznego zielnika „Flordali”. Natomiast japońską sztukę w nurcie kachō-ga przybliży twórczość Watanabego Seiteia (1852–1918).

• **Centrum Kultury „Zamek”** FOT. ŁUKASZ OGRODOWCZYK / AGENCJA WYBORCZA.PL

ARTYŚCI CZASÓW KLIMATYCZNEJ KATASTROFY

Twórcy Młodej Polski nie słyszeli jeszcze o kryzysie klimatycznym ani antropocenie. Żyli w okresie, kiedy na ziemiach polskich dopiero rozpoczynała się rewolucja przemysłowa. To jeszcze nie był przekształcony świat. Takie prawdziwej, czyli żyjącej po swojemu, natury nie trzeba było szukać.

Co innego współcześni artyści. Dla wielu z nich zmiany klimatu są najważniejszym tematem. A już na pewno trudno dziś mówić o naturze, nie uwzględniając tego, jak bardzo ją zdegradowano, stłamszono i zniszczono. Spójrzcie tylko na lasy – dziś to prawie wyłącznie ogromne uprawy z drzewami traktowanymi jak zasób przemysłowy. A jeśli natura gdzieś uchowała się w stanie nienaruszonym, to trzeba ją przed ludźmi chronić.

Ciekawym zabiegiem wystawy jest zestawienie historycznych dzieł ukazujących naturę ze współczesnymi, wyrastającymi z epoki antropocenu. Większość tych drugich powstało specjalnie z myślą o poznańskiej ekspozycji.

– Jesteśmy świadkami i sprawcami nieodwracalnych zmian w naturze. Kryzys klimatyczny nie tylko niszczy i przeobraża nasze ekosystemy, lecz także dekonstruuje kulturę, sztukę, tradycje i dziedzictwo, naszą tożsamość – mówi Anna Król, kuratorka wystawy.

Oglądając dzieła zgromadzone na ekspozycji można więc prześledzić, jak przez ponad czterysta lat zmieniało się postrzeganie natury – od zachwytu nad jej pięknem i prób naukowej dokumentacji po współczesną refleksję nad kryzysem klimatycznym i relacją człowieka z nie-ludzkim światem.

– Świat jest jak zielnik, w którym przechowywane są wizualne znaki natury, a sztuka, choć pozornie ma niewielką sprawczość, dziś ujawnia swoją siłę oddziaływania i zdolność do przemiany – dodaje Anna Król. ●

Ekspozycja „Świat jak zielnik. Natura w sztuce od XVII do XXI wieku” będzie otwarta do 6 grudnia 2026 roku

REKLAMA

Poznań/34453844

Smak i kultura - jesień w Dworze Skrzynki

Kameralne wnętrza zabytkowego Dworu Skrzynki (Skrzynki, gm. Stęszew) będą tej jesieni jedną z najciekawszych scen muzycznych w Wielkopolsce. Od piosenki poetyckiej i jazzu, przez argentyńskie tango, aż po hiszpańskie brzmienia w ramach wydarzenia sezonu i klasykę smyczkową – Instytut Skrzynki zaprasza na cykl wieczorów autorskich oraz niezapomniane zabawy Andrzejkowe i Sylwestrowe.

KONCERTY I WYDARZENIA MUZYCZNE

• **2 października (piątek), godz. 18:30 – „Iwona Loranc Kameralnie”**
Jesienny cykl otworzy recital wokalny, w którym Iwona Loranc przy akompaniamencie pianisty Dawida Troczewskiego przypomni utwory z repertuaru M. Koterbskiej, L. Jakubczak, M. Grechuty ale też G. Tomczaka.

• **9 października (piątek), godz. 18:30 – „W żółtych płomieniach liści”**
Poetycko-jazzowy wieczór, podczas którego Kwartet Aleksandry Pura zaprezentuje połączenie poezji z kompozycjami Nahornego i Komedy.

• **16 października (piątek), godz. 18:30 – Koncert piosenki żeglarskiej i autorskiej**
Kameralny koncert folkowy. Na dworskiej scenie z autorskim repertuarem wystąpi bard szantowy Grzegorz „GooRoo” Tyszkiewicz.

• **23 października (piątek), godz. 18:30 – „Tango Con Memoriam”**
Muzyczna podróż w rytmie argentyńskiego tanga w wykonaniu tria: wokalistka Bárbara Grabinski, akordeonista Wiesław Prządka i gitarzysta Alejandro Bordas.

• **6 listopada (piątek), godz. 18:30 – Prapremiera albumu „Wyczółkowski. Inspiracje”**
Muzyczny hołd dla twórczości patrona polskiego malarstwa. Na scenie wystąpi Kwintet Aresa Chadzinikolau.

• **13 listopada (piątek), godz. 18:30 – „New Languages of Sound”**
Wieczór niebanalnych poszukiwań brzmieniowych w wykonaniu duetu instrumentalistek: Izabelli Effenberg (wibrafon) oraz Patrycji Betley (instr. perkusyjne).

• **20 listopada (piątek), godz. 18:30 – WYDARZENIE SEZONU: „MEISINGER – SPANISH NIGHT 2026”**
Zmysłowy wieczór z hiszpańską muzyką klasyczną. Wystąpi światowej sławy gitarzysta Krzysztof Meisinger, perkusistka Patrycja Betley oraz Cavatina Philharmonic Quintet.

• **21 listopada (sobota), godz. 18:30 – „Magia smyczków. Przedandrzejkowy zawrót głowy”**
Barwny program od dzieł Mozarta po przeboje The Beatles wykona Zespół Kameralistów Orkiestry Filharmonii Poznańskiej.

• **27 listopada (piątek), godz. 18:30 – „Arcydzieła muzyki klasycznej i filmowej”**
Syntezę arcydzieł muzyki poważnej oraz znanych motywów filmowych zaprezentuje Duo Mariandi (skrzypce i fortepian).

• **4 grudnia (piątek), godz. 18:30 – „Schody do gwiazd / Stairway to the Stars – Tribute to Ella Fitzgerald”**
Standardy Królowej Jazzu wykona Grupa „Szóstka” Jazz oraz wokalistki Ania Chwalczyńska i Julia Tasiemska.

• **5 grudnia (sobota), godz. 18:30 – „Gitarą, nożem i widelcem”**
Wydarzenie łączące muzykę amerykańską (w tym. Astora Piazzolli) z wykwintną kolacją. Wystąpią gitarzysta Łukasz Kuropaczewski, akordeonista Maciej Frąckiewicz oraz Kwintet Smyczkowy Teatru Muzycznego.

ZABAWY TANECZNE, CELEBRACJA I RESTAURACJA

28 listopada (sobota), godz. 19:00 – Zabawa Andrzejkowa: Wieczór taneczny z wykwintnym menu, podczas którego oprawę muzyczną zapewni DJ Michał Laufer.

31 grudnia (czwartek), godz. 19:00 – Bal Sylwestrowy: Eleganckie powitanie Nowego Roku z oprawą muzyczną, którą poprowadzi DJ Michał Laufer.

Informacja dla gości restauracji:
Restauracja Dworu Skrzynki jest otwarta w soboty i niedziele od godz. 12.00 oraz w piątki koncertowe od godz. 17.00.

W trakcie koncertów serwis restauracyjny jest nieczynny. Zapraszamy do składania rezerwacji w restauracji dworskiej bezpośrednio przed wydarzeniami lub po ich zakończeniu.

Bilety na wydarzenia dostępne są na stronach www.dworskrzynki.pl oraz www.instytutskrzynki.pl, a także stacjonarnie w Dworze Skrzynki.
Do zobaczenia w Skrzynkach!

1 PO

eprasa.pl 3f220597b5

Muzeum Narodowe w Poznaniu

Od Dürera i Rembrandta po Madonny z Chrzypska Wielkiego

Muzeum proponuje dwie wystawy stacjonarne. Przygotowało też katalog z ponad 3 tys. prac mistrza plakatu. Będzie dostępny online i bezpłatnie

Sławomir Szymański

Gabinet Rycin i Rysunków w Muzeum Narodowym w Poznaniu obchodzi stulecie, bo w 1926 roku stał się samodzielnym działem muzealnym. Ma imponującą kolekcję, składającą się z prawie 52 tys. prac na papierze. W tym zbiorze znajdują się dzieła największych mistrzów – od rycin Dürera i Rembrandta po grafiki Muncha, Kollwitz, Kantora czy Jaremy.

Z okazji tego jubileuszu zorganizowano pokaz kilkudziesięciu prac pochodzących z różnych okresów historycznych i wykonanych różnymi technikami. Na ekspozycji znajdą się dzieła m.in. wymienionych wyżej artystów.

Na pokazie zaprezentowanych zostanie kilkadziesiąt prac z różnych okresów historycznych i wykonanych różnymi technikami, w tym dzieła wymienionych artystów. Po raz pierwszy zaprezentowane zostaną również wybrane matryce graficzne i odbitki stanowe ze zbiorów muzeum. Kuratorkami pokazu są Agnieszka Salamon-Radecka, szefowa Gabinetu Rycin i Rysun-

REKLAMA Poznań/34453585

OSIEM DNI TEATR

PRZEGLĄD SPEKTAKLI TEATRU ALTERNATYWNEGO

INFORMACJE I BILETY WWW.TEATROSMEGODNIA.PL

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

01-10-2026 GODZ:19:00
REŻ. MACIEJ GORCZYŃSKI
PROD. TEATR ROZBARK
ANTENA

03-10-2026 GODZ:19:00
TEATR A3
PLAN LEKCJI

10-10-2026 GODZ:19:00
CIRCUS FERUS
KIEDY KOŃCZY SIĘ NOC

07-11-2026 GODZ:19:00
JOANNA HOLCGREBER
ELEKTRA 23

21-11-2026 GODZ:19:00
TEATR COSMINO
HEARTBURN

28-11-2026 GODZ:19:00
LATAJĄCY TEATR KANTOROWI
ANATOMIA ZDARZEŃ.
KIESZENIE PEŁNE WSPOMNIEŃ

ORGANIZATOR
TEATR ÓSMEGO DNIA

PATRONI MEDIALNI
TVP KULTURA · TVP3 POZNAŃ · GŁOS WIELKOPOLSKI · nasze miasto.pl · RADIO POZNAŃ · iks · e-teatr.pl

eprasa.pl 3f220597b5

• **Muzeum Narodowe w Poznaniu** FOT. PIOTR SKÓRNICKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

• **Zbiory Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu** FOT. ROBERT WOZNIAK

ków, oraz Danuta Rościszewska. Wystawę można oglądać od 2 do 31 października 2026 roku.

TYSIĄCE PRAC MISTRZA PLAKATU I FOTOMONTAŻU

Nie chodzi tu o typową wystawę. 16 października 2026 roku odbędzie się premiera internetowego katalogu z pracami Romana Cieślewicza. Jest to pierwsze pełne opracowanie twórczości tego wybitnego polskiego grafika XX wieku i współtwórcy polskiej szkoły plakatu (choć pół życia spędził we Francji). Katalog powstał na podstawie wieloletnich badań Anny Grabowskiej-Konwent, kustoszki i kuratorki Galerii Plakatu i Projektowania Graficznego MNP.

Ten katalog zawiera ponad 3 tysiące pozycji – plakaty, ilustracje, fotomontaże, kolaże, projekty wydawnicze i materiały warsztatowe – w tym liczącą 1745 prac kolekcję Muzeum Narodowego w Poznaniu, gromadzoną od 1968 roku, jak również twórczość francuskiego okresu artysty. A jest co oglądać, ponieważ Cieślewicz był szefem artystycznym magazynu „Elle", związany był m.in. również z „Vogue". Na koncie ma wiele prestiżowych projektów i plakatów, lubił również fotomontaże. Jego dorobek jest ogromny i bardzo ciekawy.

Katalog umożliwi dostęp do prac, które ze względów konserwatorskich i objętościowych nie mogą być na stałe prezentowane publiczności. W internecie zostanie udostępniony bezpłatnie pod adresem: cieslewicz.mnp.art.pl. Premierze katalogu będzie towarzyszyć pokaz kilkunastu prac Romana Cieślewicza, który potrwa od 16 do 25 października. Zaplanowano też wykład Anny Grabowskiej-Konwent (16 października o godz. 18.00).

CO SIĘ DZIEJE Z WIELKOPOLSKIM GOTYKIEM

Średniowieczne rzeźby ze zbiorów Muzeum Narodowego w Poznaniu, Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu oraz wielkopolskich kościołów będzie można zobaczyć na wystawie „Gotyk w Wielkopolsce 1936/2026". Zostanie otwarta w MNP 27 listopada. A dlaczego w nazwie znajduje się „1936"? To pomysł na upamiętnienie ekspozycji „Wielkopolska plastyka gotycka", która odbyła się właśnie w tamtym roku.

Jak wyjaśniają organizatorzy, wystawa sprzed 90 lat „stanie się pretekstem do opowieści o zmianie sposobów definiowania obrazu sztuki gotyckiej w Wielkopolsce, a także patrzenia na średniowieczne zabytki, badania ich i dbania o nie".

W przypadku tego rodzaju obiektów ma to szczególne znaczenie. Na przykład rzeźby sprowadzane do muzeum z kościołów nie od razu trafiają na wystawę. Najpierw przechodzą przez muzealną pracownię konserwatorską, gdzie są czyszczone i poddawane ochronie mikrobiologicznej. A niektóre są w takim stanie, że wymagają pilnej interwencji i kompleksowej konserwacji.

Co konkretnie będzie można zobaczyć na tej wystawie? Wśród eksponatów znajdą się m.in. Madonny z Chrzypska Wielkiego i Czempinia, ukazujące wpływy śląskiego kręgu artystycznego, retabulum (czyli tzw. nastawa ołtarzowa) z Kościana, a także dzieła sztuki z kilkunastu kościołów. ●

Wystawa „Gotyk w Wielkopolsce 1936/2026" potrwa do 28 lutego 2027 roku. Jej kuratorką jest dr Patrycja Łobodzińska. Ekspozycja powstaje we współpracy MNP z Muzeum Archidiecezjalnym w Poznaniu oraz Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków

REKLAMA

Poznań/34453667

PARTNERZY: TEATR ATELIER IM. AGNIESZKI OSIECKIEJ · Okularnicy Fundacja im. Agnieszki Osieckiej · MAZOWIECKI TEATR MUZYCZNY IM. JANA KIEPURY · SOLAR · APART.pl

PATRONI MEDIALNI: TVP KULTURA · Jedynka POLSKIE RADIO

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO POCHODZĄCYCH Z FUNDUSZU PROMOCJI KULTURY W RAMACH PROGRAMU „MUZYKA", REALIZOWANEGO PRZEZ NARODOWY INSTYTUT MUZYKI I TAŃCA

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego · Narodowy Instytut Muzyki i Tańca

eprasa.pl 3f220597b5

17. Konkurs Skrzypcowy im. Henryka Wieniawskiego i V Paderewski Festiwal

Dużo wydarzeń w muzycznym kalendarzu

Skrzypkowie z całego świata zmierzą się w prestiżowym poznańskim konkursie, będzie pięć dni z Paderewskim, a wirtuoz gitary zaprezentuje brzmienia hiszpańskiej nocy. Przedstawiamy wybrane koncerty w październiku i listopadzie.

Sławomir Szymański

Zacznijmy jednak od wydarzenia jubileuszowego. 2 października swój 80. sezon artystyczny inauguruje Filharmonia Poznańska. Na fortepianie zagra Lukáš Vondráček, występujący na największych scenach na świecie. Orkiestrę Filharmonii poprowadzi Łukasz Borowicz. W programie tego koncertu znalazły się utwory Grażyna Bacewicz, Ferenca Liszta oraz Karola Szymanowskiego. Odbędzie się w Auli Uniwersyteckiej.

17. MIĘDZYNARODOWY KONKURS SKRZYPCOWY IM. HENRYKA WIENIAWSKIEGO

Zacznie się 8 października. Jest organizowany od 1935 roku i wśród istniejących dziś konkursów skrzypcowych na całym świecie nie ma starszego. Najważniejsze jest może jednak coś innego – tu mogą się pokazać młodzi wirtuozi. Wybitnie utalentowani skrzypkowie przyjeżdżają do Poznania z całego świata. Dodajmy, że jest to wydarzenie szczególne, ponieważ konkurs odbywa się zwykle raz na pięć lat (ostatnio został zorganizowany z rocznym opóźnieniem, w 2022 roku, ze względu na pandemię).

Jak przebiega sam konkurs? W pierwszym etapie wszyscy uczestnicy – jest ich 50 – zaprezentują co najmniej dwa utwory Wieniawskiego, a jeśli zmieszczą się w wyznaczonym czasie, to jeszcze jedną, już dowolnie wybraną kompozycję od baroku po dzień dzisiejszy.

W następnych etapach do wyboru będą utwory – sonaty, rapsodie i koncerty – różnych kompozytorów, w tym Grażyny Bacewicz, Karola Lipińskiego i Witolda Lutosławskiego, Béli Bartóka, Ludwiga van Beethovena, Antonína Dvořáka, Edvarda Griega czy Roberta Schumanna. A Henryk Wieniawski powróci w wielkim finale. Przed laureatami otworzy się droga do międzynarodowej kariery. Konkurs zakończy się 25 października.

DUŻO SIĘ DZIEJE WOKÓŁ PADEREWSKIEGO

W dniach 6-11 listopada 2026 odbędzie się V Paderewski Festiwal. Rozpocznie go wieczór pieśni w Bazarze Poznańskim. W programie jest też recital skrzypcowy „Wokół Wieniawskiego", koncert z utworami Paderewskiego oraz kompozytorów hiszpańskich, a także wieczór z Chopinem.

• **Dwór Skrzynki pod Poznaniem** FOT. LILIANA KUBIAK/DWORSKRZYNKI.PL

Program V Paderewski Festival obejmuje również wydarzenia towarzyszące przygotowane przez Wielkopolskie Muzeum Niepodległości, związane z rocznicą wjazdu Jana Henryka Dąbrowskiego do Poznania. Organizatorzy, Teatr Muzyczny w Poznaniu oraz Bona Fide – Stowarzyszenie Wielkopolan, zapraszają także do udziału w wydarzeniach przygotowanych przez CK Zamek z okazji Imienin Ulicy Święty Marcin oraz do odwiedzenia Krypty Zasłużonych Wielkopolan na Wzgórzu św. Wojciecha.

CO ZABRZMI W SKRZYNKACH

Rozbudowany program koncertowy na jesień proponuje Dwór Skrzynki pod Poznaniem. Co tydzień proponuje inne wydarzenie muzyczne. Najważniejszy w tym zestawie będzie koncert „Meisinger – Spanish Night 2026", czyli występ wirtuoza gitary Krzysztofa Meisingera. To artysta światowej klasy. Zaprezentuje hiszpańskie utwory we własnych, autorskich aranżacjach. Gitarzyście towarzyszyć będą Patrycja Betley oraz Cavatina Philharmonic Quintet. To 20 listopada, a już w piątek 2 października w Skrzynkach wystąpi Iwona Loranc z recitalem wokalnym. Przy akompaniamencie pianisty Dawida Troczewskiego zaśpiewa utwory z repertuaru M. Koterbskiej, L. Jakubczak, M. Grechuty czy G. Tomczaka.

Na co jeszcze warto zwrócić uwagę? 23 października do Skrzynek wybiorą się pewnie miłośnicy tanga. Na muzyczną podróż do Argentyny – koncert pod tytułem „Tango Con Memoriam" – zapraszają wokalistka Bárbara Grabinski, akordeonista Wiesław Prządka i gitarzysta Alejandro Bordas.

Natomiast w piątek 13 listopada odbędzie się tam koncert „New Languages of Sound". Wystąpi duet instrumentalistek – Izabella Effenberg, która zagra na wibrafonie, instrumencie podobnym do ksylofonu, oraz Patrycja Betley, czyli jedna z najbardziej wszechstronnych polskich perkusjonistek. ●

Stary Browar

70 dzieł polskich mistrzów malarstwa w Poznaniu

Można je obejrzeć na wystawie „Poza twarzą" w Pop Culture Gallery w Starym Browarze.

Sławomir Szymański

Rzadko się zdarza, by w jednym miejscu zgromadzono prawie 70 dzieł polskich mistrzów malarstwa, m.in. Jana Matejki, Jacka Malczewskiego, Józefa Mehoffera, Stanisława Wyspiańskiego i Leona Chwistka. Przy czym nie chodzi tylko o nazwiska. Tematyka też jest tu spójna. Na pierwszym miejscu i planie jest człowiek – pojawia się tu jednak nie tylko w podobiźnie, lecz również w krajobrazie, w scenie rodzajowej czy martwej naturze. Tytuł wystawy – „Poza twarzą" – można więc traktować bardzo dosłownie.

W pierwszej sali spotykają się dwaj wielcy krakowscy artyści – Matejko i Wyspiański, czyli mistrz i uczeń. W następnej części ekspozycji znajdują się dzieła Jacka Malczewskiego: „Chłop w kożuchu", „Elenai", tryptyk „Mój koncert", a także pejzaże i martwe natury Leona Chwistka, Fryderyka Pautscha, Tymona Niesiołowskiego czy Kazimierza Puchały. Ludzie są tu przedstawiani w efektach swojej pracy, ale też w krajobrazie. Jako tło dominuje wieś i natura.

Znaczną część ekspozycji stanowią też portrety i autoportrety. Można tu zobaczyć prace Jacka Malczewskiego, Damazego Kotowskiego, Leopolda Gottlieba, Włodzimierza Buczka, Czesława Kiełbińskiego, Marii Markowskiej, Allana Rzepki, Alojzego Siweckiego czy Stanisława Wójtowicza, a także portretach autorstwa Leona Chwistka, Zofii Leśniak, Blanki Mercère, Władysława Jarockiego, Władysława Ludomirskiego, Józefa Mehoffera, Wacława Taranczewskiego i Stanisława Wiśniewskiego.

• **Jacek Malczewski, „Elenai"** FOT. PRACOWNIA FOTOGRAFICZNA MNK

Nie jest to też jednak przegląd typowo historyczny. Kurator wystawy, Wojtek Piotr Onak, wprowadził także 10 wybranych prac współczesnych. Po to, żeby przełamać standardową narrację i równocześnie wydobyć z kolekcji wątki uniwersalne i aktualne.

Na przykład zestawił prace z okresu Młodej Polski i dwudziestolecia międzywojennego z instalacją Daniela Rycharskiego pt. „Ogród zimowy 3", którą artysta zbudował wraz z mieszkańcami Kurówka. Nieużywane części maszyn i narzędzi rolniczych zamieniły się w kolorowe, metalowe kwiaty.

Inny przykład: część ekspozycji poświęconą portretom i autoportretom rozszerzy prezentacja prac Magdaleny Abakanowicz i Romana Opałki.

Wszystkie obrazy na wystawie „Poza twarzą" pochodzą z kolekcji Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie. – TPSP wyróżniał progresywny i, nie boję się użyć tego słowa, popkulturowy charakter działalności – w znaczeniu dostępności i demokratyzacji sztuki – mówi Joanna Tupalska, dyrektor kreatywna i producentka w Pop Culture Gallery. – Podobne podejście jest także bazą kulturotwórczej misji Starego Browaru i Pop Culture Gallery. Nasza galeria przyciąga osoby regularnie uczestniczące w wydarzeniach artystycznych, ale wychodzi także naprzeciw bardzo szerokiej, wielopokoleniowej publiczności. Tworzymy przyjazną przestrzeń, w której kontakt ze sztuką jest uniwersalną inspiracją, zapraszającą do swobodnego interpretowania, pobudzającą kreatywność.

Ekspozycję można zwiedzać do 10 lutego 2027 r. W pierwsze wtorki miesiąca wejście do galerii jest bezpłatne, a w ciągu tygodnia uczniowie, studenci i seniorzy mogą skorzystać z promocji (za jeden kupiony bilet otrzymuje się drugi gratis). ●

eprasa.pl 3f220597b5

• Jacek **Malczewski** • Józef **Mehoffer** •
• Stanisław **Wyspiański** • Jan **Matejko** •
• i **inni** •

WYSTAWA
Poza Twarzą
PRACE Z KOLEKCJI TPSP W KRAKOWIE

10.09
2026

10.02
2027

PATRON HONOROWY:
Patronat Honorowy Prezydenta Miasta Poznania

ORGANIZATORZY:
POP CULTURE GALLERY STARY BROWAR
Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie
OCR Art Foundation

PARTNERZY:
OCR Creations
TO BILET.PL

PATRONI MEDIALNI:
RZECZPOSPOLITA rp.pl GQ POLAND RADIO 357 MINT

MIEJSCE:
STARY BROWAR
POP CULTURE GALLERY

Poznań/34452804

eprasa.pl 3f220597b5

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

W SPRZEDAŻY

wysokieobcasy extra

TEMAT NUMERU:
100 OBJAWÓW PERIMENOPAUZY

AGATA KULESZA:
SZCZĘŚCIE POJAWIA SIĘ NA CHWILĘ

TRENDY W MODZIE I W KOLORZE JESIEŃ/ZIMA 2026

PSYCHOLOGIA: CUDZY SUKCES.
DLACZEGO SIĘ PORÓWNUJEMY?

Numer dostępny z książką "Prawdziwe zbrodnie.
15 historii, które wstrząsnęły światem"
lub magazynem "Psychologia dla rodziców"

eprasa.pl 3f220597b5

wyborcza

PORADNIK ZDROWOTNY

JAK LECZYĆ ZAĆMĘ

Zaćma nie dotyczy tylko seniorów

Anne Hathaway przez 10 lat nie widziała na jedno oko

Zaćma pojawiła się u aktorki około trzydziestki i z czasem tak bardzo pogorszyła widzenie, że, jak sama to określiła, była praktycznie niewidoma.

Paulina Mozolewska

• **Anne Hathaway** FOT. FEATUREFLASH PHOTO AGENCY/SHUTTERSTOCK

Anne Hathaway ostatecznie przeszła operację, która przywróciła jej widzenie. Opowiedziała o tym w podcaście „Popcast" dziennika „The New York Times".

„Byłam na wpół niewidoma przez dziesięć lat" – przyznała. Jak mówiła, dopiero po zabiegu zorientowała się, jak bardzo pogorszył się jej wzrok. Mogła wreszcie zobaczyć świat w pełniejszy sposób. Wcześniej nie zdawała sobie również sprawy z tego, jak dużym obciążeniem było dla niej życie z tak ograniczonym widzeniem.

Dziś możliwość patrzenia na świat w ten sposób nazywa cudem.

Historia Hathaway zwraca uwagę przede wszystkim ze względu na wiek aktorki. Zaćma najczęściej dotyczy seniorów, jednak metryka nie jest jedynym czynnikiem decydującym o tym, czy zachorujemy. Zmętnienie soczewki może pojawić się na różnych etapach życia i mieć odmienne przyczyny.

Im starsi jesteśmy, tym większe ryzyko

Zaćma jest jedną z najczęstszych chorób oczu, a jej znaczenie rośnie wraz ze starzeniem się populacji. Według Światowej Organizacji Zdrowia na świecie około 100 mln osób w wieku co najmniej 50 lat żyje z zaburzeniami widzenia lub ślepotą spowodowanymi nieleczoną zaćmą. Przy czym to nie liczba wszystkich osób, u których występują zmiany w soczewce, lecz tych, którym choroba istotnie ograniczyła widzenie.

Jak wygląda sytuacja w Polsce? Pewien obraz daje badanie PolSenior2, przeprowadzone w latach 2018/2019 na reprezentatywnej próbie blisko sześciu tysięcy osób w wieku 60 lat i starszych. Jego wyniki opublikowano w 2025 r. w czasopiśmie „BMC Public Health".

W całej badanej grupie 22,6 proc. Polaków deklarowało, że lekarz rozpoznał u nich zaćmę.

Różnice między poszczególnymi grupami wiekowymi były jednak bardzo duże. Wśród osób w wieku 60-69 lat odsetek ten wynosił 11,4 proc., w grupie 70-79 lat 27,6 proc., a wśród 80-89-latków już 50,6 proc. U osób, które ukończyły 90 lat, sięgał 60,7 proc.*

Dlaczego chorują także młodsi?

Prof. dr hab. n. med. Ewa Mrukwa-Kominek, prezes Polskiego Towarzystwa Okulistycznego, zwraca uwagę, że dziś w praktyce klinicznej spotyka się pacjentów z zaćmą również przed osiągnięciem wieku emerytalnego. Wspomina, że na początku jej pracy zawodowej rozpoznanie choroby u osoby przed 65. rokiem życia skłaniało lekarzy do szczególnie wnikliwego poszukiwania przyczyny. Obecnie, jak mówi, pacjenci po pięćdziesiątce z zaćmą nie są już w jej praktyce rzadkością.

To obserwacja kliniczna, a nie dowód na wzrost częstości zachorowań wśród młodszych Polaków. Wskazuje jednak, że utożsamianie zaćmy wyłącznie z bardzo podeszłym wiekiem może prowadzić do przeoczenia jej objawów.

Co zatem może przyspieszyć rozwój choroby?

– Urazy, choroby współistniejące, takie jak cukrzyca, choroby metaboliczne, zaburzenia tarczycy, choroby reumatologiczne – wymienia prof. Mrukwa-Kominek.

Jednym z najlepiej udokumentowanych czynników ryzyka, jest cukrzyca.

Podwyższony poziom glukozy i związane z nim zmiany metaboliczne mogą niekorzystnie oddziaływać na soczewkę. Znaczenie mają również urazy oka oraz niektóre choroby zapalne.

Ekspertka zwraca uwagę, że przy ocenie przyczyn zaćmy u młodszej osoby lekarz powinien uwzględnić cały stan jej zdrowia. Zmiany w soczewce mogą bowiem towarzyszyć innym schorzeniom, a ich powstawanie jest związane między innymi z zaburzeniami metabolizmu.

Wśród czynników ryzyka wymienia się również obciążenie rodzinne.

– Jeżeli ktoś w rodzinie miał zaćmę, możemy przypuszczać, że też u tej młodszej generacji może wystąpić zaćma – mówi prof. Mrukwa-Kominek.

Nie oznacza to, że osoba, której rodzice lub dziadkowie mieli zaćmę, musi zachorować w tym samym wieku. Predyspozycja genetyczna może jednak mieć znaczenie, szczególnie w przypadku niektórych postaci choroby występujących we wczesnym okresie życia.

Nie da się zatem wskazać jednej przyczyny zaćmy występującej u młodej osoby. Każdy taki przypadek wymaga indywidualnej oceny.

Zaćma może występować nawet u noworodków

Istnieją również znacznie rzadsze postaci zaćmy występujące u dzieci.

– To może być zaćma wrodzona, zaćma dziecięca i młodzieńcza – wylicza prof. Mrukwa-Kominek.

Przyczyny mogą być różne. W niektórych przypadkach znaczenie mają zmiany genetyczne, w innych określone zaburzenia metaboliczne, zespoły chorobowe lub zakażenia przebyte w okresie ciąży. Nie każda zaćma obecna u dziecka jest dziedziczona po rodzicach.

Jak wyjaśnia profesor, jednym z sygnałów mogących wskazywać na zmętnienie soczewki u noworodka jest nieprawidłowy odblask z dna oka, widoczny podczas badania. Zamiast prawidłowego czerwonawego refleksu lekarz może zaobserwować szarawe zabarwienie. Niepokojącym objawem u dziecka może być także zez.

Dlatego ocena odblasku z dna oka jest elementem badań noworodków i niemowląt.

Jeżeli wynik jest nieprawidłowy, dziecko powinno zostać skierowane do okulisty.

Wrodzona zmiana nie zawsze musi od początku znacznie pogarszać wzrok. Prof. Mrukwa-Kominek opisuje również sytuacje, w których soczewka pozostaje przez pewien czas względnie stabilna, a zmętnienie nasila się dopiero w późniejszym dzieciństwie lub w okresie dojrzewania.

Zaćma może więc wystąpić w każdym wieku, choć prawdopodobieństwo jej rozwoju wyraźnie wzrasta wraz z upływem lat. Niezależnie od tego, czy pogorszenie widzenia zauważa trzydziestolatek, senior, czy rodzic u swojego dziecka, warto ustalić jego przyczynę. Zwłaszcza że stopniowe zmiany łatwo przeoczyć, a wczesne rozpoznanie pozwala odpowiednio zaplanować dalsze postępowanie. ●

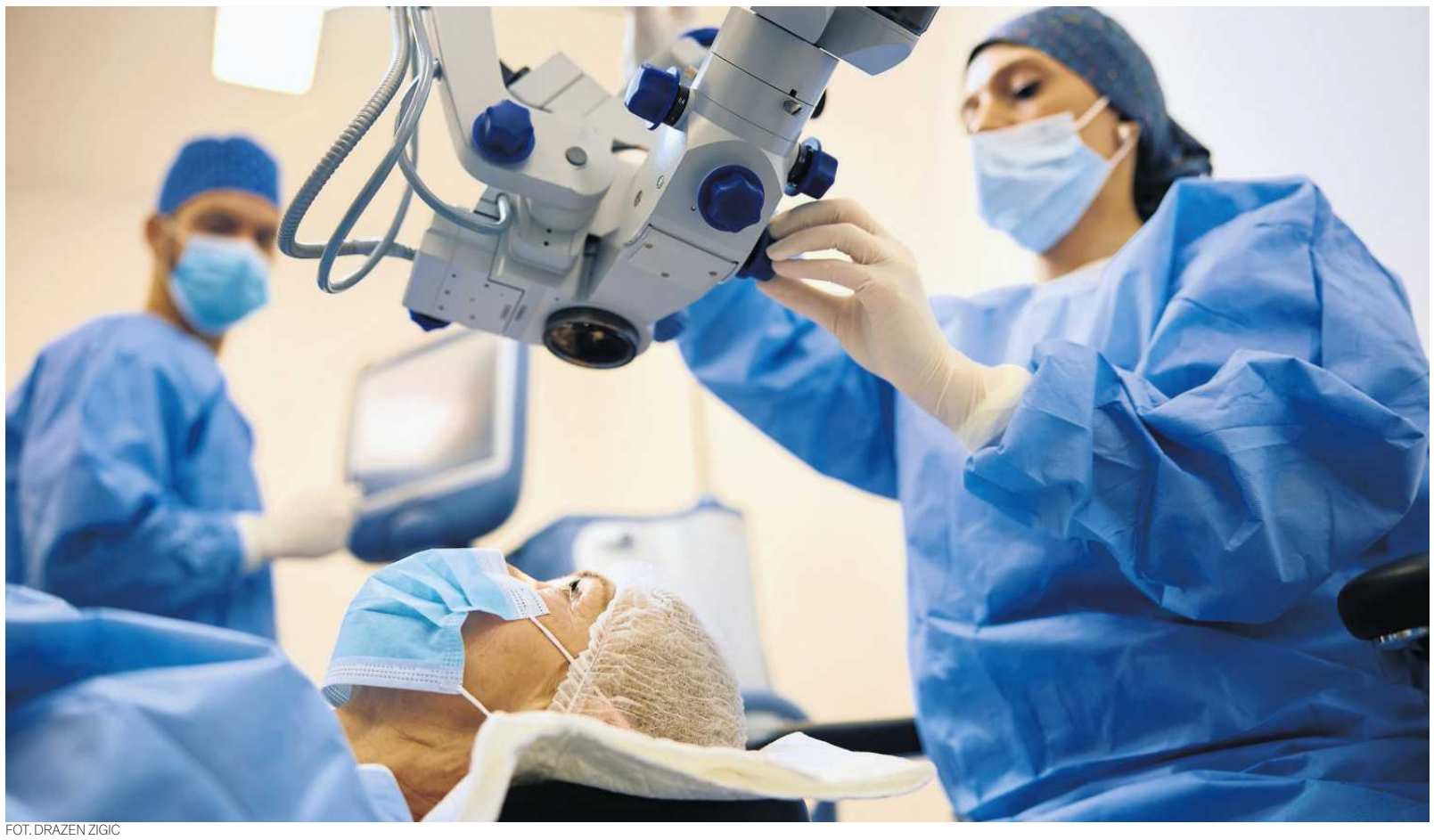
*Badacze pytali uczestników, czy kiedykolwiek usłyszeli od lekarza, że mają zaćmę. Nie sprawdzali więc podczas badania, kto rzeczywiście ma ją w danym momencie, a kto np. przeszedł już operację. Wyniki mogą też nie obejmować osób, które chorują, ale nigdy nie otrzymały diagnozy. Pokazują jednak wyraźnie, jak silnie zaćma wiąże się z wiekiem.

eprasa.pl 3f220597b5

Zaćma

Operacja jest szybka, a kolejki

Zaćma może doprowadzić do utraty wzroku, ale współczesna medycyna potrafi skutecznie ją leczyć. Wyjaśniamy, jak wygląda operacja, co refunduje NFZ i dlaczego nie warto odkładać zabiegu do momentu, gdy niemal przestaniemy widzieć.

FOT. DRAZEN ZIGIC

Paulina Mozolewska

Jeszcze kilkanaście lat temu na operację zaćmy w Polsce trzeba było czekać nawet dwa lub trzy lata. Dziś w wielu ośrodkach termin można uzyskać w ciągu kilku tygodni. Sam zabieg wykonuje się przez niewielkie nacięcie, zazwyczaj w znieczuleniu miejscowym, a pacjent najczęściej wraca do domu tego samego dnia.

Jak szacuje prof. dr hab. n. med. Dariusz Dobrowolski, wiceprezes Polskiego Towarzystwa Okulistycznego (PTO), w Polsce wykonuje się około 400 tys. operacji zaćmy rocznie.

Czy zaćmę można wyleczyć bez operacji?

Zaćma polega na zmętnieniu naturalnej soczewki oka. Wraz z postępem choroby widzenie staje się coraz mniej wyraźne, a w zaawansowanych przypadkach może dojść do jego bardzo poważnego ograniczenia. Zmętnienie nie ustępuje samoistnie.

Na rynku dostępne są różne preparaty reklamowane jako środki wspomagające wzrok. Nie ma jednak przekonujących dowodów, że krople, leki czy suplementy potrafią przywrócić zmętniałej soczewce przejrzystość lub skutecznie zatrzymać rozwój zaćmy.

Prof. Dobrowolski zwraca uwagę, że skuteczność preparatów mających spowalniać chorobę jest „co najmniej wątpliwa".

Jeżeli zaćma wymaga leczenia, jedynym skutecznym sposobem jej usunięcia pozostaje operacja.

Chirurg zastępuje wówczas naturalną, zmętniałą soczewkę sztuczną.

Nie oznacza to jednak, że każdą zaćmę trzeba operować od razu po rozpoznaniu. O odpowiednim momencie decyduje okulista.

Kiedy zdecydować się na operację?

Kiedy pogorszenie widzenia zaczyna utrudniać czytanie, prowadzenie samochodu, pracę czy inne codzienne czynności, może być już czas na zabieg. Znaczenie ma także ostrość wzroku, oceniana z najlepszą możliwą korekcją, czyli po uwzględnieniu tego, jak dobrze pacjent może widzieć w odpowiednio dobranych okularach.

W przypadku operacji finansowanych przez NFZ obowiązują określone kryteria kwalifikacji.

Przewidziano również wyjątki dla wybranych grup pacjentów i sytuacji klinicznych.

Prof. Dobrowolski w rozmowie wskazuje, że przy ostrości wzroku wynoszącej około 0,7 można już rozważać operację.

– Jak już komuś obniża się o 30 proc., czyli ma 70 proc. ostrości wzroku, to jak najbardziej może myśleć o zabiegu – mówi profesor.

Nie warto też czekać, aż widzenie będzie już bardzo słabe. Wraz z rozwojem zaćmy soczewka staje się coraz twardsza, co może utrudniać jej usunięcie.

Prof. Dobrowolski wyjaśnia, że podczas operacji bardziej zaawansowanej zaćmy konieczne może być użycie większej energii ultradźwiękowej. To z kolei zwiększa ryzyko powikłań, między innymi uszkodzenia rogówki.

Prof. dr hab. n. med. Ewa Mrukwa-Kominek, prezes Polskiego Towarzystwa Okulistycznego, zwraca uwagę, że w zaćmie bardzo zaawansowanej, tzw. przejrzałej, mogą pojawić się również dodatkowe trudności, a nawet powikłania w czasie operacji. W skrajnych przypadkach mogą one prowadzić do poważnych stanów zapalnych i trwałego uszkodzenia wzroku.

Dlatego ekspertka podkreśla, że pacjenci nie powinni zbyt długo odkładać zaleconej operacji.

Jak wygląda diagnostyka zaćmy?

Pierwszym krokiem jest wizyta u okulisty. Pacjent, który chce skorzystać z poradni specjalistycznej w ramach NFZ, co do zasady potrzebuje skierowania, które może wystawić lekarz POZ.

Podczas konsultacji lekarz sprawdza, czy pogorszenie widzenia rzeczywiście wynika ze zmętnienia soczewki. Podobne dolegliwości mogą występować również w innych chorobach oczu, dlatego konieczne jest dokładne badanie.

Jak wyjaśnia prof. Mrukwa-Kominek, podstawą jest ocena ostrości wzroku do dali i bliży oraz badanie refrakcji, czyli sprawdzenie wady wzroku i możliwości jej skorygowania. Okulista mierzy również ciśnienie wewnątrzgałkowe, między innymi po to, żeby ocenić, czy pacjent nie ma współistniejącej jaskry.

Kolejnym etapem jest badanie oka w lampie szczelinowej. Urządzenie wyposażone w mikroskop i odpowiednie oświetlenie pozwalają dokładnie obejrzeć soczewkę i inne struktury oka.

– Rozszerzamy źrenicę, żeby ocenić dokładnie, jak ta soczewka wygląda, jak wygląda jej obwód, kora soczewki, jądro soczewki i czy widzimy dno oka – tłumaczy profesor.

Badania te nie są inwazyjne. Pozwalają określić stopień zaawansowania zaćmy, ale także ocenić, czy za pogorszenie widzenia nie odpowiada dodatkowo inna choroba oka.

Ma to znaczenie również dla późniejszego efektu operacji.

Jeśli pacjent ma np. zaawansowane zmiany w siatkówce lub uszkodzenie nerwu wzrokowego, usunięcie zaćmy nie cofnie tych schorzeń.

Dlatego lekarz powinien już podczas kwalifikacji ocenić, jakiej poprawy widzenia można realnie oczekiwać.

Po zakwalifikowaniu do zabiegu wykonuje się dodatkowe pomiary potrzebne do doboru sztucznej soczewki. Jednym z najważniejszych jest biometria, podczas której mierzy się parametry oka, w tym długość gałki ocznej. Uzyskane wyniki pozwalają obliczyć odpowiednią moc implantu.

Elementem przygotowania do operacji jest również wywiad dotyczący stanu zdrowia i przyjmowanych leków, w tym przeciwkrzepliwych. Jak podkreśla prof. Dobrowolski, nie oznacza to, że pacjent musi je odstawić. Ważne, żeby lekarz wiedział, jakie leki przyjmuje i na co się leczy. W razie potrzeby może zlecić dodatkową konsultację lub odpowiednio przygotować pacjenta do zabiegu.

Jak usuwa się zaćmę?

Podstawową metodą operacyjnego leczenia zaćmy jest obecnie fakoemulsyfikacja. Polega na rozbiciu zmętniałej naturalnej soczewki za pomocą ultradźwięków, usunięciu jej fragmentów i wszczepieniu na jej miejsce sztucznej soczewki wewnątrzgałkowej.

Prof. Dobrowolski wyjaśnia, że chirurg wykonuje w rogówce bardzo małe nacięcie, przez które wprowadza do oka końcówkę urządzenia. Główne cięcie może mieć około 1,8-2 mm.

W oku pozostawia się cienką torebkę naturalnej soczewki. To właśnie w niej umieszcza się nowy implant, który pozostaje tam na stałe.

Dzięki niewielkiemu nacięciu w typowym, niepowikłanym zabiegu najczęściej nie ma potrzeby zakładania szwów.

Istnieją również inne techniki chirurgiczne, stosowane w szczególnych sytuacjach, ale u dorosłych pacjentów fakoemulsyfikacja pozostaje standardem leczenia.

Jaką soczewkę wybrać?

Usunięcie zmętniałej soczewki pozwala pozbyć się zaćmy, jednak o tym, jak pacjent będzie widział po operacji, w dużej mierze decyduje wszczepiony implant. Współczesne soczewki różnią się przede wszystkim zakresem odległości, na jakie umożliwiają ostre widzenie.

Nie ma jednego rozwiązania odpowiedniego dla wszystkich. Lekarz powinien uwzględnić stan oka, ewentualne choroby współistniejące oraz potrzeby pacjenta.

1. Soczewki jednoogniskowe. To podstawowe rozwiązanie stosowane podczas operacji finansowanych przez NFZ. Zapewniają dobre widzenie na jedną wybraną odległość, najczęściej do dali. Pacjent może więc dobrze widzieć podczas spacerowania lub oglądania telewizji, ale nadal potrzebować okularów do czytania. Możliwe jest również zaplanowanie korekcji odwrotnie, tak aby widział wyraźnie z bliska.

Prof. Mrukwa-Kominek podkreśla, że soczewki stosowane w Polsce w standardzie publicznym są dobre i pozwalają skutecznie leczyć zaćmę. Ich ograniczeniem jest przede wszystkim to, że nie zapewniają ostrego widzenia na wszystkie odległości jednocześnie.

Przy zastosowaniu soczewek jednoogniskowych można też rozważyć monowizję. Prof. Dobrowolski wyjaśnia, że polega ona na takim dobraniu implantów, aby jedno oko lepiej widziało do dali, a drugie z bliska.

Jak tłumaczy, mózg może nauczyć się korzystać z oka, które w danej sytuacji zapewnia wyraźniejszy obraz. Nie

eprasa.pl 3f220597b5

coraz krótsze

oznacza to jednak, że każdy pacjent całkowicie zrezygnuje z okularów.

2. Soczewki o wydłużonej głębi ostrości (EDOF). Zapewniają szerszy zakres użytecznego widzenia, zwłaszcza do dali i na odległości pośrednie. Mogą być przydatne na przykład osobom pracującym przy komputerze. Do czytania drobnego druku okulary nadal bywają potrzebne.

Prof. Dobrowolski zwraca uwagę, że ceny części takich implantów spadają.

– Szpitale mogą sobie pozwolić na ich zamówienie – mówi, wyjaśniając, że niektóre placówki publiczne stosują je u wybranych pacjentów, np. osób aktywnych zawodowo.

Nie są one jednak odpowiednie dla wszystkich. U osób z niektórymi chorobami siatkówki, na przykład zwyrodnieniem plamki związanym z wiekiem czy zmianami cukrzycowymi, bardziej zaawansowana soczewka może nie przynieść oczekiwanych korzyści.

3. Soczewki wieloogniskowe. Umożliwiają widzenie na kilka odległości, w tym do dali, do bliży i na odległości pośrednie. Ich celem jest możliwie duże ograniczenie potrzeby korzystania z okularów.

Takie implanty są droższe i oferowane przede wszystkim podczas zabiegów w prywatnych klinikach. Nie oznacza to jednak, że są odpowiednim wyborem dla każdej osoby. Podczas kwalifikacji lekarz bierze pod uwagę stan siatkówki i inne choroby oka, a także oczekiwania pacjenta.

Prof. Dobrowolski podkreśla, że soczewki wieloogniskowe są oferowane w ośrodkach niepublicznych jako rozwiązanie ponadstandardowe.

W Polsce nie ma powszechnej możliwości dopłacenia różnicy w cenie takiej soczewki do operacji refundowanej przez NFZ.

Przed podjęciem decyzji warto więc porozmawiać z okulistą o swoich codziennych potrzebach. Czy najważniejsze jest dla nas dobre widzenie do dali, czytanie bez okularów, a może praca przy komputerze? Jak często prowadzimy samochód, również po zmroku?

Warto zapytać, na jakie odległości będziemy dobrze widzieć po wszczepieniu konkretnej soczewki, kiedy nadal możemy potrzebować okularów i czy stan naszego oka pozwala uzyskać oczekiwany efekt. Sam fakt, że implant jest droższy lub bardziej zaawansowany, nie przesądza o tym, czy będzie odpowiednim wyborem.

Poza tym możliwości implantów stale się rozwijają. Jak wyjaśnia prof. Dobrowolski, trwają prace nad soczewkami zapewniającymi coraz szerszy zakres ostrego widzenia.

– W tym roku pojawiła się na rynku soczewka, w której moc można zmieniać – mówi ekspert, opisując rozwiązanie pozwalające korygować parametry implantu po wszczepieniu za pomocą odpowiedniego naświetlania.

Nadal nie udało się natomiast w pełni odtworzyć naturalnej akomodacji, czyli zdolności młodego oka do płynnej zmiany ostrości widzenia między różnymi odległościami.

Jedno oko czy oba jednocześnie?

Zaćma często rozwija się w obu oczach, choć nie zawsze w takim samym tempie. Jeżeli jedno oko wymaga operacji wcześniej, a drugie nadal dobrze widzi, lekarz może zaplanować leczenie tylko pierwszego.

Możliwe jest jednak również operowanie obu oczu podczas jednego pobytu w placówce. Prof. Dobrowolski potwierdza, że NFZ przewiduje taką procedurę, choć w praktyce nie jest ona stosowana rutynowo u wszystkich pacjentów.

Jak wyjaśnia, operacja obu oczu jednocześnie bywa rozważana między innymi u osób z niepełnosprawnościami, demencją lub innymi schorzeniami, dla których dwukrotna hospitalizacja byłaby szczególnym obciążeniem.

Jak komuś ostrość wzroku obniża się o 30 proc. to jak najbardziej może myśleć o zabiegu

PROF. DARIUSZ DOBROWOLSKI

O tym, czy lepiej przeprowadzić oba zabiegi tego samego dnia, czy w odstępie czasu, decyduje lekarz po indywidualnej ocenie pacjenta.

Kilkadziesiąt minut i do domu. Czy operacja boli?

Dla wielu pacjentów największą obawą jest sama perspektywa operowania oka. Współczesne znieczulenie pozwala jednak przeprowadzić zabieg zazwyczaj bez bólu, a pacjent nie musi być usypiany.

Prof. Dobrowolski wyjaśnia, że podczas operacji skutecznie znieczula się zarówno powierzchnię oka, jak i jego wnętrze. Pacjent może otrzymać również lek uspokajający, który pomaga ograniczyć napięcie przed zabiegiem.

Podczas operacji można dostrzegać światła lub odczuwać niewielki ucisk.

Jak mówi profesor, część pacjentów skarży się przede wszystkim na szczypanie spowodowane środkami do dezynfekcji powierzchni oka.

– To bardziej szczypią środki do dezynfekcji, które stosujemy – zauważa.

Sama operacja zwykle trwa od kilkunastu do kilkudziesięciu minut.

Cały pobyt w ośrodku jest dłuższy, ponieważ obejmuje przygotowanie, operację i obserwację. Najczęściej trwa jednak tylko kilka godzin.

– Pacjent przychodzi, jest operowany, wychodzi tego samego dnia – mówi prof. Dobrowolski.

Czy zaćma może wrócić?

Usunięta naturalna soczewka nie odrasta, dlatego zaćma nie wraca w tej samej postaci. Po operacji może jednak dojść do zjawiska określanego jako zaćma wtórna. Polega ono na zmętnieniu tylnej torebki soczewki, która pozostaje w oku i podtrzymuje sztuczny implant.

Prof. Dobrowolski szacuje, że problem może dotyczyć około jednej czwartej operowanych pacjentów. Nie u każdego zmętnienie jest jednak na tyle duże, żeby wymagało leczenia.

Jeżeli zaćma wtórna pogarsza widzenie, można ją leczyć za pomocą lasera podczas krótkiego zabiegu ambulatoryjnego.

– Wykonuje się taki krótki i kilkunastosekundowy zabieg laserem w poradni okulistycznej – wyjaśnia profesor.

Procedura, nazywana kapsulotomią laserową YAG, polega na wykonaniu niewielkiego otworu w zmętniałej torebce. Zazwyczaj jest praktycznie bezbolesna i nie wymaga ponownego otwierania oka.

Polska radzi sobie z leczeniem zaćmy

Dostępność operacji zaćmy w Polsce jest dziś znacznie lepsza niż jeszcze kilka lat temu. Ważnym krokiem było wprowadzenie od 1 kwietnia 2019 r. bezlimitowego finansowania tych zabiegów przez NFZ. Umożliwiło to zwiększenie liczby operacji i skracanie kolejek.

Prof. Mrukwa-Kominek podaje, że w placówkach na Śląsku, z którymi jest związana, czas oczekiwania wynosi obecnie zwykle od dwóch tygodni do miesiąca. Prof. Dobrowolski mówi o około dwóch tygodniach w jego ośrodku w Sosnowcu.

Nie wszędzie terminy są jednak identyczne. W zależności od regionu i placówki pacjent może czekać krócej lub dłużej. Nie musi przy tym ograniczać się do najbliższego szpitala. Może wybrać inny ośrodek w Polsce, który ma umowę z NFZ.

Aktualnych terminów warto szukać w internetowym Informatorze o Terminach Leczenia NFZ.

Przed zapisaniem się najlepiej skontaktować się z wybraną placówką i potwierdzić dostępność zabiegu.

Prof. Mrukwa-Kominek bardzo dobrze ocenia poziom leczenia zaćmy w Polsce. Podkreśla, że ośrodki dysponują odpowiednim sprzętem i dobrymi soczewkami, a pacjenci mogą korzystać z nowoczesnych metod operacyjnych.

– Naprawdę nie musimy się wstydzić absolutnie – mówi ekspertka, porównując obecną sytuację z okresem, gdy kolejki na operację były wieloletnie.

Nie oznacza to jednak, że system nie ma ograniczeń. Profesor zwraca uwagę, że szpitale mogłyby wykonywać jeszcze więcej zabiegów, ale ich możliwości zależą od wysokości kontraktów z NFZ.

Mimo tych ograniczeń zaćma jest dziś w Polsce chorobą, którą można skutecznie leczyć bez wieloletniego oczekiwania. Dlatego, kiedy okulista zaleca operację, nie warto odkładać jej wyłącznie ze strachu przed zabiegiem. ●

To warto wiedzieć

Pierwsze objawy łatwo przeoczyć

Zaćma zazwyczaj nie pojawia się z dnia na dzień. Na początku zmętnienie może być niewielkie i nie powodować wyraźnych dolegliwości. Z czasem pacjent zauważa jednak, że widzi coraz gorzej. Często tłumaczy to wiekiem, zmęczeniem albo potrzebą wymiany okularów.

– Zaniepokoić powinna nas mgła przed oczami, pogorszenie widzenia w nocy, trudności z czytaniem – wylicza prof. dr hab. n. med. Ewa Mrukwa-Kominek, prezes Polskiego Towarzystwa Okulistycznego.

Sygnałem alarmowym powinno być również pogarszanie się widzenia mimo używania dotychczas dobrze dobranych okularów. Pacjent może mieć coraz większy problem zarówno z czytaniem, jak i z rozpoznawaniem przedmiotów znajdujących się w oddali.

Niektórzy opisują to wrażenie tak, jakby patrzyli przez zabrudzoną lub matową szybę.

Zmętniała soczewka może powodować silniejsze rozpraszanie światła. W praktyce oznacza to, że reflektory nadjeżdżających samochodów zaczynają oślepiać bardziej niż wcześniej, a wokół źródeł światła mogą pojawiać się okręgi.

Prof. Mrukwa-Kominek zwraca też uwagę na zmiany w postrzeganiu kolorów. Obraz może wydawać się bardziej żółtawy, a barwy mniej intensywne. Niektórzy pacjenci dopiero po usunięciu zaćmy zauważają, jak bardzo zmieniło się ich widzenie.

Trzeba jednak pamiętać, że nie każde zamglone widzenie musi być zaćmą, ale zawsze warto je skontrolować. Jak wyjaśnia ekspertka, podobne dolegliwości mogą występować także w przypadku starczowzroczności, zespołu suchego oka, czy być objawem innych chorób okulistycznych.

– Jeśli zauważyliśmy jakikolwiek problem z widzeniem, powinniśmy po prostu zgłosić się do okulisty, który nas zbada i wykluczy inne przyczyny tego stanu niż zmętnienie soczewki – zaznacza ekspertka.

Co właściwie dzieje się w oku?

Zaćma to jest zmętnienie naszej naturalnej soczewki oka, które pacjent odczuwa jako stopniowe pogorszenie ostrości wzroku – wyjaśnia prof. Mrukwa-Kominek.

Soczewka znajduje się wewnątrz oka, za tęczówką. U zdrowej osoby jest przejrzysta i pomaga skupiać światło na siatkówce. Dzięki temu możemy wyraźnie widzieć przedmioty znajdujące się w różnych odległościach.

Wraz z wiekiem zmienia się jednak jej struktura. Białka tworzące soczewkę mogą ulegać zmianom i skupiać się w obszarach ograniczających przepływ światła. Z czasem zmętnienie może obejmować coraz większą jej część. W efekcie obraz staje się mniej wyraźny, światło silniej się rozprasza, a kolory mogą wydawać się mniej nasycone. Zmienia się również elastyczność torebki soczewki, zmniejsza zdolność akomodacji, co utrudnia bądź uniemożliwia widzenie wyraźne na wszystkie odległości.

Nie każda zaćma rozwija się jednak w identyczny sposób. Jak tłumaczy prof. Mrukwa-Kominek, zmętnienie może zaczynać się na obwodzie soczewki, w jej centralnej części albo obejmować kilka obszarów jednocześnie.

– Może być taka od kory, od obwodu, czyli korowa, może być centralna, czyli jądrowa albo mieszana – wylicza.

Lekarze wyróżniają również inne postaci zaćmy, zależnie od umiejscowienia zmian.

Lokalizacja zmętnienia ma znaczenie dla tego, jak pacjent widzi i jakie dolegliwości odczuwa. U dwóch osób z tym samym rozpoznaniem problemy ze wzrokiem mogą więc wyglądać nieco inaczej.

Czy zaćmie można zapobiec?

W przypadku zaćmy związanej z wiekiem nie ma sposobu, który dawałby pewność, że choroba się nie pojawi. Na część czynników ryzyka nie mamy wpływu, możemy jednak ograniczać ekspozycję na inne.

Prof. Mrukwa-Kominek wskazuje przede wszystkim na ogólne zasady dbania o zdrowie.

– Zdrowe odżywianie, wysypianie się – wylicza ekspertka. Podkreśla, że znaczenie ma szeroko rozumiany zdrowy styl życia.

Do dobrze udokumentowanych czynników ryzyka należą także palenie tytoniu, nadużywanie alkoholu i długotrwała ekspozycja na promieniowanie ultrafioletowe. Według amerykańskiego National Eye Institute ograniczanie tych czynników, w tym rezygnacja z palenia oraz ochrona oczu przed intensywnym słońcem, może zmniejszać ryzyko rozwoju zaćmy. Ważne jest również odpowiednie kontrolowanie chorób przewlekłych, zwłaszcza wspomnianej cukrzycy. ●

eprasa.pl 3f220597b5

Przed i po zabiegu

Jak się przygotować, o co zadbać

Usunięcia zaćmy to jeden z najczęściej wykonywanych zabiegów procedur operacyjnych na świecie. Mimo to wciąż jest to zabieg chirurgiczny, dlatego warto odpowiednio się do niego przygotować.

FOT. NEW AFRICA

Ewa Tomkowska

Kluczowym etapem przygotowań do usunięcia zmętniałej soczewki i wszczepienia sztucznej jest wizyta kwalifikacyjna.

To właśnie podczas niej wykonywane są badania pozwalające na dokładną ocenę narządu wzroku, potwierdzenie diagnozy oraz wykluczenie chorób współistniejących.

– To nie jest standardowa konsultacja trwająca 20 minut. Pacjent najczęściej spędza u mnie minimum godzinę – mówi dr n. med. Violetta Tomczyk-Dorożyńska, specjalistka okulistyki i dyrektor medyczna Kliniki Diagnostyka i Chirurgia Oka OKO-TEST w Olkuszu i Nowym Targu.

Wizyta kwalifikacyjna

Dr Tomczyk-Dorożyńska wskazuje kilka kluczowych etapów:

- **Rozmowa z pacjentem.** Okulista może zapytać m.in. od kiedy pogorszyło się widzenie, czy pacjent przeszedł uraz oka, jakie leki przyjmuje, czy choruje na inne schorzenia oraz czy w rodzinie występowały choroby oczu.
- **Ocena ostrości wzroku w dali i bliży.** Pacjent odczytuje litery lub cyfry o różnej wielkości. Okulista może również poprosić o przyniesienie używanych na co dzień okularów do dali i bliży.
- **Badanie w lampie szczelinowej.** To bezbolesna i nieinwazyjna procedura polegająca na oglądaniu struktur oka w dużym powiększeniu i obrazie trójwymiarowym. Dzięki temu badaniu okulista może określić rodzaj zaćmy. Może to być, m.in. zaćma dojrzała, biała, brunatna lub podtorebkowa tylna.
- **Badanie dna oka.** Wykonywane jest po podaniu kropli rozszerzających źrenicę (mydriatyków). Po ich zastosowaniu widzenie może być przez kilka godzin utrudnione. Z tego powodu nie należy wracać do domu samodzielnie samochodem. Dobrze jest także zabrać okulary przeciwsłoneczne, ponieważ krople mogą wywoływać światłowstręt. Badanie pozwala ocenić siatkówkę, plamkę żółtą, tarczę nerwu wzrokowego oraz naczynia krwionośne.
- **Pomiar ciśnienia wewnątrzgałkowego.** Dzięki niemu lekarz może sprawdzić, czy pacjent nie choruje również na jaskrę. Pomiar można wykonać metodą bezkontaktową przy użyciu pneumotonometru lub metodą aplanacyjną.

W niektórych przypadkach konieczne może być wykonanie dodatkowych badań.

Są to:

- **USG gałki ocznej.** Jest niezbędne wtedy, gdy nie udaje się ocenić dna oka. Zdarza się, że zaćma jest tak zaawansowana, że okulista nie jest w stanie zobaczyć siatkówki. Jeśli okaże się, że siatkówka jest odwarstwiona, okulista może poinformować pacjenta, że operacja zaćmy będzie jedynie jednym z etapów leczenia. Aby odzyskać dobre widzenie, konieczne może być także leczenie siatkówki.
- **Optyczna tomografia komputerowa (OCT).** Badanie służy do szczegółowej oceny stanu siatkówki, plamki żółtej oraz nerwu wzrokowego. Pozwala określić rodzaj zwyrodnienia plamki żółtej i wdrożyć odpowiednie leczenie. Mętniejąca soczewka niekiedy utrudnia dokładną ocenę dna oka tradycyjnymi metodami, dlatego tomografia umożliwia bardziej precyzyjną diagnostykę.

Wizyta kwalifikacyjna ma ogromne znaczenie, ponieważ lekarz odtwarza podczas niej całą historię okulistyczną pacjenta.

– Niektóre choroby są przeciwwskazaniem do zabiegu. Nie operujemy pacjentów z niewyrównanym nadciśnieniem tętniczym, niewyrównaną cukrzycą, aktywną infekcją lub opryszczką – tłumaczy dr n. med. Violetta Tomczyk-Dorożyńska.

Trzeba też pamiętać o tym, żeby przestać nosić miękkie soczewki kontaktowe na 2 tygodnie przed badaniem, a twarde na 4 tygodnie przed wizytą. – Przerwa w noszeniu soczewek kontaktowych jest bardzo ważna. Bez niej nie możemy prawidłowo wykonać pomiaru krzywizny rogówki, potrzebnego do obliczenia mocy wszczepianej soczewki. Jeśli pacjent nie odstawi soczewek kontaktowych przed wizytą kwalifikacyjną, pomiary mogą być niedokładne, a pacjent będzie źle widział – tłumaczy okulistka.

Rezygnujemy z soczewek, alkoholu i makijażu

Jeśli podczas wizyty zostaniemy zakwalifikowani do zabiegu, otrzymamy szczegółowe wskazówki, jak należy przygotować się już do samej operacji.

W naszym harmonogramie przygotowań będzie jeszcze kilka zadań:

- wykonanie 2 tygodnie przed zabiegiem zleconych badań, m.in. morfologii, oznaczenia płytek krwi, parametrów krzepnięcia, elektrolitów oraz EKG;
- uzyskanie od lekarza rodzinnego pisemnej opinii o aktualnym stanie zdrowia;
- w dniu zabiegu niezażywanie leków na krzepliwość krwi,
- stosowanie kropli nawilżających przez kilka do kilkunastu dni przed operacją zgodnie z zaleceniami lekarza;
- całkowita rezygnacja z noszenia soczewek kontaktowych od wizyty kwalifikacyjnej do dnia zabiegu.

Dr Tomczyk-Dorożyńska zwraca też uwagę, że w samych przygotowaniach ważne są też ostatnie dwa dni przed zabiegiem.

W tym czasie należy:

- **szczerze się zastanowić, czy nie bierze nas żadna infekcja,** np. czy nie mamy kataru, nie boli nas gardło albo nie mamy opryszczki. Jeśli tylko takie objawy u siebie zauważymy, warto przełożyć zabieg;
- **wziąć prysznic lub kąpiel i umyć włosy.** Najlepiej zrobić to wieczorem dzień przed zabiegiem. – Bezpośrednio po zabiegu nie można myć głowy, ponieważ szampon ani woda nie powinny spływać pacjentowi do oka – tłumaczy ten wymóg okulistka;
- **nie jeść pokarmów na 6 godzin przed zabiegiem i nie pić nic na 2 godziny przed.** Ta zasada chroni nas przed złym samopoczuciem po zabiegu. Leki przeciwbólowe i uspokajające mogą wywołać np. wymioty;
- **zrezygnować ze spożywania alkoholu, napojów z kofeiną i innych podwyższających ciśnienie tętnicze.** Trzeba je odstawić minimum 24 godziny przed zabiegiem;
- **nie robić makijażu.** Można jednak przed zabiegiem nałożyć sobie krem nawilżający, ale pamiętajmy, że nasza skóra i oko będą przed samym zabiegiem dezynfekowane i myte, więc krem zostanie również usunięty;
- **nie zakładać biżuterii.** Kolczyki, naszyjniki i bransoletki to siedlisko bakterii i innych drobnoustrojów;
- **zabrać piżamę lub dres oraz klapki;**
- **zorganizować opiekę osoby towarzyszącej na czas powrotu do domu po zabiegu.**

Najgorsze jest tarcie oka

Ale oprócz tego, co zrobimy przed zabiegiem, ważny jest także nasz styl życia po operacji. Jest kilka zasad, których należy się trzymać.

Nasza ekspertka zachęca do:

- **przyjmowania kropli zgodnie z harmonogramem.** Antybiotyk najczęściej należy zakraplać pięć razy w ciągu dnia, pozostałe preparaty trzy razy dziennie. – Pacjent na wypisie dostaje najczęściej godziny, w jakich powinien przyjmować leki. Taki harmonogram staramy się dostosować do stylu życia pacjenta, czyli np. do tego, o której wstaje, kładzie się spać – tłumaczy specjalistka. I dodaje: Trzeba też pamiętać o przerwach między zakropieniami. Nie można brać antybiotyku i za chwilę potem kolejnego preparatu, bo w ten sposób jednymi kroplami wypłukujemy drugie. Skutek? Ich siła działania nie będzie odpowiednia. Starajmy się więc robić około 5-minutowe przerwy między zakropieniami. Krople trzeba przyjmować najczęściej do 4 tygodni po zabiegu. Pierwszy tydzień jest najbardziej istotny;
- **nietarcia oka, nawet jeśli swędzi lub piecze.** Warto o to dbać minimum do miesiąca po operacji;
- **spania na plecach lub odwrotnym boku niż strona operowana.** To uchroni nas podczas nocy przed nieświadomym uciskiem oka po zabiegu. – Dzisiaj operacja usuwania zaćmy wykonywana jest bez zakładania szwów. Rany są samozamykające się. Specjaliści stosują tzw. sztuczny obrzęk w ranie, dzięki czemu krzywizna rogówki jest po zabiegu zachowana. Ale przez taki sposób zabezpieczenia rany jest większa obawa przed uciskiem oka w nocy przez poduszkę. Dlatego często w pierwsze dni zakładamy na operowane oko opatrunek – mówi dr Violetta Tomczyk-Dorożyńska;
- **niedźwigania ciężkich rzeczy.** Na minimum dwa tygodnie od operacji warto zrezygnować z nadmiernej aktywności fizycznej. – Ale pamiętajmy, że po zabiegu nie trzeba leżeć. Można iść na spacer, lekkie zakupy i wykonywać codzienne czynności. Jedynie wyczynowy i wycieńczający sport warto na ten czas odstawić. Są badania, które pokazują, że u pacjentów, którzy wykonują delikatną aktywność fizyczną, proces gojenia zachodzi szybciej – mówi specjalistka;
- **niemycia głowy do ok. trzech dni od zabiegu.** W pierwsze dni po operacji musimy dbać o to, by nic się nie dostało do oka – żadne mydliny, bakterie, oleje. Bo przez to oko może zapiec, a my odruchowo możemy zacząć je trzeć. W czwarty dzień od zabiegu można zacząć myć włosy, ale z odgiętą głową do tyłu. Szczególnie niebezpieczne jest mycie głowy w tzw. bocianim skłonie, czyli z głową opuszczoną do dołu. Starajmy się też wystrzegać tej pozycji przy innych codziennych czynnościach. – W bocianim pochyleniu może dojść do wzrostu ciśnienia w oku – mówi okulistka;
- **używania okularów przeciwsłonecznych.** Szczególnie w pierwsze dni po zabiegu. – Zaćma blokuje dostęp światła do siatkówki. Póki więc ją mamy, to trochę jakbyśmy ciągle chodzili w okularach. Po zabiegu ten efekt znika i pacjenci narzekają na światłowstręt – tłumaczy okulistka;
- **zgłaszania się na wizyty kontrolne po zabiegu;**
- **nieprowadzenia samochodu do ok. trzech dni od zabiegu.** Zaćma to choroba, która powoli zabiera wzrok, dlatego w miarę jej postępowania zaczynamy się przyzwyczajać do złego widzenia. Po zabiegu warto więc sobie zostawić kilka dni na przyzwyczajenie się do nowego, dobrego widzenia;
- **niemalowania się.** Najlepiej wstrzymać się z makijażem na dwa lub trzy tygodnie. – Tak naprawdę to zalecenie jest spowodowane niebezpieczeństwem wynikającym ze zmywania makijażu. Podczas tego ruchu trudno nie uciskać oka – mówi okulistka;
- **powrotu do oglądania i czytania na drugi/trzeci dzień po operacji.** Tuż po operacji możemy źle widzieć, dlatego na czytanie i oglądanie nie będziemy mieć ochoty. Będzie to też utrudniał opatrunek. – Ale już po dwóch dniach można wrócić do oglądania filmów i seriali, tylko dobrze jest je podzielić sobie na mniejsze partie. Na przykład zacząć od obejrzenia połowy odcinka zamiast całego od razu – radzi dr Violetta Tomczyk-Dorożyńska. Nasz komfort czytania i oglądania będzie też zależał od wszczepionej soczewki. Do soczewek jednoogniskowych, które nie skorygowały wady wzroku, będą potrzebne wciąż okulary. Inaczej będzie w przypadku soczewek wieloogniskowych;
- **zgłosić się do lekarza, jeśli tylko coś nas niepokoi.** A powinny wzmóc naszą czujność m.in. silny ból oka, ból głowy, długotrwały światłowstręt, wymioty, uczucie zaparowanego oka, utrata widzenia, bardzo silne łzawienie.

eprasa.pl 3f220597b5

wyborcza.pl

wyborcza TV

25 WRZEŚNIA
01 PAŹDZIERNIKA
2026

VOD: Netflix | Disney+ | HBO Max | Prime Video
CANAL+ | SkyShowtime | Player | Apple TV+

„NIE MA DUCHÓW W MIESZKANIU NA DOBREJ". Z CZUŁOŚCIĄ I PRECYZJĄ
S. 4-5

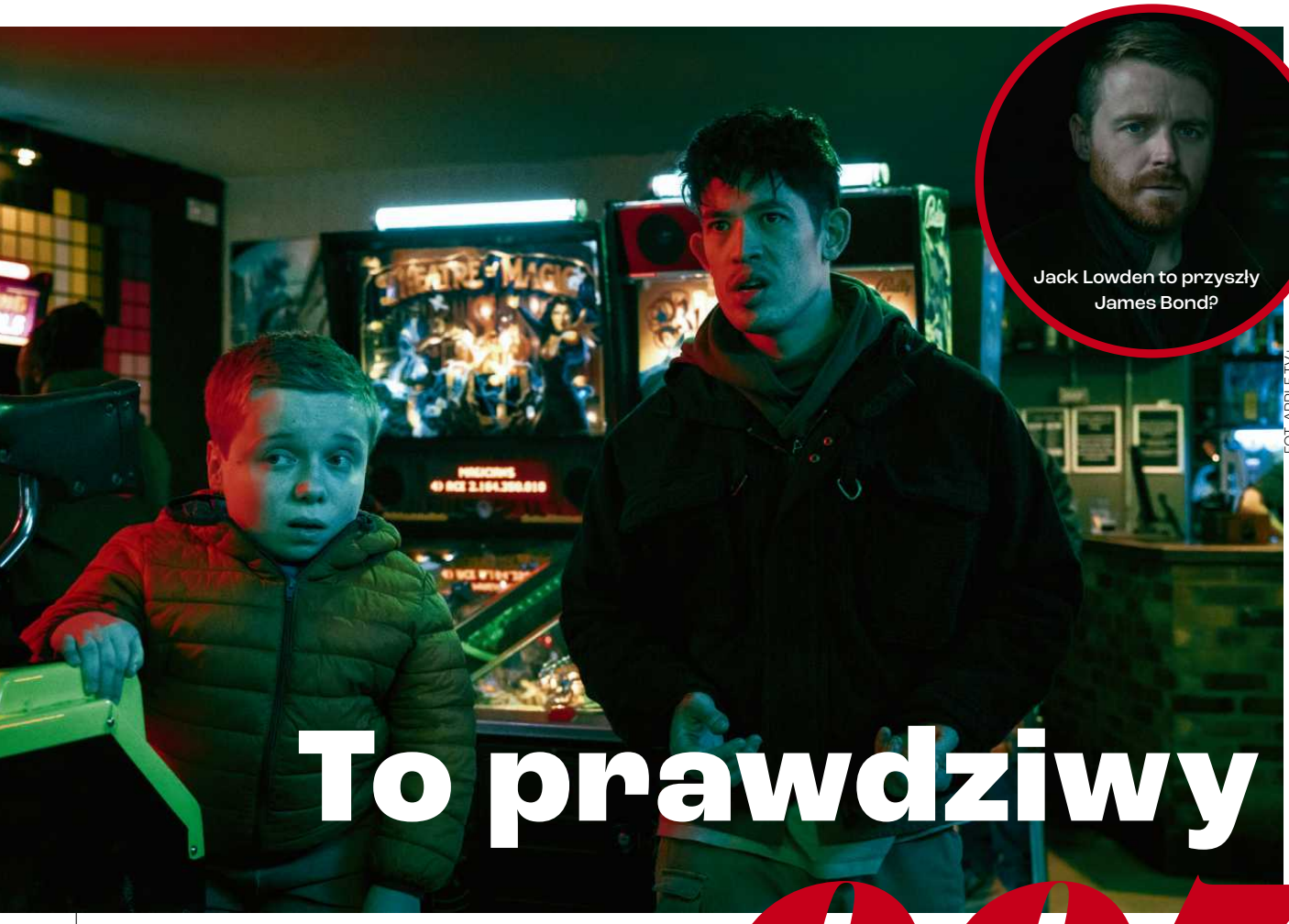
„OSTATNI DOM". CO SIĘ CZAI W DESZCZU?
S. 5

„TO BYŁ ZWYKŁY PRZYPADEK". SPOTKANIE Z OPRAWCĄ
S. 6

KULAWE KONIE

To prawdziwy 007, tyle że bez bajeranckich gadżetów S. 2-3

Jack Lowden to przyszły James Bond?

FOT. APPLE TV+

To prawdziwy 007

Mało który serial dociera dziś do 6. sezonu. Ten wciąż jest pełen akcji, humoru i ciętych ripost.

Ktoś poluje na „Kulawe konie". Ale zdegradowani agenci brytyjskiego wywiadu, którzy tkwią w czyśćcu zwanym Slough House pod wodzą mizantropa Jacksona Lamba (Gary Oldman), jeszcze o tym nie wiedzą.

W zespole panuje jednak chaos z bardziej przyziemnego powodu – nie dostali pensji. Jeden z agentów pobił pośrednika nieruchomości, który z laserową miarką zjawił się w ich biurze, a chwilę później okazało się, że z archiwum Parku, siedziby MI5, zniknęły ich akta personalne. Lamb, z właściwym sobie wdziękiem, uznał, że w takim razie nie będzie pracował. Wyjaśnienie sprawy zostawił swoim podwładnym.

River Cartwright ma zły dzień

Tymczasem jeden z nich, główny bohater całego serialu, River Cartwright (Jack Lowden), ma kolejny okropny, straszny, niezbyt dobry, bardzo zły dzień.

Zmarł jego ukochany dziadek David, jeden z najważniejszych agentów w historii, przez Lamba zwany Starym Draniem. A na pogrzebie zjawił się jego tatuś, psychopatyczny były agent CIA, dziś bezwzględny najemnik Frank Harkness (Hugo Weaving). Po co przyjechał? Jedno jest pewne – jego pojawienie się oznacza kłopoty.

Sezon szósty i wcale nie ostatni

Mało który serial dociera dziś do szóstego sezonu, a jeszcze mniej pozostaje przy tym czymś więcej niż cieniem samego siebie.

„Kulawe konie" na szczęście do tych wyjątków należą. Wciąż są pełne akcji, czarnego humoru i ciętych ripost. Oglądanie serialu jest jak spotkanie ze starym kumplem, który zawsze potrafi rozkręcić imprezę.

Szósty sezon dobrze się ogląda, a paskudna angielska pogoda współgra z nastrojami bohaterów. Mimo aury agentki ze Slough House są gotowe na babską wyprawę nad morze, a Lamb cieszy się, gdy wygra kolejny pojedynek na pierdy. Do tego wraca ktoś, kto zniknął dawno temu, z czym wielu widzów długo nie mogło się pogodzić.

Nie oznacza to jednak, że ten sezon jest bezbłędny. Para morderców, którzy ruszają tropem byłych i obecnych „Kulawych koni", wywodzi się z jednej z najgroźniejszych organizacji, jakie istnieją. Tymczasem dawno nie widziałam takich patałachów – za to niezniszczalnych niczym Terminator.

Serial zawsze wymagał od widzów lekkiego zawieszenia niewiary. River Cartwright ma psychikę tak mocną, że nawet to, że własny ojciec próbował go zabić, nie jest w stanie go złamać. Obelgi Lamba to

eprasa.pl 3f220597b5

przy tym pikuś. Sam Lamb to z kolei superszpieg, który wie wszystko o wszystkich i zawsze potrafi znaleźć się we właściwym miejscu o właściwym czasie.

Mam też małą patriotyczną reklamację. Szósty sezon to adaptacja dwóch powieści Micka Herrona: „Joe Country" i „Slough House". Nowym bohaterem w tej pierwszej jest agent Lech Wiciński, Polak. Czekałam na jego pojawienie się, ciekawa również aktora, który się w niego wcieli. Niestety, ten wątek nie znalazł się w serialu.

Jack Lowden jako 007?

Najważniejsze jest jednak, że wszystko zagrane jest koncertowo. Dla mnie jednak najważniejszy pozostaje Jack Lowden w roli Cartwrighta. Robi w niej to, co robią agenci w filmach sensacyjnych, a do tego ma sarkastyczne poczucie humoru i bogate życie wewnętrzne.

Kopany przez los Cartwright nie poddaje się i nie ustępuje. Jest odważny do granic brawury, a do tego potrafi rzucić ciętą ripostą. Znacie kogoś takiego z ekranów? Tak, to 007, tyle że bez bajeranckich gadżetów i bez kobiety u boku (ale czy na pewno?).

Dla mnie już po pierwszym sezonie było jasne, że 36-letni dziś Szkot powinien zostać następcą Daniela Craiga w roli Jamesa Bonda. Ma wszystko, czego potrzeba: prezencję, talent, kondycję. Piszę o tym po raz kolejny, ale być może tym razem nie na darmo.

Jak głoszą plotki z Hollywood nowy 007 został już wybrany. Scenarzysta następnego filmu Steven Knight stwierdził, że pisze mu się łatwiej, gdy wie już, dla kogo pisze. Sam Gary Oldman stwierdził, że kibicuje młodszemu koledze. No i żona Lowdena, czterokrotnie nominowana do Oscara Saoirse Ronan, stwierdziła, że chętnie zagrałaby przeciwniczkę Bonda. Jaki producent oparłby się wizji obsadzenia tak fantastycznej aktorskiej pary?

Na razie Lowden powinien wrócić w siódmym sezonie „Kulawych koni", który jest już nakręcony. Co będzie z ósmym, który został właśnie zamówiony – czas pokaże.

Maja Staniszewska

KULAWE KONIE

serial kryminalny, Wielka Brytania, USA 2022-, wyk. Gary Oldman, Kristin Scott Thomas, Jack Lowden, Saskia Reeves, Christopher Chung, Aimee-Ffion Edwards

6 sezonów, Apple TV+. Nowe odcinki w środy

Jak wypełnić pustkę w życiu?

Poruszający portret człowieka stojącego nad przepaścią.

FOT. AURORA FILMS

Jutro czas zacznie biec nieco innym tempem: dzieci zarzucą na ramiona szkolne plecaki, dorośli wrócą do swoich obowiązków, a wszystko wokół zacznie żółknąć.

Dziś możemy się jednak jeszcze nacieszyć wspomnieniem lata.

Obietnica nadchodzącej ulgi

Ostatni dzień sierpnia, symboliczne domknięcie pewnego okresu, jest dla Andersa (Anders Danielsen Lie) dosłownym końcem. 34-latek ostatnie miesiące spędził w ośrodku leczenia uzależnień. Dostaje jednodniową przepustkę, podczas której ma udać się na rozmowę kwalifikacyjną do prestiżowego wydawnictwa. Ten czas zamienia się w sentymentalną podróż do rodzinnego miasta.

Anders wraca do Oslo po to, by raz jeszcze zobaczyć stare miejsca: ulubiony bar, w którym imprezy trwały do bladego świtu, brzeg Oslofjordu czy rodzinny dom. I twarze. Chce zobaczyć tych, którzy niegdyś byli mu bliscy, ale teraz wydają się niemal obcy. Założyli własne rodziny, wiodą własne życie. Namawiają Andersa, by spróbował raz jeszcze zacząć wszystko od początku. Ale on już dawno stracił wiarę w to, że może wyprowadzić swoje życie na prostą.

Świat powoli zwalnia, pogrąża się w mroku, a on żegna się z życiem. To przejaw bezsilności wobec dotkliwej samotności. Uświadamia sobie, że pustki w jego życiu nie da się wypełnić. Wokół dostrzega szczęśliwych ludzi i wie, że nigdy nie będzie taki jak oni. Od dłuższego czasu nie potrafi odczuwać żadnych emocji, jest martwy w środku. Śmierć nie budzi jednak w nim lęku. Wręcz przeciwnie: jest obietnicą nadchodzącej ulgi.

Portret człowieka

Powrót do Oslo jest więc rodzajem pożegnania. Anders chce spędzić ten czas według własnych zasad – tak, jak spędził większość życia. Oddaje się autodestrukcyjnym uciechom. Alkohol w jego żyłach pobudza go do życia, świat jest wtedy bardziej znośny. Ta noc mogłaby się nigdy nie kończyć. Świt musi jednak w końcu nadejść. Opustoszałe ulice są wtedy najpiękniejsze.

„Oslo. 31 sierpnia" to drugi film w dorobku Joachima Triera, uznanego norweskiego reżysera, twórcy nagrodzonej Oscarem „Wartości sentymentalnej" (2025). Film jest luźną adaptacją powieści „Le Feu follet" Pierre'a Drieu La Rochelle'a. W latach 60. inną udaną ekranizację tej książki nakręcił francuski nowofalowiec Louis Malle.

Trier stworzył niezwykle przejmujący, inteligentny i czuły wobec bohatera portret człowieka stojącego nad przepaścią. To zanurzona w nostalgii opowieść o poszukiwaniu sensu i dojmującym smutku. Seans idealny dla tych, których ostatni dzień wakacji wprawia w melancholijny nastrój.

Dawid Dróżdż

OSLO. 31 SIERPNIA

dramat, Norwegia 2012, tw. Eskil Vogt, Joachim Trier, wyk. Anders Danielsen Lie, Hans Olav Brenner, Ingrid Olava, Tone Beate Mostraum, Malin Crépin

Nowe Horyzonty VOD, mojeekino.pl i E-Kino Pod Baranami

VOD

eprasa.pl 3f220597b5

Z czułością i precyzją

FOT. MATERIAŁY PRASOWE

TV / VOD

Wreszcie w polskim filmie dialogi nie szeleszczą papierem, brzmią naturalnie, jak rozmowy prawdziwych ludzi.

Raz na jakiś czas zdarza się film, w którym ważniejsi od historii okazują się ludzie, o których opowiada. Jakby powstał także – a może przede wszystkim – po to, żeby pomóc im pewne rzeczy zrozumieć, poukładać.

Właśnie takim filmem jest „Nie ma duchów w mieszkaniu na Dobrej" w reżyserii Emi Buchwald. W swoim pełnometrażowym debiucie reżyserka przypomina doświadczoną zaklinaczkę rodzinnych relacji: nie tyle narzuca rozwiązania, ile czuwa nad rodzeństwem przechodzącym przez kryzys. Cała czwórka szuka własnej drogi u progu dorosłości. Buchwald potrafi wsłuchać się w potrzeby bohaterów, przeprowadza ich z czułością i zaskakującą wprawą przez pełen wyzwań moment w życiu, ale decyzje będą musieli podjąć sami.

Bracia i siostry

Tak naprawdę ta wprawa nie powinna wcale dziwić. W każdym razie nie, jeśli zna się krótkie metraże Buchwald – dojrzałe, wyróżniające się oryginalnym, autorskim stylem. Poetycka forma kontrastuje u niej z prozą życia, a subtelny humor rozbraja dramatyczne, pełne napięcia momenty. Reżyserka wnika w codzienność bohaterów nie jak intruz, lecz ktoś, kto od dawna zna ich rytuały. Jej siłą jest realistyczna, niemal dokumentalna uważność.

Na ten efekt pracują również ziarniste kadry Tomasza Gajewskiego, przywołujące skojarzenia z home videos albo rozmytym zdjęciem z rodzinnego albumu.

Wyobraźcie sobie właśnie takie zdjęcie, a na nim czwórkę młodych ludzi. Najstarsza z rodzeństwa, Jana, wydaje się pełnić rolę siostry-matki. Obok niej bliźniacy – Franek i Nastka – związani od urodzenia niewidzialną nicią. Wreszcie Benek: najmłodszy, na pierwszy rzut oka najbardziej zagubiony. Krąży z plecakiem między rodzeństwem, nie umie znaleźć dla siebie miejsca. Franek wyrzucił go z rodzinnego domu, tytułowego mieszkania na Dobrej w centrum Warszawy. Inna sprawa, że Benek od dłuższego czasu nie potrafił tam spać, przekonany, że mieszkają w nim duchy. To właśnie on najczęściej wymaga troski i opieki, odsłaniając pęknięcia tej rodzinnej układanki.

Rodzeństwo stanowi u Buchwald przykład tak głębokiej symbiozy, że aż można się zastanawiać, czy za tym układem nie kryje się jakaś trauma z przeszłości. Starszemu z braci taka współzależność zaczyna jednak ciążyć. Reszta uznaje, że nie może na to pozwolić. Film rozpoczyna się właśnie od próby interwencji: rodzeństwo śledzi Franka, który od dłuższego czasu nie odbiera telefonów. W ten sposób starają się zachować coraz bardziej kruche status quo. Ale czy aby na pewno relacja oparta na takim przywiązaniu jest dla nich dobra?

– Mam dosyć bycia „nami" – przyznaje chłopak. – Zacznij myśleć o sobie w liczbie pojedynczej – poradzi siostrze. To, co początkowo wydawało się ucieczką, samolubnym

eprasa.pl 3f220597b5

zachowaniem, wobec zmiany perspektywy zaczyna się układać w dojrzałą decyzję.

Zrób sobie bazę

Procentują trafione decyzje obsadowe. Karolina Rzepa, Izabella Dudziak, Bartłomiej Deklewa i raper Szczyl w głównych rolach tworzą przekonującą mozaikę rodziny. Ich bohaterowie są zwyczajni niezwyczajni, samotni, mają trudności w nawiązywaniu bliskości, potrzebują jakiegoś przełomu.

Najmłodszy brat to postać świetnie napisana i zagrana przez Deklewę – aż chciałoby się wstać z kinowego fotela i zwyczajnie go przytulić, kumuluje w sobie lęki i niepokój całej czwórki.

Benek ma nawracające ataki paniki. Bardziej niż wizja wizyty u psychologa przekonuje go jednak myśl, że to sprawka dusiołka – przychodzącego w nocy demona. – Zapisałeś się już do kardiologa? – pyta siostra. – Jest ich tylu, że jestem w połowie scrollowania – odpowiada Benek, tyleż wymijająco, co rozbrajająco szczerze. W końcu w polskim kinie dialogi nie szeleszczą papierem, brzmią naturalnie, jak rozmowy prawdziwych ludzi. To rozmowy niby o niczym, a przecież o wszystkim. Buchwald wraz ze współautorem scenariusza Karolem Marczakiem potrafią uchwycić w nich tragizm i absurdy naszych czasów.

Jedna ze wspomnianych etiud Emi Buchwald nosiła tytuł „Heimat". Reżyserka od lat interesuje się tym, co znaczy „miejsce rodzinne". To punkt wyjścia, do którego się wraca, czy bardziej ciężar, od którego trzeba się uwolnić? W „Nie ma duchów..." rodzinne mieszkanie wydaje przestrzenią, z której bohaterowie wywędrowali, ale do której wciąż muszą się odnosić.

Jana przez większość filmu zbiera materiały do swojej wystawy. Zmuszona ostatecznie zmienić koncepcję, wraca do punktu wyjścia. Do refleksji, że każdy z nas potrzebuje „bazy", bezpiecznego miejsca, które tłumi bodźce z zewnątrz – jak w dzieciństwie, gdy robiło się namioty z koców i krzeseł.

„Nie ma duchów..." to kolaż przemyślanych scen, który może zachwycać czułością obserwacji i konsekwencją.

Piotr Guszkowski

NIE MA DUCHÓW W MIESZKANIU NA DOBREJ

Dramat, Polska 2025, tw. Emi Buchwald, Karol Marczak, wyk. Bartłomiej Deklewa, Izabella Dudziak, Tymoteusz Rożynek, Karolina Rzepa, Piotr Napierała, Daria Muszyńska, Andrzej Kłak, Gabriela Arak

sobota | 21:00 | Canal+ Premium oraz w serwisie streamingowym Canal+

Co się czai w deszczu?

Byłoby w porządku, gdyby potwory pozostały w ukryciu. Z pustego nie naleje nawet Wagner Moura.

Wszyscy tam byliśmy. Zamknięci w domach, niepewni jutra, skazani na towarzystwo najbliższych członków rodziny i swoich lęków. W horrorze sci-fi „Ostatni dom" bohaterowie zaczynają podobnie, ale ich izolacja szybko zamienia się w walkę o przetrwanie.

Wszystko zaczyna się od ulewy. Krople deszczu wyglądają jakoś dziwnie, zdają się poruszać w nienaturalnych kierunkach, a rodzina Jasona i Ann patrzy na to przez okno z rosnącym niepokojem.

Deszcz zalewa ich sąsiedztwo, chodniki spływają wodą. Kiedy chcą wyjść na zewnątrz, okazuje się, że nie mogą. Drzwi i okna ich domu ani drgną. Są uwięzieni – podobnie jak ich sąsiedzi, mieszkańcy okolicy, USA i całego świata.

Najciekawszy w pierwszej połowie

Mijają jednak tygodnie i miesiące. Zapasy jedzenia się kończą, sąsiedzi przestają wystawać w oknach, w czasie deszczu na ulicy widać wodne postaci.

Pewnej nocy do szyb wali na wpół dzika sąsiadka, która biegała, gdy drzwi do domów zamknęły się na amen. Krzyczy, żeby Jason ukrył rodzinę. Coś czai się za progiem, a rodzina Jasona zaczyna rozumieć, że to, co wydawało się stanem przejściowym, potrwa dłużej.

Między członkami rodziny zaczyna rodzić się napięcie – brakuje jedzenia, dorastające dzieci od lat nie wychodziły z domu, Jason zmaga się ze swoimi lękami. Czy uda mu się ochronić żonę i dzieci, zapewnić im przetrwanie?

FOT. NETFLIX

OSTATNI DOM

thriller, Francja, Wielka Brytania, USA 2026, tw. Louis Leterrier, Matthew Robinson, wyk. Greta Lee, Wagner Moura, Nancy Baldwin, Noah Alexander Sosnowski,

Netflix

„Ostatni dom" jest najciekawszy w pierwszej połowie, kiedy oglądamy zwyczajną rodzinę w ekstremalnej sytuacji. Początkowo jest zabawnie. Internet nie działa, a w domu leżą tylko dwie płyty z filmami: „Air Force One" i musical „Annie". Ale ileż można oglądać, jak Ford każe Gary'emu Oldmanowi spadać z prezydenckiego samolotu? Rutyna zamienia się w frustrację, nuda w marazm, nauka przetrwania w walkę o każdy dzień.

Reżyser Louis Leterrier umiejętnie buduje napięcie do połowy „Ostatniego domu". Potem niestety pokazuje, co czai się w deszczu.

Lanie wody i tyle

I tak, zakończenie „Ostatniego domu" staje się moralizatorskie i nachalne. Nie ma tu zagadki, fabularnej przewrotki, która widza wprawi w osłupienie, sprawi, że poczuje się wyrolowany.

W finale film rozlewa się na boki mętną falą sztampy. Z thrillera psychologicznego z bohaterami, z którymi można się utożsamiać, staje się bzdurnym *monster movie* z zadęciem filozoficznym. Przynajmniej potwory wyglądają nieźle, choć „Ostatni dom" jest znacznie straszniejszy, zanim monstra wejdą na scenę.

Dziwi mnie też udział Moury i Lee w „Ostatnim domu". Po ostatnich sukcesach aktorskich nie potrzebują w portfolio takich produkcji. Moura przekonuje jako zdesperowany ojciec rodziny, zabawna jest też scena, w której Ann strzyże męża i zwraca się do niego jak do stałego klienta salonu fryzjerskiego. Lee nie ma tu jednak do zagrania nic ciekawego.

Dla Moury to pierwsza główna rola w amerykańskim hicie, który najlepiej smakuje z popcornem. Miejmy nadzieję, że ostatnia, bo „Ostatni dom" nie oferuje widzom nic ponad to, co już oglądali. A nawet przeżyli. Lanie wody i tyle. A z pustego nawet tak rewelacyjny aktor jak Wagner Moura nie naleje.

Marta Górna

eprasa.pl 3f220597b5

TV / VOD

Spotkanie z oprawcą

Ten film jest niemal religijną przypowieścią o zdradzie i ludzkiej bezsilności.

Gdy do zakładu wchodzi mężczyzna z protezą nogi, Wahida oblewa zimny pot. Emocjonalna reakcja wydaje się nieuzasadniona, nieznajomy nie ma przecież złych zamiarów. Kogo rozpoznał Wahid?

Skrzypnięcie protezy Wahid (Wahid Mobasseri) słyszał, gdy błagał o litość. Trafił do więzienia za udział w antyrządowych protestach.

Tak Wahid we wspomnianym nieznajomym (Ebrahim Azizi) rozpoznaje znęcającego się nad nim funkcjonariusza Eghbala. Wie, że to on, choć nigdy nie widział jego twarzy – podczas tortur więźniowie mają zawiązane oczy. Funkcjonariusze systemu zachowują anonimowość, żeby poszkodowani nie mogli ich rozpoznać.

Ale mężczyzna z protezą zaprzecza, jakoby kiedykolwiek pracował dla irańskich służb. Wahid przestaje ufać swojej pamięci, postanawia więc odszukać innych więźniów politycznych, którzy mieli do czynienia z wyjątkowo bezdusznym funkcjonariuszem z protezą nogi.

Poszkodowani, złamani przez los i sfrustrowani ocaleni, stają przed moralnym dylematem: czy dokonać zemsty na mężczyźnie, którego uważają za swojego oprawcę, choć nigdy go nie widzieli?

Prześladowany przez reżim

W Iranie do więzienia można trafić za udział w protestach, niewłaściwy ubiór czy pozamałżeński seks.

Narastają antyrządowe nastroje. Bohaterowie filmu Jafara Panahiego żyją w ciągłym strachu.

„To był zwykły przypadek" jest dla Jafara Panahiego dziełem osobistym. Reżyser od lat traktuje kino jako narzędzie sprzeciwu wobec systemu, którego sam jest ofiarą. W 2010 r. został skazany na sześć lat więzienia oraz objęty 20-letnim zakazem opuszczania kraju i kręcenia filmów za „antyrządową propagandę". Wówczas odsiedział jedynie dwa miesiące. Za kratki wrócił w lipcu 2022 roku po tym, jak wstawił się za

FOT. AURORA FILMS

dwóch innych krytycznych wobec władzy filmowców. Odsiedział siedem miesięcy.

W swoich filmach miesza fikcję z rzeczywistością, często sam występując przed kamerą.

„To był zwykły przypadek" ma bardziej klasyczną strukturę – pozbawioną dokumentalnych wstawek. Wydarzenia przedstawione w filmie są jednak inspirowane opowieściami prawdziwych więźniów. Panahi współpracował m.in. z Mehdim Mahmoudianim, działaczem politycznym, który spędził w irańskich więzieniach w sumie dziewięć lat. Reżyser poznał go w areszcie.

„To był zwykły przypadek" przysporzył twórcom kolejnych problemów. Panahi został skazany zaocznie (obecnie mieszka we Francji) na rok więzienia oraz objęty zakazem członkostwa w grupach politycznych i społecznych. Zarzucono mu „propagandową aktywność przeciwko systemowi politycznemu w Iranie". Mahmoudiani z kolei został aresztowany po podpisaniu oświadczenia potępiającego działania reżimu Islamskiej Republiki Iranu.

Kino zemsty

Jafar Panahi sprawnie przełamuje konwencję.

„To był zwykły przypadek" zaczyna się jak rasowy thriller: napięcie wzrasta, spodziewamy się eskalacji brutalności. Wtedy następuje zmiana tonacji – akcja wytraca tempo, a dramaturgię napędza wewnętrzny konflikt bohatera. Panahi, podobnie jak w swoich poprzednich filmach, wykorzystuje czarny humor. W ten sposób obnaża absurdy systemu. Widz reaguje śmiechem, choć sytuacja bohaterów wcale nie jest zabawna.

Zemsta jawi się jako jedyna szansa na odzyskanie utraconej godności. Przemoc stoi jednak w sprzeczności z wartościami, którymi powinni kierować się obywatele zdrowego społeczeństwa. Wymierzanie sprawiedliwości metodą siłową upodabnia nas do tych, od których tak bardzo chcemy się odróżnić – do przemocowej władzy. Zemsta daje złudne poczucie sprawczości, lecz w rzeczywistości szansą na zachowanie człowieczeństwa jest powstrzymanie się od atawistycznych odruchów.

„To był zwykły przypadek" jest niemal religijną przypowieścią o zemście, wybaczeniu i ludzkiej bezsilności. Siłą tego dzieła jest jego uniwersalność. Niektórzy krytycy zwrócili uwagę, że podobny film mogliby nakręcić polscy twórcy, opowiadając o okresie komunizmu. Różnica polega na tym, że Panahi nie mówi o czasach słusznie minionych, lecz o współczesnej irańskiej rzeczywistości. Symboliczne skrzypnięcie protezy wielu osobom nadal kojarzy się z cierpieniem.

Dawid Dróżdż

TO BYŁ ZWYKŁY PRZYPADEK

dramat, Iran, Francja, Luksemburg 2025, tw. Jafar Panahi, Jafar Panahi, wyk. Vahid Mobasseri, Mariam Afshari, Ebrahim Azizi, Hadis Pakbaten, Majid Panahi, Mohamad Ali Elyasmehr

piątek | 20:00 | Canal+ Premium oraz w serwisie streamingowym Canal+

„WYBORCZA TV". Redakcja: Magdalena Birska; **Projekt makiety „Wyborczej TV":** Dorota Jezierska i Tomasz Lebioda; **Grafik:** Joanna Patyk; **Wydawca:** Wyborcza Sp. z o.o., ul. Czerska 8/10, 00-732 Warszawa, tel. 22 555 66 00, **e-mail:** kultura@wyborcza.pl, **Licencje na treści:** licencje@wyborcza.pl **Naświetlanie i druk:** Quad/Graphics Europe Sp. z o.o.; **Okładka:** Apple TV+; **Serwis telewizyjny przygotowuje media-press.tv.**
Za zmiany w programie wprowadzone przez stacje po wysłaniu numeru gazety do drukarni redakcja nie odpowiada.

eprasa.pl 3f220597b5

PIĄTEK 25.09

KOSZYKÓWKA

• EUROLIGA
Fenerbahçe Tarfin – Virtus
Costa Bolonia
19:45 | POLSAT SPORT EXTRA 4

PIŁKA NOŻNA

• LIGA NARODÓW UEFA
Polska – Bośnia i Hercegowina
20:35 | TVP 1, TVP SPORT
Turcja – Francja
20:35 | POLSAT SPORT 2
Włochy – Belgia
20:35 | POLSAT SPORT 3

SIATKÓWKA

• MISTRZOSTWA EUROPY MĘŻCZYZN W BUŁGARII, FINLANDII, RUMUNII I WŁOSZECH
1. półfinał
15:45 | POLSAT SPORT 1, POLSAT SPORT EXTRA 2
2. półfinał
20:45 | POLSAT SPORT 1, POLSAT SPORT EXTRA 2

TENIS

• FINAŁY PUCHARU BILLIE JEAN KING
Mecz gry pojedynczej
11:00 | POLSAT SPORT 1
13:00 | POLSAT SPORT 1
Mecz gry podwójnej
15:00 | POLSAT SPORT 2

• PUCHAR LAVERA
1. dzień – 1. mecz
13:30 | EUROSPORT 2
1. dzień – 2. mecz
16:00 | EUROSPORT 2
1. dzień – 3. mecz
20:00 | EUROSPORT 1
1. dzień – 4. mecz
22:00 | EUROSPORT 1

• WTA 500 – SINGAPORE TENNIS OPEN
Ćwierćfinał
07:00 | CANAL+ SPORT2 HD
09:00 | CANAL+ SPORT2 HD
12:30 | CANAL+ SPORT2 HD
14:30 | CANAL+ SPORT2 HD

SOBOTA 26.09

FORMUŁA 1

• GRAND PRIX AZERBEJDŻANU
Parada kierowców
11:00 | ELEVEN SPORTS 1
Wyścig
12:55 | ELEVEN SPORTS 1

KOLARSTWO

• WYŚCIG DOOKOŁA CHORWACJI
UCI ProSeries – 5. etap
13:00 | EUROSPORT 1

PIŁKA NOŻNA

• LIGA NARODÓW UEFA
Słowenia – Szkocja
14:50 | POLSAT SPORT 3
Anglia – Hiszpania
20:35 | POLSAT SPORT 3
Anglia – Hiszpania
20:35 | TVP SPORT

SIATKÓWKA

• MISTRZOSTWA EUROPY MĘŻCZYZN W BUŁGARII, FINLANDII, RUMUNII I WŁOSZECH
Mecz o 3. miejsce
15:45 | POLSAT SPORT 1
Finał
20:45 | POLSAT SPORT 1

TENIS

• FINAŁY PUCHARU BILLIE JEAN KING
Mecz gry pojedynczej
11:00 | POLSAT SPORT 1
Mecz gry podwójnej
13:00 | POLSAT SPORT 3
Mecz gry pojedynczej
13:00 | POLSAT SPORT 1

• PUCHAR LAVERA
2. dzień – 1. mecz
14:00 | EUROSPORT 2
2. dzień – 2. mecz
16:00 | EUROSPORT 2
2. dzień – 3. mecz
20:15 | EUROSPORT 1
2. dzień – 4. mecz
22:00 | EUROSPORT 1

• WTA 500 – SINGAPORE TENNIS OPEN
Półfinał
08:30 | CANAL+ SPORT2 HD
12:00 | CANAL+ SPORT2 HD

TRIATHLON

• WORLD TRIATHLON CHAMPIONSHIP SERIES W PONTEVEDRZE
Finał – wyścig kobiet
17:45 | POLSAT SPORT FIGHT

NIEDZIELA 27.09

KOLARSTWO SZOSOWE

• MISTRZOSTWA ŚWIATA MĘŻCZYZN W MONTREALU
Wyścig ze startu wspólnego elity
15:00 | EUROSPORT 1

MARATON

• MARATON WARSZAWSKI
08:45 | TVP SPORT

PIŁKA NOŻNA

• LIGA NARODÓW UEFA
Norwegia – Portugalia
20:35 | POLSAT SPORT 2

• MISTRZOSTWA ŚWIATA KOBIET DO LAT 20 W POLSCE
Finał
17:50 | TVP SPORT

TENIS

• ATP 250 – CHENGDU OPEN
1. ćwierćfinał
07:00 | POLSAT SPORT 3
2. ćwierćfinał
09:00 | POLSAT SPORT 3
3. ćwierćfinał
11:00 | POLSAT SPORT 3
4. ćwierćfinał
13:00 | POLSAT SPORT 2

FORMUŁA 1. 26 września odbędzie się parada kierowców Formuły 1 podczas Grand Prix Azerbejdżanu
· FOT. REUTERS / ALBERT GEA

• FINAŁY PUCHARU BILLIE JEAN KING
Finał
11:00 | POLSAT SPORT 2
13:00 | POLSAT SPORT 1

• PUCHAR LAVERA
3. dzień – 1. mecz
13:00 | EUROSPORT 2
3. dzień – 2. mecz
15:00 | EUROSPORT 2
3. dzień – 3. mecz
17:00 | EUROSPORT 2
3. dzień – 4. mecz
19:00 | EUROSPORT 2

• WTA 500 – SINGAPORE TENNIS OPEN
11:00 | CANAL+ SPORT2 HD

TRIATHLON

• WORLD TRIATHLON CHAMPIONSHIP SERIES W PONTEVEDRZE
Finał – wyścig mężczyzn
17:45 | POLSAT SPORT FIGHT

WYŚCIGI ENDURANCE

• MISTRZOSTWA ŚWIATA ENDURANCE FIA – 6 GODZIN FUDŻI
Wyścig
06:00 | POLSAT SPORT 2

PONIEDZIAŁEK 28.09

KOLARSTWO

• WYŚCIG DOOKOŁA LANGKAWI
UCI ProSeries – 2. etap
08:00 | EUROSPORT 2

PIŁKA NOŻNA

• LIGA NARODÓW UEFA
Gruzja – Ukraina
17:50 | POLSAT SPORT 1
2. kolejka grupy B4:
Szwecja – Polska
20:35 | TVP 1
Belgia – Francja
20:35 | POLSAT SPORT 1
Rumunia – Bośnia i Hercegowina
20:35 | POLSAT SPORT 3
Turcja – Włochy
20:35 | POLSAT SPORT 2
2. kolejka grupy B4:
Szwecja – Polska
20:40 | TVP SPORT

SNOOKER

• SHENZHEN OPEN
1. runda
08:00 | EUROSPORT 1
2. runda
13:30 | EUROSPORT 1

TENIS

• ATP 250 – CHENGDU OPEN
1. półfinał
11:00 | POLSAT SPORT 2
2. półfinał
13:00 | POLSAT SPORT 2

WTOREK 29.09

PIŁKA NOŻNA

• LIGA NARODÓW UEFA
Finlandia – Białoruś
17:50 | POLSAT SPORT 1
Czechy – Anglia
20:35 | POLSAT SPORT 2
Hiszpania – Chorwacja
20:35 | POLSAT SPORT 1
Szkocja – Szwajcaria
20:35 | POLSAT SPORT 3
Mecz w Sewilli:
Hiszpania – Chorwacja
20:40 | TVP SPORT

SNOOKER

• SHENZHEN OPEN
2. runda
08:00 | EUROSPORT 1
3. runda
13:30 | EUROSPORT 1

TENIS

• ATP 250 – CHENGDU OPEN
Finał
13:00 | POLSAT SPORT 2

• ATP 500 – CHINA OPEN
05:00 | POLSAT SPORT 1

• ATP 500 – KINOSHITA GROUP JAPAN OPEN
04:00 | POLSAT SPORT 2

ŚRODA 30.09

PIŁKA NOŻNA

• ELIMINACJE MISTRZOSTW EUROPY DO LAT 21
Mecz w Katowice:
Polska – Szwecja
17:55 | TVP SPORT

SNOOKER

• SHENZHEN OPEN
3. runda
08:00 | EUROSPORT 1
13:30 | EUROSPORT 1

TENIS

• ATP 500 – CHINA OPEN
07:00 | POLSAT SPORT 1
09:00 | POLSAT SPORT 1
11:00 | POLSAT SPORT 1
13:00 | POLSAT SPORT 1

• ATP 500 – CHINA OPEN
05:00 | POLSAT SPORT 1

• KINOSHITA GROUP JAPAN OPEN
06:00 | POLSAT SPORT 2
08:00 | POLSAT SPORT 2
10:00 | POLSAT SPORT 2
12:00 | POLSAT SPORT 2
04:00 | POLSAT SPORT 2

• WTA 1000 – CHINA OPEN
07:00 | 09:00 | 13:00 | 15:00 | CANAL+ SPORT2 HD

CZWARTEK 1.10

GOLF

• PGA TOUR – BLACK DESERT CHAMPIONSHIP
1. dzień
23:00 | EUROSPORT 2

PIŁKA NOŻNA

• LIGA NARODÓW UEFA
Dania – Portugalia
20:35 | POLSAT SPORT 3
Grecja – Holandia
20:35 | POLSAT SPORT 2
Niemcy – Serbia
20:35 | POLSAT SPORT 1

SIATKÓWKA

• TAURON 1. LIGA
Jaworzno – Tomaszów Maz.
17:30 | POLSAT SPORT 3

TENIS

• ATP 500 – CHINA OPEN
07:00 | POLSAT SPORT 1
09:00 | POLSAT SPORT 1
13:00 | POLSAT SPORT 1
15:00 | POLSAT SPORT 1

• ATP 500 – KINOSHITA GROUP JAPAN OPEN
06:00 | 08:00 | 10:00 | 04:00 | POLSAT SPORT 2

• WTA 1000 – CHINA OPEN
07:00 | 09:00 | 11:00 | 13:00 | CANAL+ SPORT2 HD

eprasa.pl 3f220597b5

PIĄTEK 25.09

Od A do Z

90 MINUT DO ŚMIERCI ★★
film sens., USA 2021, reż. Dolph Lundgren, wyk. Dolph Lundgren, Scott Adkins, Vas Sanchez
20:00 | tv puls
Przygotowany do wysadzenia budynek kryje 3-milionowy gangsterski łup, o który walczą bezwzględni gangsterzy, strażnik więzienny pilnujący ich szefa oraz robotnik, który znalazł skarb zakładając ładunki.

ABIGAIL ★★★
horror, USA/Irlandia/Kanada 2024, reż. Matt Bettinelli-Olpin, Tyler Gillett, wyk. Melissa Barrera, Dan Stevens, Alisha Weir
23:30 | hbo
W nastroju komediowym: nieudolni bandyci uprowadzają dwunastoletnią córkę króla przestępczego podziemia, by wkrótce na własnej skórze przekonać się o niecodziennych zdolnościach dziewczynki.

COLOMBIANA ★★★
film sens., USA/Francja/Wlk. Brytania 2011, reż. Olivier Megaton, wyk. Zoe Saldaña, Jordi Mollà, Lennie James
20:00 | tvn
Wychowywana w Bogocie, była świadkiem śmierci swoich bliskich, została morderczynią na zlecenie, a w czasie wolnym od wykonywania kontraktów szuka gangsterów, którzy zabili rodziców.

ERIN BROCKOVICH ★★★
film biograficzny, USA 2000, reż. Steven Soderbergh, wyk. Julia Roberts, Albert Finney, Aaron Eckhart
20:00 | cinemax
Samotna matka z trójką dzieci wymusza dla siebie pracę w kancelarii prawnej, by z czasem doprowadzić do procesu o największe odszkodowanie za zanieczyszczenie środowiska. Plus Oscar dla Julii Roberts.

GREENLAND 2 ★★
film s.f., USA/Wlk. Brytania 2026, reż. Ric Roman Waugh, wyk. Gerard Butler, Morena Baccarin, Roman Griffin Davis
22:40 | canal+ premium
Ciąg dalszy nastąpił ze wszelkimi konsekwencjami tego gatunku: rodzina, której udało się przeżyć zderzenie Ziemi z kometą, opuszcza bezpieczny bunkier i wyrusza na poszukiwanie swego miejsca.

Budka z przekąskami

21:40 | hbo ★★★

· FOT. MRC FILM / PAPERCLIP LIMITED / T-STREET

Początek lat 90. XX wieku: dwóch 14-latków wynajmuje na lato budkę z przekąskami na miejscowym basenie. To klucz do wszelkiej inicjacji – od kwestii ekonomicznych i społecznych po intymne.

KOMEDIA
USA 2024, REŻ. ADAM REHMEIER. WYK. CONOR SHERRY, GABRIEL LABELLE, MIKA ABDALLA

LA LA LAND ★★★★★
film muzyczny, USA 2016, reż. Damien Chazelle, wyk. Ryan Gosling, Emma Stone, Rosemarie DeWitt
20:00 | tvn 7
Damien Chazelle na sześć Oscarów. Próbująca szczęścia w Hollywood aktorka spotyka jazzowego pianistę. Czy razem będzie łatwiej osiągnąć sukces?

LUCY ★★★
film s.f., Francja/Niemcy/Tajwan/Kanada/Wlk. Brytania/USA 2014, reż. Luc Besson, wyk. Scarlett Johansson, Morgan Freeman, Min-sik Choi
22:05 | polsat
Luc Besson potrafi: przemycająca narkotyki kobieta ulega zatruciu środkiem, który uruchamia drzemiące w mózgu rezerwy, co owocuje nie tylko starciem z mafią, ale też przekazaniem potężnej wiedzy naukowcom.

PACHNIDŁO: HISTORIA MORDERCY ★★★★
thriller, Niemcy/Francja/Hiszpania/USA/Belgia 2006, reż. Tom Tykwer, wyk. Ben Whishaw, Dustin Hoffman, Alan Rickman
20:10 | tvp kultura
Wysmakowana superprodukcja europejska: wysnuta z powieści Patricka Süskinda opowieść o poszukiwaniu ideału przez człowieka obdarzonego nadwrażliwością węchu w osiemnastowiecznym Paryżu.

PAPILLON. MOTYLEK ★★★
dramat obycz., Czechy/Hiszpania/USA 2017, reż. Michael Noer, wyk. Charlie Hunnam, Rami Malek, Christopher Fairbank
22:20 | ale kino+ hd
Jeszcze raz historia osadzenia w kolonii karnej na Diabelskiej Wyspie i brawurowej ucieczki Henriego Charriere, opisanej w bestsellerowej autobiografii. Ale wersja sprzed 40 z górą lat ciągle ciekawsza.

PIANISTA ★★★★★
dramat wojenny, Francja/Niemcy/Polska/Wlk. Brytania/USA 2001, reż. Roman Polański, wyk. Adrien Brody, Thomas Kretschmann, Frank Finlay
20:00 | kino polska
Złota Palma dla Romana Polańskiego i wiele innych nagród za ekranizację okupacyjnych wspomnień Władysława Szpilmana. Muzyka, który przeżył zagładę getta, przetrwał powstanie i wegetował w ruinach opustoszałej Warszawy.

SALA SAMOBÓJCÓW. HEJTER ★★★★
thriller, Polska 2020, reż. Jan Komasa, wyk. Maciej Musiałowski, Agata Kulesza, Danuta Stenka
22:25 | stopklatka
Rekompensując życiowe (zawinione przez siebie) niepowodzenia, młodzieniec aranżuje hejterską nagonkę na znanego polityka i – doprowadzając swoje dzieło do tragicznego finału – nieźle na tym wychodzi.

SAN ANDREAS ★★★
film katas., USA 2015, reż. Brad Peyton, wyk. Dwayne Johnson, Carla Gugino, Alexandra Daddario
22:20 | tvn
Gdy w Kalifornii dochodzi do największego trzęsienia ziemi w historii, pilot helikoptera ratunkowego rusza na poszukiwanie zaginionej córki. Pilota gra Dwayne Johnson, więc niespodzianek brak.

WESELE ★★★
dramat obycz., Polska/Łotwa 2021, reż. Wojciech Smarzowski, wyk. Robert Więckiewicz, Agata Kulesza, Andrzej Chyra
23:20 | kino polska
Wociech Smarzowski sięga po wypróbowaną w swoim debiucie formułę, by tym razem skupić się na meandrach relacji polsko-żydowskich – w czasie wojny i obecnie. Plus kilka gorzkich słów prawdy o Polakach.

WIĘCEJ NIŻ WALKIRIA: UPADEK CZWARTEJ RZESZY ★★
dramat wojenny, USA 2016, reż. Claudio Fäh, wyk. Sean Patrick Flanery, Tom Sizemore, Kip Pardue
20:10 | ale kino+ hd
Po nieudanym zamachu na Hitlera w Wilczym Szańcu, amerykańsko-angielski oddział komandosów przekracza front, by odnaleźć i ocalić domniemanego przywódcę IV Rzeszy. Przejmująca strata czasu.

KONRAD J. ZARĘBSKI

eprasa.pl 3f220597b5

TVP1

08:00 Serwis Info, pogoda
08:20 Okrasa łamie przepisy
08:55 Ranczo II (1/13)
10:05 Komisarz Alex II (2/13)
11:00 Ojciec Mateusz XXI (7)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes
12:40 Magazyn rolniczy (807)
13:00 Mali mieszkańcy Półwyspu Iberyjskiego
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info, pogoda
15:10 Reporterzy (621)
15:35 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5966)
18:05 Klan - telenowela
18:40 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda
20:25 Studio Ligi Narodów UEFA (na żywo)

20:35 **Piłka nożna: Liga Narodów UEFA:** 1. kolejka grupy B4: Polska – Bośnia i Hercegowina (na żywo)
23:15 **Prawdziwa zbrodnia (True Crime)** (★★★) - film krym. USA 1999, reż. Clint Eastwood, wyk. Clint Eastwood, Denis Leary (135 min)
01:30 **Dom pod Dwoma Orłami. Kłamstwa Zofii** (★★★) - film obycz. Polska 2023, reż. Waldemar Krzystek (105 min)

TVP2

05:25 M jak miłość
06:15 Anna Dymna – spotkajmy się (448) - dyskusja
06:50 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7687) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7687) - mag. Polska 2026
11:45 Operacja zdrowie (86)
12:25 Koło fortuny
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque
14:35 Na sygnale
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny
16:35 Familiada (3052)
17:20 Panna młoda - serial obyczajowy Turcja 2024
18:15 Va banque
18:50 Jeden z dziesięciu (15)
19:25 Barwy szczęścia - serial obycz. Polska 2026

20:05 **Barwy szczęścia** - serial obycz. Polska 2026
20:40 **Kocham Cię, Polsko!** (3) - quiz Polska 2026
22:15 **Gabi Drzewiecka zaprasza** (2) - talk-show Polska 2026
23:15 **To jest grane** (105)
23:50 **51. Festiwal Polskich Filmów Fabularnych**
00:10 **The Stranger** (5,6/8) - serial kryminalny
02:10 **Ślub na medal (The Wedding Contest)** (★★★) - komedia romantyczna Kan. 2023 (105 min)

POLSAT

06:00 Nowy dzień - mag. informacyjny Polska 2026
08:00 Halo tu Polsat (3192)
11:40 Ewa gotuje (579) - mag. kulinarny Polska 2026
12:20 Gliniarze Śląsk (18)
13:20 Gliniarze XVII (21,22) - serial fab.-dok. Polska 2024
15:30 Wydarzenia
15:55 Gliniarze XXI (18) - serial fabularno-dok. Polska 2026, wyk. Aleksander Mackiewicz, Natalia Brudniak
16:55 Gliniarze Śląsk (19) - serial krym. Polska 2026
18:00 Pierwsza miłość 50 (83) - serial obycz. Polska 2026
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Gość „Wydarzeń" (925) - program publicystyczny
19:25 Wypasiona Kuchnia (26) - serial kom. Polska 2026

19:55 **Twoja twarz brzmi znajomo** (229) - program rozrywkowy
22:05 **Lucy** - film s.f. Francja/Niemcy/Tajwan/Kanada/Wlk. Brytania/USA 2014, reż. Luc Besson, wyk. Scarlett Johansson, Morgan Freeman, Min-sik Choi (115 min) (★★★)
00:00 **Szybcy i wściekli 10 (Fast X)** - film sens. USA/Chiny/Japonia 2023, reż. Louis Leterrier, wyk. Vin Diesel, Jason Momoa (185 min) (★★)

TVN

05:40 Uwaga! (8094) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (23/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Nowy Targ – „Na winklu" 28 (4) - reality show Polska 2024
07:45 Dzień Dobry TVN (5786) - magazyn Polska 2026
11:25 Kuchenne rewolucje XXVI (3) - reality show
12:35 Kuchenne rewolucje: Restauracja „Geneza Smaku", Karpacz XXIII - reality show
13:40 Ukryta prawda (11,12,20/48) - serial fabularno-dok. Polska 2024
16:50 Szpital św. Anny IV (20) - serial obycz. Polska 2026, wyk. Jolanta Fraszyńska
17:55 Detektywi VII (20) - serial fabularno-dok.
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:50 Uwaga! (8095) - mag.

20:00 **Colombiana** - film sens. USA/Francja/Wlk. Brytania 2011, reż. Olivier Megaton, wyk. Zoe Saldaña, Jordi Mollà, Lennie James, Michael Vartan, Jesse Borrego (140 min) (★★★)
22:20 **San Andreas** - film katastroficzny USA 2015, reż. Brad Peyton, wyk. Dwayne Johnson (145 min) (★★★)
00:45 **Kuba Wojewódzki** (4) - talk-show Polska 26
02:00 **Uwaga!** (8095)

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami V (15,16/22) - serial krym. USA 1989, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XXVI (7,8/14)
10:00 Zaklinaczka duchów V (14/22) - serial fantasy
11:00 Kotka - serial obycz.
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2009
13:00 Wspaniałe stulecie IV - serial obycz. Turcja 2014
14:00 Rodzinny interes (4)
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XIV (39,40)
17:00 Rodzinny interes - serial obycz. Polska 2019
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX - serial obycz.
20:00 **90 minut do śmierci (Castle Falls)** (★★) - film sens. USA 2021, reż. Dolph Lundgren, wyk. Dolph Lundgren, Scott Adkins (115 min)
21:55 **Uprowadzona II (Taken 2)** (★★★) - film sens. Francja 2012, reż. Olivier Megaton, wyk. Liam Neeson (95 min)
23:30 **Snajper: Samotna misja (Sniper: Rogue Mission)** (★★★) - film sens. USA 2022 (115 min)
01:25 **Menu na miarę** (6, 7)

TVN7

05:20 Ten moment (30) - serial fab.-dok. Polska 2021
05:55 Szkoła (46,47,48/69) - serial fabularno-dok.
08:45 Ukryta prawda (41,32,33/51) - serial fab.-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fab.-dok. Polska 2010
13:55 Detektywi III (38/60) - serial fab.-dok. Polska 2024
15:00 Szpital św. Anny IV (10) - serial obycz. Polska 2026
16:00 Szpital (4/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 Rozwód. Walka o wszystko (14) - serial fab.-dok.
19:00 Ukryta prawda (6/60)
20:00 **La La Land** - film muzyczny USA 2016, reż. Damien Chazelle, wyk. Ryan Gosling, Emma Stone, Rosemarie DeWitt, J.K. Simmons, John Legend (160 min) (★★★★★)
22:40 **Druga połowa** - komedia Polska 2021, reż. Łukasz Wiśniewski, wyk. Marianna Zydek, Maciej Musiał (120 min) (★★)
00:40 **Hotel Paradise** (18) - real tv Polska 2026
01:35 **Wrota piekieł III** - serial dokumentalny

MEZZO

11:00 R. Capuçon, Martha Argerich, Orkiestra kameralna z Lozanny: Prokofiew, Beethoven, Fauré, Ravel
12:35 Intermezzo
12:50 Albéric Magnard: Guercoeur - opera F 2024
15:25 Filharmonicy Wiedeńscy, Riccardo Muti: IX Symfonia Beethovena
17:05 John Coltrane Live in Antibes 1965 - koncert F 1965
17:55 Archie Shepp All Star: „Tribute to John Coltrane"
18:50 Collier plays Coltrane – Jazz Middelheim - koncert
20:30 Orkiestra Symfoniczna Lucerny, M. Sanderling, William Kentridge: Szostakowicz
21:25 Orkester Nord, M. Wåhlberg: Monteverdi – Barokkfest
23:10 Giuseppe Verdi: Falstaff - opera Francja 2023

PULS 2

10:00 Jeżyk i przyjaciele
10:35 Basia II (16)
11:10 Gus. Mały II (52,1/52)
11:35 Tomek i przyjaciele: Naprzód lokomotywy! XXVII
12:00 Psi patrol IV (19/26)
12:35 Gumisie VI (1,2/18)
13:35 Smerfy - serial anim.
14:00 Baranek Shaun VI
14:35 Marta mówi! (15)
15:00 Miraculous VI (4,3/26)
16:00 Patryk Rozgwiazda Show (20,21/26) - serial anim.
17:00 SpongeBob IX
18:00 Pingwiny z Madagaskaru II (1,2/39)
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (9) - serial obycz.
21:00 Rytuał śmierci - thriller USA 2023, reż. George Gallo
22:55 Aligator - horror USA 2023, reż. Brandon Slagle

TV4

07:55 Bogaty dom – biedny dom XIV (11) - serial dok.
08:55 Policjantki i policjanci XII (15,16,17/65) - serial obycz.
11:55 Na ratunek 112 XVII (56,57) - serial fabularno-dok.
12:55 Trudne sprawy XV (12,13,14) - serial fab.-dok.
15:55 Policjantki i policjanci XXV (19) - serial obycz.
17:00 Trudne sprawy 28
18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej (447) - reality show
19:00 Wypasiona Kuchnia (25) - serial kom. Polska 2026
19:05 Policjantki i policjanci XXV (20) - serial obycz.
20:05 A na obiad... (3)
20:20 Gwiazdy kabaretu (185, 184) - kabaret i satyra
22:30 Obłędny rycerz - film przygodowy USA 2001
01:15 Opowiem ci o zbrodni II

METRO

07:35 Szpital (35,36,37/67)
10:30 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:30 Szkoła (60/68) - serial fabularno-dok. Polska 2018
13:30 Brzydula - serial obycz.
14:40 Za głosem serca
15:50 Magda M. IV (3)
16:55 Idź na całość (27)
18:00 Złomowisko PL V (6)
19:00 Kartoteka VIII (2/30)
20:00 Lejdis - komedia Polska 2008, reż. Tomasz Konecki, wyk. Edyta Olszówka, Anna Dereszowska, Izabela Kuna, Magdalena Różczka
22:55 Taskmaster (4) - program rozrywkowy Polska 2026, program prowadzi Adam Woronowicz, Cezary Sikora
00:00 Zbrodnie z pierwszych stron gazet VII (12/14)
01:50 Szpital (33/67)

eprasa.pl 3f220597b5

PIĄTEK 25.09

STOPKLATKA

08:45 Robert Makłowicz (235) - mag. kulinarny
09:35 Pyszne dania w 10 minut z Julią Oleś (15)
09:50 Górski lekarz XVIII (5,6/16) - serial obycz. Niemcy/Austria 2025
11:55 Kryminalne zagadki Mazur (4) - serial kryminalny Niemcy 2021
14:00 Hudson i Rex IV (10/16) - serial kryminalny
15:00 Komisarz Rex — Powrót do Wiednia (4/6) - serial krym. Austria/Niemcy 26, wyk. Maximilian Brückner
17:00 Katastrofy w przestworzach IV (10,2,9/10) - serial dok.
20:00 Uprowadzona III (Taken 3) *** - film sens. USA/Hiszpania/Francja 2014, reż. Olivier Megaton, wyk. Liam Neeson, Maggie Grace, Forest Whitaker, Dougray Scott, Leland Orser (145 min)
22:25 Sala samobójców. Hejter **** - thriller Polska 2020, reż. Jan Komasa, wyk. Maciej Musiałowski, Agata Kulesza (160 min)
01:05 Ekstradycja II (9/9)

KINO POLSKA

07:40 Przygody Myszki - serial dla dzieci Polska 1978
08:00 Złoty interes (5) - serial dokumentalny Polska 2022
08:50 Ranking Naj Polskiego Kina: Seksbomby (1) - magazyn
09:20 Pan Wołodyjowski - film historyczny Polska 1968
12:50 Piłsudski - film biograficzny Polska 2019, reż. Michał Rosa, wyk. Borys Szyc, Magdalena Boczarska, Jan Marczewski, Maria Dębska
15:05 Konsul - komedia sensacyjna Polska 1989, reż. Mirosław Bork, wyk. Piotr Fronczewski, Maria Pakulnis
17:20 Czterej pancerni i pies (1,2) - serial wojenny Polska 1966, wyk. Roman Wilhelmi
20:00 Pianista - dramat wojenny Francja/Niemcy/Polska/Wlk. Brytania/USA 2001, reż. Roman Polański, wyk. Adrien Brody, Thomas Kretschmann, Frank Finlay, Maureen Lipman, Emilia Fox, Ed Stoppard, Julia Rayner
23:20 Wesele - dramat obycz. Polska/Łotwa 2021, reż. Wojciech Smarzowski, wyk. Robert Więckiewicz, Agata Kulesza, Andrzej Chyra
02:00 Demony wojny wg Goi - dramat wojenny Polska 1998, reż. Władysław Pasikowski

ALE KINO+

09:45 Karen Pirie (1/3)
11:40 Detektyw Foyle II (2/4) - serial kryminalny
13:45 Będzie lepiej (Une année difficile) *** - komediodramat Francja 2023 (145 min)
16:10 41 dni nadziei (Adrift) *** - film biograficzny USA/Islandia/Hongkong 2018, reż. Baltasar Kormákur, wyk. Shailene Woodley, Sam Claflin (115 min)
18:05 Detektyw Foyle II (3/4) - serial krym.
20:10 Więcej niż Walkiria: Upadek Czwartej Rzeszy (Beyond Valkyrie: Dawn of the 4th Reich) ** - dramat wojenny USA 2016, reż. Claudio Fäh, wyk. Sean Patrick Flanery, Tom Sizemore (130 min)
22:20 Papillon. Motylek (Papillon) *** - dramat obycz. Czechy/Hiszp./USA 2017, reż. Michael Noer, wyk. Charlie Hunnam (155 min)
00:55 Córki dancingu - musical Polska 2015, reż. Agnieszka Smoczyńska, wyk. Kinga Preis, Marta Mazurek (120 min)

POLSAT FILM

08:25 Przyjaciółki XXI (3,4/12)
10:25 Świat według Kiepskich - serial kom. Polska 2000
14:25 Nadchodzi Polly - komedia romant. USA 2004
16:20 Turysta - thriller USA/F/Włochy/Wlk. Brytania 2010
18:25 Szklana pułapka 4.0 - film sens. USA/Wlk. Bryt. 2007
21:00 Szklana pułapka V - film sens. USA/Kanada 2013, reż. John Moore, wyk. Bruce Willis
23:00 Telefon - thriller USA 2002, reż. Joel Schumacher
00:40 Ślad II (6,7) - serial kryminalny Polska 2019

FILMBOX+ ONE

07:45 Panna Marple IV (2/4)
09:45 Vera IX (2/4)
11:45 Zagadki kryminalne panny Fisher II (11/13)
12:55 Poirot: Tajemnica Błękitnego Ekspresu X (1/4)
15:00 Strażnik Teksasu V (21,22/27) - serial sens.
17:05 Vera IX (3/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2019
19:00 Poirot III (9/11)
20:00 Noe: wybrany przez Boga - film przyg. USA 2014
22:55 Przekręt - kom. krym. Wlk. Brytania/USA 2000
01:05 Haker - film sens. USA 2015, reż. Michael Mann

TVP KULTURA

09:00 Przygody pana Michała (11,12)
10:15 Gwiazda szeryfa (The Tin Star) **** - western USA 1957 (100 min)
11:55 51. FPFF w Gdyni (7)
12:15 Mark Rothko: obraz patrzy na ciebie
13:25 Największe przeboje
14:15 51. FPFF w Gdyni (8)
14:35 Wyliczanka - dramat obyczajowy Polska 1994 (50 min)
15:25 Wspomnienia z Francji *** - dramat F 1975, wyk. Jeanne Moreau (100 min)
17:05 Przygody pana Michała (13)
17:50 Tygodnik kulturalny
18:40 Kroniki Sherlocka Holmesa (4/9)
19:40 51. FPFF w Gdyni (9)
20:00 Wstęp do filmu (606)
20:10 Pachnidło: Historia mordercy (Perfume: The Story of a Murderer) **** - thriller Niemcy/Francja/Hiszpania/USA/Belgia 2006 (150 min)
22:40 51. FPFF w Gdyni (10)
23:05 Pitbull (3) - serial sens.
00:05 Wstęp do filmu (605)
00:10 24 godziny *** - dramat obyczajowy Hiszpania/Belgia 2022 (115 min)

WARNER TV

07:55 Teraz albo nigdy! II (6)
08:55 Bajer z Bel-Air III
09:55 Prawo Agaty VII (5)
10:50 Pełniejsza chata III
11:55 Teraz albo nigdy! II (7,8)
13:50 Bajer z Bel-Air III (20,21,22,23/24) - serial kom.
15:50 Pełniejsza chata III (14,15,16,17/18) - serial kom.
17:55 Stosunki międzymiastowe - komedia romant. USA 2010, reż. Nanette Burstein
20:00 Miłość jak narkotyk - komedia romant. USA 1997
22:00 Szeregowiec Benjamin - komedia USA 1980

PARAMOUNT

07:30 Czarodziejki IV
09:25 Policyjna grupa pościgowa XX (12/15) - serial dok.
10:30 Pingwiny z Madagaskaru
11:00 Narzeczona dla geniusza - komedia romantyczna USA 1994, reż. Fred Schepisi
13:00 Czarodziejki IV
15:00 Guru miłości - komedia Wlk. Bryt./Niemcy/USA 2008
16:50 Kontakt - film s.f. USA 1997, reż. Robert Zemeckis
20:00 Przerwany lot - film sensacyjny USA/Wielka Brytania/Puerto Rico 2023
22:25 Apocalypto - film przyg. USA/Meksyk/Wlk. Bryt. 2006

HBO

09:40 Pomimo - dramat *** obycz. Wł. 2024 (90 min)
11:10 I'll Be Right There *** - komedia USA 2023, reż. Brendan Walsh (95 min)
12:45 Na planie (39) - mag.
13:15 Kolejna zwyczajna przysługa ** - thriller USA 2025 (120 min)
15:15 The Pitt II (10/15)
16:00 Kompletnie nieznany **** - film biograficzny USA 2024 (140 min)
18:20 Było sobie kłamstwo *** - komedia USA 2009, reż. Matthew Robinson, Ricky Gervais (100 min)
20:00 Kac Vegas III ** - komedia USA 2013, reż. Todd Phillips, wyk. Bradley Cooper, Zach Galifianakis (100 min)
21:40 Budka z przekąskami *** - komedia USA 2024, reż. Adam Rehmeier, wyk. Conor Sherry (110 min)
23:30 Abigail - horror USA/Irlandia/Kanada 2024, reż. Matt Bettinelli-Olpin, Tyler Gillett, wyk. Melissa Barrera (110 min)
01:20 Przepiękne - komediodramat Polska 2025, reż. Katarzyna Priwieziencew (120 min)

CINEMAX

13:05 Witaj, smutku - dramat obycz. Kan./Niemcy/Francja/Wlk. Brytania/USA 2024
14:55 Requiem - thriller Niemcy 2006, reż. Hans-Christian Schmid
16:25 Krótkie lato - dramat obycz. Niemcy/F/Serbia 2025
18:05 Żona na niby - komedia USA 2011, reż. Dennis Dugan
20:00 Erin Brockovich - film biograficzny USA 2000
22:10 Amerykańska fikcja - komediodramat USA 2023
00:05 Republika Jajogłowych - film s.f. Szwecja 2025

ROMANCE TV

08:40 Górski lekarz (6/8)
10:30 Lato na Istrii - romans Niemcy/Chorwacja 2021
12:25 Uczyć może każdy! - komedia Niemcy 2022
14:20 Inga Lindström: Idealny facet na próbę - film obyczajowy Niemcy 2025
16:15 Lato na Mazurach - film obyczajowy Niemcy 2015
18:05 Górski lekarz (7/8)
20:00 Statek marzeń - serial obyczajowy Niemcy 2024
21:55 Rosamunde Pilcher: Rocznica ślubu - film obyczajowy Niemcy 2022
23:50 Górski lekarz (7/8)

CANAL+ PREMIUM

09:00 W kogo ja się wrodziłem ** - film obyczajowy Polska 2001 (60 min)
10:00 Być kochaną - dramat *** obycz. Norwegia/Szwecja 2024 (105 min)
11:45 Łapu-Capu (229)
11:50 Brat - dramat obycz. *** Polska 2025 (95 min)
13:25 Każda mała rzecz
15:00 Morderstwo w ambasadzie ** - film sens. Wlk. Brytania 2025 (85 min)
16:25 Krucjata Bourne'a *** - thriller USA/Niemcy 2004 (105 min)
18:10 Łapu-Capu (230)
18:15 Pompeje - film katas. ** USA/Niemcy 2014, reż. Paul W.S. Anderson, wyk. Kit Harington (105 min)
20:00 To był zwykły przypadek ***** - thriller Francja/Luksemburg/Iran/USA 2025 (110 min)
21:50 Paryż w ogniu. Paris Has Fallen (3/8) - serial sensacyjny Francja/Wlk. Brytania/USA 2026
22:40 Greenland 2 - film ** s.f. USA/Wielka Brytania 2026 (100 min)
00:20 Bałkańska vendetta II ** - film sensacyjny USA/Włochy 2024 (85 min)

TVN FABUŁA

10:55 Lekarze IV (11)
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Młode gliny (16/50)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:05 Na Wspólnej (98,99)
17:10 Superbohaterowie (8)
17:45 Po pierwsze kino (1)
17:55 Dwa tygodnie na miłość - komedia romantyczna USA/Australia 2002
20:00 13 minut - film sens. USA/Kanada 2021
22:25 Kogel-mogel - kom. PL 1988, reż. Roman Załuski
00:35 Nico: Ponad prawem - film sens. USA 1988

AMC

09:20 Złów i wypuść - komediodramat USA 2006
11:45 Marco Polo (1,2/10) - serial przyg. USA 2014
15:35 Ip Man III - film biograficzny Chiny/Hongkong 2015
17:50 Gattaca – szok przyszłości - film s.f. USA 1997
20:10 Teren prywatny - thriller USA 2001, reż. Harold Becker, wyk. John Travolta
22:00 Daybreakers. Świt - film s.f. Australia/USA 2009, reż. Michael Spierig, Peter Spierig, wyk. Ethan Hawke
23:55 30 dni mroku - horror USA/Nowa Zelandia 2007

eprasa.pl 3f220597b5

AXN

08:25 Ostry dyżur VI (2/22)
09:25 Castle VII (21,22/23)
11:25 Rekrut: Feds (17,18/22)
13:15 Agenci NCIS X (6,7/24)
15:15 FBI V (22,23/23)
17:10 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas VIII (16,17/17)
19:05 Castle VII (23,1/23) - serial krym. USA 2015
21:05 Świat w ogniu - thriller USA/Wlk. Brytania/Portugalia/Kanada/Bułgaria 2019 reż. Ric Roman Waugh
23:25 Uprowadzona III - film sens. USA/Hiszpania/F 2014

EPIC DRAMA

08:25 Detektyw Murdoch XVII
09:25 Wszystkie stworzenia duże i małe III - serial obycz.
10:25 Lekarze na start
11:55 Panna Scarlet VI (1,2/6)
14:10 Agenci NCIS XVIII (6/16)
15:05 Panna Marple (3/4)
17:05 Dalgliesh (1/6) - serial krym. Wlk. Brytania 2021
19:00 Agenci NCIS XVIII (7/16)
19:55 Poirot V (6/8) - serial krym. Wlk. Brytania 1993
21:00 A.B.C. (1/4) - serial krym.
22:00 Morderstwo w małym mieście II - serial krym.
22:55 Poirot V (6/8)
00:00 Agenci NCIS XVIII (7/16)

TVN STYLE

11:25 Ugotowani (6, 7)
13:25 Kuchenne rewolucje (3, 2) - reality show
15:35 Pojedynek na podróże (2) - program rozrywkowy
16:35 Ambasady luksusu (7)
17:40 Kuchenne rewolucje (5, 6, 7) - reality show
20:50 Bitwa o gości (8) - reality show Polska 2025
21:50 Jestem z Polski XVII (1,4/10) - serial dok.
23:50 Kobieta na krańcu świata XVII (3/8) - cykl reportaży
00:50 Apetyt na miłość (5) - reality show Polska 2017

TVN TURBO

08:20 Gadżet 4.0 (10, 1)
09:20 Fani czterech kółek XVII
10:20 Złomowisko PL XI
11:15 Wojny samochodowe
12:15 Naprawy nie do naprawy
13:00 Zawodowi handlarze
14:30 Wojny samochodowe
16:30 Jeździć, obserwować II
18:00 Raport Turbo (5075)
18:15 Zawodowi handlarze
19:45 Moto kombat (3)
20:30 Z drugiej ręki (5, 3) - mag. motoryzacyjny
22:00 Raport Turbo (5075)
22:15 Zawodowi handlarze
23:45 Ciężarówką przez pół świata (3/8) - serial dok.

BBC FIRST

08:40 Lewis III (8/8)
09:40 Ojciec Brown V (6/15)
10:40 Śmierć pod palmami XI
11:50 Z pamiętnika położnej
12:55 Tajemnice Brokenwood
15:00 Ojciec Brown XIII (4)
16:00 Lewis III (8/8)
17:00 My Life is Murder V (2/6)
18:00 Morderstwa w Midsomer XX (4/6) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami XI
21:00 Po powodzi (6/6)
22:00 W cieniu podejrzeń (7/8)
23:00 Harry Wild V (4)
00:00 Lynley - serial krym.

FX

09:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XIII (17/22)
10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami VI (5,6/21)
11:55 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (17,1/17)
13:45 FBI V (4/23)
14:40 Agenci NCIS (12/23)
15:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami VI (7,8/21)
17:25 Z Archiwum X III (8,9/24)
19:15 FBI V (5/23) - serial sens.
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku VIII (2,3/18)
22:05 Londyn w ogniu - film sensacyjny USA/Wlk. Brytania/Bułgaria 2016

HGTV

08:05 Remontujemy dom na plaży X - serial dok. USA 2024
09:05 Nowe życie w starym domu VII (4) - serial dok.
10:00 Letnia chata na lata XIII
11:55 Odlotowy ogród (11)
12:30 Nowe życie w starym domu: witajcie we Włoszech
14:30 Mieszkanie na miarę III
16:30 Polowanie na ogród VII
18:20 Weekendowa metamorfoza (8, 1) - reality show
20:10 Zgłoś remont (4, 6) - reality show Polska 2017
22:05 House Hunters
00:15 Kamera, akcja, wpadka!

BBC LIFESTYLE

08:25 Mistrzowie szycia (5)
09:30 Zapraszam do stołu (5)
11:25 Najpiękniejsze domy
12:30 10 lat mniej w 10 dni II
13:30 10 lat mniej – powrót II
14:30 Wielkie brytyjskie wypieki (1) - program rozrywkowy
15:40 Zapraszam do stołu: wielka porcja (1) - reality show
17:45 Najpiękniejsze domy: Nowa Zelandia - serial dok.
18:50 Mistrzowie szycia (5)
19:55 Wielkie brytyjskie wypieki (2) - pr. rozrywkowy
21:00 Najlepszy konsultant ślubny (4) - pr. rozrywkowy
22:10 Bad Boyfriends (11, 12)

COMEDY CENTRAL

08:25 Dwóch i pół III (24/24)
08:55 Przyjaciele II (3,4,23, 24,1,2/24) - serial kom.
11:55 Teoria wielkiego podrywu IX (14,15,16,17,18,19/24)
14:30 Dwóch i pół IV (1,2, 3,4/24) - serial kom. USA 2006
16:30 Przyjaciele II (5,6,7,8, 9,10/24) - serial kom.
19:30 Nieoczekiwana zmiana miejsc - komedia USA 1983
22:00 The Office PL III (9,10/12) - serial kom.
23:05 Comedy Club (4, 5)
00:05 Miasteczko South Park

TVP SERIALE

08:30 Komisarz Alex X
09:20 Rodzinka.pl VII (4/13)
09:55 Klan - telenowela
10:25 Ranczo III (2/13)
11:20 Rodzinka.pl XIX (1)
12:20 Felicita - serial obycz.
13:35 Ojciec Mateusz 34 (9,10)
15:30 Komisarz Alex X (7)
16:20 Na sygnale
17:25 Ranczo III (4,5/13)
19:20 Minuta dla Twojego bezpieczeństwa (6) - mag.
19:35 Ojciec Mateusz 34 (11,10) - serial krym.
21:30 Ranczo III (6,7/13)
23:30 Ojciec Mateusz 34 (12)
00:30 Gra z Cieniem II

CANAL+ KUCHNIA

10:40 U sąsiadów w kuchni
11:50 Top Chef (13, 14)
13:50 Eva Longoria w poszukiwaniu hiszpańskich smaków
14:40 U sąsiadów w kuchni
15:45 Nie tylko kimchi (8)
16:10 Zgrillowani (1) - mag
16:40 Jamie Oliver
18:30 Kulinarna mapa Wielkiej Brytanii (7, 8) - mag. kulinarny
19:25 m jak mięso (5)
19:50 Maximum Foodie IV (7)
20:20 Jamie: uczta za mniej (3)
21:20 Anthony Bourdain XI (3,4,5/8) - serial dok. USA 2018
23:55 Top Chef - reality show

CANAL+ DOMO

12:10 Wielkie projekty IX (2)
13:05 Pokochaj lub sprzedaj (1)
14:05 Cudotwórcy: zakochaj się w swoim domu na nowo
15:00 Wakacyjne domy na wynajem (11) - lifestyle
15:55 Daleko od miasta XVI
16:50 Gardeners' World (32)
18:00 Ucieczka na wieś XXIII
19:00 Wielkie projekty: Nowa Zelandia IX (4) - serial dok.
20:00 Daleko od miasta X (5,6)
21:00 Adres: rezydencje marzeń (1) - reality show
21:55 Wielkie projekty XII
23:05 Pomocy! Kupiliśmy wioskę (4/20) - serial dok.

PLANETE+

11:25 Ocalić raj II (2)
12:35 Niezwykłe podróże koleją II (3/6) - serial dok.
13:40 Na targach świata II
14:40 Afryka z góry (5/10)
15:45 360° – świat bez granic
16:50 Świat z góry VII (3,4/14)
18:00 Dokąd dzisiaj? IV (50,51)
18:40 Odpowiedzialny biznes. Czyli jaki? - film dok. F 2024
19:50 Zaginiony lot MH370 (3)
20:55 Jak Normanowie podbili Irlandię (2/2) - serial dok.
22:00 „Łódź ratunkowa". Hitchcock i faszyzm - film dok.

DISCOVERY CHANNEL

10:00 Wyprawa w nieznane VII
11:00 Gorączka złota XVI (23)
12:00 Przemytnicy: na lotnisku
13:00 Nagi instynkt przetrwania: nagroda za przeżycie
15:00 Złomowisko PL IX
16:00 Gorączka złota: na kłopoty Freddy Dodge V (3)
17:00 Kroniki policyjne
18:00 Przygody truckerki (1)
19:00 Nagi instynkt przetrwania IV (9/16) - serial dok.
21:00 Zawodowcy: drwale II
22:00 Najniebezpieczniejszy zawód świata (10)
23:00 Nagi instynkt przetrwania: tajemnicza wyspa

TVP HISTORIA

10:00 Wszystkie kolory świata
11:00 Królowe, które zmieniły świat (3/6) - serial dok.
12:00 Odkryć tajemnicę VII
12:55 Starożytny Egipt (4/8)
14:00 Dom - serial obycz.
15:35 Sensacje XX wieku
17:00 Flesz historii (780)
17:30 Wojenne dziewczyny II
18:20 Wojownicy czasu
18:55 Za kratą są zielone drzewa
20:00 Zaginiony w akcji - film sensacyjny USA 1984
21:45 Historia w postaciach zapisana (6/8) - serial dok.
23:45 Sensacje XX wieku

HISTORY

12:10 Gwiazdy lombardu XXII
13:05 Starożytni kosmici XIV
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata III (3/22)
14:50 Największe tajemnice świata VII (19) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
16:15 Absurdy przeszłości: historie pełne ryzyka II (1)
17:10 Tajemnice, które miały trwać wiecznie (7/8)
18:10 Największe tajemnice świata VII (12) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XVI
21:00 Niewyjaśnione tajemnice wszechświata (1/8)
22:00 Starożytni kosmici XVII

NATIONAL GEOGRAPHIC

17:00 Najdziwniejsze przedmioty III (9/10) - serial dok.
18:00 Krwawe pieniądze: tajemnice nazistowskiej gospodarki - serial dok.
19:00 Zaginione okręty II wojny światowej (3/8)
20:00 Katastrofa w przestworzach XIX (9/10) - serial dok.
21:00 Premiera: Tajemnice wojny: Blitzkrieg - serial dok.
22:00 Premiera: III Rzesza: droga do upadku VI (2/5)
23:00 Przywódcy III Rzeszy (4/4) - serial dok. Francja 2021

FOCUS TV

08:00 Był sobie człowiek
08:55 Wehikuł czasu
09:00 Starożytni kosmici X
10:00 Gwiazdy lombardu XXIV
12:00 Broń w hollywoodzkich filmach II (1,2) - serial dok.
13:00 Poszukiwacze historii III
14:00 Apokalipsa – II wojna światowa (5/6) - serial dok.
15:00 Poszukiwacze złota w Australii VIII (1/20)
16:00 Dorwać tuńczyka IV
18:00 Rolnicy. Podlasie VI
20:00 Megakonstrukcje przeszłości - serial dok.
21:00 Sekrety Biblii (2/6)
22:00 Polowanie na nazistów

BBC EARTH

09:20 Planeta doskonała (2/5)
10:25 Życie na pustkowiu XI
11:25 Cała prawda o kosmetykach (1) - film dokumentalny
12:35 Wielka australijska przygoda (4/6) - serial dok.
13:35 Planeta Ziemia II II (3/6)
14:40 W okowach mrozu VIII
15:40 Życie na pustkowiu XI
16:35 Dzika Wielka Brytania
17:40 Planeta Ziemia II II (3/6)
18:45 Wielka australijska przygoda (5/6) - serial dok.
19:45 Przez nieznaną Afrykę
20:55 W okowach mrozu IX
22:55 Zabójcza pogoda VI

POLSAT VIASAT HISTORY

09:15 II wojna światowa: cena imperium (1/13) - serial dok.
10:15 Największe oszustwa II wojny światowej (3)
11:20 Najgroźniejsi ludzie Hitlera - serial dok.
12:15 Starożytne superbudowle IV (1,2) - serial dok.
16:45 II wojna światowa: cena imperium (2/13) - serial dok.
17:50 Największe oszustwa II wojny światowej - serial dok.
18:55 Tajemnice machiny wojennej nazistów (3,4/4)
21:00 Linie frontu - serial dok.
22:05 Wielkie budowle Rzymian (3/3) - serial dok.

eprasa.pl 3f220597b5

SOBOTA 26.09

Od A do Z

7 SNAJPERÓW ★★
film sens., Australia 2026, reż. Sandra Sciberras, wyk. Radha Mitchell, Charles Cottier, Ioan Gruffudd
22:30 | **canal+ premium**
Ukrywająca się na skraju australijskiego buszu mistrzyni strzelecka skrzykuje swój oddział snajperów, kiedy jeden z królów wojny, odwieczny wróg z przeszłości, próbuje zamachu na jej córkę.

CZARNE ZŁOTO ★★★
film przyg., Francja/Katar/Tunezja/Włochy 2011, reż. Jean-Jacques Annaud, wyk. Tahar Rahim, Antonio Banderas, Mark Strong
21:10 | **tvp historia**
Jean-Jacques Annaud o historii naftowych szejkanatów na Półwyspie Arabskim: młody emir sprzed stu lat przed trudną decyzją – toczyć wojny z sąsiadami czy z Amerykanami wydobywać na pustyni ropę?

DIUNA: CZĘŚĆ DRUGA ★★★★
film przyg., USA/Kanada 2024, reż. Denis Villeneuve, wyk. Timothée Chalamet, Zendaya, Rebecca Ferguson
22:25 | **tvn 7**
Kontynuacja spektakularnej ekranizacji prozy Franka Herberta. Paul Atryda, uznany za mesjasza, staje na czele Arrakis, by dopełnić zemsty za zagładę swego rodu oraz ocalić świat przed widmem zagłady.

DO SZPIKU KOŚCI ★★★★
dramat obycz., USA 2010, reż. Debra Granik, wyk. Jennifer Lawrence, John Hawkes, Kevin Breznahan
20:00 | **cinemax**
Sensacja z Sundance warta cztery nominacje do Oscara, w tym za film roku: żyjąca na skraju nędzy siedemnastolatka przejmuje odpowiedzialność za dysfunkcyjną rodzinę. Poruszające.

DZIEŃ ŚWIRA ★★★★
komediodramat, Polska 2002, reż. Marek Koterski, wyk. Marek Kondrat, Janina Traczykówna, Andrzej Grabowski
23:00 | **kino polska**
Grand Prix w Gdyni: Marek Kondrat (owacja!) jako uosobienie kompleksów polskiego inteligenta niepotrafiącego odnaleźć się na przełomie tysiącleci: celna, jakkolwiek gorzka wizja Marka Koterskiego.

Nie ma duchów w mieszkaniu na Dobrej

21:00 | **canal+ premium**
★★★★

· FOT.STUDIO MUNKA/KINO ŚWIAT

Jeden z najciekawszych debiutów dekady, obsypany nagrodami w Gdyni (w tym za reżyserię Emi Buchwald) i nie tylko: czwórka rodzeństwa z warszawskiego Powiśla szuka swej drogi do dorosłości.

DRAMAT OBYCZAJOWY
POLSKA 2025, REŻ. EMI BUCHWALD. WYK. BARTŁOMIEJ DEKLEWA, IZABELLA DUDZIAK,TYMOTEUSZ ROZYNEK

ELVIS ★★★★
film biograficzny, USA/Australia 2022, reż. Baz Luhrmann, wyk. Austin Butler, Tom Hanks, Olivia DeJonge
21:35 | **tvn**
Baz Luhrmann konfrontuje się z mitem Elvisa Presleya (Austin Butler), opowiadając nie tyle o Królu, ile o jego tajemniczym i pełnym kompleksów menedżerze pułkowniku Tomie Parkerze (jakże inny Tom Hanks).

FRENDO ★★
horror, USA/Luksemburg/Wlk. Brytania/Kanada 2025, reż. Eli Craig, wyk. Katie Douglas, Aaron Abrams, Carson MacCormac
23:45 | **hbo**
Próba wskrzeszenia kina grozy dla nastolatków z lat 90. w Ameryce doby Trumpa. W nudnym prowincjonalnym miasteczku grupa młodzieży odkrywa prawdę o ukrywanej przez dorosłych serii zabójstw nastolatków.

INNI LUDZIE ★★★
dramat obycz., Polska/Francja 2021, reż. Aleksandra Terpińska, wyk. Jacek Beler, Sonia Bohosiewicz, Magdalena Koleśnik
23:00 | **ale kino+ hd**
Osnuta na prozie Doroty Masłowskiej hiphopowa ballada o miłosnym trójkącie między młodym raperem, jego rówieśnicą i dojrzałą mieszczką we współczesnej Warszawie. Pięć nagród w Gdyni i inne wyróżnienia.

KAMERDYNER ★★★
dramat historyczny, Polska 2018, reż. Filip Bajon, wyk. Janusz Gajos, Anna Radwan, Sebastian Fabijański
20:00 | **kino polska**
Zrealizowana z epickim rozmachem i gwiazdorską obsadą opowieść o relacjach prusko-kaszubsko-polskich na Pomorzu Gdańskim w okresie 1900-45 na tle burzliwej historii przetaczającej się przez te ziemie.

OCEAN'S ELEVEN: RYZYKOWNA GRA ★★★
film sens., USA 2001, reż. Steven Soderbergh, wyk. George Clooney, Brad Pitt, Matt Damon
21:40 | **warner tv**
George Clooney na czele grupy dokonującej zuchwałego skoku na skarbiec trzech kasyn w Las Vegas, których właściciel uwiódł mu żonę. Plus Julia Roberts i kwiat hollywoodzkiego gwiazdorstwa.

REBELIANT ★★★
film sens., USA 2016, reż. Gary Ross, wyk. Matthew McConaughey, Gugu Mbatha-Raw, Mahershala Ali
20:10 | **ale kino+ hd**
Opowieść o Newtonie Knighcie, abolicjoniście z amerykańskiego Południa, który w czasie wojny secesyjnej zdezerterował z armii, by wystąpić przeciwko skorumpowanym władzom rodzinnego hrabstwa.

STEVE JOBS ★★★★
film biograficzny, USA/Wlk. Brytania/Japonia 2015, reż. Danny Boyle, wyk. Michael Fassbender, Kate Winslet, Seth Rogen
21:40 | **cinemax**
Dojrzewanie geniusza: Michael Fassbender jako Steve Jobs, szef Apple Inc., w trzech kluczowych momentach swego życia - kiedy wprowadzał na rynek Macintosha, zakładał NeXT-a i otwierał rynek dla iMaca.

STOKER ★★★
thriller, Wlk. Brytania/USA 2013, reż. Park Chan-wook, wyk. Mia Wasikowska, Nicole Kidman, Matthew Goode
23:40 | **cinemax**
Chan-wook Park podbija Hollywood: po tajemniczej śmierci pana domu, jego miejsce u boku gotowej to zaakceptować żony i pełnej obaw córki próbuje zająć nikomu nieznany brat zmarłego. Wciąga.

WARTOŚĆ SENTYMENTALNA ★★★★
komedia, Norwegia/Francja/Niemcy/Dania/Szwecja/Wlk. Brytania/Turcja 2025, reż. Joachim Trier, wyk. Renate Reinsve, Stellan Skarsgård, Inga Ibsdotter Lilleaas
21:35 | **hbo**
Grand Prix w Cannes, Oscar oraz kilkadziesiąt innych nagród dla opowieści o wstrząsie, jaki dotyka dwie siostry, kiedy pojawia się ich ojciec, niewidziany od dzieciństwa.

KONRAD J. ZARĘBSKI

eprasa.pl 3f220597b5

SOBOTA 26.09

TVP1

05:55 Oko na świat (865)
06:20 Balans bieli (141)
07:00 Msza święta
07:40 Rok w ogrodzie (1184)
08:05 Rok w ogrodzie extra
08:20 Pełnosprawni
08:50 Ranczo II (2/13)
09:50 Felicita (7,8,9)
11:25 Ojciec Mateusz XXI (8)
12:20 Dobre strony (2)
12:35 Vera Cruz - western USA 1954 (110 min)
14:25 Okrasa łamie przepisy (413) - mag. kulinarny
15:00 Rolnik szuka żony (3) - reality show Polska 2026
16:00 Zaraz wracam (11,12)
17:00 Teleexpress
17:30 Ojciec Mateusz 35 (7)
18:20 Przed ekranem
18:40 Jaka to melodia? (5967)
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:25 **Komisarz Alex XXVI** (4) - serial krym.
21:25 **Gala wręczenia nagród 51. Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni**
22:40 **Cisza nocna** ** - horror Polska 2024, reż. Bartosz M. Kowalski (125 min)
00:45 **Morderstwa w Montauban (Meurtres à Montauban)** *** - film krym. F 2024, reż. Muriel Aubin, wyk. Hubert Delattre (100 min)

TVP2

05:20 Barwy szczęścia
06:30 M jak miłość
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7688) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7688) - mag. Polska 2026
11:15 Super Gary. Gotuj z Bosacką! (4) - mag. kulinarny
12:00 W poszukiwaniu dobrego filmu (50) - mag. kulturalny
12:35 Informacje kulturalne
13:00 Panna młoda
14:00 Familiada (3140)
14:35 Koło fortuny
15:15 Szansa na sukces. Opole 2027 (3) - show
16:20 Na dobre i na złe
17:20 Panna młoda
18:15 Omnibus – szybcy i mądrzy (44) - teleturniej
19:10 Słowo na niedzielę
19:25 Rodzinka.pl XIX (2) - serial kom. Polska 2026

20:00 **Rodzinka.pl XIX** (3) - serial kom. Polska 2026, wyk. Małgorzata Kożuchowska
20:30 **The Voice of Poland: Przesłuchania w ciemno** (5, 6)
23:00 **Program rozrywkowy**
23:25 **51. Festiwal Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni** - Polska 2026
23:45 **Postaw na milion**
00:45 **Dzień dobry, kocham cię!** ** - komedia romantyczna Polska 2014 (100 min)

POLSAT

05:25 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień - mag. informacyjny Polska 2026
08:00 Halo tu Polsat (3200) - magazyn Polska 2024
12:00 Shrek ma wielkie oczy (Scared Shrekless) - film anim. USA 2010 (25 min)
12:25 Jak wytresować smoka II (How to Train Your Dragon 2) - film anim. USA/Indie 2014, reż. Dean DeBlois (145 min)
14:50 Zaginiony świat: Jurassic Park (The Lost World: Jurassic Park) - film sens. USA 1997, reż. Steven Spielberg, wyk. Jeff Goldblum (160 min)
17:30 Awantura o kasę (292) - teleturniej Polska 2026
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Prezydenci i premierzy
19:25 Wypasiona Kuchnia (27)

19:55 **Kabaret na żywo. Młodzi i moralni. Nad mętną rzeką** (4) - kabaret i satyra
22:00 **Jeden gniewny człowiek (Wrath of Man)** **** - thriller Wlk. Brytania/USA 2021, reż. Guy Ritchie, wyk. Jason Statham, Holt McCallany (160 min)
00:40 **Ghost Rider** - film ** sens. USA/Australia 2007, reż. Mark Steven Johnson, wyk. Nicolas Cage (140 min)

TVN

05:40 Uwaga! (8095) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (24/60)
06:50 Kobieta na krańcu świata XVII - cykl reportaży
07:45 Dzień Dobry TVN (5787) - magazyn Polska 2026
11:30 Dobrze zrobione w domu (6) - mag. Polska 2026
11:35 Na Wspólnej - serial obyczajowy Polska 2026
13:35 Kobieta na krańcu świata XVII - cykl reportaży
14:10 MasterChef (3) - show Polska 2026
15:45 Chłopiec z burzy (Storm Boy) - film przyg. Australia 2019, reż. Shawn Seet, wyk. Finn Little, Jai Courtney (130 min)
17:55 Taskmaster (4) - program rozrywk. Polska 2026
19:00 Fakty, sport, pogoda

19:45 **Azja Express** (4) - reality show Polska 2026
21:35 **Elvis** - film biograficzny USA/Australia 2022, reż. Baz Luhrmann, wyk. Austin Butler, Tom Hanks, Olivia DeJonge, Helen Thomson, David Wenham (195 min)
00:50 **Nostalgia anioła (The Lovely Bones)** ** - thriller USA/Wlk. Brytania/Nowa Zelandia 2009, reż. Peter Jackson, wyk. Mark Wahlberg, Rachel Weisz (165 min)

TV PULS

06:00 Kobra – oddział specjalny XXV (4,5,6/14)
09:00 Taki jest świat (38)
09:25 Boso przez świat: Anakonda – polowanie (69)
10:00 Lombard. Życie pod zastaw XIV - serial obycz. Polska 2024, wyk. Zbigniew Buczkowski, Henryk Gołębiewski, Michał Chorosiński, Jerzy Górski. Tanek jest zafascynowany Dagmarą Kaźmierską, która w lombardzie kupuje biżuterię dla koleżanek i doradza im w kwestii ubioru. Do lokalu wchodzi syn Dagmary, który czekał na nią w aucie. Przypomina jej, że umówiła się wieczorem na randkę.
20:00 **Alarum** - film sens. *** USA 2025, reż. Michael Polish, wyk. Scott Eastwood, Sylvester Stallone (120 min)
22:00 **Demaskator (Blacklight)** ** - thriller USA/Australia/Chiny 2022, reż. Mark Williams, wyk. Liam Neeson, Emmy Raver-Lampman (120 min)
00:00 **Snajper: Samotna misja (Sniper: Rogue Mission)** *** - film sens. USA 2022 (125 min)

TVN7

05:55 Wiza na miłość: pierwsze spotkanie III - serial dok.
06:45 New Looney Tunes II - serial anim. USA 2016
07:00 Liga Potworów - film animowany USA 2021
09:05 The Floor (9, 10) - teleturniej Polska 2026
10:20 Ukryta prawda (24/60) - serial fabularno-dok.
11:20 Mówię Wam (6) - mag.
12:35 Ukryta prawda (25,26/60) - serial fab.-dok.
14:40 Szpital św. Anny (39,40) - serial obycz. Polska 2025
16:45 Detektywi III (34/60)
17:50 Vabank II, czyli riposta - komedia krym. Polska 1984, reż. Juliusz Machulski (130 min)
20:00 **Top Gun** - film sens. *** USA 1986, reż. Tony Scott, wyk. Tom Cruise, Kelly McGillis, Val Kilmer, Anthony Edwards (145 min)
22:25 **Diuna: Część druga (Dune: Part Two)** **** - film przyg. USA/Kanada 2024, reż. Denis Villeneuve (205 min)
01:50 **72 godziny (3 Days to Kill)** ** - film sens. USA/F 2014, reż. Joseph McGinty Nichol, wyk. Kevin Costner (140 min)

MEZZO

15:25 Duke Ellington Orchestra – Berliner Jazztage 1969
16:05 Brahms: Kwintet smyczkowy G-dur, nr 2 op. 111 – Takács Quartet, Nabuko Imai
16:40 Brahms: Kwintet smyczkowy F-dur nr 1, opus 88 – Takács Quartet, Nabuko Imai
17:10 Intermezzo
17:25 Francesco Tristano: Frescobaldi, Berio, Franceschini, Bach - muzyka klas.
18:45 Ensemble Correspondances, Sébastien Daucé: Lully – Prague Spring Festival - muzyka klasyczna
20:30 Giuseppe Verdi: Trubadur - opera Włochy 2022
22:50 Mozart: XXXV symfonia – Filharmonicy Berlińscy, Claudio Abbado - muzyka klas.
23:10 Claudio Abbado, Filharmonicy Berlińscy: Verdi

PULS 2

08:35 Przygody Kubusia Puchatka - film anim. USA 1977
10:00 Mavka i strażnicy lasu - film anim. Ukraina 2023
12:05 Wojciech Cejrowski. Boso: Meksyk/Paragwaj (10, 11)
13:10 Gwiazdy Mazurskiej Nocy Kabaretowej (6, 7)
15:25 Kukania, kraina pieczonych gołąbków - film fantasy Niemcy 2015
16:40 Zaczarowany nos - baśń filmowa Słow./Czechy 2016, reż. Stanislav Párnický
19:00 Pinokio - film animowany Rosja/Węgry 2021
21:00 Naga broń - komedia USA 1988, reż. David Zucker
22:35 Purpurowe rzeki II: Aniołowie apokalipsy - thriller F/Włochy/Wlk. Brytania 2004
00:35 Wstydliwe choroby: XXL II - serial dokumentalny

TV4

07:00 Galileo - pr. popularn.
09:05 #JesteśmyDlaDzieci (346) - mag. Polska 2026
09:30 A na obiad... (3)
09:35 Galileo
12:45 Mini Galileo - program popularnonaukowy Polska 26
13:00 Hot Shots! II - komedia sensacyjna USA 1993, reż. Jim Abrahams, wyk. Charlie Sheen
14:55 Policjantki i policjanci XXV (6,7,8,9) - serial obycz.
19:00 Wypasiona Kuchnia
19:05 Policjantki i policjanci XXV (10) - serial obycz.
20:05 A na deser... (13)
20:20 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XXI (13,14,15,16) - serial krym. Polska 2026
00:20 Gwiazdy kabaretu (183, 182) - kabaret i satyra
02:25 STOP Drogówka (378) - mag. policyjny Polska 2026

METRO

07:00 Gorączka złota XII (22,23/24) - serial dok.
08:55 Klan z Alaski III (14,15,16/32) - serial dok.
11:55 Złomowisko PL V (7,8) - serial dok. Polska 2017
13:55 Makłowicz w drodze (5, 6) - mag. kulinarny
15:05 Farma Clarksona II (1/8)
16:10 Azja Express (3)
17:55 Kryminalni (11,12) - serial krym. Polska 2004, wyk. Marek Włodarczyk
20:00 Miss Agent - komedia sensacyjna USA 2000, reż. Donald Petrie, wyk. Sandra Bullock, Michael Caine
22:15 Reminiscencja - thriller USA 2021, reż. Lisa Joy, wyk. Hugh Jackman, Cliff Curtis
00:35 Kuba Wojewódzki (4) - talk-show Polska 2026
01:40 Szpital (36/67)

eprasa.pl 3f220597b5

SOBOTA 26.09

STOPKLATKA

08:00 **Komisarz Rex VII** (7,8/13) - serial sens.
10:00 **Hudson i Rex IV** (11,12/16) - serial krym.
12:00 **Kryminalne zagadki Mazur** (5) - serial krym. Niemcy 2021
14:00 **Przygoda w krainie słoni (Against the Wild: The Great Elephant Adventure)** ** - film przyg. Kanada/RPA 2017, reż. Richard Boddington (115 min)
15:55 **Najczarniejsza godzina (The Darkest Hour)** ** - horror USA 2011, reż. Chris Gorak (110 min)
17:45 **Tunel (Daylight)** - film katas. *** USA 1996, reż. Rob Cohen (135 min)
20:00 **Szybcy i martwi (The Quick and the Dead)** ** - western USA/Japonia 1995, reż. Sam Raimi, wyk. Sharon Stone, Gene Hackman (130 min)
22:10 **Następne 48 godzin (Another 48 Hrs.)** ** - komedia sensacyjna USA 1990 (115 min)
00:05 **Nienawistna ósemka (The Hateful Eight)** *** - film kryminalny USA 2015 (225 min)

KINO POLSKA

07:45 Polska Kronika Filmowa 17/63B: Pamiętamy - film dok.
07:55 Polska Kronika Filmowa 10A/69 - film dok. Polska 1969
08:15 Reksio - serial anim.
08:40 Bolek i Lolek (1,2/13)
09:00 Siedem życzeń (1,2/7)
11:05 Poszukiwany, poszukiwana - komedia Polska 1974
13:00 Chłopi: Boryna (1) - film obyczajowy Polska 1973, reż. Jan Rybkowski
15:00 Chłopi: Jagna (2) - film obycz. Polska 1973, reż. Jan Rybkowski, wyk. Emilia Krakowska, Krystyna Królówna
16:55 Kingsajz - komedia Polska 1988, reż. Juliusz Machulski, wyk. Jacek Chmielnik, Jerzy Stuhr
19:30 Ranking Naj Polskiego Kina (1) – mag. kulturalny
20:00 Kamerdyner - dramat historyczny Polska 2018, reż. Filip Bajon, wyk. Janusz Gajos, Anna Radwan, Sebastian Fabijański, Marianna Zydek
23:00 Dzień świra - komediodramat Polska 2002, reż. Marek Koterski, wyk. Marek Kondrat, Janina Traczykówna, Andrzej Grabowski
00:55 Dług - thriller Polska 1999, reż. Krzysztof Krauze, wyk. Robert Gonera, Jacek Borcuch, Andrzej Chyra

ALE KINO+

10:15 **Indiana Jones. Ikona popkultury** - film dok.
11:30 **41 dni nadziei (Adrift)** *** - film biograf. USA/Isl./Hongkong 2018, reż. Baltasar Kormákur (120 min)
13:30 **Trzy dni Kondora (Three Days of the Condor)** *** - film sens. USA 1975, reż. Sydney Pollack, wyk. Robert Redford (140 min)
15:50 **Patience II** (5,6/8) - serial kryminalny
18:05 **Dream Scenario** *** - kom. USA/Kanada 2023, reż. Kristoffer Borgli, wyk. Nicolas Cage, Julianne Nicholson, Michael Cera (125 min)
20:10 **Rebeliant (Free State of Jones)** *** - film sens. USA 2016, reż. Gary Ross, wyk. Matthew McConaughey, Gugu Mbatha-Raw (170 min)
23:00 **Inni ludzie** - dramat obycz. *** Polska/Francja 2021, reż. Aleksandra Terpińska, wyk. Jacek Beler (125 min)
01:05 **Igrając z ogniem (Un coup de dés)** *** - thriller Francja/Belgia 2023, reż. Yvan Attal (105 min)

POLSAT FILM

10:00 Paddington 2 - film przyg. Wlk. Brytania/F 2017
12:10 Powrót do przyszłości III - komedia USA 1990
14:40 Men in Black: International - film s.f. USA/Chiny 2019
17:00 Minionki: Wejście Gru - film anim. USA/Francja 2022
18:50 Wielki mur - film fantasy USA/Chiny 2016, reż. Yimou Zhang, wyk. Matt Damon
21:00 Inferno - thriller USA/Węgry 2016, reż. Ron Howard
23:35 Sisu - film wojenny Finlandia/Wlk. Brytania/USA 2022, reż. Jalmari Helander

FILMBOX+ ONE

07:55 Strażnik Teksasu V
10:55 Vera VI (1/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2016
13:25 Bitwa o Anglię - film wojenny Wlk. Brytania/USA/Francja/Hiszpania 1969
15:55 Dobry rok - komediodramat USA/Wlk. Brytania 2006, reż. Ridley Scott
18:15 Rodzina Flintstonów - komedia USA 1994
20:00 Vera VI (3/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2016
22:40 Polowanie na »Czerwony Październik« - film sens. USA 1989, reż. John McTiernan, wyk. Sean Connery

TVP KULTURA

09:10 **Kwestia sumienia** - film krótkom. Polska 1969 (30 min)
09:40 **Wspomnienia z Francji** *** - dramat Francja 1975 (110 min)
11:30 **Kosmos 1999 II** (9/24)
12:35 **Hollywoodzki remake** - serial dok. Francja 23
13:40 **Sztuczki** - komediodramat ***** Polska 2007, reż. Andrzej Jakimowski, wyk. Damian Ul (110 min)
15:30 **Nad Niemnem** (1/4)
16:35 **Tamte lata, tamte dni**
17:15 **Gwiazda szeryfa (The Tin Star)** **** - western USA 1957 (105 min)
19:00 **51. FPFF w Gdyni** (11)
19:30 **Gala wręczenia nagród 51. Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni**
22:45 **Kos** - film historyczny *** Polska/S/Niemcy 2023, reż. Paweł Maślona, wyk. Bartosz Bielenia, Jacek Braciak (130 min)
00:55 **Wstęp do filmu** (606)
01:05 **Pachnidło: Historia mordercy (Perfume: The Story of a Murderer)** **** - thriller Niemcy/Francja/Hiszpania/USA/Belgia 2006 (155 min)

WARNER TV

10:40 Sok z żuka - komedia USA 1988, reż. Tim Burton
12:30 Skazani na Shawshank - dramat psych. USA 1994
15:20 Godziny szczytu - film sens. USA 1998, reż. Brett Ratner, wyk. Jackie Chan
17:10 Akademia Policyjna IV – Patrol obywatelski - komedia USA 1987, reż. Jim Drake
18:50 Raport Pelikana - thriller USA 1993, reż. Alan J. Pakula
21:40 Ocean's Eleven: Ryzykowna gra - film sens. USA 2001
00:00 Hannibal (11,12/13) - serial grozy USA 2013

PARAMOUNT

09:00 Mali agenci II: Wyspa Marzeń - film przyg. USA 2002, reż. Robert Rodriguez
11:20 Mali agenci III - film przygodowy USA 2003
13:00 Wasabi - komedia sensacyjna Japonia/Francja 2001
15:00 Marley i ja - komedia USA 2008, reż. David Frankel
17:45 Top Gun - film sens. USA 1986, reż. Tony Scott
20:00 Top Gun: Maverick - film sensacyjny USA 2022
22:50 Pszczelarz - film sens. USA/Wlk. Brytania 2024
00:55 Zrodzony w ogniu - thriller USA/Wlk. Bryt. 2013

HBO

09:05 **Horton słyszy Ktosia!** **** - film anim. USA/Wlk. Brytania 2008 (85 min)
10:30 **Prawdziwy ból** **** - dramat obycz. USA/Polska 2024 (90 min)
12:00 **Jak wytresować smoka 3** *** - film anim. USA/Jap. 2019 (105 min)
13:45 **Królestwo niebieskie** *** - dramat historyczny Wlk. Brytania/Niemcy/Hiszpania/Maroko/USA/Włochy/F 2005, reż. Ridley Scott (140 min)
16:05 **Bohemian Rhapsody** *** - film biograficzny USA/Wlk. Bryt. 2018 (135 min)
18:20 **Kot w butach: ostatnie życzenie** **** - film anim. USA/Japonia 2022, reż. Joel Crawford, Januel Mercado (100 min)
20:00 **Czas kruka** - dramat ** obyczajowy Wielka Brytania 2025 (95 min)
21:35 **Wartość sentymentalna** **** - komedia Nor./Francja/Niemcy/Dania/Szwecja/Wlk. Brytania/Turcja 2025 (130 min)
23:45 **Frendo** - horror USA/** Luksemburg/Wielka Brytania/Kanada 2025, reż. Eli Craig (95 min)

CINEMAX

13:55 Małpiarnia - komedia Izrael/Włochy 2023
16:05 Dosięgnąć kosmosu - film biograficzny USA 1999
17:50 Challengers - kom. USA 2024, reż. Luca Guadagnino
20:00 Do szpiku kości - dramat obycz. USA 2010, reż. Debra Granik, wyk. Jennifer Lawrence
21:40 Steve Jobs - film biograficzny USA/Wlk. Brytania/Japonia 2015, reż. Danny Boyle
23:40 Stoker - thriller Wlk. Brytania/USA 2013
01:20 Zła kobieta - komedia USA 2011, reż. Jake Kasdan

ROMANCE TV

09:30 Górski lekarz (3,4/8)
13:20 Dzieci zostają z tobą! - komedia Niemcy 2017
15:15 Statek marzeń - serial obyczajowy Niemcy 2023
17:05 Inga Lindström: Decyzja podjęta nad rzeką - romans Niemcy 2005
18:55 Falk (1/6) - serial obycz.
20:00 Lost w Fusecie – Kryminał z Portugalii: Ślad cieni, część 2. - film krym. Niemcy 2024, reż. Felix Herzogenrath
21:55 Ucieczka przez Piekielną Dolinę - dramat kryminalny Austria/Niemcy 2019
23:50 Käthe i ja (5/10)

CANAL+ PREMIUM

08:15 **Gorzko** - film krótkom. Polska 2024 (30 min)
08:45 **Zmiennokształtni 2** ** - film fantasy Niemcy 2026 (100 min)
10:25 **Saga »Zmierzch« – Księżyc w nowiu** ** - melodramat USA 2009, reż. Chris Weitz (130 min)
12:35 **Łapu-Capu** (231)
12:50 **Miss Potter** - film biograficzny Wlk. Brytania/USA 2006 (90 min) ***
14:20 **Cudowne życie** *** - komediodramat F/Kanada 2025 (100 min)
16:00 **Kaśka Sochacka – Ta Druga na Bis (Live)**
16:50 **Tożsamość Bourne'a** *** - thriller USA/Niemcy/Czechy 2002 (115 min)
18:45 **Hollywood Buzz** (17)
19:10 **Trzej muszkieterowie** ** - film przyg. USA/Niemcy/Francja/Wlk. Brytania 2011 (110 min)
21:00 **Nie ma duchów w mieszkaniu na Dobrej** **** - dramat obycz. Polska 2025 (90 min)
22:30 **7 snajperów** - film ** sens. Aus. 2026 (90 min)
00:00 **Zdążyć przed śmiercią** ** - western USA 2025, reż. Ned Crowley (105 min)

TVN FABUŁA

08:05 Lekarze III (11,12,13)
11:10 Jak rozmawiać z psem - komedia USA/Wlk. Brytania/Chiny 2021, reż. Gil Junger
12:55 Akademia pana Kleksa - film fantasy Polska 2023
15:45 Faceci od kuchni - komedia F/Hiszpania 2012
17:40 Nieoczekiwana zmiana miejsc - komedia USA 1983
20:00 Top Gun: Maverick - film sensacyjny USA 2022
22:45 Galimatias, czyli kogel–mogel II - komedia Polska 1988
00:50 Na skraju załamania - thriller Wlk. Bryt./USA 2024

AMC

10:40 Stara miłość nie rdzewieje - kom. romant. USA 2006
12:25 Poza zasięgiem - film sensacyjny USA 2013
14:05 Oficer Blart - komedia sensacyjna USA 2009
15:50 Porwanie - thriller USA 2011, reż. John Singleton
18:10 Mistrz Z: W cieniu Ip mana - film sens. Hongkong/Chiny 2018, reż. Woo-Ping Yuen
20:15 DOA: Żywy lub martwy - film sens. USA/Niemcy/Wlk. Bryt./Jap./Kan./Australia 2006
22:00 Żołnierze kosmosu II: Bohater federacji - horror USA 2004, reż. Phil Tippett

eprasa.pl 3f220597b5

AXN

08:00 FBI VI (1/13) - serial sensacyjny USA 2024
09:00 FBI: Most Wanted V (4/13) - serial krym. USA 2024
10:00 Rekrut: Feds - serial sens.
14:55 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas - serial krym.
20:00 Adrenalina - film sens. USA 2006, reż. Mark Neveldine, Brian Taylor, wyk. Jason Statham, Amy Smart
21:50 Snajper II - film sensacyjny USA/Węgry 2002
23:35 Dorwać Cartera - thriller USA 2000, reż. Stephen Kay

EPIC DRAMA

08:00 Panna Scarlet V (5,6,1/6) - serial krym.
11:20 Agenci NCIS XVIII (3,4/16) - serial krym.
13:10 Agenci NCIS: Los Angeles XVIII (21/24)
14:00 Agenci NCIS XVIII
15:55 Panna Marple (1/4) - serial krym. Wlk. Bryt. 2004
17:55 Poirot: Zło czai się pod słońcem VIII (1/2) - serial krym.
20:00 Detektyw Murdoch: Panika w parku XIX - serial krym. Kan./Wlk. Brytania 2026
21:00 Inspektor Ricciardi II
23:15 Hiszpańska księżniczka
00:30 Panna Scarlet V

TVN STYLE

11:30 Jestem z Polski IX (13,14,15/15) - serial dok.
14:30 Do zobaczenia II (9/11) - cykl reportaży Polska 2025
15:00 Bitwa o gości (8)
16:00 Ostre cięcie (8)
17:00 Zgłoś remont (9)
18:00 Mniej znaczy więcej. Live Better For Less (3)
18:35 Ugotowani w parach (12) - reality show Polska 2023
19:35 Kuchenne rewolucje (4, 5) - reality show
21:40 Top Model - reality show
23:05 Nagi raj. Wielka Brytania (4) - reality show Wlk. Bryt. 25

TVN TURBO

09:30 Po raz trzeci! Sprzedane
10:15 Moto kombat (3)
11:00 Ciężarówką przez pół świata (3/8) - serial dok.
12:00 Mobilni mechanicy (5)
12:45 Wojny samochodowe (3, 7, 8) - program rozrywkowy
15:45 Uwaga! Oszust: Ściema z ogłoszenia II (3,15/17)
16:45 Zawodowi handlarze (3)
17:30 Jeździć, obserwować VIII
18:15 Z drugiej ręki (3)
19:00 Mobilni mechanicy (7, 8)
20:30 Zawodowi handlarze (11, 12) - mag. motoryzacyjny
22:00 Naprawy nie do naprawy
23:30 The Grand Tour

BBC FIRST

08:30 Shakespeare i Hathaway
10:30 Morderstwa w Midsomer VI (1,1/5) - serial krym.
12:35 Ojciec Brown X (10,1,2/10) - serial krym.
15:35 Shakespeare i Hathaway: prywatni detektywi II
17:35 Z pamiętnika położnej XI
18:50 Śmierć z dala od palm III
19:55 Śmierć pod palmami XI
21:00 Lynley (2/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2025
22:00 Milczący świadek XXIV (9,10/10) - serial krym.
00:15 Po powodzi (6/6)

FX

08:15 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (11,12/17)
10:05 Z Archiwum X III
12:55 The Mandalorian (7,8/8)
14:45 Poznaj mojego tatę - komedia romant. USA 2000
16:55 Królestwo niebieskie - dramat hist. Wlk. Brytania/Niemcy/Hiszpania/Maroko/USA/Włochy/Francja 2005
20:00 Obcy: Ziemia (7,8/8) - serial grozy USA/Wlk. Bryt. 2025, wyk. Sydney Chandler
21:55 Poznaj moich rodziców - komedia USA 2004
00:15 Anakonda - thriller USA/Brazylia/Peru 1997

HGTV

10:35 Uratuj swój ogród (26)
11:35 Najbrzydsze podwórko w dzielnicy - serial dok.
12:35 Dobrze zrobione w domu (1) - mag. Polska 2026
12:45 Pogromcy chaosu (9) - program rozrywkowy
13:40 Weekendowa metamorfoza (1, 2) - reality show
15:35 Polowanie na ogród VII
17:15 House Hunters (9, 10, 1)
18:55 Weekendowa metamorfoza (2, 4, 4) - reality show
21:40 Mieszkanie na miarę II
23:35 Aloha, nowy dom! (1, 2) - reality show USA 2025

BBC LIFESTYLE

11:25 Najdroższe brytyjskie domy II - serial dokumentalny
12:30 Niezwykłe hotele bez tajemnic IV (1/6) - serial dok.
13:30 Mistrzowie szycia (9, 10)
15:45 Zapraszam do stołu: wielka porcja (1) - reality show
17:40 Najlepszy konsultant ślubny (4) - pr. rozrywkowy
18:55 Na bogato: sekrety pierwszej klasy - serial dok.
19:55 Wielkie amerykańskie wypieki (5, 6) - pr. rozrywkowy
22:00 Seks i miłość dookoła świata – Christiane Amanpour
23:00 Sex-notowania
00:05 Wstydliwe choroby VIII

COMEDY CENTRAL

08:00 Tata ma plan (7/22)
08:32 Teoria wielkiego podrywu
12:45 Teoria wielkiego podrywu V (17,18/24)
13:30 Przyjaciele
16:30 Duchy II (7,8/22)
17:30 Nieoczekiwana zmiana miejsc - komedia USA 1983
20:00 Kosmiczna załoga - komedia USA 1999
22:10 The Office PL III (11,12/12) - serial komediowy
23:30 Comedy Club (6)
00:05 Miasteczko South Park IX (3,4,5/14) - serial anim.

TVP SERIALE

08:05 Na sygnale
10:15 Ranczo II (13/13)
11:15 Na dobre i na złe
12:15 Rodzinka.pl XIX (1,2)
13:30 Ojciec Mateusz 34 (3,4) - serial krym. Polska 2025
15:30 Komisarz Alex XXVI (3)
16:30 Ranczo III (1/13) - serial komediowy Polska 2008
17:30 Czarne chmury (7/10)
18:30 Stawka większa niż życie (4) - serial wojenny
19:55 Ojciec Mateusz 34 (5,6,7) - serial krym.
22:50 Ranczo III (2,3/13) - serial kom. Polska 2008
00:45 Komisarz Alex XXVI

CANAL+ KUCHNIA

15:30 Nie bój ryby! (10)
16:00 Jamie: uczta za mniej (3)
16:55 Jamie Oliver (8)
17:55 Gordon, Gino i Fred: podróż w rodzinne strony (2/2)
18:45 Czego nie jeść (4/4)
19:50 Poza Bali: podróż do serca Indonezji (1)
20:50 Włoska uczta (7,8)
21:50 James Martin: hiszpańska przygoda (5/20)
22:45 Tajemnice indyjskich smaków (7) - pr. rozrywkowy
23:10 W ogródku warzywnym Julie (2) - mag. poradnikowy
00:15 Nie bój ryby! (12)

CANAL+ DOMO

09:00 Tomasz Pągowski. Remont u ciebie (6)
09:30 Patent na zieleń (4)
10:00 Daleko od miasta XVI (6)
10:30 Ucieczka na wieś XXII
12:15 Nasz nowy dom w Grecji
13:10 Cudotwórcy: zakochaj się w swoim domu na nowo
14:10 Wielkie projekty XII
15:20 Gardeners' World (25)
16:30 Tomasz Pągowski
17:00 Kupione i co dalej? (3, 4)
18:00 Daleko od miasta XVI
19:00 Dom w miesiąc (1, 2)
20:00 Generalna odbudowa
21:00 Wielkie projekty
22:00 W mieście czy na wsi

PLANETE+

13:35 W obronie rodziny
14:40 Najdzikse ostępy Europy II (3/5) - serial dok.
15:50 Premiera: Najdzikse ostępy Europy II (4/5)
17:00 Premiera: Planeta ciągłych przemian II - serial dok.
18:05 Dokąd dzisiaj? IV (52,53)
18:40 Polska z góry III (6,7/8)
19:40 Denzel Washington: American Paradox (1)
20:50 Ciekawy przypadek Brada Pitta - film dok.
22:00 AC/DC – Forever Young
23:10 Opowiedz nam Iggy

DISCOVERY CHANNEL

12:00 Kroniki policyjne: Szwecja II - serial dok.
13:00 Złomowisko PL V (11/16)
15:00 Nic do zgłoszenia (6/8)
16:00 Bracia Collins biorą się do roboty (9)
17:00 Ciężarówką przez Route 66 (6/7) - serial dok.
18:00 W dżungli z Edem Staffordem (6/6) - serial dok.
19:00 Fani czterech kółek: w trasie II (3) - serial dok.
20:00 W oku cyklonu III (5)
21:00 Najniebezpieczniejszy zawód świata XXII (10)
22:00 Alaska: Przetrwać na krańcu świata (2/8)

TVP HISTORIA

13:00 Plaże Europy (1/6)
14:00 Ex libris - magazyn
14:30 Generał Nil - film biograficzny Polska 2009
16:45 Królowe, które zmieniły świat (3/6) - serial dok.
17:40 Na kłopoty Bednarski (4) - serial krym. Polska 1986
18:50 Obłoki śmierci. Bolimów 1915 - film dok. Polska 2020
20:05 Największe tajemnice monarchii - serial dok.
21:10 Czarne złoto - film przyg. F/Katar/Tunezja/Włochy 2011
23:25 Zaginiony w akcji - film sensacyjny USA 1984

HISTORY

08:15 Starożytni kosmici XVI
09:15 Gwiazdy lombardu XIII
10:10 Wojny magazynowe XVII
11:10 Niewyjaśnione tajemnice wszechświata (1/8)
12:05 Starożytni kosmici XIV
13:05 Jak to wyjaśnić: tajemnice UFO (4/6) - serial dok.
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata III (4/22) - serial dok.
14:55 Gwiazdy lombardu XXV
17:10 Dziki Zachód: legenda Siedzącego Byka (1/2)
19:05 Starożytni kosmici XVI
21:00 Starożytni kosmici (8)
23:00 Niewyjaśnione tajemnice świata V (5,6/18)

NATIONAL GEOGRAPHIC

08:00 Katastrofy pod lupą (1,2/8) - serial dok. USA 2024
10:00 Katastrofa w przestworzach X (9,10,11,12,13,1/13)
16:00 Morskie megamaszyny
17:00 Wielkie konstrukcje III Rzeszy VI (6/6) - serial dok.
18:00 Nazistowscy dyplomaci - film dok. Francja 2025
19:00 Śladami tajemnic
20:00 Grecja: miejsce pełne tajemnic (4/6) - serial dok.
21:00 Odkopać historię (6)
23:00 Ciemna strona świata V (8,9/10) - serial dok. USA 2025

FOCUS TV

09:00 Wielkie wycieczkowce
11:00 Architektura z odzysku
12:00 Strzegąc granic IX
13:00 Rolnicy. Podlasie (3,4,5)
16:00 Podróże Gienka i Jastrzębia II (3,4) - serial dok.
17:00 Podróże z Danem Snowem II (4) - serial dok.
18:00 Najniebezpieczniejsze drogi do szkoły: Brazylia
19:00 Jak to wyjaśnić III (8/20)
20:00 Świat z góry. Zamki II
21:00 Mroczne tajemnice templariuszy (4/4) - serial dok.
22:00 Wygrać z żywiołem (7)
23:00 Poza kontrolą: Prom kosmiczny Columbia

BBC EARTH

08:50 Planeta doskonała (2/5)
09:55 Dzika Wielka Brytania
11:05 Przez nieznaną Afrykę
12:05 W okowach mrozu V
17:10 David Attenborough i cuda natury IV (5/6)
17:45 Dziki połów (2/8)
18:40 Planety - serial dok.
19:45 Zjawiskowa Ziemia (4/4) - serial dok. Wlk. Bryt. 2024
20:55 Życie na pustkowiu: powroty - serial dok.
21:55 W okowach mrozu: Odwilż (5/6) - serial dok.
22:55 Dzika Wielka Brytania (4) - serial dok. Wlk. Bryt. 2025

POLSAT VIASAT HISTORY

08:20 Naziści: korzenie zła - serial dok. Kanada 2026
12:20 Największe oszustwa II wojny światowej (1,2,3,4) - serial dok. Australia 2022
16:40 Tajemnice Adriatyku (3,4/4) - serial dokumentalny
18:40 Cesarstwo Rzymskie: mity i fakty - serial dokumentalny Francja 2024
21:00 Projekt Manhattan: w kolorze - film dok.
22:05 Naziści, U-booty i bitwa o Atlantyk - serial dok.
00:35 Najważniejsze wydarzenia II wojny światowej w kolorze (8/10) - serial dok.

eprasa.pl 3f220597b5

Od A do Z

BO WE MNIE JEST SEKS ★★★
film biograficzny, Polska 2021, reż. Katarzyna Klimkiewicz, wyk. Maria Dębska, Leszek Lichota, Krzysztof Zalewski
22:20 | kino polska
Szara polska rzeczywistość lat 60. XX wieku a na jej tle barwny fenomen Kaliny Jędrusik – aktorki, piosenkarki, żony Stanisława Dygata i ikony tamtych lat – w kreacji nagrodzonej w Gdyni Marii Dębskiej.

BOŻE CIAŁO ★★★★★
dramat obycz., Polska/Francja 2019, reż. Jan Komasa, wyk. Bartosz Bielenia, Aleksandra Konieczna, Eliza Rycembel
20:00 | kino polska
Jedenaście polskich Orłów, nominacja do Oscara oraz inne nagrody dla wziętej z życia historii uciekiniera z poprawczaka (Bartosz Bielenia!), który udając księdza, skraca drogę pewnej społeczności do Boga.

BÓL I BLASK ★★★★
dramat obycz., Hiszpania/Francja 2019, reż. Pedro Almodóvar, wyk. Antonio Banderas, Asier Etxeandia, Leonardo Sbaraglia
22:25 | ale kino+ hd
Pedro Almodóvar o własnych lękach i obawach czy też o zawodzie reżysera? Uznany reżyser u schyłku kariery analizuje swoje wzloty i upadki, próbując zamknąć niedomknięte sprawy i wrócić do dawnej formy.

CHIEF OF STATION ★★
thriller, USA/Wlk. Brytania/Węgry 2024, reż. Jesse V. Johnson, wyk. Aaron Eckhart, Olga Kurylenko, Alex Pettyfer
20:00 | tv puls
Szef placówki CIA w Budapeszcie traci żonę w zamachu. Jednak po powrocie do kraju dowiaduje się, że nie był to zamach, a kobieta była podwójnym agentem działającym na rzecz wroga. Trzeba to sprawdzić.

CHŁOPCY Z FERAJNY ★★★★★
film sens., USA 1990, reż. Martin Scorsese, wyk. Robert De Niro, Ray Liotta, Joe Pesci
22:20 | warner tv
Martin Scorsese według skruszonego gangstera o nowojorskiej mafii. Najlepszy film gangsterski końca stulecia: dokumentalny charakter, perfekcyjna reżyseria, wyśmienite aktorstwo. Koniecznie.

Rozwodnicy

21:25 | tvn
★★★

· FOT. NETFLIX

Z litewskiego na polski via Netflix: po 20 latach spędzonych w separacji para, mająca wspólne, już dorosłe, dziecko ubiega się o rozwód kościelny, co oznacza poddanie się dość wymagającej procedurze.

KOMEDIODRAMAT
POLSKA 2024, REŻ. MICHAŁ CHACIŃSKI, RADOSŁAW DRABIK. WYK. MAGDALENA POPŁAWSKA, WOJCIECH MECWALDOWSKI

DROGA DO ODKUPIENIA ★★
thriller, USA/Niemcy/Szwajcaria 2022, reż. Anna Gutto, wyk. Juliette Binoche, Frank Grillo, Morgan Freeman
23:55 | tv puls
Aby ocalić życie brata przebywającego za kratami, Juliette Binoche przyjmuje od gangu zlecenie na przemyt towarów i ludzi swoją wielką ciężarówką. Zgrany pomysł w feministycznym wydaniu.

ERIN BROCKOVICH ★★★
film biograficzny, USA 2000, reż. Steven Soderbergh, wyk. Julia Roberts, Albert Finney, Aaron Eckhart
22:40 | polsat
Samotna matka z trójką dzieci wymusza dla siebie pracę w kancelarii prawnej, by z czasem doprowadzić do procesu o największe odszkodowanie za zanieczyszczenie środowiska. Plus Oscar dla Julii Roberts.

GENERAŁ NIL ★★★★
film biograficzny, Polska 2009, reż. Ryszard Bugajski, wyk. Olgierd Łukaszewicz, Alicja Jachiewicz, Magdalena Emilianowicz
22:25 | tvp historia
Losy generała Augusta Emila Fieldorfa, w czasie wojny dowódcy Dywersji AK, po jej zakończeniu w wyniku działań komunistów skazanego na śmierć. Wybitna kreacja Olgierda Łukaszewicza.

MEXICALI. ZIEMIA BEZPRAWIA ★★
film sens., USA 2026, reż. Luke LaFontaine, wyk. Bren Foster, Kris Van Damme, Tania Raymonde
22:20 | canal+ premium
Były zawodnik MMA prowadzi ranczo swojej partnerki. Gdy brakuje pieniędzy na płace, staje do nielegalnego turnieju walki wręcz. Miejscowa mafia gotowa jest na wszystko, by go pozyskać dla siebie.

MIŁOŚĆ I TURBULENCJE ★★★
komedia romantyczna, Francja 2013, reż. Alexandre Castagnetti, wyk. Ludivine Sagnier, Nicolas Bedos, Jonathan Cohen
22:45 | tvp 1
Udający się do Paryża nowojorski prawnik z perspektywą siedmiogodzinnego lotu dostaje miejsce obok swojej byłej dziewczyny, o której wolałby zapomnieć. Ktoś powiedział, że stara miłość nie rdzewieje?

NIEZNAJOMY POD WIELKIM ŁUKIEM ★★★
dramat obycz., Francja/Dania 2025, reż. Stéphane Demoustier, wyk. Claes Bang, Sidse Babett Knudsen, Xavier Dolan
22:00 | cinemax
Opowieść o Ottonie von Spreckelsenie - duńskim architekcie i wykładowcy, który w latach 80. XX wieku nieoczekiwanie wygrał międzynarodowy konkurs na tzw. Wielki Łuk w paryskiej dzielnicy La Defense.

NOCNA SUKA ★★
czarna komedia, USA 2024, reż. Marielle Heller, wyk. Amy Adams, Scoot McNairy, Anleigh Snowden
23:45 | hbo
Po urodzeniu bliźniaków pani porzuca obiecującą karierę zawodową i skupia się na wychowaniu potomstwa, nie dostrzegając nawet, jak zamienia się (dosłownie!) na warczącego na wszystkich psa.

SIEDEM LAT W TYBECIE ★★
film biograficzny, USA/Wlk. Brytania 1998, reż. Jean-Jacques Annaud, wyk. Brad Pitt, David Thewlis, BD Wong
20:00 | tvp kultura
Niespełniona obietnica wielkiego kina na tle Himalajów: austriacki zwolennik Hitlera spotyka Dalajlamę. Jean–Jacques Annaud, Brad Pitt i wspaniałe góry to za mało, by ulepić z tego przebój.

W SAMYM SERCU MORZA ★★★
film przyg., USA/Australia/Hiszpania 2015, reż. Ron Howard, wyk. Chris Hemsworth, Benjamin Walker, Cillian Murphy
20:00 | warner tv
Historia, która mogła zainspirować „Moby Dicka" Hermana Melville'a. Młody Melville rozmawia z ostatnim żyjącym członkiem załogi kutra wielorybniczego, którego w 1820 roku zaatakował olbrzymi wieloryb.

KONRAD J. ZARĘBSKI

eprasa.pl 3f220597b5

NIEDZIELA 27.09

TVP1

06:50 Słowo na niedzielę
07:00 Msza święta
08:00 Tydzień (1100)
08:30 Pociąg do Polski (4) - serial dok. Polska 2026
09:05 U Pana Boga w ogródku
09:55 Ojciec Mateusz XXVI (9)
10:55 Komisarz Alex XXVI (4)
11:55 Między ziemią a niebem
12:00 Anioł Pański
12:15 Między ziemią a niebem
12:45 Taize – Dom serca (1)
13:05 Ssaki (1) - serial dok.
14:10 Rolnik szuka żony. Odwiedziny (3) - serial dok.
14:35 Lalka - serial obycz.
16:00 Zaraz wracam (13,14)
17:00 Teleexpress
17:35 Daję słowo – Maciej Orłoś (44) - talk-show
18:40 Jaka to melodia? (5968)
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:25 **Gra z Cieniem II** (4) - serial krym. Polska 26, wyk. Natalia Rybicka
21:25 **Rolnik szuka żony** (4)
22:20 **Rolnik szuka żony. Odwiedziny** (4)
22:45 **Miłość i turbulencje** ★★★ **(Amour & Turbulences)** - komedia romantyczna Francja 2013, reż. Alexandre Castagnetti (110 min)
00:35 **Vera Cruz** - western ★★ USA1954, reż. Robert Aldrich (105 min)
02:20 **Jaka to melodia?**

TVP2

05:10 Barwy szczęścia - serial obycz. Polska 2026
06:25 M jak miłość
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7689) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7689) - mag. Polska 2026
11:00 Jak to się mówi, czyli Kasia u Bralczyka
11:35 The Voice of Poland
14:00 Familiada (3141) - teleturniej Polska 2026
14:35 Koło fortuny
15:10 Szansa na sukces. Opole 2027 (4) - show
16:10 Europa da się lubić – nowe pokolenie (4) - teleturniej Polska 2026, program prowadzi Katarzyna Zielińska
17:10 Tak to leciało! (89)
18:10 Omnibus – szybcy i mądrzy (45) - teleturniej
19:10 Kocham Cię, Polsko! (3)

20:40 **Rozgrywka (The Score)** ★★ - film sens. Niemcy/USA/Kanada 2001, reż. Frank Oz, wyk. Robert De Niro, Edward Norton, Marlon Brando (135 min)
22:55 **Ludzie, których nie cierpimy na weselach (The People We Hate at the Wedding)** ★★ - komedia USA 2022, reż. Claire Scanlon, wyk. Allison Janney (110 min)
00:45 **Będziemy mieszkać razem** - serial sens.

POLSAT

05:40 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień - mag. informacyjny Polska 2026
08:00 Halo tu Polsat (3208) - magazyn Polska 2024
11:30 Kevin sam w domu – po raz czwarty - komedia USA 2002, reż. Rod Daniel
13:05 Kraina lodu (Frozen) - film anim. USA/Norwegia 2013, reż. Jennifer Lee, Chris Buck (150 min)
15:35 Twoja twarz brzmi znajomo (229) - program rozrywkowy Polska 2026
17:30 Awantura o kasę (293) - teleturniej Polska 2026
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Wypasiona Kuchnia (28) - serial kom. Polska 2026
19:35 Być gwiazdą (4) - cykl reportaży Polska 2026

19:55 **Dancing with the Stars. Taniec z gwiazdami** (187) - program rozrywkowy PL 2026
22:40 **Erin Brockovich** ★★★ - film biograficzny USA 2000, reż. Steven Soderbergh, wyk. Julia Roberts, Albert Finney, Aaron Eckhart, Marg Helgenberger (170 min)
01:30 **Zła kobieta (Bad Teacher)** ★★ - komedia USA 2011, reż. Jake Kasdan, wyk. Cameron Diaz, Lucy Punch (110 min)

TVN

05:40 Uwaga! (7743) - mag. reporterów Polska 2025
05:55 Ukryta prawda (25/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Poznań – „Pomylone Gary" 28 (5) - reality show Polska 2024
07:45 Dzień Dobry TVN (5788) - magazyn Polska 2026
11:30 Kobieta na krańcu świata XVII - cykl reportaży
12:35 Co za tydzień (1262) - magazyn Polska 2026
13:05 Azja Express (4) - reality show Polska 2026
14:45 Kuchenne rewolucje: Wejherowo – Deptak 33 (4)
15:50 Wojna z dziadkiem (The War with Grandpa) - komedia USA/Wlk. Brytania/Kanada 2020, reż. Tim Hill (125 min)
17:55 Nowa Szelągowska (1) - reality show Polska 2026
19:00 Fakty, sport, pogoda

19:45 **MasterChef** (4) - show Polska 2026
21:25 **Rozwodnicy** - ★★★ komediodramat Polska 2024, reż. Michał Chaciński, Radosław Drabik, wyk. Magdalena Popławska, Tomasz Schuchardt (125 min)
23:30 **Na twoim miejscu** ★★ - komedia Polska 2023, reż. Antonio Galdamez, wyk. Paulina Gałązka, Miron Jagniewski, Maria Pakulnis (130 min)
01:40 **Uwaga!** (7744)

TV PULS

06:00 Taki jest świat (38)
06:40 Kobra – oddział specjalny XXVI (7/14) - serial sens.
07:45 Don Matteo: Boski detektyw XIII - serial krym.
09:55 Rodzinny interes (1,2)
11:55 Moje skarby - komedia kryminalna Francja 2017
13:50 Goście w Ameryce (Just Visiting) - komedia Francja/USA 2001 (115 min)
15:45 Goście, goście III: Rewolucja (Les Visiteurs: La Révolution) - komedia Francja/Belgia/Czechy 2016, reż. Jean-Marie Poiré (135 min)
18:00 Był sobie pies (A Dog's Purpose) - film przygodowy USA/Indie 2017 (120 min)
20:00 **Chief of Station** ★★ - thriller USA/Wlk. Brytania/Węgry 2024, reż. Jesse V. Johnson, wyk. Aaron Eckhart, Olga Kurylenko, Alex Pettyfer (125 min)
22:05 **Pakt z mordercą (The Hunter's Prayer)** ★★ - thriller Niemcy/Hiszp./USA 2017 (110 min)
23:55 **Droga do odkupienia (Paradise Highway)** ★★ - thriller USA/Niemcy/Szwajc. 2022 (145 min)
02:20 **Dyżur III** (34)

TVN7

06:00 Wiza na miłość: pierwsze spotkanie III - serial dok.
06:55 New Looney Tunes II
07:25 Blueback - dramat obycz. Australia 2022, reż. Robert Connolly, wyk. Mia Wasikowska, Radha Mitchell
09:35 The Floor (11, 12) - teleturniej Polska 2026
10:55 Top Model (4)
12:30 Ukryta prawda (27,28/60) - serial fab.-dok.
14:30 Szpital św. Anny (41,42/50) - serial obycz.
16:30 Detektywi III (35/60)
17:35 San Andreas - film katas. USA 2015, reż. Brad Peyton, wyk. Dwayne Johnson, Carla Gugino (145 min)
20:00 **Meg (The Meg)** ★★ - horror USA/Chiny 2018, reż. Jon Turteltaub, wyk. Jason Statham, Bingbing Li, Rainn Wilson, Cliff Curtis, Winston Chao (155 min)
22:35 **Godziny szczytu (Rush Hour)** ★★ - film sens. USA 1998, reż. Brett Ratner, wyk. Jackie Chan (120 min)
00:35 **Margaux** - horror USA ★★ 2022, reż. Steven C. Miller, wyk. Madison Pettis (130 min)

MEZZO

12:15 Martha Argerich, Wiener Philharmoniker, Tugan Sokhiev: Prokofiev, Stravinsky
13:45 Koncert z okazji 90. urodzin Arvo Pärta
15:00 Orkiestra Paryska, Klaus Mäkelä: Copland, Connesson, Gershwin, Tower, Varèse - muzyka klasyczna
16:50 Giuseppe Verdi: Otello - opera Hiszpania 2025
19:20 James Carter „Trane: A Centennial Supreme" – Jazz in Marciac - koncert Francja 26
20:30 Orkiestra symfoniczna z Montrealu, Dalia Stasevska, Bruce Liu: Goubaïdoulina, Sibelius, Chopin - muzyka klasyczna Kanada 2023
22:05 INSO-Lviv Orchestra, Dalia Stasevska, Joshua Bell: Bacewicz, de Hartmann, Skoryk, Stankowycz, Chopin

PULS 2

08:30 Boso przez świat
10:05 Różowa Pantera kontratakuje - komedia kryminalna Wlk. Brytania/USA 1976
12:30 Zemsta Różowej Pantery - komedia kryminalna Wlk. Brytania/USA 1978
14:30 O zwariowanym królestwie - film przyg. Czechy 2016, reż. Marta Ferencová
16:45 O żabie i złotej kuli - film fantasy Niemcy/Czechy 2022, reż. Ngo The Chau
18:45 Kopciuszek - film fantasy Niemcy 2011
20:00 Zdobycz - film sens. USA 2024, reż. Mukunda Michael Dewil, wyk. Ryan Phillippe, Mena Suvari
21:55 Polowanie na »Czerwony Październik« - film sensacyjny USA 1989
00:30 Dzielnica strachu IV

TV4

07:50 Wielkie tajemnice historii IV (10/25) - serial dok.
08:45 A na deser... (13)
08:55 Galileo
10:55 I że ci nie odpuszczę - komedia romantyczna Meksyk/USA 2018
13:25 Obłędny rycerz - film przyg. USA 2001, reż. Brian Helgeland, Brajan Helgelend
16:00 S.W.A.T.: Miasto w ogniu - film sens. USA 2011, reż. Benny Boom, wyk. Gabriel Macht, Robert Patrick
17:55 Uroczysko V (3,4,5,6) - serial krym. Polska 2026, wyk. Antoni Królikowski
20:00 Wypasiona Kuchnia (27) - serial kom. Polska 2026
20:05 Sprawiedliwi. Trójmiasto IV (13,14,15,16) - serial krym. Polska 2026
00:15 STOP Drogówka (379)

METRO

08:10 Klan z Alaski III
09:10 The Floor (7, 8)
10:35 Step Up 3D - film muzyczny USA 2010
12:45 Twarzą w twarz (4)
13:50 Diagnoza IV (3,4) - serial obycz. Polska 2019
15:50 Belle Epoque (7,8/10)
17:50 Kryminalni (13,1) - serial krym. Polska 2006
20:00 Wallander - serial krym. Wlk. Brytania/Szwecja/USA/Niemcy 2008, wyk. Kenneth Branagh, Richard McCabe
22:05 Chyłka – Zaginięcie (7/7) - serial krym. Polska 2019, wyk. Magdalena Cielecka, Filip Pławiak
23:05 Chyłka – Kasacja (1/6)
00:00 Zbrodnie z pierwszych stron gazet VI (13/13)
01:00 Szpital (34/67)
02:00 Szkoła (1/67)

eprasa.pl 3f220597b5

NIEDZIELA 27.09

STOPKLATKA

08:00 **Komisarz Rex VIII** (5,2/13) - serial sens.
10:00 **Hudson i Rex IV** (13,14,15/16) - serial krym. Kanada 2022
13:00 **Komisarz Rex — Powrót do Wiednia** (5/6) - serial krym.
15:00 **Fenomen (Phenomenon)** ★★★ - film obycz. USA 1996, reż. Jon Turteltaub, wyk. John Travolta, Kyra Sedgwick (160 min)
17:40 **Dobry rok (A Good Year)** ★★★ - komediodramat USA/Wlk. Brytania 2006, reż. Ridley Scott (140 min)
20:00 **Ludzie honoru (A Few Good Men)** ★★★★ - dramat USA 1992, reż. Rob Reiner, wyk. Tom Cruise, Jack Nicholson, Demi Moore, Kevin Bacon, Kiefer Sutherland (170 min)
22:50 **Pocałunek śmierci (Kiss of Death)** ★★★ - dramat krym. USA 1995, reż. Barbet Schroeder, wyk. David Caruso (125 min)
00:55 **Igrzyska śmierci: Kosogłos. Część II (The Hunger Games: Mockingjay Part 2)** ★★★ - film przygodowy USA 2014 (185 min)

KINO POLSKA

07:40 Polska Kronika Filmowa 11A/72 - film dok. Polska 1972
07:55 Polska Kronika Filmowa 08B/69 - reportaż Polska 1969
08:10 Reksio - serial anim.
08:40 Bolek i Lolek (3,3/13)
09:00 Siedem życzeń (3,4)
11:10 Pan Kleks w kosmosie, cz. 1: Porwanie Agnieszki (1) - film przyg. Polska/Czechosłowacja 1988
13:00 Pan Kleks w kosmosie, cz. 2: Misja Voltana (2) - film przyg. Polska/Czechosł. 1988
14:35 Ranking Naj Polskiego Kina - serial dok. Polska 2024
15:50 Nie lubię poniedziałku - komedia Polska 1971, reż. Tadeusz Chmielewski
18:20 Historie miłosne - dramat obycz. Polska 1997, reż. Jerzy Stuhr, wyk. Jerzy Stuhr
20:00 Boże Ciało - dramat obyczajowy Polska/Francja 2019, reż. Jan Komasa, wyk. Bartosz Bielenia, Aleksandra Konieczna, Eliza Rycembel
22:20 Bo we mnie jest seks - film biograficzny Polska 2021, reż. Katarzyna Klimkiewicz, wyk. Maria Dębska, Leszek Lichota
00:35 Horror Story - dramat obyczajowy Polska 2023, reż. Adrian Apanel, wyk. Jakub Zając, Michalina Olszańska

ALE KINO+

09:35 **Matthew Perry. Ten, którego zabrakło.**
10:50 **Nora Roberts — Księżyc nad Karoliną (Carolina Moon)** ★★ - thriller USA/Niemcy/Kanada 2006 (120 min)
12:50 **Bracia ze stali (The Iron Claw)** ★★★★ - film biograficzny USA/Wlk. Brytania 2023, reż. Sean Durkin, wyk. Zac Efron (155 min)
15:25 **Wszyscy wiedzą (Todos lo saben)** ★★★★ - dramat krym. Hiszpania/Francja/Włochy 2018, reż. Asghar Farhadi, wyk. Penélope Cruz (155 min)
18:00 **Strefa interesów (The Zone of Interest)** ★★★★★ - dramat wojenny Wlk. Brytania/Polska/USA 2023 (130 min)
20:10 **Patience II** (7,8) - serial krym. Wlk. Brytania 2026, wyk. David Sterne, Ben Brouckaert
22:25 **Ból i blask (Dolor y gloria)** ★★★★ - dramat obyczajowy Hiszpania/Francja 2019 (135 min)
00:40 **Chleb i sól** - dramat ★★★★ obycz. Polska 2022, reż. Damian Kocur, wyk. Jacek Bies (125 min)

POLSAT FILM

08:05 Sąsiedzi - serial anim.
08:20 Był sobie kosmos
10:00 Jeźdźcy smoków: Na końcu świata III (3,4,5/13)
11:30 Minionki: Wejście Gru - film anim. USA/Francja 2022
13:10 Ewolucja - komedia USA 2001, reż. Ivan Reitman
15:25 Szklana pułapka 4.0 - film sens. USA/Wlk. Bryt. 07
18:00 Pan i władca: Na krańcu świata - film przyg. USA 2003
21:00 Telefon - thriller USA 2002, reż. Joel Schumacher
22:40 Gorący towar - kom. krym. USA/Wlk. Brytania 2013

FILMBOX+ ONE

07:55 Strażnik Teksasu V (20,21,22/27) - serial sens.
10:55 Vera VI (2/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2016
12:50 Kacper - film fantasy USA 1995, reż. Brad Silberling
14:55 Noe: wybrany przez Boga - film przyg. USA 2014
17:45 Zbuntowana - film sens. USA/Kanada 2015
20:00 Vera VI (4/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2016
22:00 Hooligans III - film sens. Wlk. Brytania/USA 2013
00:00 Suma wszystkich strachów - film sensacyjny USA/Niemcy/Kanada 2002

TVP KULTURA

08:00 **Liturgia prawosławna**
09:05 **Wspólny dom** (41)
09:35 **Przystań nad Biblią**
09:55 **Kroniki Sherlocka Holmesa** - serial krym.
11:00 **Kosmos 1999 II** (10/24)
12:10 **Król Maciuś Pierwszy** - spektakl teatralny
13:40 **Koncert** Polska 2026
14:25 **Paryżanka (Une parisienne)** ★★★ - komedia F/Włochy 1957, reż. Michel Boisrond (100 min)
16:05 **Nad Niemnem** (2/4) - serial obycz. PL 1986
17:15 **Studio Kultura** (690)
18:05 **Gala wręczenia Dorocznych Nagród Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego**
20:00 **Siedem lat w Tybecie (Seven Years in Tibet)** ★★ - film biograficzny USA/Wlk. Bryt. 1998 (145 min)
22:25 **Porozmawiajmy szczerze** (24)
23:05 **Tycjan: imperium barw** - film dok.
00:45 **Uderzenie** - film krótkom. PL 2020 (40 min)
01:25 **Kos** - film hist. Polska/Szwecja/Niemcy 2023, reż. Paweł Maślona, wyk. Bartosz Bielenia (135 min) ★★★

WARNER TV

10:40 Miłość jak narkotyk - komedia romantyczna
12:45 Akademia Policyjna IV - komedia USA 1987
14:25 Superman IV - film s.f. Wlk. Brytania/USA 1987
16:05 Uwolnić orkę IV - film przygodowy USA 2010
18:10 Dziedzic Maski - komedia USA/Niemcy/F/Australia 2005, reż. Lawrence Guterman
20:00 W samym sercu morza - film przyg. USA/Aus./Hiszp. 2015, reż. Ron Howard
22:20 Chłopcy z ferajny - film sensacyjny USA 1990

PARAMOUNT

09:45 Marley i ja - komedia USA 2008, reż. David Frankel
12:20 Wyścig z czasem - film s.f. USA 2011
14:35 Indiana Jones i Królestwo Kryształowej Czaszki - film przyg. USA 2008
17:20 Top Gun: Maverick - film sensacyjny USA 2022
20:00 Tajna baza - komedia USA 2022, reż. Henry Joost
22:10 Przetrwanie - film sens. USA 2011, reż. Joe Carnahan
00:30 Spokojny Amerykanin - dramat obycz. Wlk. Brytania/Niemcy/USA/Wietnam/Aus./Francja/Kanada 2002

HBO

09:40 **Piraci, którzy nic nie robią** ★★ - film anim. USA/Kanada 2008, reż. Mike Nawrocki (85 min)
11:05 **Chórzyści** ★★★ - dramat obycz. Wlk. Brytania/USA 2025, reż. Nicholas Hytner (110 min)
12:55 **Policzalne** ★★★ - dramat obycz. Aus. 2024, reż. Marcelle Lunam (90 min)
14:25 **Nowy początek** ★★★★ - film s.f. USA/Kan. 2016, reż. Denis Villeneuve, wyk. Amy Adams (115 min)
16:20 **Jumanji: Następny poziom** ★★★ - film przyg. USA 2019 (120 min)
18:20 **Blue Moon** ★★★ - film biograficzny USA/Irlandia 2025 (100 min)
20:00 **Lodowy szlak: Zemsta** ★★ - film sens. USA/Australia 2025, reż. Jonathan Hensleigh, wyk. Liam Neeson (110 min)
21:50 **Creed III** ★★★ - film sens. USA 2023, reż. Michael B. Jordan (115 min)
23:45 **Nocna suka** ★★ - czarna komedia USA 2024, reż. Marielle Heller (100 min)
01:25 **Prawa ludzi** ★★ - dramat woj. USA 2024, reż. Phil Blattenberger (95 min)

CINEMAX

11:10 CJ7 - komedia Hongkong/Chiny 2008
12:35 Gdyby ulica Beale umiała mówić - dramat miłosny USA 2018, reż. Barry Jenkins
14:30 Imię - komedia Francja/Belgia 2012
16:20 Goodbye, Lenin! - komediodramat Niemcy 2003
18:20 Dzień Świstaka - komedia USA 1993
20:00 Raport - film biograf. USA 2019, reż. Scott Z. Burns
22:00 Nieznajomy pod Wielkim Łukiem - dramat obycz. Francja/Dania 2025

ROMANCE TV

07:40 Górski lekarz (5,6,7/8)
13:20 Rosamunde Pilcher: Upragnione dziecko Amy - film obyczajowy Niemcy 2023
15:15 Lost w Fusecie — Ślad cieni: Ślad cieni, część 1. - film krym. Niemcy 2024, reż. Felix Herzogenrath, wyk. Jan Krauter
17:05 Dwa osły na Sardynii - komedia Niemcy 2015
18:55 Falk (2/6) - serial obycz.
20:00 Piękna i miliarder na Bali - dramat obycz. USA 2024
21:55 Rejs ku szczęściu (16/31) - serial obyczajowy
23:50 Bella Casa - komedia romantyczna Niemcy 2014

CANAL+ PREMIUM

09:15 **Pod gwiaździstym niebem** ★★ - komedia romant. USA 2025 (100 min)
10:55 **Nowa fala** - film ★★★★ biograficzny Francja/USA 2025, reż. Richard Linklater (110 min)
12:45 **Być kochaną** - dramat ★★★ obycz. Norwegia/Szwecja 2024 (105 min)
14:30 **Ocaleni** - thriller USA/Kanada 2008, reż. Rodrigo García ★★ (90 min)
16:00 **Niemożliwe** - film ★★★★ katas. USA/Hiszpania/Tajlandia 2012, reż. J.A. Bayona (110 min)
17:50 **Niania w Nowym Jorku** ★★★ - komedia romantyczna USA 2007 (105 min)
19:35 **Ultimatum Bourne'a** ★★★★ - film sens. USA/Niemcy/F/Hiszpania 2007, reż. Paul Greengrass (115 min)
21:30 **Niewypowiedziana wojna II** (6/6) - serial s.f. Wlk. Brytania 2026
22:20 **Mexicali. Ziemia bezprawia** ★★ - film sens. USA 2026, reż. Luke LaFontaine, wyk. Bren Foster (100 min)
00:00 **Piła** - horror USA 2004, ★★ reż. James Wan, wyk. Cary Elwes (100 min)

TVN FABUŁA

07:45 Lekarze IV (2,3,4)
10:50 Sonic 2. Szybki jak błyskawica - film anim. USA/Japonia/Kan./Wlk. Bryt. 2022
13:30 Maska - komedia USA 1994, reż. Chuck Russell
15:45 Kogel-mogel - komedia PL 1988, reż. Roman Załuski
18:00 Galimatias, czyli kogel–mogel II - komedia Polska 1988
20:00 Diuna: Część druga - film przyg. USA/Kan. 2024
23:25 Simona Kossak - film biograficzny Polska 2024
01:30 13 minut - film sensacyjny USA/Kanada 2021

AMC

08:45 Kopalnie króla Salomona, cz. 2 (2) - film przyg. Niemcy/USA/RPA 2004
10:40 Tristan i Izolda - melodramat USA/Wlk. Brytania/Niemcy/Czechy 2006
13:15 Miasto cienia - film przyg. USA 2008, reż. Gil Kenan, wyk. Saoirse Ronan
15:15 Ślepy traf - dramat kryminalny USA 2013
17:10 Powrót na błękitną lagunę - film przyg. USA 1991
19:15 Legenda Zorro - film przygodowy USA 2005
22:00 Kraina złoczyńców - film sensacyjny USA 2014

eprasa.pl 3f220597b5

AXN

08:00 Walker: Strażnik Teksasu III - serial krym.
09:55 Rekrut: Feds (14,15, 16,17,18/22) - serial sens.
14:55 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (9,10,11,12,13/23) - serial krym. USA/Kan. 2000
20:00 Snajper II - film sens. USA/Węgry 2002, reż. Craig R. Baxley, wyk. Tom Berenger
21:55 Snajper III - film sens. USA 2004, reż. P.J. Pesce
23:40 Adrenalina - film sens. USA 2006, reż. Mark Neveldine, Brian Taylor

EPIC DRAMA

08:50 Panna Marple VI (3/3)
10:45 Poirot: Przegrany gość V
11:55 Poirot V (3,4,5/8) - serial krym. Wlk. Brytania 1993
15:15 Dalgliesh (2,5/6) - serial krym. Wlk. Brytania 2021
19:05 Projekt Błękitna Księga II (8/10) - serial s.f.
20:00 Rodzina Hardacre'ów (2/6) - serial obycz. Wlk. Brytania/Irlandia 2024
21:00 Morderstwo w małym mieście II (4) - serial krym.
21:55 A.B.C. (2/3)
22:55 Rodzina Hardacre'ów
23:55 Detektyw Murdoch XVII (15,16/24) - serial krym.

TVN STYLE

11:30 Ostre cięcie (1)
12:30 Love the Look (1) - program rozrywkowy Polska 2026
13:30 Jestem z Polski XVIII (1,36,37/14) - serial dok.
16:35 Teraz one (1)
17:10 Do zobaczenia III (1/10)
17:45 Bitwa o gości (9)
18:45 Kuchenne rewolucje (8, 9) - reality show
20:45 Ostre cięcie (1) - reality show Polska 2026
21:50 Kobieta na krańcu świata XVII - cykl reportaży
22:50 Azja Express (4)
00:35 No to lecę! (4)

TVN TURBO

11:45 Z drugiej ręki (4) - mag.
12:30 Jeździć, obserwować
13:15 Duda kontra Szafrański
14:00 Moto kombat (4) - mag. motoryzacyjny Polska 2026
14:45 Zawodowi handlarze (4)
15:30 Po raz trzeci! Sprzedane
16:15 Uwaga! Oszust: Ściema z ogłoszenia II (4,16/17)
17:15 Ciężarówką przez pół świata (4/8) - serial dok.
18:15 Naprawy nie do naprawy
19:00 Raport końcowy (837)
19:25 Wojny samochodowe (9, 10) - program rozrywkowy
21:25 Zawodowi handlarze (4)
22:10 Jeździć, obserwować

BBC FIRST

08:25 Śmierć z dala od palm III (2/6) - serial kryminalny
09:30 Duma i uprzedzenie (3,4/6) - serial obyczajowy
11:40 Ale akcja! - serial kom.
13:35 Morderstwa w Midsomer VI (2,2,3,3/5) - serial krym.
17:50 Z pamiętnika położnej XI
18:55 Detektyw z Chelsea III
19:55 Śmierć pod palmami XI (5/8) - serial kryminalny
21:00 W cieniu podejrzeń (8/8)
22:00 Line of Duty – Wydział wewnętrzny III (4,5/6)
00:15 Lynley (2/4) - serial krym.

FX

08:05 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (13,14/17)
09:55 Z Archiwum X III (4,5,6,7/24) - serial s.f.
13:35 The Hunting Party II (10/13) - serial krym. USA 2026
14:30 Karmazynowy przypływ - film sensacyjny USA 1995
16:55 Dzień Niepodległości - film s.f. USA 96, reż. Roland Emmerich, wyk. Will Smith
20:00 Patriota - film akcji USA 1998, reż. Dean Semler, wyk. Steven Seagal, Gailard Sartain
21:40 Obcy: Ziemia (7,8/8)
23:35 Salt - film sens. USA 2010, reż. Phillip Noyce

HGTV

08:10 Uratuj swój ogród (26)
09:05 Nowa Maja w ogrodzie (12, 13, 37, 38) - magazyn
11:05 Polowanie na ogród II (7,8,6/8) - serial dok.
12:40 Najbrzydsze podwórko w dzielnicy (7,8/12)
13:40 Letnia chata na lata XIII
15:45 Zgłoś remont (6)
16:40 Weekendowa metamorfoza (3, 6) - reality show
18:40 Zgłoś remont (4)
19:40 House Hunters (2, 3, 4) - reality show Polska 2018
21:20 Pogromcy chaosu (9)
22:20 Dorota inspiruje (8)

BBC LIFESTYLE

10:30 Mistrzowie szycia
13:55 Na bogato: sekrety pierwszej klasy - serial dok.
14:50 Wielkie brytyjskie wypieki (9, 10) - pr. rozrywkowy
16:55 Stacey Dooley wpada na weekend II - serial dok.
17:55 W 80 kilo dookoła świata
18:55 Niezwykłe hotele bez tajemnic IV (2/6) - serial dok.
19:55 Koreańska uczta Eda i Ryu (4) - mag. kulinarny
21:00 Winnice Australii i Gary Barlow (4) - serial dok.
22:00 Najlepszy konsultant ślubny (4) - pr. rozrywkowy
23:15 Glukozowa Bogini

COMEDY CENTRAL

08:00 Tata ma plan (12/22)
08:30 Teoria wielkiego podrywu V - serial kom.
12:55 Teoria wielkiego podrywu VI (5/24) - serial kom.
13:25 Przyjaciele (11,12,13/24)
14:52 Duchy II (7,8/22)
15:50 Norbit - komedia romantyczna USA 2007
17:55 Kosmiczna załoga - komedia USA 1999
20:00 Zostańmy przyjaciółmi - komedia romantyczna USA/Niemcy/Kanada 2005
22:00 The Office PL IV (1,2/12)

TVP SERIALE

08:20 Na sygnale - serial obyczajowy Polska 2026
08:55 Stawka większa niż życie (3,4) - serial wojenny
11:20 Czterej pancerni i pies (6,7) - serial woj. Polska 1969
13:35 Ojciec Mateusz 34 (6,7)
15:30 Komisarz Alex XXVI (4) - serial krym. Polska 2026
16:30 Ranczo III (4/13) - serial kom. Polska 2008
17:30 Czterej pancerni i pies (8,1) - serial wojenny Polska 1970, wyk. Janusz Gajos
19:50 Ojciec Mateusz 35
22:45 Ranczo III (5,6/13)
00:40 Rodzinka.pl XIX

CANAL+ KUCHNIA

10:45 Jamie: uczta za mniej (3)
11:40 Klejnoty Morza Śródziemnego - serial dok.
12:30 Hiszpańskim szlakiem z Gonzalo - serial dok.
13:30 Poza Bali (2)
14:35 James Martin: hiszpańska przygoda (6)
15:25 Jamie Oliver (8) - mag.
16:20 Włoska uczta (7,8)
17:20 U sąsiadów w kuchni XVI
18:30 Jakubiak rozgryza Polskę
19:25 Nie bój ryby! (10, 11)
20:15 m jak mięso (5, 6)
21:15 Anthony Bourdain IX
23:45 Hongkong od kuchni (6)

CANAL+ DOMO

09:05 Twój kawałek ogrodu
10:10 Gardeners' World (31)
11:20 Pokochaj swój ogród (4)
12:20 Ucieczka na wieś XXV
14:10 Wielkie projekty X (3)
15:15 Luksusowa ucieczka
16:15 W mieście czy na wsi
17:15 Projekty marzeń (5/12)
18:10 Tomasz Pągowski. Remont u ciebie (3) - magazyn
18:35 Daleko od miasta XVI (7)
19:05 Ucieczka na wieś XXII
21:00 Pokochaj lub sprzedaj
21:55 Pomocy! Kupiliśmy wioskę (4/20) - serial dok.
22:50 Mały metraż w wielkim stylu II - serial dok.

PLANETE+

13:35 Natura kontra upał (1)
14:45 Najdzikse ostępy Europy II (4/5) - serial dok.
15:50 Premiera: Najdzikse ostępy Europy II (5/5)
17:00 Premiera: Planeta ciągłych przemian II - serial dok.
18:05 Dokąd dzisiaj? IV (54,55)
18:50 Polska z góry. Zamki, dworki, pałace III (8,1/8)
19:45 Dynastia Nehru-Gandhi
20:55 Kasparow. Gra o wielką stawkę - film dok. F 2023
22:00 Premiera: Śmierć na Cyprze (4) - serial dok.

DISCOVERY CHANNEL

08:00 Być jak da Vinci (4/10)
09:00 Złomowisko PL V (11/16)
11:00 Kwatery Hitlera (2/10)
12:00 Bracia Collins biorą się do roboty (9)
13:00 Ciężarówką przez Route 66 (7/7) - serial dok.
14:00 Ocalić dom: Interwencja - reality show
16:00 Zawodowcy: drwale II
17:00 Nic do zgłoszenia (6/8)
18:00 Od samochodu do domu
19:00 Kroniki policyjne:
20:00 Ocalić dom: Interwencja - reality show USA 25
22:00 W oku cyklonu III (5)
23:00 Kroniki policyjne

TVP HISTORIA

13:45 Flesz historii (780)
14:10 Czarne złoto - film przygodowy Francja/Katar/Tunezja/Włochy 2011
16:25 Ex libris - magazyn
16:50 Starożytny Egipt. Kronika Imperium (4/8)
17:50 Na kłopoty Bednarski (5)
18:55 Gry wojenne (1/6)
20:00 Otchłań: powstanie i upadek nazizmu (3/10)
20:55 Polskie 100 lat (22)
21:25 Dom pod Dwoma Orłami
22:25 Generał Nil - film biograficzny Polska 2009
00:40 O Polskę trzeba walczyć

HISTORY

12:00 Absurdy przeszłości
13:00 Niewyjaśnione tajemnice świata VII (8/18)
14:00 Tajemnice Dolnego Śląska II (3) - serial dok.
14:25 David Duchovny: archiwum tajemnic II (16)
15:20 Starożytni kosmici XVIII
16:10 Największe tajemnice świata VII (4) - serial dok.
17:10 Jak Hitler przegrał wojnę
19:05 Starożytni kosmici XVI
20:00 Tom Hanks: II wojna światowa (14/20) - serial dok.
21:00 David Duchovny: archiwum tajemnic (3/10)
22:00 Absurdy przeszłości II

NATIONAL GEOGRAPHIC

13:00 Odkopać historię (4)
14:00 Makro inżynieria IV
15:00 Premiera: Burzliwa historia Tudorów (4/6)
16:00 Premiera: Klucz do przepowiedni - serial dok.
17:00 Utracone bomby zimnej wojny - serial dok. F 2018
19:00 Śladami tajemnic
20:00 Al-Kaida: przed 11 września - serial dok.
21:00 Premiera: Górnicy z Chile: wyścig z czasem
23:00 Katastrofa w przestworzach XV (8,10/10) - serial dok.

FOCUS TV

08:00 Rolnicy. Podlasie VII
09:00 Działkowcy III (3,4)
11:00 Z klimatem i z pasją (15)
11:30 Wojny magazynowe IX (5,10,11,13,14) - serial dok.
14:00 Gwiazdy lombardu XXV
15:00 Poszukiwacze złota w Australii VIII (5,6/20)
17:00 Rolnicy. Podlasie VIII (36,37,38,39) - serial dok.
21:00 Wioski wioseczki (6,7)
22:00 Narcos. Francuski łącznik - film dok. Francja 2025
23:00 Najsłynniejsze napady (4/8) - serial dok. USA 2023
00:00 UFO. Zaginione dowody II (1/10) - serial dok.

BBC EARTH

08:00 W okowach mrozu VI
10:00 Życie na pustkowiu
10:55 Niezwykłe wyspy tropikalne (1/3) - serial dok.
12:05 David Attenborough i cuda natury III (2/6)
12:35 W okowach mrozu V
13:35 Przez nieznaną Afrykę
14:35 Planeta doskonała
16:40 Życie na pustkowiu IV
18:40 Miłosne rozgrywki zwierząt (5/5) - serial dok.
19:45 Błękitna Planeta II (3/7)
20:55 Niezwykłe wyspy tropikalne (1/3) - serial dok.
22:00 W okowach mrozu (6/6)

POLSAT VIASAT HISTORY

08:55 Starożytne superbudowle III (5,6/6) - serial dok.
11:10 Wielkie budowle Rzymian (1,2,3/3) - serial dok.
14:35 Naziści, U-booty i bitwa o Atlantyk - serial dok.
17:05 Lądowanie w Normandii: historia żołnierza (1,2/2) - serial dok. Wlk. Bryt. 2023
19:05 Wiolonczelistka z Auschwitz - film dok.
21:00 Duma i prostytucja - film dok. Wlk. Brytania 2022
22:00 Anna Boleyn i Elżbieta I: królowe-więźniarki - film dok.
23:00 Maria Stuart: listy pisane szyfrem - film dok.

eprasa.pl 3f220597b5

PONIEDZIAŁEK 28.09

Od A do Z

2012 ★★
film katas., USA 2009, reż. Roland Emmerich, wyk. John Cusack, Amanda Peet, Chiwetel Ejiofor
20:30 | polsat
Efektowna siłą efektów specjalnych wizja zagłady świata wraz z końcem kalendarza Majów: ostatni tak wystawny film zrealizowany z pominięciem współczesnej technologii 3D.

90 MINUT DO ŚMIERCI ★★
film sens., USA 2021, reż. Dolph Lundgren, wyk. Dolph Lundgren, Scott Adkins, Vas Sanchez
22:35 | tv puls
Przygotowany do wysadzenia budynek kryje 3-milionowy gangsterski łup, o który walczą bezwzględni gangsterzy, strażnik więzienny pilnujący ich szefa oraz robotnik, który znalazł skarb zakładając ładunki.

BANDYCI ★★
western, USA 2001, reż. Les Mayfield, wyk. Colin Farrell, Scott Caan, Ali Larter
20:10 | ale kino+ hd
Farmerzy Środkowego Zachodu buntują się przeciwko budowniczym kolei, którzy za ich plecami zagarnęli ich ziemię: narodziny legendy Dzikiego Zachodu, której bohaterami zostali bracia Frank i Jesse James.

CIENKA CZERWONA LINIA ★★★★★
dramat wojenny, USA/Kanada 1998, reż. Terrence Malick, wyk. Sean Penn, Jim Caviezel, Adrien Brody
21:40 | cinemax
Terrence Malick powraca do kina po 20 latach, by na kanwie powieści Jamesa Jonesa o wojnie na Pacyfiku dać studium bezsilności człowieka wobec wojennej machiny. Wciska w fotel.

DOBRY CHŁOPIEC ★★★★
horror, Polska/Wlk. Brytania 2025, reż. Jan Komasa, wyk. Stephen Graham, Andrea Riseborough, Anson Boon
21:50 | canal+ premium
Niezbyt dalekie echo „Mechanicznej pomarańczy": 19-letni kryminalista i influencer zostaje uprowadzony przez dysfunkcjonalną rodzinę i poddany równie specyficznej co wątpliwej resocjalizacji.

Zion

20:00 | cinemax ★★★

· FOT. MATERIAŁY PRASOWE

Francuska Gwadelupa: młody lekkoduch decyduje się na podjęcie współpracy z miejscową mafią, gdy na chwilę przed pierwszym zleceniem znajduje niemowlę na swoich schodach. Jakiego wyboru dokona?

FILM SENSACYJNY
FRANCJA/BELGIA 2025, REŻ. NELSON FOIX. WYK. SLOAN DECOMBES, PHILIPPE CALODAT, CÉDRIC VALIER "ZEBRIST"

FACET Z OGŁOSZENIA ★★
komedia romantyczna, USA 2005, reż. Gary David Goldberg, wyk. Diane Lane, John Cusack, Elizabeth Perkins
19:55 | warner tv
Trzydziestoparoletnia rozwódka nie szuka nowego partnera, ale kiedy rodzina umieszcza jej ogłoszenie w internetowym biurze matrymonialnym, musi się spotykać z mężczyznami. Zgrane.

GODZINY SZCZYTU II ★★
film sens., USA/Hongkong 2001, reż. Brett Ratner, wyk. Jackie Chan, Chris Tucker, John Lone
22:40 | tvn
Powtórka z dynamicznej rozrywki w nowych dekoracjach: wygimnastykowany Jackie Chan i złotousty Chris Tucker jako para policyjnych detektywów kontra hongkońska triada po obu stronach Pacyfiku.

KOPNIĘCI W CZASIE ★★
komedia, Francja/Belgia 2025, reż. Vinciane Millereau, wyk. Elsa Zylberstein, Didier Bourdon, Mathilde Le Borgne
19:20 | canal+ premium
Małżonkowie z dwójką dzieci na francuskiej prowincji żyją sobie szczęśliwie w 1958 roku aż do chwili, kiedy w wyniku porażenia prądem nie wylądowali w roku 2025. Zdołają się przystosować?

KSIĄŻĘ PRZYPŁYWÓW ★★★
melodramat, USA 1991, reż. Barbra Streisand, wyk. Nick Nolte, Barbra Streisand, Blythe Danner
20:00 | tvp kultura
Reżyserski i aktorski popis Barbry Streisand jako nowojorskiej pani psychoanalityk, która rozwiązuje własne problemy, próbując pomóc rodzeństwu swoich pacjentów. Świetny Nick Nolte.

LOKATORKA ★★
dramat krym., Polska 2021, reż. Michał Otłowski, wyk. Irena Melcer, Sławomira Łozińska, Barbara Jonak
22:05 | kino polska
Obraz dzikiej prywatyzacji w Warszawie z początku XXI wieku: przejmowania tysięcy lokali komunalnych z lokatorami. Plus nagrodzona w Gdyni Sławomira Łozińska w roli inspirowanej losem Jolanty Brzeskiej.

SAN ANDREAS ★★★
film katas., USA 2015, reż. Brad Peyton, wyk. Dwayne Johnson, Carla Gugino, Alexandra Daddario
22:00 | warner tv
Gdy w Kalifornii dochodzi do największego trzęsienia ziemi w historii, pilot helikoptera ratunkowego rusza na poszukiwanie zaginionej córki. Pilota gra Dwayne Johnson, więc niespodzianek brak.

SUPERGIRL ★★
film s.f., USA 2026, reż. Craig Gillespie, wyk. Milly Alcock, Matthias Schoenaerts, Eve Ridley
22:25 | hbo
Z uniwersum DC Comics: Supergirl, kuzynka Supermana, dołącza do pościgu za kosmicznym piratem i wszelkim złem wcielonym, który otruł jej psa, ale ukrywa antidotum, aktywne przez trzy dobry.

SURFER ★★
thriller, Australia/Irlandia 2024, reż. Lorcan Finnegan, wyk. Nicolas Cage, Julian McMahon, Finn Little
23:40 | canal+ premium
Nicolas Cage powraca w rodzinne strony w nadziei wykupienia domu, który należał do jego rodziny. Przy okazji chciałby posurfować, ale grupa miejscowych wyrostków nie chce mu na to pozwolić, Pożałują.

SZEF ROKU ★★★★
komedia, Hiszpania 2021, reż. Fernando León de Aranoa, wyk. Javier Bardem, Manolo Solo, Almudena Amor
23:30 | ale kino+ hd
Producent wag zabiega o prestiżową nagrodę, kiedy w dniu wizytacji branżowego jury przed bramą fabryki pojawia się niedawno zwolniony pracownik. Plus Javier Bardem jako niekoniecznie godny szacunku szef.

KONRAD J. ZARĘBSKI

eprasa.pl 3f220597b5

PONIEDZIAŁEK 28.09

TVP1

07:30 Studio Raban (450)
08:00 Serwis Info, pogoda
08:25 Zaraz wracam (11)
09:00 Ranczo II (3/13)
10:05 Komisarz Alex II (3/13)
11:00 Ojciec Mateusz XXI (10)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes - magazyn
12:35 Rok w ogrodzie extra
12:50 Ssaki (1) - serial dok.
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info
15:10 Reporterzy (622)
15:35 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5969)
18:05 Klan - telenowela
18:40 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda
20:25 Studio Ligi Narodów UEFA (na żywo)

20:35 Piłka nożna: Liga Narodów UEFA: 2. kolejka grupy B4: Szwecja – Polska (na żywo)
23:15 Film dokumentalny
00:25 Balans bieli (142) - mag. Polska 2025
01:10 Cisza nocna - horror ** Polska 2024, reż. Bartosz M. Kowalski, wyk. Maciej Damięcki, Zdzisław Wardejn, Włodzimierz Press, Anna Nehrebecka, Robert Wabich (115 min)
03:05 Film dokumentalny

TVP2

05:30 M jak miłość
06:20 Rodzina (nie od) święta
06:50 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7690) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7690) - mag. Polska 2026
11:45 Okrasa łamie przepisy (413) - mag. kulinarny
12:25 Koło fortuny
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque
14:35 Na sygnale
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny
16:35 Familiada (3053)
17:20 Panna młoda - serial obyczajowy Turcja 2024
18:15 Va banque
18:50 Jeden z dziesięciu
19:25 Barwy szczęścia - serial obycz. Polska 2026

20:05 Barwy szczęścia - serial obycz. Polska 2026
20:40 Kulisy serialu „M jak miłość" (1676)
20:50 M jak miłość - serial obycz. Polska 2026
21:50 Na sygnale - serial obycz. Polska 2026
22:20 Berlin Ku'damm '77 IV - serial obycz.
23:20 Matlock (17,18/19)
01:00 Zaślubiona (4)
02:15 Rozgrywka (The Score) ** - film sens. Niemcy/USA/Kan. 2001, reż. Frank Oz (120 min)

POLSAT

05:25 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień - mag.
08:00 Trudne sprawy XV (9) - serial fab.-dok. Polska 2018
09:00 Dlaczego ja? 29 (42) - serial fabularno-dok.
10:05 Wypasiona Kuchnia (16)
10:20 Dlaczego ja? 29 (41,43) - serial fabularno-dok.
12:20 Gliniarze Śląsk (19)
13:20 Gliniarze XVII (23,24)
15:30 Wydarzenia
15:55 Gliniarze XXI (19) - serial fabularno-dok.
16:55 Gliniarze Śląsk (20)
18:00 Pierwsza miłość 50 (84) - serial obycz. Polska 2026
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Gość „Wydarzeń" (928)
19:25 Wypasiona Kuchnia (29) - serial kom. Polska 2026
19:55 Milionerzy (136)

20:30 2012 - film katas. ** USA 2009, reż. Roland Emmerich, wyk. John Cusack, Amanda Peet, Chiwetel Ejiofor, Thandiwe Newton (205 min)
23:55 Koszmarna noc (Trauma Center) *** - film sens. USA 2019, reż. Matt Eskandari, wyk. Nicky Whelan, Bruce Willis (130 min)
02:05 Krwawa profesja (Blood Work) *** - thriller USA 2002, reż. Clint Eastwood (155 min)

TVN

05:10 Nauka jazdy (13)
05:40 Uwaga! (7744)
05:55 Ukryta prawda (26/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Nowy Tomyśl – Oaza Smaku
07:45 Dzień Dobry TVN (5789)
11:20 Doradca smaku (17) - mag. kulinarny Polska 2026
11:30 Kuchenne rewolucje: Wejherowo – Deptak 33 (4) - reality show Polska 2026
12:35 Kuchenne rewolucje: Grodzisk Mazowiecki – Orient X-press/Pełen Rondel XXIII
13:40 Ukryta prawda
16:50 Szpital św. Anny IV (21)
17:55 Detektywi VII (21)
18:55 Lalka – relacja z premiery (1/2) - reportaż
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:30 Lalka – relacja z premiery (2) - reportaż
19:55 Uwaga! (8096) - mag.

20:15 Na Wspólnej - serial obycz. Polska 2026
20:50 The Floor (17)
21:30 Taskmaster (5)
22:40 Godziny szczytu II (Rush Hour 2) ** - film sens. USA/Hongkong 2001, reż. Brett Ratner, wyk. Jackie Chan, Chris Tucker, John Lone (115 min)
00:35 Rozwodnicy *** - komediodramat Polska 2024, reż. Michał Chaciński, Radosław Drabik (125 min)

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami V (16,21/22) - serial krym. USA 1989, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XXVI (8,9/14)
10:00 Zaklinaczka duchów V (15/22) - serial fantasy
11:00 Kotka - serial obycz.
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2009
13:00 Wspaniałe stulecie IV - serial obycz. Turcja 2014
14:00 Rodzinny interes
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XIV (41,42) - serial obyczajowy Polska 2024
17:00 Rodzinny interes
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX - serial obycz.
20:00 22 kule (L'Immortel) *** - film sens. Francja 2010, reż. Richard Berry, wyk. Jean Reno, Kad Merad (155 min)
22:35 90 minut do śmierci (Castle Falls) ** - film sensacyjny USA 2021, reż. Dolph Lundgren (100 min)
00:15 Gotowy na wszystko (Lukas) ** - thriller Belgia/Francja 2018, reż. Julien Leclercq (110 min)
02:05 Dzielnica strachu III - serial kryminalny

TVN7

05:20 Ten moment (31) - serial fab.-dok. Polska 2021
05:55 Szkoła (51,52,53/69) - serial fab.-dok. Polska 2017
08:45 Ukryta prawda (42,34,35/51) - serial fabularno-dok. Polska 2022
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fab.-dok. Polska 2010
13:55 Detektywi III (39/60) - serial fab.-dok. Polska 2024
15:00 Szpital św. Anny IV (11) - serial obycz. Polska 2026
16:00 Szpital (5/67)
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 Rozwód. Walka o wszystko (15) - serial fab.-dok.
19:00 Ukryta prawda (7/60)
20:00 Hotel Paradise (19) - real tv Polska 2026
21:00 72 godziny (3 Days to Kill) ** - film sens. USA/Francja 2014, reż. Joseph McGinty Nichol, wyk. Kevin Costner, Amber Heard, Hailee Steinfeld, Connie Nielsen (150 min)
23:30 Elvis - film biograficzny **** USA/Australia 2022, reż. Baz Luhrmann, wyk. Austin Butler, Tom Hanks, Olivia DeJonge (195 min)

MEZZO

11:15 Orkiestra Paryska, K. Mäkelä: Copland, Connesson, Gershwin, Tower, Varèse
12:40 Dizzy Gillespie Quartet – Berliner Jazztage 1974
13:25 Intermezzo
13:55 Giuseppe Verdi: Traviata - opera Belgia 2024
16:50 Filharmonicy Wiedeńscy, Daniele Gatti
18:25 Dawid Ojstrach, artysta z ludu? - portret muzyka
19:40 John Coltrane – Comblain La Tour Jazz Festival 1965 - koncert
20:30 Monteverdi z Mantui do Wenecji - muzyka klasyczna
22:40 Antonio Vivaldi: Les Quatre saisons dansées - balet Francja 2024
00:00 La grande danza – Aterballetto w Mediolanie - balet Włochy 2017

PULS 2

09:45 Bing (19,20/78)
10:00 Jeżyk i przyjaciele
10:35 Basia II (17,18)
11:10 Gus. Mały – wielki rycerz II (1,2/26) - serial anim.
11:35 Tomek i przyjaciele: Naprzód lokomotywy! XXVII
12:00 Psi patrol IV (20/26)
12:35 Gumisie VI (2,3/18)
13:35 Smerfy - serial anim.
14:00 Baranek Shaun VI
14:35 Marta mówi!
15:00 Miraculous VI (3,10/26)
16:00 Patryk Rozgwiazda Show (21,22/26) - serial anim.
17:00 SpongeBob Kanciastoporty IX (21,22/26)
18:00 Pingwiny z Madagaskaru
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (10) - serial obycz.
21:00 Dzielnica strachu IV
23:00 Wstydliwe choroby II

TV4

07:55 Bogaty dom – biedny dom XIV (12) - serial dok.
08:55 Policjantki i policjanci XII (18,19,20/65)
11:55 Na ratunek 112 XVI (1,2)
12:55 Trudne sprawy XV
15:55 Policjantki i policjanci XXV (20) - serial obycz.
17:00 Trudne sprawy 28
18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej (448) - reality show
19:00 Policjantki i policjanci XXV (21) - serial obycz.
20:00 Wypasiona Kuchnia (28)
20:05 Uroczysko VI (17) - serial krym. Polska 2026
20:40 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XXI (17)
21:40 Sprawiedliwi. Trójmiasto IV (17) - serial krym.
22:45 Opowiem ci o zbrodni
23:10 Killerman - film sens. USA 2019, reż. Malik Bader

METRO

07:40 Szpital (38,39,40/67)
10:35 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:35 Szkoła (63/68)
13:35 Bez kompleksów (1)
14:40 Za głosem serca - telenowela Brazylia 2023
15:50 Magda M. IV (4) - serial obyczajowy Polska 2007
16:55 Idź na całość (28) - teleturniej Polska 2026
18:00 Złomowisko PL V (7) - serial dok. Polska 2017
19:00 Kartoteka VIII (3,4/30) - serial fabularno-dok.
21:05 Kryminalni II (5,6) - serial krym. Polska 2005, wyk. Marek Włodarczyk
23:15 Hannibal II (6/13) - serial grozy USA 2014
00:20 Zbrodnie z pierwszych stron gazet VII - serial dok.
01:20 Szpital (37/67)

eprasa.pl 3f220597b5

PONIEDZIAŁEK 28.09

STOPKLATKA

08:45 Robert Makłowicz (247) - mag. kulinarny
09:35 Pyszne dania w 10 minut z Julią Oleś (16)
09:45 Górski lekarz XVIII (6,7/16) - serial obycz. Niemcy/Austria 2025
11:45 Zagadki kryminalne panny Fisher II (13,1/13)
14:00 Hudson i Rex: Najwyższa kara IV (11/16) - serial krym.
15:00 Zajazd. Będzie się działo II (16,17) - serial fabularno-dok.
17:00 Katastrofy w przestworzach V (1,3,10/10) - serial dok. Kan. 2007
20:00 Elektra - film sens. ** USA/Kanada/Szwajcaria 2006, reż. Rob Bowman, wyk. Jennifer Garner, Goran Višnjić (120 min)
22:00 Ekstradycja III (2,3) - serial sens. Polska 1998, wyk. Marek Kondrat, Janusz Gajos, Jan Englert, Adam Ferency, Piotr Machalica
00:30 Pulp Fiction - komedia ***** kryminalna USA 1994, reż. Quentin Tarantino, wyk. John Travolta, Samuel L. Jackson, Uma Thurman (195 min)

ALE KINO+

09:25 Wolna krowa - film krótkom. PL 23 (35 min)
10:00 Karen Pirie (2/3) - serial krym. Wlk. Brytania 2022
11:50 Detektyw Foyle II (3/4) - serial kryminalny
13:55 Nora Roberts – Księżyc nad Karoliną (Carolina Moon) ** - thriller USA/Niemcy/Kanada 2006, reż. Stephen Tolkin, wyk. Claire Forlani, Oliver Hudson (120 min)
15:55 Niemożliwe (The Impossible) **** - film katas. USA/Hiszpania/Tajlandia 2012, reż. J.A. Bayona (130 min)
18:05 Detektyw Foyle II (4/4) - serial kryminalny Wlk. Brytania 2003
20:10 Bandyci (American Outlaws) ** - western USA 2001, reż. Les Mayfield, wyk. Colin Farrell, Scott Caan (125 min)
22:15 Edukacja XD (7,8/10) - serial obycz. Polska 2025, wyk. Tomasz Włosok, Michał Balicki
23:30 Szef roku (El buen patrón) **** - komedia Hiszpania 2021, wyk. Javier Bardem (145 min)
01:55 Król (7/8) - serial krym.

TVP KULTURA

08:20 Tamte lata, tamte dni
09:00 Przygody pana Michała (13)
09:40 Człowiek, który zdemoralizował Hadleyburg
10:20 Paryżanka (Une parisienne) *** - komedia Francja/Włochy 1957, reż. Michel Boisrond (100 min)
12:00 Hollywoodzki remake
13:05 Co mówią lekarze - film krótkom. Polska 2009 (40 min)
13:45 Kosmos 1999 II (9/24)
14:45 Dzieci i ryby - komedia *** Polska 1996, reż. Jacek Bromski (115 min)
16:40 Rodzina Połanieckich (1) - serial obycz.
18:15 Dobry tytuł (54) - mag.
18:55 Rawhide III (17)
20:00 Książę przypływów (The Prince of Tides) *** - melodramat USA 1991, reż. Barbra Streisand, wyk. Nick Nolte, Barbra Streisand (140 min)
22:20 Siedem lat w Tybecie (Seven Years in Tibet) ** - film biograficzny USA/Wlk. Bryt. 1998 (145 min)
00:45 Tycjan: imperium barw - film dok.

HBO

09:00 Obóz Niedźwiedzi ** **Pazur** - komedia Hiszp./Portugalia 2025, reż. Silvia Quer (100 min)
10:40 Pies i Robot - film anim. **** Hiszpania/F 2023, reż. Pablo Berger (105 min)
12:25 Wyśnione piosenki ** - dramat obyczajowy USA 2024 (90 min)
13:55 Rozważni i romantyczni – klub miłośników Jane Austen *** - komediodramat USA 2007, reż. Robin Swicord, wyk. Maria Bello (105 min)
15:40 Lodowy szlak: Zemsta ** - film sens. USA/Aus. 2025, reż. Jonathan Hensleigh (110 min)
17:30 Spider-Man: Bez drogi do domu *** - film s.f. USA 2021, reż. Jon Watts, wyk. Tom Holland (150 min)
20:00 Latarnie (7) - serial sensacyjny USA 2026
21:00 Druga młodość (3)
21:35 Piekło kobiet (4/6)
22:25 Supergirl - film s.f. ** USA 2026, reż. Craig Gillespie (110 min)
00:15 MaXXXine - horror *** USA/Wlk. Brytania/Nowa Zelandia 2024 (100 min)

CANAL+ PREMIUM

08:45 Łapu-Capu (231)
09:00 Miss mokrego podkoszulka - komedia Polska 2002 (60 min)
10:00 Imagine Dragons: Live at the Hollywood Bowl
12:10 Nadzieja - dramat ** obycz. Niemcy/Polska 2007, reż. Stanisław Mucha (100 min)
13:50 Joseph i jego dzieci
14:45 Zmierzch - film fantasy ** USA/Wielka Brytania 2008 (120 min)
16:45 Balony - film krótkom. Polska 2024 (30 min)
17:15 Jason Bourne - film *** sens. USA/Chiny/Hiszp./Jap./Islandia/Niemcy/Włochy 16 (120 min)
19:15 Łapu-Capu (232)
19:20 Kopnięci w czasie ** - komedia Francja/Belgia 2025, reż. Vinciane Millereau (100 min)
21:00 Apollo w ogniu: Apollo Has Fallen (4/8) - serial sensacyjny Francja/Wlk. Brytania/USA 2026
21:50 Dobry chłopiec **** - horror Polska/Wlk. Brytania 2025 (110 min)
23:40 Surfer - thriller Austra- ** lia/Irl. 2024, reż. Lorcan Finnegan (100 min)

KINO POLSKA

07:35 Bolek i Lolek (12/13)
07:45 Przygody Myszki (11)
08:05 Siedem życzeń (5/7)
09:15 Tego się nie robi kotu - film krótkom. Polska 2022
09:40 Diabeł - film krótkometrażowy Polska 2022
10:00 Żegnaj, Ameryko! - komediodramat Niemcy/Polska 1993, reż. Jan Schütte, wyk. Ya'ackov Bodo, Otto Tausig, Jan Schütte
11:50 Papierowe małżeństwo - komedia romantyczna Polska/Wlk. Brytania 1991, reż. Krzysztof Lang, wyk. Joanna Trzepiecińska, Gary Kemp
13:45 Quo vadis - film historyczny Polska/USA 2001, reż. Jerzy Kawalerowicz
17:20 Czterej pancerni i pies (2,3) - serial wojenny Polska 66
20:00 Ostatnia misja - film sensacyjny Polska 1999, reż. Wojciech Wójcik, wyk. Peter J. Lucas, Janusz Gajos, Ewa Gorzelak, Artur Żmijewski
22:05 Lokatorka - dramat krym. Polska 2021, reż. Michał Otłowski, wyk. Irena Melcer, Sławomira Łozińska, Barbara Jonak, Krzysztof Stroiński
00:40 Symetria - dramat obycz. Polska 2003, reż. Konrad Niewolski, wyk. Arkadiusz Detmer, Andrzej Chyra

POLSAT FILM

07:30 Doktor Martin II (6/8)
08:30 Przyjaciółki XXI (5,6/12)
10:25 Świat według Kiepskich
14:30 Nadchodzi Polly - komedia romant. USA 2004
16:25 Wielki mur - film fantasy USA/Chiny 2016
18:30 Wstrząs - dramat obycz. Wlk. Bryt./Australia/USA 2015, reż. Peter Landesman
21:00 Sisu - film wojenny Finlandia/Wlk. Brytania/USA 2022, reż. Jalmari Helander
22:50 Życzenie śmierci - film sens. USA/Kanada 2018
01:05 Gliniarze XII (17/60)

WARNER TV

08:00 Teraz albo nigdy! II (7)
09:00 Bajer z Bel-Air III
10:00 Prawo Agaty VII (6)
11:00 Pełniejsza chata III
12:00 Teraz albo nigdy! II (8,9)
14:00 Bajer z Bel-Air III
15:55 Pełniejsza chata III
18:10 Godziny szczytu - film sensacyjny USA 1998, reż. Brett Ratner, wyk. Jackie Chan
19:55 Facet z ogłoszenia - komedia romant. USA 2005
22:00 San Andreas - film katastroficzny USA 2015
00:10 Szeregowiec Benjamin - komedia USA 1980

CINEMAX

11:10 Tatuśkowie - komedia Hiszp. 2025, reż. Borja Cobeaga
12:40 Kika - komedia Belgia/F 2025, reż. Alexe Poukine
14:35 Pocałunek - film fabularny Dania/Nor./Węgry 2020
16:25 Trudny zakład (Zakład) - komedia Francja 1997
18:00 Pierwsza krowa - western USA 2019
20:00 Zion - film sensacyjny Francja/Belgia 2025
21:40 Cienka czerwona linia - dramat woj. USA/Kan. 1998
00:30 Kiedy nikt nie patrzy - thriller USA 2021

TVN FABUŁA

07:45 Detektywi - serial dok.
09:50 Młode gliny (16/50)
10:55 Lekarze IV (12)
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Młode gliny (17/50)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:05 Na Wspólnej (100,101)
17:10 Kino w drodze (3) - mag.
17:45 Alfabet filmowy (23)
17:55 Maska - komedia USA 1994, reż. Chuck Russell
20:00 Jack Ryan: Teoria chaosu - thriller USA/Rosja/Wlk. Bryt. 2014, reż. Kenneth Branagh
22:20 Przemytnik - dramat krym. USA/Kanada 2018

FILMBOX+ ONE

07:45 Panna Marple IV (3/4) - serial krym. Wlk. Bryt. 2009
09:45 Vera IX - serial krym.
11:45 Zagadki kryminalne panny Fisher II (12/13)
12:55 Poirot: Karty na stół X
15:00 Strażnik Teksasu V (23,26/27) - serial sens.
17:05 Vera IX (4/4)
18:55 Poirot III (10/11) - serial krym. Wlk. Brytania 1991
20:00 Uprowadzona III - film sens. USA/Hiszpania/F 2014
22:10 Nienawistna ósemka - film kryminalny USA 2015
01:55 Nieuchwytny cel - film sensacyjny USA 1993

PARAMOUNT

09:25 Policyjna grupa pościgowa XX - serial dok.
10:30 Pingwiny z Madagaskaru
11:00 Narzeczona dla geniusza - kom. romant. USA 1994
13:00 Czarodziejki IV
15:00 Dobre rady - komedia USA 2001, reż. Steve Rash
17:15 Mission: Impossible – Ghost Protocol - film sens. USA 2011, reż. Brad Bird
20:00 Liberator II - film sens. USA 1995, reż. Geoff Murphy
22:05 VMA's 2026
00:55 Indiana Jones i Królestwo Kryształowej Czaszki - film przyg. USA 2008

ROMANCE TV

08:45 Górski lekarz (7/8) - serial obycz. Niemcy/A 2024
10:40 Diagnoza Betty
12:30 Inga Lindström: Uciekające konie w Sudermanii - film obycz. Niemcy/S 2022
14:25 Miłość na horyzoncie - komedia USA 2024
16:20 Rosamunde Pilcher: Letnie marzenie - romans Austria/Niemcy 2004
18:05 Górski lekarz (8/8)
20:00 Wszystko pół na pół - komedia Niemcy 2024, reż. Alireza Golafshan
22:20 Wszyscy lekko stuknięci - komedia Niemcy 2024

AMC

09:05 Wyznania gejszy - dramat obycz. USA 2005, reż. Rob Marshall, wyk. Ken Watanabe
12:05 Czyste szaleństwo - komedia USA 1980
14:20 Lepiej być nie może - komedia USA 1998
17:20 Uciekająca panna młoda - komedia USA 1999
19:50 Pogromcy duchów - komedia sens. USA 1984
22:00 Terror: Niepokój III (2) - serial grozy USA 2026
23:05 Nożownik - thriller USA 2003, reż. William Friedkin
01:05 Daybreakers. Świt - film s.f. Australia/USA 2009

eprasa.pl 3f220597b5

AXN

08:25 Ostry dyżur VI (4/22)
09:25 Castle VII (23,1/23)
11:25 Rekrut: Feds (19,20/22)
13:15 Agenci NCIS X (8,9/24)
15:10 FBI VI (1,2/13)
17:10 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas IX (1,2/24)
19:05 Castle VIII (2,3/22)
21:05 FBI VI (2/13) - serial sensacyjny USA 2024
22:05 FBI: Most Wanted V (5/13) - serial krym. USA 2024
23:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas IX (1,2/24)
00:50 Castle VIII (2/22)

EPIC DRAMA

08:25 Detektyw Murdoch XVII (19/24) - serial krym.
09:20 Wszystkie stworzenia duże i małe III - serial obycz.
10:20 Lekarze na start
11:55 Panna Scarlet VI (2,3/6)
14:10 Agenci NCIS XVIII (7/16)
15:00 Panna Marple (4/4)
17:10 Dalgliesh (2/6)
19:00 Agenci NCIS XVIII (8/16)
19:55 Poirot V (7/8)
21:00 Montmartre (3/8)
22:10 Sherlock i córka (8/8)
23:05 Poirot V (7/8)
00:15 Agenci NCIS XVIII (8/16)
01:05 Panna Scarlet VI (3/6)

TVN STYLE

11:20 Dobrze zrobione w domu (4) - mag. Polska 2026
11:30 Ugotowani (8, 9)
13:30 Kuchenne rewolucje
15:35 Pojedynek na podróże (3) - program rozrywkowy
16:35 Mniej znaczy więcej. Live Better For Less (3, 4)
17:40 Kuchenne rewolucje
20:50 Kobieta na krańcu świata XVII (4/8) - cykl reportaży
21:50 Jestem z Polski IX (13/15) - serial dok. Polska 2022
22:50 Hotel Paradise (19)
23:45 Mój sąsiad morderca X
00:50 Apetyt na miłość (7)

TVN TURBO

08:25 DeFacto (15, 1)
09:20 Fani czterech kółek XVII
10:20 Złomowisko PL XI
11:15 Wojny samochodowe
12:15 Naprawy nie do naprawy
13:00 Zawodowi handlarze
14:30 Wojny samochodowe
16:30 Jeździć, obserwować II
18:00 Raport Turbo (5076)
18:15 Wojny samochodowe
20:15 Ciężarówką przez pół świata (4/8) - serial dok.
21:15 Moto kombat (4)
22:00 Raport Turbo (5076)
22:15 Po raz trzeci! Sprzedane - serial dok. Polska 2026
23:00 Jeździć, obserwować

BBC FIRST

08:40 Lewis IV (1/8)
09:50 Ojciec Brown V (7/15)
10:50 Śmierć pod palmami XI
11:55 Z pamiętnika położnej XIV (8/8) - serial obycz.
13:00 Tajemnice Brokenwood V (2/4) - serial krym.
15:00 Ojciec Brown XIII (5/10)
16:00 Lewis IV (1/8)
17:00 My Life is Murder V (3)
18:00 Morderstwa w Midsomer XX (5/6) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami XI
21:00 Harry Wild V (5/6)
22:00 Dyplomatki (1,2/6)

FX

09:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XIII (18/22)
10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami VI (7,8/21)
11:50 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku VIII (2,3/18)
13:50 FBI V (5/23)
14:40 Agenci NCIS (14/23)
15:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami VI (9,10/21)
17:25 Z Archiwum X III
19:15 FBI V (6/23)
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku VIII (4,5/18)
22:00 The Hunting Party II
22:55 Helikopter w ogniu - dramat woj. USA/Wlk. Bryt. 2001

HGTV

09:00 Nowe życie w starym domu: witajcie we Włoszech
10:55 Kamera, akcja, wpadka!
12:00 Odlotowy ogród (1)
12:35 Wymarzony dom w 100 dni VI - serial dok. USA 2024
14:30 Mieszkanie na miarę III
16:25 Polowanie na ogród VIII
18:05 Najbrzydsze podwórko w dzielnicy - serial dok.
19:05 Weekendowa metamorfoza (3) - reality show
20:05 Zgłoś remont (6)
21:00 Dorota was urządzi
22:30 Dobrze zrobione w domu (2) - mag. Polska 2026

BBC LIFESTYLE

08:25 Mistrzowie szycia (6)
09:35 Zapraszam do stołu
11:30 Najpiękniejsze domy
12:30 10 lat mniej w 10 dni II
13:30 Najlepszy konsultant ślubny (4) - program rozrywkowy Wlk. Brytania 2023
14:45 Wielkie brytyjskie wypieki (2) - pr. rozrywkowy
15:50 Zapraszam do stołu: wielka porcja (2) - reality show
17:50 Najpiękniejsze domy
18:50 Mistrzowie szycia (6)
19:55 Wielkie brytyjskie wypieki (3) - pr. rozrywkowy
21:00 Hotel Savoy (3)
22:00 Karaiby: raj miliarderów

COMEDY CENTRAL

08:25 Dwóch i pół IV (4/24)
08:55 Przyjaciele II (9,10,5, 6,7,8/24) - serial kom.
11:55 Teoria wielkiego podrywu IX (20-24,1/24)
14:30 Dwóch i pół IV (5,6,7,8/24) - serial kom.
16:30 Przyjaciele II (11-14/24)
18:30 Hoży doktorzy (1,2/24)
19:30 Duchy II (9,10/22)
20:30 Teoria wielkiego podrywu X (2,3,4/24)
22:00 VMA's 2026
00:05 Miasteczko South Park IX (14,1/14)

TVP SERIALE

08:40 Komisarz Alex X (7)
09:30 Rodzinka.pl VII (5/13)
10:00 Klan - telenowela
10:35 Ranczo III (3/13)
11:30 M jak miłość
12:25 Komisarz Alex XXVI (4)
13:25 Kulisy serialu „Ojciec Mateusz" (18) - felieton
13:35 Ojciec Mateusz 34
15:30 Komisarz Alex X (8)
16:20 Na sygnale
17:25 Ranczo III (5,6/13)
19:30 Ojciec Mateusz 34 (12,11) - serial krym.
21:30 Ranczo III (7,8/13)
23:30 Ojciec Mateusz 34 (13)
00:25 Na sygnale

CANAL+ KUCHNIA

10:10 Kulinarna mapa Wielkiej Brytanii (1) - mag. kulinarny
10:40 U sąsiadów w kuchni
11:50 Kulisy wielkiej kuchni
13:45 Eva Longoria w poszukiwaniu hiszpańskich smaków
14:40 U sąsiadów w kuchni
15:45 Zgrillowani (2, 3)
16:40 Jamie Oliver - magazyn
18:30 Kulinarna mapa Wielkiej Brytanii (8, 9) - mag. kulinarny
19:25 m jak mięso (6)
19:50 Maximum Foodie IV (8)
20:20 Gotuj taniej z Jamiem (6)
21:15 Anthony Bourdain XI
23:55 Top Chef - reality show

CANAL+ DOMO

11:10 Ucieczka na wieś XXIII
12:10 Wielkie projekty IX
13:05 Pokochaj lub sprzedaj
14:05 Adres: rezydencje marzeń (1) - reality show
15:00 Wakacyjne domy na wynajem (12) - lifestyle
15:55 Meblokreacje (9, 10)
16:50 Gardeners' World (1)
18:00 Ucieczka na wieś XXIII
19:00 Wielkie projekty IX (5)
20:00 Daleko od miasta X (7,8)
21:00 Adres: rezydencje marzeń (2) - reality show
21:55 Wielkie projekty X (3)
22:50 W mieście czy na wsi
23:40 Luksusowa ucieczka

PLANETE+

14:45 Afryka z góry (6/10)
15:50 360° – świat bez granic
16:55 Świat z góry VII (4,5/14)
17:55 Dokąd dzisiaj? IV (56)
18:15 Polska z góry. Blokowiska (4) - serial dok.
18:40 Premiera: Polska z góry. Blokowiska (5) - serial dok.
19:10 Mam zamek III (4)
19:40 First Person Shooter. Idź, strzelaj, kombinuj
20:50 Sapiens. Narodziny sztuki - film dok. Francja 2023
22:00 Co kryje „Straż nocna" Rembrandta? (2) - serial dok.

DISCOVERY CHANNEL

08:00 Zoom na architekturę V
09:00 Parker na złotym szlaku VI (8/8) - serial dok.
10:00 Wyprawa w nieznane VII
11:00 Gorączka złota XVI (24)
12:00 Przemytnicy: na lotnisku
13:00 Awantura o furę (1/10)
13:30 Nagi instynkt przetrwania: nagroda za przeżycie
15:00 Złomowisko PL IX
16:00 Kroniki policyjne
17:00 Od samochodu do domu
18:00 Przygody truckerki (2)
19:00 Nagi instynkt przetrwania IV (1,2/16) - serial dok.
21:00 Nic do zgłoszenia (7/8)
22:00 Od samochodu do domu

TVP HISTORIA

11:40 Plaże Europy (1/6)
12:40 Obłoki śmierci. Bolimów 1915 - film dok. Polska 2020
14:00 Dom (1) - serial obycz.
15:40 Sensacje XX wieku
17:00 Niezwykłe historie Biało-Czerwonych (19)
17:25 Wojenne dziewczyny II
18:20 Ex libris - mag.
18:50 Polskie państwo podziemne 1939-1945
20:00 Zatoka szpiegów II (6)
20:55 Berlin 1945. Dziennik miasta (1) - historia
22:00 Otchłań: powstanie i upadek nazizmu (3/10)

HISTORY

11:10 Absurdy przeszłości: historie pełne ryzyka II (1)
12:10 Gwiazdy lombardu XXII
13:05 Starożytni kosmici XIV
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata III (5/22)
14:50 Największe tajemnice świata VII (16) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
16:15 Ranczo kosmitów VII
17:10 II wojna światowa w kolorze (8/10) - serial dok.
18:10 Największe tajemnice świata VII (13) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XVI
22:00 Największe tajemnice świata VII (4) - serial dok.

NATIONAL GEOGRAPHIC

16:00 Grecja: miejsce pełne tajemnic (3/6) - serial dok.
17:00 Najdziwniejsze przedmioty III (10/10) - serial dok.
18:00 Krwawe pieniądze: tajemnice nazistowskiej gospodarki - serial dok.
19:00 Zaginione okręty II wojny światowej (4/8)
20:00 Katastrofa w przestworzach XIX (10/10) - serial dok.
21:00 Premiera: Górnicy z Chile: wyścig z czasem
22:00 Premiera: Ikony lotnictwa (8/10) - serial dok.

FOCUS TV

08:00 Był sobie człowiek
08:55 Wehikuł czasu
09:00 Starożytni kosmici X
10:00 Gwiazdy lombardu XXIV
12:00 Broń w hollywoodzkich filmach II (3,4) - serial dok.
13:00 Poszukiwacze historii III
14:00 Apokalipsa – II wojna światowa (6/6) - serial dok.
15:00 Poszukiwacze złota w Australii VIII (2/20)
16:00 Dorwać tuńczyka IV
18:00 Rolnicy. Podlasie VI
20:00 Galileo - pr. popularn.
21:00 Supersamoloty bojowe X (3/6) - serial dok.
22:00 Okręty wojenne IV (5,6)

BBC EARTH

09:20 Planeta doskonała (3/5)
10:25 Życie na pustkowiu XI
11:25 Cała prawda o kaloriach
12:30 Wielka australijska przygoda (5/6) - serial dok.
13:35 Planeta Ziemia II II (3/6)
14:40 W okowach mrozu VIII
15:40 Życie na pustkowiu XI
16:40 Przez nieznaną Afrykę
17:45 Planeta Ziemia II II (3/6)
18:45 Wielka australijska przygoda (6/6) - serial dok.
19:45 Fenomeny współczesnego życia II (6/6) - serial dok.
20:55 W okowach mrozu IX
22:55 Przez nieznaną Afrykę

POLSAT VIASAT HISTORY

09:20 II wojna światowa: cena imperium (2/13) - serial dok.
10:25 Największe oszustwa II wojny światowej (4)
11:30 Najgroźniejsi ludzie Hitlera - serial dok.
12:20 Starożytne superbudowle III - serial dok.
16:55 II wojna światowa: cena imperium (3/13) - serial dok.
18:00 Militarny ranking (1/10)
19:10 Wiolonczelistka z Auschwitz - film dok.
21:00 Linie frontu - serial dok.
22:10 Statua Wolności
23:20 Najgroźniejsi ludzie Hitlera - serial dokumentalny

eprasa.pl 3f220597b5

WTOREK 29.09

Od A do Z

13 DNI I 13 NOCY ★★★
dramat wojenny, Francja/Belgia 2025, reż. Martin Bourboulon, wyk. Roschdy Zem, Lyna Khoudri, Sidse Babett Knudsen
23:40 | **canal+ premium**
Okres, kiedy za sprawą Trumpa talibowie przejmują Kabul w 2021 roku, z punktu widzenia dowódcy afgańskiej ochrony ambasady francuskiej, gdzie poza personelem szuka schronienia około 500 osób.

BEZSENNOŚĆ ★★★★
thriller, USA/Wlk. Brytania 2002, reż. Christopher Nolan, wyk. Al Pacino, Robin Williams, Hilary Swank
21:45 | **canal+ premium**
Norweski wzorzec w realiach białych nocy na Alasce: zmęczony policjant z przeszłością kontra pisarz przekraczający normy w eksperymentowaniu na ludzkiej psychice. Dorównuje pierwowzorowi.

BYLIŚMY ŻOŁNIERZAMI ★★★
dramat wojenny, USA/Niemcy/Francja 2002, reż. Randall Wallace, wyk. Mel Gibson, Madeleine Stowe, Greg Kinnear
20:10 | **ale kino+ hd**
Nazbyt patetycznie, lecz rzetelnie o pierwszej regularnej bitwie Amerykanów w Wietnamie w listopadzie 1965 roku i o jej uczestnikach. Plus Mel Gibson jako dowódca.

CHIEF OF STATION ★★
thriller, USA/Wlk. Brytania/Węgry 2024, reż. Jesse V. Johnson, wyk. Aaron Eckhart, Olga Kurylenko, Alex Pettyfer
22:50 | **ale kino+ hd**
Szef placówki CIA w Budapeszcie traci żonę w zamachu. Jednak po powrocie do kraju dowiaduje się, że nie był to zamach, a kobieta była podwójnym agentem działającym na rzecz wroga. Trzeba to sprawdzić.

CZŁOWIEK Z MAGICZNYM PUDEŁKIEM ★★★
film s.f., Włochy/Polska 2017, reż. Bodo Kox, wyk. Piotr Polak, Olga Bołądź, Sebastian Stankiewicz
23:55 | **tvp 2**
Bodo Kox próbuje s.f. W chwili, gdy w zunifikowanej Warszawie przyszłości potrzebny jest ktoś o skłonności do nieszablonowego myślenia, pojawia się inżynier przeniesiony w czasie z lat 50. XX wieku.

Nadzieja

22:15 | tvp kultura
★★★★

· FOT. MATERIAŁY PRASOWE

Para oddanych swej pracy artystów niekoniecznie kultywuje więzy rodzinne, co nabiera znaczenia w chwili, kiedy u kobiety ujawnia się nieoperacyjny nowotwór, a mąż nie radzi sobie z okazywaniem wsparcia.

MELODRAMAT
NORWEGIA/SZWECJA/DANIA, REŻ. MARIA SØDAHL, WYK. ANDREA BRAEIN HOVIG, STELLAN SKARSGÅRD

DIABELSKA JAZDA ★★
film sens., USA/Wlk. Brytania/Holandia 2023, reż. Yuval Adler, wyk. Nicolas Cage, Joel Kinnaman, Alexis Zollicoffer
22:45 | **tvn**
Mężczyzna odwozi ciężarną żonę do szpitala, a na parkingu zostaje zaatakowany przez uzbrojonego szaleńca (Nicolas Cage) i zmuszony do nocnej jazdy samochodem z Las Vegas do Nowej Anglii. Niekoniecznie.

FRENDO ★★
horror, USA/Luksemburg/Wlk. Brytania/Kanada 2025, reż. Eli Craig, wyk. Katie Douglas, Aaron Abrams, Carson MacCormac
23:25 | **hbo**
Próba wskrzeszenia kina grozy dla nastolatków z lat 90. w Ameryce doby Trumpa. W nudnym prowincjonalnym miasteczku grupa młodzieży odkrywa prawdę o ukrywanej przez dorosłych serii zabójstw nastolatków.

FUGA ★★★
dramat obycz., Czechy/Polska/Francja/Szwecja 2018, reż. Agnieszka Smoczyńska, wyk. Gabriela Muskała, Łukasz Simlat, Małgorzata Buczkowska
23:50 | **stopklatka**
Gabriela Muskała jako autorka scenariusza i główna bohaterka opowieści o kobiecie, która pod wpływem traumy (i choroby) opuszcza rodzinę, znika na lata i ma kłopoty z powrotem do dawnego życia.

MARGAUX ★★
horror, USA 2022, reż. Steven C. Miller, wyk. Madison Pettis, Vanessa Morgan, Lochlyn Munro
23:10 | **tvn 7**
Jakże znajome: grupa studentów kończących studia wynajmuje na imprezę dom, wyposażony w system sztucznej inteligencji. W środku zabawy młodzi odkrywają, że domowa SI ma wobec nich zbrodnicze zamiary.

PEWNEGO RAZU... W HOLLYWOOD ★★★★
komediodramat, USA/Wlk. Brytania/Chiny 2019, reż. Quentin Tarantino, wyk. Leonardo DiCaprio, Brad Pitt, Margot Robbie
22:00 | **cinemax**
Quentin Tarantino o Hollywood schyłku lat 60.: gwiazdor tv (Leonardo DiCaprio) i jego dubler (Oscar dla Brada Pitta) chcą zatrzymać proces przemijania, wybierając sposób zgodny z logiką tamtego kina.

POWÓDŹ ★★
film sens., USA/Wlk. Brytania/Francja/Japonia/Niemcy/Dania 1998, reż. Mikael Salomon, wyk. Morgan Freeman, Christian Slater, Randy Quaid
20:00 | **stopklatka**
Bajka dla płetwonurków: powódź zalewa miasteczko, spryciarze próbują przejąć bankowy depozyt, a jeden Christian Slater staje im na przeszkodzie. No i kwadrans bez akwalungu w pełnym zanurzeniu.

SNAJPER: KOLEJNE STARCIE ★★
film sens., USA/Niemcy/RPA 2010, reż. Claudio Fäh, wyk. Chad Michael Collins, Richard Sammel, Annabel Wright
20:00 | **tv puls**
Z ojca na syna: syn wyborowego strzelca wyrusza na poszukiwanie snajpera, który zdziesiątkował jego oddział na misji w Kongu. Rutyna aż piszczy.

WIELKI MUR ★★★
film fantasy, USA/Chiny 2016, reż. Yimou Zhang, wyk. Matt Damon, Pedro Pascal, Willem Dafoe
22:50 | **polsat**
Grupa europejskich rycerzy w poszukiwaniu prochu dociera do Chin. Być może uda się im go pozyskać, jeśli pomogą obronić cesarstwo przed inwazją krwiożerczych bestii.

ZABAWA, ZABAWA ★★★
dramat obycz., Polska 2018, reż. Kinga Dębska, wyk. Agata Kulesza, Maria Dębska, Dorota Kolak
20:00 | **kino polska**
Kinga Dębska o alkoholizmie kobiet: trzy panie w różnym wieku przekraczają granice samokontroli, co niesie za sobą gorzkie konsekwencje. Świetnie zagrane przez aktorskie tuzy: ku przestrodze.

KONRAD J. ZARĘBSKI

eprasa.pl 3f220597b5

WTOREK 29.09

TVP1

07:00 Msza święta
07:30 Kościół z bliska (737)
08:00 Serwis Info
08:10 Pogoda Info
08:20 Zaraz wracam (12)
09:00 Ranczo II (4/13)
10:00 Komisarz Alex II (4)
11:00 Ojciec Mateusz XXI (11)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes - magazyn
12:40 Magazyn rolniczy (787)
12:55 Osobliwa planeta (1/6)
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info
15:10 Reporterzy (623)
15:35 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5970)
18:05 Klan - telenowela
18:40 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:30 **Felicita** (10) - serial obycz. Polska/Włochy 26, wyk. Laura Breszka
21:05 **Sekielski wieczorową porą** (39) - magazyn
22:10 **W sieci zła (Fallen)** ** - horror USA 1998, reż. Gregory Hoblit, wyk. Denzel Washington, John Goodman, Donald Sutherland (135 min)
00:25 **Miłość i turbulencje (Amour & Turbulences)** *** - komedia romantyczna Francja 2013 (105 min)

TVP2

05:35 M jak miłość
06:20 Nasza wiara, nasza historia - reportaż
06:50 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7691) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7691) - mag. Polska 2026
11:45 Rosół polski (40)
12:25 Koło fortuny
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque
14:35 Na sygnale
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny
16:35 Familiada (3054)
17:20 Panna młoda - serial obyczajowy Turcja 2024
18:15 Va banque
18:50 Jeden z dziesięciu - teleturniej Polska 2026
19:25 Barwy szczęścia

20:05 **Barwy szczęścia** - serial obycz. Polska 2026
20:40 **Kulisy serialu „M jak miłość"** (1677)
20:50 **M jak miłość** - serial obycz. Polska 2026
21:50 **Na sygnale**
22:55 **Matlock** (19/19) - serial krym. USA 2025
23:50 **Człowiek z magicznym pudełkiem** *** - film s.f. Włochy/Polska 17, reż. Bodo Kox, wyk. Piotr Polak (120 min)
01:50 **Kim Jo Dzong. Czerwona księżniczka**

POLSAT

05:25 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień
08:00 Trudne sprawy XV (10) - serial fab.-dok. Polska 2018
09:05 Dlaczego ja? 29 (44/60) - serial fabularno-dok.
10:05 Wypasiona Kuchnia (17)
10:20 Dlaczego ja? 29
12:25 Gliniarze Śląsk (20)
13:25 Gliniarze XVII (25,26) - serial fabularno-dok. Polska 2024, wyk. Arkadiusz Krygier
15:30 Wydarzenia
15:55 Gliniarze XXI (20) - serial fabularno-dok.
16:55 Gliniarze Śląsk (21) - serial krym. Polska 2026
18:00 Pierwsza miłość 50 (85) - serial obycz. Polska 2026
18:50 Wydarzenia, sport
19:15 Gość „Wydarzeń" (929)
19:25 Wypasiona Kuchnia (30)
19:55 Milionerzy (137)

20:30 **Niezniszczalni 4 (Expend4bles)** ** - film sens. USA 2023, reż. Scott Waugh, wyk. Jason Statham, Sylvester Stallone (140 min)
22:50 **Wielki mur (The Great Wall)** *** - film fantasy USA/Chiny 2016, reż. Yimou Zhang, wyk. Matt Damon (130 min)
01:00 **Pierwszy śnieg (The Snowman)** ** - dramat krym. Wlk. Brytania/USA/Szwecja/Japonia/Chiny 2017 (155 min)

TVN

05:40 Uwaga! (8096) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (27/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Żnin, bar „Chicken Go" 28 (7) - reality show Polska 2024
07:45 Dzień Dobry TVN (5790)
11:20 Doradca smaku (18) - mag. kulinarny Polska 2026
11:30 Kuchenne rewolucje XXVI (4) - reality show
12:35 Kuchenne rewolucje: Bar „Agata", Gorzów Wielkopolski XXIII (12) - reality show
13:40 Ukryta prawda (15,16,22/48) - serial fab.-dok.
16:50 Szpital św. Anny IV (22) - serial obycz. Polska 2026, wyk. Jolanta Fraszyńska
17:55 Detektywi VII (22) - serial fabularno-dok.
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:55 Uwaga! (8097) - mag.

20:15 **Na Wspólnej** - serial obycz. Polska 2026
20:50 **The Floor** (18) - teleturniej Polska 2026
21:30 **Kuba Wojewódzki** (5) - talk-show Polska 26
22:45 **Diabelska jazda (Sympathy for the Devil)** ** - film sens. USA/Wlk. Brytania/Holandia 2023, reż. Yuval Adler, wyk. Nicolas Cage (105 min)
00:30 **Superwizjer** (1352) - mag. reporterów
01:10 **Uwaga!** (8097)

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami V (21,22/22) - serial krym. USA 1989, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XXVI (9,10/14)
10:00 Zaklinaczka duchów V (16/22) - serial fantasy
11:00 Kotka - serial obycz.
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2009
13:00 Wspaniałe stulecie IV
14:00 Rodzinny interes
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XIV (43,44) - serial obyczajowy Polska 2024
17:00 Rodzinny interes
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (21,22) - serial obyczajowy Polska 2026
20:00 **Snajper: Kolejne starcie (Sniper: Reloaded)** ** - film sens. USA/Niemcy/RPA 2010, reż. Claudio Fäh, wyk. Chad Michael Collins, Annabel Wright (115 min)
21:55 **Tajna broń (Broken Arrow)** ** - film sens. USA 1996, reż. John Woo, wyk. John Travolta (130 min)
00:05 **Żelazny orzeł III – Asy (Aces: Iron Eagle III)** ** - film sens. USA/Wlk. Bryt. 1992 (125 min)

TVN7

05:20 Ten moment (32) - serial fab.-dok. Polska 2021
05:55 Szkoła (54,55,56/69) - serial fab.-dok. Polska 2017
08:45 Ukryta prawda (43,36,37/51) - serial fab.-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fab.-dok. Polska 2010
13:55 Detektywi III (40/60) - serial fabularno-dok.
15:00 Szpital św. Anny IV (12) - serial obycz. Polska 2026
16:00 Szpital (6/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 Rozwód. Walka o wszystko (16) - serial fab.-dok.
19:00 Ukryta prawda (8/60)
20:00 **Hotel Paradise** (20) - real tv Polska 2026
21:00 **Ścigane (Close)** ** - film sens. Wlk. Brytania/USA 2019, reż. Vicky Jewson, wyk. Noomi Rapace, Eoin Macken, Indira Varma, Sophie Nélisse (130 min)
23:10 **Margaux** ** - horror USA 2022, reż. Steven C. Miller, wyk. Madison Pettis (130 min)
01:20 **Hotel Paradise** (19)
02:20 **Wrota piekieł III** - serial dok. USA 2022

MEZZO

12:30 Wiener Philharmoniker, Jakub Hrůša: Kodaly, Bartók, Dvořák, Janáček
14:15 Eugène-Auguste Ysaÿe: Wypadek: portret rodzinny - balet Czechy/Norwegia 2021
14:45 Filharmonicy Berlińscy, Claudio Abbado: Beethoven, Brahms, Dvořák, Verdi
16:35 Claudio Abbado 10 lat później - portret muzyczny
17:30 Claudio Abbado, Filharmonicy Berlińscy: Verdi
19:20 Archie Shepp All Star: „Tribute to John Coltrane"
20:30 „Exhibition" w choreografii Sidi Larbi Cherkaoui , „Ma mère l'Oye" w choreografii Jeroena Verbruggena
21:50 Phénix - balet F 2022
22:40 Albéric Magnard: Guercoeur - opera F 2024

PULS 2

09:25 Świnka Peppa
09:45 Bing (21,22/78)
10:00 Jeżyk i przyjaciele
10:35 Basia II (20)
11:10 Gus. Mały – wielki rycerz II (2,3/26) - serial anim.
11:35 Tomek i przyjaciele: Naprzód lokomotywy! XXVII
12:00 Psi patrol IV (21/26)
12:35 Gumisie VI (3,4/18)
13:35 Smerfy - serial anim.
14:00 Baranek Shaun VI
14:35 Marta mówi!
15:00 Miraculous VI (10,7/26)
16:00 Patryk Rozgwiazda Show (22,23/26) - serial anim.
17:00 SpongeBob (22,23/26)
18:00 Pingwiny z Madagaskaru
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (11) - serial obycz.
21:00 Dzielnica strachu IV
23:00 Wstydliwe choroby

TV4

07:55 Bogaty dom – biedny dom VIII (1) - serial dok.
08:55 Policjantki i policjanci XII (21,22,23/65) - serial obycz.
11:55 Na ratunek 112 XVI (3,4) - serial fabularno-dok.
12:55 Trudne sprawy XV
15:55 Policjantki i policjanci XXV (21) - serial obycz.
17:00 Trudne sprawy 28
18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej (449) - reality show
19:00 Policjantki i policjanci XXV (22) - serial obycz.
20:00 Wypasiona Kuchnia (29)
20:05 Uroczysko VI (18)
20:40 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XXI (18)
21:40 Sprawiedliwi. Trójmiasto IV (18) - serial krym.
22:45 Opowiem ci o zbrodni
23:10 Impas - film sens. USA 21, reż. Jared Cohn

METRO

07:35 Szpital (41,42,43/67)
10:30 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:30 Szkoła (64/68)
13:30 Brzydula - serial obyczajowy Polska 2009
14:40 Za głosem serca - telenowela Brazylia 2023
15:50 Magda M. IV (5)
16:55 Idź na całość (29)
18:00 Złomowisko PL V (8) - serial dok. Polska 2017
19:00 Kartoteka VIII (5,6/30) - serial fabularno-dok.
21:05 Kryminalni II (7,8) - serial krym. Polska 2005
23:15 Hannibal II (7/13) - serial grozy USA 2014
00:20 Zbrodnie z pierwszych stron gazet VII (4) - serial dok.
01:20 Szpital (39/67)
02:20 Szkoła (3/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019

eprasa.pl 3f220597b5

WTOREK 29.09

STOPKLATKA DVB T

08:45 Robert Makłowicz (233) - mag. kulinarny
09:35 Pyszne dania w 10 minut z Julią Oleś (9)
09:45 Górski lekarz XVIII (7,8/16) - serial obycz. Niemcy/Austria 2025
11:45 Zagadki kryminalne panny Fisher III (1,2/8) - serial krym. Aus. 2015
14:00 Hudson i Rex IV (12/16) - serial krym. Kan. 2022
15:00 Zajazd. Będzie się działo II (17,18)
17:00 Katastrofy w przestworzach V (2,4,1/10) - serial dok. Kanada 08
20:00 Powódź (Hard Rain) ** - film sens. USA/Wlk. Brytania/F/Jap./Niemcy/Dania 1998, reż. Mikael Salomon, wyk. Morgan Freeman, Christian Slater (120 min)
22:00 Kryptonim Banshee (Code Name Banshee) * - film sensacyjny USA 2022, reż. Jon Keeyes, wyk. Antonio Banderas, Jaime King (110 min)
23:50 Fuga - dramat obyczajowy Czechy/Polska/Francja/Szwecja 2018, reż. Agnieszka Smoczyńska (145 min)

KINO POLSKA

07:40 Przygody Myszki - serial dla dzieci Polska 1978
08:00 Siedem życzeń (6/7)
09:30 7 słów o przemijaniu - film dok. Polska 2021
09:40 Podróż za jeden uśmiech - film przyg. Polska 1972, reż. Stanisław Jędryka, wyk. Henryk Gołębiewski, Filip Łobodziński, Alina Janowska
11:35 Bitwa pod Wiedniem - dramat hist. Polska/Włochy 2012, reż. Renzo Martinelli
14:00 Złoty pociąg, cz. 1 - film sens. Polska/Rumunia 1986, reż. Bohdan Poręba
15:55 Złoty pociąg, cz. 2 - film sens. Polska/Rumunia 1986, reż. Bohdan Poręba
17:20 Czterej pancerni i pies (3,4) - serial wojenny Polska 1966, wyk. Roman Wilhelmi
20:00 Zabawa, zabawa - dramat obycz. Polska 2018, reż. Kinga Dębska, wyk. Agata Kulesza, Maria Dębska, Dorota Kolak, Marcin Dorociński, Barbara Kurzaj, Mirosław Baka
21:50 Demony wojny wg Goi - dramat wojenny Polska 1998, reż. Władysław Pasikowski, wyk. Bogusław Linda
23:50 Ziarno prawdy - thriller Polska 2015, reż. Borys Lankosz, wyk. Robert Więckiewicz, Jerzy Trela

ALE KINO+

09:05 Gorzko - film krótkom. Polska 2024 (45 min)
09:50 Karen Pirie (3/3) - serial krym. Wlk. Brytania 2022
11:45 Detektyw Foyle II (4/4) - serial kryminalny Wlk. Brytania 2003
13:50 Pęknięte lustro (The Mirror Crack'd) *** - komedia kryminalna Wlk. Bryt. 1980, reż. Guy Hamilton, wyk. Angela Lansbury, Elizabeth Taylor (130 min)
16:00 Marzyłam o Afryce (I Dreamed of Africa) ** - dramat obyczajowy USA 2000, reż. Hugh Hudson (130 min)
18:10 Detektyw Foyle III (1/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2004
20:10 Byliśmy żołnierzami (We Were Soldiers) *** - dramat wojenny USA/Niemcy/Francja 2002, reż. Randall Wallace, wyk. Mel Gibson, Madeleine Stowe (160 min)
22:50 Chief of Station - thriller ** USA/Wlk. Brytania/Węgry 2024 (125 min)
00:55 Love Lies Bleeding *** - thriller Wlk. Brytania/USA 2024 (125 min)

POLSAT FILM

08:30 Przyjaciółki XXI (7,8/12)
10:25 Świat według Kiepskich
13:15 Ewolucja - komedia USA 2001, reż. Ivan Reitman
15:20 Pan i władca: Na krańcu świata - film przyg. USA 2003
18:35 Kochaj albo rzuć - komedia Polska 1977, reż. Sylwester Chęciński, wyk. Władysław Hańcza, Irena Karel
21:00 Gorący towar - kom. krym. USA/Wlk. Brytania 2013, reż. Paul Feig, wyk. Sandra Bullock, Melissa McCarthy
23:25 Redeeming Love - melodramat USA 2022

FILMBOX+ ONE

07:45 Panna Marple IV (4/4)
09:45 Vera IX - serial krym.
11:45 Zagadki kryminalne panny Fisher II - serial krym.
12:55 Poirot: Karty na stół X: Po pogrzebie (3) - film krym. Wlk. Brytania 2005
15:00 Strażnik Teksasu V (24)
17:05 Vera V (1/4)
19:00 Poirot III (11/11)
20:00 Walkiria - dramat wojenny USA/Niemcy 2008
22:40 Millennium: Zamek z piasku, który runął - thriller Niemcy/Dania/Szwecja 2009
01:50 Pokój grozy - horror USA 2016, reż. D.J. Caruso

TVP KULTURA DVB T

08:25 Porozmawiajmy szczerze (24)
09:00 Rodzina Połanieckich
10:35 Dzieci i ryby - komedia *** Polska 1996, reż. Jacek Bromski (110 min)
12:25 Kino Muranów - film dok. Polska 2025
14:00 Kosmos 1999 II (10/24)
15:05 Fredek uszczęśliwia świat ** - komedia Polska 1936, reż. Zbigniew Ziembiński (95 min)
16:40 Rodzina Połanieckich (2) - serial obycz.
18:15 W poszukiwaniu dobrego filmu (51)
18:55 Rawhide III (18)
20:00 Wstęp do spektaklu
20:20 Embodying Pasolini - spektakl teatralny Polska 2025, wyk. Guy Chassaing
22:15 Nadzieja (Håp) - melodramat Norwegia/Szwecja/Dania 2019, reż. Maria Sødahl, wyk. Andrea Braein Hovig, Stellan Skarsgård, Alfred Vatne (135 min)
00:30 Książę przypływów (The Prince of Tides) *** - melodramat USA 1991, reż. Barbra Streisand, wyk. Nick Nolte (140 min)

WARNER TV

08:05 Teraz albo nigdy! II (8)
09:05 Bajer z Bel-Air III
10:00 Prawo Agaty VII (7)
11:00 Pełniejsza chata III
12:10 Teraz albo nigdy! II (9,10)
14:10 Bajer z Bel-Air III
16:05 Pełniejsza chata III
18:20 Uwolnić orkę IV: Ucieczka z Zatoki Piratów - film przyg. USA 2010
20:25 Jackie Chan: Pierwsze uderzenie - film sens. Hongkong 1996, reż. Stanley Tong
22:00 4 Blocks (5,6/6)
00:15 Czarownice z Eastwick - komedia USA 1987

PARAMOUNT

09:25 Policyjna grupa pościgowa XX (14/15) - serial dok.
10:30 Pingwiny z Madagaskaru II (35/39) - serial anim.
11:00 Król Kalifornii - komediodramat USA 2007
13:00 Czarodziejki IV
15:00 Pingwiny z Madagaskaru
15:30 Top Gun - film sens. USA 1986, reż. Tony Scott
18:00 Szkoła stewardes - komedia romant. USA 2003
20:00 Mission: Impossible – Rogue Nation - film sens. USA 2015, reż. C. McQuarrie
22:50 Pszczelarz - film sens. USA/Wlk. Brytania 2024

HBO

08:25 Akademia pana Kleksa II ** - film fantasy Polska 2025, reż. Maciej Kawulski (120 min)
10:25 Władca Pierścieni: Powrót króla ***** - film fantasy USA/Nowa Zelandia 2003, reż. Peter Jackson (195 min)
13:40 Przegląd tygodnia: Wieczór z Johnem Oliverem (23)
14:20 Karate Kid - film fami- **** lijny USA 1984 (125 min)
16:25 Witajcie w Marwen *** - komediodramat USA/Jap./Chiny 2018, reż. Robert Zemeckis (115 min)
18:20 Tak się poznaliśmy ** - komedia romantyczna USA 2023 (100 min)
20:00 The Pitt II (11/15) - serial obycz. USA 2026
20:50 Niebo. Rok w piekle (5/6) - serial obycz.
21:35 Mortal Kombat II - film *** s.f. USA 2026, reż. Simon McQuoid (110 min)
23:25 Frendo - horror USA/ ** Luksemburg/Wlk. Brytania/Kanada 2025, reż. Eli Craig (95 min)
01:00 Bękart - film biograf. *** Dania/S/Norwegia/Niemcy 2023 (125 min)

CINEMAX

11:30 Wszystko, czym jesteś - dramat obyczajowy Niemcy/Hiszpania 2024
13:20 Niepowstrzymany - film biograficzny USA 2024
15:25 Moja noc - dramat obycz. Francja/Belgia 2021
16:55 Złodziejska sztuka - kom. krym. USA/Kan. 2013
18:25 Jedenaste: Znaj sąsiada swego - komedia Niemcy 2021
20:00 Raport - film biograf. USA 2019, reż. Scott Z. Burns
22:00 Pewnego razu... w Hollywood - komediodramat USA/Wlk. Brytania/Chiny 2019

ROMANCE TV

10:30 Kto nakarmi królika? - komedia Niemcy 2023
12:25 Malibu – Pocałuj żabę - komedia romant. Niemcy 2023, reż. Luise Brinkmann
14:20 Zakochana w Panu Niani - komedia romant. USA 2023
16:15 Kryminał z Bolzano (2) - serial krym. Niemcy 2016
18:05 Górski lekarz (1/8)
20:00 Rosamunde Pilcher: Zawsze z tobą - film obyczajowy Niemcy 2010
21:55 Rosamunde Pilcher: W połowie życia - film obycz. Niemcy/Austria 2012
23:50 Górski lekarz (1/8)

CANAL+ PREMIUM

10:30 Łapu-Capu (232)
10:35 Listy do Julii - komedia *** romantyczna USA 2010, reż. Gary Winick (105 min)
12:20 Ida - dramat obycz. ***** Polska/Dania/F/Wlk. Brytania 2013 (80 min)
13:40 Ekstremalne opady: niszczycielski żywioł - film dok. USA 2026
14:30 Saga »Zmierzch« – Zaćmienie ** - film fantasy USA 2010 (120 min)
16:30 Morderstwo w ambasadzie ** - film sens. Wlk. Brytania 2025 (85 min)
17:55 Premierowa jazda
18:10 Łapu-Capu (233)
18:15 Pompeje - film katas. ** USA/Niemcy 2014, reż. Paul W.S. Anderson, wyk. Kit Harington (105 min)
20:00 Błąd - thriller Nowa ** Zelandia/Wlk. Brytania 2024 (105 min)
21:45 Bezsenność - thriller **** USA/Wlk. Brytania 2002 (115 min)
23:40 13 dni i 13 nocy - dra- *** mat wojenny Francja/Belgia 2025 (110 min)
01:30 Blair Witch Project * - horror USA 1999, reż. Daniel Myrick, Eduardo Sánchez (80 min)

TVN FABUŁA

10:55 Lekarze IV (13)
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Młode gliny (18/50)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:05 Na Wspólnej (102,103)
17:10 Top 100: filmy wszech czasów (1) - mag. filmowy
17:50 Tajna baza - komedia USA 2022, reż. Henry Joost
20:00 Wiek Adaline - melodramat USA/Kanada 2015
22:30 Domówka - komedia USA 2023, reż. Calmatic
00:35 Jack Ryan: Teoria chaosu - thriller USA/Rosja/Wielka Brytania 2014

AMC

09:15 Ślepy traf - dramat kryminalny USA 2013
11:10 Złów i wypuść - komediodramat USA 2006
13:25 Kopalnie króla Salomona - film przyg. Niemcy/USA/RPA 2004, reż. Steve Boyum, wyk. Patrick Swayze, Alison Doody
17:15 Legenda Zorro - film przygodowy USA 2005
19:55 Uliczny wojownik - film sens. USA/Japonia 1994
22:00 Anakonda III: Potomstwo - film s.f. USA/Rumunia 2008, reż. Don E. FauntLeRoy
23:55 Liberator - film sensacyjny USA/Francja 1992

eprasa.pl 3f220597b5

AXN

08:25 Ostry dyżur VI (6/22) - serial obycz. USA 1999
09:25 Castle VIII (2,3/22)
11:25 Rekrut: Feds (21,22/22)
13:15 Agenci NCIS X (10,11/24)
15:15 FBI VI (3,4/13)
17:05 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas IX (3,4/24)
19:05 Castle VIII (4,5/22)
21:05 Rekrut V (10/22)
22:05 Rekrut: Feds (10/22)
23:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas IX (3,4/24)
00:45 Castle VIII (4/22) - serial kryminalny USA 2015

EPIC DRAMA

08:15 Detektyw Murdoch XVII
09:15 Wszystkie stworzenia duże i małe III - serial obycz.
10:20 Lekarze na start
11:55 Panna Scarlet VI (3,4/6)
14:05 Agenci NCIS XVIII (8/16)
15:00 Panna Marple II (1/4)
17:05 Dalgliesh (5/6)
19:00 Agenci NCIS XVIII (9/16) - serial kryminalny USA 2021
19:55 Poirot V (8/8)
21:00 Hiszpańska księżniczka II (5/8) - serial historyczny
22:15 Domina II (5/8)
23:25 Poirot V (8/8)
00:35 Agenci NCIS XVIII (9/16)
01:25 Panna Scarlet VI

TVN STYLE

11:20 Love the Look (1) - program rozrywkowy Polska 2026
12:20 Ugotowani (3)
13:25 Kuchenne rewolucje (11, 10) - reality show
15:35 Pojedynek na podróże (4) - program rozrywkowy
16:35 Ambasady luksusu (8)
17:40 Kuchenne rewolucje (13, 14, 15) - reality show
20:50 Ostre cięcie (1) - reality show Polska 2026
21:50 Jestem z Polski IX
22:50 Hotel Paradise (20)
23:45 Mój sąsiad morderca X (3/10) - serial dokumentalny

TVN TURBO

09:15 Fani czterech kółek XVII
10:15 Złomowisko PL XI
11:15 Wojny samochodowe (2)
12:15 Naprawy nie do naprawy
13:00 Zawodowi handlarze
14:30 Wojny samochodowe
16:30 Jeździć, obserwować II
18:00 Raport Turbo (5077)
18:15 Z drugiej ręki (4)
19:00 Duda kontra Szafrański
19:45 Naprawy nie do naprawy (4) - mag. motoryzacyjny
20:30 Jeździć, obserwować VII
22:00 Raport Turbo (5077)
22:15 Uwaga! Oszust: Ściema z ogłoszenia II (4,16/17)
23:20 Zawodowi handlarze

BBC FIRST

08:50 Lewis IV (2/8)
09:40 Ojciec Brown V (8/15)
10:40 Śmierć pod palmami XI
11:45 Z pamiętnika położnej X
12:55 Tajemnice Brokenwood
14:55 Ojciec Brown XIII (6/10)
16:00 Lewis IV - serial krym.
17:00 My Life is Murder V (4)
18:00 Morderstwa w Midsomer XX (6/6) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami XI (7/8) - serial kryminalny
21:00 Zbrodnie Saint-Pierre
22:00 Dyplomatki (3,4/6)
23:55 Ellis II - serial krym.

FX

08:00 Kości II (5/21)
09:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XIII (19/22)
10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami VI (9,10/21)
11:50 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku VIII (4,5/18)
13:50 FBI V (6/23)
14:40 Agenci NCIS (16/23)
15:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami VI (11,12/21)
17:25 Z Archiwum X III
19:15 FBI V (7/23) - serial sens.
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku VIII (6,7/18) - serial krym. USA/Kan. 2011
22:00 9-1-1: Nashville (12)

HGTV

09:55 Poszukiwacze domów
10:55 Kamera, akcja, wpadka!
11:55 Odlotowy ogród (2)
12:30 Nowe życie w starym domu VII (1) - serial dok.
14:30 Mieszkanie na miarę IV
15:30 Pogromcy chaosu (9)
16:30 Polowanie na ogród VIII
18:10 Weekendowa metamorfoza (4) - reality show
19:05 Zgłoś remont (6)
20:00 Dobrze zrobione w domu (2) - mag. Polska 2026
20:10 Dorota inspiruje (1)
21:05 Dorota was urządzi
22:35 House Hunters

BBC LIFESTYLE

08:30 Mistrzowie szycia (7)
09:35 Zapraszam do stołu (7)
11:30 Najpiękniejsze domy
12:30 10 lat mniej w 10 dni II
13:30 Niezwykłe hotele bez tajemnic IV (3/6) - serial dok.
14:30 Wielkie brytyjskie wypieki (3) - program rozrywkowy
15:40 Zapraszam do stołu (3)
17:40 Najpiękniejsze domy: Nowa Zelandia - serial dok.
18:50 Mistrzowie szycia (7)
19:55 Wielkie brytyjskie wypieki (4) - pr. rozrywkowy
21:00 12 smaków miasta
22:00 Najdroższa szamanka świata - serial dokumentalny

COMEDY CENTRAL

08:25 Dwóch i pół IV (8/24)
08:55 Hoży doktorzy (1,2/24)
09:55 Przyjaciele II (11,12, 13,14/24) - serial kom.
11:55 Teoria wielkiego podrywu X (2,3,4,5,6,7/24)
14:30 Dwóch i pół IV (9,10, 11,12/24) - serial kom.
16:30 Przyjaciele II (15,16, 17,18/24) - serial kom.
18:30 Hoży doktorzy (3,4/24)
19:30 Teoria wielkiego podrywu X - serial kom. USA 2016
22:00 The Office PL IV (3,4/12)
23:05 Comedy Club (9, 10)

TVP SERIALE

08:35 Komisarz Alex X (8)
09:25 Rodzinka.pl VII (6/13)
10:00 Klan - telenowela
10:45 Ranczo III (4/13)
11:35 M jak miłość
12:35 Zaraz wracam (11,12)
13:40 Ojciec Mateusz 34 (11,12) - serial krym.
15:40 Komisarz Alex X
16:25 Na sygnale
17:30 Ranczo III (6,7/13) - serial kom. Polska 2008
19:35 Ojciec Mateusz 34 (13,12) - serial kryminalny
21:30 Ranczo III (8,9/13)
23:30 Ojciec Mateusz (1)
00:30 Na dobre i na złe

CANAL+ KUCHNIA

09:40 Kulinarna mapa Wielkiej Brytanii (1, 3) - mag. kulinarny
10:40 U sąsiadów w kuchni
11:50 Kulisy wielkiej kuchni (3)
13:45 Eva Longoria w poszukiwaniu hiszpańskich smaków
14:40 U sąsiadów w kuchni
15:45 Zgrillowani (4, 5)
16:40 Jamie Oliver
18:30 Kulinarna mapa Wielkiej Brytanii (9, 10) - magazyn
19:25 m jak mięso (7)
19:50 Maximum Foodie IV (9)
20:20 Czego nie jeść (4/4)
21:15 Anthony Bourdain XI
23:55 Top Chef (7)

CANAL+ DOMO

09:00 Przekopiemy Ci ogródek
10:00 Gardeners' World (31)
11:10 Ucieczka na wieś XXIII
12:10 Wielkie projekty IX (4)
13:05 Pokochaj lub sprzedaj
14:00 Adres: rezydencje marzeń (2) - reality show
15:00 Wakacyjne domy na wynajem (13) - lifestyle
15:55 Kupione i co dalej? (1, 2)
16:50 Gardeners' World (2)
18:00 Ucieczka na wieś XXIII
19:00 Wielkie projekty IX (6)
20:00 Daleko od miasta X
21:00 Adres: rezydencje marzeń (3) - reality show
22:05 Wielkie projekty (8)

PLANETE+

11:20 Ocalić raj II (4)
12:30 Niezwykłe podróże koleją II (4/6) - serial dok.
13:40 Targowiska świata (2)
14:45 Afryka z góry (7/10)
15:50 360° – świat bez granic
16:55 Świat z góry VII (5,6/14)
18:00 Dokąd dzisiaj? IV (57,58)
18:40 Historia fantasy (1)
19:45 First Person Shooter. Idź, strzelaj, kombinuj
20:50 Zaginiona cywilizacja Elamu - film dok. Francja 2024
22:00 Prywatne życie nazistów - film dok. Niemcy 2019

DISCOVERY CHANNEL

10:00 Wyprawa w nieznane VII
11:00 Gorączka złota XVI (25)
13:00 W dżungli z Edem Staffordem (5/6) - serial dok.
14:00 Nagi instynkt przetrwania: Ameryka Łacińska
15:00 Złomowisko PL X
16:00 Gorączka złota: na kłopoty Freddy Dodge V (4)
18:00 Przygody truckerki (3)
19:00 Nagi instynkt przetrwania IV (3,4/16) - serial dok.
21:00 Poszukiwacze przeklętego złota V - serial dok.
22:00 W oku cyklonu III (6)
23:00 Najniebezpieczniejszy zawód świata XXII - serial dok.

TVP HISTORIA

11:10 Lwów pod okupacją
12:05 Kraina górskich szczytów i rzek (1) – film dok.
13:00 Mała Moskwa kontra mały Londyn - film dok.
14:00 Dom (2) - serial obycz.
15:40 Sensacje XX wieku
17:10 Polska i świat z historią w tle: Zatrzymany czas (23)
17:30 Wojenne dziewczyny II
18:25 Odnaleźć zaginione (8)
18:55 Kurierka - film dok.
20:00 Zatoka szpiegów II (7)
20:50 Kroniki Hitlera (5/13)
21:55 Gry wojenne (1/6)
22:55 Sensacje XX wieku

HISTORY

12:10 Gwiazdy lombardu XXII
13:05 Starożytni kosmici XIV
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata III (6/22)
14:50 Największe tajemnice świata VI (5/20) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
17:10 II wojna światowa w kolorze – przełomowe momenty (9/10) - serial dok.
18:10 Największe tajemnice świata VII (14) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XVI
21:00 Tom Hanks: II wojna światowa (15/20) - serial dok.
22:00 II wojna światowa: walka o Europę (5,6/8)

NATIONAL GEOGRAPHIC

12:00 Katastrofa w przestworzach XXV (2,3,4,4) - serial dok.
16:00 Grecja: miejsce pełne tajemnic (5/6) - serial dok.
17:00 Zaginione skarby Biblii: tajemnice wiary - serial dok.
18:00 Krwawe pieniądze: tajemnice radzieckiej gospodarki (1) - film dok.
19:00 Zaginione okręty II wojny światowej (5/8)
20:00 Katastrofa w przestworzach XX (1/10) - serial dok.
21:00 Zaginione miasta (2/2)
22:00 Odkopać historię

FOCUS TV

08:00 Był sobie człowiek
08:55 Wehikuł czasu
09:00 Starożytni kosmici X
10:00 Gwiazdy lombardu XXIV
12:00 Broń w hollywoodzkich filmach II (5,6) - serial dok.
13:00 Poszukiwacze historii III (10,1) - serial dok. Polska 2015
14:00 Apokalipsa Hitlera (1/2)
15:00 Poszukiwacze złota w Australii VIII - serial dok.
16:00 Dorwać tuńczyka IV
18:00 Rolnicy. Podlasie VI
20:00 Galileo - pr. popularn.
21:00 Supersamoloty bojowe X (5/6) - serial dok.
22:00 Okręty wojenne IV (7,8)

BBC EARTH

11:20 Cała prawda o węglowodanach - film dokumentalny
12:30 Wielka australijska przygoda (6/6) - serial dok.
13:30 Planeta Ziemia II II (4/6)
14:35 W okowach mrozu VIII
15:35 Życie na pustkowiu XI
16:35 Mroczne dzieje Pompejów
17:35 Planeta Ziemia II II (4/6)
18:35 Ben Fogle na szkockich wyspach II (1/4) - serial dok.
19:45 Niezwykłe wyspy tropikalne (1/3) - serial dok.
20:55 W okowach mrozu IX
22:55 Czym karmimy nasze dzieci? - reportaż

POLSAT VIASAT HISTORY

10:40 Militarny ranking (1/10)
11:50 Najgroźniejsi ludzie Hitlera - serial dokumentalny
12:40 Jak inżynieria zmieniała świat (1,2,4,3/8) - serial dok.
16:40 II wojna światowa: cena imperium (4/13) - serial dok.
17:45 Militarny ranking (2/10)
18:55 Naziści: kosmiczny wyścig - film dokumentalny
19:55 Berlin 1936: olimpiada Hitlera w kolorze - film dok.
21:00 Linie frontu - serial dok.
22:15 Starożytne superbudowle IV - serial dok.
23:20 Najgroźniejsi ludzie Hitlera - serial dokumentalny

eprasa.pl 3f220597b5

ŚRODA 30.09

Od A do Z

28 LAT PÓŹNIEJ: ŚWIĄTYNIA KOŚCI ★★★
horror, Wlk. Brytania/USA/Kanada 2026, reż. Nia DaCosta, wyk. Ralph Fiennes, Jack O'Connell, Alfie Williams
23:40 | hbo
Druga część sequela „28 dni później" Danny'ego Boyle'a: w dystopijnym świecie pod pręgierzem inwazji zombie ludzie coraz bardziej zatracają swoje człowieczeństwo. Szczęśliwie, nie wszyscy. Dla koneserów.

7 UCZUĆ ★★★
komediodramat, Polska 2018, reż. Marek Koterski, wyk. Michał Koterski, Marcin Dorociński, Katarzyna Figura
20:00 | kino polska
Marek Koterski jeszcze raz o Adasiu Miauczyńskim – ironiczne, aczkolwiek niepozbawione nostalgii, spojrzenie na lata 60. XX wieku: czas dojrzewania i kształtowania postaw. Plus Michał Koterski jako Adaś.

COLOMBIANA ★★★
film sens., USA/Francja/Wlk. Brytania 2011, reż. Olivier Megaton, wyk. Zoe Saldaña, Jordi Mollà, Lennie James
23:05 | tvn
Wychowywana w Bogocie, była świadkiem śmierci swoich bliskich, została morderczynią na zlecenie, a w czasie wolnym od wykonywania kontraktów szuka gangsterów, którzy zabili rodziców.

DOBRY ROK ★★★
komediodramat, USA/Wlk. Brytania 2006, reż. Ridley Scott, wyk. Russell Crowe, Marion Cotillard, Albert Finney
20:00 | stopklatka
Russell Crowe jako londyński makler, który odziedziczywszy winnicę w Prowansji, nieoczekiwanie dla siebie samego odkrywa uroki życia z dala od zgiełku wielkiego miasta. Inspirujące.

DOCZEKAĆ ZMROKU ★★★★
film sens., USA 1967, reż. Terence Young, wyk. Audrey Hepburn, Alan Arkin, Richard Crenna
22:00 | warner tv
Niewidoma Audrey Hepburn kontra trzech bandytów próbujących wykraść z jej domu lalkę – dowód swoich zbrodni. Pełen napięcia reżyserski popis Terence'a Younga, teraz już klasyka.

Frantic

21:05 | tvp 1 ★★★★

· FOT. MATERIAŁY PRASOWE

Polański przerabia Hitchcocka: amerykański chirurg wikła się w sprawy półświatka i aferę szpiegowską, poszukując w Paryżu porwanej żony. Harrison Ford i Emmanuelle Seigner jako jego przewodniczka.

THRILLER
USA/FRANCJA 1988, REŻ. ROMAN POLAŃSKI, WYK. HARRISON FORD, EMMANUELLE SEIGNER, BETTY BUCKLEY

NIE MA MOCNYCH ★★★★
komedia, Polska 1974, reż. Sylwester Chęciński, wyk. Wacław Kowalski, Władysław Hańcza, Anna Dymna
22:00 | polsat
Drugie ogniwo zabużańskiej trylogii Sylwestra Chęcińskiego: dawny konflikt ożywa, gdy bohaterowie stają przed koniecznością wyboru gospodarza, który przejmie ich gospodarstwa. Rekomendacja zbędna.

PIANISTA ★★★★★
dramat wojenny, Francja/Niemcy/Polska/Wlk. Brytania/USA 2001, reż. Roman Polański, wyk. Adrien Brody, Thomas Kretschmann, Frank Finlay
22:30 | kino polska
Złota Palma dla Romana Polańskiego i wiele innych nagród za ekranizację okupacyjnych wspomnień Władysława Szpilmana. Muzyka, który przeżył zagładę getta, przetrwał powstanie i wegetował w ruinach opustoszałej Warszawy.

PITBULL. OSTATNI PIES ★★
film sens., Polska 2018, reż. Władysław Pasikowski, wyk. Marcin Dorociński, Krzysztof Stroiński, Dorota Rabczewska
22:00 | tv puls
Władysław Pasikowski wraca do polskich korzeni gatunku – „Pitbulla" Patryka Vegi i swoich „Psów": ostatni sprawiedliwi z policji mobilizują się do walki z pozostającymi w konflikcie grupami mafijnymi.

ROZDZIELENI ★★★★
komedia, USA 2025, reż. James Sweeney, wyk. Dylan O'Brien, James Sweeney, Lauren Graham
22:30 | cinemax
Po stracie brata bliźniaka chłopak zapisuje się do grupy wsparci dla osób będących w analogicznej sytuacji. Wkrótce nawiązuje szczególną więź z jednym z uczestników terapii, co rodzi pewne konsekwencje.

RÓŻYCZKA 2 ★★★
film historyczny, Polska 2023, reż. Jan Kidawa-Błoński, wyk. Magdalena Boczarska, Mateusz Banasiuk, Robert Więckiewicz
20:00 | tvp kultura
Ubiegająca się o urząd prezydencki europosłanka staje wobec zarzutów wiążących jej matkę ze służbami czasu PRL. Kobieta podejmuje prywatne śledztwo i odkrywa mroczne tajemnice swej rodziny.

STREFA ZAGROŻENIA ★★★
thriller, Wlk. Brytania 2025, reż. David Mackenzie, wyk. Aaron Taylor-Johnson, Theo James, Gugu Mbatha-Raw
21:50 | canal+ premium
Na londyńskiej budowie zostaje znaleziony niewybuch z czasów wojny. Władze przeprowadzają pospieszną ewakuację mieszkańców dzielnicy, gdy jednocześnie grupa przestępcza podejmuje napad na bank.

SYN PRZEZNACZENIA ★★
horror, Wlk. Brytania/Francja 2025, reż. Lotfy Nathan, wyk. Nicolas Cage, Noah Jupe, Isla Johnston
23:30 | canal+ premium
Inspirowana koptyjskim apokryfem „Ewangelia Tomasza" opowieść o nastoletnim Chrystusie, który próbuje przekonać swojego ojczyma (Nicholas Cage!), że jest Mesjaszem. Co najmniej ryzykowne.

ŚCIGANY ★★★★
film sens., USA 1993, reż. Andrew Davis, wyk. Harrison Ford, Tommy Lee Jones, Sela Ward
23:00 | tvn 7
Wspomnienie po serialu: skazany jako żonobójca lekarz ucieka z więziennego konwoju, by odszukać prawdziwego sprawcę. Harrison Ford i ścigający go zapamiętale Tommy Lee Jones (Oscar). Niemal klasyka.

TROPEM MORDERCY ★★
film sens., USA/Wlk. Brytania 2024, reż. Terry McDonough, wyk. Samuel L. Jackson, Vincent Cassel, Gianni Capaldi
20:00 | tv puls
Detektyw z Chicago udaje się do Szkocji, by sprawdzić, czy seria morderstw, do jakiej tam doszło, nie wiąże się ze sprawą, której nie udało mu się rozwikłać przed 5 laty. Jednak rutyna.

KONRAD J. ZARĘBSKI

eprasa.pl 3f220597b5

TVP1

06:05 Akacjowa 38
07:00 Msza święta
07:30 Rodzina (nie od) święta
08:00 Serwis Info, pogoda
08:25 Zaraz wracam (13)
09:00 Ranczo II (5/13)
10:05 Komisarz Alex II (5/13)
11:00 Ojciec Mateusz XXI (12)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes - magazyn
12:40 Magazyn rolniczy (772)
12:55 Osobliwa planeta (2/6)
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info
15:10 Reporterzy (624)
15:35 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5971)
18:05 Klan - telenowela
18:40 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:30 **Felicita** (11) - serial obyczajowy Polska/Włochy 2026
21:05 **Frantic** - thriller USA/Francja 1988, reż. Roman Polański, wyk. Harrison Ford (130 min) ★★★★
23:15 **Lech Wałęsa. Nasza historia** - film dok.
00:10 **Kurier** - film sens. PL 2019, reż. Władysław Pasikowski, wyk. Philippe Tłokiński (120 min) ★★★
02:10 **W sieci zła (Fallen)** - horror USA 1998, reż. Gregory Hoblit (150 min) ★★

TVP2

05:30 M jak miłość
06:25 Pożyteczni.pl (384)
06:50 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7692) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7692) - mag. Polska 2026
11:45 Gwiazdorska kuchnia Ani (50) - mag. kulinarny
12:25 Koło fortuny
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque
14:35 Na sygnale
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny - teleturniej Polska 2026
16:35 Familiada (3055)
17:20 Panna młoda - serial obyczajowy Turcja 2024
18:15 Va banque
18:50 Jeden z dziesięciu
19:25 Barwy szczęścia

20:05 **Barwy szczęścia** - serial obycz. Polska 2026
20:40 **Przepis dnia**
20:50 **Na dobre i na złe**
21:50 **Na sygnale**
22:20 **Magazyn Ekspresu Reporterów**
23:20 **Może to ty (Maybe It's You)** - komedia USA 2023, reż. Cameron Fay, wyk. Molly McCook, Brett Dier, Glee Dango (95 min) ★★
00:55 **Peaky Blinders II** (1/6)
02:05 **Ta, którą kocham** - film dok. Polska 2023

POLSAT

05:25 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień
08:00 Trudne sprawy XV (11) - serial fab.-dok. Polska 2018, wyk. Piotr Dobosz
09:05 Dlaczego ja? 29 (47/60) - serial fabularno-dok.
10:05 Wypasiona Kuchnia (18)
10:20 Dlaczego ja? 29 (48,49/60) - serial fab.-dok.
12:25 Gliniarze Śląsk (21) - serial krym. Polska 2026
13:25 Gliniarze XVII (27,28)
15:30 Wydarzenia
15:55 Gliniarze XXI (21)
16:55 Gliniarze Śląsk (22)
18:00 Pierwsza miłość 50 (86) - serial obycz. Polska 2026
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Gość „Wydarzeń" (930)
19:25 Wypasiona Kuchnia
19:55 Milionerzy (138)

20:30 **Kabaret K2. Jedziemy po bandzie** (2) - kabaret i satyra
22:00 **Nie ma mocnych** - komedia Polska 1974, reż. Sylwester Chęciński (125 min) ★★★★
00:05 **Aniołki Charliego (Charlie's Angels)** - film sens. USA/Niemcy 2000, reż. Joseph McGinty Nichol (130 min) ★★
02:15 **Barry Seal: Król przemytu (American Made)** - film sens. USA 2017 (160 min) ★★★

TVN

05:05 Zamieszkać na plaży VI
05:40 Uwaga! (8097) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (28/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Grudziądz, bar „Pierożek" XXVII (8) - reality show
07:45 Dzień Dobry TVN (5791) - mag. Polska 2026
11:20 Doradca smaku (19) - mag. kulinarny Polska 2026
11:30 Kuchenne rewolucje XXVI (5) - reality show
12:35 Kuchenne rewolucje
13:40 Ukryta prawda (17,18,23/48) - serial fabularno-dok. Polska 2024
16:50 Szpital św. Anny IV (23) - serial obycz. Polska 2026
17:55 Detektywi VII (23) - serial fabularno-dok.
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:55 Uwaga! (8098) - mag.

20:15 **Na Wspólnej** - serial obycz. Polska 2026
20:50 **The Floor** (19) - teleturniej Polska 2026
21:30 **Top Model** (5) - reality show Polska 2026
23:05 **Colombiana** - film sens. USA/Francja/Wlk. Brytania 2011, reż. Olivier Megaton, wyk. Zoe Saldaña, Jordi Mollà, Lennie James, Michael Vartan, Cliff Curtis (135 min) ★★★
01:20 **Nowa Szelągowska** (1) - reality show

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami V (22,18/22) - serial krym. USA 1988, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XXVI (10,11/14)
10:00 Zaklinaczka duchów V (17/22) - serial fantasy
11:00 Kotka - serial obycz.
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2009
13:00 Wspaniałe stulecie IV - serial obycz. Turcja 2014
14:00 Rodzinny interes
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XIV - serial obycz.
17:00 Rodzinny interes - serial obycz. Polska 2019
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX - serial obycz.
20:00 **Tropem mordercy (Damaged)** - film sens. USA/Wlk. Brytania 2024, reż. Terry McDonough, wyk. Samuel L. Jackson, Vincent Cassel, Gianni Capaldi (120 min) ★★
22:00 **Pitbull. Ostatni pies** - film sens. PL 2018, reż. Władysław Pasikowski, wyk. Marcin Dorociński (140 min) ★★
00:20 **22 kule (L'Immortel)** - film sensacyjny Francja 2010 (155 min) ★★★

TVN7

05:20 Ten moment (33) - serial fab.-dok. Polska 2021
05:55 Szkoła (57,58,59/69) - serial fab.-dok. Polska 2017
08:45 Ukryta prawda (44,38,39/51) - serial fab.-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fabularno-dok.
13:55 Detektywi III (41/60) - serial fabularno-dok.
15:00 Szpital św. Anny IV (13) - serial obycz. Polska 2026
16:00 Szpital (7/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 Rozwód. Walka o wszystko (17) - serial fab.-dok.
19:00 Ukryta prawda (9/60)
20:00 **Hotel Paradise** (21) - real tv Polska 2026
21:00 **Druga połowa** - komedia Polska 2021, reż. Łukasz Wiśniewski, wyk. Marianna Zydek, Maciej Musiał, Jacek Knap, Cezary Pazura, Piotr Rogucki (120 min) ★★
23:00 **Ścigany (The Fugitive)** - film sensacyjny USA 1993, reż. Andrew Davis, wyk. Harrison Ford (165 min) ★★★★
01:45 **Hotel Paradise** (20) - real tv Polska 2026

MEZZO

10:15 Filharmonicy Wiedeńscy, Riccardo Muti: IX Symfonia Beethovena
11:35 Filharmonicy Berlińscy, Riccardo Muti : Rossini, Verdi, Brahms - muzyka klasyczna
13:10 Intermezzo
13:30 Pierre Henry
14:20 Teodor Currentzis, MusicAeterna: Mahler 5
16:10 Claude Debussy, Maurice Ravel: „Dafnis i Chloe", „Popołudnie fauna" - balet Francja 2022
17:35 Orkiestra Filharmonii Rotterdamskiej, Lahav Shani: Strauss, Mahler - muzyka klas.
19:30 John Coltrane Live in Antibes 1965 - koncert
20:30 Vincenzo Bellini: Capuleti i Montecchi - opera B 2024
22:50 Joachim Kühn – Klaviersommer 1999

PULS 2

09:45 Bing (23,24/78)
10:00 Jeżyk i przyjaciele
10:35 Basia II (22)
11:10 Gus. Mały – wielki rycerz II (3,4/26) - serial anim.
11:35 Tomek i przyjaciele
12:00 Psi patrol IV (22/26)
12:35 Gumisie VI (4,5/18)
13:35 Smerfy - serial anim.
14:00 Baranek Shaun IV
14:35 Marta mówi!
15:00 Miraculous VI (7,16/26)
16:00 Patryk Rozgwiazda Show (23,24/26) - serial anim.
17:00 SpongeBob IX
18:00 Pingwiny z Madagaskaru
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (12) - serial obycz.
21:00 Wielki Stach - komedia sensacyjna USA 2007
23:10 Naga broń - komedia USA 1988, reż. David Zucker

TV4

07:00 Strażnik Teksasu IV
07:55 Bogaty dom – biedny dom VIII (2) - serial dok.
08:55 Policjantki i policjanci
11:55 Na ratunek 112 XVI (5,6)
12:55 Trudne sprawy XV (21,22,23) - serial fab.-dok.
15:55 Policjantki i policjanci
17:00 Trudne sprawy 28 (23/60) - serial fabularno-dok.
18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej (450) - reality show
19:00 Policjantki i policjanci
20:00 Wypasiona Kuchnia (30)
20:05 Uroczysko VI (19)
20:40 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XXI (19)
21:40 Sprawiedliwi. Trójmiasto IV (19) - serial krym.
22:45 Opowiem ci o zbrodni
23:10 Zabójczy numer - dramat krym. USA/Wlk. Brytania/Kanada/Niemcy 2006

METRO

07:35 Szpital (44,45,46/67)
10:30 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:30 Szkoła (65/68)
13:30 Brzydula - serial obycz.
14:40 Za głosem serca - telenowela Brazylia 2023
15:50 Magda M. IV (6) - serial obyczajowy Polska 2007
16:55 Idź na całość (30) - teleturniej Polska 2026
18:00 Złomowisko PL V (9) - serial dok. Polska 2017
19:00 Kartoteka VIII (7,8/30) - serial fabularno-dok.
21:05 Kryminalni II (9,10) - serial krym. Polska 2005
23:15 Hannibal II (8/13) - serial grozy USA 2014
00:20 Zbrodnie z pierwszych stron gazet VII - serial dok.
01:20 Szpital (42/67)
02:20 Szkoła (4/67)

eprasa.pl 3f220597b5

ŚRODA 30.09

STOPKLATKA DVB T

08:45 Robert Makłowicz (230) - mag. kulinarny
09:35 Pyszne dania w 10 minut z Julią Oleś (10)
09:45 Górski lekarz XVIII (8,9/16) - serial obycz. Niemcy/Austria 2025
11:45 Zagadki kryminalne panny Fisher III (2,3/8) - serial krym. Aus. 2015
14:00 Hudson i Rex: Róże z Signal Hill IV (13/16) - serial krym. Kanada 2022, wyk. John Reardon
15:00 Zajazd. Będzie się działo II (18,19) - serial fabularno-dokumentalny
17:00 Katastrofy w przestworzach V (3,5,2/10) - serial dok.
20:00 Dobry rok (A Good Year) *** - komediodramat USA/Wlk. Brytania 2006, reż. Ridley Scott, wyk. Russell Crowe, Marion Cotillard (155 min)
22:35 Szczęki II (Jaws 2) ** - horror USA 1978, reż. Jeannot Szwarc, wyk. Roy Scheider (140 min)
00:55 Gra tajemnic (The Imitation Game) **** - thriller USA/Wlk. Brytania 2014, reż. Morten Tyldum (165 min)

KINO POLSKA

07:40 Przygody Myszki
08:00 Siedem życzeń: Senemedar (7/7) - serial młodzieżowy Polska 1986
09:00 Komedia małżeńska - komedia Polska 1993
11:05 Jesteśmy razem
12:10 Wskrzeszenie - film krótkom. Polska 2022
12:50 Moja mama - film krótkom. Polska 2024
13:05 W zawieszeniu - dramat obycz. Polska 1987, reż. Waldemar Krzystek, wyk. Krystyna Janda, Bożena Dykiel
15:10 Piłsudski - film biograficzny Polska 2019, reż. Michał Rosa, wyk. Borys Szyc, Magdalena Boczarska
17:40 Czterej pancerni i pies (4,5) - serial wojenny Polska 1966, wyk. Roman Wilhelmi
20:00 7 uczuć - komediodramat Polska 2018, reż. Marek Koterski, wyk. Michał Koterski, Marcin Dorociński, Katarzyna Figura, Małgorzata Bogdańska
22:30 Pianista - dramat wojenny Francja/Niemcy/Polska/Wlk. Brytania/USA 2001, reż. Roman Polański, wyk. Adrien Brody, Emilia Fox
01:45 Mój dług - dramat krym. Polska 2021, reż. Denis Delić, Bogusław Job, wyk. Bartosz Sak, Piotr Stramowski

ALE KINO+

07:40 Długi weekend - film *** obycz. Polska 2004, reż. Robert Gliński (95 min)
09:15 Gorzko - film krótkom. Polska 2024 (45 min)
10:00 Karen Pirie II (1/3) - serial kryminalny
11:55 Detektyw Foyle III (1/4) - serial krym.
13:55 Nasze córki (Voor de meisjes) **** - dramat obycz. Holandia/Austria/Belgia 2025, reż. Mike Van Diem (125 min)
16:00 Shalako - western ** Wlk. Brytania/Niemcy/Hiszpania/USA 1968, reż. Edward Dmytryk, wyk. Sean Connery (130 min)
18:10 Detektyw Foyle III (2/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2004
20:10 Edukacja XD (9,10/10) - serial obycz. Polska 2025, wyk. Tomasz Włosok, Michał Balicki
21:15 Charlotte Link: Poszukiwanie - serial krym. Niemcy 2021
23:05 Dziewczyna, która zniknęła (3,4/4) - serial obycz. Finlandia 2023, wyk. Saga Sarkola
01:05 Belfer III (1/8) - serial krym. Polska 2023

POLSAT FILM

08:30 Przyjaciółki XXI (9,10/12) - serial obyczajowy
10:30 Świat według Kiepskich (28,30,12,6,8/35) - serial kom.
13:50 Wielki mur - film fantasy USA/Chiny 2016
16:00 Wstrząs - dramat obycz. Wlk. Brytania/Aus./USA 2015
18:35 Terminator: Ocalenie - film s.f. USA/Niemcy/Wlk. Brytania/Włochy 2009
21:00 Życzenie śmierci - film sens. USA/Kanada 2018, reż. Eli Roth, wyk. Bruce Willis
23:20 Bullet Train - film sensacyjny USA/Japonia 2022

FILMBOX+ ONE

07:45 Panna Marple V (1/4)
09:45 Vera V (1/4)
11:45 Zagadki kryminalne panny Fisher III (1/8)
12:55 Poirot X (4/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2006
15:00 Strażnik Teksasu V (27,1/27) - serial sens.
17:05 Vera V (2/4)
18:55 Poirot V (1/8) - serial krym. Wlk. Brytania 1993
20:00 Zaginiona dziewczyna - thriller USA 2014
23:05 Przekręt - kom. krym. Wlk. Brytania/USA 2000
01:35 Kuloodporni - komedia kryminalna USA 1996

TVP KULTURA DVB T

08:20 Tamte lata, tamte dni
09:00 Rodzina Połanieckich
10:30 Fredek uszczęśliwia świat ** - komedia Polska 1936 (100 min)
12:10 Zucchero Fornaciari - film dok. Włochy 2023
14:05 Nad Niemnem (1/4) - serial obycz. Polska 86
15:10 Przystań - film psychologiczny ** Polska 1997, reż. Jan Hryniak (95 min)
16:45 Rodzina Połanieckich (3) - serial obycz.
18:15 Kolekcja (20) - mag.
18:30 Informacje kulturalne
18:55 Rawhide III (19) - western USA 1961
20:00 Różyczka 2 - film *** historyczny Polska 2023, reż. Jan Kidawa-Błoński, wyk. Magdalena Boczarska (120 min)
22:00 Wstęp do spektaklu - film i teatr Polska 2026
22:05 Ferenc Liszt: Teraz taniec! – Mats Ek: Another Place - balet Francja 2022
22:55 Demoniczny uśmiech Jacka Nicholsona
00:05 Ostatnie metro (Le dernier métro) ***** - dramat psychologiczny Francja 1980 (140 min)

WARNER TV

08:25 Bajer z Bel-Air IV
09:25 Prawo Agaty VII (8)
10:30 Pełniejsza chata IV (2,3/13) - serial kom.
11:30 Teraz albo nigdy! II (10,11) - serial obycz.
13:20 Bajer z Bel-Air IV
15:20 Pełniejsza chata IV
17:35 Dennis znów rozrabia - komedia USA 1998
19:10 Raport Pelikana - thriller USA 1993
22:00 Doczekać zmroku - film sensacyjny USA 1967
00:10 San Andreas - film katastroficzny USA 2015

PARAMOUNT

07:30 Czarodziejki IV
09:25 Policyjna grupa pościgowa XX (15/15) - serial dok.
10:30 Pingwiny z Madagaskaru
11:00 Dobre rady - komedia USA 2001, reż. Steve Rash
13:00 Czarodziejki IV
15:00 Narzeczona dla geniusza - komedia romant. USA 1994
17:15 Mission: Impossible – Rogue Nation - film sens. USA 2015, reż. C. McQuarrie
20:00 Hellboy - film fantasy USA 2004, reż. Guillermo del Toro, wyk. Ron Perlman
22:30 Zrodzony w ogniu - thriller USA/Wlk. Bryt. 2013

HBO

09:25 Felek i Tola ratują las *** - film anim. Holandia/Belgia/Luksemburg 2024 (70 min)
10:35 Chórzyści - dramat *** obycz. Wlk. Brytania/USA 2025, reż. Nicholas Hytner (110 min)
12:25 Kot w butach - film *** anim. USA 2011, reż. Chris Miller (90 min)
13:55 Kot w butach: ostatnie życzenie **** - film anim. USA/Japonia 2022, reż. Joel Crawford, Januel Mercado (100 min)
15:35 Król Artur: Legenda miecza *** - film przyg. Wlk. Brytania/USA/Australia 2017 (125 min)
17:40 Fantastyczne zwierzęta: Tajemnice Dumbledore'a *** - film przyg. USA/Wlk. Brytania 2022 (140 min)
20:00 Odwilż III (3) - serial obycz. Polska 2025
20:45 Lodowy szlak: Zemsta ** - film sensacyjny USA/Australia 2025 (110 min)
22:35 Latarnie (7)
23:40 28 lat później: Świątynia kości *** - horror Wlk. Brytania/USA/Kanada 2026 (110 min)

CINEMAX

11:00 Erin Brockovich - film biograficzny USA 2000
13:10 Nieśmiertelne - dramat obycz. Francja/Kanada 2025
14:45 W objęciach diabła - thriller Hiszpania 2025
16:15 Duma i uprzedzenie - musical Wlk. Brytania/USA/Indie/Francja 2004
18:05 E.T. - film s.f. USA 1982
20:00 Transfomers: Ostatni Rycerz - film s.f. USA/Chiny/Kanada 2017, reż. Michael Bay, wyk. Mark Wahlberg
22:30 Rozdzieleni - komedia USA 2025, reż. James Sweeney

ROMANCE TV

08:40 Górski lekarz (1/8)
10:30 Lato na Langeoog - dramat obycz. Niemcy 2022
12:25 Inga Lindström: Na zawsze Sommerlund - film obyczajowy Niemcy 2014
14:20 Rosamunde Pilcher: Wołanie przeszłości - film obyczajowy Niemcy 2000
16:15 Statek marzeń
18:05 Górski lekarz (2/8)
20:00 Katie Fforde: Sercowa sprawa - film obycz. Niemcy 17
21:55 Zagłosuj na miłość - komedia romant. Kan. 2023
23:45 Górski lekarz: Dwie twarze (2/8) - serial obyczajowy

CANAL+ PREMIUM

09:40 W kogo ja się wrodziłem ** - film obyczajowy Polska 2001 (60 min)
10:40 Kiedy nadchodzi jesień *** - dramat obycz. Francja 2024, reż. François Ozon (100 min)
12:20 MTV Unplugged
13:40 Aria di bravura - film dok. Polska 2025
15:05 Saga »Zmierzch« – Księżyc w nowiu ** - melodramat USA 2009 (125 min)
17:10 Łapu-Capu (234)
17:15 Wicked - musical USA/Wlk. Bryt./Kanada 2024, *** reż. Jon M. Chu, wyk. Cynthia Erivo (165 min)
20:00 To był zwykły przypadek ***** - thriller F/Luks./Iran/USA 2025, reż. Jafar Panahi, wyk. Vahid Mobasseri (110 min)
21:50 Strefa zagrożenia *** - thriller Wlk. Brytania 2025, reż. David Mackenzie (100 min)
23:30 Syn przeznaczenia ** - horror Wlk. Brytania/Francja 2025 (95 min)
01:05 Diablo - film sens. ** Kolumbia/USA 20255, reż. Ernesto Díaz Espinoza (95 min)

TVN FABUŁA

10:55 Lekarze V (1/13)
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Młode gliny (19/50)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:05 Na Wspólnej (104,105) - serial obycz. Polska 2003
17:10 Absolwenci (1)
17:45 Po pierwsze kino (10)
17:55 Dwa tygodnie na miłość - komedia romant. USA/Aus. 2002, reż. Marc Lawrence
20:00 Uwierz w ducha - melodramat USA 1990
22:45 Kraj świętych i grzeszników - thriller Belize/Chiny/Wlk. Brytania/Irl./USA/F 2023

AMC

09:40 Mistrz Z: W cieniu Ip mana - film sens. Hongkong/Chiny 2018, reż. Woo-Ping Yuen
11:50 Powrót na błękitną lagunę - film przyg. USA 1991
13:55 Tristan i Izolda - melodramat USA/Wlk. Brytania/Niemcy/Czechy 2006
16:30 DOA: Żywy lub martwy - film sens. USA/Niemcy/Wlk. Bryt./Jap./Kan./Australia 2006
18:20 Oficer Blart - komedia sensacyjna USA 2009
20:15 183 metry strachu - horror USA 2016
22:00 Miasto śmierci - thriller Meksyk/USA 2006

eprasa.pl 3f220597b5

AXN

08:25 Ostry dyżur VI (8/22)
09:25 Castle VIII (4,5/22)
11:20 Rekrut VI (1,2/10)
13:10 Agenci NCIS X (12,13/24)
15:10 FBI VI (5,6/13)
17:05 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas IX (5,6/24) - serial krym. USA/Kanada 2008
19:05 Castle VIII (6,7/22) - serial krym. USA 2015
21:05 Walker: Strażnik Teksasu III (3,4/18) - serial krym.
23:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas IX (5,6/24)
00:45 Castle VIII (6/22)

EPIC DRAMA

08:20 Detektyw Murdoch XVII (21/24) - serial kryminalny
09:15 Wszystkie stworzenia duże i małe III (7) - serial obycz.
10:25 Lekarze na start
11:55 Panna Scarlet VI (4,5/6)
14:10 Agenci NCIS XVIII (9/16)
15:00 Panna Marple II (2/4)
17:00 Dalgliesh II (1/6)
18:55 Agenci NCIS XVIII
19:50 Poirot III (2/11)
21:00 Panna Scarlet VI (1/6) - serial krym. USA 2025
22:05 Montmartre (3/8)
23:15 Poirot III (2/11) - serial krym. Wlk. Brytania 1991
00:20 Agenci NCIS XVIII

TVN STYLE

11:20 Jestem z Polski XVIII
12:20 Ugotowani (4)
13:25 Kuchenne rewolucje (1, 13) - reality show
15:35 Pojedynek na podróże (6) - program rozrywkowy
16:40 Egzotyczne wakacje na każdą kieszeń - magazyn
17:40 Kuchenne rewolucje (16, 17, 10) - reality show
20:50 Bitwa o gości (9)
21:50 Jestem z Polski IX (15/15)
22:50 Hotel Paradise (21) - real tv Polska 2026
23:45 Mój sąsiad morderca X
00:50 Apetyt na miłość (9)

TVN TURBO

08:20 Wszystko co naj... (3, 4)
09:20 Fani czterech kółek XVII
10:15 Złomowisko PL XI
11:15 Wojny samochodowe (3)
12:15 Naprawy nie do naprawy
13:00 Zawodowi handlarze
14:30 Wojny samochodowe
16:30 Jeździć, obserwować III
18:00 Raport Turbo (5078)
18:15 Zawodowi handlarze
19:45 Po raz trzeci! Sprzedane
20:30 Uwaga! Oszust: Ściema z ogłoszenia II (16/17)
21:00 Wojny samochodowe (4)
22:00 Raport Turbo (5078)
22:15 Z drugiej ręki (4)
23:00 Duda kontra Szafrański

BBC FIRST

08:35 Lewis IV (3/8)
09:40 Ojciec Brown V (9/15)
10:40 Śmierć pod palmami XI
11:50 Z pamiętnika położnej X
13:00 Tajemnice Brokenwood VI (3/4) - serial krym.
15:00 Ojciec Brown XIII (7/10)
16:00 Lewis IV - serial krym.
17:00 My Life is Murder V
18:00 Morderstwa w Midsomer XXI (1/4) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami XI
21:00 Ellis II (3/4) - serial krym.
23:00 Line of Duty – Wydział wewnętrzny III (4,5/6)

FX

09:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XIII (20/22)
10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami VI (11,12/21)
11:50 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku VIII (6,7/18)
13:50 FBI V (7/23)
14:40 Agenci NCIS (18/23)
15:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami VI (13,14/21)
17:25 Z Archiwum X III
19:15 FBI V (8/23) - serial sens.
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku VIII (8,9/18)
22:00 Matlock II (7/16)
22:55 Karmazynowy przypływ - film sensacyjny USA 1995

HGTV

10:00 Wymarzony dom we Włoszech (4/12) - serial dok.
10:55 Kamera, akcja, wpadka!
12:00 Odlotowy ogród (3)
12:30 Nowe życie w starym domu VI (2,3/14) - serial dok.
14:30 Mieszkanie na miarę IV
16:30 Polowanie na ogród IX
18:10 Dobrze zrobione w domu
18:20 Zgłoś remont (6)
19:15 Weekendowa metamorfoza (5) - reality show
20:10 Dorota inspiruje (2)
21:05 Dorota was urządzi
22:35 House Hunters
00:45 Kamera, akcja, wpadka!

BBC LIFESTYLE

08:30 Mistrzowie szycia (8)
09:40 Zapraszam do stołu (8)
11:35 ADHD: zrozumieć dziecko - film dok. Wlk. Bryt. 2025
12:35 10 lat mniej w 10 dni II
13:35 12 smaków miasta
14:40 Wielkie brytyjskie wypieki (4) - program rozrywkowy
15:50 Zapraszam do stołu (4)
17:45 ADHD: zrozumieć dziecko - film dok. Wlk. Bryt. 2025
18:50 Mistrzowie szycia (8)
19:55 Wielkie brytyjskie wypieki (5) - program rozrywkowy
21:00 Wielkie australijskie wypieki VI - serial dok.
22:10 Zapraszam do stołu (18)

COMEDY CENTRAL

08:25 Dwóch i pół IV (12/24)
08:55 Hoży doktorzy (3,4/24)
09:55 Przyjaciele II (15,16, 17,18/24) - serial kom.
11:55 Teoria wielkiego podrywu X (8,9,10,11,12,13/24)
14:30 Dwóch i pół IV (13,14,15,16/24) - serial kom.
16:30 Przyjaciele II (19,20,21,22/24) - serial kom.
18:30 Hoży doktorzy (5,6/24)
19:30 Teoria wielkiego podrywu X (14,15,16,17,18,19/24)
22:00 The Office PL IV (5,6/12)
23:05 Comedy Club (1, 2)

TVP SERIALE

08:40 Komisarz Alex X
09:25 Rodzinka.pl VII (7/13)
10:00 Klan - telenowela
10:30 Ranczo III (5/13)
11:25 Na dobre i na złe
12:25 Zaraz wracam (13,14)
13:20 Minuta dla Twojego bezpieczeństwa (7) - mag.
13:35 Ojciec Mateusz 34 (12,13) - serial krym.
15:30 Komisarz Alex X
16:20 Na sygnale
17:30 Ranczo III (7,8/13)
19:30 Ojciec Mateusz (1,13) - serial krym. Polska 2008
21:30 Ranczo III (9,10/13)
23:30 Ojciec Mateusz (2)

CANAL+ KUCHNIA

10:40 U sąsiadów w kuchni
11:50 Kulisy wielkiej kuchni
13:45 Eva Longoria w poszukiwaniu hiszpańskich smaków
14:40 U sąsiadów w kuchni
15:45 Zgrillowani (6, 7)
16:40 Jamie Oliver (17, 18)
17:35 Gotuj taniej z Jamiem (1)
18:30 Kulinarna mapa Wielkiej Brytanii (10) - mag. kulinarny
18:55 Jedz, podróżuj, smakuj
19:25 m jak mięso (8)
19:50 Maximum Foodie IV (10)
20:20 Jamie Oliver (1/4)
21:15 Anthony Bourdain XI
23:55 Top Chef (8)

CANAL+ DOMO

11:10 Ucieczka na wieś XXIII
12:10 Wielkie projekty
13:05 Pokochaj lub sprzedaj
14:00 Adres: rezydencje marzeń (3) - reality show
15:00 Wakacyjne domy na wynajem (14) - lifestyle
15:55 Tomasz Pągowski (9, 1)
16:50 Gardeners' World (3)
18:00 Ucieczka na wieś XXIII
19:00 Wielkie projekty: Nowa Zelandia IX - serial dok.
20:00 Daleko od miasta XI (1,2)
21:00 Adres: rezydencje marzeń (4) - reality show
22:00 Tomasz Pągowski. Remont u ciebie (2) - mag.

PLANETE+

13:40 Targowiska świata (3)
14:45 Afryka z góry (8/10)
15:50 360° – świat bez granic XXV (10) - serial dok.
16:55 Świat z góry VII (6,7/14)
18:00 Dokąd dzisiaj? IV (59,60)
18:40 Historia fantasy (2)
19:45 First Person Shooter. Idź, strzelaj, kombinuj
20:50 Zagadka pustynnych latawców - film dok.
22:00 Premiera: Krew, pot i cukier - serial dokumentalny
23:10 Planeta Seks (6/6)
00:15 360° – świat bez granic

DISCOVERY CHANNEL

10:00 Wyprawa w nieznane VII
11:00 Klan z Alaski (1/6)
12:00 Przemytnicy: na lotnisku (11) - serial dok. USA 2025
13:00 W dżungli z Edem Staffordem (6/6) - serial dok.
14:00 Nagi instynkt przetrwania: Ameryka Łacińska
15:00 Złomowisko PL X
16:00 Gorączka złota: na kłopoty Freddy Dodge V (5)
17:00 Kroniki policyjne
18:00 Przygody truckerki (4)
19:00 Złomowisko PL V (13,14)
22:00 Nagi instynkt przetrwania: tajemnicza wyspa (6)
00:00 Fani czterech kółek (5)

TVP HISTORIA

08:05 Wojownicy czasu
08:45 Dom (2) - serial obycz.
10:25 Wszystkie kolory świata
11:20 Doktórka - film dok.
12:25 Listy z barykady
13:00 Kroniki Hitlera (5/13)
14:00 Dom (3) - serial obycz.
15:35 Sensacje XX wieku
17:30 Wojenne dziewczyny II
18:20 Fake czy historia?
19:00 Ostatni bój - film dok.
20:05 Zatoka szpiegów II (8) - serial sens. Polska 2025
20:55 Putin i Zachód (2/3)
22:05 Tablice pamięci. Akowcy
23:05 Sensacje XX wieku

HISTORY

12:10 Gwiazdy lombardu XXII
13:05 Starożytni kosmici XIV
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata III (7/22) - serial dok.
14:50 Największe tajemnice świata VI (10/20) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
17:10 II wojna światowa w kolorze – przełomowe momenty (10/10) - serial dok.
18:10 Największe tajemnice świata VII (15) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XVI
21:00 David Duchovny II (17)
22:00 Ranczo kosmitów VII (5)
23:00 Niewyjaśnione tajemnice świata IV (6/11) - serial dok.

NATIONAL GEOGRAPHIC

16:00 Grecja: miejsce pełne tajemnic (1/6) - serial dok.
17:00 Zaginione skarby Biblii: tajemnice wiary - serial dok.
18:00 Krwawe pieniądze: tajemnice radzieckiej gospodarki (2) - film dokumentalny
19:00 Zaginione okręty II WŚ
20:00 Katastrofa w przestworzach XX (2/10) - serial dok.
21:00 Premiera: Odkopać historię - serial dokumentalny
22:00 Premiera: Makro inżynieria IV (4) - serial dok.
23:00 Uwaga, katastrofa!

FOCUS TV

08:00 Był sobie człowiek
08:55 Wehikuł czasu
09:00 Starożytni kosmici X
10:00 Gwiazdy lombardu XXIV
12:00 Broń w hollywoodzkich filmach II (7,8) - serial dok.
13:00 Poszukiwacze historii IV
14:00 Apokalipsa Hitlera (2/2)
15:00 Poszukiwacze złota w Australii VIII - serial dok.
16:00 Dorwać tuńczyka IV
18:00 Rolnicy. Podlasie VI
20:00 Galileo - pr. popularn.
21:00 Supersamoloty bojowe X (6/6) - serial dok.
22:00 Jak Niemcy przegrały wojnę (1,2/6) - serial dok.

BBC EARTH

12:25 Ben Fogle na szkockich wyspach II (1/4) - serial dok.
13:30 Planeta Ziemia II II (5/6)
14:40 W okowach mrozu VIII (8/9) - serial dok. USA 2019
15:35 Życie na pustkowiu XI
16:35 Wielkie archeologiczne odkrycia II (1/4) - serial dok.
17:35 Planeta Ziemia II II (5/6)
18:35 Ben Fogle na szkockich wyspach II (2/4) - serial dok.
19:45 Mroczne dzieje Pompejów (2) - serial dok.
20:55 W okowach mrozu IX
22:55 Wielkie archeologiczne odkrycia II - serial dok.

POLSAT VIASAT HISTORY

09:00 II wojna światowa: cena imperium (4/13) - serial dok.
10:05 Militarny ranking (2/10)
11:15 Najgroźniejsi ludzie Hitlera - serial dokumentalny
12:10 Jak inżynieria zmieniała świat (5,6,7,8/8) - serial dok.
16:05 II wojna światowa: cena imperium (5/13) - serial dok.
17:15 Militarny ranking (3/10)
18:25 Naziści, U-booty i bitwa o Atlantyk - serial dok.
21:00 Linie frontu - serial dok.
22:10 Starożytne superbudowle IV - serial dok.
23:20 Najgroźniejsi ludzie Hitlera - serial dok.

eprasa.pl 3f220597b5

CZWARTEK 1.10

Od A do Z

BABY DRIVER ★★★★
film krym., USA/Wlk. Brytania 2017, reż. Edgar Wright, wyk. Ansel Elgort, Kevin Spacey, Lily James
23:45 | hbo
Niedosłyszący młody kierowca inspirujący się rytmem słuchanych piosenek jest specjalistą od ucieczek z miejsca precyzyjnie zaplanowanych napadów. Ale każde złamanie reguł może go drogo kosztować.

BALLERINA. Z UNIWERSUM JOHNA WICKA ★★★
film sens., USA/Węgry 2025, reż. Len Wiseman, wyk. Ana de Armas, Anjelica Huston, Gabriel Byrne
23:35 | canal+ premium
Ana de Armas jako córka pary płatnych zabójców, należących do różnych syndykatów. Dziewczyna idzie śladami zamordowanych rodziców i ze wsparciem Johna Wicka podejmuje próbę zemsty na ich mordercach.

CHŁOPCY Z FERAJNY ★★★★★
film sens., USA 1990, reż. Martin Scorsese, wyk. Robert De Niro, Ray Liotta, Joe Pesci
21:40 | warner tv
Martin Scorsese według skruszonego gangstera o nowojorskiej mafii. Najlepszy film gangsterski końca stulecia: dokumentalny charakter, perfekcyjna reżyseria, wyśmienite aktorstwo. Koniecznie.

CÓRKA WILKA ★★
thriller, Kanada/USA 2019, reż. David Hackl, wyk. Gina Carano, Brendan Fehr, Anton Gillis-Adelman
22:00 | tv puls
Po śmierci ojca weteranka marines (gwiazda kobiecego MMA Gina Carano) musi przejąć opiekę nad synem, wychowywanym przez dziadka, a kiedy chłopak zostaje porwany, kobieta jak lwica walczy o jego życie.

GODZINY SZCZYTU II ★★
film sens., USA/Hongkong 2001, reż. Brett Ratner, wyk. Jackie Chan, Chris Tucker, John Lone
20:00 | warner tv
Powtórka z dynamicznej rozrywki w nowych dekoracjach: wygimnastykowany Jackie Chan i złotousty Chris Tucker jako para policyjnych detektywów kontra hongkońska triada po obu stronach Pacyfiku.

The Social Network

20:00 | hbo
★★★★

· FOT. MATERIAŁY PRASOWE

Początki Facebooka i sylwetka jego założyciela, Marka Zuckerberga widziana oczami Davida Finchera: krótka historia uzależnienia ogółu od Internetu. Warta trzech Oscarów i pięciu nominacji.

DRAMAT OBYCZAJOWY
USA 2010, REŻ. DAVID FINCHER, WYK. JESSE EISENBERG, ROONEY MARA, BRYAN BARTER

HORROR STORY ★★
dramat obycz., Polska 2023, reż. Adrian Apanel, wyk. Jakub Zając, Michalina Olszańska, Marta Stalmierska
22:15 | kino polska
Niepozorny prowincjusz marzy o karierze w mieście, gdzie wynajmuje pokój w willi pełnej ekscentrycznych postaci podbudowujących swoje ego jego kosztem. Próba przetrwania będzie drogą do dojrzałości.

KRWAWA GRA ★★
film sens., USA 2015, reż. Ken Sanzel, wyk. Ryan Kwanten, Freida Pinto, Mickey Rourke
23:55 | tv puls
Uczestnicy nielegalnego turnieju, polegającego na pojedynkach strzelców ubranych w kamizelki kuloodporne, wędrują po Ameryce Łacińskiej, czekając na wyzwanie od najlepszego. Na ekranie Mickey Rourke.

NIEDOSZŁA PANNA MŁODA ★★
komedia, Wlk. Brytania/USA 2024, reż. Daniel Reisinger, wyk. Aisling Bea, Colin Hanks, Billie Lourd
21:40 | canal+ premium
Kiedy pan młody umiera tuż przed ślubem, narzeczona – za radą niedoszłej szwagierki – sięga po zarzucone, jakkolwiek obowiązujące prawo z czasów wojen napoleońskich, by legalnie poślubić zmarłego.

PAPILLON. MOTYLEK ★★★
dramat obycz., Czechy/Hiszpania/USA 2017, reż. Michael Noer, wyk. Charlie Hunnam, Rami Malek, Christopher Fairbank
20:10 | ale kino+ hd
Jeszcze raz historia osadzenia w kolonii karnej na Diabelskiej Wyspie i brawurowej ucieczki Henriego Charriere, opisanej w bestsellerowej autobiografii. Ale wersja sprzed 40 z górą lat ciągle ciekawsza.

ROBOCOP ★★
film s.f., USA 2014, reż. José Padilha, wyk. Joel Kinnaman, Gary Oldman, Michael Keaton
22:40 | tvp 2
Jeszcze jeden chybiony remake kultowego filmu: kiedy przykładny mąż i policjant przyszłości ginie w tajemniczym wybuchu, wszechwładna korporacja daje mu nowe życie – androidonalnego stróża prawa.

RÓŻYCZKA 2 ★★★
film historyczny, Polska 2023, reż. Jan Kidawa-Błoński, wyk. Magdalena Boczarska, Mateusz Banasiuk, Robert Więckiewicz
22:55 | tvp kultura
Ubiegająca się o urząd prezydencki europosłanka staje wobec zarzutów wiążących jej matkę ze służbami czasu PRL. Kobieta podejmuje prywatne śledztwo i odkrywa mroczne tajemnice swej rodziny.

UKOJENIE ★★★
thriller, USA 2015, reż. Afonso Poyart, wyk. Anthony Hopkins, Jeffrey Dean Morgan, Abbie Cornish
22:55 | polsat
Powtórka z „Milczenia owiec"? Chory psychicznie lekarz pomaga FBI w zdemaskowaniu seryjnego mordercy – psychopaty odpowiedzialnego za śmierć kilku młodych kobiet. Na ekranie Anthony Hopkins.

WSZYSTKIE ODCIENIE ŚWIATŁA ★★★★
dramat obycz., Francja/Indie/Luksemburg/Holandia/Włochy/Szwajcaria/USA/Belgia 2024, reż. Payal Kapadia, wyk. Kani Kusruti, Divya Prabha, Chhaya Kadam
22:45 | ale kino+ hd
Mumbaj z daleka od Bollywood: trzy mieszkające tam kobiety w różnym wieku szukają swego miejsca, licząc na spełnienie marzeń, co w tym szczególnym mieście wcale nie jest proste. Grand Prix Cannes 2024.

ZABÓJCA ★★★
film sens., USA/Kanada 2007, reż. Philip G. Atwell, wyk. Jet Li, Jason Statham, John Lone
20:00 | canal+ premium
Podczas wycieczki statkiem po jednym z australijskich parków narodowych turyści zostają zaatakowani przez wygłodzonego krokodyla ludojada. Na szczęście Radha Mitchell wie, jak wyjść z opresji.

KONRAD J. ZARĘBSKI

eprasa.pl 3f220597b5

CZWARTEK 1.10

TVP1

07:00 Msza święta
07:30 Dobre historie (198)
08:00 Serwis Info
08:10 Pogoda Info
08:20 Zaraz wracam (14)
09:00 Ranczo II (6/13)
10:00 Komisarz Alex II (6)
11:00 Ojciec Mateusz XXI (13)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes - magazyn
12:40 To się opłaca (237)
12:55 Osobliwa planeta (3/6)
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info
15:10 Reporterzy (625)
15:35 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5972)
18:05 Klan - telenowela
18:40 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:30 **Ojciec Mateusz 35** (8) - serial kryminalny Polska 2026, wyk. Artur Żmijewski
21:25 **Sprawa dla reportera** (1595) - cykl reportaży
22:25 **Czas niedokonany** (4) - serial obyczajowy Polska 2024, wyk. Krystian Modzelewski
23:25 **Gra z Cieniem II** (4) - serial krym. Polska 26
00:25 ★★★ **Morderstwa w Cantal (Meurtres dans le Cantal)** - thriller Francja 2023 (105 min)

TVP2

05:30 M jak miłość
06:20 Operacja zdrowie (86)
06:55 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7693) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie
11:45 Jedzenie ma znaczenie, nauka na talerzu
12:25 Koło fortuny
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque
14:35 Na sygnale - serial obyczajowy Polska 2026
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny
16:35 Familiada (3056)
17:20 Panna młoda - serial obyczajowy Turcja 2024
18:15 Va banque
18:50 Jeden z dziesięciu
19:25 Barwy szczęścia - serial obycz. Polska 2026

20:05 **Barwy szczęścia** - serial obycz. Polska 2026
20:40 **Postaw na milion** (394) - teleturniej
21:40 **Europa da się lubić – nowe pokolenie** (4)
22:40 **RoboCop** - film s.f. ★★ USA 2014, reż. José Padilha, wyk. Joel Kinnaman, Gary Oldman, Michael Keaton, Abbie Cornish (125 min)
00:45 **Rodzinka.pl XIX** (3)
01:20 **Peaky Blinders II** (2/6)
02:30 **Akacjowa 38** - serial obycz. Hiszpania 2026

POLSAT

05:40 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień - magazyn
08:00 Trudne sprawy XXIII - serial fabularno-dok.
09:05 Dlaczego ja? 29 (50/60) - serial fabularno-dok.
10:05 Wypasiona Kuchnia (19)
10:20 Dlaczego ja? 29 (51,52/60) - serial fab.-dok.
12:20 Gliniarze Śląsk (22)
13:25 Gliniarze XVII (29,30) - serial fabularno-dok. Polska 2024, wyk. Arkadiusz Krygier
15:30 Wydarzenia
15:55 Gliniarze XXI (22) - serial fab.-dok. Polska 2026
16:55 Gliniarze Śląsk (23)
18:00 Pierwsza miłość 50 (87)
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Gość „Wydarzeń"
19:25 Wypasiona Kuchnia (32)
19:55 Milionerzy (139)

20:30 **Nasz nowy dom** (377) - reality show
21:40 **Zdrada** (5) - serial krym. Polska 2023, wyk. Anna Karczmarczyk, Dawid Ogrodnik
22:55 **Ukojenie (Solace)** ★★★ - thriller USA 2015, reż. Afonso Poyart, wyk. Anthony Hopkins, Abbie Cornish (135 min)
01:10 **Chłopak z sąsiedztwa (The Boy Next Door)** ★★★ - thriller USA 2015, reż. Rob Cohen, wyk. Jennifer Lopez (115 min)

TVN

05:15 Zamieszkać na plaży VI (3/14) - serial dok. USA 2019
05:40 Uwaga! (8098) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (29/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Łódź – „Świńskie sprawki" 28 (8) - reality show Polska 2024
07:45 Dzień Dobry TVN (5792)
11:20 Doradca smaku (20) - mag. kulinarny Polska 2026
11:30 Kuchenne rewolucje XXVI (6) - reality show
12:35 Kuchenne rewolucje: „Okrąglak", Sosnowiec XXIII
13:40 Ukryta prawda (19,20,24/48) - serial fab.-dok.
16:50 Szpital św. Anny IV (24) - serial obycz. Polska 2026, wyk. Jolanta Fraszyńska
17:55 Detektywi VII (24)
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:55 Uwaga! (8099) - mag.

20:15 **Na Wspólnej** - serial obycz. Polska 2026
20:50 **The Floor** (20) - teleturniej Polska 2026
21:30 **Kuchenne rewolucje: Karpacz – Izba pod Śnieżką 33** (5) - reality show Polska 2026
22:40 **Miss Agent II: Uzbrojona i urocza (Miss Congeniality 2: Armed and Fabulous)** ★★ - komedia sensacyjna USA 2005 (135 min)
00:55 **CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas X**

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami V (18,19/22) - serial krym. USA 1989, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XXVI (11,12/14)
10:00 Zaklinaczka duchów V (18/22) - serial fantasy
11:00 Kotka - serial obycz.
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2009
13:00 Wspaniałe stulecie IV - serial obycz. Turcja 2014
14:00 Rodzinny interes
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XIV (47,48)
17:00 Rodzinny interes - serial obycz. Polska 2019
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX - serial obycz.
20:00 ★ **Pomścić córkę (Vendetta)** - film sens. USA 2022, reż. Jared Cohn, wyk. Bruce Willis, Thomas Jane (120 min)
22:00 ★★ **Córka wilka (Daughter of the Wolf)** - thriller Kanada/USA 2019, reż. David Hackl (115 min)
23:55 ★★ **Krwawa gra (Blunt Force Trauma)** - film sens. USA 2015, reż. Ken Sanzel (125 min)
02:00 **Dzielnica strachu III** - serial kryminalny

TVN7

05:20 Ten moment (34/40) - serial fabularno-dok.
05:55 Szkoła (60,61,62/69) - serial fabularno-dok.
08:45 Ukryta prawda (45,40,41/51) - serial fab.-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fab.-dok. Polska 2010
13:55 Detektywi III (42/60) - serial fabularno-dok.
15:00 Szpital św. Anny IV (14) - serial obycz. Polska 2026
16:00 Szpital (8/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 Rozwód. Walka o wszystko - serial fab.-dok.
19:00 Ukryta prawda (10/60)
20:00 **Hotel Paradise** (22) - real tv Polska 2026
21:00 ★★ **Polowanie na druhny (Wedding Crashers)** - komedia romantyczna USA 2005, reż. David Dobkin, wyk. Owen Wilson, Vince Vaughn, Isla Fisher (150 min)
23:30 **Taskmaster** (5) - program rozrywkowy
00:35 ★★ **Meg (The Meg)** - horror USA/Chiny 2018, reż. Jon Turteltaub, wyk. Jason Statham, Bingbing Li (140 min)

MEZZO

14:50 Zoltán Kodály: Closed: Balet z prawdziwego życia - balet Norwegia 2017
15:20 Brahms: Kwintet smyczkowy F-dur nr 1, opus 88 – Takács Quartet, Nabuko Imai - muzyka klasyczna
15:50 Brahms: Kwintet smyczkowy G-dur, nr 2 op. 111 – Takács Quartet, Nabuko Imai
16:20 Intermezzo
17:00 Giuseppe Verdi: Ernani - opera Hiszpania 2023
19:05 Solrey & Traffic Quintet: Ciao Casanova
20:30 Hommage à John Coltrane – Emile Parisien Quartet - koncert Francja 26
22:00 James Carter „Trane: A Centennial Supreme" – Jazz in Marciac - koncert
23:00 Gil Evans Orchestra & Mccoy Tyner Sextet

PULS 2

09:45 Bing (25,26/78)
10:00 Jeżyk i przyjaciele
10:35 Basia II (23,24)
11:10 Gus. Mały II (4,5/26)
11:35 Tomek i przyjaciele
12:00 Psi patrol IV (23/26)
12:35 Gumisie VI (5,6/18)
13:35 Smerfy - serial anim.
14:00 Baranek Shaun IV
14:35 Marta mówi!
15:00 Miraculous VI (16,9/26)
16:00 Patryk Rozgwiazda Show (24,25/26) - serial anim.
17:00 SpongeBob IX
18:00 Pingwiny z Madagaskaru
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (13) - serial obycz.
21:00 Moje skarby - komedia kryminalna Francja 2017
22:55 Przyjaciel gangstera - komedia kryminalna Francja/Wł. 2003, reż. Francis Veber

TV4

07:00 Strażnik Teksasu IV
07:55 Bogaty dom – biedny dom VIII (3) - serial dok.
08:55 Policjantki i policjanci XII (27,28,29/65) - serial obycz.
11:55 Na ratunek 112 XVI (7,8)
12:55 Trudne sprawy XV (24,25,26) - serial fab.-dok.
15:55 Policjantki i policjanci
17:00 Trudne sprawy 28
18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej (451) - reality show
19:00 Policjantki i policjanci
20:00 Wypasiona Kuchnia (31)
20:05 Uroczysko VI (20)
20:40 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XXI (20)
21:40 Sprawiedliwi. Trójmiasto IV (20) - serial krym.
22:45 Opowiem ci o zbrodni II
23:20 S.W.A.T.: Miasto w ogniu - film sens. USA 2011
01:00 Love Island V (24)

METRO

07:25 Szpital (47,48,49/67)
10:20 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:20 Szkoła (66/68) - serial fabularno-dok. Polska 2018
13:20 Brzydula - serial obycz.
14:30 Za głosem serca - telenowela Brazylia 2023
15:35 Magda M. IV (7) - serial obyczajowy Polska 2007
16:45 The Floor (1, 2)
18:00 Złomowisko PL V (10/16) - serial dok.
19:00 Kartoteka VIII (9,10/30) - serial fabularno-dok.
21:05 Kryminalni II (11,12/13) - serial krym. Polska 2005
23:20 Kuba Wojewódzki (5)
00:30 Zbrodnie z pierwszych stron gazet VII - serial dok.
01:30 Szpital (43/67)
02:30 Szkoła (5/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019

eprasa.pl 3f220597b5

CZWARTEK 1.10

STOPKLATKA

08:45 Robert Makłowicz (236) - mag. kulinarny
09:35 Pyszne dania w 10 minut z Julią Oleś (11)
09:45 Górski lekarz XVIII (9,10/16) - serial obycz.
11:45 Zagadki kryminalne panny Fisher III (3,4/8) - serial kryminalny Australia 2015
14:00 Hudson i Rex IV (14/16) - serial krym. Kan. 2022
15:00 Zajazd. Będzie się działo II (19,20)
17:00 Katastrofy w przestworzach V (5,6,3/10)
20:00 Człowiek w mroku (Darkness of Man) ** - film sens. USA 2023, reż. James Cullen Bressack, wyk. Jean-Claude Van Damme, Emerson Min (145 min)
22:25 Mścicielka (The Assignment) ** - thriller Francja/Kanada/USA 2016, reż. Walter Hill, wyk. Michelle Rodriguez, Tony Shalhoub (120 min)
00:25 Sala samobójców. Hejter **** - thriller Polska 2020, reż. Jan Komasa, wyk. Maciej Musiałowski, Agata Kulesza, Danuta Stenka (160 min)

KINO POLSKA

07:40 Polska z góry. Zamki, dworki, pałace IV (5,6/10) - serial dok. Polska 2023
08:45 Do przerwy 0:1 (1,2) - serial młodzieżowy Polska 1969, wyk. Aleksander Fogiel
09:55 Gdzie jest generał - komedia Polska 1964, reż. Tadeusz Chmielewski, wyk. Elżbieta Czyżewska, Jerzy Turek, Bolesław Płotnicki
11:55 Potop, cz. 1 II (1) - film historyczny Polska 1974
15:40 Dzięcioł - komedia Polska 1971, reż. Jerzy Gruza, wyk. Wiesław Gołas, Violetta Villas, Alina Janowska, Mitchell Kowall, Irena Kwiatkowska
17:40 Czterej pancerni i pies (5,6/8) - serial wojenny Polska 1966, wyk. Roman Wilhelmi
20:00 Kamienie na szaniec - dramat wojenny Polska 2014, reż. Robert Gliński, wyk. Tomasz Ziętek, Marcel Sabat, Kamil Szeptycki, Magdalena Koleśnik, Sandra Staniszewska
22:15 Horror Story - dramat obycz. Polska 2023, reż. Adrian Apanel, wyk. Jakub Zając, Michalina Olszańska, Marta Stalmierska, Konrad Eleryk
00:30 Wesele - dramat obyczajowy Polska/Łotwa 2021, reż. Wojciech Smarzowski, wyk. Robert Więckiewicz

ALE KINO+

08:35 The Office PL (1,2/12) - serial kom. Polska 2021, wyk. Piotr Polak, Vanessa Aleksander
09:50 Karen Pirie II (2) - serial krym. Wlk. Brytania 2025
11:45 Detektyw Foyle III (2/4) - serial krym.
13:45 W 80 dni dookoła świata (Around the World in 80 Days) ** - film przyg. USA/Niemcy/Irlandia/Wlk. Brytania 2004 (145 min)
16:10 Exodus - dramat obycz. **** Szwecja 2023, reż. Abbe Hassan, wyk. Ashraf Barhom, Jwan Alqatami, Isa Aouifia (120 min)
18:10 Detektyw Foyle III (3/4) - serial krym.
20:10 Papillon. Motylek (Papillon) *** - dramat obyczajowy Czechy/Hiszp./USA 2017, reż. Michael Noer (155 min)
22:45 Wszystkie odcienie światła (All We Imagine as Light) **** - dramat obycz. F/Indie/Luksemburg/Holandia/Włochy/Szwajc./USA/Belgia 2024 (140 min)
01:05 Making Tarantino: portret intymny

POLSAT FILM

07:30 Doktor Martin II (1/8)
08:30 Przyjaciółki XXI
10:30 Świat według Kiepskich
12:50 Człowiek w czerwonym bucie - komedia sensacyjna USA/Niemcy 1985
14:40 Minionki: Wejście Gru - film anim. USA/Francja 2022
16:30 Kochaj albo rzuć - komedia Polska 1977
18:55 A więc wojna - film sensacyjny USA 2012
21:00 Redeeming Love - melodramat USA 2022
23:45 Kraven Łowca - film s.f. USA 2024, reż. J.C. Chandor

FILMBOX+ ONE

07:45 Panna Marple V (2/4)
09:45 Vera V - serial krym.
11:45 Zagadki kryminalne panny Fisher III (2/8) - serial kryminalny Australia 2015
12:55 Poirot XI (1/4)
15:00 Strażnik Teksasu VI (2,3/25) - serial sens.
17:05 Vera V - serial krym.
18:55 Poirot: Przegrany gość V (2/8) - serial kryminalny
20:00 Polowanie na »Czerwony Październik« - film sens. USA 1989, reż. John McTiernan
22:55 Wykidajło - film sens. USA 1989, reż. Rowdy Herrington, wyk. Patrick Swayze

TVP KULTURA

08:30 Dzień z życia artysty
09:00 Rodzina Połanieckich
10:40 Przystań - film psychologiczny ** Polska 1997, reż. Jan Hryniak (90 min)
12:10 Reżyserzy VIII (7)
13:10 Nad Niemnem (2/4) - serial obyczajowy
14:15 Złoto dezerterów * - kom. Polska 1998, reż. Janusz Majewski (135 min)
16:30 Rodzina Połanieckich (4) - serial obycz.
18:00 Kulturalni (38) - mag.
18:55 Rawhide III (20) - western USA 1961
20:00 Wstęp do filmu (612)
20:05 Wstręt (Repulsion) **** - thriller psychologiczny Wlk. Brytania 1965, reż. Roman Polański, wyk. Catherine Deneuve, Ian Hendry (115 min)
22:00 Hala odlotów
22:55 Różyczka 2 - film historyczny *** Polska 2023, reż. Jan Kidawa-Błoński, wyk. Magdalena Boczarska (115 min)
00:50 Ostatnie metro (Le dernier métro) ***** - dramat psych. Francja 1980, reż. François Truffaut, wyk. Catherine Deneuve (135 min)

WARNER TV

07:55 Prawo Agaty VII (10,11)
09:55 Bajer z Bel-Air IV
10:50 Pełniejsza chata IV
11:55 Teraz albo nigdy! II
13:50 Bajer z Bel-Air IV (4,5,6,7/26) - serial kom.
15:40 Pełniejsza chata IV
17:55 Willy Wonka i fabryka czekolady - film fantasy USA/Wlk. Brytania 1971
20:00 Godziny szczytu II - film sens. USA/Hongkong 2001
21:40 Chłopcy z ferajny - film sensacyjny USA 1990
00:40 Ocean's Eleven: Ryzykowna gra - film sens. USA 2001

PARAMOUNT

07:30 Czarodziejki IV
09:20 Pingwiny z Madagaskaru
09:50 Kontakt - film s.f. USA 1997, reż. Robert Zemeckis
13:00 Czarodziejki V
15:00 Pingwiny z Madagaskaru
15:35 Ostatni władca wiatru - film przyg. USA 2010
17:50 Tajna baza - komedia USA 2022, reż. Henry Joost
20:00 Aviator - film biograficzny USA/Niemcy 2004, reż. Martin Scorsese
23:30 Liberator II - film sens. USA 1995, reż. Geoff Murphy
01:35 Pszczelarz - film sens. USA/Wlk. Brytania 2024

HBO

09:30 Przypadek Harolda
Cricka **** - komedia USA/Wlk. Bryt. 2006 (115 min)
11:25 Zabawy z piłką *** - komedia USA/Niemcy 2004, reż. Rawson Marshall Thurber (95 min)
13:00 Rodzina Potwornickich ** - horror USA/Węgry 2022 (110 min)
14:50 Po prostu uwierz ** - film obycz. USA 2024, reż. Ty Roberts (105 min)
16:35 Sprawa Friedy *** - dramat obyczajowy Szwajcaria 2024, reż. Maria Brendle (110 min)
18:25 Kung Fu Panda IV *** - film anim. USA/Chiny 2024, reż. Mike Mitchell, Stephanie Stine (95 min)
20:00 The Social Network **** - dramat obycz. USA 2010, reż. David Fincher, wyk. Jesse Eisenberg, Rooney Mara (120 min)
22:00 Bestie Boga (1/9) - serial dok. USA 2026
22:55 Zabójcza historia (1/3)
23:45 Baby driver - film krym. **** USA/Wlk. Bryt. 2017, reż. Edgar Wright (110 min)
01:35 Zaułek koszmarów **** - thriller USA/Meksyk/Kanada 2021 (145 min)

CINEMAX

10:25 Żarty i papierosy - film biograficzny Hiszpania 2023
12:20 Na skraju nadziei - film krótkom. Nowa Zelandia 2024
12:55 Dziś wieczorem nie schodzimy na psy - dramat obyczajowy RPA 2024
14:35 Olmo - komedia USA/Meksyk 2025, reż. F. Eimbcke
16:00 Manchester by the Sea - dramat obycz. USA 2016
18:20 Delikatne liście - dramat obycz. Belgia 2025
20:00 Prawo ulicy (1,2/13)
22:00 8 - dramat obycz. Hiszp. 2025, reż. Julio Medem

ROMANCE TV

08:15 Górski lekarz (2/8)
10:05 Lato w Szwarcwaldzie - dramat obycz. Niemcy 2024
12:00 Dora Heldt: Gratulacje! Wygrał pan! - kom. Niemcy 2014
13:55 Miłosne sprawki - komedia Niemcy 2022
16:00 Omamamia - komedia Niemcy 2012
18:05 Górski lekarz (3/8)
20:00 Inga Lindström: Hanna i dobre życie - film obyczajowy Niemcy/S 2023, reż. Marco Serafini, wyk. Sina Tkotsch
21:55 O jedną miłość więcej - dramat Niemcy 2021
23:50 Górski lekarz (3/8)

CANAL+ PREMIUM

10:15 Łapu-Capu (234)
10:20 Peacock - dramat *** obycz. USA 2010 (90 min)
11:50 LARP. Miłość, trolle i inne questy *** - komedia Polska 2025 (95 min)
13:25 Prawdziwa historia szeregowca Ryana
14:20 Saga „Zmierzch": Przed świtem, cz. 1 ** - film przyg. USA 2011, reż. Bill Condon (115 min)
16:15 Hollywood Buzz (18)
16:40 Miss Potter - film biograficzny *** Wlk. Brytania/USA 2006 (90 min)
18:10 Łapu-Capu (235)
18:15 Krucjata Bourne'a *** - thriller USA/Niemcy 2004 (105 min)
20:00 Zabójca - film sens. *** USA/Kanada 2007, reż. Philip G. Atwell (100 min)
21:40 Niedoszła panna młoda ** - komedia Wlk. Bryt./USA 2024 (115 min)
23:35 Ballerina. Z uniwersum Johna Wicka *** - film sens. USA/Węgry 2025, reż. Len Wiseman, wyk. Ana de Armas (120 min)
01:35 Franz Kafka - film *** biograficzny Czechy/Polska/Niemcy/Turcja/Francja 2025 (125 min)

TVN FABUŁA

09:50 Młode gliny (19/50)
10:55 Lekarze V (2/13)
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Młode gliny (20/50)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:05 Na Wspólnej
17:10 Magia kina (1)
17:30 Sonic 2. Szybki jak błyskawica - film anim. USA/Japonia/Kan./Wlk. Bryt. 2022
20:00 Magic Mike: Ostatni taniec - komedia USA 2022
22:30 Top Gun: Maverick - film sensacyjny USA 2022
01:00 Pod ścianą - dramat obycz. Wlk. Brytania 2022

AMC

07:55 Lepiej być nie może - komedia USA 1998
10:55 Kto pierwszy, ten lepszy - komedia romant. Niemcy/USA 2002, reż. Reginald Hudlin
13:05 Uciekająca panna młoda - komedia USA 1999
15:35 Pogromcy duchów - komedia sens. USA 1984
17:45 Czyste szaleństwo - komedia USA 1980
20:00 Lara Croft: Tomb Raider - film przyg. USA/Wlk. Brytania/Japonia/Niemcy 2001, reż. Simon West
22:00 Klient - film sens. USA 1994, reż. Joel Schumacher

eprasa.pl 3f220597b5

AXN

08:25 Ostry dyżur VI (10/22)
09:25 Castle VIII (6,7/22)
11:25 Rekrut VI (3,4/10)
13:15 Agenci NCIS X (14,15/24)
15:15 FBI VI (7,8/13)
17:05 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas IX (7,8/24)
19:05 Castle VIII (8,9/22)
21:05 Agenci NCIS: Hawaje III (9,10/10) - serial krym. USA 2024, wyk. Vanessa Lachey
23:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas IX (7,8/24)
00:45 Castle VIII (8/22) - serial kryminalny USA 2015

EPIC DRAMA

08:30 Detektyw Murdoch XVII
09:25 Wszystkie stworzenia duże i małe IV (1/6)
10:25 Lekarze na start
12:00 Zatraceni w miłości
13:00 Panna Scarlet VI (6/6)
14:10 Agenci NCIS XVIII
15:05 Panna Marple II (3/4)
17:05 Dalgliesh II (3/6)
19:00 Agenci NCIS XVIII (11/16) - serial krym. USA 2021
19:55 Poirot III (3/11) - serial krym. Wlk. Brytania 1991
21:00 Detektyw Murdoch XIX
21:55 Agenci NCIS XVII (14/20)
22:55 Poirot III (3/11)
00:00 Agenci NCIS XVIII

TVN STYLE

11:20 Poukładani (1, 2)
12:25 Ugotowani (5)
13:30 Kuchenne rewolucje (4, 3) - reality show Polska 20
15:30 Pojedynek na podróże (5) - program rozrywkowy
16:35 Egzotyczne wakacje na każdą kieszeń - magazyn
17:40 Kuchenne rewolucje
20:50 Zgłoś remont (9) - reality show Polska 2026
21:50 Jestem z Polski XVI (37/40) - serial dok.
22:50 Hotel Paradise (22)
23:45 Mój sąsiad morderca X (5/10) - serial dokumentalny

TVN TURBO

08:20 101 napraw (4, 5)
09:20 Fani czterech kółek XVII
10:15 Złomowisko PL XI
11:15 Wojny samochodowe (8)
12:15 Naprawy nie do naprawy
13:00 Zawodowi handlarze
14:30 Wojny samochodowe
16:30 Jeździć, obserwować III
18:00 Raport Turbo (5079)
18:15 Duda kontra Szafrański
19:00 Ciężarówką przez pół świata (4/8) - serial dok.
20:00 Uwaga! Oszust: Ściema z ogłoszenia II (16,4/17)
21:00 Nic do zgłoszenia VI (5)
22:00 Raport Turbo (5079)
22:15 Jeździć, obserwować VIII

BBC FIRST

08:40 Lewis IV (4/8)
09:40 Ojciec Brown V (10/15)
10:40 Śmierć pod palmami XI
11:45 Z pamiętnika położnej X
13:50 Ojciec Brown V (1,8/15)
15:50 Lewis IV (4/8)
16:55 My Life is Murder V
18:00 Morderstwa w Midsomer XXI (2/4) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami XII - serial krym. Wlk. Bryt./F 22
21:00 Line of Duty III (6/6)
22:45 Po powodzi (6/6)
23:35 Koroner II (1/10)
00:30 Tajemnice Brokenwood

FX

08:00 Kości II (9/21)
09:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XIII (21/22)
10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami VI (13,14/21)
11:50 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku VIII (9/18)
12:50 FBI V (8/23)
13:45 Agenci NCIS (19,20/23)
15:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami VI (15,16/21)
17:25 Z Archiwum X III (16,17/24) - serial s.f.
19:15 FBI V (9/23)
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku VIII (10,11/18)
22:00 Zakłamanie

HGTV

09:00 Poszukiwacze domów
10:00 Ekstremalnie wymagający kupujący (1/8) - serial dok.
10:55 Kamera, akcja, wpadka!
11:55 Odlotowy ogród (4)
12:30 Nowe życie w starym domu VI (4) - serial dok.
14:25 Dobrze zrobione w domu
14:35 Mieszkanie na miarę
16:35 Polowanie na ogród IX
18:20 Weekendowa metamorfoza (6) - reality show
19:10 Pogromcy chaosu (9)
20:10 Dorota was urządzi III
21:40 Dorota inspiruje (3)
22:40 House Hunters

BBC LIFESTYLE

08:35 Mistrzowie szycia (4)
09:45 Zapraszam do stołu (4)
11:35 Najpiękniejsze domy
12:35 10 lat mniej w 10 dni II
13:40 Wielkie australijskie wypieki VI - serial dok.
14:50 Wielkie kanadyjskie wypieki (8) - real tv Kan. 2018
15:45 Zapraszam do stołu (13)
17:40 Najpiękniejsze domy: Nowa Zelandia - serial dok.
18:50 Mistrzowie szycia (4)
20:00 Wielkie brytyjskie wypieki (1) - pr. rozrywkowy
21:00 10 lat mniej – powrót II
22:00 W 80 kilo dookoła świata (2) - serial dok.

COMEDY CENTRAL

08:25 Dwóch i pół IV (16/24)
08:55 Hoży doktorzy (5,6/24)
09:55 Przyjaciele II
11:55 Teoria wielkiego podrywu X (14,15,16,17,18,19/24)
14:30 Dwóch i pół IV (17,18,19,20/24) - serial kom.
16:30 Przyjaciele II (23,24, 1,2/24) - serial kom. USA 1996
18:30 Hoży doktorzy (7,8/24)
19:30 Teoria wielkiego podrywu X (20,21,22,23,24,1/24)
22:00 The Office PL IV (7,8)
23:05 Comedy Club (3, 4)
00:05 Miasteczko South Park

TVP SERIALE

08:30 Komisarz Alex X
09:20 Rodzinka.pl VII (8/13)
09:55 Klan - telenowela
10:25 Ranczo III (6/13)
11:20 Ojciec Mateusz 35 (7)
12:15 Felicita (9,10)
13:30 Ojciec Mateusz 34 (13,1)
15:30 Komisarz Alex X
16:20 Na sygnale
17:25 Ranczo III (8,9/13)
19:30 Ojciec Mateusz (2)
20:30 Komisarz Alex XXVI (4) - serial krym. Polska 2026
21:30 Ranczo III (10,11/13) - serial kom. Polska 2008
23:30 Ojciec Mateusz (3)
00:25 Na sygnale

CANAL+ KUCHNIA

11:50 Kulisy wielkiej kuchni (8)
13:45 Eva Longoria w poszukiwaniu hiszpańskich smaków
14:40 U sąsiadów w kuchni
15:45 Zgrillowani (8)
16:10 Domowa piekarnia Kucharskiego (1) - magazyn
16:40 Jamie Oliver (19, 20)
17:35 Gotuj taniej z Jamiem (2)
18:30 Jedz, podróżuj, smakuj
19:25 m jak mięso (1)
19:50 Maximum Foodie V (1)
20:20 Poza Bali: podróż do serca Indonezji (1) - serial dok.
21:20 Anthony Bourdain XI
23:55 Top Chef (9)

CANAL+ DOMO

10:00 Gardeners' World (1)
11:10 Ucieczka na wieś XXIII
12:10 Wielkie projekty IX (6)
13:05 Pokochaj lub sprzedaj
14:00 Adres: rezydencje marzeń (4) - reality show
15:00 Wakacyjne domy na wynajem (15) - lifestyle
15:55 Pogotowie remontowe Wieśka (4, 5) - magazyn
16:50 Gardeners' World (4)
18:00 Ucieczka na wieś XXIII
19:00 Wielkie projekty IX
20:00 Daleko od miasta XI
21:00 Adres: rezydencje marzeń (5) - reality show
22:00 Pokochaj swój ogród

PLANETE+

11:25 Żywioły w akcji (1)
12:35 Niezwykłe podróże koleją II (6/6) - serial dok.
13:40 Targowiska świata (4)
14:45 Afryka z góry (9/10)
15:50 360° – świat bez granic
16:55 Świat z góry VII (7,8/14)
18:00 Dokąd dzisiaj? IV (61,62)
18:45 Pomyśl, zanim zjesz!
19:45 First Person Shooter. Idź, strzelaj, kombinuj
20:50 Sekrety budowniczych piramid II (1/6) - serial dok.
22:00 Wszystko o Marii, Matce Bożej - serial dok. Francja 2025

DISCOVERY CHANNEL

11:00 Klan z Alaski (2/6)
12:00 Przemytnicy: na lotnisku (9/12) - serial dok.
13:00 Człowiek kontra niedźwiedź (1/8) - serial dok.
14:00 Nagi instynkt przetrwania: Ameryka Łacińska (3)
15:00 Złomowisko PL X
16:00 Gorączka złota: na kłopoty Freddy Dodge V (6/11)
17:00 Kroniki policyjne
18:00 Przygody truckerki
19:00 Nagi instynkt przetrwania IV (5,6/16) - serial dok.
21:00 Ocalić dom: Interwencja
23:00 Poszukiwacze przeklętego złota V - serial dok.

TVP HISTORIA

11:00 Wszystkie kolory świata
12:00 Juliusz Cezar, narodziny dyktatury (1/3) - serial dok.
13:00 Putin i Zachód (2/3)
14:10 Dom - serial obycz.
15:50 Sensacje XX wieku
17:30 Wojenne dziewczyny II
18:20 Polskie państwo podziemne 1939-1945
19:30 Flesz historii (781)
20:00 Zatoka szpiegów II (9)
20:50 Największe tajemnice monarchii (5) - serial dok.
21:55 Profesor Michałowski. Droga do Faras - reportaż
23:00 Sensacje XX wieku

HISTORY

11:10 David Duchovny: archiwum tajemnic II (17)
12:10 Gwiazdy lombardu XX
13:05 Starożytni kosmici XIV
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata III (9/22)
14:50 Największe tajemnice świata VI (11/20) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
17:10 II wojna światowa: walka o Europę (1/8) - serial dok.
18:10 Największe tajemnice świata VII (1/10) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XVIII
21:00 Jak to wyjaśnić V (1)
22:00 Wojny magazynowe XVI (6/10) - serial dok. USA 2025

NATIONAL GEOGRAPHIC

12:00 Tajemniczy świat Majów
15:00 Katastrofa w przestworzach XXIV (6/10) - serial dok.
16:00 Ukryte pod miastami
17:00 Zaginione skarby Biblii: tajemnice wiary - serial dok.
18:00 Gułag – system śmierci
19:00 Piekło pod wodą: II wojna światowa IV (1/6)
20:00 Katastrofa w przestworzach XX (3/10) - serial dok.
21:00 Premiera: Morskie megamaszyny III - serial dok.
22:00 Logistyka na wielką skalę - serial dokumentalny

FOCUS TV

08:00 Był sobie człowiek
08:55 Wehikuł czasu
09:00 Starożytni kosmici X
10:00 Gwiazdy lombardu XXIV
12:00 Broń w hollywoodzkich filmach (1,2/8) - serial dok.
13:00 Poszukiwacze historii IV
14:00 Apokalipsa Hitlera – front zachodni (1/2)
15:00 Poszukiwacze złota w Australii VIII (5/20)
16:00 Dorwać tuńczyka IV
18:00 Rolnicy. Podlasie VI
20:00 Galileo - pr. popularn.
21:00 Poszukiwacze historii VIII - serial dok.
23:00 Stalowa bestia Hitlera

BBC EARTH

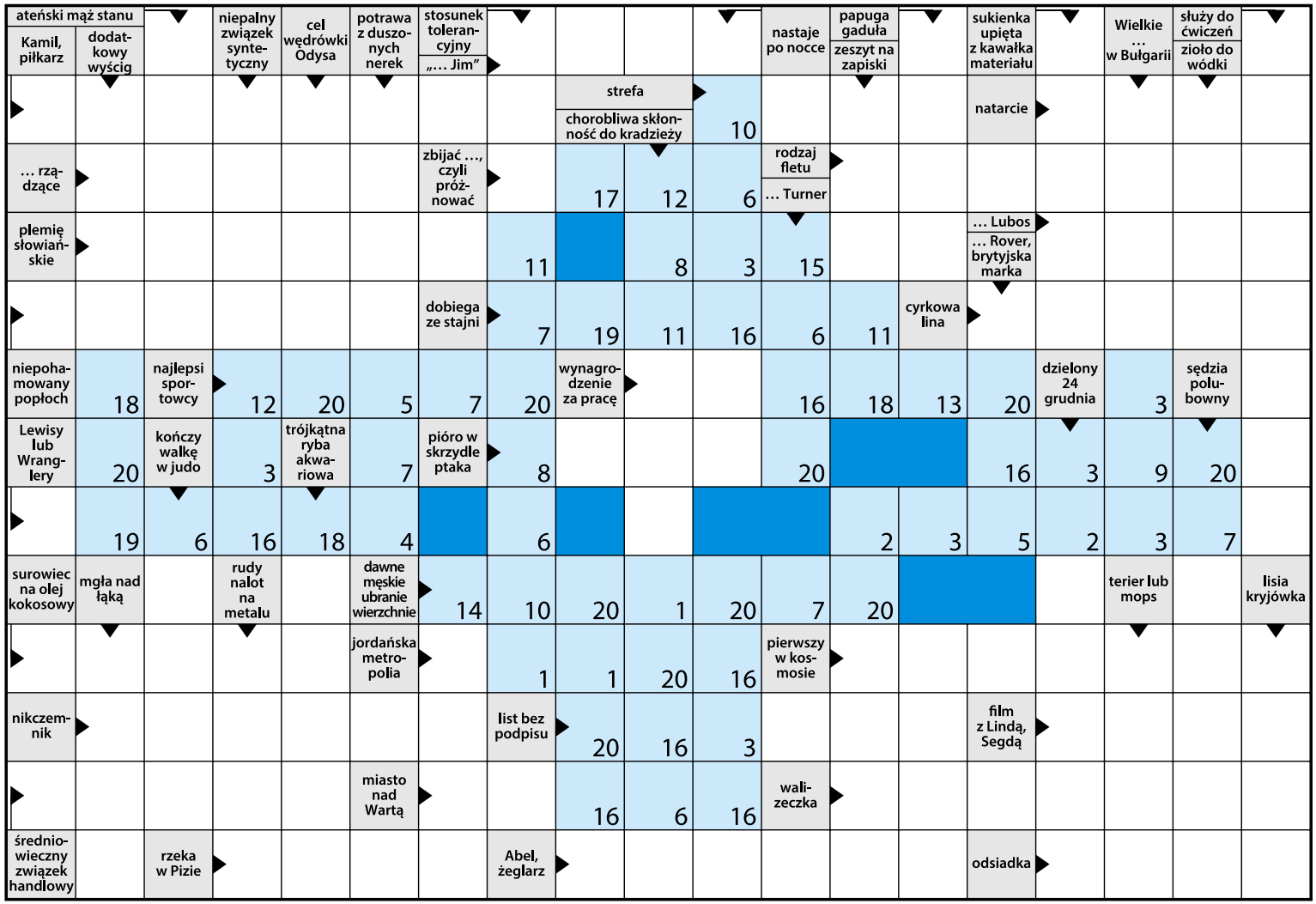
09:00 Planeta Ziemia II II
10:05 Życie na pustkowiu XI
11:05 Cała prawda o fitnessie
12:05 Ben Fogle na szkockich wyspach II (2/4) - serial dok.
13:05 Planeta Ziemia II II
14:20 W okowach mrozu VIII
15:25 Życie na pustkowiu XI
16:20 Fenomeny współczesnego życia II (6/6) - serial dok.
17:30 Planeta Ziemia II II
18:40 Ben Fogle na szkockich wyspach II (3/4) - serial dok.
19:45 Przyszłość natury (4/4)
20:55 W okowach mrozu X (2)
22:55 Cała prawda o nadwadze

POLSAT VIASAT HISTORY

09:50 II wojna światowa: cena imperium (5/13) - serial dok.
10:55 Militarny ranking (3/10)
12:10 Najgroźniejsi ludzie Hitlera - serial dokumentalny
13:00 Miasta świata podziemi
16:35 II wojna światowa: cena imperium (6/13) - serial dok.
17:45 Militarny ranking (4/10)
18:50 Zakazana historia VII
19:50 Kleopatra: tajemnicza władczyni - serial dok.
21:00 Linie frontu - serial dok.
22:05 Starożytne superbudowle IV - serial dok.
23:15 Najgroźniejsi ludzie Hitlera - serial dokumentalny

eprasa.pl 3f220597b5

szyfropanorama

Tu wpisz litery z pól oznaczonych cyframi

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

Rozwiązanie krzyżówki

5	4	2	8	3	1		
10	20	9	3	5	3	9	4

Rozrywka w „Wyborczej”

Codzienna porcja łamigłówek od poniedziałku do soboty na ostatniej stronie „Gazety Wyborczej”

JAK ROZWIĄZAĆ SZYFROPANORAMĘ?

Część „panoramiczną” należy rozwiązać jak zwykłą krzyżówkę panoramiczną. Przy okazji część liter z wpisywanych haseł wypełni niektóre pola zaznaczone kolorem, czyli te należące do szyfrokrzyżówki. W niej każdej liczbie odpowiada inna litera. „Rozkodowane” litery można wpisywać do pustych pól pod diagramem (pola 1-20).

Aby odczytać hasło trzeba przepisać je do właściwych kratek w polu „rozwiązanie krzyżówki”.

Rozwiązanie z wydania 18 września: POLSKI SERIAL KRYMINALNY

APLIKACJA WYBORCZEJ

Jeszcze więcej rozrywki w aplikacji i na ostatniej stronie „Gazety Wyborczej”

wyborcza

PROSTO Z POLSKI
TYGODNIK

Piątek, 25 września 2026 | Redaktor prowadzący **Maciej Nowakowski** wyborcza.pl

Lubelskie i Podkarpackie

Chaos po alarmie

Gdzie się schować? Iść do piwnicy, zostać w domu, a może szukać schronu? Po ubiegłotygodniowym alarmie lotniczym na wschodzie Polski wielu mieszkańców przyznało, że nie wie, co robić, więc zignorowali ostrzeżenie. Co na to eksperci?

Kamil Kulig

• **17 września tuż przed południem na Podkarpaciu i Lubelszczyźnie zawyły syreny. Alarm odwołano o 12.53** FOT. CEZARY ASZKIEŁOWICZ / AGENCJA WYBORCZA.PL

17 września tuż przed południem na Podkarpaciu i Lubelszczyźnie zawyły syreny alarmowe, bo w stronę granicy Polski z dużą prędkością zbliżał się dron odrzutowy. Na Lubelszczyźnie uruchomiono 630 syren, a w 120 budynkach zarządzono ewakuację.

Syreny o modulowanym tonie oznaczające ogłoszenie alarmu rozbrzmiały o godz. 11.49. Mieszkańcy dostali jednocześnie alert Rządowego Centrum Bezpieczeństwa: „Zagrożenie atakiem z powietrza. Znajdź bezpieczne miejsce". Ulice nie opustoszały, życie toczyło się dalej, część osób włączyła radio lub telewizję w poszukiwaniu informacji, część dzwoniła do znajomych, ale ostatecznie nie zareagowała. Ewakuowano tylko niektóre urzędy i szkoły. Ale w niektórych placówkach ewakuacja polegała na wyprowadzeniu ludzi z budynku i pozostawieniu pod gołym niebem, co przeczy zasadom bezpieczeństwa w sytuacji zagrożenia. Na portalach społecznościowych rozlało się niezadowolenie: „Po co straszyć ludzi?".

Jak się później okazało, w stronę polskiej granicy zbliżał się rosyjski dron. Uderzył około 4 km od granicy, po ukraińskiej stronie, w pobliżu przejścia Dorohusk-Jagodzin. Alarm odwołano o 12.53.

Dlaczego zeszli na parking?

Po raz pierwszy od wybuchu wojny w Ukrainie w naszym kraju miały miejsce ewakuacje.

„W szkołach przeprowadzono ewakuację do piwnic, niższych kondygnacji, szatni lub korytarzy z dala od okien. Dwie szkoły – XXX Liceum Ogólnokształcące oraz Zespół Szkół Włókienniczych przeprowadziły ewakuację uczniów i pracowników na zewnątrz budynków szukając schronienia na parkingach zewnętrznych. Niektóre, zdecydowały się na wysłanie uspokajających komunikatów do rodziców. Około 750 uczniów XXX LO w Lublinie zostało ewakuowanych do pobliskiego parkingu podziemnego hipermarketu" – poinformowała Justyna Góźdź, rzeczniczka prezydenta Lublina.

Dlaczego niektórzy dyrektorzy szukali miejsc schronienia poza szkołą? – W naszym budynku nie ma miejsca, które dawałoby odpowiednią ochronę w przypadku zagrożenia z powietrza. Nie dysponujemy schronem ani podpiwniczeniem spełniającym takie wymagania. Nasze korytarze są bardzo przeszklone, podobnie jak sale sportowe. Dlatego podjęłam decyzję o przejściu do najbliższego dostępnego miejsca schronienia. Uznałam, że to rozwiązanie zapewnia większe bezpieczeństwo niż pozostanie w budynku szkoły, zwłaszcza w kontekście potencjalnej fali uderzeniowej czy ryzyka rozbicia szyb – informuje Justyna Łubek, dyrektor XXX LO w Lublinie. Przemieszczenie tak dużej grupy zajęło od 15 do 20 minut.

Ewakuację zarządził także Kamil Dąbrowski, dyrektor VIII LO w Lublinie. Kiedy rozległ się szkolny dzwonek informujący o ewakuacji, uczniowie wyszli na zewnątrz. – Następnie zostali podzieleni na trzy grupy i skierowani do miejsc bezpiecznych: do piwnicy, sali gimnastycznej i pomieszczeń bez okien. Część uczniów była zaniepokojona alertami. Bez odpowiedniego wyjaśnienia ze strony dorosłych mogą one budzić wiele pytań i obaw – mówi Kamil Dąbrowski.

Różne były reakcje w szkołach podstawowych. Dyrektor SP nr 29 w Lublinie Ewelina Zakrzewska poinformowała rodziców: „Uczniowie wraz z nauczycielami zostali przeprowadzeni do wyznaczonych, bezpiecznych miejsc w budynku szkoły". Prosiła, by nie odbierać dzieci aż do odwołania alarmu.

Zupełnie inną wiadomość do rodziców rozesłała Iwona Wąsik, dyrektor SP nr 50 w Lublinie: „Szanowni Państwo, w związku z potencjalnym zagrożeniem, proszę odebrać dzieci ze szkoły".

Pierwszy alarm od początku wojny

Alarm ogłoszono także na Podkarpaciu. Mieszkańcy Rzeszowa sygnał modulowany usłyszeli po raz pierwszy od wybuchu wojny w Ukrainie.

Wojciech Bakun, prezydent Przemyśla oddalonego niecałe 15 km od granicy z Ukrainą, dopiero po zakończeniu alarmu wyjaśniał na Facebooku, co robić w przypadku alarmu. „Najprościej mówiąc: postępować zgodnie z komunikatami! Dzisiejszy komunikat mówił: proszę znaleźć bezpieczne miejsce. Czy takie miejsce to schron? Nie tylko. Miejscem bezpieczniejszym od siódmego piętra bloku będzie pomieszczenie na parterze; miejscem bezpieczniejszym od salonu z oknami będzie wewnętrzna łazienka (bez okien). To nie musi być ani schron, ani miejsce ukrycia (tych – przez lata zaniedbań Obrony Cywilnego – jest zdecydowanie za mało)" – informował w mediach społecznościowych w odpowiedzi na zalew postów od zaniepokojonych mieszkańców miasta, którzy nie wiedzieli, co właściwie mają robić po usłyszeniu takiego alarmu, dokąd się kierować.

Pod wpisem setki komentarzy. „Trzeba sobie jasno powiedzieć: nie jesteśmy przygotowani, a to tylko alert i uderzenie poza granicą, co by było, jakby doleciało coś? Prawda jest taka, że Polska ten, że tak powiem, egzamin oblewa strasznie, o politykach nie wspomnę, bo to już dramat, co zrobili przez te 4,5 roku. Poprzedni i obecni" – pisze Łukasz.

„Nie każdy jest w tym czasie w domu czy mieszkaniu. Podczas alarmu dzisiejszego byłam w centrum. Jedni patrzyli na siebie ze strachem, inni ze zdziwieniem, inni z pytaniem, o co chodzi, kojarząc datę 17 września. Inni z ironią, ale tak naprawdę gdzie się udać w takiej chwili? Zachowania ludzi potwierdzają: nikt nic nie wie" – dodaje Urszula.

Wyśmiewali poradniki

Sergiusz Parszowski, doradca ds. bezpieczeństwa firmy Instin.pl, podkreśla, że duża część odpowiedzialności spoczywa na samych obywatelach.

– Rząd przygotował poradniki bezpieczeństwa, podobne materiały opracowały samorządy, prowadzone są kampanie społeczne, szkolenia, ćwiczenia i spotkania dla mieszkańców. Wiele gmin organizuje tego typu wydarzenia samodzielnie albo zleca je wyspecjalizowanym firmom. Problem polega na tym, że zainteresowanie mieszkańców często jest niewielkie. Niedawno odbył się trening z bezpieczeństwa organizowany przez MSWiA, ale frekwencja była niezadowalająca. – Wiele osób lekceważy te działania, wyśmiewa poradniki, a gdy pojawia się realne zagrożenie, okazuje się, że nie wiedzą, jak się zachować – mówi.

Dodaje, że w przypadku alarmu o zagrożeniu z powietrza nie zawsze najlepszym rozwiązaniem jest schodzenie do piwnicy. – To zależy od konstrukcji budynku. W blokach z wielkiej płyty piwnica może się stać pułapką, jeśli doszłoby do zawalenia konstrukcji. Osobom mieszkającym na wyższych piętrach zazwyczaj rekomenduję zejście na niższe kondygnacje, najlepiej w okolice parteru i w miejsce oddalone od okien. Dobrze sprawdza się zasada dwóch przegród, czyli znalezienie pomieszczenia, od którego potencjalny kierunek zagrożenia oddzielają co najmniej dwie ściany. Mogą one przejąć część energii uderzenia i zatrzymać odłamki – wyjaśnia ekspert.

Inaczej wygląda sytuacja w nowoczesnych budynkach z solidnymi garażami podziemnymi wykonanymi z żelbetu. Takie miejsca często zapewniają wyższy poziom ochrony. Natomiast na terenach wiejskich najbezpieczniej jest pozostać w budynku. W domach jednorodzinnych zejście do piwnicy może zwiększać bezpieczeństwo, ponieważ lekkie dachy i wyższe kondygnacje są bardziej narażone na uszkodzenia. A ewentualne odgruzowanie przez służby ratunkowe jest łatwiejsze niż w blokach i wieżowcach.

Lepiej zostać w budynku

Jeżeli alarm zastanie nas na ulicy, należy jak najszybciej szukać schronienia w najbliższym budynku. Nie warto pokonywać dużych odległości na otwartej przestrzeni. Jeśli nie ma takiej możliwości, należy położyć się przy ziemi, osłonić głowę i ograniczyć powierzchnię ciała narażoną na działanie odłamków.

Sergiusz Parszowski przestrzega przed zachowaniem niektórych dyrektorów szkół: – Bardzo krytycznie oceniam decyzje polegające na masowym wzywaniu rodziców do odbierania dzieci ze szkół w trakcie alarmu. Gdyby wszystkie placówki zrobiły to jednocześnie, skutkiem byłby ogromny chaos komunikacyjny, korki i dodatkowe zagrożenie. Zadaniem szkoły jest zapewnienie dzieciom bezpieczeństwa, spokoju i opieki do czasu odwołania alarmu. Dzieci powinny pozostawać pod opieką nauczycieli, którzy monitorują sytuację i pomagają ograniczać stres. Jeśli szkoła czy inny budynek nie mają podpiwniczenia lub pomieszczeń bez okien, zawsze lepszym rozwiązaniem będzie pozostanie w budynku niż wyjście na otwartą przestrzeń. Bo alerty o zagrożeniu z powietrza oznaczają, że dron czy pocisk manewrujący może spaść w każdej chwili.

Na ukrycie się mamy kilka minut, a może nawet sekund od momentu, gdy obiekt wkroczy na naszą przestrzeń powietrzną. Pamiętajmy, że zagrożenie jest ze wschodu, więc warto się udać na drugą stronę budynku.

Jednak wielu mieszkańców całkowicie zignorowało alerty. – Mechanizm wyparcia jest bardzo silny. Ludzie często nie dopuszczają do siebie myśli, że zagrożenie może dotyczyć także ich. Tymczasem właśnie takie myślenie bywa pułapką – podsumowuje ekspert.

eprasa.pl 3f220597b5

Podkarpacie

Z oczyszczalni na pole. „Smró

Urzędniczka kupiła działkę w sąsiedniej gminie i wywozi tam osady z oczyszczalni. Okoliczni mieszkańcy narzekają, że fetor jest taki, że nie mogą wyjść z domu ani otworzyć okien.

Agata Kulczycka

• **Stanisław Kozielec, na którego działkę pracownica oczyszczalni ścieków wywozi osady. Sulistrowa, 31.08.2026 r.** FOT. PATRYK OGORZAŁEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Sulistrowa to wieś w Beskidzie Niskim, na pograniczu powiatów krośnieńskiego i jasielskiego. Stanisław Kozielec ma tam 11 hektarów, uprawia ziemniaki i jest jednym z dwóch gospodarzy we wsi, który hoduje jeszcze krowy. Sytuację w rolnictwie zna doskonale, bo przez 25 lat był przewodniczącym rady powiatowej Izby Rolniczej w Krośnie: – Ubolewam nad tym, że mało już kto uprawia ziemię. Nic się nie opłaca, a polityka kolejnych rządów zmierza w złym kierunku. Pola są co najwyżej koszone, bo rolnicy biorą dopłaty unijne – mówi.

Cztery lata temu jedną z działek, sąsiadującą z jego polem, kupiła pracownica Gminnego Przedsiębiorstwa Oczyszczania Ścieków w Nowym Żmigrodzie. Jak się okazało – nie po to, by uprawiać ziemię.

PO BURZY SPŁYWA PIANA

– Nigdy tu nic nie uprawiała, zresztą mieszka w innej miejscowości, musiałaby dojeżdżać. Od razu, kiedy kupiła, zaczęła wywozić osady z oczyszczalni, w której pracuje. Początkowo w beczkach, ostatnio na przyczepach – opowiada Stanisław Kozielec.

Działka ma ponad 50 arów, ale jej część jest zarośnięta drzewami. Osady są składowane tylko na części sąsiadującej z polem pana Stanisława.

Każdy taki transport przejeżdża wiejską drogą, pod oknami jego domu, ale nawet gdyby go przeoczył i tak zaraz cała wieś wie, że właśnie osad został wywieziony. Smród niesie się po wsi. Mieszkańcy nie otwierają okien, starają się nie wychodzić na zewnątrz. – Kiedyś akurat zbieraliśmy siano z żoną i dziećmi. Nie szło wytrzymać. To nie jest zapach zwykłego wiejskiego obornika, to żrący smród, który aż w oczy szczypie. Każdy narzeka, ale nikt nic nie robi – mówi pan Stanisław. – Przychodzą do mnie sąsiedzi, mówią: nie da się wytrzymać, dzwoń Staszek na policję, ty wiesz, jak się tym zająć. Raz przyszła nawet sąsiadka spokrewniona z właścicielką działki, mówi do mnie, ty dzwoń, mi nie wypada – relacjonuje.

COŚ SPŁYWA NA DZIAŁKĘ ROLNIKA

W zależności od pogody we wsi smród utrzymuje się przez kilka dni. Krócej, jeśli spadnie deszcz. Ale wtedy problem ma pan Stanisław.

– Łąka, z której zbieram siano dla krów, leży poniżej działki, gdzie przywożony jest osad. Przy ulewnych deszczach wszystko spływa do mnie. Świeżą trawą i sianem z tej działki karmię krowy, mleko pije cała moja rodzina, dzieci i wnuki. Boję się, że to toksyczne, że stwarza zagrożenie dla ludzi i zwierząt. Bo przecież nie wiem, co zawierają te osady. W Nowym Żmigrodzie jest ośrodek zdrowia, podpięty przecież do kanalizacji, wszystkie odpady sanitarne tam płyną. Mogą tam być różne chemikalia, bakterie – martwi się.

Początkowo nie reagował, bo liczył, że może problem się sam rozwiąże, a właścicielka przestanie przywozić osad do Sulistrowej. Sprawą próbował zainteresować władze gminy. Bezskutecznie. – Wójt stwierdził, że nic nie może z tym zrobić. Nasza gminna oczyszczalnia jest w Sulistrowej, poradziłem, by nasz osad wywieźć do Nowego Żmigrodu. Ciekawe, co by z tym zrobili? – zastanawia się nad reakcją sąsiedniej gminy.

W tym roku osady zostały wywiezione po raz pierwszy w czerwcu. Kilka dni po tym, przez wieś przeszła potężna burza. – Na moje pole spłynął osad w postaci gęstej białej piany. Nie miałem telefonu do właścicielki, więc poszedłem do jej krewnej, która mieszka w Sulistrowej. Powiedziałem, by jej przekazali, że jeśli to jeszcze raz się powtórzy, sprawę zgłoszę policji – relacjonuje.

8 lipca traktor z osadem znów zaczął kursować. – To był ciągnik z 10-tonową przyczepą. Tego dnia przejechał przez wieś z załadunkiem kilka razy – twierdzi pan Stanisław.

Kiedy zobaczył kursujący traktor, zrobił to, co zapowiadał: zadzwonił na policję. Patrol przyjechał z komisariatu w Dukli. – Złapali kierowcę na gorącym uczynku. Spisali go i wypytali o ilość osadu, który przywiózł. Powiedział, że przywiózł 20 ton. Po drodze z przyczepy spadła część załadunku, konsystencji ciasta. Radiowóz zakopał się w tym i nie mógł ruszyć. Pomagałem pchać, by mogli się wydostać. Ale bliżej pola, na którym leżał osad, nie chcieli nawet podejść, bo smród był straszliwy – opowiada pan Stanisław.

Na dukielskiej policji nie poprzestał, sprawą zainteresował policję w Krośnie. Powiadomił prokuraturę w Jaśle, która sprawę wysłała do Krosna. Ale została umorzona. Stanisław Kozielec wytyka policjantom, że nie zawiadomili WIOS-iu. Nie wezwali też technika, który pobrałby próbki i zabezpieczył materiał dowodowy, nie sprawdzili nawet, czy kierowca miał odpowiedni certyfikat, uprawniający go do wywozu nieczystości, czy transport odbywał się przyczepą, którą można było wozić takie nieczystości i czy była odpowiednio oznakowania.

– Sprawy nie odpuszczę, złożę odwołanie – zapowiada i mówi: – Nie rozumiem, dlaczego gmina Nowy Żmigród wywozi swoje osady na teren sąsiedniej gminy Chorkówka. Czy nie ma na swoim terenie działek, na których mogłaby to składować? I jakim prawem gminne traktory pracują na prywatnej działce? Czy właścicielka płaciła gminie za usługę? – pyta.

CO SIĘ DZIEJE Z OSADAMI Z OCZYSZCZALNI?

Z właścicielką działki, która jest pracownicą administracyjną GPGK, kontaktujemy się w miejscu jej pracy.

– Kontrola WIOŚ nie wykazała żadnych nieprawidłowości, by pole było przenawożone, albo byśmy mieli zrobione coś innego niezgodnie z rozporządzeniem. Za przyjęcie odpadów na działkę nie dostałam ani złotówki. Robię to w celu rekultywacji terenu. Według rozporządzenia przez pewien okres nie będę mogła tam sadzić niczego, co jedliby później ludzie. Ale mogę uprawiać rośliny na opał. Na przykład owies, którym później będę palić w piecu – mówi.

Justyna Dziadosz, prezeska Gminnego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej w Nowym Żmigrodzie potwierdza, że oczyszczalnia nie płaci właścicielom działek za przyjmowanie osadów.

– Niełatwo zutylizować osady, bo to bardzo drogie. Dlatego zagospodarowujemy je rolniczo, a że mamy wiele nieużytków na Podkarpaciu, wiele osób z tego korzysta. Nie płacimy za to, bo to by się nam nie opłacało. Ale pono-

OGŁOSZENIE PŁATNE Lublin/34453463

OGŁOSZENIE
BURMISTRZA BYCHAWY

Działając na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r.o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2026 r. poz. 399 z późn. zm.) informuję, iż na tablicy ogłoszeń w budynku Urzędu Miejskiego w Bychawie przy ulicy Partyzantów 1 został wywieszony na okres 21 dni

wykaz nieruchomości położonej w Bychawie przeznaczonej do sprzedaży.

OGŁOSZENIE PŁATNE Lublin/34453464

OGŁOSZENIE
BURMISTRZA BYCHAWY

Działając na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2026 r. poz. 399 z późn. zm.) informuję, iż na tablicy ogłoszeń w budynku Urzędu Miejskiego w Bychawie przy ulicy Partyzantów 1 został wywieszony na okres 21 dni

wykaz nieruchomości położonej w Bychawie przeznaczonej do sprzedaży.

OGŁOSZENIE PŁATNE Szczecin/34453698

WÓJT GMINY WIDUCHOWA
informuje

że na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Widuchowa został wywieszony
wykaz do sprzedaży w drodze przetargu ustnego nieograniczonego niżej opisanych nieruchomości stanowiących własność Gminy Widuchowa, położonych w obrębie ewidencyjnym Lubicz:

– działka nr 204/25 o pow. 0,0881 ha wraz z udziałem 1/8 części w działkach nr 204/20 i 204/24;
– działka nr 204/26 o pow. 0,0848 ha wraz z udziałem 1/8 części w działkach nr 204/20 i 204/24;
– działka nr 204/27 o pow. 0,0815 ha wraz z udziałem 1/8 części w działkach nr 204/20 i 204/24;
– działka nr 204/28 o pow. 0,0871 ha wraz z udziałem 1/8 części w działkach nr 204/20 i 204/24.

Szczegółowe informacje o nieruchomościach do sprzedaży można uzyskać w siedzibie Urzędu Gminy Widuchowa, ul. Grunwaldzka 8 pokój nr 14, tel. 091 416-72-55 wew. 28 oraz stronie internetowej www.bip.widuchowa.pl .

OGŁOSZENIE PŁATNE Szczecin/34453699

WÓJT GMINY WIDUCHOWA
informuje

że na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Widuchowa został wywieszony wykaz do sprzedaży w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 3 w budynku nr 16 w Żarczynie wraz z udziałem 928/10000 części w częściach wspólnych budynku mieszkalnego oraz działce gruntu nr 291/1 położonej w obr. Żarczyn.

Szczegółowe informacje o nieruchomości do sprzedaży można uzyskać w siedzibie Urzędu Gminy Widuchowa, ul. Grunwaldzka 8 pokój nr 14, tel. 091 416-72-55 wew. 28 oraz stronie internetowej www.bip.widuchowa.pl .

1 RP

eprasa.pl 3f220597b5

d aż w oczy szczypie”

simy koszty wywozu i przykrycia osadu – mówi Justyna Dziadosz.

Rocznie oczyszczalnia w Nowym Żmigrodzie produkuje 30 ton suchej masy osadu pościekowego. Całość jest zagospodarowywana rolniczo, na działkach mieszkańców gminy. Także poza terenem gminy, ale w pobliżu, by ograniczyć koszty związane z transportem. – Mieszkańcy chętnie z tego korzystają, bo w ten sposób mogą podnieść jakość gleby – mówi Justyna Dziadosz.

Wyjaśnia, że na pole w Sulistrowej osady były wywożone trzy razy, z czego jedna tura z powodu problemów z pogodą była podzielona na dwie wywózki. – Wszystko to jest udokumentowane – zastrzega.

Umowa GPGK z pracownicą już wygasła. – Nasze dysponowanie działką w Sulistrowej się zakończyło. Wszystko zostało przyorane, a ziemia została zawapnowana zgodnie z przepisami. Więcej wywózek nie będzie, co najmniej przez rok – zapowiada Justyna Dziadosz.

Czy po tym okresie zostanie podpisana nowa umowa? – To będzie zależało od właścicielki działki. Jeśli właścicielka za rok, za pięć, czy dziesięć lat będzie sobie życzyła rekultywacji, bo stwierdzi, że jakość ziemi się pogorszyła, to rozważymy podpisanie z nią umowy, wcześniej przeprowadzając odpowiednie badania, sprawdzające jakość gleby – deklaruje prezeska.

PREZESKA NIE WIDZI KONFLIKTU INTERESÓW

Jak ustaliliśmy właścicielka działki w Sulistrowej to jedyny przypadek pracownika przedsiębiorstwa, który przyjmuje osady na swoją działkę. Czy prezeska nie widzi w związku z tym konfliktu interesów? Czy wszelkie procedury są zachowywane, a badania przeprowadzane rzetelnie? Czy nie dochodzi do nieprawidłowości na przykład dotyczących ilości albo jakości osadów, na które ona jako pracownica oczyszczalni ścieków, a jednocześnie odbiorca osadów mogłaby przymykać oko? Zgodnie z obowiązującymi przepisami osady podlegają rygorystycznym badaniom, podczas których sprawdza się, czy nie są przekroczone normy dotyczące metali ciężkich oraz czy nie ma w nich larw pasożytów.

– W związku z tym, że właścicielka działki jest jednocześnie naszą pracownicą, procedury są jeszcze rygorystyczniej przestrzegane. Trzymamy się wszelkich wytycznych dotyczących zagospodarowania osadów, bo ryzyko jest za duże, by je podejmować. Za wszystkie te kwestie ja jednoosobowo ponoszę odpowiedzialność jako prezes – mówi Justyna Dziadosz.

KONTROLA WIOŚ W SULISTROWEJ

Na wniosek Stanisława Kozielca na działce w Sulistrowej kontrolę przeprowadził WIOŚ. Odpowiedź, którą dostał pan Stanisław, jest lakoniczna. Inspektorat poinformował go, że znalezione zostały nieprawidłowości w gospodarowaniu komunalnymi osadami ściekowymi. Prezes oczyszczalni ścieków został zobowiązany, by je usunąć, a osoba odpowiedzialna za stosowanie osadów komunalnych ukarana została grzywną.

Łąka, z której zbieram siano dla krów, leży poniżej działki, gdzie przywożony jest osad. Przy ulewnych deszczach wszystko spływa do mnie. Świeżą trawą z tej działki karmię krowy, mleko pije cała moja rodzina. Boję się, że to toksyczne – mówi rolnik

Nie uspokoiło to pana Stanisława, bo dalej nie wie, czy osad został przebadany, co wykazały badania, czy jest bezpieczny? Czy nie zostały przekroczone ilości wywożonych osadów na działkę, która sąsiaduje z jego polem? Czego tak naprawdę dotyczyły te nieprawidłowości, o których go WIOŚ poinformował i za co ukarał grzywną odpowiedzialnego pracownika oczyszczalni?

O udostępnienie protokołu pokontrolnego zwróciliśmy się do WIOŚ. Z dokumentów wynika, że kontrola została przeprowadzona przez inspektorów delegatury WIOŚ w Jaśle między 13 a 16 lipca. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły tego, że: ** to Gminne Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej samo pobierało próbki osadu ściekowego do badań, mimo że powinna to robić akredytowana firma, oraz ** że na działce w Sulistrowej osady nie zostały wymieszane z glebą.

Prezeska została zobowiązania do usunięcia tych nieprawidłowości i ukarana grzywną 300 zł. GPGK zastosowało się do zaleceń, próbki pobiera już wyspecjalizowana firma, a prezeska ze swojego konta zapłaciła karę.

Kontrola WIOŚ nie wykazała natomiast, by przekroczone zostały dopuszczalne ilości wywożonych do Sulistrowej osadów. Stwierdzono, że „badane osady spełniały warunki do stosowania ich w celu uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz”. ●

Szczecin/34450453

EDEKA center Schwedt
ODER-CENTER
ZAKUPY W SCHWEDT

Oferta obowiązuje od 28.09 do 02.10.2026 lub do wyczerpania zapasów.
SOBOTA 03.10.2026 - NIECZYNNE!

Żelki Haribo
różne rodzaje
1 kg = 5,59/4,92 €
opak. 660/750 g
-26%
3.69

Kawa Melitta
ziarnista
różne rodzaje
opak. 1 kg
-27%
12.99

Rogaliki 7 Days
różne rodzaje
1 kg = 9,68/7,46 €
opak. 185/240 g
-33%
1.79

Persil do prania
różne rodzaje
1 pranie = 0,22 €
opakowania na 72/80 prań i inne
-10%
15.99

Chipsy Funny Frisch
różne rodzaje
1 kg = 9,00/7,92/6,60/5,66 €
opak. 110/125/150/175 g
-50%
0.99

Monster napoje energet.
różne rodzaje
1 l = 1,98 €
opak. 500 ml
-33%
+0,25 € kaucja
0.99

Herbatniki Prinzenrolle
różne rodzaje
1 kg = 5,12/4,23 €
opak. 330/400 g
-34%
1.69

Czekoladki Ritter Sport Mix
różne rodzaje
1 kg = 19,02/14,80 €
opak. 116,69/150 g
-41%
2.22

Wszystkie ceny w euro.

EDEKA center • Landgrabenpark 1 • 16303 Schwedt/Oder • godziny otwarcia: pon. – sob. 8:00 – 20:00

Wydawca: Dritte EDEKA-Markt Minden-Hannover GmbH, Wittelsbacherallee 61, 32427 Minden

1 RP

eprasa.pl 3f220597b5

Zachodniopomorskie

Szop pracz zdobywa Polskę. „To wstęp do inwazji”

Ma sympatyczny pysk, zręczne łapy i na filmach tuli się do opiekunów. W naturze jest jednak bezwzględnym drapieżnikiem, który w kilka godzin potrafi zniszczyć całą kolonię ptaków.

• **Szczególnie atrakcyjna dla szopa jest południowa część Międzyodrza. Wykaszane łąki przyciągają ptaki, które zakładają na nich gniazda. Dla szopa to łatwo dostępny pokarm**
FOT. PIOTR PIZNAL

Andrzej Kraśnicki jr

Dom we wsi na skraju Doliny Dolnej Odry w Zachodniopomorskiem. Trzy szopy wychodzą z ciemności i zatrzymują się kilka metrów od tarasu. Spokojnie patrzą na siedzących przy domu ludzi. Po chwili ruszają dalej, jakby obchodziły własne gospodarstwo.

TO NIE JEST ŚMIESZNE

Piotr „Fisher” Rosiński, z pasji fotograf przyrody i muzyk, a z zawodu dekarz, nie jest już takimi wizytami zaskoczony. Szopy pojawiają się przy zabudowaniach, zaglądają na podwórka, podchodzą do domów. Jeden wszedł nawet na parter wiejskiego budynku. Mieszkańcy próbowali go wypłoszyć, ale ukrył się w pralce. Gdy udało się im zamknąć drzwiczki, wynieśli pralkę na zewnątrz i wypuścili intruza.

Ta historia może brzmieć zabawnie. Ma wszystkie elementy filmu, który świetnie poradziłby sobie w portalach społecznościowych: sprytne zwierzę, zaskoczeni ludzie, szop pracz w pralce, szczęśliwe zakończenie. Tyle że w rejonie Doliny Dolnej Odry nie ma już osób zajmujących się przyrodą, które mają ochotę śmiać się z szopów.

– Cała dolina jest zaszopiona – przyznaje ornitolog Łukasz Ławicki. – Szopa, także takiego przejechanego przez samochód, widzę obecnie częściej niż lisa.

Fundacja Stop Inwazyjnym Gatunkom Obcym podsumowała tegoroczne obserwacje ssaków drapieżnych w Dolinie Dolnej Odry. Szop pracz pojawiał się w 73,6 proc. z nich, norka amerykańska – w 6,3 proc., a jenot – w 3,4 proc. Te trzy inwazyjne gatunki obce wystąpiły łącznie w ponad 83 proc. wszystkich obserwacji.

W tym zestawieniu rodzime drapieżniki są już tłem.

GDYBY POWSTAŁ PARK NARODOWY

Międzyodrze – labirynt kanałów, trzcinowisk, mokradeł i wysp rozciągających się między głównym nurtem Odry a Regalicą – miało zostać Parkiem Narodowym Doliny Dolnej Odry. Byłby to pierwszy nowy park narodowy w Polsce od ponad dwóch dekad. Jednym z argumentów za jego powołaniem była potrzeba ochrony niezwykłego, lecz coraz bardziej zagrożonego ekosystemu. Także przed szopami.

Ustawę uchwalił parlament, ale zawetował ją prezydent Karol Nawrocki. Rząd musiał zrezygnować więc z tworzenia samodzielnego Parku Narodowego Doliny Dolnej Odry. Wybrał rozwiązanie zastępcze: około 1400 hektarów północnej części Międzyodrza, znajdujących się na terenie Szczecina i gminy Kołbaskowo, ma zostać włączonych do Drawieńskiego Parku Narodowego. Południowa, znacznie większa część Międzyodrza, pozostanie poza nim. Według rządowego harmonogramu rozporządzenie w tej sprawie ma wejść w życie jesienią 2026 roku.

– Kiedy wychodziliśmy z pomysłem powołania parku, jednym z jej celów była właśnie walka z gatunkami inwazyjnymi – przypomina Piotr Piznal, fotograf przyrody (jego zdjęcia są na stronie facebook.com/PiotrPiznalFotografia, on też jest autorem zdjęć szopa przy tym artykule), który spędza na Międzyodrzu niemal każdą wolną chwilę. Fotografuje tam ptaki, obserwuje lęgi, ustawia fotopułapki. Jest też jednym z inicjatorów utworzenia Parku Narodowego Doliny Dolnej Odry.

Nie ma wątpliwości, że park narodowy ma najlepsze narzędzia i możliwości do eliminacji takich gatunków. – Niestety, szop to gatunek, który widuję tam bardzo często – przyznaje. – Nie wykluczam, że część [ptasich] lęgów, które z dnia na dzień znikały mi z oczu, została zniszczona właśnie przez szopy. Tak mogło być na przykład z rybitwami.

Szczególnie atrakcyjna dla tego drapieżnika jest południowa część Międzyodrza. Wykaszane łąki przyciągają ptaki, które zakładają na nich gniazda. Dla szopa to łatwo dostępny pokarm.

– Osiemdziesiąt procent szopów, które widuję, przebywa właśnie tam – mówi Piznal. – Jest ich tyle, że widuję je częściej niż bieliki.

To właśnie ten obszar nie znajdzie się w planowanej nowej części Drawieńskiego Parku Narodowego.

SZOP ZJE WSZYSTKO

Szop pracz nie przybył do Europy samodzielnie. Został sprowadzony z Ameryki Północnej jako zwierzę futerkowe i łowne. W Niemczech pierwsze osobniki wypuszczono na wolność już w latach 30. XX wieku. Kolejne uciekały z hodowli. Populacja rosła, przesuwała się na wschód i w końcu przekroczyła Odrę.

To oportunista. Zjada niemal wszystko, co potrafi znaleźć lub złapać: owoce, owady, ślimaki, płazy, ryby, jaja i pisklęta. Świetnie się wspina, pływa i wykorzystuje nawet niewielkie szczeliny w budynkach. Aktywny jest głównie nocą, a jego zręczne przednie łapy pozwalają mu otwierać pojemniki, forsować zabezpieczenia i wydostawać się z pułapek.

– Szopy są wszystkożerne. Jeśli zabraknie ptaków, potrafią nawet wyjeść żaby ze stawu – mówi Sylwia Jurzyk-Nordlöw, regionalna dyrektor ochrony środowiska w Szczecinie. – Bardzo szybko się uczą. Pułapki okazują się nieskuteczne, bo potrafią z nich uciekać.

Łukasz Ławicki obserwuje skutki tej sprawności z perspektywy ornitologa. – W Puszczy Piaskowej [okolice Cedyni i Chojny w Dolinie Dolnej Odry] szopy wspięły się i zajęły jedno z dwóch gniazd orlika krzykliwego. Potrafią też wejść do wysoko położonego gniazda rybołowa – opowiada.

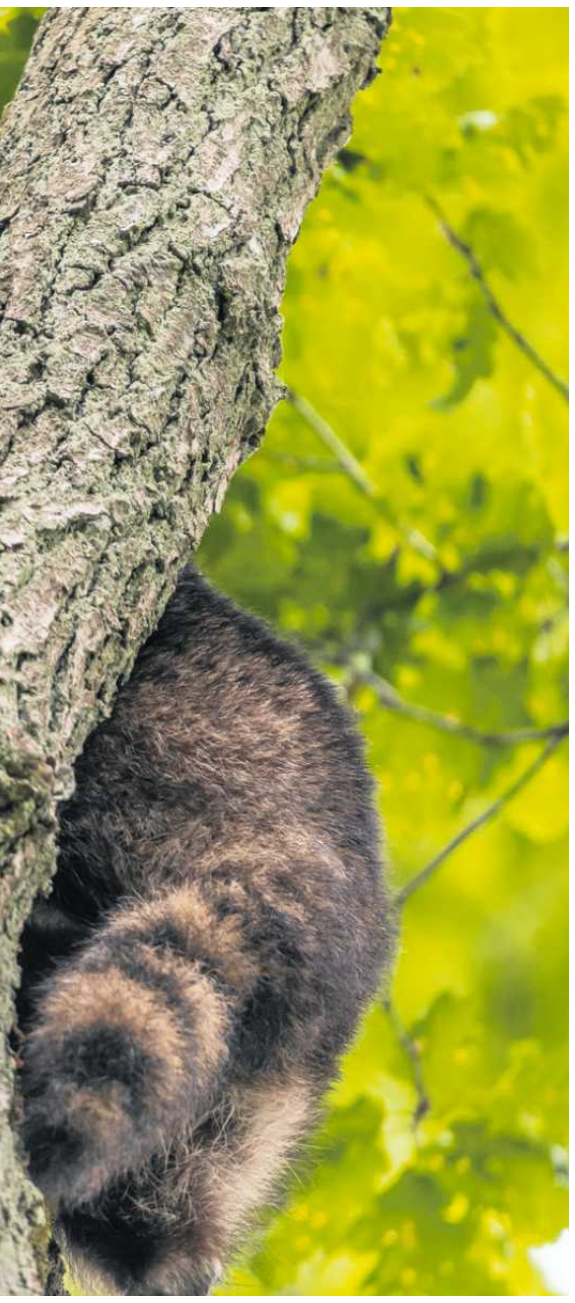
W polskiej przyrodzie niemal nic nie ogranicza ich liczebności. Potencjalnym wrogiem może być wilk, ale nawet spotkanie z nim nie musi zakończyć się dla szopa źle. – Szop jest sprytny i może uciec wilkowi na drzewo. Człowieka też coraz mniej się boi. Można powiedzieć, że to gatunek zwycięski – mówi Ławicki.

Potwierdzają to badania prowadzone w Parku Narodowym „Ujście Warty”, gdzie inwazja zaczęła się wcześniej niż w zachodniopomorskiej części doliny. Dr Magdalena Bartoszewicz, od września 2026 roku dyrektorka tego parku, od lat bada szopy. W 2025 roku wspólnie z Weroniką Baranowską analizowała wpływ drapieżnika na rodzime gatunki oraz sprawdzała, czy obecność wilków ogranicza aktywność szopów.

Przedstawione w 2026 roku wyniki nie pozostawiają złudzeń. Analiza 635 próbek odchodów szopa, zebranych w 2025 r., wykazała, że pod względem biomasy jego pokarmu najważniejsze były drobne ssaki – 27,8 proc., oraz ptaki – 24,6 proc. Dalej ślimaki (14,5 proc.), ryby (10,7 proc.), pokarm roślinny (10,6 proc.) i płazy (5,8 proc.).

Jeden osobnik może w ciągu kilku godzin zniszczyć ptasią kolonię lęgową, wyjadając zarówno jaja, jak i pisklęta. W takiej sytuacji jego wpływu nie można mierzyć wyłącznie procentowym udziałem ptaków w diecie. Lokalnie, w miejscu koncentracji lęgów, straty mogą być bardzo duże. Szop nie musi wybić wszystkich ptaków. Wystarczy, że systematycznie niszczy ich lęgi. Dorosłe osobniki pozostają, więc z po-

eprasa.pl 3f220597b5

zoru populacja trwa. Nie pojawia się jednak kolejne pokolenie.

Szczególnie narażone są rybitwy i mewy, ale lista potencjalnych ofiar jest znacznie dłuższa. Jego ofiarą padają nawet dorosłe czaple. Widać to na poniższym nagraniu z fotopułapki.

A wilk? Wyniki zaprezentowane przez Bartoszewicz nie wskazały, by jego obecność była na tyle istotna, by skutecznie zahamować ekspansję szopów.

GWÓŹDŹ DO TRUMNY

Ryszard Czeraszkiewicz, przyrodnik, myśliwy i łowczy miejski ze Szczecina, pierwszego szopa w okolicach miasta zobaczył w 2008 roku. Było to w rejonie Dolic, w dolinie Płoni. Prawdziwy skok liczebności nastąpił jednak znacznie później. – Mniej więcej od czasów pandemii – ocenia w rozmowie z „Wyborczą".

Dziś szopy są już nie tylko nad Odrą, lecz także na Pojezierzu Czaplineckim, we wspomnianej dolinie Płoni, okolicach jeziora Wełtyń i nad Zalewem Szczecińskim. Pojedyncze osobniki widziano w lesie koło Koszalina oraz w rejonie Szczecinka. W samym Szczecinie ich populację Szczeciński Klub Przyrodników szacuje na 200-500 osobników, a w całym zachodniopomorskim regionie jest ich od 30 do 50 tysięcy.

W mieście szopy niszczą poddasza. W ogródkach wyjadają czereśnie i winogrona. Te ostatnie wysysają, pozostawiając skórkę. W rezerwatach i na terenach podmokłych ich działalność ma jednak znacznie poważniejsze skutki. – Szop jest absolutnie niepożądany w naszym środowisku. Atakuje zwierzęta wodno-błotne, ptaki wodne, ślimaki, różnego rodzaju bezkręgowce, ryby – wylicza Czeraszkiewicz.

Według niego ekspansja szopa może zagrozić przetrwaniu bocianów czarnych, orlików krzykliwych, rybitw czarnych i rzecznych. Drapieżnik potrafi również dostać się do gniazda puchacza i zaatakować pisklęta.

Problem nakłada się na kryzys, który już wcześniej dotknął mokradła. Susze i coraz cieplejsze zimy sprawiają, że wiosenne rozlewiska szybciej wysychają. Ubywa bezpiecznych miejsc, w których ptaki mogą odpocząć, żerować i wyprowadzić młode. Populacje stają się coraz mniej liczne i coraz bardziej skoncentrowane na niewielkich fragmentach nadającego się jeszcze do życia terenu.

Dla szopa to jak gotowy, zastawiony stół.

– W Ameryce Północnej przyroda jest na niego bardziej odporna – tłumaczy Czeraszkiewicz. – Tam na tysiąc hektarów bagien może przypadać 300 par kaczek, u nas kilkanaście. Kiedy szop dostaje się do stawu i pożera dwie pary, potrafi tym samym zniszczyć całą lokalną populację. W połączeniu z wysychaniem jezior i zmniejszaniem się terenów podmokłych wbija gwóźdź do trumny ptasiego świata.

DWA MILIONY, KTÓRE TRUDNO WYDAĆ

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie ma około 2 mln zł na walkę z inwazyjnymi gatunkami obcymi. Pieniądze są, ale nie oznacza to, że można natychmiast rozpocząć skuteczną redukcję.

– Najlepiej, żeby odstrzałem zajęli się myśliwi, których obwód łowiecki obejmuje dany teren – tłumaczy Sylwia Jurzyk-Nordlöw. – Dzierżawiąc grunty, nie muszą zdobywać dodatkowych zgód właścicieli. Tyle że nie zawsze są zainteresowani takim zleceniem.

Jeżeli przetarg wygra myśliwy działający w innym obwodzie, musi uzyskać zgodę wszystkich właścicieli gruntów, na których zamierza polować. Zbieranie dokumentów może trwać nawet rok. To skutecznie zniechęca do podjęcia się zlecenia z RDOŚ. Regionalna Dyrekcja chce więc działać przede wszystkim na terenach, którymi sama zarządza: w rezerwacie Gęsi Bastion nad Odrą, nad jeziorem Świdwie i w południowej części Międzyodrza. Tam zgoda na prowadzenie odstrzału może zostać wydana od ręki.

Ale nawet sprawnie przeprowadzona akcja na kilku chronionych obszarach nie rozwiąże problemu całej doliny. Szop nie zna granic rezerwatów, gmin, województw ani obwodów łowieckich. Gdy zostanie usunięty z jednego miejsca, wolną przestrzeń szybko zajmą osobniki z sąsiedztwa.

Czeraszkiewicz szacuje, że aby zachodniopomorska przyroda rzeczywiście odczuła redukcję, co roku należałoby eliminować 20-30 tys. szopów. Tymczasem roczna średnia z ostatnich lat to 1,5 do 2 tysięcy. Dla porównania: przed inwazją szopa, w latach 2004-2005, Polski Związek Łowiecki w Szczecinie odnotował tylko 30 odstrzeleń.

Szop nie jest zresztą dla myśliwych atrakcyjnym trofeum. Polowanie wymaga nocnego czuwania, bo zwierzęta wychodzą zwykle między godziną 22 a trzecią lub czwartą nad ranem. W dzień kryją się w dziuplach, opuszczonych gniazdach dużych ptaków, na strychach i poddaszach. Doskonale się maskują.

Łukasz Ławicki uważa, że lokalne akcje nie wystarczą. Potrzebna jest skoordynowana polityka obejmująca kilka województw zachodniej Polski. – Jeżeli teraz nie ograniczymy liczby szopów tutaj, na zachodzie, mamy niewielkie szanse zatrzymać ich pochód. Za pięć-dziesięć lat skolonizują także całą wschodnią Polskę – przewiduje.

Podobnie uważa Ryszard Czeraszkiewicz.

MIŁA MAŁPKA W CZARNEJ MASCE

Walka z szopem ma jeszcze jedną przeszkodę: jego wygląd. – Są jak maskotki, jak miłe małpki – opisuje społeczne postrzeganie zwierząt Sylwia Jurzyk-Nordlöw.

Szopy łatwo przyzwyczajają się do ludzi. Używają delikatnych, niemal ludzkich łap, potrafią się bawić i przytulać do opiekunów. Filmy publikowane przez prowadzących azyle dla zwierząt pokazują je najczęściej jako inteligentne, zabawne zwierzęta domagające się uwagi.

Takie nagrania wzbudzają współczucie. Pomagają też organizować zbiórki na utrzymanie zwierząt. Zdaniem Czeraszkiewicza azyle potrafią zebrać na ratowanie szopów 200-300 tys. zł. – Ale na ich eliminację nikt nie da złotówki – zauważa.

Nazywa to bambinizmem: budowaniem przekonania, że ładnemu i sympatycznemu zwierzęciu nie wolno zrobić krzywdy, nawet jeżeli zabija rodzime gatunki. Dylemat nie jest abstrakcyjny. Jeden z myśliwych zastrzelił samicę szopa, przy której znajdowały się młode. Zgodnie z zasadami powinien je zabić albo przekazać weterynarzowi do uśpienia. Zrobiło mu się jednak żal szopiątek. Zawiózł je do schroniska, którego pracownicy stanęli przed problemem, co z nimi zrobić. Zaczęli szukać azylu gotowego przyjąć młode.

Uratowane szopy nie mogą wrócić do przyrody. Jako przedstawicieli inwazyjnego gatunku obcego nie wolno ich wypuszczać, rozmnażać ani przemieszczać bez odpowiednich zezwoleń. Do końca życia będą więc trzymane w zamknięciu.

Azyle rozwiązują dramat pojedynczego zwierzęcia, ale nie rozwiązują problemu inwazji. Mogą natomiast zacierać obraz jej skutków. W internetowym filmie widać jednego oswojonego szopa. Nie widać kolonii rybitw, z której zniknęły – przez niego – wszystkie jaja.

Sylwia Jurzyk-Nordlöw uważa, że potrzebna jest profesjonalizacja łowiectwa. Obok osób polujących hobbystycznie powinna funkcjonować grupa zawodowców wykonujących konkretne zadania z zakresu ochrony przyrody. Także te, które są społecznie niepopularne.

NIEMCY CZEKAJĄ, AŻ POPULACJA SIĘ ZAŁAMIE

Po drugiej stronie Odry problem wygląda podobnie. – Szopy doprowadziły do tego, że ptaki lęgnące się w koloniach się wyniosły. Tak było z kormoranami i czaplami siwymi – mówi Dirk Treichel, dyrektor niemieckiego Parku Narodowego Doliny Dolnej Odry, a prywatnie także myśliwy.

W rdzeniowej części niemieckiego parku obowiązuje zasada nieingerencji. Przyrodnicy obserwują procesy zachodzące w ekosystemie, ale nie próbują regulować populacji szopa. Treichel liczy, że w pewnym momencie ograniczy ją jakaś choroba zakaźna, która dotknie te zwierzęta. Podobny proces przeszły kilkanaście lat temu jenoty, których było wówczas więcej niż obecnie szopów.

Dyrektor niemieckiego parku nie wierzy bowiem, że inwazję można zatrzymać za pomocą polowań lub odłowów. Na przykład w sezonie łowieckim 2024/25 myśliwi odstrzelili lub odłowili w Niemczech rekordowe 284 tys. osobników, ponad dziesięć razy więcej niż 20 lat wcześniej, a i tak problemu nie zlikwidowali.

Dirk Treichel opisuje „efekt wanny". W jednym obwodzie myśliwi redukują liczbę szopów, ale sąsiednie koła nic nie robią. Na opróżniony teren szybko wchodzą kolejne osobniki. Mają mniej konkurentów i więcej pokarmu, więc samice zamiast trzech młodych rodzą siedem. – Szopów nie pozbędziemy się poprzez polowania, chyba że wypowiemy im otwartą wojnę, pójdziemy przez kraj tyralierą i państwo będzie płaciło za każdego zabitego osobnika – mówi Treichel.

Nie znaczy to, że niemiecki park wszędzie pozostaje bierny. Na około połowie jego powierzchni prowadzone są działania ochronne. Tereny lęgowe czajek, bekasów i szablodziobów otoczono ogrodzeniami pod wysokim napięciem. Szopy nie są w stanie ich sforsować. Fotopułapki potwierdzają, że zabezpieczenia działają, a ptaki odnoszą sukces lęgowy. Ale to ochrona konkretnych miejsc, nie próba usunięcia gatunku z całej doliny.

CZEKAĆ NA WIRUSA?

Także Ryszard Czeraszkiewicz bierze pod uwagę, że populację szopa może kiedyś ograniczyć epidemia. Wścieklizna zmniejszyła liczbę lisów, świerzb dotknął jenoty, a norki amerykańskie zostały zdziesiątkowane przez nieuleczalną chorobę aleucką. Szop wydaje się jednak odporniejszy.

Być może pojawi się kiedyś wirus skutecznie atakujący młode szopy. Nie chce jednak opierać ochrony przyrody na takiej nadziei. – Szczęściu trzeba pomóc, a sposobem jest redukcja. Samo czekanie na chorobę jest ryzykowne – nie ma wątpliwości nasz rozmówca.

Jego zdaniem program powinien być prowadzony systemowo, przez trzy-pięć lat, na dużym obszarze. Dopiero wtedy będzie można sprawdzić, czy zmniejszenie liczby szopów przekłada się na powrót ptaków i większy sukces lęgowy. Jednorazowa akcja w jednym rezerwacie jedynie zwolni miejsce dla kolejnych drapieżników.

Na mapie Doliny Dolnej Odry krzyżują się dziś granice państw, województw, powiatów, gmin, rezerwatów, parków krajobrazowych, obwodów łowieckich i nieruchomości należących do setek właścicieli. Każda z tych linii wyznacza czyjeś kompetencje i odpowiedzialność. Szop nie respektuje żadnej. Przepływa kanał, przechodzi po lodzie, wspina się na drzewo, zajmuje dziuplę lub poddasze. Nocą może opuścić teren przyszłego fragmentu parku narodowego, splądrować gniazda w sąsiednim obwodzie i wrócić przed świtem. Aby go ścigać, człowiek potrzebuje pieniędzy, procedury przetargowej, zgód właścicieli, odpowiednich uprawnień i kogoś, kto zechce nacisnąć spust.

Międzyodrze miało mieć jednego gospodarza i jeden system ochrony. Po wecie prezydenta Karola Nawrockiego tej spójności nie będzie. Drawieński Park Narodowy ma dostać północną część obszaru wraz z jej przyrodniczym bogactwem i problemami. Na południu walka nadal będzie zależała od instytucji, myśliwych, dwóch gmin i ich wzajemnych uzgodnień. W tym czasie inwazja będzie się rozszerzać.

A szop w nowym dla siebie środowisku na Pomorzu Zachodnim jest po prostu skuteczniejszy od rodzimych gatunków, które nie zdążyły nauczyć się przed nim bronić. Największą przeszkodą w walce z nim może się jednak okazać nie jego inteligencja, nocny tryb życia czy sprawność, z jaką wspina się do ptasich gniazd. Najtrudniejsze będzie pogodzenie dwóch prawd: że każdy jeden szop potrafi być miłym, budzącym współczucie zwierzęciem, ale tysiące takich miłych zwierząt mogą doprowadzić jeden z najcenniejszych ekosystemów zachodniej Polski do katastrofy.

– Szop wydaje się sympatyczny, ale szkody, które powoduje w lęgach, są przerażające – podkreśla Paweł Bilski, dyrektor Drawieńskiego Parku Narodowego.

Walka z szopem ma jeszcze jedną przeszkodę: jego wygląd. Szopy są jak maskotki. Ale szkody, które powodują w przyrodzie, są przerażające

eprasa.pl 3f220597b5

Lubuskie

Operacje bez grama kurzu

W szpitalu w Gorzowie powstał jeden z najnowocześniejszych w Unii Europejskiej bloków operacyjnych. Inwestycja za 80 mln zł była możliwa dzięki funduszom europejskim.

Maja Sałwacka

Szpital w Gorzowie jest jednym z nielicznych w kraju, któremu udało się wykorzystać pieniądze z Krajowego Planu Odbudowy i wybudować nową szpitalną bazę. Większość szpitali za pieniądze z KPO kupiła jedynie sprzęt albo modernizowała istniejące oddziały. Powód? Czasu było niewiele, projekty trzeba rozliczyć do końca 2026 roku.

Wcześniej środki z KPO były zablokowane przez komisję UE, bo rząd PiS łamał praworządność. Po zmianie władzy środki uwolniono, ale prezesi szpitali mieli jedynie nieco ponad dwa lata, by rozpocząć i zakończyć projekty. Gorzowski szpital nie dość, że porwał się na budowę nowoczesnego bloku, to jeszcze skończył inwestycję na kilka miesięcy przed unijnym deadline'em. – Przez lata czekaliśmy na uruchomienie pieniędzy z KPO i w tym czasie przygotowywaliśmy niezbędne dokumenty, zgody. Właściwie poszliśmy va banque wierząc, że kiedyś środki zostaną uwolnione – mówi Jerzy Ostrouch, prezes Wielospecjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego w Gorzowie.

W nowym budynku, przyklejonym do starej bryły szpitala na dwóch oddzielnych kondygnacjach znalazła się nowoczesna sterylizatornia i nowa część bloku operacyjnego. Połączono ją z salami, które modernizowano kilka lat temu.

SALE HYBRYDOWE O NAJWYŻSZEJ KLASIE CZYSTOŚCI

– Wybudowaliśmy wszystko w rok, a właściwie w osiem miesięcy, bo trzeba odjąć miesiące zimowe. Z końcem września zakończymy procesu uruchamiania sprzętu, rozpoczną się pierwsze zabiegi – dodaje Piotr Michałowski, główny inżynier i prokurent szpitala.

W gorzowskim szpitalu miesięcznie wykonuje się ok. 700-750 zabiegów. Nowy blok podniesie komfort pracy, bezpieczeństwo pacjentów. Jest jednym z najnowocześniejszych w Unii Europejskiej. – Budowaliśmy go z myślą, by mógł spełniać najwyższe standardy przez następne pokolenie. Sale mogą być wyłączane z grafiku i modernizowane. W medycynie trzeba patrzeć w przyszłość. Nie można zamykać sobie dróg błędnymi decyzjami, gdy chce się przyoszczędzić na jakości czy metrażu – mówi prezes Ostrouch.

• **Sale mają tak zaprojektowane wejścia i wyjścia, że będzie można wykonywać w nich operacje ratujące życie pacjentów zakażonych chorobami zakaźnymi** FOT. PAWEŁ WAŃCZKO / LUBUSKIE.PL

Blok budowaliśmy z myślą, by spełniał najwyższe standardy przez następne pokolenie. W medycynie trzeba patrzeć w przyszłość

Zaprojektowano cztery obszerne sale operacyjne, dwie z nich to blisko stumetrowe sale hybrydowe. Można w nich wykonywać kilka typów zabiegów, w tym z chirurgii naczyniowej – wszczepienie stentgraftów, leczenie tętniaków aorty brzusznej. – Ale także zabiegi w zakresie neurochirurgii, embolizacji pacjentów po udarach – wylicza Krystyna Skorb, kierownik bloku operacyjnego.

Wielkość sal ułatwia rozmieszczenie nowoczesnego sprzętu, poprawia komfort pracy operatorów. Kolejne dwie sale mają po 68 metrów, na nich będą wykonywane operacje z pomocą robotów np. w urologii, chirurgii ginekologicznej, ogólnej, niewykluczone, że także w kardiochirurgii. Wszystkie sale są salami pierwszej klasy czystości. A to oznacza, że w przyszłości lekarze będą mogli wykonać w nich nawet przeszczepy. Ich ściany są pokryte kwasoodpornym materiałem, a specjalistyczne filtry czyszczą powietrze kilkadziesiąt razy w ciągu godziny, by pole operacyjne zawsze znajdowało się w sterylnej strefie powietrza.

– Filtry laminarne HEPA dają nam w 100 procentach czyste powietrza, bez bakterii, bez wirusów, czy innego ryzyka, które może doprowadzić do zakażenia – mówi Krystyna Skorb.

Powietrze jest zasysane z zewnątrz budynku, musi być podgrzane lub ochłodzone, potem oczyszczone. – Mówiąc obrazowo – w takiej sali nie ma kurzu – mówi Michałowski i przyznaje, że początkowo planowano, by w najwyższej klasie S wykonać tylko dwie największe sale. – Przemyśleliśmy jednak sprawę i zdecydowaliśmy, że warto dołożyć 2 mln zł i zainwestować w przyszłość. Bo gdybyśmy nie zrobili tego dziś, nie zrobiliśmy już tego nigdy. Oczywiście niższa klasa czystości to dziś nadal jest bardzo wysoki standard, ale za kilka lat może nie być wystarczający.

Sale mają tak zaprojektowane wejścia i wyjścia, że będzie można wykonywać w nich operacje ratujące życie pacjentów zakażonych chorobami zakaźnymi. To lekcja wyciągnięta z ostatniej pandemii.

SYSTEM ZLICZANIA I MONITOROWANIA NARZĘDZI

Szpital zainwestował w nowoczesny system znakowania narzędzi. Laser japońskiej produkcji oznakuje w ich wierzchniej warstwie kod QR. Dzięki temu skanować będzie można całe zestawy narzędzi przygotowane do zabiegu. Identyfikacja narzędzi pomoże też robić bardziej ekonomiczne zakupy. System znakowania da odpowiedź, które zużywają się najszybciej, jakich nie warto kupować w dużej liczbie, bo nie są często wykorzystywane.

– Na bloku operacyjnym jest około 12 tysięcy narzędzi. Teraz każde może być szybko zeskanowane, to bardzo duże ułatwienie – dodaje Krystyna Skorb.

Techniką naszpikowana jest także centralna sterylizatornia, która zajmuje ponad 750 m kw. Sprzęt sterylizujący jest zdublowany, by w razie awarii nie przerywać procesu sterylizacji, zakupiono także nowoczesne sterylizatory plazmowe do sterylizacji w niskich temperaturach, m.in. narzędzi wymaganych do obsługi robota da Vinci.

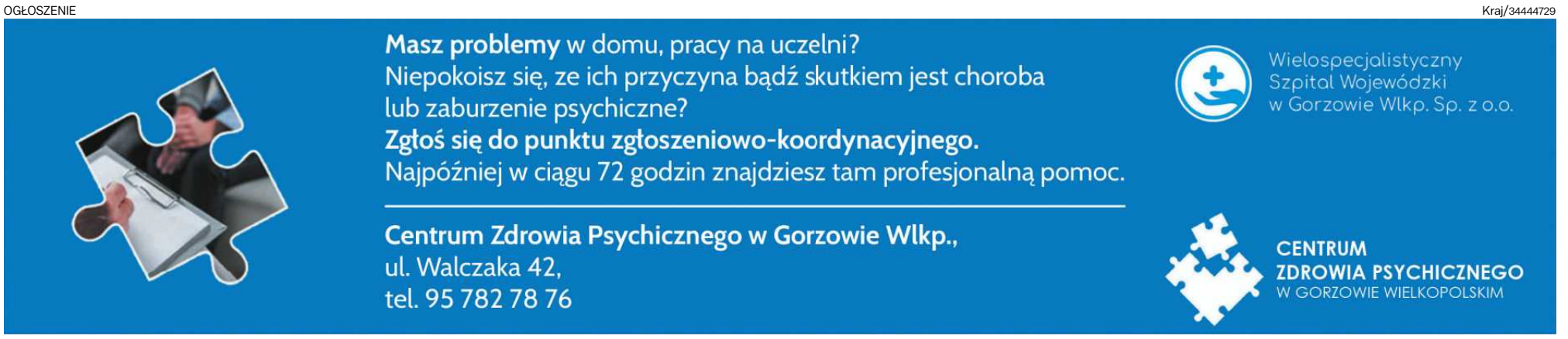
Pracownicy pożegnali się z papierowymi instrukcjami sterylizacji konkretnych narzędzi, mają je wyświetlane na monitorach w wersji elektronicznej. – Jeżeli będą jakieś usterki konkretnego narzędzia, od razu można zrobić zdjęcie, udokumentować awarię. To duży przeskok technologiczny, który usprawnia pracę, ale także bezpieczeństwo pacjentów – mówi Krzysztof Kowaluk, zastępca dyrektora ds. cyberbezpieczeństwa.

BEZPIECZEŃSTWO PACJENTÓW

Szpital jako jeden z 40 w kraju ma certyfikat rzecznika praw pacjenta, bo wdrożył restrykcyjne procedury dotyczące zapobieganiu zakażeń. – Wszystkie narzędzia, preparaty, materiały opatrunkowe czy inne produkty są opatrzone metryczkami, można w każdej chwili skontrolować – wylicza Krystyna Skorb.

To nie koniec marzeń o nowoczesnym szpitalu. Inżynier Michałowski, znany m.in. z prowadzenia innowacyjnych projektów ekologicznych i termomodernizacyjnych, chce częściowo uniezależnić szpital od miejskiej sieci energetycznej. – Jeśli wybudujemy magazyn energii i dołożymy fotowoltaikę, będziemy mogli odłączyć się od Enei na sześć, siedem miesięcy w roku, tych z najdłuższym dniem – mówi. Już dziś szpital jest w dużym stopniu niezależny, korzysta z własnych ujęć wody, ma spalarnię, która produkuje ciepło. Wytwarza własny prąd i wodę lodową, którą chłodzi szpitalne sale latem.

OGŁOSZENIE Kraj/34444729

1 RP

eprasa.pl 3f220597b5

WYCIĄG Z OGŁOSZEŃ O PRZETARGACH
Burmistrz Brodnicy

ul. Kamionka 23
ogłasza:

1)

II przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż nieruchomości niezabudowanych położonych przy ul. Michałowskiej w Brodnicy, zapisanych w księdze wieczystej nr TO1B/00029969/2, jak niżej:

1) **działka nr 49/22 o pow.0,0925 ha**
cena wywoławcza – 94.000,00 zł + podatek VAT 23 % - 21.620,00 zł, tj. łącznie **115.620,00 zł;**
wadium w wysokości 10 % ceny wywoławczej, tj. w kwocie **11.562,00 zł;**
2) **działka nr 49/23 o pow.0,0924 ha**
cena wywoławcza – 98.000,00 zł + podatek VAT 23 % - 22.540,00 zł,
tj. łącznie **120.540,00 zł,**
wadium w wysokości 10 % ceny wywoławczej, tj. w kwocie **12.054,00 zł;**
3) **działka nr 49/24 o pow.0,0925 ha**
cena wywoławcza – 99.000,00 zł + podatek VAT 23 % - 22.770,00 zł,
tj. łącznie **121.770,00 zł,**
wadium w wysokości 10 % ceny wywoławczej, tj. w kwocie **12.177,00 zł;**
4) **działka nr 49/25 o pow.0,0941 ha**
cena wywoławcza – 104.000,00 zł + podatek VAT 23 % - 23.920,00 zł, tj. łącznie **127.920,00 zł**
wadium w wysokości 10 % ceny wywoławczej, tj. w kwocie **12.792,00 zł;**

Nieruchomości położone są na osiedlu o zabudowie mieszkalnej, jednorodzinnej, na obrzeżach miasta. Częściowo porośnięte samosiejkami drzew i krzewów. Zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego Gminy Miasta Brodnicy oznaczone są symbolem MN-15, jako tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Przetarg odbędzie się w dniu **27 października 2026 r. o godz.10^{00} w siedzibie Urzędu Miejskiego w Brodnicy, pokój 117.**

2)

V przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż nieruchomości niezabudowanych położonych przy ul. Polnej w Brodnicy, zapisanych w księdze wieczystej nr TO1B/00007023/9, jak niżej:

1) działka nr 51/8 o pow.0,0921 ha,
cena wywoławcza – 87.500,00 zł + podatek VAT 23 % - 20.125,00 zł tj. łącznie **107.625,00 zł,**
wadium w wysokości 10 % ceny wywoławczej tj. w kwocie **10.762,50 zł;**
2) działka nr 51/9 o pow.0,0916 ha,
cena wywoławcza – 87.000,00 zł + podatek VAT 23 % - 20.010,00 zł tj. łącznie **107.010,00 zł,**
wadium w wysokości 10 % ceny wywoławczej tj. w kwocie **10.701,00 zł.**

Nieruchomości położone są na osiedlu o zabudowie mieszkalnej jednorodzinnej, na obrzeżach miasta. Częściowo porośnięte samosiejkami. Dojazd do ul. Polnej o nawierzchni asfaltowej przez działkę nr 51/14, stanowiącą drogę wewnętrzną.
Przedmiotowe nieruchomości zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego miasta Brodnicy oznaczone są symbolami MN-16 jako tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.
W dziale III księgi wieczystej nr TO1B/00007023/9 wpisana jest służebność przesyłu na rzecz Energa – Operator SA.

Przetarg odbędzie się w dniu **27 października 2026 r. o godz.11^{00} w siedzibie Urzędu Miejskiego w Brodnicy, pokój 117.**

Termin wpłaty wadiów na przetargi – **23 października 2026 r. w Banku Spółdzielczym w Brodnicy nr 32 9484 1150 2200 0031 9186 0009.**

Burmistrz Brodnicy zastrzega sobie prawo odwołania przetargów z uzasadnionych przyczyn, o czym niezwłocznie poinformuje w formie właściwej.

Szczegółowe informacje na temat przedmiotu oraz warunków przetargu można uzyskać w siedzibie Urzędu Miejskiego w Brodnicy Wydziale Gospodarki Nieruchomościami i Geodezji, pokój 117, tel.(56) 4930605 lub 4930317.

BURMISTRZ
Jarosław Radacz

Bydgoszcz-Toruń/34453773

OSLO CONCILIATION BOARD

Extract from complaint currently being dealt with by Oslo Conciliation Board – Dept 3 Case **No. F2026-007172**

Complainant: Kredinor Finans As, Postboks 782 Sentrum, 0106 Oslo

Defendant: **Bartosz Paterak.** Last known address: Biernackiego 9/14, Pl-39-300 Mielec, Poland

The Complainant has filed a complaint against the Defendant with Oslo Concilia tion Board with a demand for payment of NOK **160 979,00** with the addition of in terest at the legal rate and legal costs.

The Defendant is hereby ordered to reply to the Conciliation Board in writing by **01.12.2026** stating whether or not the Defendant acknowledges and accepts the

Complainant`s claim. If a reply has not been delivered prior to the expiry of the stated time limit, judgment by default can be pronounced on the basis of the Com plainant`s representation of the facts of the case

As the Defendant has no known address, service will be executed with authority in the Courts Act Section 181. The complaint and order to reply will be deemed to have been legally served when it has been posted at the legal venue for four weeks.

The documents pertaining to the case can be collected from the Conciliation Board`s offices at Pilestredet 19, 0164 Oslo, Norway. The documents can be sent to a new address supplied by the Defendant if the Defendant so requests

Rzeszów/34453941

BURMISTRZ CYBINKI

Działając zgodnie z art. 35 ust.1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. 2026 poz. 399 ze zm.) informuje, że w siedzibie Urzędu Miejskiego w Cybince przy ulicy Szkolnej 5 na tablicach ogłoszeń oraz na stronie internetowej urzędu wywieszony został wykaz nieruchomości stanowiących własność Gminy Cybinka przeznaczonych do sprzedaży objętych Zarządzeniem Burmistrza Cybinki nr 112/2026 z dnia 21.09.2026 r.

Lubuskie/34453823

Burmistrz Miasta Augustowa

działając na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2026 r. poz. 399 ze zm.) podaje do publicznej wiadomości, iż w siedzibie Urzędu Miejskiego w Augustowie na tablicy ogłoszeń oraz w Biuletynie Informacji Publicznej: bip.um.augustow.pl i stronie internetowej Urzędu: urzad.augustow.pl, został zamieszczony na okres od 25.09.2026 r. do 16.10.2026 r. wykaz nieruchomości położonych w Augustowie przeznaczonych do sprzedaży:

- lokal mieszkalny nr 17 położony przy ul. 29 Listopada 8 wraz ze sprzedażą ułamkowej części gruntu;
- lokal mieszkalny nr 26 położony przy ul. Przemysłowej 1A wraz ze sprzedażą ułamkowej części gruntu;
- lokal mieszkalny nr 35 położony przy ul. Śródmieście 2 wraz ze sprzedażą ułamkowej części gruntu.

Szczegółowe informacje można uzyskać w Urzędzie Miejskim w Augustowie ul. Młyńska 35, pokój Nr 303, tel. 87 643 42 23, 532 401 967.

Burmistrz Miasta Augustowa

Białystok/34453787

OGŁOSZENIE

Burmistrz Miasta i Gminy Cybinka

ogłasza II przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż działek

niezabudowanych, o nr:
- 8/99 obręb Cybinka o pow. 0.1219 ha – cena wywoławcza 99 000,00 zł, wadium 10 000,00 zł,
- 8/98 obręb Cybinka o pow. 0.1197 ha – cena wywoławcza 97 000,00 zł, wadium 10 000,00 zł Księga wieczysta ZG1K/00020584/5. Wg planu ogólnego strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową.

Przetarg odbędzie się w dniu 29.10.2026 r. o godz. 10^{00} w siedzibie Urzędu Miejskiego w Cybince. Warunkiem uczestnictwa w przetargu jest wpłacenie wadium, najpóźniej do dnia 26.10.2026 r. Termin I przetargu wyznaczony był na 21.09.2026 r.

Pełną informację dotyczącą nieruchomości zawiera ogłoszenie wywieszone na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego ul. Szkolna 5, Cybinka. Ogłoszenie dostępne jest na stronie internetowej www.cybinka.pl. Szczegółową informację można uzyskać w Referacie Gospodarowania Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Środowiska pok. 10 A, tel. 683911440 wew. 7.

Lubuskie/34453822

OBWIESZCZENIE PREZYDENTA MIASTA OPOLA

o wszczęciu postępowania w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej

Na podstawie art. 49 oraz art. 61 § 4 Kodeksu postępowania administracyjnego (Dz.U.2025.1691 t.j. z dnia 2025.12.03) oraz zgodnie z art. 11d ust. 5 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz.U.2024.311 t.j. z dnia 2024.03.05),

zawiadamiam

że na wniosek z dnia 31.07.2026, który złożył Prezydent Miasta Opola 45-015 Opole, ul. Rynek 1A (data wpływu wniosku 31.07.2026), zostało wszczęte postępowanie administracyjne w sprawie wydania decyzji zezwalającej na realizację inwestycji drogowej polegającej na budowie pętli autobusowej przy ulicy Wschodniej w ramach zadania: „Bezpieczny transport w Aglomeracji Opolskiej w zakresie budowy pętli autobusowej przy ul. Wschodniej", na terenie dz. nr _3988, 3989, 3990, 3991, 3886, 3945, 3946, 3947 obręb Kolonia Gosławicka w Opolu.

Inwestycja będzie realizowana na następujących nieruchomościach, oznaczonych w ewidencji gruntów i budynków jako działki:

W liniach rozgraniczających teren inwestycji stanowiących pas drogowy: obręb Kolonia Gosławicka działka nr **3988**, **3989**, **3990**, **3991**, **3947**.

Poza liniami rozgraniczającymi teren pasa drogowego, ale stanowiących teren niezbędny dla realizacji obiektów budowlanych: obręb Kolonia Gosławicka działka nr **3886** (3886/1,3886/2), **3945** (3945/1, 3945/2), **3946** (3946/1, 3946/2).

(oznaczenie: przed nawiasem podano nr działki ulegającej podziałowi; w nawiasie nr działek po podziale; tłustym drukiem zaznaczono działki przeznaczone pod inwestycję).

Strony mogą zapoznać się z zamierzeniami wnioskodawcy, uzyskać wyjaśnienia w sprawie oraz zgłosić ewentualne uwagi i wnioski w Wydziale Architektury i Budownictwa Urzędu Miasta Opola – pl. Wolności 7/8, pok.305.

Zgodnie z art. 49 kpa zawiadomienie poprzez obwieszczenie uważa się za dokonane po upływie 14 dni od daty publicznego ogłoszenia.

Opole/34453918

Słówko · Literówka
Quizy · Sudoku
Krzyżówki

Zeskanuj QR kod
i pobierz aplikację

Szukaj w APLIKACJI WYBORCZEJ

POBIERZ Z Google Play
Pobierz w App Store

INGA IWASIÓW znalazła klucz, który otwiera świat. O jej nowej powieści „Tobiasz i wielki liść" – książce o emeryturze, samotności, końcu pewnego świata i... króliku, który niespodziewanie wypełnia pustkę

ARTUR DOMOSŁAWSKI o legendarnym reporterze i „Operacji Masakra". Pióro, pistolet i srebrnolistne topole, czyli o tym, dlaczego niektóre reportaże stają się legendami

Dlaczego jesteśmy coraz bardziej zmęczeni i czy książki o wypaleniu naprawdę pomagają z niego wyjść?

Spotkanie Książkowego Klubu Książki, przegląd jesiennych nowości, kryminały i powieści z dreszczykiem oraz książki dla młodszych czytelników.

W sprzedaży, również z dostawą do paczkomatu

Zamów magazyn z darmową dostawą na: **Prenumerata24.pl**
Więcej na: **Wyborcza.pl/ksiazki**

eprasa.pl 3f220597b5

Edukacja

Nie zgadzam się, żeby wicemi nazywała mnie boomerem

Uczeń po latach potrafi powiedzieć: dzię-kuję. Rodzic też. Natomiast ministerstwo odpowiedzialność za wszystko, co złe w polskiej edukacji, przerzuca na nauczycieli – mówi Violetta Kalka, toruńska polonistka z ponad 30-letnim stażem.

ROZMOWA Z
VIOLETTĄ KALKĄ,
nauczycielką z Torunia

PAULINA BŁASZKIEWICZ: Cieszy Panią powrót do szkoły?
VIOLETTA KALKA: I tak i nie. Cieszę się, bo dostaję w tym roku nową klasę – elektryków, a to są zawsze fajne chłopaki. Mam nadzieję, że życzliwi będą rodzice i wspólnie spędzimy najbliższe pięć lat. Tyle zostało mi do emerytury. Powiedziałam, że z drugiej strony się nie cieszę, bo jestem zniesmaczona tym, co wyprawia ministerstwo edukacji. Choć pracuję jako nauczycielka od ponad 30 lat i nic nie powinno mnie dziwić, to jednak wejście w nowy rok szkolny ze świadomością, że pani wiceminister nazywa mnie boomerem, budzi niesmak. Myślę, że słowa pani Katarzyny Lubnauer oburzyły dużą grupę nauczycieli. A przypomnę, że są wśród nich zwolennicy Koalicji Obywatelskiej.

Te słowa padły podczas dyskusji o szkole na Campusie Polska. Pani minister Lubnauer stwierdziła, że nie nadążają Państwo za uczniami.
– To wypowiedź pani Lubnauer, która podpuszczona przez prowadzącego powiedziała, że nauczyciele są boomerami i nie potrafią się dostosować do współczesnych czasów. Tak naprawdę jedyną instytucją, która nie potrafi się dostosować, jest ministerstwo edukacji. Szkoła istnieje dzięki nauczycielom. To my potrafimy robić coś z niczego. Może uczniowie na lekcjach by się nie nudzili, gdyby szkoła była dostosowana do współczesności, a nie jest. Natomiast to, że funkcjonuje, to zasługa nauczycieli. Bardzo mnie zabolało, że ministra edukacji na początku roku szkolnego tak wita nauczycieli i nie panuje nad językiem. Mam pięć lat do emerytury. Z uśmiechem i ze śmiechem wchodzę w ten nowy rok, bo co może mnie zaskoczyć po 30 latach? Zawsze lubiłam uczyć i zawsze lubiłam swoich uczniów. Myślę, że wszystko będzie w miarę dobrze. Liczę, że jako nauczycie przedmiotów maturalnych dojdziemy do głosu w sprawie matur. Napisałam z innymi nauczycielami petycję.

• **Violetta Kalka prowadzi grupy „Uwaga, mobber w szkole" i „Nauczyciel zmienia zawód"** FOT. ARCHIWUM PRYWATNE

O co chodzi?
– Ja i Paweł Łęcki, nauczyciel polskiego, pomagaliśmy różnym uczniom w pisaniu odwołań po wynikach matur. Od lat apelujemy, że są źle skonstruowane kryteria oceniania. Nie może być tak, że w przypadku odwołania uczeń, który uzyskał 20 proc., nagle dostaje 70 proc. To petycja w obronie uczniów, by wreszcie ktoś spojrzał na nich po ludzku podczas sprawdzania matur.

A dlaczego kryteria są niejasne? Może to Pani wyjaśnić?
– Kryteria są niejasne, ponieważ każdy nauczyciel może je dowolnie interpretować. I nagle bardzo dobra praca dostaje 2 punkty, a u innego nauczyciela dostaje 14-15. Mówię o kompetencjach literackich i kulturowych. Chciałabym wierzyć, że w ministerstwie dokonają takiej zmiany na korzyść uczniów, bo to rzutuje na ich przyszłość. Czasami te odzyskane punkty ważą na tym, że uczeń dostaje się na studia. Podać przykład? Źle policzona liczba słów. Nauczyciel policzył 298, a było ich 303, co oznacza, że praca spełniła wymogi formalne, a przez złe policzenie połowa punktów została odcięta. Uczeń po odwołaniu je potem odzyskał, ale w tej chwili odwołania są zaplanowane na grudzień. A to oznacza, że młody człowiek traci rok życia, zamiast studiować.

I pani jest nienowoczesna, jak stwierdziła wiceminister.
– Nienowoczesna i stara. Średnia wieku wśród nauczycieli jest jaka jest, ale to nie znaczy, że my się nie rozwijamy. Nasze pokolenie wciąż się doskonali i kształci. Młodzi już tacy nie są, bo po pierwsze ich nie ma, a jeśli są, to na chwilę. Panie ministry Nowacka i Lubnauer tyle mówiły w kampanii wyborczej o podniesieniu prestiżu nauczyciela, a po raz kolejny w nas uderzają. System propagandy działa. Mówiąc chociażby o tym, że wchodzimy w drugi próg podatkowy. Owszem, to dotyczy nauczycieli, którzy mają nadgodziny, ale mają je dlatego, że nie ma nauczycieli i nawet jak błagają, by ich nie dociskać, to dyrektorzy proszą o wzięcie nadgodzin. Nikt nawet nie pyta o zgodę. Wkurza mnie mówienie o nas źle.

To fakt, nauczyciel w Polsce nie ma najlepszego wizerunku
– Wygląda na to, że mamy dużo pieniędzy, jesteśmy roszczeniowi i na dodatek jesteśmy boomeramii, którzy się nie dostosowują. A dzięki czemu ruszyła edukacja w pandemii? Dzięki prywatnym sprzętom nauczycieli i ich umiejętnościom. Z dnia na dzień musieliśmy wejść w te wszystkie teamsy, czaty i grupy, nikt nam nie pomagał. Raczkowaliśmy, a edukacja szła lepiej. To my szukamy sponsorów, kombinujemy jak coś zorganizować, jeździmy na wycieczki, poświęcając swój czas prywatny. Ja sama mam osiem podyplomówek. Na szkoleniach spędziłam

ZUS

Pracowała 61 lat. Teraz co miesiąc dostaje kilkadziesiąt tysięc

Bydgoszczanka ma rekordową emeryturę wśród polskich kobiet. Rekordzistami – ale od dołu tego zestawienia – są też ci, którym państwo wypłaca zaledwie dwa grosze miesięcznie.

Krezusami wśród polskich emerytów są ci, którzy pracowali jeszcze długo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Przypomnijmy, że wynosi on 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

Rekordzistą w Polsce jest mężczyzna podległy Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w Zabrzu. Zapracował sobie na około 54 tysiące złotych brutto miesięcznie. A to dlatego, że na emeryturę przeszedł dopiero w wieku 86 lat, a jego staż pracy wyniósł ponad 67 lat.

Bydgoszczanka z najwyższym świadczeniem wśród kobiet dostaje ponad 42 tysiące złotych miesięcznie. Pracowała na to przez 61 lat. Na odpoczynek zdecydowała się dopiero w wieku 81 lat.

– Nie każdy po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego od razu chce zakończyć aktywność zawodową. Niektórzy pracują znacznie dłużej i odkładają decyzję o przejściu na emeryturę. Wśród osób pobierających najwyższe świadczenia przeważają właśnie seniorzy z bardzo długim stażem pracy, wysokimi zarobkami i przejściem na świadczenie zdecydowanie później niż obowiązujący w Polsce wiek powszechny – podsumowuje Krystyna Michałek, regionalna rzeczniczka prasowa ZUS w województwie kujawsko-pomorskim.

Od marca najniższa gwarantowana emerytura to 1978,49 zł brutto. Nie jest ona minimalnym świadczeniem wypłacanym przez ZUS

W naszym regionie jest jeszcze dwóch mężczyzn, których emerytura przewyższa 30 tys. zł. Obu pieniądze przelewa toruński oddział ZUS. Pierwszy pracował z górą 61 lat, a przestał dopiero, gdy miał 80 lat i siedem miesięcy. Dzięki temu jego konto zasila teraz co miesiąc ponad 34,8 tys. brutto.

Drugi z emerytów zakończył pracę znacznie wcześniej, bo w wieku 73 lat. Żeby dostawać teraz ponad 31,8 tys. zł brutto, płacił składki niemal 56 lat.

Na drugim biegunie są seniorzy, którzy dostają groszowe emerytury. Dosłownie. W województwie dolnośląskim i lubelskim ta minimalna kwota wynosi dwa grosze.

W kujawsko-pomorskim najniższe świadczenie to sześć groszy. Wypłaca je bydgoski oddział ZUS kobiecie, która przez całe życie przepracowała tylko trzy miesiące na podstawie umowy zlecenia. Za to 26 groszy emerytury dostaje kobieta podlegająca ZUS w Toruniu, która wykazała zaledwie 17 dni pracy.

Historie osób pobierających najwyższe emerytury pokazują, że łączą je trzy elementy. Po pierwsze – bardzo długo utrzymują aktywność zawodową i późno przechodzą na emeryturę. Płacą więc składki na ZUS dłużej. Po drugie – hipotetyczny czas, gdy będą otrzymywać emeryturę jest w ich przypadku krótszy, a więc emerytu-

eprasa.pl 3f220597b5

nistra

3625 godzin. I nie czuję się mało nowoczesna, niedostosowana, czy stojąca w miejscu. Kto układa program? My, czy ministerstwo nam go narzuca? Nawet to, czy zadania domowe mam sprawdzać wszystkie, czy częściowo. Ostatni ranking pokazał, że najbardziej kiepscy ministrowie edukacji to Czarnek i Nowacka. Przecież to oni odpowiadają za programy, a nie nauczyciele. My układamy programy autorskie, by uciec od melodii przeszłości. Nie mówię, że jesteśmy doskonali, ale na złą opinię sobie nie zasłużyliśmy.

Co Panią trzyma w polskiej szkole?

– Uczniowie. I nawet jak się coś wydarzy w szkole, to nie zabije mojej miłości do zawodu. Zabija ją zmiana zdania co chwilę. Najbardziej martwi mnie to, że ministerstwo nie zajęło się prawdziwymi bolączkami w polskiej szkole. Nakładają plasterki na małe ranki, nie widząc, że gdzieś obok jest wielka rana.

Może pani podać przykłady?

– Nieustającym problem jest edukacja włączająca i wprowadzanie jej „na dziko". Wszystko się przerzuca na nauczycieli przedmiotowców, którzy nie są do tego przygotowani. Centralna Komisja Egzaminacyjna jest do naprawy, a nie zadanka domowe, czy rozważanie, czy godzina religii, czy dwie. Prawdziwe problemy są odsuwane. Kolejny: Co zrobić, by przyciągnąć młodych nauczycieli do szkół? Rządzący nie potrafią tak przebudować systemu, by się udało. Średnia wieku nauczyciela w Polsce to 48 lat. Coraz więcej jest nauczycieli emerytów w systemie. Przychodzą do pracy w szkole przebłagani przez dyrektorów. To szczególnie widać w szkołach zawodowych. A skoro jesteśmy przy nich, to co zrobić, by rozwinąć szkolnictwo zawodowe, które jest bardzo potrzebne? Co zrobić, by przyciągnąć młodych inżynierów?

Widzę, że lista zarzutów jest naprawdę długa

– Wymieniać dalej? Koleżanki uczące w klasach 1-3 muszą kupować papier, kredki. To nie są pojedyncze przypadki. Dlaczego szkoła nie jest skomputeryzowana? W grupie „Nauczyciel zmienia zawód" non stop czytam posty, że nauczyciel odchodzi, bo nie wytrzymuje presji rodziców i innych nauczycieli. Jesteśmy trzecią grupą zawodową w kraju, jeśli chodzi o poziom mobbingu. Dyrektorzy mobbingują nauczycieli, nauczyciele dyrektorów, nauczyciele nauczycieli. Codziennie czytam o wykończeniu psychicznym, terapiach, braniu leków. I to są młodzi ludzie, którzy nie wytrzymali w systemie czterech lat. A boomerzy trwają w nim od trzydziestu, czterdziestu.

Bardzo to smutne.

– Uczeń po latach potrafi powiedzieć: dziękuję. Rodzic też. Natomiast ministerstwo odpowiedzialność za wszystko, co złe w polskiej edukacji, przerzuca na nauczycieli. Taki mamy klimat.

Rozmawiała Paulina Błaszkiewicz

y złotych emerytury

ra jest wyższa. Po trzecie – musieli też, co oczywiste, godziwie zarabiać.

Od marca najniższa gwarantowana emerytura to 1978,49 zł brutto. Ale, jak widać, nie jest ona minimalnym świadczeniem wypłacanym przez ZUS.

– Nie każda emerytura jest podwyższana do tego minimum – wyjaśnia Michałek. – Nie wystarczy samo osiągnięcie powszechnego wieku emerytalnego. Trzeba również posiadać wymagany staż. W przypadku kobiet to co najmniej 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych, a w przypadku mężczyzn – 25 lat.

Na przykładzie: jeśli jakaś kobieta osiągnęła wiek emerytalny, udowodniła wymagany 20-letni staż, a wyliczona emerytura wyniosła 1000 zł brutto, ZUS podwyższy ją do kwoty najniższej, czyli wspomnianych 1978,49 zł brutto. Jeżeli zaś odpowiedniego stażu nie ma, świadczenie pozostanie na poziomie tysiąca złotych.

Michałek: – Osiągnięcie powszechnego wieku emerytalnego nie oznacza obowiązku przejścia na emeryturę. To prawo, a nie przymus. Każdy sam decyduje, kiedy chce zakończyć aktywność zawodową i skorzystać ze świadczenia. Ponieważ jest to jedna z ważniejszych decyzji dotycząca przyszłych naszych finansów, warto podjąć ją świadomie. **Andrzej Tyczyno**

1 BY

Zdrowie

Sto zoperowanych kolan

– Najważniejsze jest to, że po stu zabiegach robotyka przestała być dla nas „nowym narzędziem", a stała się naturalną częścią warsztatu, zarówno mojego, jak i całego zespołu operacyjnego – mówi dr n. med. Karol Elster ze szpitala w Bydgoszczy.

Agata Szczygielska-Jakubowska

• **Zespół medyków z Oddziału Klinicznego Ortopedii i Traumatologii Narządu Ruchu ze Szpitala Uniwersyteckiego nr 2 im. dr. Jana Biziela w Bydgoszczy** FOT. SZPITAL UNIWERSYTECKI NR 2 IM. DR JANA BIZIELA W BYDGOSZCZY

10 września ortopedzi ze Szpitala Uniwersyteckiego nr 2 im. dr. Jana Biziela w Bydgoszczy przeprowadzili setną endoprotezoplastykę stawu kolanowego z wykorzystaniem robotycznego systemu VELYSTM. Pierwsze takie operacje odbyły się 21 lipca 2025 roku.

System VELYS to nowoczesne narzędzie wspomagające chirurga podczas przeprowadzania zabiegu. Nie zastępuje operatora – decyzje medyczne zawsze podejmuje chirurg, jednak dzięki analizie indywidualnej anatomii pacjenta oraz ocenie napięcia tkanek miękkich w czasie rzeczywistym wykorzystanie wsparcia robotycznego umożliwia lekarzowi niezwykle precyzyjne zaplanowanie i wykonanie kolejnych etapów operacji.

„Biziel" jest pierwszym szpitalem w Polsce posiadającym własny system VELYSTM, a także pierwszym ośrodkiem, który w województwie kujawsko-pomorskim rozpoczął wykonywanie robotycznie wspomaganej endoprotezoplastyki stawu kolanowego. Wdrożenie technologii poprzedziło niemal pół roku przygotowań zespołu, obejmujących szkolenia online i praktyczne, m.in. w Szwajcarii i Irlandii.

– Na początku każdy zabieg z użyciem robota wymagał dodatkowego czasu na salę operacyjną, dodatkowego przygotowania zespołu i pewnej elastyczności w harmonogramie – wspomina dr n. med. Michał Kułakowski, lekarz kierujący Oddziałem Klinicznym Ortopedii i Traumatologii Narządu Ruchu. – Dziś robotyka jest wpisana w standardową ścieżkę pacjenta kwalifikowanego do endoprotezoplastyki kolana. Nie jest już „projektem pilotażowym", tylko częścią codziennej praktyki oddziału. To otwiera nam przestrzeń na kolejny etap: nie tylko wykonywanie zabiegów, ale systematyczne zbieranie danych, ocenę wyników odległych i dalsze doskonalenie protokołów, także pod kątem szkolenia kolejnych operatorów – dodaje.

Zastosowanie robota podczas zabiegów ortopedycznych ułatwia optymalne ustawienie elementów endoprotezy, z uwzględnieniem indywidualnych warunków anatomicznych pacjenta. Umożliwia to większą indywidualizację operacji.

– Z perspektywy pacjenta najważniejsza różnica polega na tym, że ustawienie protezy jest dziś dużo bardziej zindywidualizowane, niż w klasycznej technice manualnej – mówi dr n. med. Karol Elster, zastępca lekarza kierującego oddziałem. – Zamiast opierać się wyłącznie na uśrednionych, standardowych punktach odniesienia anatomicznego, mamy możliwość precyzyjnego dopasowania pozycji komponentów do indywidualnej biomechaniki danego kolana, z uwzględnieniem napięcia więzadeł i naturalnego zakresu ruchu pacjenta.

Jak wyjaśnia, w praktyce przekłada się to na mniejszą potrzebę dodatkowych zabiegów korekcyjnych na więzadłach w trakcie operacji, a to z kolei oznacza mniejszą traumatyzację tkanek miękkich. – W funkcjonowaniu pooperacyjnym obserwujemy u części pacjentów bardziej „naturalne" odczucie stawu i płynniejszy powrót do codziennej aktywności, choć oczywiście każdy przypadek ocenia się indywidualnie, a robotyka jest narzędziem wspierającym chirurga, nie gwarancją wyniku – dodaje dr Elster.

– Po stu zabiegach robotyka przestała być dla nas „nowym narzędziem", a stała się naturalną częścią warsztatu, zarówno mojego, jak i całego zespołu operacyjnego – mówi dr Karol Elster. – Na początku każdy krok w systemie wymagał dodatkowej weryfikacji: sprawdzaliśmy manualnie to, co system już policzył, dłużej trwała rejestracja punktów anatomicznych, ostrożniej podchodziliśmy do sugerowanych ustawień komponentów. Dziś potrafimy szybciej i pewniej interpretować dane, które dostajemy w czasie rzeczywistym – napięcie więzadeł w pełnym zakresie ruchu, symetrię szczelin zgięciowej i wyprostnej – i świadomie decydować, kiedy podążyć za sugestią systemu, a kiedy odstąpić od niej na rzecz własnej oceny klinicznej. To dojrzewanie dotyczyło nie tylko mnie jako operatora, ale całego zespołu – instrumentariuszek, anestezjologów, którzy nauczyli się nowego rytmu sali operacyjnej – dodaje.

Doświadczenia kliniczne zdobywane podczas kolejnych zabiegów zespół wykorzystuje także w działalności naukowej, uczestnicząc w badaniu porównującym endoprotezoplastykę stawu kolanowego wspomaganą systemami VELYSTM i CORI.

– To badanie realizujemy w ramach współpracy naukowej z ośrodkiem zagranicznym – wyjaśnia dr Kułakowski. – Nasz oddział dysponuje systemem VELYSTM, natomiast zagraniczny ośrodek partnerski pracuje na platformie CORI. Połączenie tych dwóch doświadczeń w jednym projekcie badawczym daje nam możliwość obiektywnego porównania obu technologii, czego żaden z ośrodków nie mógłby przeprowadzić samodzielnie. Interesują nas pytania dotyczące m.in. dokładności ustawienia komponentów i balansowania więzadeł, efektywności czasowej zabiegu oraz ewentualnych różnic w rekonwalescencji i funkcjonowaniu pacjentów po operacji. Dla pacjentów wyniki tej współpracy naukowej mogą oznaczać, że przyszłe decyzje dotyczące wyboru technologii robotycznej będą opierać się na rzetelnych, wieloośrodkowych danych porównawczych, a nie na doświadczeniu jednego zespołu

REKLAMA Bydgoszcz-Toruń/34452878

Sprawdź, co się dzieje w regionie!
Odwiedź stronę **www.kujawsko-pomorskie.pl**
oraz profile społecznościowe województwa
#LubieTuByc

Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego
KUJAWY POMORZE
Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu

eprasa.pl 3f220597b5

Skarb z czasu II wojny światowej

Kosztowności odkryte w rurze kanalizacyjnej

• **Skarb znaleziony przy ul. Tumskiej we Włocławku** FOT. MAT. UM WŁOCŁAWEK

FOT. MAT. UM WŁOCŁAWEK

Złote monety, dolary, biżuteria, zegarki, srebrna zastawa stołowa oraz zabytki związane z kulturą żydowską odnaleziono na placu budowy przy ul. Tumskiej we Włocławku.

Agata Szczygielska-Jakubowska

Ziemia potrafi zaskoczyć – mówiła dr Jadwiga Lewandowska 21 września na konferencji prasowej, z udziałem prezydenta Włocławka Krzysztofa Kukuckiego, archeologów oraz przedstawicieli służb konserwatorskich, podczas której oficjalnie zaprezentowano niektóre z cennych artefaktów.

Odkrycia dokonano między 22 a 25 kwietnia, w miejscu wyburzonych przed kilkoma laty starych kamienic, przy zbiegu ulic Tumskiej i 3 Maja. Dziś to teren jednej z największych inwestycji mieszkaniowych, realizowanych obecnie w centrum Włocławka. W trakcie prac archeologicznych, poprzedzających budowę, natrafiono na bogaty zbiór cennych przedmiotów. Od tego czasu prowadzone były działania, by zabezpieczyć status prawny artefaktów i wyłonić konserwatorów.

NIESPODZIANKA ARCHEOLOGICZNA

Początkowo w miejscu planowanej budowy archeologowie odkryli spodziewane relikty zabudowy murowanych kamienic i około 400. obiektów późnośredniowiecznych. – Były to wspaniale zachowane drewniane studnie, naczynia klepkowe, obiekt, który interpretujemy jako furtę w wale – informuje dr Jadwiga Lewandowska. – Według naszej interpretacji obiekt ten znajdował się po południowej stronie ul. Tumskiej. Datowanie dendrochronologiczne wykazało związek odkrytych przedmiotów z druga lokacją Włocławka, okresem po 1339 roku.

Badania dendrochronologiczne wykazały, że drewno wykorzystane do budowy niektórych studni ścięto około 1366 i 1399 roku. Odnaleziono również drewniane dreny, których elementy datowano na okres po 1525 roku. Oznacza to, że już w XVI wieku, w tej części miasta funkcjonowały rozwiązania służące odprowadzaniu wody.

– Ziemia potrafi zaskoczyć. Gdy wydawało nam się, że w części północnej inwestycji, przy ul. Tumska 1 podjęliśmy wszystko, co cenne, historyczne, nagle w wykopie pojawiła się jedna łyżka, potem następna, potem widelec, potem kolejne rzeczy – opowiada archeolożka.

– Skala tego odkrycia nas zaskoczyła. Nie są to tylko sztućce, których zarejestrowaliśmy około 120 sztuk, ale również biżuteria – ozdoby, złote zegarki, w tym zdobione diamentami, złote monety, między innymi pięcio- i dziesięciorublówki, dwie torebki balowe, pozostałości srebrnych świeczników i inne judaica – przedmioty związane z kulturą żydowską. Wprawdzie na niektórych sztućcach widnieją inicjały, ale trudno wskazać ich pierwotnych właścicieli, zwłaszcza nie możemy ich łączyć z bezpośrednio z właścicielami parceli i kamienicy przy Tumskiej 1, bo nie zgadzają się sygnatury – wyjaśniała.

Pochodzący z XVIII wieku budynek, stojący w tym miejscu w 1939 roku, należał do bogatej rodziny żydowskiej J. Hersteina, który prowadził tu fabrykę mydła.

Podczas konferencji zaprezentowano część depozytów. Jak szacują archeolodzy, znalezisko może dotyczyć 355 przedmiotów i 15 zespołów, jednak dokładna liczba okaże się po konserwacji. Archeolodzy szacują, że może wzrosnąć do około 400.

TAJEMNICA SKARBU Z WŁOCŁAWKA

Zespół artefaktów odnalezionych przy ul. Tumskiej jest niejednorodny. Oprócz biżuterii, carskich rubli, cennych przedmiotów związanych z kultem i użytkowych, występują tu również papiery – dolary, blankiety, papierowe zapiski, których na razie nie udało się odczytać. Uwagę archeologów zwrócił złoty pierścień, w którego wnętrzu znajduje się papierowe zawiniątko. Na razie nie wiadomo, czy ukryty zapis zawiera nazwisko właściciela zdeponowanych przedmiotów, datę, osobistą wiadomość, czy zupełnie inne informacje. Jego odczytanie będzie możliwe dopiero po przeprowadzeniu specjalistycznych prac konserwatorskich.

– Niestety, osoby, które ukryły ten depozyt nigdy po niego nie wróciły, nigdy go nie odnalazły – mówi dr Lewandowska. – Prawdopodobnie nie ma możliwości, by ustalić ich tożsamość. Znalezisko łączymy z wydarzeniami II wojny światowej. Nasze prace studyjne, mam nadzieję, przybliżą nas do prawdy historycznej, ale może też być tak, że zostaniemy w sferze przypuszczeń.

Część depozytu została celowo pocięta. Archeolodzy sądzą, że takie działanie podjęto w celu łatwiejszego schowania tych przedmiotów. Duża część depozytu ze srebra, m.in. elementy zastawy stołowej zostały „wepchnięte" w kamionkową rurę kanalizacyjną.

– Nasze prace badawcze w obrębie skarbu były bardzo trudne, bo depozyt został wkopany częściowo w rurę, a częściowo bezpośrednio w ziemię, w zawiniątku z tkaniny – wyjaśnia kierowniczka badań. – Gleba, jaka tu występuje to ił pstry, dlatego wydobywanie przedmiotów, niejednokrotnie było skomplikowane. Część eksponatów, szczególnie drobnych jest jeszcze w naturalnym środowisku – w ile pstrym, dopiero będziemy je kolejno wydobywać.

Znaleziony skarb obecnie należy do skarbu państwa, na mocy art. 35 ust. 1 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2003 r. Archeolodzy nie chcą na tym etapie podawać nawet orientacyjnej wartości znaleziska, nie jest również znana łączna waga złota i srebra. Część przedmiotów nadal wymaga oczyszczenia z ziemi i osadów, a ich dokładne zbadanie będzie możliwe dopiero w pracowni konserwatorskiej.

Skarb w najbliższych dniach trafi w ręce specjalistów z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Zabezpieczone przedmioty zostaną poddane konserwacji. Zakończenie prac konserwatorskich i badawczych zaplanowano na styczeń 2028 roku.

WŁOCŁAWEK SKARBAMI STOI

Podczas konferencji prezydent Krzysztof Kukucki zwrócił uwagę, że jest to kolejne ważne znalezisko archeologiczne dokonane w ostatnich latach podczas miejskich inwestycji.

Przypomniał odkrycie wczesnośredniowiecznego miecza podczas pogłębiania basenu przy przystani przy ul. Piwnej oraz skarb odnaleziony przy ul. Królewieckiej 12 – kolekcję monet w szklanym naczyniu.

Przypomnijmy, w połowie stycznia 2024 r. w basenie przystani przy ul. Piwnej we Włocławku został odnaleziony miecz, którego powstanie eksperci wstępnie datują na IX-X wiek, czyli okres początków naszej państwowości.

Olaf Popkiewicz, toruński archeolog, autor programu Poszukiwacze Historii i wielu filmów na YouTube, przedstawiających poszukiwania archeologicznych skarbów, sformułował hipotezę, że miecz mógł należeć do wikinga, jednego z najemnych wojowników, którzy od VIII wieku podejmowali dalekie wyprawy o charakterze kupieckim, rabunkowym lub osadniczym. Główne siedziby posiadali w basenie Morza Bałtyckiego i Półwyspu Skandynawskiego, skąd zapuszczali się w głąb kontynentu, płynąc pod prąd rzek i łupiąc przybrzeżne osady.

Miecz obecnie można oglądać w Muzeum Historii Włocławka.

1 BY

eprasa.pl 3f220597b5

Z życia regionu

Ruszyła wielka inwestycja w Filharmonii Pomorskiej

Nowoczesność, oryginalne rozwiązania architektoniczne i technologia immersyjnego dźwięku w połączeniu z tradycyjną elegancją neoklasycystycznej bryły gmachu z połowy ubiegłego wieku, a do tego przeszklenia i dużo zieleni – tak już za trzy lata będzie wyglądać nowy kompleks Filharmonii Pomorskiej w Bydgoszczy. Warta 380 mln złotych rozbudowa i modernizacja, finansowana głównie z budżetu województwa, już się rozpoczęła. Na początku września plac budowy wizytowali marszałek Piotr Całbecki, wicemarszałek Zbigniew Ostrowski i radna województwa Katarzyna Stranz-Kaja.

Podczas spotkania z dziennikarzami obecni byli także dyrektor FP Maciej Puto oraz przedstawiciele wykonawcy inwestycji – firmy Unibep i firmy Portico Project Management, inżyniera kontraktu budowlanego.

– Widać już ogrom wykonanej pracy. Bardzo cieszy mnie to, że inżynierowie na bieżąco prowadzą badania akustyczne i sprawdzają, jak każdy kolejny etap demontażu wpływa na brzmienie sali. Dzięki temu będzie można precyzyjnie korygować akustykę, tak aby zachować to wyjątkowe brzmienie, z którego Filharmonia Pomorska słynie – podkreśla marszałek Piotr Całbecki. – Koncepcja rozbudowy jest odważna, ale jednocześnie pozostaje w wielkiej pokorze wobec obiektu, który już istnieje. Świątynia sztuki musi przemawiać również formą architektoniczną. Jestem przekonany, że osiągniemy ten efekt.

Obecnie porządkowana jest infrastruktura podziemna – sieci gazowe, energetyczne i wodociągowe. Trwa także demontaż wyposażenia sali – foteli, żyrandoli i okładzin ściennych. Część zdemontowanych foteli zostanie przekazana na licytacje WOŚP.

Wizytacja inwestycji w Filharmonii Pomorskiej, fot. Tomasz Czachorowski eventphoto.com.pl dla UMWKP

W nowej części kompleksu znajdzie się m.in. mała sala koncertowa z widownią na 350 miejsc, estradą dla orkiestry kameralnej i trzydziestoosobowego chóru, oczywiście z profesjonalnym nagłośnieniem i oświetleniem, z salą prób i garderobami dla artystów. Zostanie umieszczona pod ziemią, dokładne pod Placem Krzysztofa Pendereckiego, pod stopami melomanów spieszących na koncert. Będzie doświetlana świetlikami stropowymi rozmieszczonymi wzdłuż ścian bocznych i za estradą, które widziane z lotu ptaka utworzą przed głównym wejściem kształt liry. Ściany otoczy fosa z roślinnością.

Znakomitą akustykę sali kameralnej osiągniemy za pomocą najnowocześniejszej technologii immersyjnego dźwięku, opartej o system mikrofonów i głośników oraz zaawansowane algorytmy i procesory przetwarzające sygnał cyfrowy w czasie rzeczywistym. Odbiorcy usłyszą koncert tak, jakby zasiedli w fotelu w Wiener Musikverein, Carnegie Hall czy tokijskim Suntory Hall – muzyka otoczy ich ze wszystkich stron, dźwięk będzie krystalicznie czysty.

Źródłem finansowania są budżet województwa (325 mln złotych) i zarządzany centralnie program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS) 2021-2027 (50 mln złotych). W przeprowadzeniu inwestycji Filharmonię Pomorską wspiera marszałkowska spółka celowa Kujawsko-Pomorskie Inwestycje Regionalne (KPIR). Wykonawcą rozbudowy jest polska firma Unibep.

Choć muzycy Filharmonii Pomorskiej – Orkiestra Symfoniczna FP i kameralna Capella Bydgostiensis – na czas inwestycji musieli opuścić gmach przy Szwalbego, FP nie zwalnia tempa. Koncerty odbywają w innych miejscach, w Bydgoszczy i poza nią.

Rozbudowa Opery Nova: od finału dzielą nas już tylko miesiące

Rozbudowa Opery Nova w Bydgoszczy jest jedną najważniejszych inwestycji w dziedzinie kultury w naszym regionie i jedną z najważniejszych inwestycji w mieście. Robotom przy ul. Marszałka Focha, które powinny się zakończyć w ciągu najbliższych miesięcy, towarzyszy wielkie zainteresowanie mieszkańców miasta i melomanów. W nowym skrzydle kompleksu operowego – tak zwanym czwartym kręgu – trwają intensywne prace wykończeniowe.

– By móc uczestniczyć w wydarzeniach artystycznych na najwyższym poziomie, musimy mieć spełniające standardy obiekty instytucji kultury. Kultura i jej twórcy zawsze potrzebowali hojnych mecenasów, tak było niegdyś, tak jest i teraz – podkreśla marszałek Piotr Całbecki.

Dyrektor Opery Nova Maciej Figas: – *Tak zwany czwarty krąg jest nawiązaniem do pierwotnej koncepcji architektonicznej z 1962 roku. Realizowana obecnie inwestycja jest uzupełnieniem inwestycji wieloletniej, rozpoczętej w roku 1973.*

W nowym czterokondygnacyjnym skrzydle kompleksu oprócz operowej sali kameralnej (z fosą orkiestrową dla siedemdziesięcioosobowego zespołu i widownią na 500 osób), znajdą się przestrzeń wystawiennicza i sala kinowa. Rotunda z tarasem widokowym od strony Brdy, w której trwają obecnie prace wykończeniowe i instalacyjne, ma 6 tys. metrów kwadratowych i kubaturę 40 tys. metrów sześciennych. Powstający jednocześnie bardzo potrzebny w tym miejscu dwupoziomowy podziemny parking – będzie gotowy jeszcze w tym roku – będzie miał 212 stanowisk postojowych. Wartość inwestycji to 190 mln złotych.

Budowa czwartego kręgu Opery Nova, fot. Tomasz Czachorowski/eventphoto.com.pl dla UMWKP

W nowym segmencie kompleksu operowego przez całe lato trwają intensywne prace wykończeniowe i instalacyjne (montowane są m.in. instalacje elektryczne, teletechniczne i sanitarne, okładziny akustyczne, system głośnikowy w sali kinowej, sufity podwieszane, okładziny, szklenia, balustrady i elementy fasady). Znaczący postęp prac jest widoczny m.in. w przyszłej sali kinowej, gdzie montowane są wysokiej jakości nowoczesne systemy głośnikowe.

PARAMETRY INWESTYCJI

powierzchnia użytkowa rotundy: 6 tys. m kw.
sala kameralna z półtysięczną widownią
przestrzeń wystawiennicza
sala kinowa
taras widokowy od strony Brdy
parking podziemny na 212 aut
wartość przedsięwzięcia: 190 mln złotych
kosztami przedsięwzięcia dzielą się samorząd województwa i samorząd miejski Bydgoszczy

StodólnaLAB w komputerach projektantów

Nowoczesne centrum edukacji, kultury i nauki – z salą kinową, pracowniami warsztatowymi, przeszklonym dziedzińcem oraz kawiarnią – powstanie we Włocławku przy ul. Stodólnej. Inwestycja jest przygotowywana przez Kujawsko-Pomorską Akademię Innowacji (KPAI), nadzór nad realizacją zadania powierzono Kujawsko-Pomorskim Inwestycjom Regionalnym. Dokumentacja projektowa i pozwolenie na budowę będą gotowe jeszcze w tym roku. Przetarg, który wyłoni wykonawcę, zostanie ogłoszony w połowie przyszłego roku.

– Włocławek, miasto z tradycjami, potencjałem i słusznymi ambicjami, zasługuje na instytucję kulturalną i edukacyjną, która połączy popularyzację wiedzy z działalnością wystawienniczą i wydawniczą – podkreśla marszałek Piotr Całbecki. – *Jednym z wyznaczników misji przyszłego obiektu będzie przypominanie sylwetek i dorobku wybitnych postaci związanych z miastem i tą częścią Kujaw. Będziemy tu też opowiadać historię rozwoju lokalnego przemysłu.*

Stuletnią kamienicę przy Stodólnej czeka głęboka metamorfoza. Mamy już wstępną koncepcję architektoniczną. Zobacz: StodólnaLAB – nowoczesna edukacja w zabytkowych wnętrzach

StodólnaLAB – obok Młyna Energii w Grudziądzu, Centrum Edukacji Astronomicznej w Toruniu, InoLAB w Inowrocławiu, Centrum Artystyczno-Biznesowego Pałac Kronenbergów w Wieńcu oraz Kujawsko-Pomorskiej Szkoły pod Żaglami – będzie kolejnym prowadzonym przez Kujawsko-Pomorską Akademię Innowacji miejscem aktywnego poznawania wiedzy poprzez interaktywne ekspozycje, eksperymenty, warsztaty, zajęcia laboratoryjne, projekcje filmowe oraz wydarzenia popularnonaukowe.

StodólnaLAB wizualizacja, graf. KPAI

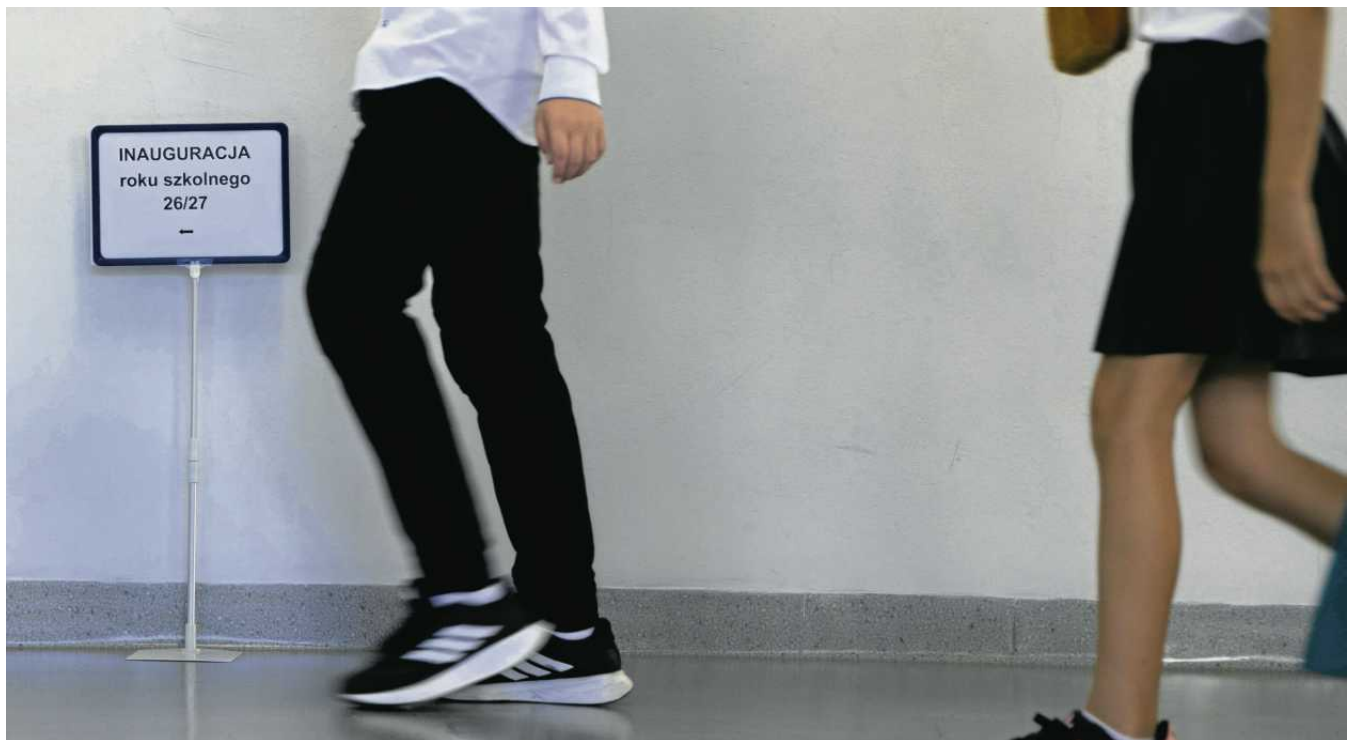
Szacowana łączna wartość inwestycji przekracza 50 mln złotych. Zakładamy, że przedsięwzięcie zostanie sfinansowane ze środków unijnych w ramach naszego programu regionalnego.

Więcej na www.kujawsko-pomorskie.pl

eprasa.pl 3f220597b5

Edukacja

Jeść, pić, spać

FOT. JAKUB ORZECHOWSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Przychodzi nauczyciel. Dzwonek spóźnia się jak zwykle. Zaczyna się kolejna, długa i męcząca lekcja. Na dodatek na następnej jest ten przeklęty sprawdzian.

Kornelia Sobota

IX LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE W BYDGOSZCZY

Najpierw budzi nas ryczący budzik, który wręcz błaga o uwagę. Potem zwlekamy się z łóżka. Jeśli akurat mamy poranek pełen motywacji, może nawet je zaścielimy.

Następnie łazienka: mycie zębów, ubieranie się, próba udawania, że wcale nie jesteśmy zmęczeni.

Śniadanie, pakowanie się, autobus czy tramwaj.

Normalny, nudny poranek.

Zanim jednak dojedziemy do szkoły, nasza ręka automatycznie sięga po telefon. Instagram, TikTok, a może i Facebook. To bez większej różnicy, przecież każda platforma ma coś, co złapie naszą uwagę przynajmniej na kilka sekund.

I wtedy, między jednym a drugim przystankiem, przewijamy ekran. Jeden filmik śmieszny, drugi o kolejnych tragediach w obcym kraju, następny z dość przyjemną muzyką, potem znowu coś o tych dronach i zgonach.

Zanim się obejrzysz, twój przystanek już tu jest. Chowasz telefon do kieszeni i pędem wyskakujesz przez drzwi. Poniedziałki są zazwyczaj najgorsze. Zupełnie jakby plan lekcji został zaprojektowany jako piekło na ziemi. I pewnie na dodatek czeka cię dziś jakiś sprawdzian.

Odsiadujesz więc tę pierwszą lekcję. Pięciominutowa przerwa brzmi niesamowicie, mimo że jest taka krótka. Pędzisz do następnej sali, przeskakując stopnie schodów, żeby dać sobie więcej czasu na złapanie oddechu. Potem opierasz się o ścianę obok następnej klasy i znowu wyciągasz telefon.

Jutro wstaniesz, zjesz coś, przygotujesz się do szkoły i napiszesz kolejną kartkówkę

Filmiki migają przed oczami, a ty scrollujesz i scrollujesz. Ta sama nudna, ale wystarczająco wciągająca papka:

„Pomóżcie mi wybrać outfit na...”

„Szybki i łatwy przepis...”

„Wyobraź sobie, że musisz teraz walczyć na wojnie. Nie polecam. Niezbyt przyjemne.”

„Najnowsze skróty meczów.”

„Czy to my wyprowadzamy psa, czy on nas?”

Przychodzi nauczyciel. Dzwonek spóźnia się jak zwykle. Zaczyna się kolejna, długa i męcząca lekcja. Na dodatek na następnej jest ten przeklęty sprawdzian.

Czasami, w trakcie lekcji, te wszystkie obrazy z telefonu nagle migają ci pod powiekami. Zagłuszają monotonny głos nauczyciela i malują w głowie zupełnie chaotyczny, dezorientujący obraz świata.

Ale przecież zaraz jest ten test, prawda?

I co niby masz zrobić z tymi wszystkimi problemami wywołanymi przez dorosłych?

Jutro wstaniesz, zjesz coś, przygotujesz się do szkoły i napiszesz kolejną kartkówkę.

W końcu konflikty i drony nigdzie się nie wybierają. ●

Felieton

Moje pierwsze tygodnie w nowej szkole

FOT. JAKUB WŁODEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Czy szkoła może być miejscem, do którego chce się przychodzić? Okazuje się, że tak. Nowa szkoła to nie tylko krok w dorosłość czy więcej nauki – to też znajomości i przyjaźnie, które zostaną z nami na zawsze.

Ten wrzesień mija mi niezmiernie szybko: rozpoczęcie nauki w liceum, a przede wszystkim nowe twarze w nim uświadomiły mi, że szkoła nie jest miejscem, do którego musimy chodzić za karę. Poznałam niesamowitych przyjaciół i już mam wrażenie, jakbym znała się z nimi od zawsze. Najwięcej zawdzięczam Stasiowi, dzięki któremu mam ochotę wstać z łóżka, bo cieszę się, że mam kogoś z kim mogę się śmiać, płakać, tańczyć i uczyć.

Miałabym wyrzuty sumienia, gdybym nie wspomniała o moich wychowawcach – pani Yulii, która gdy tylko miałam problem, przyszła mi pomóc, zapewniając poczucie bezpieczeństwa i troski. I o panu Łukaszu, który nie zbagatelizował konfliktu między chłopcem a dziewczynami z klasy, wytłumaczył, gdzie leży zaistniały problem, rozwiązał go i doradził, co robić w takich sytuacjach, który nie zrzucił winy na „dojrzewanie” i mądrze, bez zwłoki podszedł do tematu.

Moje pierwsze tygodnie w nowym miejscu minęły mi wspaniale, bo nie tylko poznałam cudownych ludzi, ale też doszłam do wniosku, że szkoła to coś więcej niż wiedza i książki – szkołę tworzą ludzie, którzy zawsze będą o tobie pamiętać. ●

Marcelina Zydroń

VII LO W TORUNIU

REKLAMA

Bydgoszcz-Toruń/34453642

2026 ROK LUDZI FILMU Z KUJAW I POMORZA

KUJAWY POMORZE

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu

Partnerem wydania jest Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

2026 ROKIEM NSZZ SOLIDARNOŚĆ RI I BYDGOSKIEGO MARCA 1981

1 BY

eprasa.pl 3f220597b5

Transport zbiorowy

Trzeci apel do odpowiedzialnych za bydgoską komunikację miejską

Skoro nasza mała metropolia się rozrasta, musimy zapewnić wszystkim jej mieszkańcom odpowiednie warunki transportowe.

Czarnota

Na myśl przychodzi mi tylko jedno: eleganckie obcasy, skrzyżowana noga na nogę, obie delikatnie przechylone w bok, oraz to hasło znane z kabaretowego skeczu, w którym Igor Kwiatkowski naśladuje prowadzącą „Sprawę dla reportera" Elżbietę Jaworowicz: „Jak długo w Polsce będzie dochodzić do takich sytuacji?".

Szanowni Państwo, jak długo w Bydgoszczy będzie dochodzić do takich sytuacji? Jak długo w Osielsku, Niemczu, Maksymilianowie, Żołędowie, Jagodowie czy Białych Błotach będzie dochodzić do takich sytuacji? Jak długo podróż z Wyżyn na Miedzyń będzie zajmowała czas zbliżający się długością do jednego z długometrażowych filmów Petera Jacksona z serii „Władca Pierścieni"? Problem komunikacji miejskiej nie zamyka się tylko w tramwajach zwiedzających okoliczne budynki lub korkach i robotach drogowych. W niektórych przypadkach, aby dojechać do domu po pracy lub po szkole, potrzeba aż trzech wytrwałych podejść, licząc na to, że po odczekaniu wieczności na przystanku, kiedyś wróci się do domu.

„56 nie przyjechał trzeci raz w tym tygodniu" albo „Jeżdżę tą trasą 12 lat, ale od kilku tygodni mojego autobusu nr 52 nie ma o porze, o której być powinien" – to tylko niektóre z wielu wypowiedzi mieszkańców Bydgoszczy oraz okolic dotyczące problemu komunikacji miejskiej. Oczywiście, pewną teorią może być zakładanie, iż jest to przypadłość autobusów z numerem 5 z przodu. Autobus linii nr 56, jadący na Miedzyń, przejawia inklinację do opuszczania swoich wyznaczonych godzin, podobnie jak autobus nr 52, kierujący się aż do Podkowy. Być może obie linie są niczym Kot z Cheshire z „Alicji w Krainie Czarów" Lewisa Carrolla, dematerializując się stopniowo, pozostawiając po sobie na sam koniec uśmiech maski autobusu, niczym uśmiech kota. W sferze kulturowej Kot z Cheshire to symbol relatywizmu, ironii losu oraz tego, że forma (w tym przypadku uśmiech) może przetrwać treść (kota). W przypadku bydgoskiej komunikacji miejskiej jest to zdecydowanie emanacja ironii losu, i to w dodatku wyjątkowo złośliwej. Współcześnie takie zjawisko można również określić jako „ghosting", czyli zniknięcie bez słowa wyjaśnienia. Zadziwiająco brzmi to jak bydgoskie autobusy.

Pozwolę sobie powrócić również do problemu, który już opisywałam – mianowicie ościennych miejscowości. Ostatnimi czasy żyję jako szczęśliwa osoba, której autobusy przyjeżdżają na czas, aczkolwiek pamiętam czasy, w których będąc na przystanku dwie minuty przed czasem, dowiedziałam się, że mój autobus nr 41 zdążył odjechać już pięć minut wcześniej. W tym momencie proszę pomyśleć o biednej pani Helence, która zawsze przychodzi na autobus na

• **Autobus międzygminnej linii nr 96** FOT.ANDRZEJ TYCZYNO/WYBORCZA

• **Tablice ITS w Bydgoszczy nie dość, że są nieczytelne, to jeszcze wprowadzają w błąd** FOT.ANDRZEJ TYCZYNO/WYBORCZA

Nie bez powodu piszę tego typu artykuł już po raz trzeci. Po raz kolejny apeluję do osób odpowiedzialnych za komunikację miejską w Bydgoszczy i terenach ościennych o rozważenie zwiększenia częstotliwości linii, które wyraźnie wymagają takiego zabiegu

czas, a nawet przed czasem, lecz gdy odjedzie bez niej, ze względu na swój wiek już za nim nie pobiegnie. A wszyscy wiemy, że następny będzie dopiero na święta. Oczywiście szanowna pani Helenka jest postacią fikcyjną, wykreowaną na potrzeby tej publikacji.

Proszę pamiętać, że problem autobusów z miejscowości ościennych w samej gminie Osielsko nie jest przypadkiem jednostkowym, ale może dotykać nawet wszystkich jej mieszkańców w liczbie 19 488 (dane za 2025 r.). A że buduje się tutaj coraz więcej bloków, pojawia się coraz więcej ludzi, powstaje również nowa szkoła podstawowa, możemy spodziewać się nieuniknionego większego ruchu na drogach, a co za tym idzie korków i jeszcze większego tłoku w komunikacji miejskiej. Wyjazd i powrót z terenów podbydgoskich będzie niedługo niczym „Highway to Hell", o której śpiewa zespół AC/DC. Problemy te są oczywiście potęgowane przez brak dostępu do centrum przesiadkowego dla mieszkańców gminy Osielsko, a więc Lasu Gdańskiego, który obecnie jest kolejnym bydgoskim placem budowy.

Komunikacja miejska może również paść ofiarą dezinformacji albo czegoś gorszego – pytaniu pod tytułem „Komu mam ufać?". Czy obdarzać zaufaniem znaną aplikację Jakdojade, według której nasz autobus zbliża się do przystanku, czy rozkład jazdy, czy ekran stojący na przystanku, według którego nasz autobus nigdy nie był choć trochę blisko przystanku? W takim momencie aplikacja mogłaby zmienić nazwę na Jakniedojade, ale to oczywiście pozostawiam inwencji twórczej właściciela. Za każdym razem patrząc na położenie mojego autobusu w owej aplikacji, mam nadzieję, że się pojawi, nawet jeśli ekran na przystanku temu przeczy. Cóż mogę rzecz, oprócz tego, że nadzieja umiera ostatnia.

Szanowni Państwo, nie bez powodu piszę tego typu artykuł już po raz trzeci. Po raz kolejny apeluję do osób odpowiedzialnych za komunikację miejską w Bydgoszczy i terenach ościennych o rozważenie zwiększenia częstotliwości linii, które wyraźnie wymagają takiego zabiegu. Skoro nasza mała metropolia się rozrasta, musimy zapewnić wszystkim jej mieszkańcom odpowiednie warunku transportowe. Przypadków jej niedoskonałości jest znacznie więcej od tych, które wymieniłam. Zachęcam do zapoznania się z tak zwanym głosem ludu, aby móc wprowadzić realne zmiany, by domowy obiad po pracy nie był późnonocną kolacją, ale rzeczywiście obiadem oraz czasem wolnym spędzonym z rodziną.

„Najtrudniejsza jest decyzja o działaniu, reszta to już tylko kwestia wytrwałości" – stwierdziła kiedyś słynna pilotka Amelia Earhart. Tym samym zachęcam administrację bydgoskiej komunikacji miejskiej do działania, aby nasze autobusy i tramwaje nie były jak Amelia Earhart i nie znikały donikąd, pozostawiając po sobie zagadkę: „Jak dojadę?".

Sara Czarnota
IX LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE W BYDGOSZCZY

eprasa.pl 3f220597b5

Teatr

„Medea", „Hamlet" czy może „Werter"?

Na jaki spektakl szczególnie warto wybrać się do Teatru Polskiego w Bydgoszczy? Oto recenzje trzech z nich.

Nikola Anna Szulka
IX LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE W BYDGOSZCZY

Nikt nie doceni artysty tak dobrze jak drugi artysta. Szczególnie osoba zaangażowana w tę samą dziedzinę sztuki jest w stanie zrozumieć zasady i napotkane w tym fachu trudności. Uczęszczając przez trzy lata na warsztaty teatralne i aspirując do bycia w przyszłości aktorką, chętnie przyjmuję okazje wyjścia do teatru, gdy takowe się pojawią.

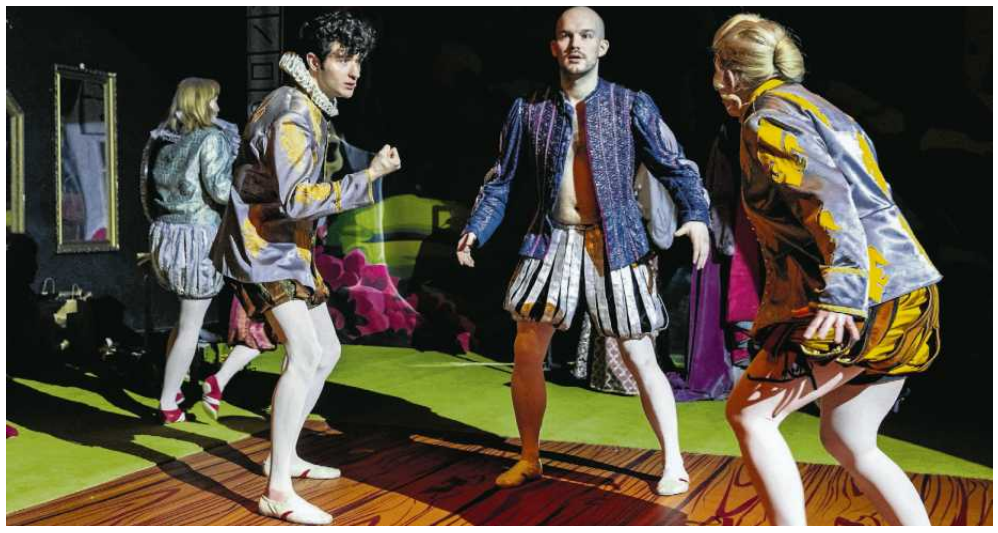
W tym roku w bydgoskim Teatrze Polskim widziałam trzy spektakle, które niezwykle mi zaimponowały i sprowokowały do myślenia. Dlatego pragnę się nimi podzielić oraz doradzić, na co najlepiej zarezerwować sobie miejsce w teatrze, jeśli ma się zaoszczędzone kilkadziesiąt złotych: na „Medeę", „Hamleta" czy „Wertera"?

„MEDEA"

Pamiętam, że kiedy zostaliśmy zaproszeni do sali na przedstawienie, czułam, że po wejściu do pomieszczenia kroczę po czymś miękkim, a nie po solidnym gruncie. Stąd też na wstępie zostałam zaskoczona, gdy okazało się, że chodzę po piasku. Toteż muszę z góry pochwalić niekonwencjonalną i ciekawą scenografię. Na pierwszym planie znajdowała się plaża, lecz większość sceny była zajęta przez pokój w szpitalu psychiatrycznym. Ten kontrast od razu przykuwa uwagę i informuje, że spektakl ten nie jest jedynie wystawieniem starożytnej tragedii Eurypidesa.

W praktyce przedstawienie nie jest rekonstrukcją dramatu „Medea", a jego reinterpretacją. Widz cały czas stawiany jest przed pytaniem, kim właściwie jest Medea. Sceny zawarte w przedstawieniu ukazują tytułową bohaterkę pod wieloma kątami. Jako kobietę zakochaną w mężczyźnie, z którym nie mogła być, ale też jako morderczynię swojego brata. Jako zdradzoną żonę, lecz zarazem dzieciobójczynię. Jako osobę, która odrzuciła własny kraj dla ludu, który ją odtrącił.

Pod względem aktorstwa mogę z przekonaniem powiedzieć, że Michalina Rodak, która była w centrum przez większą część występu, wiedziała, jak zagrać postać, w którą miała się wcielić – miała pomysł na tytułową bohaterkę. Podczas pierwszej sceny była doskonale bezekspresyjna i cicha. Na początku wydaje się, że pozostanie milcząca przez cały występ, lecz, zarówno biorąc pod uwagę scenariusz, jak i potencjał aktorki, cieszę się, że tak nie było. Reszta obsady również pokazała swój talent teatralny, co jednak będzie przewijać się we wszystkich tytułach. Pokazują, że aktorzy doskonale znają się na swojej pracy.

• **Próba „Hamleta" w reżyserii Cezarego To maszewskiego** FOT. ROMAN BOSIACKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Aczkolwiek muszę przyznać, że od pewnego momentu spektaklu nie jestem w stanie przywołać żadnych znaczących rzeczy, jakie by mi się podobały. Owszem, pamiętam, co się działo, pozostawałam przytomna i z zaciekawieniem oglądałam do samego końca. Jednak nie ukrywam, że była ta chwila, w której właściwe przedstawienie było dla mnie zakończone, a czułam, że to co zaszło później było jedynie jego przedłużeniem. Mimo to, jestem w stanie to wybaczyć przez jedną kwestię, która rzuciła zupełnie inne światło na początek występu. Parafrazując jednego z aktorów: wszystkie kobiety grające rolę Medei były dobre jedynie dopóki milczały. Toteż pomimo skonfundowania dalszą częścią spektaklu, same te słowa sprawiają, że osobiście pragnę zobaczyć go jeszcze raz.

„HAMLET"

„Hamlet" w wydaniu Teatru Polskiego jest komedią w najlepszym tego słowa znaczeniu. Spektakl ten w fascynujący sposób bawi się znanym cytatem z tragedii Szekspira: „Być albo nie być…". Ma szczególnie solidny początek, kiedy rozpoczyna się od pierwszego w historii teatru wystawienia dramatu „Hamlet, książę Danii" na scenie.

Muszę nadmienić, że brytyjski akcent aktorów był wyśmienity. Byłam jedynie skonfundowana, dlaczego aktor grający pierwszego Hamleta nie mówił w taki sam sposób jak inni. Jednak nie mogę powiedzieć, że mi to przeszkadzało. To był ciekawy kontrast między Hamletem, który ogólnie sucho wykładał swoje kwestie, a całą resztą ekspresyjnej gromady. Na dodatek można by rzec, że to rodzinne. Bardzo rozbawił mnie moment, w którym podczas rozmowy z synem duch starego Hamleta stwierdza, że i on będzie mówić po polsku.

Wspomniałam już przy „Medei" o doskonałych zdolnościach teatralnych aktorów z Teatru Polskiego. Jednak muszę wspomnieć o jeszcze jednej rzeczy, która się z tym wiąże. Otóż „Hamlet" w ich wydaniu pełen jest pocałunków, obściskiwania się i lubieżności. Po tym, jak artyści grali swoje role, widać było, że czują się ze sobą niezwykle komfortowo. Swobodna relacja między ludźmi współtworzącymi jakąkolwiek sztukę jest istotna i może wpłynąć na jej odbiór wyłącznie pozytywnie. Zaś właśnie to widziałam w aktorach grających w „Hamlecie" i miło mnie to zaskoczyło.

Mam jeszcze jeden komplement odnoszący się do zdolności aktorskich. Pamiętam moment, w którym część aktorów odgrywała scenę rozmowy Hamleta z jego matką i stryjem. Postanowiłam zobaczyć, co w międzyczasie robią ci niezaangażowani w główną akcję. Rozejrzałam się po nich, by upewnić się, czy nikt przypadkiem nie wyszedł z roli. Ujrzałam wtedy, jak jeden z aktorów zdejmuje skórkę z banana i wkłada owoc drugiemu do ust, wykonując następnie nim dość oczywiste ruchy. Bardzo przepraszam za umieszczenie tego obrazu w głowie czytelnika. Aczkolwiek piszę o tym, ponieważ taka drobna aktywność aktorów, którzy nie byli wtedy na pierwszym planie, zapadła mi w pamięć bardziej niż sama scena, która miała wówczas miejsce. Podsumowując, istotnie wszyscy aktorzy cały czas pozostawali świadomi.

Moje doświadczenie z „Hamletem" było silnie pozytywne i przepełnione śmiechem. Poleciłabym ten spektakl każdemu, kto poszukuje w teatrze dobrej komedii.

„WERTER"

Przykro jest mi powiedzieć, że już na samym wstępie muszę „Wertera" skrytykować. Otóż wystąpienie jednego z artystów było tak fatalne, że do teraz jestem tym oburzona. Aktor grający kluczową rolę kierowcy miejskiego autobusu spóźnił się na występ o około kwadrans. Wywarło to na mnie tak silne wrażenie, że przybyłam do teatru aż o parę minut spóźniona. Na domiar złego, musiałam biec w obcasach.

Ale teraz już na poważnie rozpocznę recenzję tego spektaklu, gdyż pomimo nieprzyjemnego incydentu, w samym teatrze bawiłam się świetnie. „Werter", jak tytuł sugeruje, jest wzorowany na znanym nam z romantyzmu utworze „Cierpienia młodego Wertera" Goethego. Aczkolwiek nie jest to rekonstrukcja. Żaden z omawianych spektakli nie jest rekonstrukcją, lecz czuję, że to szczególnie ważne do podkreślenia w tym przypadku. „Medea" przedstawiła bohaterkę, której los był w gruncie rzeczy taki sam, co bohaterki tragedii. Zaś „Hamlet" wykorzystał wiele scen z dzieła Szekspira. Dlatego też „Werter" się wyróżnia.

W spektaklu występuje duże skupienie na „Cierpieniach młodego Wertera" jako książce zbójeckiej. Przedstawienie prezentuje Wertera, a w tym przypadku raczej wertera, jako irracjonalne uczucie rozpaczy i beznadziei. Choć jest to sztuka, na której byłam niedawno, nie jestem w stanie opisać jej ze szczegółami, z jakimi byłabym w stanie opisać dwie poprzednie. Mogę jednak powiedzieć, że pod względem dźwiękowym i wizualnym jest intensywna. Wychodząc z teatru można czuć się przebodźcowanym. Oczywiście zależy to od osoby i jej progu tolerancji. Niemniej jest to pewna wada tego spektaklu.

Choć to, co za chwilę napiszę może wydawać się kolejnym mankamentem, niech czytelnik wie, że w tym momencie komplementuję scenariusz. Otóż „Werter" ma tę właściwość, że potrafi cudownie powodować dyskomfort. Mam w głowie tę niechcianą scenę, w której trójka aktorów występująca na scenie miała „lekcję całowania". Cała trójka jednocześnie trzymała zębami płaską, kwadratową kostkę lodu. Co jakiś czas zmieniali swoje pozycje, chwytając lód w miejscu, gdzie wcześniej miała go w buzi inna osoba. Ta scena trwała dość długo i nieprzyjemnie było patrzeć, jak woda z roztopionego lodu spływa aktorom po brodach.

Dlaczego więc jest to komplement? Otóż jestem przekonana, że było to zamierzone. Ten spektakl nie ma być wygodnym doświadczeniem. Scenariusz chciał wzbudzić przemyślenia i niekoniecznie przyjemne emocje. Patrząc na to pod tym kątem, mogę powiedzieć, że artyści za to odpowiedzialni wykonali swoje zadanie rewelacyjnie. Niemniej muszę przyznać, że „Werter" nie jest spektaklem dla każdego. Trzeba wpierw samemu ocenić własną granicę tolerancji, nim postanowi się pójść na ten występ.

NA CO PÓJŚĆ DO TEATRU POLSKIEGO?

Tak oto pozostaje pytanie, do którego cały ten czas dążyliśmy. Na co polecam kupić czytelnikowi bilet? Cóż, jeśli mam być szczera, poleciłabym obejrzenie wszystkich trzech spektakli. Przedstawienie „Medei" jest fascynujące, „Hamlet" niesamowicie mnie rozbawił, a „Werter" wprawił w dobry rodzaj dyskomfortu. Jednak, rozumiem, że nie każdy ma do wydania tyle pieniędzy. Toteż wydam zapowiedziany werdykt. Niemniej jednak uważam, że to bardzo subiektywne pytanie i polecam czytelnikowi wyrobić swoją własną opinię na podstawie mych recenzji. Zaś moja własna odpowiedź brzmi – „Medea".

Napisałam, że ten spektakl od pewnego momentu mi się dłużył. To prawda i nie cofam tych słów. Jednak stwierdziłam też, że mimo to z zaciekawieniem oglądałam do samego końca. To przedstawienie urzekło mnie już od samego początku swoją scenografią. Następnie sposób, w jaki ta historia została przedstawiona, symbolizm i gra aktorska utrwaliły ten czar. Właśnie dlatego uważam, że jeśli czytelnik chce udać się w najbliższym czasie do Teatru Polskiego, do czego gorąco zachęcam, polecam zakupić bilet na „Medeę". Sądzę, że to będą dobrze spożytkowane pieniądze. ●

1 BY

eprasa.pl 3f220597b5

Sport

Jak zmieniłem swoje życie o 180 stopni

FOT. SHUTTERSTOCK

Każdy człowiek potrzebuje w życiu czegoś, co daje mu siłę do działania, pomaga odnaleźć właściwy kierunek i motywuje do pokonywania własnych ograniczeń. Dla jednych jest to muzyka, sztuka czy podróże, dla innych sport. Dla mnie taką siłą stał się karting.

Bruno Grześkowiak
ZESPÓŁ SZKÓŁ MECHANICZNYCH NR 1 W BYDGOSZCZY

Od najmłodszych lat interesowałem się motorsportem. Problemy zdrowotne sprawiały jednak, że realizacja marzeń o ściganiu nie była łatwa. Nie zamierzałem się poddać, dlatego znalazłem alternatywną drogę rozwoju – wyścigi na symulatorach.

Przełomowym momentem okazał się 17 czerwca 2025 roku, kiedy dołączyłem do organizacji Wojol Racing, zajmującej się organizacją zawodów na realistycznych symulatorach wyścigowych. To właśnie tam zacząłem otwierać się na ludzi i budować relacje, które z czasem stały się czymś więcej niż zwykłymi znajomościami.

Dzięki nowemu środowisku poznałem osoby, które dziś uważam za swoją drugą rodzinę. Dostałem również możliwość uczestnictwa w jednym z największych wydarzeń gamingowych w Polsce – Poznań Game Arena.

Kolejnym ważnym etapem była Międzyszkolna Liga Kartingowa organizowana przez GP Kart w Lisim Ogonie. Reprezentując Zespół Szkół Mechanicznych nr 1, zdobywałem pierwsze doświadczenia na torze i rozwijałem swoje umiejętności.

To właśnie tam poznałem Jakuba Chmarę, który z czasem stał się moim najlepszym przyjacielem. Jakub wspierał mnie na każdym etapie rozwoju, motywował do działania i był obecny zarówno w momentach sukcesów, jak i podczas trudniejszych chwil.

Niedługo później zadebiutowałem w Bydgoskiej Lidze Kartingowej. Choć rywalizowałem z zawodnikami posiadającymi znacznie większe doświadczenie, potrafiłem zaznaczyć swoją obecność i regularnie walczyć o coraz lepsze wyniki.

Kolejnym krokiem było dołączenie do GP Kart Racing Team. Zarówno ja, jak i Jakub staliśmy się częścią zespołu, który dał nam możliwość dalszego rozwoju w kartingu.

Kontynuowałem treningi pod okiem Wiktora Woty, a z biegiem czasu relacja trener – zawodnik przerodziła się również w dobrą znajomość. Poza wspólną pracą na torze, zdarzało nam się spędzać czas także poza kartingiem, między innymi podczas meczów badmintona wraz z Wiktorem, jego dziewczyną Amelią oraz Jakubem.

Wiktor z Amelią służyli cennymi wskazówkami i wspierali mnie w rozwoju sportowym. Z kolei Jakub zawsze był dla mnie ogromnym wsparciem. Dzięki temu karting stał się nie tylko sportem, ale również środowiskiem, w którym znalazłem wartościowych ludzi, prawdziwą pomoc i przyjaźnie.

Każdy kolejny start uczył mnie konsekwencji, cierpliwości i systematyczności. Podróżowałem po całej Polsce, aby zdobywać doświadczenie i rozwijać swoje umiejętności.

Pierwszy znaczący sukces odniosłem na swoim domowym torze GP Kart, zajmując drugie miejsce w finale B. Był to moment, który pokazał mi, że ciężka praca zaczyna przynosić efekty.

Jeszcze większą radość przyniosły zawody na torze Półwysep we Władysławowie. W trudnych warunkach i po zaciętej walce po raz pierwszy stanąłem na podium, zajmując trzecią pozycję.

Teraz konsekwentnie walczę o kolejne punkty w prestiżowym cyklu Sodi World Series, marząc o awansie do światowych finałów. Wiem, że droga do tego celu jest długa, jednak doświadczenia ostatnich miesięcy nauczyły mnie, że wytrwałość i ciężka praca przynoszą rezultaty.

Jednym z najbardziej niespodziewanych momentów było otrzymanie roli ambasadora marki wspierającej rozwój zawodników motorsportu. Było to dla mnie ogromne wyróżnienie i potwierdzenie, że codzienny wysiłek ma sens.

Moja historia pokazuje, że nawet w krótkim czasie można całkowicie odmienić swoje życie. To opowieść o pasji, determinacji, przyjaźni i ludziach, którzy pomagają stawać się lepszym człowiekiem.

Dzięki wsparciu przyjaciół, pracy z trenerem oraz własnej wytrwałości udowodniłem, że warto walczyć o swoje marzenia i nie rezygnować, mimo przeciwności losu. „Pamiętajmy, że jesteśmy tylko ludźmi i nieważne, co się stanie – nie warto się poddawać.”.

Rozważania

Życie przez niektórych nazywane ścieżyną wąską,
Gdyż krótkie jest i proste, niczym dzieło nowelisty,
Każda decyzja przemyślana w nim, jakby ruch szachisty,
Sam chciałem myśleć inaczej, widziałem sielankę beztroską.

We wsi wciąż ze mnie szydzono, palcem wskazywano,
Jakobym ja coś złego robił, choć nic nie czyniłem,
Otóż jam jedynie nad stawem powoli przechodziłem,
Chcąc tam dostrzec młode dziewczę, które mi opisywano.

Jej obrazu sprzed mych oczu wymazać nie mogę,
Szum lasu przypomina mi brzmienie jej imienia,
Gdy spojrzę na taflę wody, widzę tylko trwogę.

Mówił stary kmieć, życia już koniec, weź się do pracy,
Sierp z rąk się wysuwa, kosa na ramieniu ciąży,
Całe życie powierzam wam, najświętsi powiernicy...

Jakub Garstecki
IX LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE W BYDGOSZCZY

Felieton

Nauczcie nas higieny cyfrowej

Temat zakazu telefonów w szkołach wraca ostatnio jak bumerang. I szczerze mówiąc – trochę się nie dziwię.

Z jednej strony w pełni zgadzam się z tym, że smartfony są potwornie uzależniające i jako społeczeństwo mamy z tym ogromny problem. Sami robimy z siebie dopaminowe warzywa. Wystarczy spojrzeć na to, jak wygląda nasze codzienne scrollowanie TikToków czy Reelsów.

Przewijamy palcem po ekranie: najpierw widzimy słodkiego, szczęśliwego psa i się uśmiechamy. Ułamek sekundy później algorytm rzuca nam w twarz informację, że ktoś umarł. Dwie sekundy później kolejne, zupełnie skrajne bodźce. Przez taką huśtawkę stajemy się emocjonalnymi warzywami, a nasz mózg po prostu głupieje od nadmiaru informacji. To jest przerażające.

Ale czy rozwiązaniem jest po prostu zakazanie nam wnoszenia telefonów do szkoły? Moim zdaniem nie. Zamiast nakazywać chować problem do szafek, szkoła powinna nas uczyć, jak sobie z nim radzić. Skoro wprowadzana jest teraz obowiązkowa edukacja zdrowotna, to aż prosi się, żeby wrzucić tam cały, solidny dział o higienie cyfrowej i mądrym korzystaniu z technologii.

Jeżeli już szkoła chce nam ograniczać dostęp do telefonów, to niech to idzie w parze z tłumaczeniem „dlaczego” i „jak robić to lepiej”. Same zakazy niczego nie naprawią, jeśli po lekcjach i tak wrócimy do bezmyślnego scrollowania.

Stanisław Gałka
VII LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE W TORUNIU

eprasa.pl 3f220597b5

PAŹDZIERNIK 2026

TEATR ŻEROMSKIEGO W KIELCACH

LECI ZNAMI PILOT SEZON 2026/2027

25-507 Kielce, ul. Sienkiewicza 32 / kasa +48 41 344 75 00 / kasa@teatrzeromskiego.pl / sekretariat@teatrzeromskiego.pl / www.teatrzeromskiego.pl

SZALONE NOŻYCZKI
Paul Pörtner, reż. Jerzy Bończak

weekend seniora z kulturą — bilet dla seniora 10 zł

02 PAŹDZIERNIKA / PT
/g. 11:00 **PRZEDPOŁUDNIE DLA SENIORA**
po spektaklu spotkanie z obsadą
/g. 19:00

03 PAŹDZIERNIKA / SB / g. 19:00

04 PAŹDZIERNIKA / ND / g. 17:00

POTOK.
ĆWICZENIA ZE WSPÓLNOTY
Jolanta Janiczak, reż. Wiktor Rubin

10 PAŹDZIERNIKA / SB / g. 19:00

CARYCA KATARZYNA
Jolanta Janiczak, reż. Wiktor Rubin

27 PAŹDZIERNIKA / WT / g. 19:00

28 PAŹDZIERNIKA / ŚR / g. 19:00

29 PAŹDZIERNIKA / CZ / g. 19:00

Teatr im. Stefana Żeromskiego w Kielcach jest instytucją finansowaną przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz współfinansowaną przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE

PREZENT URODZINOWY
Robin Hawdon, reż. Jerzy Bończak

07 PAŹDZIERNIKA / ŚR / g. 19:00

08 PAŹDZIERNIKA / CZ / g. 19:00

8 KIELECKI MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL TEATRALNY

11 → 25 PAŹDZIERNIK 2026

PROTEST KIELECKI.
DO KOGO NALEŻĄ KIELCE?
Julia Nowak i Jakub Skrzywanek
reż. Jakub Skrzywanek

30 PAŹDZIERNIKA / PT / g. 19:00

31 PAŹDZIERNIKA / SB / g. 16:00 i 19:00

NIKO CZYLI PROSTA ZWYCZAJNA HISTORIA
Joanna Mueller, reż. Zofia Gustowska

08 PAŹDZIERNIKA / CZ / g. 12:00

09 PAŹDZIERNIKA / PT / g. 09:00
/ g. 11:00
FAMILIJNY PIĄTEK / g. 18:00

12 SPEKTAKLI
z Polski, Grecji, Hiszpanii i Litwy

NAJLEPSZE PREMIERY
ostatnich sezonów

CZYTANIA
performatywne

SPOTKANIA
z twórcami i twórczyniami

DEBATY
poświęcone istotnym zjawiskom w polskiej kulturze

23 PAŹDZIERNIKA / PT / g. 18:30
ŻEROMSKI: BACKSTAGE
na podst. „Dzienników" S. Żeromskiego
scen. i reż. Weronika Zajkowska
na VIII Festiwalu Dramatu STREFA KONTAKT we Wrocławskim Teatrze Współczesnym im. Marii i Edmunda Wiercińskich

30 PAŹDZIERNIKA / PT / g. 17:00 / *FDS*
WERNISAŻ WYSTAWY
MODA NA ZDROWIE **cykl plakatów oraz asamblaży o tematyce profilaktycznej**
Aleksandry Pawelec | *Wystawa pokonkursowa **III Konkursu Jestem Art&Design Fest** organizowanego przez Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach*
Jestem Art&Design FEST
wejściówka 5 zł

ZWIEDZANIE TEATRU
zapisy pod numerem tel. 41 344 75 00
26 PAŹDZIERNIKA / PN / g. 16:00
wejściówka 20 zł

NS	NOWA SCENA	*DS*	DUŻA SCENA
DZ	DZIEDZINIEC	*MSP*	MAŁA SALA PRÓB
DSP	DUŻA SALA PRÓB	*FDS*	FOYER DUŻEJ SCENY

Kraj/34453401

BYP 1

eprasa.pl 3f220597b5

wyborcza

PROSTO Z POLSKI
TYGODNIK

Piątek, 25 września 2026 | Redaktor prowadzący **Maciej Nowakowski** wyborcza.pl

Lubelskie i Podkarpackie

Chaos po alarmie

Gdzie się schować? Iść do piwnicy, zostać w domu, a może szukać schronu? Po ubiegłotygodniowym alarmie lotniczym na wschodzie Polski wielu mieszkańców przyznało, że nie wie, co robić, więc zignorowali ostrzeżenie. Co na to eksperci?

Kamil Kulig

• **17 września tuż przed południem na Podkarpaciu i Lubelszczyźnie zawyły syreny. Alarm odwołano o 12.53** FOT. CEZARY ASZKIEŁOWICZ / AGENCJA WYBORCZA.PL

17 września tuż przed południem na Podkarpaciu i Lubelszczyźnie zawyły syreny alarmowe, bo w stronę granicy Polski z dużą prędkością zbliżał się dron odrzutowy. Na Lubelszczyźnie uruchomiono 630 syren, a w 120 budynkach zarządzono ewakuację.

Syreny o modulowanym tonie oznaczające ogłoszenie alarmu rozbrzmiały o godz. 11.49. Mieszkańcy dostali jednocześnie alert Rządowego Centrum Bezpieczeństwa: „Zagrożenie atakiem z powietrza. Znajdź bezpieczne miejsce". Ulice nie opustoszały, życie toczyło się dalej, część osób włączyła radio lub telewizję w poszukiwaniu informacji, część dzwoniła do znajomych, ale ostatecznie nie zareagowała. Ewakuowano tylko niektóre urzędy i szkoły. Ale w niektórych placówkach ewakuacja polegała na wyprowadzeniu ludzi z budynku i pozostawieniu pod gołym niebem, co przeczy zasadom bezpieczeństwa w sytuacji zagrożenia. Na portalach społecznościowych rozlało się niezadowolenie: „Po co straszyć ludzi?".

Jak się później okazało, w stronę polskiej granicy zbliżał się rosyjski dron. Uderzył około 4 km od granicy, po ukraińskiej stronie, w pobliżu przejścia Dorohusk-Jagodzin. Alarm odwołano o 12.53.

Dlaczego zeszli na parking?

Po raz pierwszy od wybuchu wojny w Ukrainie w naszym kraju miały miejsce ewakuacje.

„W szkołach przeprowadzono ewakuację do piwnic, niższych kondygnacji, szatni lub korytarzy z dala od okien. Dwie szkoły – XXX Liceum Ogólnokształcące oraz Zespół Szkół Włókienniczych przeprowadziły ewakuację uczniów i pracowników na zewnątrz budynków szukając schronienia na parkingach zewnętrznych. Niektóre, zdecydowały się na wysłanie uspokajających komunikatów do rodziców. Około 750 uczniów XXX LO w Lublinie zostało ewakuowanych do pobliskiego parkingu podziemnego hipermarketu" – poinformowała Justyna Góźdź, rzeczniczka prezydenta Lublina.

Dlaczego niektórzy dyrektorzy szukali miejsc schronienia poza szkołą? – W naszym budynku nie ma miejsca, które dawałoby odpowiednią ochronę w przypadku zagrożenia z powietrza. Nie dysponujemy schronem ani podpiwniczeniem spełniającym takie wymagania. Nasze korytarze są bardzo przeszklone, podobnie jak sale sportowe. Dlatego podjęłam decyzję o przejściu do najbliższego dostępnego miejsca schronienia. Uznałam, że to rozwiązanie zapewnia większe bezpieczeństwo niż pozostanie w budynku szkoły, zwłaszcza w kontekście potencjalnej fali uderzeniowej czy ryzyka rozbicia szyb – informuje Justyna Łubek, dyrektor XXX LO w Lublinie. Przemieszczenie tak dużej grupy zajęło od 15 do 20 minut.

Ewakuację zarządził także Kamil Dąbrowski, dyrektor VIII LO w Lublinie. Kiedy rozległ się szkolny dzwonek informujący o ewakuacji, uczniowie wyszli na zewnątrz. – Następnie zostali podzieleni na trzy grupy i skierowani do miejsc bezpiecznych: do piwnicy, sali gimnastycznej i pomieszczeń bez okien. Część uczniów była zaniepokojona alertami. Bez odpowiedniego wyjaśnienia ze strony dorosłych mogą one budzić wiele pytań i obaw – mówi Kamil Dąbrowski.

Różne były reakcje w szkołach podstawowych. Dyrektor SP nr 29 w Lublinie Ewelina Zakrzewska poinformowała rodziców: „Uczniowie wraz z nauczycielami zostali przeprowadzeni do wyznaczonych, bezpiecznych miejsc w budynku szkoły". Prosiła, by nie odbierać dzieci aż do odwołania alarmu.

Zupełnie inną wiadomość do rodziców rozesłała Iwona Wąsik, dyrektor SP nr 50 w Lublinie: „Szanowni Państwo, w związku z potencjalnym zagrożeniem, proszę odebrać dzieci ze szkoły".

Pierwszy alarm od początku wojny

Alarm ogłoszono także na Podkarpaciu. Mieszkańcy Rzeszowa sygnał modulowany usłyszeli po raz pierwszy od wybuchu wojny w Ukrainie.

Wojciech Bakun, prezydent Przemyśla oddalonego niecałe 15 km od granicy z Ukrainą, dopiero po zakończeniu alarmu wyjaśniał na Facebooku, co robić w przypadku alarmu. „Najprościej mówiąc: postępować zgodnie z komunikatami! Dzisiejszy komunikat mówił: proszę znaleźć bezpieczne miejsce. Czy takie miejsce to schron? Nie tylko. Miejscem bezpieczniejszym od siódmego piętra bloku będzie pomieszczenie na parterze; miejscem bezpieczniejszym od salonu z oknami będzie wewnętrzna łazienka (bez okien). To nie musi być ani schron, ani miejsce ukrycia (tych – przez lata zaniedbań Obrony Cywilnego – jest zdecydowanie za mało)" – informował w mediach społecznościowych w odpowiedzi na zalew postów od zaniepokojonych mieszkańców miasta, którzy nie wiedzieli, co właściwie mają robić po usłyszeniu takiego alarmu, dokąd się kierować.

Pod wpisem setki komentarzy. „Trzeba sobie jasno powiedzieć: nie jesteśmy przygotowani, a to tylko alert i uderzenie poza granicą, co by było, jakby doleciało coś? Prawda jest taka, że Polska ten, że tak powiem, egzamin oblewa strasznie, o politykach nie wspomnę, bo to już dramat, co zrobili przez te 4,5 roku. Poprzedni i obecni" – pisze Łukasz.

„Nie każdy jest w tym czasie w domu czy mieszkaniu. Podczas alarmu dzisiejszego byłam w centrum. Jedni patrzyli na siebie ze strachem, inni ze zdziwieniem, inni z pytaniem, o co chodzi, kojarząc datę 17 września. Inni z ironią, ale tak naprawdę gdzie się udać w takiej chwili? Zachowania ludzi potwierdzają: nikt nic nie wie" – dodaje Urszula.

Wyśmiewali poradniki

Sergiusz Parszowski, doradca ds. bezpieczeństwa firmy Instin.pl, podkreśla, że duża część odpowiedzialności spoczywa na samych obywatelach.

– Rząd przygotował poradniki bezpieczeństwa, podobne materiały opracowały samorządy, prowadzone są kampanie społeczne, szkolenia, ćwiczenia i spotkania dla mieszkańców. Wiele gmin organizuje tego typu wydarzenia samodzielnie albo zleca je wyspecjalizowanym firmom. Problem polega na tym, że zainteresowanie mieszkańców często jest niewielkie. Niedawno odbył się trening z bezpieczeństwa organizowany przez MSWiA, ale frekwencja była niezadowalająca. – Wiele osób lekceważy te działania, wyśmiewa poradniki, a gdy pojawia się realne zagrożenie, okazuje się, że nie wiedzą, jak się zachować – mówi.

Dodaje, że w przypadku alarmu o zagrożeniu z powietrza nie zawsze najlepszym rozwiązaniem jest schodzenie do piwnicy. – To zależy od konstrukcji budynku. W blokach z wielkiej płyty piwnica może się stać pułapką, jeśli doszłoby do zawalenia konstrukcji. Osobom mieszkającym na wyższych piętrach zazwyczaj rekomenduję zejście na niższe kondygnacje, najlepiej w okolice parteru i w miejsce oddalone od okien. Dobrze sprawdza się zasada dwóch przegród, czyli znalezienie pomieszczenia, od którego potencjalny kierunek zagrożenia oddzielają co najmniej dwie ściany. Mogą one przejąć część energii uderzenia i zatrzymać odłamki – wyjaśnia ekspert.

Inaczej wygląda sytuacja w nowoczesnych budynkach z solidnymi garażami podziemnymi wykonanymi z żelbetu. Takie miejsca często zapewniają wyższy poziom ochrony. Natomiast na terenach wiejskich najbezpieczniej jest pozostać w budynku. W domach jednorodzinnych zejście do piwnicy może zwiększać bezpieczeństwo, ponieważ lekkie dachy i wyższe kondygnacje są bardziej narażone na uszkodzenia. A ewentualne odgruzowanie przez służby ratunkowe jest łatwiejsze niż w blokach i wieżowcach.

Lepiej zostać w budynku

Jeżeli alarm zastanie nas na ulicy, należy jak najszybciej szukać schronienia w najbliższym budynku. Nie warto pokonywać dużych odległości na otwartej przestrzeni. Jeśli nie ma takiej możliwości, należy położyć się przy ziemi, osłonić głowę i ograniczyć powierzchnię ciała narażoną na działanie odłamków.

Sergiusz Parszowski przestrzega przed zachowaniem niektórych dyrektorów szkół: – Bardzo krytycznie oceniam decyzje polegające na masowym wzywaniu rodziców do odbierania dzieci ze szkół w trakcie alarmu. Gdyby wszystkie placówki zrobiły to jednocześnie, skutkiem byłby ogromny chaos komunikacyjny, korki i dodatkowe zagrożenie. Zadaniem szkoły jest zapewnienie dzieciom bezpieczeństwa, spokoju i opieki do czasu odwołania alarmu. Dzieci powinny pozostawać pod opieką nauczycieli, którzy monitorują sytuację i pomagają ograniczać stres. Jeśli szkoła czy inny budynek nie mają podpiwniczenia lub pomieszczeń bez okien, zawsze lepszym rozwiązaniem będzie pozostanie w budynku niż wyjście na otwartą przestrzeń. Bo alerty o zagrożeniu z powietrza oznaczają, że dron czy pocisk manewrujący może spaść w każdej chwili.

Na ukrycie się mamy kilka minut, a może nawet sekund od momentu, gdy obiekt wkroczy na naszą przestrzeń powietrzną. Pamiętajmy, że zagrożenie jest ze wschodu, więc warto się udać na drugą stronę budynku.

Jednak wielu mieszkańców całkowicie zignorowało alerty. – Mechanizm wyparcia jest bardzo silny. Ludzie często nie dopuszczają do siebie myśli, że zagrożenie może dotyczyć także ich. Tymczasem właśnie takie myślenie bywa pułapką – podsumowuje ekspert.

eprasa.pl 3f220597b5

Podkarpacie

Z oczyszczalni na pole. „Smró

Urzędniczka kupiła działkę w sąsiedniej gminie i wywozi tam osady z oczyszczalni. Okoliczni mieszkańcy narzekają, że fetor jest taki, że nie mogą wyjść z domu ani otworzyć okien.

Agata Kulczycka

• **Stanisław Kozielec, na którego działkę pracownica oczyszczalni ścieków wywozi osady. Sulistrowa, 31.08.2026 r.** FOT. PATRYK OGORZAŁEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Sulistrowa to wieś w Beskidzie Niskim, na pograniczu powiatów krośnieńskiego i jasielskiego. Stanisław Kozielec ma tam 11 hektarów, uprawia ziemniaki i jest jednym z dwóch gospodarzy we wsi, który hoduje jeszcze krowy. Sytuację w rolnictwie zna doskonale, bo przez 25 lat był przewodniczącym rady powiatowej Izby Rolniczej w Krośnie: – Ubolewam nad tym, że mało już kto uprawia ziemię. Nic się nie opłaca, a polityka kolejnych rządów zmierza w złym kierunku. Pola są co najwyżej koszone, bo rolnicy biorą dopłaty unijne – mówi.

Cztery lata temu jedną z działek, sąsiadującą z jego polem, kupiła pracownica Gminnego Przedsiębiorstwa Oczyszczania Ścieków w Nowym Żmigrodzie. Jak się okazało – nie po to, by uprawiać ziemię.

PO BURZY SPŁYWA PIANA

– Nigdy tu nic nie uprawiała, zresztą mieszka w innej miejscowości, musiałaby dojeżdżać. Od razu, kiedy kupiła, zaczęła wywozić osady z oczyszczalni, w której pracuje. Początkowo w beczkach, ostatnio na przyczepach – opowiada Stanisław Kozielec.

Działka ma ponad 50 arów, ale jej część jest zarośnięta drzewami. Osady są składowane tylko na części sąsiadującej z polem pana Stanisława.

Każdy taki transport przejeżdża wiejską drogą, pod oknami jego domu, ale nawet gdyby go przeoczył i tak zaraz cała wieś wie, że właśnie osad został wywieziony. Smród niesie się po wsi. Mieszkańcy nie otwierają okien, starają się nie wychodzić na zewnątrz. – Kiedyś akurat zbieraliśmy siano z żoną i dziećmi. Nie szło wytrzymać. To nie jest zapach zwykłego wiejskiego obornika, to żrący smród, który aż w oczy szczypie. Każdy narzeka, ale nikt nic nie robi – mówi pan Stanisław. – Przychodzą do mnie sąsiedzi, mówią: nie da się wytrzymać, dzwoń Staszek na policję, ty wiesz, jak się tym zająć. Raz przyszła nawet sąsiadka spokrewniona z właścicielką działki, mówi do mnie, ty dzwoń, mi nie wypada – relacjonuje.

COŚ SPŁYWA NA DZIAŁKĘ ROLNIKA

W zależności od pogody we wsi smród utrzymuje się przez kilka dni. Krócej, jeśli spadnie deszcz. Ale wtedy problem ma pan Stanisław.

– Łąka, z której zbieram siano dla krów, leży poniżej działki, gdzie przywożony jest osad. Przy ulewnych deszczach wszystko spływa do mnie. Świeżą trawą i sianem z tej działki karmię krowy, mleko pije cała moja rodzina, dzieci i wnuki. Boję się, że to toksyczne, że stwarza zagrożenie dla ludzi i zwierząt. Bo przecież nie wiem, co zawierają te osady. W Nowym Żmigrodzie jest ośrodek zdrowia, podpięty przecież do kanalizacji, wszystkie odpady sanitarne tam płyną. Mogą tam być różne chemikalia, bakterie – martwi się.

Początkowo nie reagował, bo liczył, że może problem się sam rozwiąże, a właścicielka przestanie przywozić osad do Sulistrowej. Sprawą próbował zainteresować władze gminy. Bezskutecznie. – Wójt stwierdził, że nic nie może z tym zrobić. Nasza gminna oczyszczalnia jest w Sulistrowej, poradziłem, by nasz osad wywieźć do Nowego Żmigrodu. Ciekawe, co by z tym zrobili? – zastanawia się nad reakcją sąsiedniej gminy.

W tym roku osady zostały wywiezione po raz pierwszy w czerwcu. Kilka dni po tym, przez wieś przeszła potężna burza. – Na moje pole spłynął osad w postaci gęstej białej piany. Nie miałem telefonu do właścicielki, więc poszedłem do jej krewnej, która mieszka w Sulistrowej. Powiedziałem, by jej przekazali, że jeśli to jeszcze raz się powtórzy, sprawę zgłoszę policji – relacjonuje.

8 lipca traktor z osadem znów zaczął kursować. – To był ciągnik z 10-tonową przyczepą. Tego dnia przejechał przez wieś z załadunkiem kilka razy – twierdzi pan Stanisław.

Kiedy zobaczył kursujący traktor, zrobił to, co zapowiadał: zadzwonił na policję. Patrol przyjechał z komisariatu w Dukli. – Złapali kierowcę na gorącym uczynku. Spisali go i wypytali o ilość osadu, który przywiózł. Powiedział, że przywiózł 20 ton. Po drodze z przyczepy spadła część załadunku, konsystencji ciasta. Radiowóz zakopał się w tym i nie mógł ruszyć. Pomagałem pchać, by mogli się wydostać. Ale bliżej pola, na którym leżał osad, nie chcieli nawet podejść, bo smród był straszliwy – opowiada pan Stanisław.

Na dukielskiej policji nie poprzestał, sprawą zainteresował policję w Krośnie. Powiadomił prokuraturę w Jaśle, która sprawę wysłała do Krosna. Ale została umorzona. Stanisław Kozielec wytyka policjantom, że nie zawiadomili WIOS-iu. Nie wezwali też technika, który pobrałby próbki i zabezpieczył materiał dowodowy, nie sprawdzili nawet, czy kierowca miał odpowiedni certyfikat, uprawniający go do wywozu nieczystości, czy transport odbywał się przyczepą, którą można było wozić takie nieczystości i czy była odpowiednio oznakowania.

– Sprawy nie odpuszczę, złożę odwołanie – zapowiada i mówi: – Nie rozumiem, dlaczego gmina Nowy Żmigród wywozi swoje osady na teren sąsiedniej gminy Chorkówka. Czy nie ma na swoim terenie działek, na których mogłaby to składować? I jakim prawem gminne traktory pracują na prywatnej działce? Czy właścicielka płaciła gminie za usługę? – pyta.

CO SIĘ DZIEJE Z OSADAMI Z OCZYSZCZALNI?

Z właścicielką działki, która jest pracownicą administracyjną GPGK, kontaktujemy się w miejscu jej pracy.

– Kontrola WIOŚ nie wykazała żadnych nieprawidłowości, by pole było przenawożone, albo byśmy mieli zrobione coś innego niezgodnie z rozporządzeniem. Za przyjęcie odpadów na działkę nie dostałam ani złotówki. Robię to w celu rekultywacji terenu. Według rozporządzenia przez pewien okres nie będę mogła tam sadzić niczego, co jedliby później ludzie. Ale mogę uprawiać rośliny na opał. Na przykład owies, którym później będę palić w piecu – mówi.

Justyna Dziadosz, prezeska Gminnego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej w Nowym Żmigrodzie potwierdza, że oczyszczalnia nie płaci właścicielom działek za przyjmowanie osadów.

– Niełatwo zutylizować osady, bo to bardzo drogie. Dlatego zagospodarowujemy je rolniczo, a że mamy wiele nieużytków na Podkarpaciu, wiele osób z tego korzysta. Nie płacimy za to, bo to by się nam nie opłacało. Ale pono-

OGŁOSZENIE PŁATNE Lublin/34453463

OGŁOSZENIE
BURMISTRZA BYCHAWY

Działając na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r.o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2026 r. poz. 399 z późn. zm.) informuję, iż na tablicy ogłoszeń w budynku Urzędu Miejskiego w Bychawie przy ulicy Partyzantów 1 został wywieszony na okres 21 dni

wykaz nieruchomości położonej w Bychawie przeznaczonej do sprzedaży.

OGŁOSZENIE PŁATNE Lublin/34453464

OGŁOSZENIE
BURMISTRZA BYCHAWY

Działając na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2026 r. poz. 399 z późn. zm.) informuję, iż na tablicy ogłoszeń w budynku Urzędu Miejskiego w Bychawie przy ulicy Partyzantów 1 został wywieszony na okres 21 dni

wykaz nieruchomości położonej w Bychawie przeznaczonej do sprzedaży.

OGŁOSZENIE PŁATNE Szczecin/34453698

WÓJT GMINY WIDUCHOWA
informuje

że na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Widuchowa został wywieszony
wykaz do sprzedaży w drodze przetargu ustnego nieograniczonego niżej opisanych nieruchomości stanowiących własność Gminy Widuchowa, położonych w obrębie ewidencyjnym Lubicz:

– działka nr 204/25 o pow. 0,0881 ha wraz z udziałem 1/8 części w działkach nr 204/20 i 204/24;
– działka nr 204/26 o pow. 0,0848 ha wraz z udziałem 1/8 części w działkach nr 204/20 i 204/24;
– działka nr 204/27 o pow. 0,0815 ha wraz z udziałem 1/8 części w działkach nr 204/20 i 204/24;
– działka nr 204/28 o pow. 0,0871 ha wraz z udziałem 1/8 części w działkach nr 204/20 i 204/24.

Szczegółowe informacje o nieruchomościach do sprzedaży można uzyskać w siedzibie Urzędu Gminy Widuchowa, ul. Grunwaldzka 8 pokój nr 14, tel. 091 416-72-55 wew. 28 oraz stronie internetowej www.bip.widuchowa.pl .

OGŁOSZENIE PŁATNE Szczecin/34453699

WÓJT GMINY WIDUCHOWA
informuje

że na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Widuchowa został wywieszony wykaz do sprzedaży w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy lokalu mieszkalnego nr 3 w budynku nr 16 w Żarczynie wraz z udziałem 928/10000 części w częściach wspólnych budynku mieszkalnego oraz działce gruntu nr 291/1 położonej w obr. Żarczyn.

Szczegółowe informacje o nieruchomości do sprzedaży można uzyskać w siedzibie Urzędu Gminy Widuchowa, ul. Grunwaldzka 8 pokój nr 14, tel. 091 416-72-55 wew. 28 oraz stronie internetowej www.bip.widuchowa.pl .

1 RP

eprasa.pl 3f220597b5

d aż w oczy szczypie”

simy koszty wywozu i przykrycia osadu – mówi Justyna Dziadosz.

Rocznie oczyszczalnia w Nowym Żmigrodzie produkuje 30 ton suchej masy osadu pościekowego. Całość jest zagospodarowywana rolniczo, na działkach mieszkańców gminy. Także poza terenem gminy, ale w pobliżu, by ograniczyć koszty związane z transportem. – Mieszkańcy chętnie z tego korzystają, bo w ten sposób mogą podnieść jakość gleby – mówi Justyna Dziadosz.

Wyjaśnia, że na pole w Sulistrowej osady były wywożone trzy razy, z czego jedna tura z powodu problemów z pogodą była podzielona na dwie wywózki. – Wszystko to jest udokumentowane – zastrzega.

Umowa GPGK z pracownicą już wygasła. – Nasze dysponowanie działką w Sulistrowej się zakończyło. Wszystko zostało przyorane, a ziemia została zawapnowana zgodnie z przepisami. Więcej wywózek nie będzie, co najmniej przez rok – zapowiada Justyna Dziadosz.

Czy po tym okresie zostanie podpisana nowa umowa? – To będzie zależało od właścicielki działki. Jeśli właścicielka za rok, za pięć, czy dziesięć lat będzie sobie życzyła rekultywacji, bo stwierdzi, że jakość ziemi się pogorszyła, to rozważymy podpisanie z nią umowy, wcześniej przeprowadzając odpowiednie badania, sprawdzające jakość gleby – deklaruje prezeska.

PREZESKA NIE WIDZI KONFLIKTU INTERESÓW

Jak ustaliliśmy właścicielka działki w Sulistrowej to jedyny przypadek pracownika przedsiębiorstwa, który przyjmuje osady na swoją działkę. Czy prezeska nie widzi w związku z tym konfliktu interesów? Czy wszelkie procedury są zachowywane, a badania przeprowadzane rzetelnie? Czy nie dochodzi do nieprawidłowości na przykład dotyczących ilości albo jakości osadów, na które ona jako pracownica oczyszczalni ścieków, a jednocześnie odbiorca osadów mogłaby przymykać oko? Zgodnie z obowiązującymi przepisami osady podlegają rygorystycznym badaniom, podczas których sprawdza się, czy nie są przekroczone normy dotyczące metali ciężkich oraz czy nie ma w nich larw pasożytów.

– W związku z tym, że właścicielka działki jest jednocześnie naszą pracownicą, procedury są jeszcze rygorystyczniej przestrzegane. Trzymamy się wszelkich wytycznych dotyczących zagospodarowania osadów, bo ryzyko jest za duże, by je podejmować. Za wszystkie te kwestie ja jednoosobowo ponoszę odpowiedzialność jako prezes – mówi Justyna Dziadosz.

KONTROLA WIOŚ W SULISTROWEJ

Na wniosek Stanisława Kozielca na działce w Sulistrowej kontrolę przeprowadził WIOŚ. Odpowiedź, którą dostał pan Stanisław, jest lakoniczna. Inspektorat poinformował go, że znalezione zostały nieprawidłowości w gospodarowaniu komunalnymi osadami ściekowymi. Prezes oczyszczalni ścieków został zobowiązany, by je usunąć, a osoba odpowiedzialna za stosowanie osadów komunalnych ukarana została grzywną.

Łąka, z której zbieram siano dla krów, leży poniżej działki, gdzie przywożony jest osad. Przy ulewnych deszczach wszystko spływa do mnie. Świeżą trawą z tej działki karmię krowy, mleko pije cała moja rodzina. Boję się, że to toksyczne – mówi rolnik

Nie uspokoiło to pana Stanisława, bo dalej nie wie, czy osad został przebadany, co wykazały badania, czy jest bezpieczny? Czy nie zostały przekroczone ilości wywożonych osadów na działkę, która sąsiaduje z jego polem? Czego tak naprawdę dotyczyły te nieprawidłowości, o których go WIOŚ poinformował i za co ukarał grzywną odpowiedzialnego pracownika oczyszczalni?

O udostępnienie protokołu pokontrolnego zwróciliśmy się do WIOŚ. Z dokumentów wynika, że kontrola została przeprowadzona przez inspektorów delegatury WIOŚ w Jaśle między 13 a 16 lipca. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły tego, że: ** to Gminne Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej samo pobierało próbki osadu ściekowego do badań, mimo że powinna to robić akredytowana firma, oraz ** że na działce w Sulistrowej osady nie zostały wymieszane z glebą.

Prezeska została zobowiązania do usunięcia tych nieprawidłowości i ukarana grzywną 300 zł. GPGK zastosowało się do zaleceń, próbki pobiera już wyspecjalizowana firma, a prezeska ze swojego konta zapłaciła karę.

Kontrola WIOŚ nie wykazała natomiast, by przekroczone zostały dopuszczalne ilości wywożonych do Sulistrowej osadów. Stwierdzono, że „badane osady spełniały warunki do stosowania ich w celu uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz”. ●

Szczecin/34450453

EDEKA center Schwedt
ODER-CENTER
ZAKUPY W SCHWEDT

Oferta obowiązuje od 28.09 do 02.10.2026 lub do wyczerpania zapasów.
SOBOTA 03.10.2026 - NIECZYNNE!

Żelki Haribo
różne rodzaje
1 kg = 5,59/4,92 €
opak. 660/750 g
-26%
3.69

Kawa Melitta
ziarnista
różne rodzaje
opak. 1 kg
-27%
12.99

Rogaliki 7 Days
różne rodzaje
1 kg = 9,68/7,46 €
opak. 185/240 g
-33%
1.79

Persil do prania
różne rodzaje
1 pranie = 0,22 €
opakowania na 72/80 prań i inne
-10%
15.99

Chipsy Funny Frisch
różne rodzaje
1 kg = 9,00/7,92/6,60/5,66 €
opak. 110/125/150/175 g
-50%
0.99

Monster napoje energet.
różne rodzaje
1 l = 1,98 €
opak. 500 ml
-33%
+0,25 € kaucja
0.99

Herbatniki Prinzenrolle
różne rodzaje
1 kg = 5,12/4,23 €
opak. 330/400 g
-34%
1.69

Czekoladki Ritter Sport Mix
różne rodzaje
1 kg = 19,02/14,80 €
opak. 116,69/150 g
-41%
2.22

Wszystkie ceny w euro.

EDEKA center • Landgrabenpark 1 • 16303 Schwedt/Oder • godziny otwarcia: pon. – sob. 8:00 – 20:00

Wydawca: Dritte EDEKA-Markt Minden-Hannover GmbH, Wittelsbacherallee 61, 32427 Minden

1 RP

eprasa.pl 3f220597b5

Zachodniopomorskie

Szop pracz zdobywa Polskę. „To wstęp do inwazji”

Ma sympatyczny pysk, zręczne łapy i na filmach tuli się do opiekunów. W naturze jest jednak bezwzględnym drapieżnikiem, który w kilka godzin potrafi zniszczyć całą kolonię ptaków.

• **Szczególnie atrakcyjna dla szopa jest południowa część Międzyodrza. Wykaszane łąki przyciągają ptaki, które zakładają na nich gniazda. Dla szopa to łatwo dostępny pokarm**
FOT. PIOTR PIZNAL

Andrzej Kraśnicki jr

Dom we wsi na skraju Doliny Dolnej Odry w Zachodniopomorskiem. Trzy szopy wychodzą z ciemności i zatrzymują się kilka metrów od tarasu. Spokojnie patrzą na siedzących przy domu ludzi. Po chwili ruszają dalej, jakby obchodziły własne gospodarstwo.

TO NIE JEST ŚMIESZNE

Piotr „Fisher” Rosiński, z pasji fotograf przyrody i muzyk, a z zawodu dekarz, nie jest już takimi wizytami zaskoczony. Szopy pojawiają się przy zabudowaniach, zaglądają na podwórka, podchodzą do domów. Jeden wszedł nawet na parter wiejskiego budynku. Mieszkańcy próbowali go wypłoszyć, ale ukrył się w pralce. Gdy udało się im zamknąć drzwiczki, wynieśli pralkę na zewnątrz i wypuścili intruza.

Ta historia może brzmieć zabawnie. Ma wszystkie elementy filmu, który świetnie poradziłby sobie w portalach społecznościowych: sprytne zwierzę, zaskoczeni ludzie, szop pracz w pralce, szczęśliwe zakończenie. Tyle że w rejonie Doliny Dolnej Odry nie ma już osób zajmujących się przyrodą, które mają ochotę śmiać się z szopów.

– Cała dolina jest zaszopiona – przyznaje ornitolog Łukasz Ławicki. – Szopa, także takiego przejechanego przez samochód, widzę obecnie częściej niż lisa.

Fundacja Stop Inwazyjnym Gatunkom Obcym podsumowała tegoroczne obserwacje ssaków drapieżnych w Dolinie Dolnej Odry. Szop pracz pojawiał się w 73,6 proc. z nich, norka amerykańska – w 6,3 proc., a jenot – w 3,4 proc. Te trzy inwazyjne gatunki obce wystąpiły łącznie w ponad 83 proc. wszystkich obserwacji.

W tym zestawieniu rodzime drapieżniki są już tłem.

GDYBY POWSTAŁ PARK NARODOWY

Międzyodrze – labirynt kanałów, trzcinowisk, mokradeł i wysp rozciągających się między głównym nurtem Odry a Regalicą – miało zostać Parkiem Narodowym Doliny Dolnej Odry. Byłby to pierwszy nowy park narodowy w Polsce od ponad dwóch dekad. Jednym z argumentów za jego powołaniem była potrzeba ochrony niezwykłego, lecz coraz bardziej zagrożonego ekosystemu. Także przed szopami.

Ustawę uchwalił parlament, ale zawetował ją prezydent Karol Nawrocki. Rząd musiał zrezygnować więc z tworzenia samodzielnego Parku Narodowego Doliny Dolnej Odry. Wybrał rozwiązanie zastępcze: około 1400 hektarów północnej części Międzyodrza, znajdujących się na terenie Szczecina i gminy Kołbaskowo, ma zostać włączonych do Drawieńskiego Parku Narodowego. Południowa, znacznie większa część Międzyodrza, pozostanie poza nim. Według rządowego harmonogramu rozporządzenie w tej sprawie ma wejść w życie jesienią 2026 roku.

– Kiedy wychodziliśmy z pomysłem powołania parku, jednym z jej celów była właśnie walka z gatunkami inwazyjnymi – przypomina Piotr Piznal, fotograf przyrody (jego zdjęcia są na stronie facebook.com/PiotrPiznalFotografia, on też jest autorem zdjęć szopa przy tym artykule), który spędza na Międzyodrzu niemal każdą wolną chwilę. Fotografuje tam ptaki, obserwuje lęgi, ustawia fotopułapki. Jest też jednym z inicjatorów utworzenia Parku Narodowego Doliny Dolnej Odry.

Nie ma wątpliwości, że park narodowy ma najlepsze narzędzia i możliwości do eliminacji takich gatunków. – Niestety, szop to gatunek, który widuję tam bardzo często – przyznaje. – Nie wykluczam, że część [ptasich] lęgów, które z dnia na dzień znikały mi z oczu, została zniszczona właśnie przez szopy. Tak mogło być na przykład z rybitwami.

Szczególnie atrakcyjna dla tego drapieżnika jest południowa część Międzyodrza. Wykaszane łąki przyciągają ptaki, które zakładają na nich gniazda. Dla szopa to łatwo dostępny pokarm.

– Osiemdziesiąt procent szopów, które widuję, przebywa właśnie tam – mówi Piznal. – Jest ich tyle, że widuję je częściej niż bieliki.

To właśnie ten obszar nie znajdzie się w planowanej nowej części Drawieńskiego Parku Narodowego.

SZOP ZJE WSZYSTKO

Szop pracz nie przybył do Europy samodzielnie. Został sprowadzony z Ameryki Północnej jako zwierzę futerkowe i łowne. W Niemczech pierwsze osobniki wypuszczono na wolność już w latach 30. XX wieku. Kolejne uciekały z hodowli. Populacja rosła, przesuwała się na wschód i w końcu przekroczyła Odrę.

To oportunista. Zjada niemal wszystko, co potrafi znaleźć lub złapać: owoce, owady, ślimaki, płazy, ryby, jaja i pisklęta. Świetnie się wspina, pływa i wykorzystuje nawet niewielkie szczeliny w budynkach. Aktywny jest głównie nocą, a jego zręczne przednie łapy pozwalają mu otwierać pojemniki, forsować zabezpieczenia i wydostawać się z pułapek.

– Szopy są wszystkożerne. Jeśli zabraknie ptaków, potrafią nawet wyjeść żaby ze stawu – mówi Sylwia Jurzyk-Nordlöw, regionalna dyrektor ochrony środowiska w Szczecinie. – Bardzo szybko się uczą. Pułapki okazują się nieskuteczne, bo potrafią z nich uciekać.

Łukasz Ławicki obserwuje skutki tej sprawności z perspektywy ornitologa. – W Puszczy Piaskowej [okolice Cedyni i Chojny w Dolinie Dolnej Odry] szopy wspięły się i zajęły jedno z dwóch gniazd orlika krzykliwego. Potrafią też wejść do wysoko położonego gniazda rybołowa – opowiada.

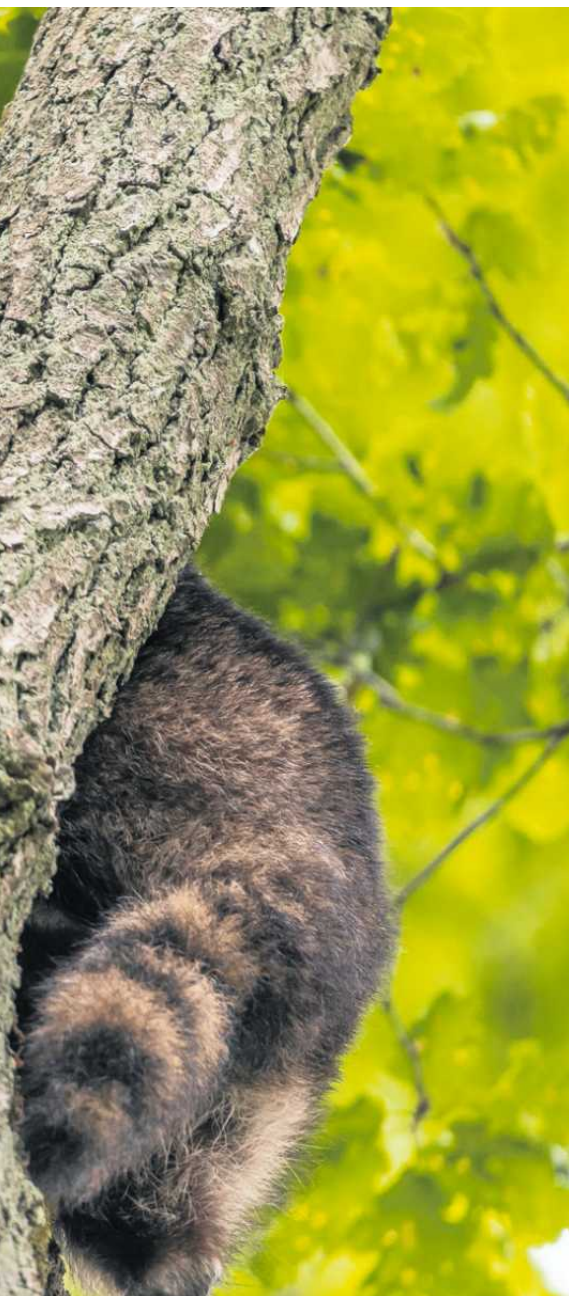
W polskiej przyrodzie niemal nic nie ogranicza ich liczebności. Potencjalnym wrogiem może być wilk, ale nawet spotkanie z nim nie musi zakończyć się dla szopa źle. – Szop jest sprytny i może uciec wilkowi na drzewo. Człowieka też coraz mniej się boi. Można powiedzieć, że to gatunek zwycięski – mówi Ławicki.

Potwierdzają to badania prowadzone w Parku Narodowym „Ujście Warty”, gdzie inwazja zaczęła się wcześniej niż w zachodniopomorskiej części doliny. Dr Magdalena Bartoszewicz, od września 2026 roku dyrektorka tego parku, od lat bada szopy. W 2025 roku wspólnie z Weroniką Baranowską analizowała wpływ drapieżnika na rodzime gatunki oraz sprawdzała, czy obecność wilków ogranicza aktywność szopów.

Przedstawione w 2026 roku wyniki nie pozostawiają złudzeń. Analiza 635 próbek odchodów szopa, zebranych w 2025 r., wykazała, że pod względem biomasy jego pokarmu najważniejsze były drobne ssaki – 27,8 proc., oraz ptaki – 24,6 proc. Dalej ślimaki (14,5 proc.), ryby (10,7 proc.), pokarm roślinny (10,6 proc.) i płazy (5,8 proc.).

Jeden osobnik może w ciągu kilku godzin zniszczyć ptasią kolonię lęgową, wyjadając zarówno jaja, jak i pisklęta. W takiej sytuacji jego wpływu nie można mierzyć wyłącznie procentowym udziałem ptaków w diecie. Lokalnie, w miejscu koncentracji lęgów, straty mogą być bardzo duże. Szop nie musi wybić wszystkich ptaków. Wystarczy, że systematycznie niszczy ich lęgi. Dorosłe osobniki pozostają, więc z po-

eprasa.pl 3f220597b5

zoru populacja trwa. Nie pojawia się jednak kolejne pokolenie.

Szczególnie narażone są rybitwy i mewy, ale lista potencjalnych ofiar jest znacznie dłuższa. Jego ofiarą padają nawet dorosłe czaple. Widać to na poniższym nagraniu z fotopułapki.

A wilk? Wyniki zaprezentowane przez Bartoszewicz nie wskazały, by jego obecność była na tyle istotna, by skutecznie zahamować ekspansję szopów.

GWÓŹDŹ DO TRUMNY

Ryszard Czeraszkiewicz, przyrodnik, myśliwy i łowczy miejski ze Szczecina, pierwszego szopa w okolicach miasta zobaczył w 2008 roku. Było to w rejonie Dolic, w dolinie Płoni. Prawdziwy skok liczebności nastąpił jednak znacznie później. – Mniej więcej od czasów pandemii – ocenia w rozmowie z „Wyborczą".

Dziś szopy są już nie tylko nad Odrą, lecz także na Pojezierzu Czaplineckim, we wspomnianej dolinie Płoni, okolicach jeziora Wełtyń i nad Zalewem Szczecińskim. Pojedyncze osobniki widziano w lesie koło Koszalina oraz w rejonie Szczecinka. W samym Szczecinie ich populację Szczeciński Klub Przyrodników szacuje na 200-500 osobników, a w całym zachodniopomorskim regionie jest ich od 30 do 50 tysięcy.

W mieście szopy niszczą poddasza. W ogródkach wyjadają czereśnie i winogrona. Te ostatnie wysysają, pozostawiając skórkę. W rezerwatach i na terenach podmokłych ich działalność ma jednak znacznie poważniejsze skutki. – Szop jest absolutnie niepożądany w naszym środowisku. Atakuje zwierzęta wodno-błotne, ptaki wodne, ślimaki, różnego rodzaju bezkręgowce, ryby – wylicza Czeraszkiewicz.

Według niego ekspansja szopa może zagrozić przetrwaniu bocianów czarnych, orlików krzykliwych, rybitw czarnych i rzecznych. Drapieżnik potrafi również dostać się do gniazda puchacza i zaatakować pisklęta.

Problem nakłada się na kryzys, który już wcześniej dotknął mokradła. Susze i coraz cieplejsze zimy sprawiają, że wiosenne rozlewiska szybciej wysychają. Ubywa bezpiecznych miejsc, w których ptaki mogą odpocząć, żerować i wyprowadzić młode. Populacje stają się coraz mniej liczne i coraz bardziej skoncentrowane na niewielkich fragmentach nadającego się jeszcze do życia terenu.

Dla szopa to jak gotowy, zastawiony stół.

– W Ameryce Północnej przyroda jest na niego bardziej odporna – tłumaczy Czeraszkiewicz. – Tam na tysiąc hektarów bagien może przypadać 300 par kaczek, u nas kilkanaście. Kiedy szop dostaje się do stawu i pożera dwie pary, potrafi tym samym zniszczyć całą lokalną populację. W połączeniu z wysychaniem jezior i zmniejszaniem się terenów podmokłych wbija gwóźdź do trumny ptasiego świata.

DWA MILIONY, KTÓRE TRUDNO WYDAĆ

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie ma około 2 mln zł na walkę z inwazyjnymi gatunkami obcymi. Pieniądze są, ale nie oznacza to, że można natychmiast rozpocząć skuteczną redukcję.

– Najlepiej, żeby odstrzałem zajęli się myśliwi, których obwód łowiecki obejmuje dany teren – tłumaczy Sylwia Jurzyk-Nordlöw. – Dzierżawiąc grunty, nie muszą zdobywać dodatkowych zgód właścicieli. Tyle że nie zawsze są zainteresowani takim zleceniem.

Jeżeli przetarg wygra myśliwy działający w innym obwodzie, musi uzyskać zgodę wszystkich właścicieli gruntów, na których zamierza polować. Zbieranie dokumentów może trwać nawet rok. To skutecznie zniechęca do podjęcia się zlecenia z RDOŚ. Regionalna Dyrekcja chce więc działać przede wszystkim na terenach, którymi sama zarządza: w rezerwacie Gęsi Bastion nad Odrą, nad jeziorem Świdwie i w południowej części Międzyodrza. Tam zgoda na prowadzenie odstrzału może zostać wydana od ręki.

Ale nawet sprawnie przeprowadzona akcja na kilku chronionych obszarach nie rozwiąże problemu całej doliny. Szop nie zna granic rezerwatów, gmin, województw ani obwodów łowieckich. Gdy zostanie usunięty z jednego miejsca, wolną przestrzeń szybko zajmą osobniki z sąsiedztwa.

Czeraszkiewicz szacuje, że aby zachodniopomorska przyroda rzeczywiście odczuła redukcję, co roku należałoby eliminować 20-30 tys. szopów. Tymczasem roczna średnia z ostatnich lat to 1,5 do 2 tysięcy. Dla porównania: przed inwazją szopa, w latach 2004-2005, Polski Związek Łowiecki w Szczecinie odnotował tylko 30 odstrzeleń.

Szop nie jest zresztą dla myśliwych atrakcyjnym trofeum. Polowanie wymaga nocnego czuwania, bo zwierzęta wychodzą zwykle między godziną 22 a trzecią lub czwartą nad ranem. W dzień kryją się w dziuplach, opuszczonych gniazdach dużych ptaków, na strychach i poddaszach. Doskonale się maskują.

Łukasz Ławicki uważa, że lokalne akcje nie wystarczą. Potrzebna jest skoordynowana polityka obejmująca kilka województw zachodniej Polski. – Jeżeli teraz nie ograniczymy liczby szopów tutaj, na zachodzie, mamy niewielkie szanse zatrzymać ich pochód. Za pięć-dziesięć lat skolonizują także całą wschodnią Polskę – przewiduje.

Podobnie uważa Ryszard Czeraszkiewicz.

MIŁA MAŁPKA W CZARNEJ MASCE

Walka z szopem ma jeszcze jedną przeszkodę: jego wygląd. – Są jak maskotki, jak miłe małpki – opisuje społeczne postrzeganie zwierząt Sylwia Jurzyk-Nordlöw.

Szopy łatwo przyzwyczajają się do ludzi. Używają delikatnych, niemal ludzkich łap, potrafią się bawić i przytulać do opiekunów. Filmy publikowane przez prowadzących azyle dla zwierząt pokazują je najczęściej jako inteligentne, zabawne zwierzęta domagające się uwagi.

Takie nagrania wzbudzają współczucie. Pomagają też organizować zbiórki na utrzymanie zwierząt. Zdaniem Czeraszkiewicza azyle potrafią zebrać na ratowanie szopów 200-300 tys. zł. – Ale na ich eliminację nikt nie da złotówki – zauważa.

Nazywa to bambinizmem: budowaniem przekonania, że ładnemu i sympatycznemu zwierzęciu nie wolno zrobić krzywdy, nawet jeżeli zabija rodzime gatunki. Dylemat nie jest abstrakcyjny. Jeden z myśliwych zastrzelił samicę szopa, przy której znajdowały się młode. Zgodnie z zasadami powinien je zabić albo przekazać weterynarzowi do uśpienia. Zrobiło mu się jednak żal szopiątek. Zawiózł je do schroniska, którego pracownicy stanęli przed problemem, co z nimi zrobić. Zaczęli szukać azylu gotowego przyjąć młode.

Uratowane szopy nie mogą wrócić do przyrody. Jako przedstawicieli inwazyjnego gatunku obcego nie wolno ich wypuszczać, rozmnażać ani przemieszczać bez odpowiednich zezwoleń. Do końca życia będą więc trzymane w zamknięciu.

Azyle rozwiązują dramat pojedynczego zwierzęcia, ale nie rozwiązują problemu inwazji. Mogą natomiast zacierać obraz jej skutków. W internetowym filmie widać jednego oswojonego szopa. Nie widać kolonii rybitw, z której zniknęły – przez niego – wszystkie jaja.

Sylwia Jurzyk-Nordlöw uważa, że potrzebna jest profesjonalizacja łowiectwa. Obok osób polujących hobbystycznie powinna funkcjonować grupa zawodowców wykonujących konkretne zadania z zakresu ochrony przyrody. Także te, które są społecznie niepopularne.

NIEMCY CZEKAJĄ, AŻ POPULACJA SIĘ ZAŁAMIE

Po drugiej stronie Odry problem wygląda podobnie. – Szopy doprowadziły do tego, że ptaki lęgnące się w koloniach się wyniosły. Tak było z kormoranami i czaplami siwymi – mówi Dirk Treichel, dyrektor niemieckiego Parku Narodowego Doliny Dolnej Odry, a prywatnie także myśliwy.

W rdzeniowej części niemieckiego parku obowiązuje zasada nieingerencji. Przyrodnicy obserwują procesy zachodzące w ekosystemie, ale nie próbują regulować populacji szopa. Treichel liczy, że w pewnym momencie ograniczy ją jakaś choroba zakaźna, która dotknie te zwierzęta. Podobny proces przeszły kilkanaście lat temu jenoty, których było wówczas więcej niż obecnie szopów.

Dyrektor niemieckiego parku nie wierzy bowiem, że inwazję można zatrzymać za pomocą polowań lub odłowów. Na przykład w sezonie łowieckim 2024/25 myśliwi odstrzelili lub odłowili w Niemczech rekordowe 284 tys. osobników, ponad dziesięć razy więcej niż 20 lat wcześniej, a i tak problemu nie zlikwidowali.

Dirk Treichel opisuje „efekt wanny". W jednym obwodzie myśliwi redukują liczbę szopów, ale sąsiednie koła nic nie robią. Na opróżniony teren szybko wchodzą kolejne osobniki. Mają mniej konkurentów i więcej pokarmu, więc samice zamiast trzech młodych rodzą siedem. – Szopów nie pozbędziemy się poprzez polowania, chyba że wypowiemy im otwartą wojnę, pójdziemy przez kraj tyralierą i państwo będzie płaciło za każdego zabitego osobnika – mówi Treichel.

Nie znaczy to, że niemiecki park wszędzie pozostaje bierny. Na około połowie jego powierzchni prowadzone są działania ochronne. Tereny lęgowe czajek, bekasów i szablodziobów otoczono ogrodzeniami pod wysokim napięciem. Szopy nie są w stanie ich sforsować. Fotopułapki potwierdzają, że zabezpieczenia działają, a ptaki odnoszą sukces lęgowy. Ale to ochrona konkretnych miejsc, nie próba usunięcia gatunku z całej doliny.

CZEKAĆ NA WIRUSA?

Także Ryszard Czeraszkiewicz bierze pod uwagę, że populację szopa może kiedyś ograniczyć epidemia. Wścieklizna zmniejszyła liczbę lisów, świerzb dotknął jenoty, a norki amerykańskie zostały zdziesiątkowane przez nieuleczalną chorobę aleucką. Szop wydaje się jednak odporniejszy.

Być może pojawi się kiedyś wirus skutecznie atakujący młode szopy. Nie chce jednak opierać ochrony przyrody na takiej nadziei. – Szczęściu trzeba pomóc, a sposobem jest redukcja. Samo czekanie na chorobę jest ryzykowne – nie ma wątpliwości nasz rozmówca.

Jego zdaniem program powinien być prowadzony systemowo, przez trzy-pięć lat, na dużym obszarze. Dopiero wtedy będzie można sprawdzić, czy zmniejszenie liczby szopów przekłada się na powrót ptaków i większy sukces lęgowy. Jednorazowa akcja w jednym rezerwacie jedynie zwolni miejsce dla kolejnych drapieżników.

Na mapie Doliny Dolnej Odry krzyżują się dziś granice państw, województw, powiatów, gmin, rezerwatów, parków krajobrazowych, obwodów łowieckich i nieruchomości należących do setek właścicieli. Każda z tych linii wyznacza czyjeś kompetencje i odpowiedzialność. Szop nie respektuje żadnej. Przepływa kanał, przechodzi po lodzie, wspina się na drzewo, zajmuje dziuplę lub poddasze. Nocą może opuścić teren przyszłego fragmentu parku narodowego, splądrować gniazda w sąsiednim obwodzie i wrócić przed świtem. Aby go ścigać, człowiek potrzebuje pieniędzy, procedury przetargowej, zgód właścicieli, odpowiednich uprawnień i kogoś, kto zechce nacisnąć spust.

Międzyodrze miało mieć jednego gospodarza i jeden system ochrony. Po wecie prezydenta Karola Nawrockiego tej spójności nie będzie. Drawieński Park Narodowy ma dostać północną część obszaru wraz z jej przyrodniczym bogactwem i problemami. Na południu walka nadal będzie zależała od instytucji, myśliwych, dwóch gmin i ich wzajemnych uzgodnień. W tym czasie inwazja będzie się rozszerzać.

A szop w nowym dla siebie środowisku na Pomorzu Zachodnim jest po prostu skuteczniejszy od rodzimych gatunków, które nie zdążyły nauczyć się przed nim bronić. Największą przeszkodą w walce z nim może się jednak okazać nie jego inteligencja, nocny tryb życia czy sprawność, z jaką wspina się do ptasich gniazd. Najtrudniejsze będzie pogodzenie dwóch prawd: że każdy jeden szop potrafi być miłym, budzącym współczucie zwierzęciem, ale tysiące takich miłych zwierząt mogą doprowadzić jeden z najcenniejszych ekosystemów zachodniej Polski do katastrofy.

– Szop wydaje się sympatyczny, ale szkody, które powoduje w lęgach, są przerażające – podkreśla Paweł Bilski, dyrektor Drawieńskiego Parku Narodowego.

Walka z szopem ma jeszcze jedną przeszkodę: jego wygląd. Szopy są jak maskotki. Ale szkody, które powodują w przyrodzie, są przerażające

eprasa.pl 3f220597b5

Lubuskie

Operacje bez grama kurzu

W szpitalu w Gorzowie powstał jeden z najnowocześniejszych w Unii Europejskiej bloków operacyjnych. Inwestycja za 80 mln zł była możliwa dzięki funduszom europejskim.

Maja Sałwacka

Szpital w Gorzowie jest jednym z nielicznych w kraju, któremu udało się wykorzystać pieniądze z Krajowego Planu Odbudowy i wybudować nową szpitalną bazę. Większość szpitali za pieniądze z KPO kupiła jedynie sprzęt albo modernizowała istniejące oddziały. Powód? Czasu było niewiele, projekty trzeba rozliczyć do końca 2026 roku.

Wcześniej środki z KPO były zablokowane przez komisję UE, bo rząd PiS łamał praworządność. Po zmianie władzy środki uwolniono, ale prezesi szpitali mieli jedynie nieco ponad dwa lata, by rozpocząć i zakończyć projekty. Gorzowski szpital nie dość, że porwał się na budowę nowoczesnego bloku, to jeszcze skończył inwestycję na kilka miesięcy przed unijnym deadline'em. – Przez lata czekaliśmy na uruchomienie pieniędzy z KPO i w tym czasie przygotowywaliśmy niezbędne dokumenty, zgody. Właściwie poszliśmy va banque wierząc, że kiedyś środki zostaną uwolnione – mówi Jerzy Ostrouch, prezes Wielospecjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego w Gorzowie.

W nowym budynku, przyklejonym do starej bryły szpitala na dwóch oddzielnych kondygnacjach znalazła się nowoczesna sterylizatornia i nowa część bloku operacyjnego. Połączono ją z salami, które modernizowano kilka lat temu.

SALE HYBRYDOWE O NAJWYŻSZEJ KLASIE CZYSTOŚCI

– Wybudowaliśmy wszystko w rok, a właściwie w osiem miesięcy, bo trzeba odjąć miesiące zimowe. Z końcem września zakończymy procesu uruchamiania sprzętu, rozpoczną się pierwsze zabiegi – dodaje Piotr Michałowski, główny inżynier i prokurent szpitala.

W gorzowskim szpitalu miesięcznie wykonuje się ok. 700-750 zabiegów. Nowy blok podniesie komfort pracy, bezpieczeństwo pacjentów. Jest jednym z najnowocześniejszych w Unii Europejskiej. – Budowaliśmy go z myślą, by mógł spełniać najwyższe standardy przez następne pokolenie. Sale mogą być wyłączane z grafiku i modernizowane. W medycynie trzeba patrzeć w przyszłość. Nie można zamykać sobie dróg błędnymi decyzjami, gdy chce się przyoszczędzić na jakości czy metrażu – mówi prezes Ostrouch.

• **Sale mają tak zaprojektowane wejścia i wyjścia, że będzie można wykonywać w nich operacje ratujące życie pacjentów zakażonych chorobami zakaźnymi** FOT. PAWEŁ WAŃCZKO / LUBUSKIE.PL

Blok budowaliśmy z myślą, by spełniał najwyższe standardy przez następne pokolenie. W medycynie trzeba patrzeć w przyszłość

Zaprojektowano cztery obszerne sale operacyjne, dwie z nich to blisko stumetrowe sale hybrydowe. Można w nich wykonywać kilka typów zabiegów, w tym z chirurgii naczyniowej – wszczepienie stentgraftów, leczenie tętniaków aorty brzusznej. – Ale także zabiegi w zakresie neurochirurgii, embolizacji pacjentów po udarach – wylicza Krystyna Skorb, kierownik bloku operacyjnego.

Wielkość sal ułatwia rozmieszczenie nowoczesnego sprzętu, poprawia komfort pracy operatorów. Kolejne dwie sale mają po 68 metrów, na nich będą wykonywane operacje z pomocą robotów np. w urologii, chirurgii ginekologicznej, ogólnej, niewykluczone, że także w kardiochirurgii. Wszystkie sale są salami pierwszej klasy czystości. A to oznacza, że w przyszłości lekarze będą mogli wykonać w nich nawet przeszczepy. Ich ściany są pokryte kwasoodpornym materiałem, a specjalistyczne filtry czyszczą powietrze kilkadziesiąt razy w ciągu godziny, by pole operacyjne zawsze znajdowało się w sterylnej strefie powietrza.

– Filtry laminarne HEPA dają nam w 100 procentach czyste powietrza, bez bakterii, bez wirusów, czy innego ryzyka, które może doprowadzić do zakażenia – mówi Krystyna Skorb.

Powietrze jest zasysane z zewnątrz budynku, musi być podgrzane lub ochłodzone, potem oczyszczone. – Mówiąc obrazowo – w takiej sali nie ma kurzu – mówi Michałowski i przyznaje, że początkowo planowano, by w najwyższej klasie S wykonać tylko dwie największe sale. – Przemyśleliśmy jednak sprawę i zdecydowaliśmy, że warto dołożyć 2 mln zł i zainwestować w przyszłość. Bo gdybyśmy nie zrobili tego dziś, nie zrobiliśmy już tego nigdy. Oczywiście niższa klasa czystości to dziś nadal jest bardzo wysoki standard, ale za kilka lat może nie być wystarczający.

Sale mają tak zaprojektowane wejścia i wyjścia, że będzie można wykonywać w nich operacje ratujące życie pacjentów zakażonych chorobami zakaźnymi. To lekcja wyciągnięta z ostatniej pandemii.

SYSTEM ZLICZANIA I MONITOROWANIA NARZĘDZI

Szpital zainwestował w nowoczesny system znakowania narzędzi. Laser japońskiej produkcji oznakuje w ich wierzchniej warstwie kod QR. Dzięki temu skanować będzie można całe zestawy narzędzi przygotowane do zabiegu. Identyfikacja narzędzi pomoże też robić bardziej ekonomiczne zakupy. System znakowania da odpowiedź, które zużywają się najszybciej, jakich nie warto kupować w dużej liczbie, bo nie są często wykorzystywane.

– Na bloku operacyjnym jest około 12 tysięcy narzędzi. Teraz każde może być szybko zeskanowane, to bardzo duże ułatwienie – dodaje Krystyna Skorb.

Techniką naszpikowana jest także centralna sterylizatornia, która zajmuje ponad 750 m kw. Sprzęt sterylizujący jest zdublowany, by w razie awarii nie przerywać procesu sterylizacji, zakupiono także nowoczesne sterylizatory plazmowe do sterylizacji w niskich temperaturach, m.in. narzędzi wymaganych do obsługi robota da Vinci.

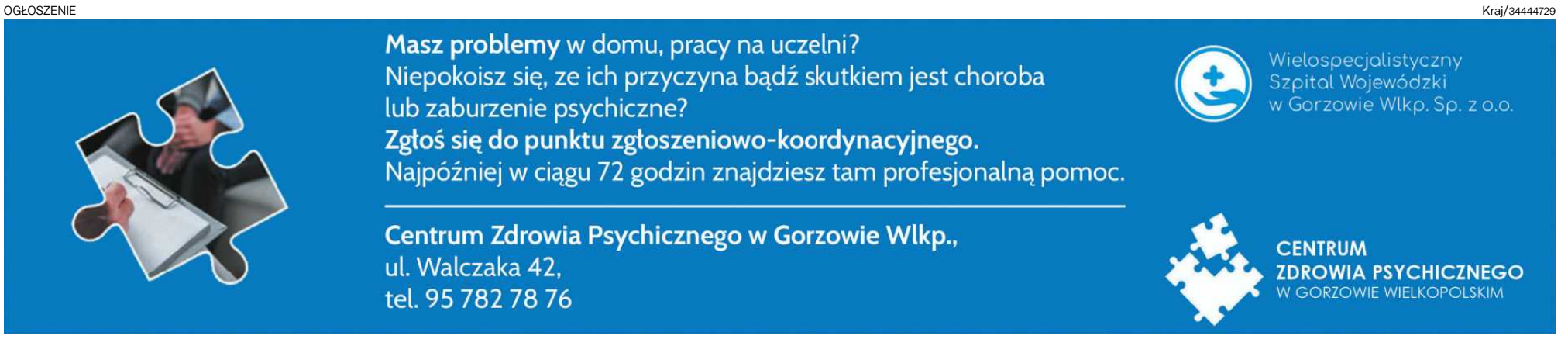
Pracownicy pożegnali się z papierowymi instrukcjami sterylizacji konkretnych narzędzi, mają je wyświetlane na monitorach w wersji elektronicznej. – Jeżeli będą jakieś usterki konkretnego narzędzia, od razu można zrobić zdjęcie, udokumentować awarię. To duży przeskok technologiczny, który usprawnia pracę, ale także bezpieczeństwo pacjentów – mówi Krzysztof Kowaluk, zastępca dyrektora ds. cyberbezpieczeństwa.

BEZPIECZEŃSTWO PACJENTÓW

Szpital jako jeden z 40 w kraju ma certyfikat rzecznika praw pacjenta, bo wdrożył restrykcyjne procedury dotyczące zapobieganiu zakażeń. – Wszystkie narzędzia, preparaty, materiały opatrunkowe czy inne produkty są opatrzone metryczkami, można w każdej chwili skontrolować – wylicza Krystyna Skorb.

To nie koniec marzeń o nowoczesnym szpitalu. Inżynier Michałowski, znany m.in. z prowadzenia innowacyjnych projektów ekologicznych i termomodernizacyjnych, chce częściowo uniezależnić szpital od miejskiej sieci energetycznej. – Jeśli wybudujemy magazyn energii i dołożymy fotowoltaikę, będziemy mogli odłączyć się od Enei na sześć, siedem miesięcy w roku, tych z najdłuższym dniem – mówi. Już dziś szpital jest w dużym stopniu niezależny, korzysta z własnych ujęć wody, ma spalarnię, która produkuje ciepło. Wytwarza własny prąd i wodę lodową, którą chłodzi szpitalne sale latem.

OGŁOSZENIE Kraj/34444729

1 RP

eprasa.pl 3f220597b5

WYCIĄG Z OGŁOSZEŃ O PRZETARGACH
Burmistrz Brodnicy

ul. Kamionka 23
ogłasza:

1)

II przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż nieruchomości niezabudowanych położonych przy ul. Michałowskiej w Brodnicy, zapisanych w księdze wieczystej nr TO1B/00029969/2, jak niżej:

1) **działka nr 49/22 o pow.0,0925 ha**
cena wywoławcza – 94.000,00 zł + podatek VAT 23 % - 21.620,00 zł, tj. łącznie **115.620,00 zł;**
wadium w wysokości 10 % ceny wywoławczej, tj. w kwocie **11.562,00 zł;**
2) **działka nr 49/23 o pow.0,0924 ha**
cena wywoławcza – 98.000,00 zł + podatek VAT 23 % - 22.540,00 zł,
tj. łącznie **120.540,00 zł,**
wadium w wysokości 10 % ceny wywoławczej, tj. w kwocie **12.054,00 zł;**
3) **działka nr 49/24 o pow.0,0925 ha**
cena wywoławcza – 99.000,00 zł + podatek VAT 23 % - 22.770,00 zł,
tj. łącznie **121.770,00 zł,**
wadium w wysokości 10 % ceny wywoławczej, tj. w kwocie **12.177,00 zł;**
4) **działka nr 49/25 o pow.0,0941 ha**
cena wywoławcza – 104.000,00 zł + podatek VAT 23 % - 23.920,00 zł, tj. łącznie **127.920,00 zł**
wadium w wysokości 10 % ceny wywoławczej, tj. w kwocie **12.792,00 zł;**

Nieruchomości położone są na osiedlu o zabudowie mieszkalnej, jednorodzinnej, na obrzeżach miasta. Częściowo porośnięte samosiejkami drzew i krzewów. Zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego Gminy Miasta Brodnicy oznaczone są symbolem MN-15, jako tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Przetarg odbędzie się w dniu **27 października 2026 r. o godz.10^{00} w siedzibie Urzędu Miejskiego w Brodnicy, pokój 117.**

2)

V przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż nieruchomości niezabudowanych położonych przy ul. Polnej w Brodnicy, zapisanych w księdze wieczystej nr TO1B/00007023/9, jak niżej:

1) działka nr 51/8 o pow.0,0921 ha,
cena wywoławcza – 87.500,00 zł + podatek VAT 23 % - 20.125,00 zł tj. łącznie **107.625,00 zł,**
wadium w wysokości 10 % ceny wywoławczej tj. w kwocie **10.762,50 zł;**
2) działka nr 51/9 o pow.0,0916 ha,
cena wywoławcza – 87.000,00 zł + podatek VAT 23 % - 20.010,00 zł tj. łącznie **107.010,00 zł,**
wadium w wysokości 10 % ceny wywoławczej tj. w kwocie **10.701,00 zł.**

Nieruchomości położone są na osiedlu o zabudowie mieszkalnej jednorodzinnej, na obrzeżach miasta. Częściowo porośnięte samosiejkami. Dojazd do ul. Polnej o nawierzchni asfaltowej przez działkę nr 51/14, stanowiącą drogę wewnętrzną.
Przedmiotowe nieruchomości zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego miasta Brodnicy oznaczone są symbolami MN-16 jako tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.
W dziale III księgi wieczystej nr TO1B/00007023/9 wpisana jest służebność przesyłu na rzecz Energa – Operator SA.

Przetarg odbędzie się w dniu **27 października 2026 r. o godz.11^{00} w siedzibie Urzędu Miejskiego w Brodnicy, pokój 117.**

Termin wpłaty wadiów na przetargi – **23 października 2026 r. w Banku Spółdzielczym w Brodnicy nr 32 9484 1150 2200 0031 9186 0009.**

Burmistrz Brodnicy zastrzega sobie prawo odwołania przetargów z uzasadnionych przyczyn, o czym niezwłocznie poinformuje w formie właściwej.

Szczegółowe informacje na temat przedmiotu oraz warunków przetargu można uzyskać w siedzibie Urzędu Miejskiego w Brodnicy Wydziale Gospodarki Nieruchomościami i Geodezji, pokój 117, tel.(56) 4930605 lub 4930317.

BURMISTRZ
Jarosław Radacz

Bydgoszcz-Toruń/34453773

OSLO CONCILIATION BOARD

Extract from complaint currently being dealt with by Oslo Conciliation Board – Dept 3 Case **No. F2026-007172**

Complainant: Kredinor Finans As, Postboks 782 Sentrum, 0106 Oslo

Defendant: **Bartosz Paterak.** Last known address: Biernackiego 9/14, Pl-39-300 Mielec, Poland

The Complainant has filed a complaint against the Defendant with Oslo Concilia tion Board with a demand for payment of NOK **160 979,00** with the addition of in terest at the legal rate and legal costs.

The Defendant is hereby ordered to reply to the Conciliation Board in writing by **01.12.2026** stating whether or not the Defendant acknowledges and accepts the

Complainant`s claim. If a reply has not been delivered prior to the expiry of the stated time limit, judgment by default can be pronounced on the basis of the Com plainant`s representation of the facts of the case

As the Defendant has no known address, service will be executed with authority in the Courts Act Section 181. The complaint and order to reply will be deemed to have been legally served when it has been posted at the legal venue for four weeks.

The documents pertaining to the case can be collected from the Conciliation Board`s offices at Pilestredet 19, 0164 Oslo, Norway. The documents can be sent to a new address supplied by the Defendant if the Defendant so requests

Rzeszów/34453941

BURMISTRZ CYBINKI

Działając zgodnie z art. 35 ust.1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. 2026 poz. 399 ze zm.) informuje, że w siedzibie Urzędu Miejskiego w Cybince przy ulicy Szkolnej 5 na tablicach ogłoszeń oraz na stronie internetowej urzędu wywieszony został wykaz nieruchomości stanowiących własność Gminy Cybinka przeznaczonych do sprzedaży objętych Zarządzeniem Burmistrza Cybinki nr 112/2026 z dnia 21.09.2026 r.

Lubuskie/34453823

Burmistrz Miasta Augustowa

działając na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2026 r. poz. 399 ze zm.) podaje do publicznej wiadomości, iż w siedzibie Urzędu Miejskiego w Augustowie na tablicy ogłoszeń oraz w Biuletynie Informacji Publicznej: bip.um.augustow.pl i stronie internetowej Urzędu: urzad.augustow.pl, został zamieszczony na okres od 25.09.2026 r. do 16.10.2026 r. wykaz nieruchomości położonych w Augustowie przeznaczonych do sprzedaży:

- lokal mieszkalny nr 17 położony przy ul. 29 Listopada 8 wraz ze sprzedażą ułamkowej części gruntu;
- lokal mieszkalny nr 26 położony przy ul. Przemysłowej 1A wraz ze sprzedażą ułamkowej części gruntu;
- lokal mieszkalny nr 35 położony przy ul. Śródmieście 2 wraz ze sprzedażą ułamkowej części gruntu.

Szczegółowe informacje można uzyskać w Urzędzie Miejskim w Augustowie ul. Młyńska 35, pokój Nr 303, tel. 87 643 42 23, 532 401 967.

Burmistrz Miasta Augustowa

Białystok/34453787

OGŁOSZENIE

Burmistrz Miasta i Gminy Cybinka

ogłasza II przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż działek

niezabudowanych, o nr:
- 8/99 obręb Cybinka o pow. 0.1219 ha – cena wywoławcza 99 000,00 zł, wadium 10 000,00 zł,
- 8/98 obręb Cybinka o pow. 0.1197 ha – cena wywoławcza 97 000,00 zł, wadium 10 000,00 zł Księga wieczysta ZG1K/00020584/5. Wg planu ogólnego strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową.

Przetarg odbędzie się w dniu 29.10.2026 r. o godz. 10^{00} w siedzibie Urzędu Miejskiego w Cybince. Warunkiem uczestnictwa w przetargu jest wpłacenie wadium, najpóźniej do dnia 26.10.2026 r. Termin I przetargu wyznaczony był na 21.09.2026 r.

Pełną informację dotyczącą nieruchomości zawiera ogłoszenie wywieszone na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego ul. Szkolna 5, Cybinka. Ogłoszenie dostępne jest na stronie internetowej www.cybinka.pl. Szczegółową informację można uzyskać w Referacie Gospodarowania Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Środowiska pok. 10 A, tel. 683911440 wew. 7.

Lubuskie/34453822

OBWIESZCZENIE PREZYDENTA MIASTA OPOLA

o wszczęciu postępowania w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej

Na podstawie art. 49 oraz art. 61 § 4 Kodeksu postępowania administracyjnego (Dz.U.2025.1691 t.j. z dnia 2025.12.03) oraz zgodnie z art. 11d ust. 5 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz.U.2024.311 t.j. z dnia 2024.03.05),

zawiadamiam

że na wniosek z dnia 31.07.2026, który złożył Prezydent Miasta Opola 45-015 Opole, ul. Rynek 1A (data wpływu wniosku 31.07.2026), zostało wszczęte postępowanie administracyjne w sprawie wydania decyzji zezwalającej na realizację inwestycji drogowej polegającej na budowie pętli autobusowej przy ulicy Wschodniej w ramach zadania: „Bezpieczny transport w Aglomeracji Opolskiej w zakresie budowy pętli autobusowej przy ul. Wschodniej", na terenie dz. nr _3988, 3989, 3990, 3991, 3886, 3945, 3946, 3947 obręb Kolonia Gosławicka w Opolu.

Inwestycja będzie realizowana na następujących nieruchomościach, oznaczonych w ewidencji gruntów i budynków jako działki:

W liniach rozgraniczających teren inwestycji stanowiących pas drogowy: obręb Kolonia Gosławicka działka nr **3988**, **3989**, **3990**, **3991**, **3947**.

Poza liniami rozgraniczającymi teren pasa drogowego, ale stanowiących teren niezbędny dla realizacji obiektów budowlanych: obręb Kolonia Gosławicka działka nr **3886** (3886/1,3886/2), **3945** (3945/1, 3945/2), **3946** (3946/1, 3946/2).

(oznaczenie: przed nawiasem podano nr działki ulegającej podziałowi; w nawiasie nr działek po podziale; tłustym drukiem zaznaczono działki przeznaczone pod inwestycję).

Strony mogą zapoznać się z zamierzeniami wnioskodawcy, uzyskać wyjaśnienia w sprawie oraz zgłosić ewentualne uwagi i wnioski w Wydziale Architektury i Budownictwa Urzędu Miasta Opola – pl. Wolności 7/8, pok.305.

Zgodnie z art. 49 kpa zawiadomienie poprzez obwieszczenie uważa się za dokonane po upływie 14 dni od daty publicznego ogłoszenia.

Opole/34453918

Słówko · Literówka
Quizy · Sudoku
Krzyżówki

Zeskanuj QR kod
i pobierz aplikację

Szukaj w APLIKACJI WYBORCZEJ

POBIERZ Z Google Play
Pobierz w App Store

INGA IWASIÓW znalazła klucz, który otwiera świat. O jej nowej powieści „Tobiasz i wielki liść" – książce o emeryturze, samotności, końcu pewnego świata i... króliku, który niespodziewanie wypełnia pustkę

ARTUR DOMOSŁAWSKI o legendarnym reporterze i „Operacji Masakra". Pióro, pistolet i srebrnolistne topole, czyli o tym, dlaczego niektóre reportaże stają się legendami

Dlaczego jesteśmy coraz bardziej zmęczeni i czy książki o wypaleniu naprawdę pomagają z niego wyjść?

Spotkanie Książkowego Klubu Książki, przegląd jesiennych nowości, kryminały i powieści z dreszczykiem oraz książki dla młodszych czytelników.

W sprzedaży, również z dostawą do paczkomatu

Zamów magazyn z darmową dostawą na: **Prenumerata24.pl**
Więcej na: **Wyborcza.pl/ksiazki**

eprasa.pl 3f220597b5

PAŹDZIERNIK 2026

TEATR ŻEROMSKIEGO W KIELCACH

LECI ZNAMI PILOT SEZON 2026/2027

25-507 Kielce, ul. Sienkiewicza 32 / kasa +48 41 344 75 00 / kasa@teatrzeromskiego.pl / sekretariat@teatrzeromskiego.pl / www.teatrzeromskiego.pl

SZALONE NOŻYCZKI
Paul Pörtner, reż. Jerzy Bończak

weekend seniora z kulturą — bilet dla seniora 10 zł

02 PAŹDZIERNIKA / PT
/g. 11:00 **PRZEDPOŁUDNIE DLA SENIORA**
po spektaklu spotkanie z obsadą
/g. 19:00

03 PAŹDZIERNIKA / SB / g. 19:00

04 PAŹDZIERNIKA / ND / g. 17:00

POTOK.
ĆWICZENIA ZE WSPÓLNOTY
Jolanta Janiczak, reż. Wiktor Rubin

10 PAŹDZIERNIKA / SB / g. 19:00

CARYCA KATARZYNA
Jolanta Janiczak, reż. Wiktor Rubin

27 PAŹDZIERNIKA / WT / g. 19:00

28 PAŹDZIERNIKA / ŚR / g. 19:00

29 PAŹDZIERNIKA / CZ / g. 19:00

Teatr im. Stefana Żeromskiego w Kielcach jest instytucją finansowaną przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz współfinansowaną przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE

PREZENT URODZINOWY
Robin Hawdon, reż. Jerzy Bończak

07 PAŹDZIERNIKA / ŚR / g. 19:00

08 PAŹDZIERNIKA / CZ / g. 19:00

8 * KIELECKI MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL TEATRALNY

11 → 25 PAŹDZIERNIK 2026

PROTEST KIELECKI.
DO KOGO NALEŻĄ KIELCE?
Julia Nowak i Jakub Skrzywanek
reż. Jakub Skrzywanek

30 PAŹDZIERNIKA / PT / g. 19:00

31 PAŹDZIERNIKA / SB / g. 16:00 i 19:00

NIKO CZYLI PROSTA ZWYCZAJNA HISTORIA
Joanna Mueller, reż. Zofia Gustowska

08 PAŹDZIERNIKA / CZ / g. 12:00

09 PAŹDZIERNIKA / PT / g. 09:00
/ g. 11:00
FAMILIJNY PIĄTEK / g. 18:00

12 SPEKTAKLI
z Polski, Grecji, Hiszpanii i Litwy

NAJLEPSZE PREMIERY
ostatnich sezonów

CZYTANIA
performatywne

SPOTKANIA
z twórcami i twórczyniami

DEBATY
poświęcone istotnym zjawiskom w polskiej kulturze

23 PAŹDZIERNIKA / PT / g. 18:30
ŻEROMSKI: BACKSTAGE
na podst. „Dzienników" S. Żeromskiego
scen. i reż. Weronika Zajkowska
na VIII Festiwalu Dramatu STREFA KONTAKT we Wrocławskim Teatrze Współczesnym im. Marii i Edmunda Wiercińskich

30 PAŹDZIERNIKA / PT / g. 17:00 / *FDS*
WERNISAŻ WYSTAWY
MODA NA ZDROWIE **cykl plakatów oraz asamblaży o tematyce profilaktycznej**
Aleksandry Pawelec | *Wystawa pokonkursowa III Konkursu Jestem Art&Design Fest organizowanego przez Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach*
Jestem Art&Design FEST
wejściówka 5 zł

ZWIEDZANIE TEATRU
zapisy pod numerem tel. 41 344 75 00
26 PAŹDZIERNIKA / PN / g. 16:00
wejściówka 20 zł

NS	NOWA SCENA	*DS*	DUŻA SCENA
DZ	DZIEDZINIEC	*MSP*	MAŁA SALA PRÓB
DSP	DUŻA SALA PRÓB	*FDS*	FOYER DUŻEJ SCENY

Kraj/34453401

eprasa.pl 3f220597b5